YAUBADA YANA WALO YEMIDI VAUVAUNA

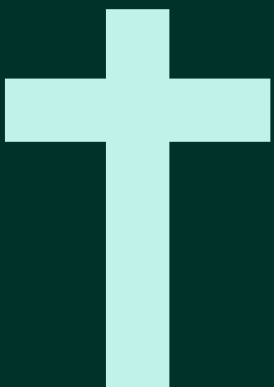

The New Testament in the 'Auhelawa Language of Papua New Guinea

YAUBADA YANA WALO YEMIDI VAUVAUNA
The New Testament in the 'Auhelawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples 'Auhelawa long Niugini

copyright © 2008 Papua New Guinea Bible Translation Association, Inc.

Language: 'Auhelawa

Translation by: Papua New Guinea Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
c4f269ee-bf9d-5438-a164-d22b6816de83

Contents

Madiu 1
Maki 86
Luke 139
Yoni 229
Paihowa 295
Loma 375
1 Kolinita 413
2 Kolinita 448
Galetiya 471
Epeso 484
Pilipai 495
Kolose 503
1 Tesalonaika 511
2 Tesalonaika 518
1 Timoti 522
2 Timoti 532
Taito 539
Pilimoni 543
Hibulu 545
Yemesa 571
1 Pita 580
2 Pita 590
1 Yoni 596
2 Yoni 605
3 Yoni 607
Yude 609
Mehe'ita'ita 612

MADIU

Yeisu Besinana ana mumugao
(Luke 3:23-38)

1 Laulele teina Besinana Yeisu ana mumugao vehabadi.
Yeisu tubuna Deivida, na Deivida tubuna mugamugaina
Abelaham.
2 Wuwuna teina dova: Abelaham iya natuna Aisake, na
Aisake natuna Yakobo, na Yakobo natunao Yuda matahinao.
3 Yuda natunao Pelesi yo Selaha na hinadi Temali, Pelesi
natuna Hesiloni, na Hesiloni natuna Alam,
4 na Alam natuna Aminadaba, na Aminadaba natuna
Nasoni, na Nasoni natuna Salimoni,
5 na Salimoni mwanena Lehabi na natudi Boasa, na Boasa
mwanena Ludi, na Boasa yo Ludi natudi Obedi, na Obedi
natuna Yesi.
6 Yesi natuna Deivida, iya Tauwasawasa, na Deivida Ulaya
hiwapena itawaholai, na natudi Solomoni hilabahi.
7 Solomoni natuna Lehobouma, Lehobouma natuna
Abaya, na Abaya natuna Esa.
8 Esa natuna Yehosepata, na Yehosepata natuna Yolam, na
Yolam natuna Usaya.
9 Usaya natuna Yodam, na Yodam natuna Ehasi, na Ehasi
natuna Hesekaya.
10 Hesekaya natuna Manasa, na Manasa natuna Amoni,
Amoni natuna Yosaya.
11 Yosaya natunao Yekonaya matahinao, na yadi haugai
Babiloniwone hilaoma ta Yudeyaone hi'abi avivinidi na
hilalawedine tupwa Babiloni ainai ta himiyamiya.
12 Hauganane Babiloni ainai himiyamiya, Yekonaya
natuna Selatiyeli, na Selatiyeli natuna Selubabela.
13 Selubabela natuna Abiyuda, na Abiyuda natuna
Elayakim, na Elayakim natuna Esoli.
14 Esoli natuna Sadoka, na Sadoka natuna Ekim, na Ekim
natuna Eliyuda.
15 Eliyuda natuna Eliyesa, na Eliyesa natuna Madani, na
Madani natuna Yakobo.
16 Yakobo natuna Yosepa, iya Meli mwanena, na Meli
natuna Yeisu, na Yeisu hi'awa Besinanaei.*
17 Ebe Abelaham ainaena na tavahilidima Deivida ainai,
neta yaso adi bagibagili 14. Eeta ebe Deivida ainaena yaso
tavahilidima haugana Babiloniwone Yudeyaone hilalawe-
dine Babiloni ainai, neta adi bagibagili 14. Na yadi hauga

* **1:16:** Giliki alinadiyena hiwalo Keliso, na Hibulu alinadiyena hiwalo Mesaya.

Babiloni ainaena na Besinana towahona yana hauga ainai yaso adi bagibagili hinage 14.

Yeisu ana labahi
(Luke 2:1-17)

18 Teina dova Yeisu Besinana ana labahine. Yeisu hinana Meli hiwalo abi'abiyei Yosepa ainai, na howola nigele hiyamiya bwau na Meli hesi ihiuma'o na yana hiumane neta Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena.
19 Na mwanena Yosepa towaho dumwadumwaluna ta nigele ebeha Meli yana hiumane iyata'eyei ana geluwo aidiyai, na inuwavitai ta ebeha yana nuwatuwu dawaniyena ita'wata'wataei.
20 Na Yosepa yana nuwatuwu howola ipaipaihowa, na yana hauga eno ainai niviniviyena Yaubada yana tausagenawasa ehebo ainai iwalo, ‘Yosepa, owa Deivida tubuna, havena unuwanuwayababa Meli yana hiumane vehabana, neta Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na hesi bada ulauvai mwanem.
21 Howola abo natuna towahona ilabahi, na yehana umwauwi Yeisu, wuwuna iya yana bodao yadi pwanoliwo aidiyena mata ilivahidi.’
22 Ginauli teina bada himahalava'o wuwuna mwalona tauwalo mahalava ehebo Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei ta Buki Ve'ahihi ainai ilelelene, iwalo:
23 ‘Vahala nuwanuwapuyona mata ihiuma yo natuna towahona ilabahi, na yehana himwauwi Imanuweli’.
Na Imanuweli ana bui ‘Yaubada baidada’.
24 Eeta Yosepa eno'enowena itowolo na tausagenawasanane yana walo imulitaei, ta Meli itatawaholaine,
25 na nigele 'wapina iya'abitowoi ta ana higa ilabalaba na Yosepa gamane yehana imwau Yeisu.

2

Tausonogao yadi taubo'e gama Yeisu ainai

1 Yeisu hilabahi Betelehem ainai, haugana Helodi iya iloiloina Yudeya holanai. Na hauganane ainai tausonogao tupwa bomatuwena hilaoma ta Yelusalemaone aidiyai hipanivila,
2 hiwalo, ‘Havaidova Yudeya yami wasawasa vauvauna hilabahi? Ahanapuiya'o bada hilabahiya'o, wuwuna ana ve'ive'ilala utui a'itaya'o tupwa bomatuwena ipoetaohanine, ainaena alaoma habi pwagogo ainai.’
3 Yadi walo teina wasawasa Helodi ibenalei na i'aluwagavai mwala'ina yo hinage Yelusalemao bagibagilidi hi'aluwagavai walo teina vehabana.

4 Ainaena Helodi Yudeyaone yadi taupwaoli mwala'idi yo
yadi loina ana tauve'itao iyoga ahaidi na aidiyai ipanivila,
iwalo, ‘Havaidova ainai Besinana towahona hilalabahine?’
5 Na hiwalo, ‘Betelehem ainai, neta Yudeya holanai,
dova tauwalo mahalava yana walomahalava Buki Ve'ahihi
holanai, iwalo:
6 “Vehabana Betelehem dalava wasawasa na mwala'ina
Yudeya dalavanao maudoidi aidiyena. Wuwuna
Betelehem holanaena howola abo Isileli adi tauloina
imahalava, na iya yagu bodao imugaiyedi.” ’
7 Ta Helodi tausonogaowa iyoga dawaniyedima, na
ipanivilaedi aiteya hauga ainai utuine imamahalavane.
8 Eeta Helodi yadi walo ibenaledi na iloinaedi, iwalo,
‘Amlau Betelehem ainai na gamanane ambehaei, na ebe
amlobai amwuyoma amvenuwamwauwegau, ta ebe yau
hinage yalau na yapwagogo ainai’.
9 Wasawasa alinana hibenalei na hiso'e'eli ta hilau na
utuiwa mwalona tupwa bomatuwena hi'i'itawa mehediyai
imahalava na ihinahinali eeta himulitaei na gamanane yana
abamiya itowolove'ilala na ainai himamahalavane,
10 na utuiwa vehabana hiyaliyaya mwala'ina.
11 Hiluwu vadai ta gamanawa hinana Meli baidana
hi'i'itadine, na hipwagogo gamane ainai. Na velauwowa
hivavaidimawa gamanane ainai himwamwauwidine, neta
goula yo gado'a yo emodi.
12 Na mulitai niviniviyena Yaubada ivenuwamwauwedi
ebeha havena Helodi ainai hiwuyowuyouyo, eeta hitowolo
na vali amwahaena hilau gwaipile yadi dalavai.

Yosepa yo gama mahinana hidena Itipita ainai

13 Na tausonogao bada hilao'o na masigiliyena Yaubada
yana tausagenawasa niviniviyena Yosepa ainai imahalava ta
ivenuwamwauwei iwalo, ‘Utowolo na gama mahinana ulau-
vaidi ta amdena tupwa Itipita ainai, na nemai ammiyamiya
ana higa yavenuwamwauwegomiu, abo amlau gwaipilema.
Yami dena teina wuwuna, Helodi mata gama teina ibehaei
na ebeha i'oiye mwalowoi.’
14 Eeta masigilinane ainai Yosepa itowolo ta gamane mahi-
nana ilauvaidi na hidedenane Itipita.
15 Na nemai Itipita himiyamiya ana higa Helodi
imwamwalowoine. Yadi vetaumana ainaena Yaubada
yana walomahalava, neta ehebo tauwalo mahalava iwalo
mahalava mugaiyei, iwalo:
‘Itipita ainaena natugu yayogaenama’.
16 Na Helodi tausonogaowa iha'wa'ahayaidi ta nigele
hiyalau gwaipilema. Yadi oyama vehabana imodi'i'ini

mwala'ina, eeta Helodi yana tau'alehao ivetamaledi Betelehem dalavanao aidiyai, yo ebeha hedaheda towatowahodi hiya adi bolimai bwau ainaena i'aituluyo, hi'oiye mwalowoidi. Wuwuna tausonogao yadi aubabada ainaena bada ihanapuiya'o aiteya hauga ainai gamanane itutubuine.
17 Ainaena hauganane imahalava hava tauwalo mahalava Yelemaya mwalona iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:
18 'Dou ta'eta'e dalava Lama'a ainena yabenalei.
Muya na mehelino hidou ta'eta'eyedi.
Letiyeli idoudou natunao vehabadi,
na yana dou ainaena nigele howahowana iyaliyaya,
natunao yadi mwalowoi vehabana.'

Yadi laugwaipile Nasaleti ainai

19 Eeta Helodi yana mwalowoi tuluhanai Yaubada yana tausagenawasa imahalava Yosepa ainai, haugana Itipita ainai howola himiyamiya, na niviniviyena iwalo ainai,
20 iwalo, 'Yosepa utowolo na gama mahinana ulauvaidi na amwuyo Isileli, wuwuna gamane ana alehawa bada imwalowoi'o'.
21 Na Yosepa itowolo, ta gamane yo hinanane ilauvaidi, na hiwuwuyone Isileli.
22 Na haugana hiwuyo Yosepa wasa ibenalei ebeha Helodi natuna Akeleyosi ive'aivelaheyei na ivetauwasawasa Yudeya holanai, eeta Yosepa imeheuhi na nige nuwana ilau gwaipile Yudeya, eena niviniviyena ve'ita Yaubada imohei ta hita'i'ili Galili tupwanane ainai.
23 Na Nasaleti ainai hivedalava ta himiyamiya. Teina ainaena tauwalo mahalava yadi walomahalava mugamugaina iwalo: 'Iya yehana himwauwi towaho Nasaleti'.

3

Yoni tau'abiye bapitaiso
(Maki 1:1-8; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala awawai tupwa Yudeya holanai na iguguya, iwalo,
2 'Mumugamiu yababadi aidiyena amnuwabui wuwuna Yaubada mata muhamuhana alidai ivetauloina'.
3 Tauwalo mahalava Aisaya mugai Yoni vehabana iwalo mahalava, iwalo:
'Towaho ehebo tupwa balabala awawai alinana mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo:
"Bada yana amwaha amsepa na am'abiye duyedumwalu".'
4 Yoni ana ale'o lagulagu kameli wiyawiyana, na ana tulituli kameli 'wapina, na ana mwaimwai'e'e yo mwagagau ta'i.

5 Na Yoni balabala awawai iloguguguya na Yelusalemaone
yo Yudeyaone yo we'aha Yolidani papalinane ana tau-
miyaone maudoidi hilaoma Yoni ainai,
6 na mumugadi yababadi hiwalo mahalavaedi ainai, eena
i'abi'abiye bapitaisodi we'aha Yolidani ainai.
7 Na Palisiwone yo Sadusiwone bagibagilidi hinage hilao-
laoma habi bapitaiso, na Yoni i'itadi ta iwalowedi, iwalo,
'Tau'oyamao! omiu dova weso! Na yami nuwatuwu ebeha
mata Yaubada yana modi'ini ainaena amdena, awa?
8 Ainaena ilowoinanegomiu yo yami nuwabui moiha
amve'itaedi yami paihowa namwanamwadi aidiyena.
9 Na havena amnuwahaehae wuwuna ebeha omiu Abela-
ham tubunao na hesi Yaubada howahowana yo gaimao teina
aidiyena Abelaham tubunao ipaihowaidi.
10 Na ebe mumugamiu nigele namwanamwana mata
Yaubada iwalo yagaigomiu, dova aiwa, ebe nigele ain-
ona namwanamwana tomowa higoha vehuludi ta aiwa
ala'alahina ainai hivehuludi na i'alahidi.
11 'Na ebe amnuwabui, yau we'ahaena ya'abiye bapitaiso-
gomiu na hesi howola abo ehebo towaho ilalaoma, iya
imwala'i gabaegau, na nigele howahowagu na aena ana
huma ya'avalai. Na towahonane mata ilaoma na Alu'aluwa
Ve'ahihi, dova aiwa ala'alahina ainaena i'abiye bapitaiso-
gomiu.
12 Na towaho teina yana goliyena mata ai'ai dova pegapega
itapidi yo ainodi hiholu na mulitai ainodi namwanamwadi
ivehae yana vadavada ainai, na mohomohodine aiwa
ala'alahina miyamiya vateyaina ainai igabudi.'

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Maki 1:9-11; Luke 3:21-22)

13 Hauga tenem ainai Yeisu tupwa Galili ilauvehulu na ilau
Yolidani Yoni ainai habi bapitaiso.
14 Eeta Yoni itowoi na Yeisu yana nuwatuwu higwaipile ta
iwalo, 'Ilowoinanei na owa u'abiye bapitaisogau, na vedova
ta ulaoma ta ebeha yau ya'abiye bapitaisogo?'
15 Na Yeisu Yoni yana walone iyemaihane, iwalo, 'Nigele.
Hesi teina dova. Owa u'abiye bapitaisogau, wuwuna teina
ainaena loina maudoidi namwanamwadi tamulitaedi.'
16 Eeta Yoni italam ta Yeisu i'abiye bapitaisone. Na Yeisu
howola bwahiyena igayogayo taohani, na galewa ilotaho'e
na Yeisu Yaubada Alu'aluwana i'i'itane ana oleya dova
gabubu i'aituluma na ainai itotowane.
17 Na hinage ehebo alinana galewaena hibenalei iwalo,
'Teina natugu yavelauwei iya vehabana yayaliyaya
mwala'ina'.

4

Yeisu ana towoi Tomodulele ainaena
(Maki 1:12-13; Luke 4:1-13)

1 Teina ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ilauvai ta
ilalaweine balabala awawai ta ebeha ana towoi Tomodulele
ainaena ilobai. 2 Na ahubena 40 holanai nigele iya'ai, ta
ainaena ivahali mwala'ina.
3 Na tautowoinane imahalava na iwalo, Ebe owa Yaubada
Natuna, gaima teina uloinaedi ta hiyemala ai'ai'.
4 Na Yeisu iwalo, 'Buki Ve'ahihi holanai loina imiyamiya
ebeha:
"Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava ainaena, na hesi
walowo maudoidi Yaubada awanaena hilaoma iya
tomowa yadi abanamwanamwa".'
5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ta ilalaweine Yelusalem,
na vada tapwalolo mwala'ina ewa'alilinai ihahaeyeine,
6 na ainai iwalo, 'Ebe owa Yaubada Natuna, teina ainaena
ugavai, na mata nigele howahowana uyasilahe. Wuwuna
Buki Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o, iwalo:
"Yaubada yana tausagenawasao iloinaedi ta hi'ita
avivinigo".
Yo hinage iwalo:
"Nimadiyena hi'avalaigo, na ebe havena aem hisilasilahe
gaima aidiyai".'
7 Na Yeisu hinage iwalo, 'Ehebo walo Buki Ve'ahihi ainai
imiyamiya iwalo:
"Havena yam Bada Yaubada utowotowoi".'
8 Na Tomodulele Yeisu ilauvai ilawei oya mwala'ina
ewanai na tenem ainai dalava wasawasaowa bale'uwai
maudoidi Yeisu iveve'itane,
9 na hinage itowouyoi, iwalo, 'Tupwa tenem maudoina
mata yamohego. Ebe ube'u aitulu na aliguwai upwagogo, na
ebe abaloinaone yamohego.'
10 Eena Yeisu iwalouyo, iwalo, 'Tomodulele, ulau vehulu-
gau! Buki Ve'ahihi holanai loina imiyamiya ebeha:
"Yam Yaubada ibom ainai upwagogo yo utapwalolo yo ibom
yana walo upaihowai".'
11 Ainaena Tomodulele Yeisu ilauvehulu na mulitai
tausagenawasao himahalava ta hihahaguine.

Yeisu yana paihowa ivetuwuni tupwa Galili ainai
(Maki 1:14-15; Luke 4:14-15)

12 Na mulitai Yeisu wasa ibenalei ebeha Yoni vada aba-
paiyai himwauluwuwena'o, ainaena iwuyo Nasaleti Galili
tupwanai.

13 Na Nasaleti ilauvehulu ta imimiyane Kapaneum
le'awanai, neta huhuwone Sebuloni yo Napitalai yadi
toputopuwai.
14 Ginauli teina vehabana tauwalo mahalava Aisaya
mwalona iwalo mahalava na Buki Ve'ahihi ainai ilelelene
iwalo:
15 'Sebuloni yo Napitalai yadi dalavao neta ni'u yo bwahi
Yolidani ahipudiyai,
nigele Yudeyao yadi tupwa yehana Galili.
16 Hibom guguyou yana tupwa ainai himiyamiya na hesi
teina hauga masele mwala'ina bada hi'itaya'o.
Wuwuna mwalona mwalowoi yana tupwa yababana ainai
himiyamiya
na teina hauga bada masele aidiyai i'alataohani'o.'
17 Hauga tenem ainaena Yeisu yana guguya ivetuwuni
na iwalo, 'Yami paihowa yababadi aidiyena amnuwabui,
wuwuna hauga bada imahalava'o na Yaubada ivetauloina
alidai'.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Maki 1:16-20; Luke 5:1-11)

18 Na ehebo hauga Yeisu ni'u Galili le'awanai ivasavasane
na tauyama hitau bwau matahina ilolobaidine yadi vinaya
hiyahuyahuwei, ehebo Saimoni, iya hinage hiyogaei Pita, na
tahina yehana Andulu.
19 Na iyogaedima na iwalo, 'Ammulitaegau na tomowa
am'onadi'.
20 Tenem ainai yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu him-
mulitaeine.
21 Na hinage tupwana ivasanelau na tauyamao hitau
tonuga wagai yadi vinaya hi'atu'atububunidi i'i'ita lobai-
dine, hiya Yemesa yo Yoni yo tamadi, ibom yehana Sebedi.
Eeta Yemesa matahina iyogaedi,
22 na hitowolo mwayamwayau tamadiwa wagai hilalau-
gabaeine, na Yeisu himumulitaeine.

Yeisu tomowa bagibagilidi ihaguidi
(Luke 6:17-19)

23 Yeisu Galili maudoina ita'i'iliyei na yadi vada tapwalolo
aidiyai iguguya, na wasa namwanamwana Yaubada yana
loina vehabana iwalo mahalava, na hinage tomowa adi
lovalao vagadi yo vagadi aidiyena i'abiye namwanamwadi.
24 Ainaena Yeisu wasana imahalava Siliya dalavanao
maudoidi aidiyai, eeta taulovalao bagibagilidi hilawelawedi
ainai, hiya hilovala mwala'ina na hiya ma'adi muyamuyao
yo hiya vi'avi'a i'abiye yauyauledi yo hiya adi lovala ainaena

hi'abi'abivelolo, yo hinage taupeuwo, na Yeisu i'abiye namwanamwadi maudoidi.
25 Teina wuwuna boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei. Hiya Galiliyena yo Dekapolisiyena yo Yelusalemaena yo Yudeyaena yo hinage Yolidani vali tupwanaena.

5

Yeisu yana ve'ita oyai
(Luke 6:20-23)

1 Yeisu boda mwala'ina i'i'itadine, na ihae oyai ta tenemai imimiyane, na ana taumulitao hinage hihahaene,
2 na Yeisu ivetuwuni ive'ita aidiyai, iwalo,
3 'Omiu mayami nuwadobi amyaliyaya wuwuna Yaubada yana Abaloina alimiyai.
4 Omiu taudou hinage amyaliyaya, wuwuna mata Yaubada i'abiye yaliyayagomiu.
5 Omiu mumugamiu hegohegoyadi amyaliyaya, wuwuna howola abo Yaubada bale'u maudoina imohegomiu.
6 Na ebe omiu mumuga dumwaluna nuwanuwamiu na amvahavahali amyaliyaya, yo hinage amgadogado-maguni vehabana amyaliyaya, wuwuna mumuga namwanamwana mata atemiyai imwala'i.
7 Na omiu tau'atemuyamuya amyaliyaya, wuwuna Yaubada hinage mata i'atemuya muyaegomiu.
8 Omiu atemiu masemaseledi amyaliyaya, wuwuna howola abo Yaubada am'ita.
9 Omiu tau'abiye nuwadaumwali amyaliyaya, wuwuna Yaubada mata i'awa natunaegomiu.
10 Na omiu yami paihowa namwanamwana vehabadi tomowa hive'ave'alehaegomiu, amyaliyaya wuwuna Yaubada yana Abaloina alimiyai.
11 Na ebe vehabagu tomowa hi'ulu'ulumiyaegomiu yo ive'ave'alehaegomiu yo yadi oyamaena hi'awa'awa yababaegomiu, amyaliyaya ta'i.
12 Moiha ta'i howahowana amyaliyaya mwala'ina, wuwuna howola abo ami maiha namwanamwana galewai mata amlobai. Na omiu dova Yaubada yana tauwalo mahalavao mwalona. Wuwuna hiya hinage yadi miyavitai hilobaidi tomowa aidiyena.'

Yagahu na masele vehabadi
(Maki 9:50; Luke 14:34-35)

13 'Omiu dova yagahu taumiya bale'u vehabadi. Na amnuwatuwu avivini ebe yagahu yana wahiyala i'ovi nigele howahowana na inamwanamwauyo, ainaena tata'wata'wataei na tahiwavehulu amwahai.

14-15 Na hinage omiu dova masele taumiya bale'u vehabadi. Ebe lampa tagabu havena walata ainaena ta'oi'oihamui, na hesi ewai tamwauwi, ta vada maudoina imasele. Hinage dova ebe oya vahupounai tadalava sepa nigele howahowana dalavanane tadawani.
16 Omiu masele tomowa aidiyai, eeta howahowana yami paihowa namwanamwadi hi'ita na Tamamiu galewai hino'owei.

Loina vehabana
17 'Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau yalaoma na Mosese yana loinao nuwana tauwalo mahalavao yadi ve'itao yavaivehuludi. Na hesi yalaoma ebeha ya'abiye mahalava ili'ilimanidi.
18 Yawalo moiha alimiyai, mata bale'u na galewa hisawali, na loina mwala'ina yo iu'iu iso'isosolina mata nigele hiya'ovi na hesi ainodi mata himahalava.
19 Na ebe yaiya loinadine ehebo aidiyena iu'iu iso'isosolina ita'wata'wataei yo tomowa hinage nigele iyave'itadi, iya Yaubada yana Abaloina holanai duya'ali'aliyai moiha, na hesi ebeha loinadine upaihowaidi yo uve'itaedi, yeham mata imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai.
20 'Hinage yawalo alimiyai ebe mumugamiu inamwanamwa mata Palisiwone yo loina ana tauve'itaone mumugadine omiu mumugamiune inamwanamwa gabaedi. Na ebe nigele, mata nigele Yaubada yana Abaloina ainai amyaluwu.

Manini vehabana
21 'Loina mugamugaina tubudao aidiyai amhanapuiya'o, iwalo, "Havena yemwalowoi, ebe yaiya i'yemwalowoi mata loina ilobai".
22 'Na yau yaloinaegomiu ebe yaiya owa tahim ainai umodi'ini loina ulobai. Na ebe tahim u'awa yabayababaei loina ulobai, tauloinao aidiyena. Na hinage ebe tahim u'awa yauyauleyei, howola abo dalava ala'alahina uve'alo.
23 'Yaiya owa yam velau uvaiyama yo upwaoliyei Yaubada ainai na ebe unuwatuwui ehebo tahim mayana nuwayababaowa mumugam vehabana,
24 ilowoinanego yo yam velaune umwauwi abapwaoline vahalinai na uwuyo tahim ainai na utowoi ta baidam amve'au'augeluyo, eena mulitai uwuyoma abo yam velauwa Yaubada ainai upwaoliyei.
25 'Na ebe ehebo towaho ive'ewaigo na ilawego habi lauvetalaego, ilowoinanego ebe mugai pwanoli u'abiye dumwadumwalu mwayamwayauwei baidam. Na ebe nigele, mata am tauve'ewane ilawego tauloina ainai na am loina ulobai, neta himwauwigo vada abapaiyai.

26 Moiha ta'i, nigele mata uyamahalava ana higa am
vagavaga maudoina upaihowai.'

Nuwatuwu dawani vehabana
27 'Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo,
"Havena meheganawali".
28 Na yau yaloinaegomiu neta ebe yaiya towaho bo waihiu
ainai inuwatuwu dawani, iya atenai bada ipwanoli'o.
29 Ainaena ebe mehe tautuwam yana vinunuwena i'abiye
be'ugo ilowoinanego ebe uwunihi vehulu. Muya nigele
mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i
alilina ebe mehem vehabana Yaubada taum maudoina iga-
bae aituluwei dalava ala'alahina ainai.
30 'Hinage dova ebe nima tautuwam yana paihowaena
i'abiye be'ugo ilowoinanego ebe utom vehulu. Muya nigele
mwala'ina ebe taum ehebo uvesawali, na hesi muya mwala'i
alilina ebe nimam vehabana Yaubada taum maudoina iga-
bae aituluwei dalava ala'alahina ainai.

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:9; Maki 10:11-12; Luke 16:18)
31 'Loina mugamugaina hinage iwalo: "Ebe towaho ehebo
nuwanuwana na mwanena ivinawaheyei, towahonane leta
ilele na mwanenane imohei ta ebe hivinawahe".
32 Na yau yaloinaegomiu neta, ebe towaho mwanena
nigele iyapwanoli na towaho ta'i ivinawahe ta itawahola
geyo'awa vali waihiu ainai, towaho teina mwanena muga-
mugaina bada i'abiye be'uya'o ebe waihiunane itawahola
geyo'awa vali towaho ainai. Eeta towahowa ebe itawahola
waihiu vinavinawahena ainai neta towahonane hinage ip-
wanoli'o.

Awatamada vehabana
33 'Hinage loina miyamiyana bada amhanahanapui iwalo:
"Ebe am'awa tamada, havena yami walowone amho'eho'edi
na hesi Yaubada vehabana ampaihowaidi".
34 Na alimiyai yawalo, havena galewa vehabana
am'awa'awa tamada, wuwuna Yaubada yana abamiya.
35 Hinage havena bale'u vehabana am'awa'awa tamada,
wuwuna aena ana abamwau, hinage havena Yelusalem ve-
habana am'awa'awa tamada, wuwuna tauloina mwala'ina
yana dalava.
36 Hinage havena ulu'ulumiu vehabana am'awa'awa
tamada, wuwuna nigele howahowamiu na vahumiu ehebo
amloinaei ta ihewa nuwana igiba, awa?
37 Na hesi ebe utalam, uwalo, "Ehewa", na ebe uuvala,
uwalo, "Nigele". Wuwuna ebe aubabada bagibagilina, neta
Tomodulele ainaena.

Havena yababana amyemayemaiha
(Luke 6:29-30)

38 ‘Loina miyamiyana amhanapuiya'o iwalo, “Mehe ehebo
ana maiha mehe ehebo, na sala ana maiha hinage sala
ehebo”.
39 Na yau yaloinaegomiu ebeha havena amvaivai maiha,
na hesi ebe yaiya navanava tautuwamwena igoha, havena
nimanane uyemayemaiha, na hesi vali navanavamne hi-
nage utalamwei ta ainai igoha.
40 Na hinage ebe yaiya lauvetala ainaena am ale'o ivai,
hinage am abobone umohei.
41 ‘Hinage ebe yaiya iloinaego na yana tobwatobwa
u'avalai ehebo dalava ainaena ulau ehebo dalava ainai,
howahowana utalam dalava bwauna hinage ainai ulawei.
42 ‘Na hinage ebe yaiya i'awanoi alimwai ehebo ginauli
vehabana, ginaulinane umohei, na yaiya yam tobwatobwa
i'awanoiyei na iyepaihowa, havena unuwanuwavi.

Tavelau ada alehao aidiyai
(Luke 6:27-28, 32-36)

43 ‘Loina mugamugaina bada amhanapuiya'o, iwalo, “Ami
geluwo amvelauwedi, na hesi ami alahao amsosomanaedi”.
44 Na yau yaloinaegomiu ami alehao amvelauwedi na hiya
hi'abi'abiye muyagomiu vehabadi am'awanoi ta Yaubada
ihaguidi.
45 Teina ainaena Tamada galewai i'awa natunaegomiu,
wuwuna ibom velau wuwuna, na ibom yana mahana ihi-
nahinali tauyababa yo hinage taunamwanamwa aidiyai, na
hinage yana 'wesu italamwei taudumwaluwo yo hinage hiya
nigele taudumwalu aidiyai.
46 ‘Na ebe ami geluwo a'ava amvelauwedi, nigele howa-
howana na paula namwanamwana Yaubada ainaena am-
lobai, wuwuna tauyababao, dova takesi ana tauvaiwo, mu-
mugadi dova yami velaune, adi geluwo a'ava hivelave-
lauwedi.
47 ‘Hinage ebe tahi'a'avamiyao am'awa heliheliyamwedi
mata mumugamiu ganamuli mumugadi nigele
iyanamwanamwa gabaedi, wuwuna hiya adi geluwo a'ava
hiveve'au'augeluwedi, eeta hiya na omiu bada mumugamiu
hitoyatoyawa'o.
48 ‘Na omiu ilowoinanegomiu na bale'uwai mumugamiu
hinamwanamwa ta dova Tamamiu galewai.’

6

Velau vehabana

1 Yeisu iwalo, ‘Ebe nuwanuwamiu amvelau hiya wewelohedi aidiyai, havena tomowa mehediyai ampaipaihowai. Ebe dova ampaihowai, mata nigele awanamwanamwa nuwana maiha amyalobai Tamamiu galewai ainaena.

2 ‘Eeta haugana amvelau wewelohedi aidiyai havena yoguli amyuviyuvi, dova tau'oyamao hiya vada tapwalolo nuwana dalava aidiyai yadi velau tuluhanai yoguli hiyuvidi ta ebeha tomowa hino'owedi. Bada neta adi maiha hauga teina ta'i ainai hilobalobai na hesi hauga ilalaoma nigele maiha mata hiyalobai.

3 Eeta omiu haugana velau ampaihowai, bada ammohe dawaniyei, ta nima tautuwamiu yana velau, havena nima eha'ehamiu ihanahanapui,

4 ta ebe havena tomowa hi'ita'ita, na Tamamiu ibom yami velau dawani i'itaya'o mata mulitai maiha namwanamwana imohegomiu.’

Awanoi vehabana
(Luke 11:2-4)

5 ‘Yami awanoi teina dova, ebe am'awanoi Yaubada ainai havena tau'oya'oyamao dova am'awa'awanoi, wuwuna hiya nuwanuwadi na tomowa mehediyai nuwana tapwalolo holanai nuwana dalava aidiyai hitowotowolo na hi'awa'awanoi. Bada neta adi no'o hauga teina hilobalobai.

6 Na owa ebe u'awanoi, uluwu mugai yam vada holanai na awa'eda ugudu'auhi na u'awanoi dawani Tamada ainai, na ibom i'itago na mulitai maiha namwanamwana imohego.

7 ‘Na hinage yam awanoi aidiyai havena walo u'ata'ataiuyoi dova hiya taumiya guguyou yadi oba'obao. Hiya yadi yemidi ebeha walo bagibagilidi aidiyena Yaubada yadi awanoi ibenalei.

8 Havena omiu dova, wuwuna omiu Tamamiu imiyamiya, na iya yami nuwatuwu dawani ihanapuidi'o na abo mulitai vehabadi am'awanoi.

9 “Ainaena awanoi ana hauga aidiyai teina dova am'awanoi:

Tamamai owa galewai yeham ave'ahihiyei,

10 na a'awanoi ta owa uloinaegai, ta yam nuwatuwu ebeha apaihowai bale'uwai dova hiya galewai hipaipaihowai.

11 Amai ahubena ehebo ehebo ainai umohegai.

12 Na mumugamai yababana unuwahamuidi, dova ai hinage ama geluwo mumugadi yababadi alimaiyai anuwahamuidi.

13 Havena utowotowoigai, na hesi iya yababanane ainaena
uhaguigai.”*
14 ‘Ebe omiu ami geluwo yadi yababao alimiyai amnuwa-
hamuidi, Tamamiu galewai hinage yami yababao alimiyai
inuwahamuidi.
15 Na ebe ami geluwo yadi yababao alimiyai nigele
amyanuwahamuidi, Tamamiu hinage omiu yami yababao
mata nigele iyanuwahamuidi.

Ai'ai ana hudi vehabana
16 ‘Ebe haugana tapwalolo vehabana amhudi, havena ami
oleya hiyabayababa dova taunuwayababa. Teina tau'oyama
yadi paihowa dova, wuwuna hiya adi ita hi'abiye yababadi
ta ebeha yadi hudi tomowa hihanapui. Bada neta adi no'o
hauga teina hilobalobai.
17 Na omiu hesi haugana am hudi tapwalolo vehabana,
ammani'abi yo amhuwali, ta ami oleya hinamwanamwa
tomowa aidiyai,
18 ta ebe tomowa yami hudine havena hihanahanapui, na
Tamamiu ta'i hava atemiyai imiyamiya ihanapuiya'o, na ana
maiha namwanamwana imohegomiu.

Maiha galewai vehabana
19 ‘Havena yami wasawasa bale'uwai amtautau'ahaidi,
wuwuna wesoweso na pwaha, wasawasa bale'u hi'abi'abiye
yababadi na hinage tau'aivavali hiluwuluwu yami vada
aidiyai habi aivavali,
20 na hesi howahowana na yami wasawasa galewa ve-
habana am'aipate wahiwahiyala. Wuwuna galewai nigele
wesoweso na pwaha ainai hiyamiyamiya. Ainaena yami
wasawasa mata nigele hiya'abiye yababadi na hinage nigele
tau'aivavali.
21 Eeta aiteya tupwa ainai yami wasawasa imiyamiya, neta
tupwanane ainai yami nuwatuwu hisagena.

Tauda ana masele
(Luke 11:34-36)
22 ‘Meheda dova tauda ana masele. Eeta ebe meheda
ausaladi tauda maudoina himasele,
23 na ebe meheda hiyababa tauda hinage maudoina
higuguyou, na ebe maselene alidai iboho, mata guguyou
mwala'ina ita'i'iliyegita.

Yada taubada ehebo ta'i
(Luke 16:13)

* **6:13:** Buki tupwadi mwalona hiwalo, ‘Owa yam abaloina; owa yam wahiyala; owa yam wasawasa, mata teina ta hauga hilalaoma, Moiha’.

24 ‘Taupaihowa ehebo nigele howahowana na ipaihowa
tautaubadao bwau aidiyai, mata ehebo ita'wata'wataei na
ehebo vehabana ipaihowa, na ehebo i'awa namwanamwaei
na ehebo i'awa yababaei. Dova hinage nigele howa-
howana Yaubada yana paihowa na wasawasa bale'uwai
ta'abi bwauwedi.

Havena atehawawali
(Luke 12:22-34)

25 ‘Na yawalo auligomiu ebeha havena yami miyamiya
bale'uwai vehabana amnuwatuwu mwala'ina, ai'ai yo ami
bwahi yo ami ale'o vehabadi. Wuwuna yawahida ginauli
mwala'ina alidai, na tobwatobwa 'wapi vehabadi nigele
ginauli mwala'ina.

26 ‘Teina ehebo aba'ita yamohegomiu lowolowo ainaena,
hiya nigele hiyalaulaupeli na nigele hiyalaulau'eli, na hinage
nigele yadi vadavada. Lowolowowone ginauli iu'iudi na
hesi Tamadane galewai hauga maudoina ai'ai imohemohedi.
Na amnuwatuwu avivini ebeha omiu ginauli mwala'ina
Yaubada ainai.

27 Na viha alimiyena howahowana yana nuwatuwuwena
mata yana hauga bale'uwai i'abi'abiye daodao? Nigele, awa?

28 ‘Na hava vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina ami
ale'o vehabadi? Na ehebo hinage teina aba'ita, vane yadi
ini dalavai vehabana amnuwatuwu behabehaei. Hauga
maudoina nigele hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o
hiyapaipaihowaidi.

29 Na moiha, Solomoni ana ale'owo yo ana pasao adi ita
namwanamwadi, na vane adi ita hesi inamwanamwa alili.

30 Eeta amnuwatuwu avivini Yaubada yana ita'avivini
alimiyai vehabana. Iya awahi ive'aupasadi vane
namwanamwadi aidiyena. Mata vane hitaya na
i'ahubenama hiwelai yo higabudi, na omiu awahi
amnamwanamwa gabaei. Na moiha, ami ale'owo
imohegomiu. Ainaena yami yemidi Yaubada ainai havena
itapitapiya.

31 ‘Na havena amnuwanuwatuwu pwano amwalowalo,
“Hava a'ai?” nuwana “Hava anuma?” nuwana “Hava
ali'wa?”

32 Walo teina dova hiya howola guguyou ainai himiyamiya
yadi aubabada. Na hava yami nuwatuwu Tamamiu galewai
bada ihanapuiya'o, dova ai'ai yo ami bwahi yo hinage ami
ale'o, na imohemohegomiu.

33 ‘Eeta howahowana ebe mugai Yaubada yana loina yo
yana amwaha dumwadumwaluna ambehaei na ammulitaei,
ta ebe ai'ai yo hinage ami ale'o imohegomiu.

34 ‘Ahubena ehebo ehebo ana nuwanuwatuwu
himiyamiya; mata vehabana na i'ahubena vehabana.
Eeta mata havena am nuwanuwatuwu i'ahubena
vehabana.

7

Awayabayababa
(Luke 6:37-38, 41-42)

1 ‘Havena tomowa am'awa'awa yababaedi mata dova ta
Yaubada hinage i'awa yababaegomiu.
2 Wuwuna aiteya ginauli aidiyena tomowa am'awa
yababaedi mata aidiyena Yaubada i'awa yababaegomiu, na
hinage vedova mumugamiu tomowa aidiyai Yaubada dova
hinage imumuga alimiyai.
3 ‘Na nigele howahowana tahim ainai uwalo ebeha
mehenai aiwa mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna owa hi-
nage mehemwai etupwa imiyamiya, ta nigele uya'ita.
4 Eeta havena tahim uwalowalo ainai ebeha aiwa
mu'amu'alina mehenaena uvaivehulu, wuwuna owa hinage
mehemwai etupwa imiyamiya.
5 Moiha tau'oyama ehebo owa, awa? Na hesi etupwane
mehemwena uvaimugaiyei, na ainaena uvinunu ili'ilimani
na mulitai abo tahimne mehenaena aiwa mu'amu'alina
uvaivehulu.
6 ‘Havena Yaubada yana paulao edewa umohemohedi,
mata dova ta hita'wata'wataedi na hi'alahigo. Nigele howa-
howana hinage yami bagi maheya ammohemohedi mata
dova ta hiwutuye bi'ibi'idi.

Awanoi vehabana
(Luke 11:9-13)

7 ‘Am'awanoi, na Yaubada imohegomiu. Na ambeha ta
amlobai. Na hinage am'aigohagoha ta awa'eda hiho'e.
8 Moiha ebe ta'awanoi, Yaubada imohegita na ebe tabeha
howola abo talobai, na hinage ebe ta'aigohagoha awa'eda
hiho'e vehabada.
9 ‘Na vedova omiu hedaheda tamadiyao, ebe natumiyao
ai'ai vehabana hi'awa'awanoi, mata gaima ammohedi?
10 Nuwana ebe yama vehabana hi'awa'awanoi weso am-
mohedi? Mata nigele!
11 Moiha omiu tauyababa, na yami aiyauya natumiyao
aidiyai bada amhanahanapui, ebeha ginauli namwanamwa
a'avadi ammohemohedi, dova hinage Tamamiu galewai,
ebe am'awanoi ainai, ihanapuiya'o hava namwanamwana
ilowoinanegomiu na imohegomiu.
12 ‘Na ebe hava nuwanuwamiu na tomowa alimiyai hipai-
howai omiu hinage dova aidiyai ampaihowai, wuwuna teina
Mosese yo tauwalo mahalavao yadi loina ana uini.

Amwaha dinodinona
(Luke 18:24)

13 ‘Amwaha dinodinona ainaena amluwu na havena amwaha tabatabana ainaena, neta abasilahe ana amwaha. Amwahane tabatabanane ana lau malamalaina, na ainaena tomowa bagibagilidi hilaulau.
14 Na yawahi namwanamwana ana amwaha ana lau vitaina na ana awa'eda dinodinona ta'i, ainaena tomowa vihavihadi hiluwuluwu.

Aiwa na ainona
(Luke 6:43-44)

15 ‘Tauyewasao oya'oyama aidiyena am'ita avivinigomiu. Wuwuna mata tupwadi howola abo alimiyai hilaowa, adi ita dova sipi manamanahamdi, na holadiyai hesi dova edewa manimanini.
16 Na yadi paihowa aidiyena howola mata abo amhanapuidi. Wuwuna haihaili nigele howahowana na ainona iyemala sibweya. Buyubuyuwa hinage dova nigele howahowana na ainona iyemala damaya.
17 Wuwuna aiwa namwanamwadi ainodi ausaladi, na aiwa newanewalidi ainodi yababadi.
18 Neta moiha, aiwa ausaladi nigele howahowana na ainodi newanewalidi hi'ainowedi, na aiwa newanewalidi hinage dova nigele howahowana na ainodi namwanamwadi hi'ainowedi.
19 Ainaena ebe aiwa nigele hiya'aino namwanamwa tagoha vehuludi na tagabudi.
20 Dova hinage tauwalo mahalava oya'oyama yadi paihowa aidiyena howahowana amhanapuidi.

Tau'oyamao
(Luke 15:25-27)

21 ‘Bagibagilidi aliguwai hi'awa'awa taubada na hesi mata nigele hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai, na yaiyadiwo hiya Tamagu galewai yana walo ana taupaihowao hiya hibom.
22 Hauga ilalaoma ainai tomowa bagibagilidi howola abo aliguwai hiwalo, “Taubada vehabam apapaihowane, neta yehamwena awalo mahalava yo vi'avi'a tomowa aidiyena agabae mahalavaedi yo paihowa abanuwapwanopwano apapaihowaidine”.
23 ‘Mata aidiyai yawalo, “Nigele yayahanapuigomiu yaiyadiwo omiu, amwuyo na havena amluwuluwuma wuwuna omiu tauyababao”.

Vada ana wahuwahu
(Luke 6:47-49)

24 ‘Yagu walo teina ebe yaiya ibenaledi na ipaihowaidi iya
dova ehebo tau'abi vada hanahanapuna, yana wahuwahu
gaima ainai i'a'abine,
25 na mulitai 'wesu italu na abaita isagena yo hinage yau-
mai mwala'ina itowa na hesi yana vadane nigele iyabuiyei,
wuwuna ana logidiwone gaima ainai hi'abi avivini'o.
26 ‘Na ebe yaiya yagu walowone teina ibenaledi'o na
nigele iyapaihowaidi, iya dova tauvada'abi yauyaulena yana
wahuwahu namonamo ainai i'a'abine,
27 na mulitai 'wesu mwala'ina italu na abaita isagena na
hinage yaumai mwala'ina itowa mata vadanane ibuiyei na
i'oilo'elo'e moiha.’
28 Haugana ve'itaone teina Yeisu ive'ovidi bodaone nuwadi
hipwanopwano,
29 na hiwalo, ‘Ve'ita teina dumwadumwaluna na wahi-
wahiyalana, na ita yada loina ana tauve'itao yadi ve'ita
tapitapiyadi’.

8

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa
(Maki 1:40-45; Luke 5:12-16)

1 Oyaena Yeisu idobima ta boda mwala'ina himumuli-
taeine.
2 Na ehebo aidiyena mayana lepelo ilaoma Yeisu ainai ip-
wagogo na iwalo, ‘Taubada, ebe nuwanuwam, howahowana
u'abiye namwanamwagau?’
3 Eeta Yeisu nimanaena towahowa i'abisawahi, na iwalo,
‘Ehe, nuwanuwagu. Unamwanamwa’. Ta towahowa ana
lepelo i'ovi mwayamwayau na inamwanamwauyone.
4 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau na havena teya yaiya hinage
ainai uwalowalo mahalavaegau, na hesi udumwalu ulau
taupwaoli ainai ta i'itago na hinage upwaoli Yaubada ainai
hava dova ada loina Mosese ainaena, eeta ebe tomowa
hihanapuigo ebeha bada namwanamwa ulobaiya'o’.

Tau'aleha adi taumugai yana hevali ana abiye namwanamwa
(Luke 7:1-10; Yoni 4:43-54)

5 Yeisu ilaoma dalava Kapeneum ainai, na tau'alehao hiya
Loma adi taumugai ehebo ilaoma na i'awanoi Yeisu ainai,
6 iwalo, ‘Taubada yagu hevali ehebo ilovala na vadai
ma'ana muya mwala'ina i'eno'eno, na nigele yana wahiyala’.
7 Na Yeisu iwalo, ‘Mata yalaowa na ya'abiye
namwanamwa’.
8 Na towahowa Yeisu yana walo iyemaiha, iwalo,
‘Taubada, nigele iyalowoinanego ebe yagu vadai uluwu, na
hesi u'aubabada mohili na yagu hevaline inamwanamwa.

9 Wuwuna yau loina yahanahanapui, na agu tauloinao
yadi walo ana tau'awa abi, na hinage yagu tau'alehao
yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo, “Ulau” ilau ta'i,
na ehebo ainai yawalo, “Ulaoma” mata ilaoma; na ebe
yagu taupaihowa ehebo yawalo auli na yawalo, “Teina
upaihowai” mata ipaihowai.’
10 Towahowa yana aubabada teina vehabana Yeisu
i'aluwagavai mwala'ina, na iwutu gwaipile ta bodaowa
himulimulitaeiwa iwalo aulidi, iwalo, ‘Yawalo moiha, nigele
teya yaiya yayalobai omiu Isileli alimiyena yana yemidi
towaho teina dova,
11 na yawalo mahalava alimiyai neta tomowa bagibagili
alilidi howola abo tupwa maudoina aidiyena hiho'eyama
na Abelaham yo Aisake yo Yakobo baidadiyao hi'ai toyawa
Yaubada yana Abaloina holanai,
12 na omiu hesi ebeha Yaubada natunaowa igabae ma-
halavaegomiu guguyou holanai na nemai amdoudou muya
ainaena.’
13 Badagi na Yeisu tau'alehaone adi taumugaiwa ainai
iwalo, ‘Ausala, uwuyo. Yam hevaline mata inamwanamwa,
dova yam yemidine’. Tenem hauganane ainai taulovalawa
yana wahiyala ilolobauyoine.

Tomowa bahudi Yeisu i'abiye namwanamwadi (Maki 1:29-34; Luke 4:38-41)

14 Mulitai Yeisu Pita yana vadai iluwu, na Pita lawana i'ita
ilovala, tauna i'ala'alawowoli, 15 eeta ilau, nimanai i'abi, na
ana lovalawa itatalune, na itowolo ta ai'ai i'a'atububunine
Yeisu vehabana.
16 Lavilaviyena dalavane tanitaniwagadiyaone tupwadi
tomowa hilawedima, hiya vi'avi'a aidiyai himiyamiya, ta
Yeisu vi'avi'aone yana walowena igabae mahalavaedi na
hinage taulovala maudoidi i'abiye namwanamwadine.
17 Ginauli teina himahalava na ainaena Aisaya tauwalo
mahalava yana walo mahalava mugai imahalava, dova Buki
Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo, ‘Iya ada muyao na ada
lovalao ana tau'avala’.

Tomowa ebeha Yeisu himulitaei (Luke 9:57-62)

18 Hauga tenem ainai Yeisu boda mwala'ina i'itadi hi-
noinoini, ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena
higeyo'awa vali tupwai.
19 Na ehebo loina ana tauve'ita ilaoma, Yeisu iwalo auli,
iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu yamulitaego. Havaidova
ainai ulau, yau baidam talau’.

20 Na Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Lagulagu nu'ula
mayadi guda, na hinage lowolowo ewai mayadi noi, na yau
Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno’.

21 Eena ehebo hinage taumulita ilaoma ta Yeisu ainai
iwalo, ‘Taubada, utalamwegau na mugai yawuyo ta tamagu
yaha'waha'wai yana mwalowoi, yamwauwi magaiyai, na
abo yamulitaego’.

22 Na Yeisu iwalo, ‘Badagi! Nemai tamamne, na
ulaoma umulitaegau, na hiya abo mwalomwalowoidi yadi
taumwalowoiwo himagaiyedi’.

Yeisu yaumai mwala'ina i'abiye daumwali
(Maki 4:35-41; Luke 8:22-25)

23 Yeisu mayana taumulitao higelu wagai,

24 na hi'u'e higeyogeyo'awa vali tupwai, eena wagai
Yeisu i'eno i'iwahi'o. Hi'ada'adau ta yaumai mwala'ina
itotowamane ta bagodu ihiwahiwa do'odo'owei wagai na
muhamuhana hihanene.

25 Ainaena Yeisu hivanoi na hiwalo, ‘Taubada uhaguigita
mata tahanene’.

26 Na Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana ammeheuhi? Vedova
ta nigele yami yemidine, awa?’ Na itowolo ta yaumai
yo bagodu iwalo yagaidi, iwalo, ‘Amlaumwau!’ Na ni'u
maudoina idadaumwaline.

27 Idaumwali, eeta ana taumulitaowa nuwadi hipwanop-
wano na hiwalo, ‘Towaho havahava teina, ta yaumai yo
bagodu alinana hibenalei?’

Yeisu vi'avi'a igabae mahalavaedi
(Maki 5:1-20; Luke 8:26-39)

28 Na bada higeyo'awa'o ta hiluluwune Gadalawone
yadi tupwai, na towatowaho hitau bwau vi'avi'a i'abiye
yauyauledi ta magai holanaena himamahalavane. Na
mayadi modi'ini, ainaena nigele howahowana teya yaiya
yadi tupwai ilau.

29 Hitaubwauwone Yeisu hi'ita na hilohagali, hiwalo, ‘Ee!
Owa Yaubada Natuna, hava utowotowoi na ebeha upai-
howai alimaiyai? Lauvetala ana hauga howola, hava veha-
bana wau ulaoma habi vesilahegai?’

30 Na vahalidiyai maheya hidumudumuli, na adi tau'ita
aviviniwone hi'ita'ita avivinidi.

31 Na vi'avi'aowa Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, ‘Ebe
ugabae mahalavaegai, howahowana na maheyaone tenem
aidiyai uvetamalegai?’

32 Na Yeisu iwalo, ‘Ammahalava!’ Eeta towatowahowowa
bwauwowa aidiyena vi'avi'aowa himahalava ta hidede-
nane maheyaowa aidiyai hiluluwune, na maheyaowa mau-
doidi hisagena ali'alili ta tapatapai hiholu ta ni'uwai hiha-
hanenene.
33 Na maheyaowa adi tau'ita'ita aviviniwowa
yadi meheuhi ainaena hidena ta hilalaune yadi
dalavai, na ginauliwone hi'i'itadiwa maudoina hiwalo
mahamahalavaedi dalava tanitaniwagadiyao aidiyai, neta
hava imamahalavane yauyaulewowa aidiyai.
34 Eeta dalava ana taumiyao maudoidi himahalava Yeisu
habi itana, na hauganane hi'ita lobai, hisosomanaei ta ebeha
yadi dalavane ilauvehulu.

9

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Maki 2:1-12; Luke 5:17-26)

1 Yeisu wagai igelu ta higegeyo'awauyo yana dalavai.
2 Na ehebo towaho peupeuna boda hi'avalai yana
aba'eno ainaena ta hilawei Yeisu ainai. Bodaone yadi
yemidi Yeisu ihanapuiya'o ta taupeuwa iwalo auli iwalo,
‘Natugu, uyaliyaya, mumugam yababadi adi nuwahamu
bada ulobaiya'o’.
3 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu yana walo hi-
benalei ta hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yeisu teina
iwalowalo hinahinali Yaubada ainai’.
4 Yadi nuwatuwune Yeisu bada ihanapuiya'o ta iwalo
aulidi iwalo, ‘Hava vehabana am nuwanuwatuwu pwano?
5 Na hava amnuwatuwui ebe yawalowei towaho teina
ainai, nuwana yawalo, “Mumugam yababadi bada yanuwa-
hamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo na ulau”?
6 Na amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu mayagu
loina bale'uwai ta tomowa mumugadi yababadi yanuwa-
hamuidi.’ Na taupeuwa iwalo auli, iwalo, ‘Utowolo na yam
aba'eno u'avalai na ulau yam dalavai’.
7 Eeta taupeuwa itowolo na ilalaune yana dalavai.
8 Na bodaowa paihowa teina hi'ita na ainaena hive'ahihi
yo Yaubada hino'owei, wuwunane iya Yeisu ana tau'abiye
wahiyala.

Yeisu Madiu iyogaei
(Maki 2:13-17; Luke 5:27-32)

9 Yeisu tupwa teina ilauvehulu ta ilau na towaho ehebo
ilobai, yehana Madiu, takesi ana vadane ainai imiyamiya na
iwalo auli, iwalo, ‘Madiu, umulitaegau!’ Eeta Madiu itowolo
ta Yeisu imumulitaeine.

10 Mulitai vada ehebo ainai Yeisu iluwu habi ai na
tauyababao dova takesi adi tauvaiwo yo hinage tupwadi
tauyababao hilaoma Yeisu mayana taumulitao baidadiyao
himimiya'ahaine.
11 Eeta tupwadi Palisiwo hi'i'itane ta Yeisu ana tau-
mulitaone aidiyai hipanivila, hiwalo, 'Hava vehabana
yami tauve'itane takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage
tauyababao baidanao hi'ai'aitoyawa?'
12 Na Yeisu walo teina ibenalei ta iwalo, 'Hiya ausaladi
nigele nuwanuwadi taulaumulamula, na hesi tau'asiyebwao
nuwanuwadi taulaumulamula.
13 Ainaena ilowoinanegomiu ebe Yaubada yana walo ainai
amnuwamasele Buki Ve'ahihi ainai iwalo, "Nuwanuwagu
atemuyamuya, na nigele nuwagu pwaoli". Teina yalaoma
nigele taudumwadumwalu vehabadi, na hesi tauyababao
habi haguidi.'

Yeisu yana walo hudi vehabana
(Maki 2:18-22; Luke 5:17-26)

14 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yeisu hiwalo auli,
hiwalo, 'Ai na Palisiwone yama tapwalolo vehabana ahudi-
hudi, na vedova ta owa am taumulitaone baidamwao nigele
amyahudihudine?'
15 Yeisu walo vegevegedi imohedi, iwalo, 'Vedova,
howahowana tawahola ana tauvinunuwo hinuwavitai ebe
tautawahola towahona baidadi hiyaliyaliyaya? Bo nigele
awa? Na amnuwatuwu avivini ebeha haugana tautawahola
towahonane ilaugabaidi mata hinuwayababa na hihudi.'
16 Na ehebo hinage walovegevegedi ainaena iwalo aulidi,
iwalo, 'Nigele howahowana ebe ale'o vauvauna tupwatup-
wana ainaena luwuluwu miyamiyana tahaili auhi mata
dova ta lotapulihinawa imwala'i.
17 Na nigele hinage howahowana ebe waini vauvauna
wahiwahiyalana tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana ainai.
Ebe teina dova tapaihowai, we'ahane yana seseha ainaena
'wapiwa ilotapulihi na we'ahane ilotapahiwai, na isage-
navehulu. Hesi ilowainanei ebe waini vauvauna na wahi-
wahiyalana tahiwai abahiwa vauvauna holanai, eeta ebe
maudoina namwanamwana.'

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Maki 5:21-43; Luke 8:40-50)

18 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo tauloina ilaoma
ta Yeisu mehenai ipwagogo, na iwalo, 'Taubada, natugu
waihiuna wau imwalowoi'o, na nuwanuwagu ulaoma ta
tauna u'abitowoi na itowolouyo'.
19 Eeta Yeisu mayana taumulitao tauloinane himumuli-
taeine.

20 Hilaulau na waihiu ehebo 'wahinana isagesagena bolimai 12, tuluhadiyena ilaoma ta Yeisu ana ale'one papalinane i'a'abitowoine,
21 wuwuna yana nuwatuwu atenai iwalo, ‘Bada ebe Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi mata yanamwanamwa’.
22 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waihiunane i'i'itane, na iwalo, ‘Yauwedo natugu, yam yemidi ainaena bada unamwanamwa'o’. Na hauga tenem ainai waihiuwa inamwanamwane.
23 Eena Yeisu ilau tauloinane yana vadai imahalava na i'itadi huwehuwena adi taulauyuviwo hilaulauyuvi yadi nuwavitai vehabana, na hidoudou alinadi mwala'ina moiha.
24 Eeta iwalo aulidi iwalo, ‘Ammahalava! Gamahinene teina nigele iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o’. Walo teina ainaena na maudoidi himaluwei.
25 Ta bodaowa himahalava na Yeisu iluwu ta gamahinewa nimanai i'a'abine na mayawahina itowolo.
26 Na mulitai wasa teina hiyewasaei dalava maudoina aidiyai.

Yeisu taumehegibugibu bwau i'abiye namwanamwadi

27 Tupwa tenem Yeisu ilaugabaei na ilaulau, na taumehe gibugibu bwau himulimulitaei na hiyogayoga alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, ‘Deivida tubuna yo, u'atemuyamuyaegai!’.
28 Eena vadai iluwu ta taumehe gibugibuwowa hilaoma ainai na Yeisu iwalo, ‘Vedova, amyemidiyegau ebeha howahowagu mehemiu ya'abiye maseledi?’
Na hiya hiwalo, ‘Taubada, howahowam’.
29 Ainaena mehedi i'abitowoidi na iwalo, ‘Yami yemidiyena mehemiu himaseleuyo'o’,
30 na mehedi himamaseleuyone. Na Yeisu loina yaiyaina imohedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau’.
31 Na hesi hilau ta Yeisu yana walo hidi'wai ta yana paihowawa aidiyai hiwalo mahalavaei dalava maudoina aidiyai.

Yeisu yauyaule ehebo i'abiye namwanamwa

32 Na Yeisu mayana taumulitao hilaulau na ehebo towaho alawai memenana i'a'abigwaipilene, ta hilauvaiyama Yeisu ainai.
33 Eeta Yeisu alawaiwa iheusili, na towahowa inamwanamwa ta i'a'aubabadane. Na bodaone mayadi yaliyaya Yeisu hino'owei, na hiwalo, ‘Nigele dova yaiya yana paihowa teina dova taya'ita Isileli holanai’.

34 Na hesi Palisiwone hiwalo, ‘Alawaiwowa yadi taubada
yana wahiyalaena Yeisu alawaiwone iheuheusilidine, na
nigele Yaubada yana wahiyalaena’.

Yeisu tomowa i'atemuyamuyaedi

35 Ainaena Yeisu dalava mwala'idi yo iu'iudi aidiyai ita'i'ili,
na yadi vada tapwalolowo aidiyai ive'ive'ita na iloguguya
Yaubada yana loina wasana vehabana, na hinage lovala
bagibagilidi aidiyena tomowa i'abiye namwanamwadi.
36 Na bodaone i'itadi na i'atemuyamuyaedi, wuwuna adi
vitai aidiyena nigele adi tauhagu, dova sipi nigele adi tau'ita
avivini.
37 Na ana taumulitao iwalo aulidi, ‘Laulau'eli
namwanamwana na omiu taulau'eliwone nigele
bagibagilimiu,
38 ainaena oyane taniwagana ainai am'awanoi ta taupai-
howa ivetamaledima yana oyane hi'eli’.

10

Yeisu ana tauyewasao yehadi
(Maki 3:13-19; Luke 6:12-16)

1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyogaedi na loina yo
wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi
tomowa aidiyena hivai vehuludi yo lovala na tapiya tomowa
aidiyena hi'abiye namwanamwadi.
2 Yeisu ana tauyewasao hiya yehadi tauwalo mahalava:
Mugai Saimoni, iya iyogaei Pita, na tahina Andulu, yo
Yemesa na tahina Yoni, hiya tamadi Sebedi,
3 yo Pilipi yo Batolomiu yo Tomasi yo Madiu, iya takesi
ana tauvai, na hinage vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, yo
Tadiusa,
4 na hinage vali Saimoni, iya tauhamadudu mwala'ina
Isileli yana miyawahi Loma yana abaloina ainaena veha-
bana, yo Yudasa Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu ana tauyewasao yadi paihowa
(Maki 6:7-13; Luke 9:1-6)

5 Yeisu hitau 12 iloinaedi na ivetamaledi, iwalo, ‘Havena
amlaulau nigele Yudeyaone aidiyai, na hinage havena
Sameliya dalavanao aidiyai amluwuluwu,
6 na hesi sipi sawasawalidi aidiyai amlau, hiya neta yada
bodao Isileliwone,
7 na aidiyai amwalo mahalava ebeha Yaubada yana loina
bada ilaoma'o.
8 Taulovalao am'abiye yawahaidi yo taumwalowoiwo
am'abiye towolodi yo taulepelowo am'abiye
namwanamwadi, na hinage vi'avi'a tomowa aidiyena

amgabae mahalavaedi. Yaubada yana wahiyala bada imohegomiu'o, ainaena omiu hinage ilowoinanegomiu yo amvelau tomowa aidiyai.

9 ‘Na yami ta'i'iline ainai havena teya mane yami pehai amdo'odo'oi tamahina vehabana.
10 Havena hinage peha amvaivai. Havena hinage ami ale'o bwauna amvaivaidi, nuwana aemiu ana huma bwauna, nuwana yami digona bwauna amvaivaidi, wuwuna paihowa ai'aina howahowana amlobai.
11 ‘Na ebe dalava mwala'ina bo iu'iuna ainai amluwu, ambeha mugai yaiya mumugana namwanamwana, na ainai amvetaumana ana higa dalavanane amlauvehulu.
12 Haugana amluwu vada teya ainai mugai amwalo velau tomowanane ainai na amwalo, “Yaubada yana nuwadaumwali baidam ammiyamiya”, na abo amluwu.
13 Na ebe wuwunidiyaone yami walovelau ilauwoinanedi, yami velau imiyamiya, na ebe nigele iyalauwoinanedi, yami walovelau iwuyouyowa alimiyai.
14 ‘Na ebe nigele teya yaiya iyalauvaigomiu yana vadai, bo yami walo nigele iyabenaledi, dalavanane ainaena ammahalava na aemiu gawalanane am'oiye hoyeholu dalavanane ainai, neta aba'ita dalavane taniwagadiyaone aidiyai, eena mulitai abo dalavanane amlauvehulu.
15 Yawalo moiha, howola abo Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai hiya dalavaowa hita'wata'wataegomiuwa muya mwala'i ali'alilina hilobai, na Sodomaowa yo Gomolaowa yadi muya mata i'iu'iu.

Muya mehedai vehabana
(Maki 13:9-13; Luke 21:12-17)

16 ‘Amnuwatuwu avivini ebeha yau yavetamalegomiu dova omiu sipi manamanahamiu amlalau edewa manimaninidi ahi'ahipudiyai, ainaena howahowana amnuwatuwu hanapu weso dova, na hesi ammumuga hegoya dova gabubu.
17 ‘Eeta am'ita avivinigomiu, wuwuna howola abo tomowa hilawegomiu lauvetala vehabana yo hinage vada tapwalolo aidiyai howola abo hi'aitutuwegomiu,
18 yo hilauvaigomiu na hilawegomiu tauloina yo tauwasawasa mehediyai na hive'ewaigomiu wuwuna omiu ebeha yagu bodao, na wasagu aidiyai am'au'aubabadaedi, yo hinage taumiya ganamuli yami walomahalava hibenalei.
19 ‘Na ebe mehediyai hivetowologomiu havena am'ate'atehawawali ebeha vedova mata amwalone, wuwuna howola abo hauganane ainai Yaubada yami aubabada imohegomiu,

20 na nigele ebeha omiu am'au'aubabadane na hesi
Tamamiu Alu'aluwana alimiyena i'a'aubabadane.
21 'Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu
holanai aleha himahalava vehabagu, neta towaho tahina
ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage dova tama natuna
ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Hinage hedaheda hinadiyao yo
tamadiyao hi'alehaedi na hiyemwalowoidi.
22 Mata tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna
omiu ebeha agu tauyemidiwo. Na ebe yaiyadiwo
hi'alama'i'ita na hitowolo wahiyala ana higa hauga yana
aba'ovi ainai, yaliyaya miyamiya vateyaina hilobai.
23 'Na ebe ehebo tupwa ainai hitalatalaigomiu amdena vali
dalava ainai. Yawalo moiha mata nigele dalava maudoina
Isileli holanai amyapaihowa ve'ovi na yau Tomowa Moihagu
yalaoma.
24 'Taumulita nigele howahowana na yana tauve'ita
imwala'i gabaei. Dova hinage taupaihowa nigele howa-
howana na yana taubada iloinaei.
25 Na hesi inamwanamwa ebe omiu agu taumulitao
baidaguwao tatoyatoyawa. Na yau bada yehagu
himwauya'o Tomodulele, omiu yagu bodaone howola abo
hi'awa yababaegomiu moiha.

Meheuhi vehabana
(Luke 12:2-9)

26 'Na havena tomowa ammehemeheuhedi, wuwuna gin-
auliwone dawadawanidi howola abo Yaubada i'abiye ma-
halavadi na himasele.
27 Na hava guguyou ainai ya'au'aubabadaeine alimiyai
ahubenai amwalo mahalavaedi tomowa maudoidi aidiyai
na hava yawalo himhimwedi alimiyai amwalo mahalavaedi
yami vatavata ewadiyena.
28 'Na hiya taumiu hi'oi'oiye mwalowoidi havena
ammehemeheuhedi wuwuna hiya taumiu howahowana
hi'oiye mwalowoi na hesi alu'aluwamiu nigele howahowadi.
Hesi Yaubada ammeheuhei, wuwuna ibom howahowana
dalava ala'alahina ainai taumiu na alu'aluwamiu iveyababa
bwauwedi.
29 'Aba'ita teina, ebe mesimesisi'wa bwau tagimwalaidi adi
maiha neta toea ehebo, na hesi Yaubada i'ita'ita avivinidi,
na ebe ehebo imwalowoi neta Tamamiu yana nuwatuwu
ainaena.
30 Na omiu hinage nigele howahowana na vahu amvahili
ehebo ulu'ulu ainai, Yaubada adi bagibagili ihanahanapuidi.
31 Eeta havena am mehemeheuhi, wuwuna omiu am hae
alili, na abo mesimesisi'wa maudoidi.

32 ‘Ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava vehabagu tomowa
mehediyai, howola abo galewai yau hinage vehabadi yawalo
mahalava Tamagu mehenai.
33 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediyai, yau
hinage howola abo galewai Tamagu mehenai yauvalaedi.

Nigele ve'au'augelu Yeisu iyalawenama na aleha hinage
(Luke 12:51-53; 14:26-27)

34 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha nuwadaumwali
yalawenama bale'uwai. Nigele, na aleha hinage.
35 Yagu laoma ainai towaho tamana mata ive'alehaei, na
hinage waihiu hinana ive'alehaei, na hinage waihiu lawana
iva'alehaei,
36 na towaho yana huhu hive'alehaei.
37 ‘Na ebe yaiya tamana yo hinana ivelauwedi mwala'ina
na yau iu'iuna, iya nigele howahowana na imulitaegau.
Na ebe yaiya natuna towahona bo waihiuna ivelauwei
mwala'ina na yau iu'iuna, iya nigele howahowana na imuli-
taegau.
38 Na ebe yaiya yawahina nigele iyatalamwei na
imwalowoi aiwa lagalagana ainai, dova yau, iya nigele
howahowana na imulitaegau.
39 Na ebe yaiya iya yawahina vehabana ipaipaihowa,
howola abo ivesawali. Na ebe yaiya yawahina ivesawali
vehabagu, howola abo yawahina namwanamwana ilobai.

Maiha vehabana
(Maki 9:41)

40 ‘Na omiu ebe yaiya ilauvaigomiu, yau na agu tauveta-
malene hinage ilauvaigai.
41 Na ebe owa tauwalo mahalava ulauvai yana walom-
ahalava vehabana, howola abo walomahalava ana maiha
ulobai. Na ebe owa towaho namwanamwana ulauvai
mumugana namwanamwa vehabana, howola abo towaho
namwanamwana ana maiha ulobai.
42 Na ebe yaiya tauyemidi vauvauna bwahi gwagwama
imohei wuwuna iya agu taumulita yawalo auligo howola
abo ana maiha namwanamwana ulobai.’

11

1 Yeisu yana guguya ana taumulitao hitau 12 aidiyai ive'ovi
na tupwanane ilauvehulu ta itata'i'iline dalava ehebo ehebo
aidiyai, ive'ita na iloguguya.

Yoni tau'abiye bapitaiso Yeisu wasana ibenalei
(Luke 7:18-35)

2 Hauga tenem ainai Yoni tau'abiye bapitaiso bada vada
abapai ainai himwauwiya'o na Besinana towahona yana

paihowa wasana ibenalei ta tupwadi ana taumulitao ivetamaledi hilalaune Yeisu ainai
3 na hipanivila hiwalo, ‘Vedova owa Besinana towahonawa vehabam aha'waha'wane bo vali towaho aha'wai?’
4 Na yadi walo Yeisu iyemaiha, iwalo, ‘Amwuyo na Yoni ainai am'aubabada ginauliwone aliguwena bada ambenaledi'o na am'itadi'o, neta,
5 taumehegibugibu mehedi bada himasele'o daladaladi bada hinamwanamwa'o ta hilaulau, taulepelo taudi bada hinamwanamwauyo'o na talina 'waba'wabalidi bada walo hibenaledi'o, taumwalowoi hitowolouyo, na hinage wewelohe wasa namwanamwana bada hibenalena'o.
6 Yaiya nigele vehabagu iyanuwatuwu bwaubwau iya mata iyaliyaya.’
7 Haugana Yoni ana taumulitao hilaulau gwaipile, Yeisu ivetuwuni na boda aidiyai Yoni vehabana i'au'aubabada, iwalo, ‘Mwalona maudoimiu tupwa balabala awawai amlau Yoni habi benaleina, na hava nuwanuwamiu ebeha am'ita? Nuwana yami nuwatuwu ehebo gwelugwelulu yaumai inu'unu'uvi am'ita, bo?
8 Nuwana ehebo towaho ana ale'o wasawasa habi itana? Nigele, wuwuna hiya ma'adi ale'o wasawasa tauloina mwala'idi yadi tupwai himiyamiya.
9 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai? Nuwana yami nuwatuwu ebeha mata ehebo tauwalo mahalava am'ita, awa? Yawalo moiha, towahone am'i'itane tauwalo mahalavao maudoidi imwala'i gabaedi.
10 Yoni vehabana mwalona Yaubada yana walo Buki Ve'ahihi ainai teina dova iwalo mahalava, iwalo:
“‘Teina yagu tauyewasa yavetamale mugaiyei na yam amwaha isepa”.’
11 Na Yeisu hinage i'aubabada iwalo, ‘Moiha, Yoni tau'abiye bapitaiso, iya taumiya bale'u maudoidi imwala'i gabaedi, na hesi maudoidi hiya Yaubada yana Abaloina holanai Yoni himwala'i gabaei.
12 ‘Haugana Yoni tau'abiye bapitaiso yana hauga ainai ta ilaoma wau, tauwahiyala yadi wahiyalaena Yaubada yana Abaloina holanai hiluwuluwu.
13 Mwalona tauwalo mahalava maudoidi yadi walowo yo Mosese yana loinao aidiyena waloyemidi hiwalo mugaiyedi ta ana higa Yoni ilaoma.
14 Na ebe nuwanuwamiu amnuwamasele Yoni vehabana, amhanapui ebeha iya Elaitiya ta'i vehabana amha'waha'wane.
15 Na ebe yaiya matalinana walo teina ibenaledi.
16 ‘Omiu teina yasone vedova ebe yayepateyegomiu? Nuwana yawalo omiu bada ta'i dova hedaheda maketi

holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi geluwo aidiyai hiwuiwui, hiwalo:
17 “Ama geluwo vedova ta ai alaulauhi sinaha na nigele
amyasobune? Na hinage a'ala'alagumgum, na nigele
amyadoune?”
18 ‘Waloyepatu teina ana hanapu ebeha Yoni ilaoma na
nigele iya'ai na nigele iyanuma, na amwalo, “Ebeha
alu'aluwa yababana Yoni i'abiye yauyauleya'o”.
19 Na yau Tomowa Moihagu yalaoma, ya'ai'ai na yanu-
manuma na hinage vehabagu am'ulu'ulumiyai, amwalo,
“Towaho teina tau'ai na taunuma ala'alabili, na hinage
takesi ana tauvaiwo yo tupwadi hinage tauyababao nuwana
taupwanoliwo ive'au'augeluwedi”. Na hiya tauhanapu
moiha howola abo yadi paihowa namwanamwadi aidiyena
hanapu moiha himahalava.’

Tupwadi dalava yababadi howola abo Yaubada yana lauvetala hilobai
(Luke 10:13-15)

20 Na Yeisu dalavadine aidiyai yana paihowa wahi-
wahiyalana hi'itadi na nigele hiyanuwabui yadi pwanoliwo
aidiyena, hiya vehabadi i'ahoni, na iwalo,
21 ‘Aiyoi Kolasiniwo! Aiyoi Bedesaidawo! Atemuya-
muyamiu ta'i. Wuwuna abanuwapwanopwanowo bada
yapaihowaidi'o alimiyai, na hesi nigele amyanuwabui, na
ebe Taya yo Saidoni aidiyai yapaihowa mugaiyei, nuwana
mwalona ebe bada hinuwabui'o, ta maudoidi sibauwa adi
ale'o hili'wadi yo pwa'ahu aidiyena hilopwa'ahuyoidi, na
hive'itaedi ebeha mumugadi yababadi aidiyena bada hi-
nuwabui'o.
22 Na hesi omiu nigele, ainaena Yaubada yana lauvetala
ana ahubena ainai Yaubada mata Tayawone yo Saidoniwone
i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.
23 ‘Na Kapeneumiwone omiu vedova? Ebeha am-
bom am'abihinigomiu galewai, awa? Nigele! Na hesi
mata Bwebweso duyanai higabae aituluwegomiu, wuwuna
abanuwapwanopwanowo bada yapaihowaidi'o alimiyai. Na
hesi nigele amyanuwabui. Na ebe Sodoma aidiyai ya-
paihowa mugaiyei nuwana mwalona bada hinuwabui'o,
ainaena Yaubada nigele iyalamanidi, na wau yadi dalavane
imiyamiya.
24 Eeta Yaubada yana loina ana ahubena ainai, mata
Sodomaone i'atemuyamuyaedi, na omiu nigele.’

Aiyawasi Yeisu ainaena
(Luke 10:21-22)

25 Hauga tenem ainai Yeisu iwalo, ‘Yauwedo Tamagu,
owa galewa na bale'u adi tauloina, hanapu teina udadawa-
nine tauhanapuwo yo taunuwamaselewo aidiyena, na hesi
taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaedine.
26 Moiha ta'i Tamagu, yam nuwatuwu teina
namwanamwana.’
27 Na hinage iwalo, ‘Ginauli maudoina bada Tamagu
nimaguwai imwaudi'o, na Tamagu ibom ihanapuigau'o,
na yau hinage Tamagu yahanahanapui, na hinage ebe
yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu yave'itaei aidiyai, hiya
hinage Tamagune hihanapui.
28 ‘Eena omiu yaiyadiwo ami ava'avala yo yami paihowa
vitaina, amlaoma aliguwai, na yave'aiyawasigomiu.
29 Na omiu amve'ao'aonaegau ta baidaguwao tapaihowa,
na ainaena alu'aluwamiu yadi aiyawasi hilobai, wuwuna
yau mumugagu hegohegoyana yo taunuwadobi.
30 Eena paihowa yo ava'avala yamohegomiu, mala-
malaidi.’

12

Yeisu iya Tapwalolo ana Taubada
(Maki 2:23-28; Luke 6:1-5)

1 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi
holanaena hilaulau, na ana taumulitaone hivahali, ta ai'ai
dova pegapega hi'abiloloidi na hi'ai'ai.
2 Na hauganane Palisiwone hi'itadi, Yeisu hiwalo auline,
hiwalo, ‘Taubada, hava vehabana ta am taumulitaone Tap-
walolo ana loina hididi'waine?’
3 Na Yeisu yadi walone iyemaiha, iwalo, ‘Buki Ve'ahihi
ainai hileleya'o Deivida vehabana ebe amvahili, amhanapui
ebeha ma'ana geluwo hivahali,
4 ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ave'ahihina ivai
ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina, ebeha taupwaoli a'ava
adi talam hi'ai na nigele teya yaiya.
5 Buki Ve'ahihi holanai loina hinage imiyamiya ebeha vada
tapwalolo ana taupwaoliwo Tapwalolo ana loina hiho'eho'e,
na hesi neta nigele pwanoli.
6 Yawalo moiha, vada tapwalolo ginauli mwala'ina, na hesi
ehebo ginauli mwala'i ali'alilina neta,
7 Yaubada yana walo ebeha, “Pwaoli nigele nuwagu na
atemuyamuya hesi”. Ebe walo teina ana hanapu amhana-
hanapui, havena agu taumulitaone am'awa'awa yababaedi.
8 Wuwuna yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana
tauloina.’

Towaho nima giyogiyona
(Maki 3:1-6; Luke 6:6-11)

9 Tenem ainaena Yeisu ilau ta yadi vada tapwalolo ainai iluwu.
10 Na nemai towaho nimana giyogiyona ilobai. Na Palisiwone Yeisu ainai hipanivila hiwalo, ‘Taubada, vedova, howahowana na Tapwalolo ainai tomowa ta'abiye namwanamwadi?’ Na hesi yadi panivila teina wuwuna ebeha Yeisu iwalo pwano, na ainaena hive'ewai tauloina mehenai.
11 Na yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Vedova omiu ebe teya mayana lagulagu ehebo mohimohili, na ahubenane Tapwalolo ainai guda holanai ibe'u, howahowana na iniulihini, bo nigele?
12 Eena lagulagu ginauli iu'iuna, na tomowa teina ginauli mwala'ina. Tapwalolo ainai howahowana paihowa namwanamwadi tapaihowaidi.’
13 Eeta Yeisu towahowa iwalo auline, iwalo, ‘Nimam utuwu’. Na towahone nimanane itautuwu ta inamwanamwauyone, dova hali nimanane.
14 Eena Palisiwone mayadi modi'ini himahalava na hibom hiloiloina vedova ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.

Yaubada yana taupaihowa

15 Na yadi loina dawanine Yeisu bada ihanapuiya'o, ainaena tupwa tenem ilauvehulu na ilalaune vali tupwai, na tomowa bagibagilidi himulitaei, na tenem ainai taulovala maudoidi i'a'abiye namwanamwadine,
16 na hinage iloinaedi havena hiwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai.
17 Yana paihowa teina mwalona Aisaya tauwalo mahalava Yaubada yana walo iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:
18 ‘Am'ita yagu taupaihowa teina ita'itasipwana na
ateguwena yavelauwei mayagu yaliyaya.
Alu'aluwagu yamwauwi ainai na loina dumwadumwaludi
iwalo mahalavaedi taumiya ganamuli boda maumaudoidi aidiyai.
19 Iya mata nigele iya'awa pa'ipa'i'i bo iyalohalohagali,
bo dalava holanai iya'au'aubabada alinana
mwala'inaena.
20 Tautapitapiya yadi digona lotalotagodudi nigele mata
iyata'wata'wataedi.
Na hinage wodam butabutana nigele mata iyagabaei,
ana higa ibom ainaena loina dumwadumwaluna
iwahiyala,
21 yo hinage iya yehanaena taumiya ganamuli boda maumaudoidi hiyemidi.’

Yeisu na Tomodulele
(Maki 3:20-30; Luke 11:14-23; 12:10)

22 Ehebo towaho, mwalona alawai yadi paihowaena
mehena higigibuine, na hinage memenana hibui, eeta hi-
lawei Yeisu ainai na i'abiye namwanamwane, na mulitai
towahonane ivetuwuni na i'aubabada na ivinunu.
23 Ainaena tomowa bagibagilidi nuwadi ipwanopwano na
hiwalo, 'Towaho teina Besinana towahona, Deivida yana
huhuwena, nuwana?'

24 Na Palisiwone paihowa teina wasana hibenalei na
hiwalo, 'Nigele, na hesi alawaiwowa yadi taubada Tomod-
ulele yana wahiyalaena alu'aluwa yababadi igebegebe ma-
halavaedi'.

25 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo
aulidi, iwalo, 'Tomodulele iya ana geluwo nigele hiyagebe
mahalavaedi'. Na hinage iwalo, 'Ebe ehebo abaloina ainai
tomowa hiwahewahei na hibom hilolo'alehauyoidi, mata
abaloinanane itapiya na ibe'u. Dalava nuwana huhu hinage
dova, ebe wahei imahalava, howola abo hitapiya na hibe'u.

26 Tomodulele hinage dova, ebe mayana bodao hibom
hilolo'alehauyoidi mata yana abaloinane ibe'u.

27 Bada amwalo'o ebeha yau Tomodulele yana
wahiyalaena alu'aluwa yababadi yagebegebe mahalavaedi,
eeta yaiya yede yana wahiyalaena omiu ami geluwo
higebegebe mahalavaedine? Tomodulele ainaena,
bo nuwana Yaubada ainaena? Teina vehabana
amnuwanuwatuwu na ebe amhanapui yau yaiya.

28 Na ebe Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalaena
alu'aluwa yababadi yagebegebe mahalavaedi, ainaena
amhanapui ebeha Yaubada yana Abaloina bada imahalava'o
alimiyai.

29 'Aba'ita towaho wahiwahiyalana yana vadai.
Nigele howahowana na yaiya teya iluwu na yana
tobwatobwa ivaidi, na hesi ebe ehebo towaho balavaiyena
tauwahiyalane nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na abo
mulitai howahowana iluwu vadai ta yana tobwatobwane
ivaidi.

30 'Ebe yaiyadiwo nigele hiyahaguhaguigau, hiya agu
alehao. Na hinage yaiyadiwo hiya nigele baidaguwao
ayapaipaihowa toyatoyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye
yababa.

31 Eena teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa
yadi pwanoliwo yo yadi walo yababadi maudoina Yaubada
mata inuwahamuidi. Ebe Alu'aluwa Ve'ahihi hi'awa
yabayababaei, mata nigele Yaubada iyanuwahamuidi.

32 Yau Tomowa Moihagu na ebe yaiya i'awa yabayababaegau Yaubada mata walonane inuwahamui, na ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yabayababaei nigele howahowana Yaubada inuwahamui, hauga teina ainai na hauga hilalaoma aidiyai.'

Aiwa ainodi
(Luke 6:43-45)

33 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, 'Aiwa ebe ausalana, ainona hinage namwanamwana, na ebe aiwa newanewalina, ainona hinage yababadi. Eeta aiwa ehebo ehebo ainodi aidiyena ta'ita'ita lobaidi.

34 'Omiu tauyababao dova weso natunao, ainaena nigele howahowana na walo namwanamwadi am'ataidi, wuwuna maudoimiu yababamiu, na hinage yami nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya hauga maudoina awamiyena himahamahalava.

35 Wuwuna towaho namwanamwana atenaena ginauli namwanamwadi himahamahalava, na towaho yababana atenaena ginauli yababadi himahamahalava.

36 'Na yawalo alimiyai ahubenanane Yaubada yana lauvetala ana hauga ainai omiu yami walo yababao maudoidi vehabadi Yaubada ipanivilaegomiu na vehabadi amwalo mahalavaedi.

37 Yam walo aidiyena Yaubada abo i'awa namwanamwaego bo i'awa yababaego.'

Ve'ive'ilala vehabana
(Maki 8:11-12; Luke 11:29-32)

38 Eeta loina ana tauve'itao yo tupwana Palisiwo Yeisu hiwalo auline, hiwalo, 'Tauve'ita, nuwanuwamai ebe ve'ive'ila ehebo upaihowai na a'ita'.

39 Na Yeisu iwalo, 'Yaso teina omiu yababamiu na mehemehe'ayomiu, neta wuwuna ve'ive'ilala ambehabeha na ebeha aidiyena amhanapu ili'ilimanigau ebeha Yaubada ainaena yalaoma, na mata nigele ve'ive'ilalaone amya'itadi. Na hesi tauwalo mahalava Yona vehabana amnuwatuwu avivini, iya ve'ive'ilalaede vehabamiu,

40 wuwuna Yona ahubena tonuga na boniyai tonuga aidiyai yama mwala'ina diyanai imiyamiya, na yau Tomowa Moihagu hinage dova ahubena tonuga na boniyai tonuga bale'u holanai mata yamiyamiya.

41 'Howola abo Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Ninevaone hitowolo na yasomiune teina hive'ewaigomiu, wuwuna Yona Ninevaone aidiyai iguguya na mumugadi yababadi aidiyena hinuwabui, na yawalo auligomiu teina ainai towaho teya ihae alili abo Yona.

42 Hinage dova alawata tupwa yalasi ainaena ilaoma
Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina, na howola
mata Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai itowolo
na omiu teina yasone ive'ewaigomiu, wuwuna iya amwaha
daodaowena ilau Solomoni yana walo hanahanapu habi
benaleina. Na yawalo auligomiu, teina ainai towaho teya
ihae alili abo Solomoni.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipileuyo towaho holanai
(Luke 11:24-26)

43 ‘Ebe alu'aluwa yababana towaho ehebo holanaena
imahalava, mata towahonane inamwanamwa, na alu'aluwa
yababanane imahalava maseleyai ilowolowouhi na yana
aba'aiyawasi ibehabeha na ebe nigele iyalobai.
44 Mata alu'aluwanane ibom ainai iwalo, “Nuwana ana ita
dova yalau gwaipileuyo yagu abamiyawa mugamugainawa
ainai”. Eeta ilau gwaipile ta abamiyanawa ilobai wagawaga
a'avana na masemaselena yo atu'atububunina.
45 Na ainaena ilau ta alu'aluwa hitau 7 yababa alilidi
ilauvaidima ta baidanao hiluwu abamiyawa holanai himiya
na abo hi'abi'abiye yababa ilimani, mwalona nigele dova.
Omiu yasone teina dova na mata yami yababa himwala'i
alili.’

Yeisu hinana yo tahinao
(Maki 3:31-35; Luke 8:19-21)

46 Yeisu howola boda aidiyai i'au'aubabada na hinana yo
tahinao hilaoma ta maseleyai hitowotowolo na hibehabeha
vedova ebe ainai hi'aubabada.
47 Eeta ehebo towaho alinadi ilawei Yeisu ainai, na iwalo,
‘Tahimwone, hinamne baidadi nuwanuwadi na ebeha
am'aubabada’.
48 Na Yeisu towahonane yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Yaiya
yede hinagu na yaiyadiwo tahiguwone?’
49 Eena ana taumulitaone i'ainima veleleyedi na iwalo,
‘Omiu teina hinaguwowede yo tahiguwowede.
50 Wuwuna ebe yaiyadiwo Tamagu galewai yana
nuwatuwu himulimulitaedi, hiya tahiguwao nuhuguwao
hinaguwao’.

13

Patu adi tauvehulu budebudeyana
(Maki 4:1-9; Luke 8:4-8)

1 Ahubena tenem ainai Yeisu vadane ainaena imahalava
ta idobi le'awai imimiyane.
2 Eena boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, ta ehebo
waga i'ava'avai ainai igelu ta imiyamiya, na bodaone le'awai
hitowotowolo.

3 Na ve'ita bagibagilidi ive'itaedi walo vegevegediyena,
iwalo, ‘Taupaihowa ehebo yana tanovi ainai ilau, ta patu
ivehulu budebudeyanaei,
4 ta tupwadi patune amwaha papalinai hibebe'une,
ainaena lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu na hi'a'aidine.
5 Na tupwadi patu toputopu malagaigaimana ainai hi-
bebe'une, na hi'ini mwayamwayau, wuwuna toputopune
nigele iyabado,
6 eeta mahana ihinalidi ta hiwewelaine, wuwuna lam-
lamdi nigele toputopu gwagwamana hiyalobai.
7 Na tupwadi patu haihaili womawomalina aidiyai hi-
bebe'une ta hi'ini toyawa na haihailine iwahiyala ta ihailiye
mwalowoidine.
8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai
hibebe'une, na hi'ini na himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi
ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na tupwadi
nigele hiya'aino ili'ilimani.
9 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.’

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna
(Maki 4:10-12; Luke 8:9-10)

10 Na ana taumulitao hilau ta Yeisu ainai hiwalo,
‘Hava wuwuna walo vegevegediyena bodaone aidiyai
uve'ive'itane?’
11 Ainaena Yeisu iwalo, ‘Omiu Yaubada yana Abaloina
holana moiha ana tauhanapuwo, na boda teina nigele.
12 Ebe yaiyadiwo dova mayadi nuwamasele, mata abihe-
poi mwala'i alilina hilobai, na hesi ebe yaiyadiwo nigele
yadi nuwamasele na hava nuwana aidiyai imiyamiya mata
maudoina hivesawalidi.
13 Teina wuwuna ta walovegevegedi yave'ita aidiyai,
wuwuna yadi vinunu aidiyena nigele hiya'ita ili'ilimani, na
hinage yadi benali aidiyena nigele hiyanuwamasele.

14 ‘Tomowa teina vehabadi mwalona tauwalo mahalava
Aisaya iwalo mugayedi, iwalo:

“Mata ambenalei na nigele nuwamiu hiyamasele. Na hinage
mata am'ita, na mata nigele nuwamiu hiyamasele.

15 Wuwuna tomowa teina nuwadi hipwanopwano, ta tali-
nadi hi'wabali'o, na hinage mehedi higibu'o.

Mata dova ta mehediyena hi'ita, na talinadiyena hibenali na
hinuwamasele, na aliguwai hi'ita gwaipile, ta ya'abiye
namwanamwadi.”

16 ‘Na omiu mayami yaliyaya, wuwuna mehemiyena
am'itaya'o na talinamiyena ambenalena'o.

17 Yawalo moiha, ginauli teina am'ita'itadine na ambenabenaledine mwalona tauwalo mahalava yo taudumwadumwaluwo nuwanuwadi mwala'ina ebe hi'itadi yo hibenaledi, na nigele hiyalobaidi.

Patu walovegevegedina ana livahi
(Maki 4:13-20; Luke 8:11-15)

18 ‘Ainaena patu ana vehulu budebudeyana ana hanapu ambenalei.
19 Ebe yaiya Yaubada yana Abaloina aubabadana ibenali mohilei, na nigele iyanuwamasele, mata howola abo tauyababawa ilaoma na walowowa towaho atenaena ivaivehuludi. Neta patuwa hibebe'une amwaha papalinai ana masele.
20 Na hinage patuwowa toputopu malagaigaimana ainai hibebe'une neta hiya wasa namwanamwana hibenalei ta mayadi yaliyaya hitalam,
21 na hesi nigele lamlamdi hiya yaiyai ainaena hauga ahu'ahubalina ta'i ainai himiyamiya, na ebe aiteya hauga ainai wasa namwanamwana ana yemidi vehabana vitai bo aleha hilobai mata hibe'u mwayamwayau.
22 Na patuwowa haihaili talitalina aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na hesi yadi nuwatuwu bale'u vehabana, na hinage wasawasa ana hamwawo aidiyena wasa namwanamwana hiyemwalowoi, ainaena nigele howahowana na hi'aino.
23 Na patuwa toputopu namwanamwadi aidiyai hibebe'uwa hiya wasa namwanamwana hibenalei na ana nuwatuwu aidiyai imiyamiya ta ainodi namwanamwadi imwauwidi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.’

Walovegevegedi patu na awahi vehabadi

24 Na walovegevegedi ehebo hinage Yeisu imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina bada dova ehebo towaho patu namwanamwadi yana tanoviyai ivehuludi.
25 Na boniyaiyena hi'eno i'iwahi'o na ana aleha ehebo ilaoma tanoviyai na awahi ana ita ehebo dova patu hinage ivevehuludine patu mohiliwa holadiyai, na mulitai ilalaune.
26 Na maudoidi hi'ini ta hi'aino na taubadane yana taupaihowao awahiwone hi'ita lobaidi.
27 ‘Eena taupaihowaowa hilaoma ta hiwalo auline, “Taubada, patu namwanamwana yam tanovi holanai mwalona tavehuludi, na vedova ta awahi baidadiyao hi'ini ovi'ovine?”
28 ‘Na tanovi taniwagana iwalo, “Nuwana agu aleha ehebo ivevehuludine”.

‘Na yana taupaihowao hiwalo, “Vedova? Howahowana ebe awahine adavaidi?”
29 ‘Na taubadane iwalo, “Badagi! Ammwauwi ta hi'ini ehebo, wuwuna ebe amtowoi na awahi amdavaidi, mata tupwana patu hinage baidadi amdavai eheboidi.
30 Na hauganane laulau'eli hesi ainai taupaihowa yaloinaedi ta awahi hitano'ahai mugaiyedi ta hi'uinidi na higabuvehuludi, abo patu hitano'ahaidi ta yagu vadavada holanai hihiwahinidi.” ’

Patu iu'iuna yo aba'abiye seseha adi walovegevegedi (Maki 4:30-32; Luke 13:18-21)

31 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina bada dova magimagi patuna ehebo towaho ivai na tanovi holanai i'u'umaine.
32 Magimagi patuna iu'iuna ta'i na yana ini tuluhanai ive'aiwa yo ainaena lowolowo hilaoma na lagalagana aidiyai yadi noi hi'abidi.’
33 Ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina dova pwalawa ana aba'abiye seseha. Iu'iuna ta'i waihiu ivai na pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, na maudoina isesehane.’

Walovegevegedi yana mahalava wuwuna (Maki 4:33-34)

34 Yeisu yana aubabada teina maudoina walovegevegedi aidiyena tomowa ive'itadi, wuwuna ibom hauga maudoina walovegevegediyena ive'ive'ita tomowa aidiyai.
35 Teina ainaena tauwalo mahalava yana waloyemidi imahalava, neta mwalona iwalo mahalava mugai, iwalo:
‘Walo vegevegediyena ya'aubabada, na hava Yaubada imwau dawanidi bale'u ana paihowa vegai ainaena yawalowei’.
Awahi yana paihowa ana hanapu.
36 Na Yeisu boda itauvehuludi ta iluwu vadai, na ana taumulitao hilaoma na ainai hiwalo, ‘Walovegevegedi awahi tanovi ainai ana hanapu ulivahi ta anuwamaselei’.
37 Na Yeisu iwalo, ‘Patune ana tau'uma neta yau Tomowa Moihagu,
38 na tanovine neta bale'u maudoina, na patu namwanamwadi neta hiya Yaubada yana Abaloina ana taumulitao, na awahi neta hiya yababana ana taupaihowao,
39 na awahi ana tauvehulu budebudeyana neta ada alehane, iya Tomodulele, na hauga laulau'eli neta hauga yana aba'ovi, na taulau'eliwo hiya tausagenawasa,
40 na hauga ana aba'ovi ainai tauyababao hiya dova awahi hitano'ahaidi ta higabu vehuludi.

41 Na yau Tomowa Moihagu yagu tausagenawasao yave-
tamaledi ta yababana ana tauve'itao yo ana taupaihowao
hitano'ahaidima ta yagu abaloina ainaena,
42 higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai, neta
tupwane ainai tomowao hidou na saladi hivetau'alahedi
muya mwala'ina ainaena.
43 Yo mulitai taudumwadumwaluwo Tamadi yana
abaloina holanai himasele, dova mahana ihinahinali. Ebe
yaiya matalinana ibenalei.

Walovegevegedi tonuga hinage

44 'Yaubada yana Abaloina bada dova wasawasa tobwa-
tobwa mwala'ina, toputopu holanai. Na ehebo towaho
ilobai, na idawaniuyoi. Ainaena mayana yaliyaya ilau ta
yana tobwatobwa maudoina igimwalaedi, na adi maiha ivai
na toputopunane igigimwalaine.
45 'Yaubada yana Abaloina dova giniuba mehena
namwanamwana imiyamiya na tomowa ehebo yana
venuwa ebe bada ta'i ilobai.
46 Eeta yana tobwatobwa igabaedi ta aivelahena giniuba
mehena namwanamwa alilina ivai.
47 'Na Yaubada yana Abaloina bada dova vinaya tomowa
hiyahuwei ni'uwai, vali yama yo vali yama hi'onadi,
48 na vinayanane imwau yabayababa moiha ta hiniulihini
magumaguwai, na himiya, na yama maudoina hive'ahadi, ta
yama namwanamwadi gaeba aidiyai himwauwidi na yama
yababadi higabaedi.
49 Dova hinage, hauga yana aba'ovi ainai, tausage-
nawasao hilaoma ta tauyababao hive'ahadi na hiwaheidi
taunamwanamwa aidiyena,
50 ta higabae mahalavaedi aiwa ala'alahina holanai, na
ainai hidoudou na saladi hivetau'alahedi muya ainaena.'

Tobwatobwa wasawasa vauvaudi na miyamiyadi

51 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, 'Vedova, walovegevegedi
teina bagibagilidi amhanapuidi'o?'
Na hitalam, hiwalo, 'Ehe!'
52 Na aidiyai iwalo, 'Teina ta'i amhanapui ebeha loina ana
tauve'itao ebe Yaubada yana Abaloina himulitaei, hiya dova
ehebo henala taniwagana yana tobwatobwa miyamiyadi na
vauvaudi imwau hinidi yana vada ainaena'.

Nasaletiwone Yeisu hita'wata'wataei
(Maki 6:1-6; Luke 4:16-30)

53 Yeisu yana walovegevegedi teina ive'ovidi, na tupwa
tenem ilauvehulu,
54 ta iwuwuyone yana dalavai, na yadi vada tapwalolo
ainai iluwu ta ive'ive'ita, na tomowa nuwadi ipwanopwano

na hiwalo, ‘Towaho teina havaena yana hanapu yo yana paihowa wahiwahiyaladi ivavaidine?’

55 Na hinage hiwalo, ‘Towaho teina iya taulaulau'abi natuna? Na hinana Meli, na tahinao Yemesa yo Yosepa yo Saimoni yo Yudasa,

56 na hinage nuhunao baidadao tamiyamiya. Na vedova ta towaho teina ihahanapu aliline?’

57 Ainaena hisosomanaei, na Yeisu iwalo aulidine, iwalo, ‘Tauwalo mahalava adi ve'ahihi hilobai vali dalavao aidiyai. Na yana dalavai yo yana huhuwo nigele hiyave'ahihiyei.’

58 Ainaena Yeisu nemai yana paihowa wahiwahiyaladi nigele bagibagilidi iyapaihowaidi, wuwuna nigele hiyayemidiyei.

14

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Maki 6:14-29; Luke 9:7-9)

1 Hauga tenem ainai Helodi iya Galili ana Tauwasawasa, Yeisu yana paihowa wasana ibenalei,

2 na yana taupaihowao iwalo aulidi, iwalo, ‘Nuwana towahone iya Yoni tau'abiye bapitaiso bada ebeha mwalowoiyena itowolouyo ta wahiyala teina ipaipaihowaine’.

3 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini na ipai ta vada abapai ainai imwamwauwine. Na Yoni ana abimomohi ehebo waihiu yehana Helodiyasa neta Helodi tahina Pilipi asolena,

4 na Helodi ihaloi ta itatawaholaine, na Yoni Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Neta nigele mumuga namwanmawana wuwuna tahim mwanena utatawaholaine’.

5 Neta wuwuna Helodi nuwanuwana Yoni i'oiye mwalowoi, na hesi tomowa bagibagilidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaei, eeta Helodi imeheuhi ta nigele Yoni iya'oiye mwalowoi.

6 Mulitai Helodi yana ahubena abalabahina ana abanuwatuwu avivini guyauna ainai tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, na Helodiyasa natuna waihiuna boda mehediyai iselo na Helodi i'abiye yaliyaya.

7 Na Helodi vahalane ainai iwalovelau yo ebeha hava nuwanuwana imohei ta'i, na hinage i'awa tamada.

8 Eeta hinanane iwalo vahalawa ainai ta ainaena vahalawa Helodi iwalo auline, iwalo, ‘Nuwanuwagu Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai umwauwi na umohegau’.

9 Eeta Helodi nuwana iyababa mwala'ina. Na hesi yana
awatamadawa vehabana inuwatuwu avivini, na boda bada
yana walo hibenalena'o, eeta italam,
10 na yana taupaihowao ivetamaledi vada abapaiyai, ta
Yoni gadona hitotomne,
11 na ulu'uluna gaebai hido'oi ta hilawenama, na vahalawa
himomoheine. Na vahalawa ivai ta ilalaweine hinanane
ainai.
12 Na Yoni ana taumulitao hilaoma ta Yoni tauna hivai
ta himamagaiyeine, na mulitai hilau Yeisu ainai na ginauli
teina hiwalo mahalavaei.

Boda mwala'ina Yeisu ive'aidi
(Maki 6:30-44; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

13 Na Yeisu ginauli teina ibenaledi, ainaena imahalava
ta wagai igelu ta ilalaune balabala awawai. Na bodaone
Yeisu yana lau wasana hibenalei, eeta yadi dalava aidiyena
himahalava ta amwahaena hilalaune Yeisu ainai.
14 Na hauganane Yeisu wagaena i'aitulu maguwai
boda mwala'ina i'i'itadine, na atemuyamuyaena
tau'asi'asiyebwao i'abiye namwanamwadi.
15 Na lavilaviyena ana taumulitaone Yeisu hiwalo auline,
hiwalo, ‘Taubada, tupwa teina balabala awawa na mata
iguguyou. Na boda teina uvetamaledi ta hilau, na adi
higimwala dalava vahalidiyai.’
16 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hilaulau, omiu hesi ai'ai ammo-
hedi ta hi'ai’.
17 Eena hiwalo, ‘Ya! Amaine nigele bahuna, neta bada
beledi nima ehe'ehebo na yama bwau.’
18 Na Yeisu iwalo, ‘Beledine yo yamane ammohegau’.
19 Na bodaowa iloinaedi ta awahine ainai himimiyane na
beledi nima ehe'ehebo yo yama bwau ivaidi, na i'ita hae
galewai, ta ai'aiwone vehabadi i'awa yauwedo, na mulitai
itomwahidi, na ana taumulitao imohedi ta hiya tomowa
aidiyai higuguyauwedine.
20 Eena maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi moiha, na ai'ai hi'ai
yetupwa hitano ahaidi, neta boha 12 hi'oiye mwaudi.
21 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5,000 dova,
na waiwaihiu yo hedaheda maudoidi nigele hiyavahilidi.

Yeisu ni'u ewanaena ilau
(Maki 6:45-52; Yoni 6:15-21)

22 Tenem ainaena ana taumulitao iloinaedi ta wagaena
higelu yo ebeha himugai vali tupwai. Na iya ebeha tomowa
maudoidi ivetamaledi hiwuyo yadi dalavai.
23 Eeta higelu, na Yeisu boda ivetamaledi, na mulitai ibom
oyai ihae habi awanoi Yaubada ainai. Ta bada iboni'o, na
Yeisu ibom imiyamiya.

24 Na ana taumulitaowowa yadi wagane hiwohedobiyei
ni'u awawai, na bagodu mwala'ina hilobai ta yadi wagawa
igohagoha buibuiyei na hinage yaumai mehediyena ilao-
laoma.
25 Na ahubena yana tupwa ainai Yeisu ni'u ewanaena
ilaolaoma ana taumulitao vahalidiyai.
26 Tenem ainai ana taumulitaowa Yeisu hi'i'itane ni'u
ewanaena ilaolaoma, ta himeheuhi mwala'ina, eeta
hiloma'aya'aya, yadi nuwatuwu ebeha alawai hi'i'itane.
27 Na Yeisu iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi! Yau ta'i,
bada yami Taubada.’
28 Na Pita i'aubabada, iwalo, ‘Taubada, uwalo auligau ta
ni'u ewanaena yalaowa alimwai’.
29 Na Yeisu iwalo, ‘Ulaoma!’ Eeta Pita wagaena i'aitulu na
ni'u ewanaena ilaulau Yeisu ainai.
30 Hauganane ilaulau yaumai mala'ina i'ita, na imeheuhi,
ta ni'uwai ihahanenene, na iwui, ‘Taubada, uyayovigau!’.
31 Na Yeisu ilomwayamwayau ta Pita i'abi avivini na iwalo,
‘Yam yemidi iu'iuna, hava vehabana unuwanuwatuwu
bwaubwau?’
32 Eena hitau bwauwowa higegelune wagai, na yaumai
idaumwali.
33 Na hiya wagane ana taumiyaone hipwagogo Yeisu ainai,
na hiwalo, ‘Moiha ta'i, owa Yaubada Natuna’.

Tau'asiyebwao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Maki 6:55-56)

34 Ainaena higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta
hi'a'aitulune le'awai.
35 Na tupwane ana taumiyaone Yeisu hi'ataiya'o, eeta wasa
hivetamaledi dalavaone maudoidi aidiyai ta yadi taulovalo-
valao maudoidi hilawedi Yeisu ainai,
36 na hi'awanoiyei, hiwalo, ‘Taubada, howahowana na
taulovalovalaone teina am ale'o papali a'avana hi'abitowoi?’
Na Yeisu italam, ta yaiyadiwo hiya ana ale'o hi'abitowoine
hinanamwanamwane.

15

Yudeya tubudiyao mumugadi
(Maki 7:1-23)

1 Mulitai Palisiwone na loina ana tauve'itao Yelusale-
maena hilaoma Yeisu ainai, na hiwalo auli, hiwalo,
2 ‘Hava wuwuna am taumulitaone ebe ai i'ovi nigele
nimadi hiyauwadine, neta tubudao yadi loina hiho'eho'e?’
3 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu hinage Yaubada yana loina
amho'eho'e, wuwuna tubumiyaone mumugadi ammulimuli-
taedi.

4 Yaubada yana loina bwau teina, ehebo iwalo, “Tamam yo
hinam uve'ahihiyedi”, na bwauna hinage iwalo, “Ebe yaiya
tamana nuwana hinana i'awa yabayababaei, ilowoinanei na
am'oiye mwalowoi”.
5 Na omiu yami ve'ita oya'oyama, amwalo, “Ebe yaiya
hinana yo tamana iwalo aulidi, iwalo, ‘Yagu tobwatobwa
bada yatalamwedi'o Yaubada ainai, nigele howahowana na
yahaguigomiu’.”
6 Eeta neta towahone yana hagu yo yana ve'ahihi tamana
na hinana aidiyai i'ovi'o. Tubumiyao yadi loina teina
ainaena Yaubada yana walo amveginauli awa'awawaena'o.
7 ‘Moiha omiu tau'oya'oyama! Mugai tauwalo mahalava
Aisaya vehabamiu ilele mugayei, haugana Yaubada yana
walo iwalo mahalavaei, iwalo:
8 “Tomowao teina awadiyena hive'ahihiyegau na atediyena
nigele,
9 na hinage aliguwai hitapwalolo awa'awawa,
wuwuna yadi ve'itao yau nigele aliguwena,
na hesi tomowa yadi nuwatuwuwena”.’
10 Eena tomowa iyogaedi na iwalo, ‘Walo teina ambenalei
ta amhanapui
11 ebeha ai'aiwone awadaena hiluwuluwu nigele howa-
howana na hi'abiye bi'igita na hesi walo awadaena hima-
hamahalavane hiya hesi hi'abi'abiye bi'igita’.
12 Na ana taumulitaowowa Yeisu ainai hilaoma na hiwalo,
‘Taubada, bada ubenalena'o ebeha Palisiwowa yam walo
teina vehabana hihinimaya?’
13 Na Yeisu iwalo, ‘Aiwaowa Tamagu nigele iya'umaidi,
mata idavai vehuludi.
14 Na Palisiwone havena himiyamiya ana higa hibe'u,
wuwuna ebe taumugaiwo mehegibugibudi, na adi geluwo
mehegibugibudi himugaiyedi, mata maudoidi gudai hibe'u.’
15 Na Pita Yeisu ainai iwalo, ‘Walo vegevegedi ana nuwa-
masele vehabana ulivahi alimaiyai’.
16 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Nuwana omiu hinage howola
nigele nuwamiu iyamasele,
17 ainaena nigele amyahanapui hava awadaena iluwu-
luwu diyadai, na mulitai ilaulau mohomoho ainai.
18 Na hesi hava tomowa awadiyena himahamahalava neta
atediyena hilaolaoma na hi'abi'abiye bi'idi,
19 neta nuwatuwu bi'ibi'idi yo lauwunu yo pwanoli yo
mehe'ayo yo aivavali yo walo'oya'oyama yo vehinahinali.
20 Ginauli teina aidiyena tomowa i'abi'abiye bi'idi, na ebe
nimada nigele tayauwadi hauga ai ainai neta alu'aluwada
mata nigele iya'abiye bi'idi.’

Kenani waihiuna yana yemidi
(Maki 7:24-30)

21 Tenem ainaena Yeisu Isileli tupwanane ilauvehulu na
ilalaune Taya yo Saidoni tupwadiyaone aidiyai.
22 Na tupwanane ainai Kenani waihiuna ehebo imahalava
ta Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Taubada owa Deivida yana
huhu, u'atemuyamuyaegau, wuwuna natugu waihiuna bada
alu'aluwa yababana i'abiye yauyauleya'o’.
23 Na Yeisu waihiunane yana yoga nigele iyayemaiha,
na ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu hi'awanoiyei, hi-
walo, ‘Waihiune usosomanaei ta ilau, wuwuna ivetali-
nagudaguda’.
24 Na Yeisu iwalo, ‘Yau yalaoma sipi 'wada'wadaleledi
Isileli a'ava yana abaloina holanai vehabadi’.
25 Na hesi waihiunane ilaoma Yeisu mehenai italupwag-
ogo, na iwalo, ‘Taubada uhaguigau’.
26 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele iyadumwalu na hedaheda adi
tamohedi edewa aidiyai’.
27 Na waihiuwa iwalo, ‘Taubada, neta walo moiha. Na
edewa hedaheda adi mugumugudi hilemlemhidi.’
28 Eeta Yeisu waihiu alinana iyemaiha, iwalo, ‘Waihiu, owa
tauyemidi moiha. Ainaena teina hauga yam yemidi ainona
imahalava’. Na hauga tenem ainai waihiunane natuna
inanamwanamwauyone.

Tau'asiyebwao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi

29 Na hinage Yeisu tupwanane ilauvehulu na ivasane Galili
le'awanaena, ta oyai ihae, na nemai imimiyane.
30 Na boda mwala'ina yadi tau'asiyebwao hihaeyedi Yeisu
ainai, hiya daladaladi, yo hiya mehedi gibugibudi yo
aedi tapitapiyadi yo buwabuwadi yo vali tau'asiyebwao
hinage hiya hilaoma Yeisu aenai himwauwidi ta i'abiye
namwanamwadine.
31 Na bodaowa hi'itadi buwabuwadiyaowa
hi'au'aubabada yo aedi tapitapiyadi hiwahiyalauyo yo
daladaladi hilaulau dumwadumwalu, yo taumehegibugibu
mehedi hi'itanedi. Ainaena bodaowa hiteibaba na Isileli
yadi Yaubada hino'owei.

Yeisu boda ive'aidi
(Maki 8:1-10)

32 Na Yeisu ana taumulitao iyogaedima na iwawalo
aulidine, ‘Boda teina ya'atemuyamuyaedi wuwuna hiya
ahubena tonuga teinai baidaguwao amiyamiya ta nigele
adi, na nigele nuwagu mavahalidi yavetamaledi yo hiwuyo,
mata amwahai himwalowoi’.

33 Na ana taumulitaone hiwalo auline, hiwalo, ‘Tupwa
teina balabala awawa, na boda mwala'ina teina adine mata
vedova talobaine?’
34 Na Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha ami beledine
himiyamiyane?’
Na hiwalo, ‘Beledi 7 na yama tupwadi iu'iudi’.
35 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane.
36 Na beledi 7 yo yamaowa ivaidi ta vehabadi i'awa
yauwedo Yaubada ainai, na i'abitomwahidine na imohedi
ana taumulitao ta bodaone aidiyai higuguyauwedine.
37 Na maudoidi hi'ai na hi'ai i'iwahi na mulitai uleya
hitano'ahaidi ta boha 7 hi'oiye mwaudine.
38 Tau'aiwo towatowaho adi bagibagili dova 4,000, na
waiwaihiu yo hedaheda bagibagilidi nigele hiyavahilidi.
39 Mulitai bodaowa ivetamaledi hilalau gwaipilene, na
Yeisu wagaena igelu, ta Megadani tupwanai ilalaune.

16

Ve'ive'ilala vehabadi
(Madiu 12:38-41; Maki 8:11-13; Luke 12:54-56)
1 Ehebo hauga ainai tupwadi Palisi yo Sadusi hilaoma
na Yeisu hipanivilaei, habi towoina, hiwalo, ‘Howahowana
ehebo ve'ive'ilala upaihowai na a'awa moiha ebeha yam
wahiyalane Yaubada ainaena ilaoma?’
2 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu ebe mahana am'ita ilulululuvi na
galewai yaloyalovi hihawahawawali, ainaena amhanapui
ebeha i'ahubena mahavai namwanamwana.
3 Na ebe malatomtomwai galewa hawahawawalina na
guguyou am'ita, neta amwalo ebeha 'wesu ana ve'ive'ilala.
Omiu hauga ana oleya vedova na mata galewa am'ita,
na amwalo yemidiyedi. Na hesi vedova ta teina hau-
gane Yaubada yana paihowa ainona nigele howahowamiu
amwalowei.
4 Yaso teina omiu yababamiu yo mehemehe'ayomiu,
neta wuwuna ve'ive'ilala ambehabeha ta ebeha aidiyena
amhanapuigau moiha ebeha Yaubada ainaena yalalaomane,
na nigele Yona vehabana amyanuwatuwu avivini, iya ta'i
ve'ive'ilala vehabamiu.’ Ainaena Yeisu ilauvehuludi na
ilalaune.

Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha pwalawa ve-
habana
(Maki 8:14-21)
5 Eeta vali tupwai higeyogeyo'awa, na ana taumulitaone
nigele adi tamahina amwaha vehabana hiyavai, wuwuna
hinuwapwanopwanowedi.

6 Na Yeisu iwalo lau iwalo, ‘Palisiwone yo Sadusiwone adi pwalawa ana aba'abiye seseha ainaena am'ita avivinigomiu’.

7 Eeta ana taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Nuwana Yeisu yana walo teina wuwuna wau ada tamahinane tanuwapwanopwanoweine’.

8 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta iwawalo aulidine, ‘Hava wuwuna am'au'aubabadane na amwalo, “Nigele ada tamahina”? Nigele ami tamahina vehabana yayawalowalo. Nuwana nigele amyayemidiyegau, awa?

9 Nigele amyanuwamasele hauganane beledi nima ehe'ehebo aidiyena tomowa 5,000 yaveve'aidine, na ai'ai ana tupwa maudoina amtano'ahaidi, na boha ana bagibagili 12 am'o'oiye mwauwidine?

10 Tomowa hinage 4,000, beledi 7 aidiyena yaveve'aidine na ana tupwa maudoina amtano'ahaidi na boha ana bagibagili 7 hinage am'o'oiye mwauwidine?

11 Na hava wuwuna ta nigele amyanuwamaselene ebeha nigele ai'ai vehabana yayawalo? Na hesi yawalo vegevegedi Palisiwo yo Sadusiwo yadi aba'abiye seseha ainaena am'ita avivinigomiu.’

12 Tenem ainai nuwadi imasele ebeha nigele beledi moiha ana aba'abiye seseha vehabana iya au'aubabada, na hesi ebeha Palisiwone yo Sadusiwone yadi ve'itao aidiyena hi'ita avivinidi.

Pita yana walomahalava Yeisu vehabana
(Maki 8:27-30; Luke 9:18-21)

13 Na Yeisu ilaoma Sisaliya Pilipai tupwanane ainai na ipanivila ana taumulitao aidiyai, iwalo, ‘Vedova tomowa yadi walo ebeha yau Tomowa Moihagu yaiya?’

14 Ta hiwalo, ‘Tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi tomowa hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo owa Yelemaiya bo nuwana tauwalo mahalava mugamugaina ehebo’.

15 Na Yeisu ipanivilaedi, iwalo, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?’

16 Eeta Saimoni Pita iyemaiha na iwalo, ‘Owa Besinana towahona Yaubada Mayawahina Natuna’.

17 Na Yeisu Pita iwalo auline, iwalo, ‘Saimoni, Yona natuna, owa moiha tauyaliyaya ehebo, wuwuna yam nuwamasele teina nigele tomowa aidiyena, na hesi Tamagu galewai yana hanapu imomohegone.

18 Eeta yawalo alimwai owa yeham Pita, ana bui gaima, ta mata gaima teina ewanai yagu boda yavetowolodi

ta ebe nigele howahowana mwalowoi yana wahiyala i'abi'abitowoidi.
19 Na hinage abaloina galewai ana abaho'e yamohego, ta ebe hava bale'uwai ugudui, galewai hinage higudui, na hinage ebe hava bale'uwai uho'e, galewai hinage hiho'e.'

20 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao venuwamwau wahi-wahiyalana aidiyai imwauwi, iwalo, 'Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalavaegau ebeha yau Besinana towa-hona'.

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava (Maki 8:31–9:1; Luke 9:22-27)

21 Hauga tenem ainai Yeisu ivetuwuni na ana taumulitao aidiyai ive'ita, iwalo, 'Ilowoinanei ebe yalau Yelusalem na nemai muya maudoina yalobaidi, tauloinao yo taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyena, na nemai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau'.

22 Na Pita Yeisu ilauvai, ilawei, ta iwawaloweine iwalo, 'Taubada, ginauli teina havena alimwai imahamahalava!'.

23 Na Yeisu itowolo gwaipile ta Pita ainai iwalo, 'Tomod-ulele, teina ta'i ulauvehulugau! Havena utautau'auhigau! Yam nuwatuwune dova tomowa mohili yadi nuwatuwu, na nigele Yaubada yana nuwatuwu'.

24 Eeta Yeisu ana taumulitao i'aubabada aidiyai, iwalo, 'Yaiya ebe nuwanuwana imulitaegau, ilowoinanei ebe iya yana nuwatuwu ita'wata'wataedi, na ibom ana aiwa lagala-gana i'avalai, na imwalowoi, neta dova agu mulitane ana amwaha.
25 'Na ebe yaiya yawahina inuwavi, howola abo yawahi-nane ivesawali. Na ebe yaiya yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, iya mata yawahina namwanamwana ilobai.

26 'Ebe yaiya yana tobwatobwa bagibagilidi na Yaubada yana amwaha inuwapwanopwanowei, neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli mwala'ina neta yawahi namwanamwana. Wuwuna ebe yawahi namwanamwana tavesawali, mata nigele teya hinage maihana iyamiyamiya.

27 'Howola abo yau Tomowa Moihagu yawuyouyoma, Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena yalaoma, na hinage tausagenawasao baidaguwao, ta tomowa yadi paihowa ana maiha yamohedi.
28 Yawalo moiha alimiyai ebeha tomowa tupwamiu mata nigele amyamwalowoi ana higa yau Tomowa Moihagu yagu loina wasawasa ainaena am itauyoigau.'

17

Yeisu iyemanibuibui
(Maki 9:2-13; Luke 9:28-36)

1 Ahubena 6 tuluhanai Yeisu ana taumulitao tonuga
ilauvaidi, na baidanao hihahaene ehebo oya daodaona
ainai. Taumulitaone hiya Pita na Yemesa matahina Yoni.
2 Hauganane hibom himiyamiya oyai Yeisu manina hi'i'itane
pigapigabuna dova mahana ana ita, na ana ale'o hewahe-
wana dova masele i'alahi taohani.
3 Na tenem ainai Elaitiya yo Mosese himahalavama na
Yeisu baidadi hi'au'aubabada.
4 Na Pita i'apuhini na Yeisu iwalo auline, iwalo, 'Taubada
teina dova yada miyane inamwanamwa, ainaena howa-
howana ebe utalam gwau tonuga ta'abidi, ehebo owa ve-
habam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya veha-
bana'.
5 Pita yana aubabada howola nigele iyave'ovi na hoga-
hoga maselena itauhamuidine, na hogahogane ainaena
alina ehebo hibenalei, iwalo, 'Teina Natugu yavelauwei,
iya vehabana yayaliyaya mwala'ina, ainaena yana walo
ambenaledi'.
6 Na taumulitaowa hitau tonuga alinawa hibenalei ta
mayadi meheuhi hitalupwagogo,
7 na Yeisu ilaoma i'abitowoidi, iwalo, 'Amtowolo. Havena
ammehemeheuhi'.
8 Eena hilauta'ai ta Yeisu ibom itowotowolo hi'i'itane.
9 Eeta oyaena hi'aitulu na Yeisu iloinaedi, iwalo,
'Ginauliwowa wau am'i'itadine havena tomowa aidiyai
amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu
mwalowoiyena yatowolouyoma'.
10 Na Yeisu ana taumulitao ainai hipanivila, hiwalo, 'Hava
wuwuna loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Elaitiya imu-
gaima na mulitai abo Besinana towahona imahalava?'
11 Na Yeisu iwalo, 'Ehewa, Elaitiya ebeha ilaumugaima ta
ebe ginauli maudoina i'abiye dumwaludi.
12 Na hesi Elaitiyanane bada ilaoma'o, na tomowa nigele
hiya'atai na hesi himumuga yababaei hava yadi nuwatuwu
dova, mata hinage yau Tomowa Moihagu aliguwai mumuga-
dine dova.'
13 Ainaena taumulitaone tenem ainai hinuwatuwui ebeha
Yeisu Yoni tau'abiye bapitaiso vehabana i'au'aubabadane.

Ehebo gama Yeisu i'abiye namwanamwa
(Maki 9:14-29; Luke 9:37-43)

14 Hauganane Yeisu mayana taumulitao hi'aitulu boda
aidiyai, ehebo towaho ilaoma italupwagogo Yeisu mehenai,

15 na iwalo, ‘Taubada, natugu u'atemuyamuyaei na
u'abiye namwanamwa, wuwuna hauga maudoina mani-
hubu bwadana ivaivai na abi'abivelolo, na tauna himuya-
muya mwala'ina, na tupwana hauga aidiyai aiwa ala'alahina
aidiyai ibe'ube'u, na tupwana hauga bwahi ni'uni'una
aidiyai ihanehanene.
16 Na am taumulitao aidiyai yalawenama, na nigele howa-
howadi hi'abiye namwanamwa.’
17 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu teina yasone vedova? Ainaena
ulu'ulumiune yaiyaidi. Nuwana nigele amyayemidiye-
gau awa? Viha hauga mata yamiya vahaligomiu na
yanuwanuwatuwu vehabamiu. Hola gamanane amvaiyama
ta ya'ita?’
18 Eeta Yeisu alu'aluwa yababanane iloinaei ta mani-
hubu bwadanawa gamane ainaena imamahalavane ta in-
amwanamwauyone.
19 Mulitai Yeisu ana taumulitao hilaoma na hibom Yeisu
baidadi, na hiwalo auli, hiwalo, ‘Taubada, vedova ta ai nigele
howahowamai alu'aluwa yababanane agabae mahalavaei’.
20 Na Yeisu iwalo, ‘Wuwuna yami yemidine hitapiya.
Yawalo moiha ebe yami yemidi ana wahiyala dova haiyala
patuna, howola oyane tenem ainai amwalo, “Teina ainaena
umiyadobi”,
21 mata i'awa abi. Dova hinage ginauli maudoina howa-
howamiu na ampaihowaidi.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalouyo
(Maki 9:30-32; Luke 9:43-45)

22 Galili ainai himiyamiya, na Yeisu iwawalo aulidine,
iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu, howola abo agu tauhuhula
i'aiyauyanegau tomowa nimadiyai,
23 na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai
Yaubada i'abiye towolouyoigau’. Yeisu yana walomahalava
teina vehabana hinuwayababa mwala'ina.

Yadi takesi vada Ve'ahihi vehabana

24 Mulitai hilau Kapeneum ainai, na takesi vada tapwalolo
vehabana ana tautanowo hilaoma ta Pita ainai hiwalo,
‘Vedova, howahowana na yami tauve'itane itakesi, bo?’
25 Na Pita iwalo, ‘Ehe, mata yana takesi imwauwi’.
Hauganane Pita iwuyo vadai, Yeisu Pita iwalo auline,
iwalo, ‘Saimoni, hava yam nuwatuwu tauloinaone bale'uwai
vehabadi? Yaiyadiwo aidiyena takesi hivaivaine? Hibom
natudiyao aidiyena, bo vali tomowa aidiyena?’
26 Na Pita iwalo, ‘Vali tomowa aidiyena’. Na Yeisu hinage
iwalouyo, iwalo, ‘Neta moiha! Na hesi hiya natudiyaone
nigele teya adi vitai.

27 Na havena tata'wata'wata, mata dova alidai hinuwayababa. Ainaena teina ta'i pisilaeni uvai na udobi le'awai ta yama i'aimugai u'atuni, na awanane u'abiye yanali ta holanai mane uvaiyama ta umohedi, neta owa na yau yada takesi, howahowadai.'

18

Yaiya tomowa mwala'ina Yaubada mehenai
(Maki 9:33-48; Luke 9:46-48; 17:1-2)

1 Hauga tenem ainai Yeisu ana taumulitao hilaoma hiwalo auline, hiwalo, 'Taubada, yaiya alimaiyena yehana imwala'i Yaubada yana Abaloina holanai?'

2 Na Yeisu gama ehebo iyogaenama, na gamanane ahi'ahipudiyai ivetowolo,

3 na iwalo aulidine, 'Ebe nigele amyanuwabui na mumugamiu hedaheda iu'iudi dova, mata nigele amyaluwu yana abaloinane ainai.

4 Yawalo moiha yaiyadiwo omiu ebe amnuwadobi gama teina dova, omiu taumiya ewa Yaubada yana Abaloina holanai.

5 Ainaena ebe ehebo tomowa gama teina dova ilauvai vehabagu, iya hinage yau ilauvaigau.

6 Na hesi ebe yaiya agu tauyemidiwo gamane dova teina ehebo i'abiye be'u, ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hilauhipwai na magaimana higabae aituluwei ni'uwai ta ihanene.

7 Omiu taumiya bale'u atemuyamuyamiu wuwuna ababe'u bagibagilidi tomowa ammohemohedi. Moiha, ababe'uwo mata hilaoma, na hesi ebe yaiya ana geluwo i'abiye be'udi howola abo tomowanane ive'atemuyamuya moiha.

8 'Na ebe nimam bo aem i'abiye be'ugo ilowoinanei na utomvehulu. Neta nigele ana yababa ebe nimam tomtomna, nuwana aem tomtomna mata yawahi namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa alili alimwai ebe manima bwaubwaum yo ma'ae bwaubwaum na higabae aituluwego aiwa ala'alahi vateyaina ainai.

9 Mehem hinage dova ebe i'abiye be'ugo uma'i vehulu ta'i, wuwuna nigele hinage hava ana yababa, ebe mamehe ehe'ehebom mata yawahi namwanamwana ulobai. Na hesi iyababa ali'alili alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae aituluwego dalava ala'alahina ainai.

Hedaheda havena amsosomanaedi
(Luke 15:3-7)

10 'Hedaheda teina dova havena teya aidiyena amsososososomanaedi.

11 Moiha, hedahedawone adi tau'ita aviviniwo neta
tausagenawasao hauga maudoina galewai Tamagu mehenai
himiyamiya na hivinuvinunuidi.
12 'Na vedova ebe towaho yana sipiwo adi bagibagili
analedi ehebo, na ehebo ilaupwanopwano na i'wadalele,
mata 99 oyai imwauwidi na 'wada'wadalelenane ibehaei,
awa?
13 Na ebe ilobauyoi, yawalo moiha alimiyai mata yana
yaliyaya mwala'i alilina. Na hesi hitau 99 namwanamwa-
dine nigele vehabadi iyayaliyaya moiha.
14 Ainaena teina ta'i amhanapui ebeha Tamagu galewai
nigele nuwana ebe yaiya teya gama yababa ive'alo na
ilauyabayababa.

Tahida yana pwanoli vehabana
(Luke 17:3)
15 'Na ebe tahim yababana ipaihowai alimwai, utowoi
na yana paihowa yababanane am'abiye dumwalu, na ebe
alinam ibenalei, ausala, neta bada amve'au'augelu'o.
16 Na ebe nigele nuwanuwana alinam ibenalei, tomowa
ehebo bo bwau hinage ulauvaidi ta baidamwao tahimne
ainai amwalo na yana pwanoli i'ita ili'ilimani.
17 Na ebe bada nigele nuwana na ibenalegomiu, amwalo
mahalava Yaubada yana bodao aidiyai, na ebe hinage nigele
nuwanuwana Yaubada yana bodaone yadi walo ibenalei,
amta'wata'wataei na imiya mahalava dova takesi ana tau-
tanowo.
18 'Yawalo moiha hava ebe bale'uwai ampaidi, ginaulidine
galewai mata hinage hipaidi, na hinage ebe hava bale'uwai
amlivahidi mata ginaulidine galewai hilivahidi.
19 'Teina ta'i yawalo alimiyai, neta ebe yaiyadiwo hitau
bwau alimiyena bale'uwai hitalam ehebo ginauli vehabana
na vehabana hi'awanoi Tamagu galewai ainai, ipaihowai
ta'i.
20 Wuwuna ebe ehebo tupwa ainai bwau nuwana
tonuga tomowa yehaguwena himiyatoyawa, yau hinage
ahi'ahipudiyai yamiyamiya.'

Nuwahamu vehabana
21 Ta Pita ilaoma Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Taubada, ebe
tahigu hauga bagibagilina aliguwai yababana ipaipaihowai,
maiviha howahowana na yana yababaone yanuwahamuidi,
mai 7 bo maiviha?'
22 Na Yeisu iwalo, 'Nigele mai 7 a'ava, na hesi 7 ana
bagibagili 70'.
23 'Wuwuna Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa
ehebo, iya nuwanuwana ebe yana taupaihowao adi buki
hiyemaiha ainai.

24 Ainaena ivetuwuni ta towaho ehebo hilawenama ana
buki 10 tausani kina,
25 na nigele howahowana iyemaiha, eeta tauwasawasane
iloina ta ebeha towahowa mwanena yo natunao yo yadi tob-
watobwao maudoidi higimwalaedi, na adi maihane tauwa-
sawasane ivai taupaihowawa ana buki vehabana.
26 ‘Na taupaihowawa mayana nuwavitai ipwagogo na
i'awanoi ainai, iwalo, “Taubada, u'atemuyamuyaegau na
howola abo agu buki maudoina yayemaiha”.
27 Eeta tauwasawasane i'atemuyamuyaei na ana buki
maudoina inuwahamuidi, na taupaihowawa imamahala-
vane.
28 ‘Imahalava na ana gelu ehebo ilobai, na ana gelune ana
buki toea 10 a'ava ainai, na ana geluwa gadona i'abi avivini
na i'i'i'ine, iwalo, “Teina ta'i am buki aliguwai uyemaiha!”
29 ‘Na ana geluwa italupwagogo na ainai i'awanoi, iwalo,
“U'atemuyamuyaegau na howola abo yayemaiha alimwai”.
30 Na ana gelune nigele alinana iyabenalei na vada aba-
paiyai imwamwauwine ta ebe nemai imiyamiya ana higa
ana buki maudoina iyemaiha.
31 ‘Na taupaihowaowa adi gelune mumuganawa hi'i'itane,
ainaena hinuwayababa mwala'ina, na hilau tauwasawasane
ainai hiwalo mahalavaei.
32 Na tauwasawasane yana taupaihowawa iyogaenama na
iwalo auline, iwalo, “Owa taupaihowa yababam, wuwuna
u'awanoi aliguwai na am buki maudoina yanuwahamuidi,
33 eeta owa hinage howahowana am gelu
u'atemuyamuyaei na ana buki unuwahamui”.
34 ‘Ainaena tauwasawasane imodi'ini moiha ta vada aba-
pai ana tau'ita aviviniwo iloinaedi ta taupaihowawa vada
abapaiyai himwamwauwine ta ebe nemai imiyamiya ana
higa ana buki maudoina iyemaiha ve'ovidi.’
35 Na Yeisu yana walo ive'ovi, iwalo, ‘Tamagu gale-
wai hinage mata dova alimiyai ipaihowai, ebe tahimiyao
nigele amya'atemuyamuyaedi na yadi yababao amyanuwa-
hamuidi mata nigele iyanuwahamiugomiu’.

19

Vinawahe vehabana
(Maki 10:1-12)

1 Yeisu yana ve'itao ive'ovidi na tupwa Galili ilauvehulu
na Yudeya tupwanai ilalaune, neta bwahi Yolidani vali
tupwanai.
2 Na boda hinage mwala'ina Yeisu himulitaei na nemai
yadi taulovalao i'abiye namwanamwadi.

3 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi Yeisu hitowoi,
ainaena ainai hipanivila, hiwalo, ‘Taubada, ebe towaho
mwanena yana paihowa vehabana nigele iyayaliyaya,
howahowana na ivinawaheyei?’
4 Na Yeisu iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai lelelewa bada
amhanapuiya'o ebeha hauga ana abavetuwuni ainai
Yaubada tomowa bwau iyemaseledine, towaho na waihiu.
5 Na lele teya iwalo, “Teina wuwuna ta towaho tamana na
hinana ilauvehuludi na asolena baidana himiya bwau, na
hitau bwauwone taudi ehebo ta'i”.
6 Teina ainaena bada hive'ehebo'o na nigele
hiyamiyawahi. Eeta Yaubada bada iyemiya bwauwedi'o
ainaena havena teya tomowa mata iyayemiya wahiyedi.’
7 Eena hipanivila, hiwalo, ‘Hava wuwuna Mosese iloina
ebeha towaho howahowana na vinawahe peipana ilele na
mwanena imohei abo mulitai ivinawaheyei?’
8 Na Yeisu iwalo, ‘Neta ulu'ulumiu yaiyaidi vehabana
Mosese itatalamne alimiyai ta mwanemiyao ebe dova amv-
inawaheyedi, na hesi hauga abavetuwuni ainai nigele hi-
nage talam vinawahe vehabana iyamiyamiya.
9 Na yawalo alimiyai neta ebe towaho mwanena nigele
iyapwanoli na bada ivinawaheyei na itawahola wahi vali
waihiu ainai, neta imehemehe'ayo.’
10 Na ana taumulitao hiwalo auli, hiwalo, ‘Ebe towaho
na waihiu adi loina teina dova, howahowana havena
hitawatawahola’.
11 Na Yeisu iwalo, ‘Nuwatuwu teina nigele tomowa mau-
doidi vehabadi, na hesi yaiyadiwo Yaubada nuwatuwu imo-
hemohedi hiya hibom,
12 wuwuna tupwadi towatowaho yadi hauga tubui
ainaena nigele tawahola ana nuwatuwu aidiyai
iyamiyamiya. Na tupwadi towatowaho uvidi hihapihapidi
ainaena nigele howahowana na hitawahola. Na hinage
tupwana towatowaho Yaubada yana Abaloina vehabana
hibom hive'ahihiuyowedi eeta nigele hiyatawatawahola.
Ebe yaiya amwahane howahowana ilowoinanei na
imulitaei.’

Yeisu hedaheda iwalovelauwedi
(Maki 10:13-16; Luke 18:15-17)

13 Tupwadi tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta
ebe i'abitowoidi na vehabadi i'awanoi Yaubada ainai. Na
ana taumulitaone hesi hedahedaone hilaugagayowedi.
14 Na Yeisu iwalo, ‘Havena hedaheda amlaulaugagay-
owedi na hesi amtalamwedi ta aliguwai hilaoma, wuwuna
hedaheda teina dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi
moiha’.

15 Eena Yeisu hedahedaone i'abitowoidi na mulitai ilalau-
vehuludine.

Wasawasa vehabana
(Maki 10:17-31; Luke 18:18-30)

16 Mulitai ehebo hevali Yeisu ainai ilaoma na iwalo,
'Tauve'ita, aiteya paihowa namwanamwana yapaihowai na
ainaena ebe yawahi miyamiya vateyaina yalobai?'
17 Na Yeisu iwalo, 'Hava wuwuna upanivila aliguwai
paihowa namwanamwana vehabana? Wuwuna
taunamwanamwa ehebo mohimohili imiyamiya, ainaena
ebe nuwanuwam yawahi miyamiya vateyaina ulobai
ilowoinanego na ibom yana loinao umulitaedi.'
18 Na towahowa ipanivila, iwalo, 'Aiteya loina?'
Na Yeisu iwalo, 'Havena yemwalowoi; havena mehe'ayo;
havena aivavali; havena ve'ewa awa'awawa;
19 na tamam yo hinam uve'ahihiyedi; yo hinage am geluwo
uvelauwedi dova ubom uvelavelauwegone'.
20 Na towahowa iwalo, 'Loina teina maudoina yamulita
ili'ilimanidi'o, na hava hinage yapaihowai?'
21 Na Yeisu iwalo, 'Ebe nuwanuwam mumugam mau-
doina namwanamwadi, ulau gwaipile yam dalavai na yam
tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi na adi maihane
u'aiyauyanedi tauwewelohe aidiyai, na mulitai ulaoma
umulitaegau ta ebe ainaena howola abo yam wasawasa
galewai ulobai'.
22 Hevaliwa Yeisu yana walo teina ibenalei na mayana
nuwavitai iwuwuyone. Wuwuna yana tobwatobwao ibag-
ibagili alili.
23 Eeta ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, 'Neta moiha,
tomowa wasawasadi yadi luwu Yaubada yana Abaloina
holanai i'ololo.
24 Na hinage yawalo auligomiu ebeha lagulagu mwala'ina
kameli nigele howahowana na nidili gudana ainai iluwu, na
hesi tomowa wasawasadi yadi luwu Yaubada yana Abaloina
holanai i'ololo ali'alili.'
25 Yeisu ana taumulitao yana walo teina hibenalei na
nuwadi ipwanopwano mwala'ina, na hiwalo, 'Ebe teina
dova, yaiya yede howahowana na awanamwanamwane
ilobai?'
26 Ainaena Yeisu ivinuvinunuidi na iwalo, 'Ginauli teina
ivitai ali'alili tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai ginauli
maudoina malamalaidi'.
27 Na Pita iwalo, 'Ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwa
maudoina atauvehuludi na amumulitaegone.'
28 Na Yeisu iwalo, 'Moiha ta'i, howola abo bale'u ana
abiye vauvau ainai yau Tomowa Moihagu yagu vatavata

wasawasa ainai yamiya, na hinage omiu agu taumulitao am tau 12 yami vatavata 12 aidiyai hinage ammiya na Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi.

29 Na ebe yaiyadiwo omiu yami vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao yo tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao yo yami oyao amtauvehuludi'o, howola abo ginaulidine adi maihao ma'adi lauhepoi analedi amlobaidi, yawahimiu miyamiya vateyaina baidana.

30 Na teina hauga taumugai bagibagilidi howola abo himulita, na hiya himulimulitane howola abo himugai.

20

Tanovi ana taupaihowao walo vegevegedidi

1 'Yaubada yana Abaloina dova towaho ehebo mayana tanovi. Towahonane malatomtomwai itowolo na ilau ta yana taupaihowa iyogaedi ta ebe hipaihowa yana tanoviyai.

2 Na loina imwauwi neta ebeha ahubena ehebo paihowa ana maiha kina ehebo, ta hitalam. Eena ivetamaledi ta hilalaune yana tanoviyai habi paihowa.

3 'Na mahana ihaehaei na towahonane ilau gwaipile abagimwala ainai, na tomowa tupwadi ilobaidi himiyamiya awawa.

4 Eena iyogaedi na iwalo, "Omiu hinage amlau yagu tanoviyai ampaihowa, na yami paihowa ana maiha dumwaluna yamohegomiu".

5 Eeta hilalaune tanoviyai.

'Na mahana ala'alapwahiyai na lavilaviyena hinage ilau gwaipileuyo na tupwadi hinage ilobaidi na iyogaedi ta ivetamaledine hilalaune tanoviyai.

6 Na mahana ilulululuvi na imahalavauyo ta ilau dalavai na tomowa tupwadi hinage ilobaidi, eena ipanivilaedi, iwalo, "Hava vehabana ahubena maudoina ammiyamiya awawane?"

7 'Na hiwalo, "Wuwuna nigele teya iyayogaegai habi paihowa". Na towahowa iwalo, "Omiu hinage amlau tanoviyai ampaihowa".

8 'Na bada i'imwa'imwa'auhi ta tanovi taniwaganawa yana paihowa ana taumugai iwalo auli, iwalo. "Taupaihowao maudoidi uyogaedima na adi maiha umohedi, hiya taulau mulimulita aidiyena uvetuwuni ana higa hiya ahubena maudoina hipapaihowane ainai ulaumwau".

9 'Eeta hiya mahana ilulululuvi ainai hipapaihowane hilaoma na adi maiha kina ehebo ehebo hi'a'avalane dova hinage tomowa maudoidi mata kina ehebo ehebo hi'avala.

10 Mulitai maudoidi taupaihowaowa hilaoma na maihadi
kina ehebo ehebo hivavaidine. Na taupaihowa mugamu-
gaidi, hiya ahubena maudoina ainai hipapaihowane hi-
laoma na hinuwanuwatuwu ebeha mata maiha ma'ana
lauhepoi hivai, na hesi nigele, hibom hinage kina ehebo
ehebo a'ava hivavaidine.
11 Ainaena yadi kina hivaidi na tanovi taniwagana ainai
hi'ulu'ulumiyai,
12 na hiwalo, "Tomowaone abomohili yadi paihowa
hauga ahu'ahubalina, na ai ahubena maudoina mahana
holanai apaihowa, na adi maiha dova maudoimai apaihowa
ovi'ovine".
13 'Na tauloinawa iwalo aulidi, iwalo, "Augeluwo, nigele
yagu loina iyayababa alimiyai, eeta kina ehebo ehebo amta-
lamwei ta neta badagi.
14 Yami kina teina amvai ta amlau. Na yau yaloina ebeha
tomowa taulau mulimulita adi maiha yamohedi omiu dova
ami maihane.
15 Maiha teina yau yagu abaloina. Nigele omiu
amyaloina. Havena yagu velau tomowa aidiyai vehabana
amve'alo'alomagigili."
16 'Eeta hiya himulimulitane howola abo himugai na hiya
himugamugaine howola abo himulita.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalavauyo
(Maki 10:32-34; Luke 18:31-34)

17 Yeisu mayana taumulitao hitau 12 ilauvaidi ta howola
Yelusalem vehabana hihaehae na amwaha papalinai hibom,
na iwalo aulidi,
18 iwalo, 'Teina ta'i tahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu
agu tauhuhulawa mata ihuhulaegau taupwaoli mwala'idi
yo loina adi tauve'itao aidiyai na yagu mwalowoi vehabana
hiloina,
19 na mulitai hi'aiyauyanegau hiya ganamuli aidiyai na hi-
talawahiyegau yo balavaena hisapigau, na aiwa lagalagana
ainai hitutuye patugau, na ahubena tonugana ainai Yaubada
i'abiye towolouyoigau.'

Yemesa yo Yoni hinadi yana awanoi Yeisu ainai
(Maki 10:35-45)

20 Sebedi mwanena manatunao hilaoma na hinadine Yeisu
aenai ipwagogo na ainai i'awanoi Yemesa na Yoni vehabadi.
21 Na Yeisu iwalo, 'Hava nuwanuwam?'
Na waihiuwa iwalo, 'Nuwanuwagu na natuguwone
aidiyai utalam na ebe hauganane uvetauloina, howahowana
na vahalimwai himiya, ehebo nima tautuwamwena na
ehebo nima eha'ehamwena'.

22 Eeta Yeisu towatowahowa aidiyai iwalo, ‘Omiu yami
awanoine ana masele nigele amyahanapui. Vedova, muya
vedina ainaena mata yanumanumane howahowana omiu
hinage ainaena amnuma?’
Na hiwalo, ‘Howahowamai’.
23 Na Yeisu iwalo, ‘Neta moiha. Vedine ainaena
yanumanumane omiu hinage ainaena mata amnuma.
Na hesi nigele howahowagu yaloina yaiyadiwo howola
abo yagu abaloina ainai nima tautuwaguwena bo nima
eha'ehaguwena himiya, wuwuna teina Tamagu ibom ta'i
yana abaloina ta ibom iloina.’
24 Na vali taumulitaone hitau nimabwaubwau Yemesa na
Yoni yadi awanoi hibenalei, ta hi'waunihanihaedi.
25 Eeta Yeisu maudoidi iyoga ahaidi, na aidiyai iwalo,
‘Omiu amhanapuiya'o neta tauloinao bale'uwai yadi bodao
hiloiloina wahiyala adiyai,
26 na omiu havena hinage dova amveve'ao'aonaedi. Eeta
ebe yaiya owa nuwanuwam na alimiyena uvetauloina am
lowoinana yo am geluwo vehabadi uvetaupaihowa.
27 Na hinage ebe yaiya owa nuwanuwam na alimiyena
ivetaumugai ilowainanego yo am geluwo vehabadi uvetau-
paihowa mohili.
28 Dova hinage yau Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai
nigele ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na yau hesi
yavetaupaihowa tomowa vehabadi, na hinage yatalamwe-
gau mwalowoi ainai tomowa bagibagilimiu ami livahi veha-
bana.’

Mehegibugibudi hitau bwau Yeisu i'abiye namwanamwadi
(Maki 10:46-52; Luke 18:35-43)

29 Eeta Yeliko hilaugabaei, na boda mwala'ina Yeisu
himulitaei.
30 Na mehegibugibudi hitau bwau amwaha papalinai
himiyamiya Yeisu yana ta'i'ili wasana hibenalei,
ta Yeisu ainai hiyoga, hiwalo, ‘Deivida tubuna yo,
u'atemuyamuyaegai’.
31 Na bodaone hitau bwauwa alinadine hibenalei, ta hi-
laugagayowedi, hiwalo, ‘Amnobu! Badagi yogane!’. Na hesi
hitau bwauwowa hiyoga wahiwahiyala, hiwalo, ‘Taubada,
owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegai’.
32 Eeta Yeisu itowolo na iyogaedi, iwalo, ‘Hava
nuwanuwamiu yapaihowai?’
33 Na hiwalo, ‘Taubada, howahowana mehemai u'abiye
maseledi?’
34 Na Yeisu i'atemuyamuyaedi ta mehedi i'abitowoidi na
hinanamwanamwane, ta Yeisu hinage himumulitaeine.

21

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Maki 11:1-11; Luke 19:28-38; Yoni 12:12-19)

1 Hihaehae Yelusalem vehabana ta Bedipegi vahalinai
himahamahalava, neta oya Olibe ainai. Eeta Yeisu ana
taumulitao bwau ivetamale mugaiyedi,
2 iwalo, ‘Amlau dalavane mehedaenane ainai lagulagu
doniki am'ita, aiwa ainai hilauhipwaiya'o, natuna towahona
baidana himiyamiya, amlivahidi na amlawedima aliguwai.
3 Ebe yaiya ipanivilaegomiu yami paihowane vehabana,
amwalo, “Taubada nuwanuwana, na iyepaihowa” ta ebe
italamwei alimiyai.’
4 Ginauli teina himahalava wuwuna mwalona tauwalo
mahalava iwalo mahalavaei, iwalo:
5 ‘Saiyoni tomowanao amwalo aulidi, amwalo:
Am'ita yami wasawasa mwala'ina ilalaoma alimiyai.
Iya taunuwadobi moiha, na doniki ainai igelu.
Na donikinane towahona na yauyaubona.’
6 Eeta Yeisu yana walowa ana taumulitao hibenalei ta
himulitaei hilalaune,
7 na doniki manatuna hilobaidi ta hilawedima, na tupwadi
ale'o ase tuluhanai hivehedi na Yeisu igelu taohani ewanai.
8 Na bodaone adi ale'owo amwahai hivehedi, na tupwadi
aiwa lagalagadi malugudi higuladi amwaha ana pasa veha-
bana.
9 Na tupwadi boda Yeisu nuwanuwanaena, na tupwadi
boda tuluhanaena himulimulita, na maudoidi hino'ono'owei
na hiyeliyeli hiwalo:
‘Awalo vetuvehaeyego Deivida tubuna.
Owa Yaubada yehanaena ulaoma i'awa
namwanamwaego.
Hosana iya ewa aliliyai.’
10 Na hauganane Yeisu iluwu Yelusalem tomowa maudoidi
hibatutuli na hiwalo, ‘Yaiya teina?’
11 Na ana 'wayabuwowa yadi walo hiyemaiha, hiwalo,
‘Teina tauwalo mahalava Nasaleti towahona, yehana Yeisu,
na Galili yana abaloina ainaena ilalaomane’.

Vada tapwalolo Yeisu i'abiye masele
(Maki 11:15-19; Luke 9:45-48; Yoni 2:13-22)

12 Na Yeisu iluwu Yaubada yana vada tapwalolo mwala'ina
ainai na taugimwalao yo tauvegimwalao maudoidi ihiwa
mahalavaedi, na mane ana tauvesaugelasi yadi gwalatau
i'oibuiyedi na gabubu adi tauvegimwalao yadi abamiya
hinage i'oibuiyedi,

13 na iwalo aulidi, iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana
walo hileleya'o, iwalo, “Yagu vada yehana himwauwi vada
aba'awanoi”, na omiu am'abibui ta ebeha tau'aivavali yadi
aba'aidawani.’
14 Na taumehegibugibu yo daladaladi Yeisu ainai
hilaoma vada tapwalolo holanai na maudoidi i'abiye
namwanamwadi.
15 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu
yana paihowa wahiwahiyaladi hi'itadi, na hinage heda-
heda hibenaledi vada tapwalolo holanai, hiwuiwui, hiwalo,
‘Deivida tubuna tano'owei’.
16 Ainaena tauloinaone Yeisu himodi'iniyei hiwalo, ‘Heda-
heda teina yadi walo ubenalena'o?’
Na Yeisu iwalo, ‘Ehe, bada yabenalena'o. Na yede
Buki Ve'ahihi ainai amvahiliya'o, iwalo: “Hedaheda iu'iudi
awadiyena am no'o moiha ulobai”.’
17 Eeta Yeisu itauvehuludi na Yelusalemaena imahalava na
Betani ainai iluwu ta nemai i'e'enone.

Yeisu ehebo aiwa i'walotutunei
(Maki 11:12-14, 20-24)

18 Malatomtomwai Yeisu i'enotowolo ta ilalau gwaipilene
Yelusalem, ma'ana vahali,
19 na amwahai aiwa ana ita dova damaya i'ita lobaine
ta iwutulau vahalinai na nigele teya ainona iya'ita, bada
lugulugu a'avana. Ainaena Yeisu aiwanane i'walotutunei,
iwalo, ‘Howola mata nigele hinage uya'ainouyo’. Eena
aiwanane iwewelai mwayamwayaune.
20 Na Yeisu ana taumulitao hi'itaya'o na nuwadi ip-
wanopwano na hiwalo, ‘Vedova ta aiwanane iwewelai
mwayamwayaune?’
21 Na Yeisu iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, ebe mayami
yemidi na nigele mayami nuwatuwu bwaubwau, ginauli
teina aiwane ainai yapapaihowaine omiu hinage dova mata
ampaihowai, na ebe oya tenem amloinaei, amwalo, “Udobi
ni'uwai”, ipaihowai dova.
22 Yo ebe mayami yemidi Yaubada ainai am'awanoi mata
amlobai.’

Yeisu ana loina vehabana
(Maki 11:27-33; Luke 20:1-8)

23 Yeisu ilau gwaipileuyoma na vada tapwalolo ainai iluwu
ta ive'ive'ita, na taupwaoliwo mwala'idi yo tautaubadao
hilaoma ta Yeisu hipapanivilaeine, hiwalo, ‘Yaiya yana
loinaena ta teina dova upaipaihowaine?’
24 Ta Yeisu iwawalo aulidine, iwalo, ‘Hola yapanivila mu-
gaiyegomiu, na ebe amyemaiha, yau hinage yawalo alimiyai
yagu loina vehabana.

25 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena Yoni tau'abiye
bapitaiso ipaipaihowane? Yaubada bo teya tomowa?'

Ta hibom aidiyai hive'awa pa'ipa'i'i, hiwalo, 'Yana walo
vedova mata tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, "Yaubada
ainaena", mata iwalouyo na iwalo, "Hava yede vehabana ta
Yoni nigele amyayemidiyeine?".

26 Na hinage nigele howahowana tawalo, "Tomowa
aidiyena", mata dova ta boda himanini alidai wuwuna
maudoidi Yoni hi'awa tauwalo mahalavaena'o.'

27 Ainaena Yeisu yana panivila nigele hiyayemaiha
ili'ilimani, na hesi hiwalo, 'Nigele ayahanapui'.

Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Yau hinage mata nigele
yayawalo mahalava alimiyai, yaiya yana loinaena ta teina
dova yapaipaihowane'.

Towaho natuna bwau

28 Yeisu iwalo, 'Vedova yam nuwatuwu? Towaho natunao
towatowahodi bwau na tamadine tautuwanane ainai iwalo,
"Natugu, mata ulau oyai upaihowa",

29 na ita'wata'wata, na mulitai inuwabui ta ilau ipapai-
howane.

30 Towahone natunane iu'iunane hinage dova iwalo auli,
iwalo, "Natugu mata ulau oyai upaihowa", na natunane
iwalo, "Ehe, inamwanamwa, mata yalau", na hesi nigele
iyalau.

31 Ainaena hitau bwauwone aidiyena yaiya tamana yana
walo imumulitaeine?' Na taupwaoliwo yo tautaubadao
hiwalo, 'Tautuwanane'. Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Ehe,
moiha ta'i tauyababao hiya dova takesi ana tauvaiwo yo
taumehe'ayowo mata hiluwu mugai Yaubada yana Abaloina
ainai, na omiu mulitai.

32 Wuwuna mwalona Yoni amwaha dumwadumwaluna
ive'itagomiu na omiu nigele amyayemidiyei, na hesi
takesi ana tauvaiwo yo taumehe'ayowo hiyemidiyei. Ta
mehemiyena hinage am'itadi'o hinuwabui na omiu ta'i
nigele amyanuwabui bo amyayemidiyei, awa?'

Walovegevegedi tanovi ana tau'ita avivini vehabana
(Maki 12:1-12; Luke 20:9-19)

33 Na Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, 'Ehebo walovege-
vegedi hinage ambenalei, tanovi ana taupaihowa veha-
bana. Taupaihowane gileipa a'ava i'umaidi yana tanoviyai
na abwalu ipaihowai ta itata'i'iline na gileipa ana abatam hi-
nage ipaihowai, na vada abavinunu tanovi holanai i'a'abine,
na yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau
amwaha daodaowai.

34 ‘Na laulau'eli ana haugai taubadawa yana hevahevaliwo
tupwadi ivetamaledi yana tanoviyai gileipa ainona habi
vaidi tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena.
35 Na hauganane hilau tau'ita aviviniwone hevahevali-
wowa hi'abi avivinidi ta ehebo hisasapine na bwaunane
hi'oiye mwalowoi na tonuganane gaimaena hi'oiye'i'iwahi.
36 Mulitai oyawa taniwaganawa tupwadi hinage yana
hevahevaliwo bodadi ivetamaledi, na hiya hinage dova
hipaihowai ehebonane aidiyai.
37 Na yana aba'ovi ainai natuna towahona ivetamalei
aidiyai na iwalo, “Ibom natugu moiha, ainaena mata
hive'ahihiyei”.
38 ‘Na natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwowa
hibom aidiyai hiwalo, “Augeluwo, towaho teina howola
abo oyane iloinaei, ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita
tanovine taloinaei”.
39 Eeta hi'abi avivini na higabaei mahalavaei tanovine
tuluhanai na hi'oiye mwalowoine.’

40 Na Yeisu ipanivila iwalo, ‘Hauganane tanovi taniwagana
ilau gwaipilema, hava mata yana tau'ita aviviniwone aidiyai
ipaihowai?’

41 Na hiwalo, ‘Tau'oiye mwalowoiwone mata i'abiye
yababadi moiha na tanovine italamwei tau'ita avivini
namwanamwadi aidiyai, ta ebe tanovine ainona tupwana
tanovi taniwagana himohei’.

42 Eena Yeisu hinage Buki Ve'ahihi ainaena iwalo ma-
halavaei, iwalo, ‘Nuwana Buki Ve'ahihi yana walomahalava
nigele amyanuwatuwu avivini, iwalo:

“Logidiwa mwalona tau'abi vada hitata'wataeiwa teina
hauga bada hivetowoloya'o na ivelogidi mugai, ta
logidi maudoidi iloinaedi. Neta Yaubada yana pai-
howa, mehedai abanuwapwanopwano alidai.”

43 ‘Ainaena yawalo auligomiu ebeha Yaubada yana
Abaloina alimiyena mata ivaivehulu, na imohedi vali boda
aidiyai, ta ebe hiya aidiyena ainona namwanamwana ima-
halava.
44 Ebe yaiya ibe'u teina logidine ainai mata hilihiliyana
igodudi, na ebe logidinane ibe'u teya yaiya ewanai mata
tauna ilotamutumutu dova gawala.’

45 Yeisu yana walovegevegedi teina taupwaoliwo
mwala'idi yo Palisiwone hibenalei ta hihanapuiya'o ebeha
hiya vehabadi iwalowalo vegevegedine.
46 Eeta tupwadi amwa'amwaha hibehabeha ta ebeha Yeisu
hi'abi avivini, na hesi nigele howahowana hi'abi avivini,

wuwuna boda aidiyai himeheuhi, na bodaone Yeisu hi'awa tauwalo mahalavaena'o.

22

Walovegevegedi tawahola guyauna vehabana (Luke 14:15-24)

1 Ehebo hinage walovegevegedi Yeisu imohedi, iwalo,

2 ‘Yaubada yana Abaloina dova tauwasawasa ehebo guyau ipaihowai natuna towahona yana tawahola vehabana.

3 Ainaena yana taupaihowao ivetamaledi yo yaiyadiwo hiya ivenuwamwauwedi'o hiyogaedima guyaune ainai, eeta hilau habi yogaedima na tomowadine hita'wata'wata.

4 ‘Ainaena tupwadi hinage yana taupaihowao ivetamaledi ta tomowa hiwalo aulidi ebeha yana guyau bada i'atububuniya'o. Yana bulumakau mwala'idi yo bulumakau yauyaubodi bada iwunuidi'o na ai'ai maudoina i'atububuniya'o. Amlaoma na talau natuna yana tawahola guyauna am'ai.

5 Na hiya nigele hiyalaoma, eeta hitaudawani ta vali tupwa yo vali tupwa aidiyai hilalaune. Ehebo towaho yana oyai ilalaune, ehebo yana paihowa ainai ilalaune.

6 Na tomowa tupwadi tauwasawasane yana taupaihowao hi'abi avivinidi na hi'abiye hinimayadi na hi'oiye mwalowoidi.

7 ‘Ainaena tauwasawasane ana modi'i'ini moiha na yana tau'alehao ivetamaledi na tau'oiye mwalowoiwowa hilamani ye'wahadi na yadi dalavao higagabudine.

8 ‘Na tauwasawasane yana taupaihowao aidiyai iwalo, “Tawahola guyauna bada atu'atububunina na hesi hiya yavenuwamwauwedi'o nigele hiyalaoma wuwuna hiya tauyababao.

9 Ainaena amwaha aidiyai amta'i'ili ta yaiyadiwo amlobaidi amlauvaidima ta tawahola guyauna hi'ai.”

10 Eeta himahalava amwahai ta tomowa bagibagilidi hitano'ahaidi, tupwadi yabayababadi na tupwadi namwanamwadi eeta tawahola ana vadawa hi'oiye mwaune.

11 ‘Hauganane tauwasawasa ilaoma taumanao habi itadi na towaho ehebo i'ita lobai, iya nigele tawahola ale'ona iyali'wa,

12 ainaena ipanivilaei, iwalo, “Augelu, vedova ta tawahola ale'ona nigele uyali'wa, na havanaena ululuwumane?”. Towahonane nigele howahowana yo panivilane teina iyemaiha.

13 Na tauwasawasane yana taupaihowao iwalo aulidi, “Towaho tenem am'abi avivini na aena yo nimana ampaidi

na amgabae mahalavaei tupwa guguyou ainai, na tenem ainai tomowa hidoudou na awadi hivetau'alahedi muya aidiyena".

14 'Ainaena tomowa bagibagilidi Yaubada yana venuwamwau hilobaiya'o, na hesi vihavihadi ivesinuwaedi.'

Takesi Sisa vehabana
(Maki 12:13-17; Luke 20:20-26)

15 Palisiwo hibom hitau'ahai ta hiloina vedova ebe panivilaena Yeisu hi'oyamaei na yana lauhapuli hilobai.

16 Ta loina hilobaiya'o, na adi taumulitao yo Helodi yana bodao baidadiyao hivetamaledi Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita moiha ta Yaubada yana nuwatuwu uve'itai na hinage tomowa yadi wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na walomoiha uwalo mahalava tomowa maudoidi aidiyai.

17 Ainaena teina ta'i uwalo alimaiyai, vedova howahowana na Sisa vehabana takesi mane tamwauwi, bo nigele?'

18 Yeisu yadi nuwatuwu yababana bada ihanapuiya'o ainaena i'aubabada, iwalo, 'Omiu tau'oyama! Hava wuwuna amtowotowoigau?

19 Hola manewa takesi vehabana amve'itagau.' Eeta mane ehebo himomoheine.

20 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Amwalo auligau, mane teina yaiya alu'aluwana na yehana?'

21 Na hiwalo, 'Sisa'.

Ainaena Yeisu iwalo, 'Ehe, dova. Ebe Sisa yana paula Sisa ammohei, na ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei.'

22 Yeisu yana walo moiha hibenalei ta hi'aluwagavai moiha, ainaena hitauvehulu na hilalaune.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Maki 12:18-27; Luke 20:27-40)

23 Tenem ahubenanane ainai tupwadi Sadusiwone, hiya nigele hiyayemidi taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, hilaoma Yeisu ainai hipanivila,

24 hiwalo, 'Tauve'ita, Mosese yana loina iwalo, "Ebe towaho itawahola na mwanenane nigele natudi na towahone imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane baidana hitawahola, ta ebe waihiune ilabalaba natunaone neta taumwalowoiwa ainaena".

25 Ehebo towaho tahinao 6 baidanao himiyamiya, na towahonane itawahola na imwalowoi, na nigele natuna, ta taumwalowoiwa tahina vahalinaena hiwapenane baidana hitawahola,

26 na hinage tahinawa imwalowoi, na iya hinage nigele
natuna. Na dova hinage bada tahinaone maudoidi hiwapene
hitatawaholaine,
27 na tuluhadiyai wahiunane hinage imwalowoi.
28 Ainaena towolouyo ana hauga ainai, waihiunane yaiya
mata mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaho-
laiya'o.'
29 Eeta Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, 'Teina yami
lauhapuli, wuwuna Buki Ve'ahihi nigele amyahanapui, na
hinage Yaubada yana wahiyala nigele amyahanapui.
30 Towolouyo ana hauga ainai tomowa nigele mata hiy-
atawahola yo mata nigele hiyavetawahola na hesi yadi miya
tausagenawasa galewai dova.
31 Na Yaubada yana walo towolouyo vehabana Buki
Ve'ahihi ainai iwalo,
32 "Yau Abelaham yana Yaubada na Aisake yana
Yaubada na Yakobo yana Yaubada". Yaubada nigele
tomowa mwalomwalowoidi yadi Yaubada, na hesi tomowa
mayawahidi yadi Yaubada, ainaena tautaubadaowa
mayawahidi teina ta'i himiyamiya.'
33 Yeisu yana walo teina boda hibenalei na hi'aluwagavai
yana ve'ita wahiwahiyalana vehabana.

Loina mwala'ina
(Maki 12:28-34; Luke 10:25-28)

34 Ainaena Palisiwone bada hibenalena'o ebeha Yeisu
Sadusiwone yadi panivila iyemaihaya'o ta nigele teya hinage
yadi abawalo, eeta Palisiwone Yeisu ainai hilaoma,
35 na aidiyena ehebo loina ana tauhanapu Yeisu ainai
ipanivila habi towoina, iwalo,
36 'Tauve'ita, loina maudoina aidiyena aiteya loina
imwala'i alili?'
37 Na Yeisu iwalo, ' "Bada yam Yaubada uvelauwei atem yo
alu'aluwam yo yam nuwatuwu maudoina aidiyena".
38 Teina loina mugamugaina na mwala'ina.
39 Na bwauna hinage loina mwala'ina teina dova iwalo,
"Tomowa taumiya vahalimwai uvelauwedi, dova ubom
uvelavelauwegone".
40 Loinao bwau teina loina maudoidi yo tauwalo ma-
halavao yadi walo maudoina adi wuwu.'

Besinana towahona
(Maki 12:35-37; Luke 20:41-44)

41 Haugana Palisiwone hilau ahaiyama, na Yeisu iwalo
aulidi, iwalo,
42 'Vedova Besinana towahona, yaiya natuna?'
Na hiwalo, 'Deivida'.

43 Na Yeisu iwalo, ‘Vedova ta mwalona Alu'aluwa Ve'ahihi
Deivida i'abiye hanapu ta Deivida Besinana towahona i'awa
Taubadaeine, iwalo:
44 “Yaubada i'aubabada yagu Taubada ainai iwalo,
‘Nimatautuwaguwai umiya ana higa am alehao
yamwau aituluwedi aem elauhanai’.”
45 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida
tubuna ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?’
46 Yeisu yana panivila teina nigele teya yaiya howa-
howana na iyemaiha, na hauganane tenem ainai nigele
yaiya iya'atepatu ta iyapanivilauyo Yeisu ainai.

23

Loina ana tauve'ita yo Palisiwone Yeisu iwalowedi
(Maki 12:38-40; Luke 11:37-52; 20:45-47)

1 Eeta Yeisu boda yo ana taumulitao aidiyai iwalo,
2 ‘Mwalona Isileliwo Mosese iloiloinaedi na wau loina ana
tauve'itao yo Palisiwo dova hinage hiloiloinaegomiu.
3 Ainaena hava dova hive'itagomiu ammulitaedi, na hesi
yadi paihowao havena amveve'ao'aonaedi, wuwuna hiya
hive'ita a'ava na nigele hiyapaipaihowaidi.
4 Hiya ava'avala vitaidi tomowa himohemohedi na nigele
habuluna hiya'aipate ta ava'avaladine aidiyena hiyahaguidi.
5 ‘Yadi paihowa maudoina hipaipaihowaidi ta ebeha to-
mowa hi'itadi na hino'owedi, na walowone Buki Ve'ahihi
ainaena lelelеledi manidiyai yo nimadiyai hi'abiye patudi,
na adi ale'o daodaodi hili'wali'wadi, 6 na guyau adi haugai
nuwanuwadi vatavatai himiya yo hinage vada tapwalolo
aidiyai abamiya namwanamwadi nuwanuwadi,
7 na ebe abagimwala aidiyai hilau nuwanuwadi na to-
mowa bagibagilidi hiwalo velauwedi, yo hi'awa tauve'itaedi.
8 Na omiu nigele tomowa hiya'awa tauve'itaegomiu,
wuwuna yami tauve'itane ehebo mohimohili, na mau-
doimiu amvetoyatoyawa.
9 ‘Hinage havena teya yaiya bale'u ainai am'awa'awa
“Tamaguwei”, wuwuna Tamamiu ehebo mohimohili gale-
wai imiyamiya.
10 Havena hinage tomowa hi'awa'awa taubadaegomiu,
wuwuna Besinana towahona yau yabom yami Taubada.
11 Na ebe yaiya alimiyena ivetaumugai howahowana ive-
taupaihowa alimiyai;
12 wuwuna ebe alimiyena i'abihiniuyoi mata imiya'aitulu,
na hesi ebe yaiya imwau aituluweuyoi mata ihae.
13 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuya-
muyamiu, wuwuna yami oyamaena tomowa am'au'auhidi
ta Yaubada yana Abaloina ainai nigele hiyaluwu.

14 Omiu havena amluwuluwu wuwuna tomowa yaiyadiwo
nuwanuwadi ebeha hiluwu am'au'auhidi.
15 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwo atemuya-
muyamiu, wuwuna ehebo teina yami pwanoli. Am'ada'adau
ta'i'ili dalava bagibagilina aidiyai na ebeha ami taumulita
ehebo amlobai, na mulitai tomowanane amve'ita ta dova
omiu hava ampaipaihowaine iya dova ipaihowai, ta yana
yababa imwala'i i'alili eeta ilowoinanei ta iya na omiu
dalava ala'alahina am ve'alo.
16 ‘Taumugaiwone atemuyamuyamiu, wuwuna omiu
mehegibugibumiu, amwalo, “Ebe yaiya vada tapwalolo
yehanaena i'awa tamada neta nigele teya hava, na hesi
ebe yaiya goulaone vada tapwalolo holanai aidiyena i'awa
tamada neta ginauli mwala'ina, ta ilowoinanei na ginauli-
dine ipaihowaidi”.
17 Moiha, omiu yauyaulemiu na mehegibugibumiu! Hava
ihae alili moiha? Vada tapwalolo ana goula, bo vada
tapwalolo? Wuwuna vada tapwalolo ainaena goula i'a'abiye
tabune.
18 ‘Na hinage amwalo ebeha, “Ebe yaiya abapwaoli
yehanaena i'awa tamada, neta nigele teya hava, na hesi
ebe i'awa tamada velaunane abapwaoli ainai neta ginauli
mwala'ina, na ebe hava iwalo yemidiyena'o howahowana
ipaihowai”.
19 Omiu yauyaulemiu! Hava mwala'ina? Velaune, bo
abapwaoli? Abapwaoline ainaena velaune i'a'abiye tabune.
20 ‘Ainaena ebe yaiya abapwaoli yehanaena i'awa tamada,
iya hinage abapwaoli yana tobwatobwao maudoidi aidiyena
i'awa tamada'o.
21 Na hinage ebe yaiya vada tapwalolo yehanaena i'awa
tamada, iya hinage vada tapwalolo ana tobwatobwao
yehanaena i'awa tamada'o.
22 Na ebe yaiya galewa yehanaena i'awa tamada, iya
Yaubada na hinage yana abamiya yehanaena i'awa
tamada'o.
23 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuya-
muyamiu, wuwuna omiu tau'oya'oyama. Moiha yami velau
Yaubada ainai namwanamwana, wuwuna yami velauwone
yami ginauli maudoidi aidiyena, tobwatobwa mwala'idi
yo hinage ginauli iu'iudi dova vali yaba yo vali yaba
aidiyena. Na hesi loina tonuga mwala'idi, amnuwapwanop-
wanowedi'o, neta mumuga dumwadumwaluna yo atemuya-
muya na yemidi. Howahowana ginauli teina mwala'idine
ampaihowaidi, na hinage havena ginauli iu'iuna am-
nuwanuwapwanopwanowedi.

24 Omiu taumugaiwone mehegibugibumiu, ami li'u ainaena nabugala amvaivai vehuludi na hesi lagulagu mwala'idi kameli dova, amtonotonolidi.

25 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuya-muyamiu moiha, wuwuna yami oyamaena ami vedi yo gaeba papali'a'avadi am'abi'abiye maseledi na hesi holadine bi'ibi'idi, neta aivavali yo mumuga yababadi hi'oiye mwaudi'o.

26 Omiu Palisiwone mehegibugibumiu, ami vedi yo ami gaeba holadi am'abiye masele mugaiyedi, eeta ebe papalidine hinage himasele.

27 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuya-muyamiu wuwuna omiu tau'oya'oyama, dova magai hewahewadi na masemaselena, ewanai adi ita namwanamwa gaugauna, na hesi holadiyai tomowa hilihiliyadi na ginauli bi'ibi'idi himiyamiya.

28 Omiu ami ita tomowa mehediyai ebeha taumugai namwanamwamiu, na holamiyai oyama na yababa maudoina himiyamiya.

29 ‘Omiu loina ana tauve'itao yo Palisiwone atemuyamuyamiu na tau'oya'oyama, wuwuna tauwalo mahalavao mugamugaidi adi magai aidiyai, abanuwatuwu avivini am'abi'abidi na hinage taudumwaluwo mugai adi abanuwatuwu avivini am'atu'atububunidi,

30 na amwalo, ebe mwalona tamiyamiya tubudao yadi haugai, havena tahaguhaguidi tauwalo mahalava adi oiyemwalowoi vehabana.’

31 Yami walo teina ainaena amwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava adi tau'oiye mwalowoiwone tubudiyao omiu.

32 Ainaena hiya yadi paihowaone mata amve'ovidi.

33 ‘Omiu weso natunao, eeta nigele howahowana na dalava aiwa ala'alahina ainaena amdena.

34 Ainaena tauwalo mahalavao yo tauhanapuwo yo loina ana tauve'itao yavetamalediwa na mata tupwadi am'oiye mwalowoidi, nuwana aiwa lagalagana ainai amtutuye patudi, yo tupwadi yami vada tapwalolo aidiyai balavaiyena amsapidi, na dalava ehebo ehebo aidiyena amheusilidi.

35 Eeta yana aba'ovi ainai, taudumwalu adi oiyemwalowoi ana maiha maudoina omiu mata amlobai. Towaho Abeli iya dumwadumwaluna hi'oiye mwalowoiya'o na ainaena ivetuwuni ta ana higa wau Balakaya natuna Sekalaya hinage hi'oiye mwalowoi vada tapwalolo na abapwaoli ahi'ahipudiyai.

36 Moiha ta'i, oiyemwalowoi maudoidi adi maiha yaso teina mata amlobai.

Yeisu idou Yelusalem vehabana (Luke 13:34-35)

37 ‘Aee Yelusalem! Yelusalem vedova ta tauwalo mahalavao u'o'oiye mwalowoidine na hinage Yaubada yana tauyewasao gaimaena u'o'oiye mwalowoidine. Hauga maudoina nuwanuwagu na yam tomowao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na hesi hita'wata'wataegau.

38 Ainaena Yaubada mata ilauvehulugo na umiya awawa.

39 Na yawalo auligo ebeha mata nigele uya'itauyoigau ana higa yam tomowaone aliguwai hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilaoma tano'owei”.’

24

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Maki 13:1-13; Luke 21:5-19)

1 Yeisu vada tapwalolo mwala'ina habi lauvehuluna na ana taumulitaone hilaoma ta vada tapwalolo ana ita vehabana Yeisu hiveve'itane.

2 Na Yeisu iwalo, ‘Vadaone, maudoidi am'ita'itadine, yawalo moiha howola abo maudoidi hilo'evehuludi na havena hinage teya gaima iyawenai imiyamiyauyo’.

3 Mulitai ilau Olibe oyana ainai, na ana taumulitao ainai hilaoma ta hibom himiyamiya na hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tapwalolone hilo'evehulu, yo yam hauga wuyoma, yo hauga yana aba'ovi vehabana adi ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui’.

4 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu mata dova ta tomowa tupwadi hi'oyamaegomiu.

5 Wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma ta ebeha himugai pwanoliyegomiu na ehebo ehebo iwalo, “Yau Besinana towahona”, na tomowa bagibagilidi himulitaedi.

6 Hinage wasa howola abo ambenaledi alehao vahalimiyai na amwaha daodaowai vehabadi, na havena am'ate'atehawawali, wuwuna ginauli teina mata himahalava mugaima na hesi bale'u yana aba'ovi howola.

7 Howola abo vali boda na vali boda aidiyai hilo'aleha, na hinage vali abaloina na vali abaloina aidiyai hilo'aleha, na vahali mwala'ina yo mwani'ini'i himahalava tupwa bagibagilidi aidiyai.

8 Na ginauli teina hauga vitaidi adi abavetuwuni ta'i.

9 ‘Omiu mata tomowa hi'abi avivinigomiu na hi'abiye muyamuyaegomiu nuwana hi'oiye mwalowoigomiu na tupwa maudoina tomowanao hive'alehaegomiu wuwuna omiu ebeha agu tauyemidiwo.

10 Hauga vitai ainai howola abo bagibagilidi yadi yemidi
itapiya na adi geluwo hihuhulaedi bo nuwana hi'alehaidi.
11 Hinage tauwalo mahalava oya'oyamao mata hima-
halava na tupwadi himugai pwanoliyegomiu.
12 Yo hinage mumuga yababana yana mwala'i ainaena
tomowa bagibagilidi yadi velau atediyena itapiya.
13 Na ebe yaiya i'alama'i'ita na itowolo wahiyala ana higa
bale'u yana aba'ovi ainai yaliyaya miyamiya vateyaina mata
ilobai.
14 ‘Eena Yaubada yana Abaloina wasana namwanamwana
higuguya mugaiyei tupwa vehopali aidiyai, abo mulitai
hauga yana aba'ovi imahalava.

Vitai mwala'ina
(Maki 13:14-23; Luke 21:20-24)
15 ‘Howola abo ve'ive'ilalawa tauwalo mahalava Daniyela
mugai iwawalo mahalavaeiwa imahalava, neta ginauli
yababa alilina na didigana tupwa ve'ave'ahihina ainai
itowolo. (Ebe yaiya walo teina ivahili howahowana inuwa-
masele.)
16 Hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyao ilowoinanedi
ta oya aidiyai hidena.
17 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya idena
mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai yana
tobwatobwa habi avala.
18 Na ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa havena ilaulau
gwaipile ana ale'o vali tupwai imwamwauwine vehabana.
19 ‘Na hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo
hive'atemuyamuya.
20 Ainaena am'awa'awanoi ta hauga namwanamwana
Yaubada imohegomiu hauga dena ainai, na havena gwaug-
wau ana haugai, bo Tapwalolo ana ahubena ainai.
21 ‘Moiha, hauganane ivitai ali'alili, wuwuna bale'u yana
abavetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage vitai dova,
na mulitai vitaine mata nigele iyamahalavauyo.
22 Vitaine ana hauga ebe Yaubada nigele iya'abiye ahubali,
mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi Yaubada hau-
gane i'abiye ahubaliya'o, neta yana tomowa ita'itasipwadi
vehabadi.
23 ‘Ainaena ebe yaiya iwalo auligomiu iwalo, “Besinana
teina”, bo “Besinana tenem”, havena amyemiyemidiyei.
24 Wuwuna Besinana oya'oyama yo tauwalo mahalava
oya'oyama mata himahalava na ve'ive'ilala wahiwahiyaladi
aidiyai hive'itaedi na aidiyena ebe howahowadi Yaubada
yana tomowao vesivesinuwadi hinage ebeha hi'oyamaedi.
25 Na omiu ginauli teina vehabana bada yawalo ma-
halavaena'o alimiyai.

26 ‘Eeta ebe hiwalo auligomiu, hiwalo, “Besinana balabala
awawai imiyamiya”. Havena balabala awawai amlaulau.
Na ebe hiwalo, “Besinana vada holanai moiha imiyamiya”,
havena amyemiyemidiyedi.
27 Yau Tomowa Moihagu, na yagu laugwaipilema ana ita
dova pigabu mwala'ina bomatuwena ilohawawali na ana
higa bwauli.
28 ‘Aiteya tupwa lagulagu mwalomwalowoina i'eno'eno
ainai neta ainai ao'ao hitautau'ahaiyama.

Yeisu yana laugwaipilema
(Maki 13:24-27; Luke 21:25-28)

29 ‘Na hauga vitainane i'ovi na mulitai mahana yana
wahiyala mata itapiya na iguguyou, yo hinage wai'ena
yana masele iboho, na utui galewaena hibe'u, yo ginauli
maudoina galewai himiyamiya yadi wahiyala hitapiya.
30 Yau Tomowa Moihagu, na hauga tenem ainai yagu
ve'ive'ilala galewaena imahalavama, na boda maudoidi
bale'uwai hi'itagau yaloyalovi ewanaena mayagu wahiyala
na mayagu wasawasa mwala'ina yalaolaoma, na hidoudou
ta'eta'e.
31 Hinage yoguli hiyuvi yo yagu tausagenawasao yaveta-
maledi na yagu boda vesivesinuwadi hitano'ahaidima bale'u
maudoina ainai na yaumai tupwa vehopali aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Maki 13:28-31; Luke 21:29-33)

32 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu neta ebe hapelo
luguna vauvaudi imwamwauwidi amhanapuiya'o ebeha
ehive ana hauga imamahalava.
33 Na hinage ebe ve'ive'ilalaone hava yawawalo auligomi-
uwa am'ita lobaidi bada amhanapuiya'o ebeha yagu hauga
laugwaipilema bada ilautebitebiniya'o na mata imahalava
wuwuna awa'edai yatowotowolo.
34 Moiha ta'i, yaso teina mata nigele amya'ovi ana higa
ginaulidine maudoina himahalava mugai.
35 Howola abo galewa na bale'u hisawali, na yagu walo
mata nigele hiyasawali.

Hauga tenem nigele teya yaiya iyahanapui
(Maki 13:32-37; Luke 17:26-30, 34-36)

36 ‘Hauga tenem ainai nigele teya yaiya iyahanapui aiteya
ahubena bo mahana dova hinage tausagenawasa galewai
nigele hiyahanapui. Yau Yaubada Natuna hinage nigele
yayahanapui na Tamagu ibom mohimohili ihanapuiya'o.
37 Yau Tomowa Moihagu yagu hauga laoma dova Nowa
yana haugai.

38 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinumanuma na hivevetawahola na hinage hitawatawahola, na ana higa Nowa yana wagai igegelune;
39 na abaita idobi ta ive'aluwagavaidine, ainaena tomowa maudoidi hihanene; eeta yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma dova.
40 ‘Hauga tenem ainai ebe towatowaho hitau bwau hipaipaihowa tanovi holanai, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.
41 Hinage ebe waiwaihiu hitau bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.
42 Ainaena am'ita avivini ili'ilimani, wuwuna yau yami Taubada yagu wuyoma ana hauga nigele amyahanapui.
43 Na amnuwatuwu avivini neta ebe vada taniwagana masigiliyena tau'aivavali yana laoma ana mahana ihanapui mata, i'atububu moiha na ihilahilawa ta ebe havena yana vadai i'ai'aivavali.
44 Ainaena omiu hinage am'atububu ili'ilimani na yagu wuyoma vehabana amha'waigau, wuwuna yau Tomowa Moihagu yagu wuyoma ana mahana nigele amyahanapui.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Luke 12:41-48)

45 ‘Taupaihowa namwanamwadi na hanahanapudi mumugadi teina dova: ebe yaiya iya yana taubada i'ita sipwai ta vada i'ita avivini na taupaihowa tupwadi adi imohemohe ahubena ehebo ehebo,
46 howola abo taubadane ilau gwaipilema na yana taupaihowane ilobai ipaipaihowa dumwadumwalu mata vehabana iyaliyaya na ainai iwalo,
47 “Yam paihowa namwanamwana vehabadi yayaliyaya, ainaena ginauli maudoina adi loina yamohego ta uloina”.
48 ‘Na hesi ebe taupaihowane imumuga yababa mata ibom ainai iwalo, “Yagu Taubadane yana laugwaipilema ibwedabweda”,
49 na ivetuwuni ta taupaihowaowa tupwadi i'aitutuwedi yo i'ai'ala'alabili nuwana inumanuma yauyaule.
50 Eeta yana badawa ive'aluwagavaiyama na yana paihowa yababana i'ita lobai, wuwuna taubadane yana laoma mahanana nigele iyahanapui.
51 Ta elepa daodaona ainaena igohamutu na tau'oya'oyamao baidanao imwau eheboidi ma'adi muya hidoudou na awadi hivetau'alahedi.’

25

Walo vegevegedi vavahala nimabwaubwau vehabadi

1 Yeisu hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Yaubada yana Abaloina
teina dova: Vavahala nimabwaubwau yadi lampa hivaidi na
hilalaune tautawahola towahona ebeha baidadi hivelaulob-
aloba yana tawahola guyauna ainai.
2 Aidiyena hitau nima ehe'ehebo yauyauledi na nima
ehe'ehebo hanahanapudi.
3 Na yauyaulediwa yadi lampa ana bwahi ana lauhepoi
nigele hiyavaidi,
4 na hesi hiya hanahanapudiwa yadi bwahi ana lauhepoi
hivaidi'o yadi lampao baidadiyao.
5 ‘Na tautawahola towahonawa ibwedabweda, eeta mau-
doidi hiha'waha'wa ta hi'e'eno'i iwahine.
6 Na bada boniyai holana ta ehebo tomowa iwui, iwalo,
“Tautawahola towahonawa bada teina ilalaoma. Amtowolo
na tayaliyayai.”
7 Ta vavahalaowa maudoidi hitowolo yadi lampawowa
hi'atu'atububuni.
8 Na vavahalaowa yauyaulediwowa adi geluwone aidiyai
hi'awanoi, hiwalo, “Ama geluwo, lampa ana bwahi tupwana
ammohegai, wuwuna yama lampa bada habi bohodi”.
9 ‘Na tauhanapuwowa hiwalo, “Nuwana nigele howa-
howana yama bwahi tupwana amohegomiu, bada omiu
amlau tauvegimwalao aidiyai na yami lampa adi bwahi
amgimwalaidi”.
10 ‘Eeta hilaulau habi gimwala, na tautawahola towa-
honawa imahalava ta hiya bada hi'atububu'o baidanao
hiluluwune tawahola guyauna vehabana, na awa'eda
higuguduine.
11 Mulitai adi geluwowa gimwalaena hiwuyoma ta hiwalo,
“Taubada gudu uho'e ta aluwuwa”.
12 ‘Na yadi walo iyemaiha, iwalo, “Omiu vali boda, nigele
yayahanapuigomiu”.
13 ‘Ainaena am'ita avivinigomiu, wuwuna yagu hauga
laugwaipilema ahubenana nuwana mahanana nigele amya-
hanapui.

Taubada yana aiyauya yana taupaihowao aidiyai
(Luke 19:11-27)

14 ‘Yaubada yana loina hinage dova ehebo taubada mata
ilalau vali tupwa, na yana taupaihowao iyogaedima ta
iloinaedi ebeha yana abaloina hi'ita avivini.
15 Eeta ehebo yana manene yana taupaihowawa imo-
hei ana bagibagili 5,000 kina na towaho bwauna 2,000
kina, na towaho tonugana 1,000 kina, eeta yana aiyauyane
aidiyai hiya ehebo ehebo yana hanapu dova, na mulitai
taubadanane ilaugabaidi ilalaune amwaha daodaowai.

16 ‘Ainaena towahowa iya mayana 5,000 kina yana
taubada yana manewa ivaidi ta aidiyena iyepaihowadi ta adi
lauhepoi 5,000 kina hinage ilolobaine.
17 Towaho bwauna hinage dova yana 2,000 kinawa iye-
paihowa ta ainaena yana taubada yana mane ana lauhepoi
2,000 kina ilolobaine.
18 Na towaho tonugana, iya mayana 1,000 kina, ivai ta
toputopu i'eli na yana taubada yana manewa idadawanine
toputopu holanai.
19 ‘Na hauga daodaona tuluhanai yadi taubadawa ilau
gwaipilema na ipanivilaedi yadi paihowawa ainona veha-
bana.
20 Ainaena towaho iya mayana 5,000 kina ilaoma ma'ana
lauhepoi 5,000 kina hinage ilawenama ta imomoheine na
iwalo, “Taubada 5,000 kina umomohegaune na 5,000 kina
hinage yalolobaine, ta teina manenaede”.
21 ‘Na yana taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa
namwanamwana na dumwadumwaluna moiha. Bada upai-
howa wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am loina
ginauli mwala'idi vehabadi yamohego, na hinage yagu abay-
aliyaya teina ainai umiyamiya”.
22 ‘Mulitai towaho bwauna mayana 2,000 kina imahalava
na iwalo, “Taubada, 2,000 kina umomohegaune na ana
lauhepoi hinage 2,000 kina yalolobaine, ta teina”.
23 ‘Na taubadawa iwalo, “Ausala, owa taupaihowa
namwanamwana na dumwadumwaluna. Bada upaihowa
wahiyala'o ginauli iu'iudi aidiyena, ainaena am loina ginauli
mwala'idi vehabadi yamohego na owa hinage yagu abay-
aliyaya teina ainai umiyamiya.”
24 ‘Eena towaho tonugana yana 1,000 kina ilawenama
na iwalo, “Taubada yahanapuigo'o owa towaho yaiyaim
na yam wasawasa uvaivaine vali tomowa yadi paihowa
aidiyena,
25 ainaena yameheuhi ta 1,000 kinawa toputopu holanai
yadadawanine, na yam manewa teina”.
26 ‘Na taubadawa iwalowei, “Owa taupaihowa yababam
na tau'abitau'wata ehebo, uhanapuigau'o neta yagu wa-
sawasa yavaivaine vali tomowa yadi paihowa aidiyena,
27 eeta howahowana yagu manene banika ainai
umwauwi, ta haugana yawuyoma ma'ana lauhepoi yalobai”.
28 Ta yana hevahevaliwo aidiyai iwalo, “Yagu 1,000 kina
ainaena amvai ta towahowa iya 10,000 kina ilolobaine
ammohei”.
29 Wuwuna ebe yaiya ana ava'avala iyepaihowa mata, ana
lauhepoi hinage ilobai, ta imwala'i i'alili, na ebe yaiya nigele

ana ava'avala iyapaihowai, hava ainai imiyamiyane howola abo ainaena hivaivehulu.
30 Ainaena yana hevahevaliwo iloinaedi ta taupaihowa yababawa higabae mahalavaei maseleyai tupwa guguyou ainai, tenem ainai tomowa ma'adi muya hidoudou na awadi hivetau'alahedi baidanao.

Yeisu taumiya bale'u maudoidi howola abo ilauvetalaedi

31 'Yau Tomowa Moihagu, howola abo mayagu wasawasa pigapigabuna na mayagu tausagenawasao alaoma na yagu vatavata wasawasa ainai yamiya,
32 na abaloina bale'uwai maudoina meheguwai hitano'ahaidima na yave'ahadi dova sipi adi tau'ita avivini ive'ahadi gouti aidiyena,
33 na sipi yamwauwahiyedi nimatautuwaguwena na gouti nima'eha'ehaguwena.
34 Na yau yadi tauwasawasa howola mata hiya nimatautuwaguwena aidiyai yawalo, "Omiu Tamagu yana velauwena amyaliyaya, amlaoma na yami abaloinawa bale'u ana abavetuwuni ainai i'atububuniwa vehabamiu amvai.
35 Wuwuna mwalona yavahali na ai'ai ammohegau, na hinage gadogu imaguni na bwahi ammohegau, na hinage yavetaumana yami dalavai na amyogaegau yami vadai,
36 na hinage nigele agu ale'o na ale'o ammohegau ta yalili'wane, na hinage yalovala na am'ita avivinigau, na hinage vada abapaiyai yamiyamiya na amtautaubo'eyegau."
37 'Na taudumwaluwowa aliguwai hiwalo, "Taubada, aiteya hauga yede a'i'itagone ma'am vahali na ai'aine aveve'aigone? Bo gadom imagu na bwahi amomohegone?
38 Bo uvetaumana yama dalavai na ayoyogaegone yama vadai? Bo nigele am ale'o na aveveli'wagone?
39 bo nuwana ulovala bo vada paipaiyai umiyamiya na atataubo'eyegone?"
40 Eena yawalo aidiyai, "Ehe! Neta moiha, ebe yaiya owa augeluwo iu'iudi ehebo aidiyena uhagui, neta ainai yau hinage uhahaguigaune".
41 'Na hiya nima'eha'ehaguwena himiyamiyane yawalo aulidi, yawalo, "Omiu yababamiu amlauvehulugau amlau aiwa ala'alahi miyamiya vateyaina ainai, neta Yaubada i'atububuniya'o Tomodulele mayana bodao vehabadi,
42 Wuwuna mwalona mavahaligu na nigele ai'ai amyamohegau, hinage gadogu imaguni na nigele bwahi amyamohegau,
43 na yavetaumana yami dalavai na nigele amyayogaegau yami vadai, yo nigele agu ale'o na nigele amyaveli'wagau,

yo yalovala na vada abapaiyai yamiyamiya na nigele amyataubo'eyegau.”
44 ‘Mulitai hiya walo teina hiyemaiha hiwalo, “Taubada, aiteya hauga a'i'itagone ma'amvahali, nuwana gadom imaguni, bo nuwana uvetaumana alimayai, nuwana nigele am ale'o, bo ulovala, bo vada abapaiyai umiyamiya na nigele ayahaguigo?”
45 ‘Na yawalo, “Moiha ta'i haugadine aidiyai ebe tomowa iu'iudi teina dova nigele amyahagui, neta ainai nigele amyahaguigau”.
46 Eeta hiya abo hilau muya miyamiya vateyaina ainai, na Taudumwalu hesi hiya yawahi miyamiya vateyaina hilobai.’

26

Tautaubadao nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Maki 14:2; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

1 Yeisu yana aubabadao ive'ovidi, na ana taumulitao iwalo aulidi,
2 iwalo, ‘Amhanapuiya'o ahubena bwau, na Buidi'wa guyauna tapaihowai, na ebe agu tauhuhulane ihuhulaegau agu alehao aidiyai, na aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau yau Tomowa Moihagu’.
3 Na taupwaoli mwala'idi yo Isileli yadi babadao hitau'ahai Kayapasi yana vada mwala'ina ainai, iya taupwaoli yadi taubada mwala'ina.
4 Na babadaowa hibom hiloina ta ebeha oyamaena Yeisu hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi,
5 na hiwalo, ‘Havena Buidi'wa guyauna holanai Yeisu ta'abi'abi avivini, mata dova ta tomowa himodi'iniyegita na hi'alehaegita’.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Maki 14:3-9; Yoni 12:1-8)

6 Haugana Yeisu Betani ainai imiyamiya, Saimoni yana vadai, iya mwalona taulepelo teya.
7 Na ehebo waihiu mayana woloi ilalaomane, na woloinane ana maiha mwala'ina na gaimapatu namwanamwagaugauna ainai. Yeisu howola vadai i'ai'ai, na waihiunane ilaoma ta woloiwa Yeisu vahunai ihihiwaine.
8 Na Yeisu ana taumulitaowowa hi'ita ta waihiuwa hi'ulumiyanei hiwalo, ‘Hava wuwuna woloi iyepaipaihei?
9 Ilowoinanei ebe woloinane hivegimwalaei na ana maiha mwala'ina hivai ta tauwewelohe himohedi.’
10 Na Yeisu yadi walo teina ibenalena'o, ta iwalo, ‘Havena waihiu teina am'ulu'ulumiyaei, wuwuna yana velau teina aliguwai inamwanamwa moiha.

11 Tauwewelohewo amwalowalowedine hauga maudoina
vahalimiyai himiyamiya, na yau hesi mata nigele hauga
daodaona baidamiu tayamiyamiya.
12 Waihiu teina bada iyewoloigau'o taugu ana mwau mag-
aiyai vehabana.
13 Na moiha, howola abo wasagu ana guguya tomowa
hibenalei bale'u maudoina ainai, na waihiu teina yana pai-
howa aliguwai ana abanuwatuwu avivini au'aubabadana
hiyewasaei hinage.'

Yudasa italam ebeha Yeisu ihuhulaei
(Maki 14:10-11; Luke 22:3-6)

14 Na Yeisu ana taumulita ehebo yehana Yudasa Isakaliy-
ota ilau taupwaoli mwala'idi aidiyai, 15 na iwalo, 'Viha agu
maiha mata ammohegaune ebe Yeisu alimiyai yahuhulaei?'
Eeta mane siliba ana bagibagili 30 himomoheine.
16 Eena Yudasa yana hawahawaga iha'waha'wai ta ebe
Yeisu aidiyai ihuhulaei.

Buidi'wa guyauna hipaihowai
(Maki 14:12-21; Luke 22:7-14, 21-23; Yoni 13:21-30)

17 Buidi'wa guyauna hipaihowai beledi a'avana nigele
ana abiye seseha hauga ainai. Na Buidi'wa ana ahubena
mugamugaina ainai Yeisu tupwadi ana taumulitao hilaoma
ainai na hiwalo, 'Aiteya vada ainai nuwanuwam ebe guyau
vehabam a'atububuni?'
18 Na Yeisu iwalo, 'Amlau Yelusalem na yagu awanoi
ehebo towaho ainai amwalowei, amwalo, "Taubada yana
walo teina dova: Yagu hauga bada ilautebitebiniyao ta
nuwanuwagu yam vadai Buidi'wa guyauna ma agu taumuli-
tao a'ai".'
19 Na ana taumulitaowowa Yeisu yana walo himulitaei ta
towahowa yana vadai Buidi'wa guyauna hi'a'atububunine.
20 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hitau 12
hiluwu ta guyaune hi'a'aine.
21 Na haugana hi'ai'ai Yeisu iwalo, 'Augeluwo, yawalo
moiha mata ehebo alimiyena ihuhulaegau'.
22 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwayababa
moiha, ainaena ehebo ehebo Yeisu ainai hipanivila, hiwalo,
'Taubada, yaiya neta? Nuwana yau?'
23 Na Yeisu iwalo, 'Towahonane iya baidagu gaeba ehebo
ainaena a'ai'aine, iya mata ihuhulaegau.
24 Yau Tomowa Moihagu mata yamwalowoi dova
mwalona Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava mugaiyei
vehabagu, na hesi agu tauhuhulane ive'atemuyamuya,
bada ebe mwalona hinanane havena ilabalabahi mata
inamwanamwa alili.'

25 Ainaena ana tauhuhulane Yudasa iwalo, ‘Taubada, aiteya towaho yede? Nuwana yau?’
Na Yeisu iwalo, ‘Bada neta uwalowego'o’.

Taubada yana ai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)
26 Howola hi'ai'ai na Yeisu ai'ai ivai ta vehabana iwalovelau na i'abitomwahi ta ana taumulitao imohedi, iwalo, ‘Teina taugu amvai ta am'ai’.
27 Na waini mavedina hinage ivai ta vehabana iwalovelau Yaubada ainai na imohedi, na iwalo, ‘Maudoimiu amnuma.
28 Teina 'wahinagu, Yaubada yana ulewahi loina vehabana, isagesagena tomowa bagibagilidi yadi yababao ana abanuwahamu.
29 Na yawalo auligomiu hauga teina na tuluhanai waini teina havena ainaena yanumanumauyo na ana higa omiu baidaguwao waini vauvauna tanuma Tamagu yana abaloina ainai.’
30 Eena wali ehebo hiwaliwaliyei na himahalava ta hihahaene oya Olibe.

Yeisu iwalo mahalava ebeha Pita mata iuvalaei
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)
31 Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Mata boniyaiyena maudoimiu amdena vehulugau dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo: “Sipi adi tau'ita avivini ya'oiye i'iwahi na sipi maudoina hitaubudebudeyanaei”.
32 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yamugai na omiu tuluhaguwena amlaowa’.
33 Na Pita yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Mata maudoidi hidena gabaego na yabom baidam’.
34 Na Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yawalo moiha boniyai teina mata, mulitai abo am'am idou, owa mata mai tonuga uuvalaegau’.
35 Na Pita iwalo, ‘Taubada, nigele howahowana yauvalaego! Ebe hi'oiye mwalowoigo yau hinage baidam hi'oiye mwalowoigita’. Taumulitaowa maudoidi hinage dova hiwawalone.

Tanovi Getesemani ainai Yeisu i'awanoi Tamana ainai
(Maki 14:27-31; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)
36 Eena Yeisu mayana taumulitao baidanao hilau tanovi ehebo yehanaede Getesemani ainai, na iwawalo aulidine, iwalo, ‘Teinai ammiyamiya, na yau yawutuhae, na ya'awanoi Yaubada ainai’.
37 Na hitau tonuga ilauvaidi Pita yo Sebedi natunao bwau. Na Yeisu mayana atemuyamuya na mayana nuwayababa iwalo aulidine,

38 iwalo, ‘Ategu imuyamuya mwala'ina, nuwana
muhamuhana na mata yamwalowoi, ainaena teinai
ammiyamiya na am'ita'ita avivini baidaguwao’.
39 Na Yeisu ihae tupwana na ibe'u aitulu bale'uwai, na
i'awanoi, iwalo, ‘Tamagu ee, ebe howahowana muya ve-
dina teina aliguwai uvaivehulu, na havena ainaena yanu-
manuma, na owa hesi yam nuwatuwuwena upaihowai, na
nigele yau yagu nuwatuwuwena’.
40 I'ovi na ilau gwaipileuyo ta ana taumulitaowowa
hitau tonuga bada hi'eno'o, na Pita ivanoi na iwalo,
‘Pita, nigele howahowana na mahana hawahawaga ehebo
ta'ita'ita'auhi?’
41 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, iwalo, ‘Amhilahi-
lawa na am'awa'awanoi yo ebe havena towoi amve'ave'alo.
Moiha ta'i, alu'aluwamiu nuwanuwana na hesi taumiu hi-
tapiya’.
42 Na Yeisu iheuyo na i'awa'awanoi, iwalo, ‘Tamagu, muya
vedina teina nigele nuwanuwagu ainaena yanuma na hesi
ebe yam nuwatuwu, yamulitaei’.
43 Na Yeisu ilau gwaipileuyo ana taumulitao aidiyai, na
ilobaidi hinage hi'eno i'iwahi'o, wuwuna mehedi i'eno'eno
alili.
44 Na hinage ilau vehuludi yo ilau yana awanoi itonugai
dova yana awanoi bwauwone.
45 Na ilau gwaipilema ana taumulitao ivanoidi, iwalo,
‘Howola am'eno'eno yo am'ai'aiyawasi? Na am'ita Tomowa
Moihagu yau yagu hauga bada imahalava'o na hihuhulae-
gau tauyababao aidiyai.
46 Amtowolo talau, wuwuna agu tauhuhulawa teina bada
imahalava'o.’

Yeisu hi'abi avivini
(Maki 14:43-50; Luke 22:47-53; Yoni 18:3-12)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na ehebo ana taumulitawa
yehana Yudasa tau'alehawone baidanao himamahalava-
mane. Taupwaoli mwala'idi yo Isileliwone yadi babadao,
tau'alehawone hivetamaledine Yudasa baidadi, na bodaone
mayadi elepa ale'aleha yo wepasi Yeisu habi abi'avivinina.
48 Yudasa ve'ive'ilala bada iwalowena'o na aidiyai iwalo,
‘Ebe yaiya yanihoi neta iya Yeisunane, na am'abi avivini’.
49 Eeta idumwalu Yeisu ainai, inihoi na ivelauwei, na
iwalo, ‘Yauwedo Taubada’.
50 Na Yeisu iwalo, ‘Augelu hava vehabana ulalaomane?’
Eena bodaone himahalava ta Yeisu hi'abi avivinine.
51 Na Yeisu ana bodao aidiyena ehebo yana elepa iwuni-
hiyama ta Taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talinana
itom vehulune.

52 Na Yeisu towahone iwawalo auline, iwalo, ‘Badagi!
Elepa ale'alehane umwauyoi yana abamwauwai. Wuwuna
tau'alehawone aleha yadi abamwalowoi.
53 Uhanapui ebeha ebe nuwanuwagu Tamagu ainai
ya'awanoi agu hagu vehabana, bada mata tausagenawasa
bahu'alilidi ivetamaledima.
54 Na nigele! Wuwuna teina amwahane ainaena Buki
Ve'ahihi yana walomugai vehabagu mata adi moiha hima-
halava.’
55 Tenem ainai Yeisu bodaone iwalo aulidi, iwalo, ‘Ebeha
yau tau'aivavali ta ainaena mayami elepa ale'aleha yo
wepasi amlaoma habi abi'avivinigau! Na hava wuwuna
ahubena maudoidi vada tapwalolo mwala'ina ainai
yamiyamiya na yave'ive'ita tomowa aidiyai, na nigele
amya'abi avivinigau?
56 Na ginauli teina himahalava yo ebe tauwalo mahalavao
yadi walomugai Buki Ve'ahihi holanai himahalava.’ Na Yeisu
ana taumulitaone maudoidi hidedena vehulune.

Yeisu yana lauvetala babadao mehediyai
(Maki 14:53-65; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:12-14, 19-24)

57 Bodaone bada Yeisu hi'abi aviviniya'o na hilauvaiyama
taupwaloliwone yadi taubada mwala'ina yehana Kayapasi
ainai. Na Kayapasi yana vadai loina ana tauve'itao yo
babadao bada hihulu'ahaima'o ta himiyamiya.

58 Na Pita amwaha daodaowena Yeisu imulitaeine, ta
ilaoma Taupwaoli mwala'ina yana vada ana abwalu ainai
iluwu, na tau'ita aviviniwone baidanao himiyamiya yo ebe
Pitanane Yeisu ana loina ibenalei.
59 Na Taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo
nuwanuwadi Yeisu ana ve'ewa oya'oyama hilobai na yadi
ve'ewa oya'oyama ainaena ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi.
60 Ainaena tauve'ewa oya'oyamawa hilaoma, na hesi yadi
ve'ewa nigele dumwaludi. Na mulitai towatowaho bwau
hiwutumahalava,
61 na hiwalo, ‘Mwalona Yeisu iwalo, “Howahowagu
Yaubada yana vada yalo'e vehulu na ahubena tonuga aidiyai
ya'abiuyoi”.’
62 Eena taupwaoliwo yadi tauloina mwala'ina itowolo, na
iwalo, ‘Nigele yam yemaiha, awa? Tomowa yadi ve'ewa
alimwai ubenaledi'o?’
63 Na Yeisu bada inobu, na Taupwaoli mwala'ina Yeisu
iwalo auline, ‘Uwalo moiha Yaubada Mayawahina mehenai,
owa ainaede Besinana towahona, Yaubada Natuna, bo
nigele?’

64 Na Yeisu iwalo, ‘Neta bada uwalowena'o, na hinage yawalo alimwai howola abo yau Tomowa Moihagu am'itagau Tauwahiyala moiha nima tautuwanai yamiyamiya yo hinage galewa yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma’.
65 Ainaena Taupwaoli mwala'ina imodi'ini moiha ta ibom ana ale'o ipulihi, na iwalo, ‘Yana walo yababadi ambenaledi'o? Moiha, towaho teina Yaubada ihinali. Badagi! Havena hinage tauve'ewa hiwalowalo yana pwanoliwone vehabadi.
66 Vedova yami nuwatuwu Yeisu vehabana?’
Na hiya hiwalo, ‘Iloweinanei ebe imwalowoi’.
67 Ainaena maninane hihowai yo higoha navanavai, yo hinage hisapi,
68 na hipanivilaei hiwalo, ‘Ebe owa Besinana towahona, uwalo mahalava alimaiyai yaiya isasapigone?’

Pita Yeisu iuvalaei
(Maki 14:66-72; Luke 22:56-62; Yoni 18:15-18, 25-27)
69 Na Pita howola abwalu alonai imiyamiya, na taupaihowa vahavahalana ehebo imamahalavamane ta ipanivilaeine, iwalo, ‘Mwalona towahowa Galiliyenawa Yeisu iya baidam ammiyamiya, awa?’
70 Na tomowa bagibagilidi mehediyai Pita iuvala, iwalo, ‘Ginauli hava uwalowaloweine nigele yayahanapui’.
71 Na Pita iwutu mahalava tupwana abwalu awa'edanai. Na ehebo vahala Pita i'ita, na taumiyaone aidiyai iwalo, ‘Towaho tenem mwalona Yeisu towaho Nasaleti baidana himayamiya’.
72 Na Pita iuvalauyo na iwuluma, iwalo, ‘Yaubada ihanapui ebeha towahone yau nigele yayahanapui’.
73 Hauga iu'iuna ainai tauvinunuwone Pita ainai hilaoma, na hiwalo, ‘Moiha u'oyama! Owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna alinamne dova Galili alinadi.’
74 Eena Pita ivuluma na walo yababana ainaena iwalo, ‘Tamada! Towaho neta nigele yayahanapui’.
Na hauga tenem ainai am'am idou.
75 Ainaena Pita Yeisu yana walowa inuwatuwui ebeha, ‘Mulitai abo am'am idou, na owa mai tonuga uuvalaegau’. Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina, na imahalava maseleyai idodoune.

27

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Maki 15:1; Luke 23:1-2; Yoni 18:28-32)

1 Malatomtomwena Taupwaoli mwala'idi yo babadaone
maudoidi hiloiloina ebeha Yeisu hi'oiye mwalowoi.
2 Ainaena Yeisu nimana hipaidi na hilawei Loma yadi
tauloina mwala'ina Pailato ainai yo ebeha Pailato iloinaei.

Yudasa yana mwalowoi
(Paihowa 1:18-19)

3 Na Yeisu ana tauhuhulane, Yudasa ihanapuiya'o ebeha
mata Yeisu hi'oiye mwalowoi, ta inuwabui na yana mane
30 siliba iwuyowedi taupwaoliwo mwala'idi yo babadao
aidiyai,
4 na iwalo, ‘Bada lauhapuli yapaihowaiya'o wuwuna
towaho namwanamwana alimiyai yahuhulaena'o’.
Na hiwalo, ‘Neta nigele teya hava alimaiyai, na owa hesi
vehabana unuwatuwu’.
5 Ainaena manewone 30 ivehulu aituluwedi vada tap-
walolo mwala'ina holanai, na imahalava ta ilau, na bal-
avaiyena gadona ibom ihipwa'i'iuyoi na imwamwalowoine.
6 Na taupwaoliwone mane hitanogogoidi, na hiwalo,
‘Nigele howahowana ebe Yaubada ana velau ainai
tamwauwi, wuwuna mane teina tomowa ana oiyemwalowoi
maihana’.
7 Ainaena hibom hiloina na manenane ainaena ehebo
tau'abi walata yana toputopu higimwalai yo ebe toputop-
unane taumanao adi magai.
8 Eena toputopunane yehana himwauwi Wahina Toputop-
una, na yehanane howola teina imiyamiya.
9 Tenem ainaena tauwalo mahalava Yelemaiya yana
waloyemidi imahalava, wuwuna mwalona Buki Ve'ahihi
ainai yana walo hileleya'o neta:
‘Isileliwone ana maiha hiyogai ana bagibagili 30 siliba, na
manedine hivaidi,
10 ta ainaena tau'abi walata yana toputopu hiyemaihane
dova yada Taubada ivenuwamwauwegau’.

Pailato Yeisu ipanivilaei
(Maki 15:2-5; Luke 23:3-5; Yoni 18:33-38)

11 Na Yeisu Pailato mehenai hivetowolo, ibom tauloina
mwala'ina, na Pailatonane Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Uwalo
mahalava owa Yudeyaone yadi tauwasawasa awa?’
Na Yeisu iwalo, ‘Bada neta uwalo'o’.
12 Eena taupwaoli mwala'idi yo babadao Yeisu hive'ewai
Pailato mehenai, na Yeisu nigele teya yana yemaiha.
13 Na Pailato iwalo, ‘Vedova walomahalava teina am
ve'ewane vehabana ubenaledi'o?’
14 Na Yeisu nigele hinage iyayemaiha na bada ta'i inobu.
Ainaena Pailato nuwanane ipwanopwano mwala'ina.

Pailato iloina na Yeisu ebe hi'oiye mwalowoi
(Maki 15:6-15; Luke 23:13-25; Yoni 18:39–19:16)

15 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Buidi'wa guyauna ainai Lomaone yadi mumuga neta vada abapaiyena ehebo towaho ilivahi na imahalava, ebe yaiya boda nuwanuwadi.

16 Na hauga tenem ainai ehebo towaho vada abapaiyai imiyamiya yehana Balabasi, tomowa maudoidi hihanapuya'o ebeha iya tauyababa mwala'ina.

17 Ainaena tomowa himiya ahaiyama Pailato ainai, na Pailato iwalo aulidi, iwalo, ‘Aiteya towaho nuwanuwamiu yalivahi? Balabasi bo Yeisu iya hiveyehaei Besinana towahona?’

18 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o ebeha alomagigiliyena hihuhulaei habi oiyemwalowoina.

19 Na hinage hauganane howola Pailato lauvetala ipaipaihowai na mwanena wasa ivetamalenama, na iwalo, ‘Havena teya hava hinage uloiloinaei towaho teina dumwadumwaluna vehabana, wuwuna wau ya'eno niviniviyeine ta abameheuhi mwala'ina aliguwai’.

20 Na hesi Taupwaoliwo mwala'idi yo babadao tomowa hiwalo huluhuluidi ta ebe hi'awanoi Pailato ainai na Balabasi ilivahi aidiyai, na Yeisu hi'oiye mwalowoi.

21 Ainaena Pailato ipanivilauyowedi, iwalo, ‘Hitaubwau aidiyena yaiya nuwanuwamiu na vehabamiu yalivahi?’

Na hiwalo, ‘Balabasi’.

22 Na Pailato iwalo aidiyai, ‘Vedova mata yaloinaeine Yeisu iya hiveyehaei Besinana towahona?’

Na maudoidi hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.

23 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana lauhapuli na ainaena ebeha aiwa lagalagana ainai tatutuye patu?’

Na hiwui mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye patu’.

24 Ainaena Pailato ihanapuiya'o ebeha nigele yana wahiyala teya na boda hihamahamadudu, ana ita dova mata hivetuwuni na hi'aleha. Na bwahiyena nimanane iuwadi tomowa mehediyai, na iwalo, ‘Havena hinage hava teya yaloiloinaei towaho namwanamwana teina yana mwalowoi vehabana, na omiu ta'i ambom amloina’.

25 Na boda maudoidi hiwalo, ‘Inamwanamwa. Abom aloinaei, na yana mwalowoi maihana ai yo natumaiyao aidiyai.’

26 Eena Pailato yadi walo bada ibenalena'o, ta Balabasi ilivahi, na hinage yana tau'alehao iloinaedi ta Yeisu balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa lagalagana ainai.

Tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei
(Maki 15:16-20; Yoni 19:2-3)

27 Ainaena Pailato yana tau'alehao Yeisu hisasapine na
hiluwuwei vada mwala'ina holanai, na tau'aleha maudoidi
hitau'ahaidima Yeisu ainai.
28 Na ana ale'o hiwuludi na ale'o hawahawawalina wa-
sawasana ainaena hiveli'wa habi abitalawahiyeina.
29 Na ana pwaopwaomi haihaili womawomalina ainaena
hipaihowai ta vahunai himwamwauwine, na digona ni-
manai himwauwi, na hinage mehenai hitalupwagogo ta
hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi
tauwasawasa!’
30 Na hihowahowai yo hinage yana digona hivai ta vahu-
nai higogohane,
31 eena yadi abitalawahi i'ovi, na ale'o wasawasa ainaena
hiwulu, ta ibom ana ale'owena hiveli'wauyoi, na hilauvai
habi tutuye patuna aiwa lagalagana ainai.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Maki 15:21-32; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

32 Na Yeisu himahalavaei ta hilalaweine, na amwahai
ehebo Sailini towahona yehana Saimoni hilobai, ta hiloinaei
ta ebe Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai.
33 Na Saimoni i'avalai ana higa himahalava dalava Golig-
ota ainai. (Goligota ana bui neta Ulu'ulu Dalavana.)
34 Na waini yo we'aha abe'abelena baidana hiyebweli ta
himohei yo ebe havena muya ilaulautowoi mwala'ina. Na
Yeisu waininane ilautowoi ta ita'wata'wataeine.
35 Yeisu aiwa lagalagana ainai hitutuye patune, ta hive-
towolo, na mulitai tau'alehaowowa Yeisu ana ale'owowa
hivaidi na higuguyauwedine hibom aidiyai, na yadi aiyauya
dova kati ana yepaipaihi, ta yaiya ebe imugai iya ana ale'o
ivai.
36 Na mulitai himiya ta hi'ita'ita avivini.
37 Hinage ana aiwa lagalagana vahunai hilele:
YEISU TEINA YUDEYA YADI TAUWASAWASA
Neta yana mwalowoi wuwuna.
38 Na hinage tau'aivavaliwowa hitau bwau
hive'abahigogoidi, ehebo Yeisu nima tautuwanaena na
ehebo nima eha'ehanaena.
39 Na taulowolowouhi ulu'uludi hilaulau'wadiyedi na hi-
maluwei,
40 hiwalo, ‘Atemuyamuyam! Uwalo ebeha howahowam
vada tapwalolo ulo'e na ahubena tonuga holadiyai u'abiyoi.
Hola ubom uhaguiyoigo na aiwa lagalaganaena u'aituluma,
ebe owa Yaubada Natuna.’
41 Hinage dova Taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana
tauve'itao yo babadao Yeisu hi'abitalawahiyei, na hiwalo:

42 ‘Vali tomowa ihaguhaguidi, na ibom nigele iyahauguyowei, ebe iya Isileli ana tauwasawasa, aiwa lagalaganaena i'aituluma ta tayemidiyei.
43 Iya Yaubada Natuna na Yaubada iyemidiyei ta iwalo, “Yau Yaubada Natuna”. Hola teina ta'i Yaubada ihagui na ta'ita!’
44 Tau'aivavaliwone Yeisu baidanao hive'abahidi hiya hinage Yeisu hihinali.

Yeisu yana mwalowoi
(Maki 15:33-41; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)
45 Mahana ala'alapwahiyai ana higa lavilaviyena dalava maudoina iguguyou.
46 Lavilaviyai neta Yeisu alinana mwala'inaena iyoga na iwalo, ‘Eli, Eli, lama sabakitani?’ Na ana bui neta, ‘Yagu Yaubada, yagu Yaubada, hava vehabana ulalaugabaigaune?’
47 Tupwana tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga hibenalei, na hiwalo, ‘Ambenalei towaho teina Elaitiya iyogayogaei’.
48 Eena ehebo aidiyena isagena ta balou ivai yo waini abe'abelena ainaena iveda'wa na ehebo aipwala mehenai iwomalei, na iveleleihini Yeisu awanai, ta ebeha imala'u'ui.
49 Na towahonane ana geluwo hiwalo, ‘Hola ulaumwau na taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya ilaoma na ihagui’.
50 Na Yeisu alinana mwala'inaena iyogauyo, na yawahina i'o'ovine.
51 Na ale'o mwala'ina vada tapwalolo mwala'ina ana biliwutuhi ilotapulihi ewaena, ta i'aitulu duyai, na mwani'ini'i isagena, na gaima mwala'idi hilotatomwahi.
52 Yo hinage magai awadi hilotaho'e, na tauyemidiwo bagibagilidi mwalona himwamwalowoiwa hitowolouyo,
53 Yeisu yana towolouyo tuluhanai hiya hinage magai aidiyena himahalavama na Yelusalem ainai hiluwu, na tomowa bagibagilidi aidiyai himamahalavane.
54 Na tau'alehaone mayadi taumugai howola Yeisu hi'ita'ita avivini, na mwani'ini'i yo ginauli maudoidi himahalava hi'itadi, na himeheuhi mwala'ina, na hiwalo, ‘Moiha, towaho teina iya Yaubada Natuna’.
55 Tupwadi waiwaihiu hinage lovaena hi'itayama. Hiya mwalona Galiliyena Yeisu himulitaenama yo hinage ana hipaipaihowai.
56 Ehebo yehana Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa yo Yosepa hinadi, na hinage Sebedi natunao bwau hinadi.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Maki 15:40-47; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)

57 Lavilaviyena ehebo Alimatiya towahona ilau Pailato
ainai, iya wasawasa towahona na hinage Yeisu ana tau-
mulita teya, yehana Yosepa.
58 Na Pailato ainai Yeisu tauna i'awanoiyei, ta Pailato
italam na ebe ivai.
59 Ainaena Yosepa Yeisu tauna hivai, na ale'o masemase-
lena ainaena hihuma.
60 Yosepanane ana magai vauvauna ainai himwauwi na
magainane hiyayatuine dova duluva gaima holanai, na
gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena magai awana
hive'eno auhi, na mulitai Yosepa ilalaune.
61 Meli Magidalaena mayana waligeha magaine vahalinai
himiyamiya na hi'ita'ita sipwaidi.

Magai hi'ita avivini

62 Yeisu hive'abahi neta Yudeyaone yadi ahubena atububu
ainai, na i'ahubena neta yadi Tapwalolo ana ahubena, na
Taupwaoli mwala'idi yo Palisiwo baidadiyao hilau Pailato
ainai,
63 na hiwalo, ‘Taubada, tau'oyamawa mwalona
mayawahina imiyamiya yana walo anuwatuwu avivini,
iwalo, “Ahubena tonugana ainai mwalowoiyena
yatowolouyoma”.
64 Ainaena ebe howahowana uloina na magai ana
tau'ita aviviniwo hi'ita avivini ili'ilimani ana higa ahubena
tonuga, mata dova ta ana taumulitao hilaoma na Yeisu
tauna hivai hilawei, na tomowa hi'oyamayedi ebeha Yeisu
mwalowoiyena bada itowolouyo'o; yo ainaena oyama
mulimulitana mata oyama mugamugaina imwala'i gabaei.’
65 Na Pailato iwalo aulidi, iwalo, ‘Yami tau'ita aviviniwo
tau'alehao amlawedi, na magai hi'ita avivini ili'ilimani’.
66 Ainaena hilau aibadi hivai, na magai awana ana
gudu gaimane hinage hi'aibadini ili'ilimani na ana tau'ita
aviviniwo hivevetowolodine.

28

Yeisu mwalowoiyena itowolouyo
(Maki 16:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)

1 Tapwalolo dagelanai neta malatomtomwai hawahawaga
vauvauna ana ahubena mugamugaina ainai Meli Magi-
dalaena mayana waligeha hilaoma magayai habi taubo'eyei.
2 Na mwani'ini'i mwala'ina isagena, neta Yaubada yana
tausagenawasa ehebo galewaena i'aituluma, na gaima ma-
gai awanaena ive'i wahiyei na ainai imimiyane.
3 Tausagenawasanane ana ita pigabu dova, na ana ale'o
hewahewana moiha.

4 Na magai ana tau'ita aviviniwo tausagenawasanane
hi'i'itane na himeheuhi mwala'ina na hibatubatutuli, na
hibe'u bale'uwai dova taumwalomwalowoi.
5 Na tausagenawasanane waiwaihiuwone iwalo aulidi,
iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi. Yahanapuiya'o omiu
Yeisu iya bada hi'oiye mwalowoiya'o ambehabehaei.
6 Iya nigele teinai, wuwuna mwalowoiyena bada
itowolouyo'o, dova mwalona iwalo alimiyai. Amlaoma
ta yana aba'eno ova'ova'a'avana am'ita.
7 Na amlau mwayamwayayau ana taumulitao amwalo
aidiyai ebeha Yeisu mwalowoiyena bada itowolouyo'o, na
mata imugai Galili ainai, na omiu abo ammulitaei tenemai
na am'ita. Teina yami wasa bada yawalo auligomiu'o.’
8 Na waiwaihiuwone mayadi meheuhi na hinage mayadi
yaliyaya magai hilau vehulu na hisagena mwayamwayau
ta ebe Yeisu ana taumulitaone aidiyai ginauli teina hiwalo
mahalavaedi.
9 Na Yeisu amwahai ilobaidi na ivelauwedi, na hilaoma
aena hi'abitowoidi, na hiwalovetuvehaeyei.
10 Eena Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Havena ammeheme-
heuhi, na hesi amlau augeluwo nuwadiyai ammwauwi na
hilau Galili ainai, ta nemai hi'itagau’.

Magai ana tau'ita aviviniwo yadi walomahalava

11 Waiwaihiudiyaone howola amwahai hilaulau, na magai
ana tau'ita aviviniwone tupwadi hilau dalava Yelusalem
ainai, na hava dova imamahalavane hiwalo mahalavaedi
Taupwaoli mwala'idi aidiyai.
12 Ainaena Taupwaoliwone yo babadao baidadiyao himiya
ahaidima, na hiloina, ta mane mwala'ina tau'ita aviviniwone
himohedi.
13 Ta ebe tomowa aidiyai hivetala'aubabadaei, na hiwalo,
‘Masigiliyena a'eno'eno na Yeisu ana taumulitaone hilaoma,
na taunane hivavaine’.
14 Yo hinage hiwalo aulidi, hiwalo, ‘Ebe Loma tauloina
mwala'ina wasa teina ibenalei, mata a'oyamaei, na ebe
havena alimiyai imanimanini’.
15 Ainaena yadi mane hivaidi, na Taupwaoliwo yo
babadao yadi nuwatuwuwone himumulitaedine. Na yadi
oyamawa idabalala Yudeyaone aidiyai, ta wau hinage dova
hiwalowalo.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Maki 16:14-18; Luke 24:36-39; Yoni 20:19-23)

16 Ainaena Yeisu ana taumulitao hitau 11 hilau Galili, ta
hihae oyawa Yeisu iwalo mahalavaeiwa ainai.
17 Na Yeisu hi'i'itane, na ainai hitalu pwagogo, na tupwadi
aidiyena howola mayadi nuwatuwu bwaubwau.

18 Yeisu ilaoma aidiyai na iwalo aulidi, iwalo, ‘Tamagu
bada loina wahiwahiyalana maudoina imohegau'o galewai
yo bale'uwai.
19 Na amlau tupwa maudoidi aidiyai amguguya na
ainaena tomowa himulitaegau, yo hinage am'abiye bapi-
taisowedi Tamagu yehanaena, yo Natuna yau yehaguwena,
yo Alu'aluwa Ve'ahihi yehanaena.
20 Na ve'ita maudoina bada yamohegomiu'o amve'itadi
na hiya hinage himulitaedi. Na moiha, yau baidamiu
tamiyamiya hauga maudoina wau yo ana higa bale'u yana
aba'ovi ainai.’

MAKI

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Luke 3:1-9, 15-17; Yoni 1:19-28)

1 Teina wasa namwanamwana Besinana Yeisu vehabana,
iya Yaubada Natuna, wasana ana abavetuwuni.
2 Mwalona tauwalo mahalava Aisaya Yeisu wasana ve-
habana ileleya'o, neta Yaubada yana walo iwalo ma-
halavaena'o, iwalo:
‘Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na ve-
habam yam amwaha isepa,
3 na balabala awawai alinana mwala'ina ainaena iwalo
mahalava na iwalowalo,
“Yada Bada yana amwaha amsepa yo am'abiye
dumwalu”.’
4 Yoni tau'abiye bapitaiso imahalava balabala awawai ta
iguguya tomowa aidiyai, iwalo, ‘Yami mumuga yababadi
aidiyena amnuwabui na ambapitaiso ta ebe Yaubada yami
mumugaone inuwahamuidi’.
5 Na tomowa maudoidi tupwa Yudeya ainaena yo hinage
dalava Yelusalem ainaena hiho'eyama Yoni yana guguya
habi benaleina, ta yadi mumuga yababadi hiwalo ma-
halavaedi ta i'abiye bapitaisowedi bwahi Yolidani ainai.
6 Yoni ana ale'one lagulagu kameli wiyawiyana na ana
tulituline kameli 'wapina, na anane bilolo yo mwagagau
bada.
7 Na Yoni iguguya ta iwalo, ‘Iya dagelaguwena ilalaoma
imwala'i gabaegau, na nigele howahowana aenai yapwag-
ogo na aena ana huma yalivahi.
8 Yau we'ahaena teina ya'abiye bapitaisogomiu, na iya
Alu'aluwa Ve'ahihiyena howola abo i'abiye bapitaisogomiu.’

Yeisu ana abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Luke 3:21-22)

9 Hauga tenem ainai Yeisu dalava Nasaleti ilaugabaei, neta
tupwa Galili ainaena, ta ilalaomane bwahi Yolidani ainai, ta
Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso.
10 Na Yeisu bada bwahiyena igayogayo taohanima na
i'itamayahi ta galewa i'ita ilotaho'e na Alu'aluwa Ve'ahihi
ana ita dova gabubu i'aituluma ainai.
11 Na hinage ehebo alina galewaena iwalo, ‘Owa natugu
moiha vehabam yayaliyaya mwala'ina’.

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Luke 4:1-13)

12 Ainaena Yaubada Alu'aluwana Yeisu ivetamalei ta ilau
balabala awawai,
13 ta ahubena 40 tenem ainai imiyamiya, na hauganane
aidiyai Tomodulele itowotowoi, nuwanuwana Yeisu i'abiye
be'u, na tupwanane ainai lagulagu manimaninidi hinage
himiyamiya, na tausagenawasao Yeisu hi'ita'ita avivini.

Tauyama hitau vehopali Yeisu iyogaedi
(Madiu 4:12-22; Luke 4:14-15; 5:1-11)

14 Hauganane ainai Wasawasa Helodi iloina ta Yoni vada
paipaiyai himwauluwei. Himwau i'ovi na mulitai Yeisu
imahalava Galili ta wasa namwanamwana Yaubada ainaena
iguguyaei,
15 iwalo, 'Hauga bada imahalavama'o ta Yaubada ebe ive-
tauloina alidai. Ainaena yami paihowa yababadi aidiyena
amnuwabui na wasa namwanamwana amyemidiyei.'
16 Ehebo hauga Yeisu Galili le'awanai ivasavasane ta
tauyamao hitau bwau matahina i'itadi Galili ni'uwai yadi
vinaya hiyahuyahuwei, hiya Saimoni yo Andulu. 17 Ta Yeisu
iyogaedima iwalo, 'Amulitaegau na tomowa am'onadi'.
18 Eeta yadi vinayawa hilaugabaei na Yeisu himumuli-
taeine.
19 Ivasanelau tupwana ta Yemesa yo Yoni hiya Sebedi
natunao i'itadi, yadi vinaya hi'abi'abinonovaidi,
20 ta iyogaedima eena tamadiwa mayana taupaihowao
hilaugabaidi wagai na Yeisu himumulitaeine.

Yeisu ehebo towaho ainaena alu'aluwa yababana ivai ve-
hulu
(Luke 4:31-37)

21 Mulitai hilaoma dalava yehana Kapeneum ainai, ta
Tapwalololowai Yeisu vada tapwalolo ainai iluwu ta ive'ita.
22 Na tomowa maudoidi nuwadi ipwanopwano yana
ve'ita vehabana, ta hiwalo, 'Ve'ita teina moihana na wahi-
wahiyalana, ita hesi yada loina ana tauve'itao yadi ve'ita
itapiya.'
23 Na vada tapwalolone ainai ehebo tomowa imiyamiya na
towahonane holanai alu'aluwa yababana imiyamiya, eeta
towahonane Yeisu ainai ilohagali,
24 iwalo, 'Yeisu, owa towaho Nasaleti hava wuwuna ulalao-
mane alimaiyai? Nuwanuwam ta ebeha umutugai awa? Na
owa hesi bada yahanapuigo'o owa ta'i Yaubada Natuna.'
25 Ta Yeisu iloinaei iwalo, 'Ulaumwau, na towahone neta
ainaena umahalava'.
26 Eeta alu'aluwa yababanawa towahone i'abiye tai ta
ibatubatutuli na ilohagali mwala'ina, na mulitai towahowa
ainaena imamahalavane.

27 Na tomowa maudoidi hinuwapwanopwano, na hibom
hipanivilauyowedi hiwalo, ‘Ve'ita vauvauna teina vedova?
Teina towahone howahowana alu'aluwa yababadi iloinaedi
na hi'awa abiyei.’
28 Hauganane ainai Yeisu wasana hiyewasaei Galili tup-
wanao maudoidi aidiyai.

Yeisu taulovala bahudi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 8:14-17; Luke 4:38-41)

29 I'ovi na Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava, ta
Yemesa na Yoni baidanao hilalaune Saimoni yo Andulu yadi
vadai.
30 Na Saimoni lawana ilovala, tauna hi'ala'alawowoli, eeta
Yeisu hiwalo auli taulovalane vehabana.
31 Ta Yeisu iluwu ainai, nimanai i'abi ta i'abiye towolo,
eena ana lovala itatalune. Na waihiunane imahalava ta adi
i'a'atububuine.
32 Lavilaviyena mahana bada ihuhugu ta tomowaone
yadi taulovalao yo hiya alu'aluwa yababadi aidiyena hilolo-
valane maudoidi hilauvaidima Yeisu ainai,
33 yo hinage dalava ana taumiyao maudoidi hilaugogoima
ta vadanane mehenaena hitowotowolo.
34 Na taulovalao bahudi yo hiya alu'aluwa yababadi i'abiye
yauyauledi maudoidi Yeisu i'abiye namwanamwadi, na ebe
alu'aluwa yababadi iheusilidi himahalava mata i'auhidi na
havena hiwalowalo mahalavaei, wuwuna iya bada hihana-
puiya'o.

Yeisu Galili tupwanane ainai iguguya
(Luke 4:42-44)

35 Malatomtom iu'iuna Yeisu itowolo ta vadaena ima-
halava ta ibom ilau balabala awawai, ta i'awa'awanoi
Yaubada ainai.
36 Na Saimoni ma'ana geluwo hinage himahalava ta Yeisu
hibehabehaei,
37 ta hilobai na ainai hiwalo, ‘Bodaowa nuwanuwadi owa’.
38 Ta Yeisu iwalo, ‘Talau tupwana hinage dalava aidiyai yo
yaguguya. Teina vehabana yalalaomane.’
39 Eeta Galili tupwana maudoina hita'i'iliyei ta yadi vada
tapwalolo aidiyai iguguya na hinage alu'aluwa yababadi
tomowao aidiyena iheusili mahalavaedi.

Yeisu taulepelo ehebo i'abiye namwanamwa

40 Taulepelo ehebo Yeisu ainai ilaoma, ta ipwagogo na
i'awanoi iwalo, ‘Ebe yam nuwatuwu dova howahowana yo
u'abiye namwanamwagau’.
41 Eeta Yeisu i'atemuyamuyaei, ta nimanaena towahonane
'wapinai i'abi ta iwalo, ‘Ehe ausala, unamwanamwa!’

42 Ta towahonane ana lepelo isawali mwayamwayau, ta
inamwanamwauyone.
43 Na Yeisu towahonane walo yaiyaina imohei,
44 iwalo, ‘Ee, ulau, na havena yaiya ainai uwalowalo
mahalavaegau, na hesi udumwalu ulau taupwaoli ainai yo
i'itago, ta ebe yam velau umwauwi Yaubada ainai, hava dova
ada loina Mosese ainaena, eeta tomowa hihanapuigo ebeha
bada uvauvauyo'o’.
45 Ta taulepelowa nigele Yeisu yana loina iyamulitaei,
na hesi tomowa bagibagilidi aidiyai iwalo mahamahalava,
na boda mwala'ina hilaoma. Teina vehabana Yeisu nigele
howahowana imahalava dalavanane ainai, eeta ilau bala-
bala awawai ta nemai imiyamiya, na tomowa dalava bag-
ibagilidi aidiyena hilalaune ainai.

2

Yeisu towaho peupeuna i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Luke 5:17-26)

1 Ahubena tupwadi hi'ovi'o na Yeisu iwuwuyone Kapa-
neum ainai, na wasana hibenalena'o ebeha Yeisu bada
iwuyoma'o.
2 Ta boda mwala'ina vada holanai yo hinage maseleyai
himiya ahaiyama, ta Yeisu iguguya aidiyai.
3 Na towaho peupeuna ehebo hilawenama na ana
tau'avalaone hitau vehopali hipageiyama, 4 na hitowoi yo
ebeha peupeunane iluwuwei Yeisu ainai na nigele howa-
howadi, wuwuna boda imwala'i alili, eeta hi'avalaihini
vada ewanai na ana atovi hivai vehuludi ta ainaena peu-
peunawa ma'aba'enona hivehoni aituluwei Yeisu mehenai
himwamwauwine.
5 Himwauwi na Yeisu bada towatowahowone yadi yemidi
ihanapuiya'o ta peupeunawa iwalo ainai, ‘Natugu, yam
mumuga yababadi adi nuwahamu bada ulobaiya'o’.
6 Na tupwadi loina ana tauve'itao Yeisu vahalinai
himiyamiya yana walo hibenalei ta hibom atediyai
hinuwanuwatuwu,
7 ‘Yeisu teina vedova ta Yaubada ainai iwalo hinahi-
nali? Wuwuna nigele teya howahowana yo tomowa yadi
mumuga yababadi inuwahamuidi, na hesi Yaubada ibom
howahowana.’
8 Na hesi Yeisu holanai bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o,
ta iwalo, ‘Hava vehabana neta dova amnuwanuwatuwune?
9 Mata vedova teina peupeunane vehabana yawalone,
“Yam mumuga yababadi bada yanuwahamuidi'o”, bo
yawalo, “Utowolo na yam aba'eno u'avalai ta ulau?”

10 Na mata amhanapui ebeha yau Tomowa Moihagu
mayagu loina bale'uwai na tomowa yadi mumuga yababadi
yanuwanuwahamuidi.'
11 Eeta peupeunane ainai iwalo, 'Yau teina yawalowalone,
utowolo, yam aba'eno u'avalai ta ulau yam dalavai'.
12 Eeta itowolo yo yana aba'eno i'avalai ta bodaowa
mehediyena imamahalavane. Tenem ainai boda mau-
doidi nuwadi ipwanopwano na Yaubada hino'owei, hiwalo,
'Paihowa teina abanuwapwanopwano. Wau mai ehebo
ta'i'itane.'

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-13; Luke 5:27-32)

13 Mulitai Yeisu imahalavauyo Galili le'awai, ta hinage
boda hitau'ahaiyama ta iveve'itane aidiyai.
14 Na yana ve'ita ive'ovi ta ilaulau na ehebo takesi ana
tauvai i'i'itane takesi abapaihowa vadana ainai imiyamiya.
Towahonane yehana Livai, na tamanane Alipiyosi. Ta Yeisu
iwalo, 'Livai, umulitaegau!' Eeta Livaiwa itowolo na Yeisu
imumulitaeine.
15 Eena Yeisu mayana taumulitao hilaoma Livai yana
vadai habi ai, na boda Yeisu himulitaei, hiya tauyababa
dova takesi ana tauvaiwo, yo tupwadi tauyababa hinage, na
maudoidi Yeisu mayana taumulitao baidadiyao himiyamiya.
16 Haugana himiyamiya Palisi yadi loina adi tauve'itao
hi'i'itane, ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai hipanivila, hi-
walo, 'Hava vehabana yami tauve'itane takesi adi tauvai yo
hinage yabayababadi tupwadi baidanao hi'ai'ai toyawane?'
17 Na Yeisu walone teina ibenaledi ta iwawalone, 'Hiya
ausaladi taulaumulamula nigele nuwadi, na taulovala hesi
nuwanuwadi taulaumulamula. Yau yalaoma nigele ebeha
taunamwanamwa a'ava vehabadi, na hesi tauyababao yah-
aguidi.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Luke 5:33-39)

18 Ta Yoni tau'abiye bapitaiso ana taumulitao yo hi-
nage Palisiwo ai'ai ainaena hive'ahihi yadi tapwalolo veha-
bana, eeta tupwadi tomowa Yeisu ainai hilaoma na hiwalo,
'Yoni ana taumulitao yo hinage Palisiwo adi taumulitao
hive'ahihi ai'ai aidiyena, na vedova ta am taumulitaone
nigele hiyave'ahihine?'
19 Eeta Yeisu walo vegevegediyena aidiyai iwalo, 'Vedova,
ilowoinanei yo tawahola ana tauvinunuwo hive'ahihi ebe
tautawahola towahona baidadi himiyamiya? Nigele ta'i!
Wuwuna iya baidadi ta maudoidi hiyaliyaliyaya.

20 Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma yo tautawahola ana alehao hivaivehulu mata hinuwayababa yo hive'ahihi ai'ai aidiyena.'
21 Ta ehebo hinage walo vegevegedi imohedi, iwalo, 'Nigele howahowana yo ale'o vauvauna tupwatupwana luwuluwu miyamiyana ta'aibadi'auhi mata dova ta itava-pulipulihi mwala'ina.
22 Na hinage nigele howahowana waini vauvauna tahiwai 'wapi abahiwa miyamiyana aidiyai, mata dova ilotapulihi yo waini na abahiwa tayepaipaihedi, na hesi tahiwai abahiwa vauvaudi aidiyai.'

Yeisu Tapwalolo ana tauloina
(Madiu 12:1-8; Luke 6:1-5)
23 Tapwalolowai Yeisu mayana taumulitao tanovi holanaena hilaulau ta ana taumulitaone witi patuna hipupudi ta hi'ai'aidi.
24 Na Palisiwone hi'i'itadine ta Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, vedova ta am taumulitao Tapwalolo ana loina hiho'eho'ene?'
25 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Buki Ve'ahihi ainai hilelelene Deivida vehabana na ebe amvahili amhanapui ebeha iya ma'ana geluwo hivahali mwala'ina.
26 Ta Yaubada yana vadai iluwu ta beledi ve'ahihi ivai ta hi'a'aine. Beledinane ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam ta hi'ai. Na bada ta'i hivahali alili, eeta taupwaoli mwala'ina yehana Abayada italamwei ta hi'a'aine.'
27 Yeisu hinage iwawalo aulidine, iwalo, 'Yaubada Tap-walolo imohegita yada namwanamwa vehabana, nigele ebeha ita ipaihowagita Tapwalolo vehabana.
28 Eeta yau Tomowa Moihagu, Tapwalolo ana tauloina.'

3

Towaho nima giyogiyona
(Madiu 12:9-14; Luke 6:6-11)
1 Mulitai Yeisu iwuyoma vada tapwalolo ainai ta nemai ehebo towaho nimana giyogiyona ilolobaine.
2 Na Palisiwone Yeisu hi'ita'ita sipwai na ebe towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolowai mata hive'ewai.
3 Ta Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Utowolo ta uhaema'. Na towahonane itowolo ta ihahaene.
4 Na Yeisu babadaone iwalo aulidine iwalo, 'Teina yagu panivila alimiyai, aiteya paihowa namwanamwana alidai? Tapwalolo ainai tomowa tahaguidi bo ta'abiye yababadi? Tahaguidi bo tayemwalowoidi?' Ta yana walone nigele hiyayemaiha.

5 Ta Yeisu mayana modo'ini ivinunu gwaigwaipile aidiyai,
yo mayana nuwayababa yadi ulu'uluyaiyai vehabana, ta
towahonane ainai iwalo, ‘Nimam utuwu’, ta towahone ni-
mana ituwu ta inanamwanamwane.
6 Ainaena Palisiwone himahalava ta Helodi yana bo-
dao baidadiyao hi'ulewahi vedova na ebe Yeisu hi'oiye
mwalowoi.

Boda Galili le'awanai
7 Ainaena Yeisu itauvehuludi ta mayana taumulitao hidobi
Galili le'awanai, na boda mwala'ina himumulitaeine.
8 Bodawone teina Yeisu wasanane hibenalei ta Galiliyena
yo Yudeyaena yo Yelusalemaena yo Idumeya tupwanaena
yo Yolidani hali tupwanaena na tupwadi dalavaone Taya yo
Saidoni vahalidiyena hitatau'ahaiyamane.
9-10 Ta Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi, na hesi
taulovalao bagibagilidi hinoinoini habi abisawahina, eeta
Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Waga vehabagu am-
vaiyama ta ebe tomowaone besiwa hinoinoinigaune yagelu
wagai’.
11 Na tomowaone aidiyai alu'aluwa yababadi hiluwu'o,
ebe Yeisu hi'ita, hibe'u pwagogo mehenai na hiwuiwui,
hiwalo, ‘Owa Yaubada Natuna’.
12 Na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, ‘Havena amwalowalo
mahalava ebeha yau Yaubada Natuna’.

Yeisu hitau 12 ivesinuwaidi
(Madiu 10:1-4; Luke 6:12-16)
13 Mulitai malapo'ewana ainai ihae ta ana taumulitaone
ivesinuwaidi iyogaedi ta hihahaene ainai.
14 Ta aidiyai iwalo, ‘Omiu am tau12 yavesinuwaigomiu na
baidaguwao tamiyamiya, yo mulitai abo yavetamalegomiu
tupwana dalava aidiyai, amguguya,
15 na wahiyalaena alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena
amheusili mahalavaedi’.
16 Na yehadiyao teina: Saimoni (iya hinage hiyogayogaei
Pita);
17 na hinage Yemesa matahina Yoni, hiya Sebedi natunao,
na Yeisu iyogaedi yehadi Tutu natunao;
18 na hinage Andulu yo Pilipi yo Batolomiu yo Madiu yo
Tomasi yo vali Yemesa, iya Alipiyosi natuna, yo Tadiusa yo
vali Saimoni, iya tau'awa pa'ipa'i'i mwala'ina Isileli yana
miyawahi Loma ainaena vehabana,
19 na hinage Yudasa Isakaliyota, iya howola mata Yeisu
ihuhulaei.

Yeisu na Tomodulele
(Madiu 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)

20 Mulitai Yeisu iwuyo yana dalavai, na boda imwala'i
alili hitau'ahaiyama, ta nigele howahowana Yeisu mayana
taumulitao hi'aiyawasi yo hi'ai.
21 Na yana huhuwone hibenalena'o ebeha Yeisu nigele
iya'aiyawasi towoi, ta hilau habi lauvaiyama, wuwuna hi-
uwatuwui hiwalo, ‘Bada iyauyaule'o’.
22 Na loina ana tauve'itao tupwadi bada Yelusalemaena
hidobima ta Yeisu yana paihowa mwala'ina hi'itaya'o ta hi-
walo, ‘Towaho teina yana paihowa ana ita dova alawaiwone
yadi taubada, neta Tomodulele yana wahiyalaena alu'aluwa
yababadi iheuheusilidi’.
23 Na Yeisu tomowaone iyogaedima ta aba'ita aidiyena
ive'ita aidiyai, ipanivila, iwalo, ‘Nigele howahowana Tomod-
ulele ebeha iya ana bodao aidiyai ive'aleha’.
24 Na hinage iwalo, ‘Ebe teya abaloina ainai tomowaone hi-
wahei na hibom hilo'alehauyowedi mata abaloinane itapiya
yo ibe'u.
25 Hinage dova ebe huhu ehebo na hiwahei yo hibom
hilo'alehauyowedi mata hitapiya yo yadi miya iyababa.
26 Tomodulele hinage dova ebe mayana bodao hibom
hilo'alehauyowedi mata yana abaloinane ibe'u yo i'ovi ta'i.
27 ‘Aba'ita hinage towaho wahiwahiyalana, neta To-
modulele yana vada, nigele howahowana ehebo yaiya
iluwu tauwahiyalane yana vadai yo yana tobwatobwa
i'aluhewaidi. Na hesi ebe ehebo towaho gulawa ainaena
tauwahiyalane nimanane yo aenane ipai mugaiyedi na
mulitai howahowana iluwu yana vadai yo yana tobwatobwa
i'aluhewaidi.
28 ‘Eeta teina yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tomowa
yadi pwanoliwo yo yadi walo yababana maudoina Yaubada
mata inuwahamuidi,
29 na hesi ebe yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi i'awa yababaei,
Yaubada nigele howahowana inuwahamui, na mumuga
yababanane ainai mata imiya vateyai’.
30 Teina Yeisu yana walo wuwuna tomowa hiwalowalo
ebeha ana tauhaguwede neta Tomodulele.

Yeisu hinana yo tahinao ainai hilalaune
(Madiu 12:46-50; Luke 8:19-21)

31 Yeisu hinana na tahinao hilaoma ta maseleyai hi-
towolo, na walo a'ava hivetamalei vadai ta ebeha Yeisu
imahalavama aidiyai.
32 Na tomowaone Yeisu vahalinai himimiyane hiwalo
auli, ‘Taubada, hinam yo tahimwao maseleyai na ebeha
nuwanuwadi owa’.

33 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yaiyadiwo yede hiya tahiguwao
yo hinagune?’
34 Na hiya vahalinai himimiyane ivinuvinunuidi na iwalo,
‘Teina hiya hinagu yo tahiguwao.
35 Ebe yaiyadiwo Yaubada yana nuwatuwu himulimulitaei
hiya tahiguwao yo nuhuguwao yo hinage hinaguwao.’

4

Walovegevegedi patu vehabana
(Madiu 13:1-9; Luke 8:4-8)

1 Mulitai hinage Yeisu iwuyoma Galili le'awanai habi
guguya na boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, eeta ehebo
waga i'ava'avai ainai igelu ta imimiyane na bodaone le'awai
hitowotowolo. 2 Na Yeisu walovegevegedi bahudi aidiyena
ive'ita tomowa aidiyai na iwalo,
3 ‘Ambenalei! Taupaihowa ehebo yana tanoviyai ilau ta
holanai patu ivevehuludine,
4 na tupwana patuwone amwahai hibe'u, eeta lowolowo
hi'itadi ta hi'aitulu hi'a'aidine.
5 Tupwadi hibe'u toputopu malagaigaimana ainai ta hi'ini
mwayamwayau, wuwuna toputopu habuluna bada,
6 na mahana i'alahidi ta hiwelai wuwuna patune lamlam-
dine nigele toputopune gwagwamanane hiyalobai.
7 Na tupwana haihaili womawomalidi aidiyai hibe'u ta
hi'ini mwalomwalowoi, ta nigele howahowana yo hi'aino,
wuwuna haihaili womawomalidi hiwahiyala ta hipaiye
mwalowoidine.
8 Eena tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai
hibebe'une, na hi'ini na himwala'i ta hi'aino, eeta tupwadi
ainodi hibagibagili alili, na tupwadi ahipuwai, na tupwadi
nigele hiya'aino ili'ilimani.’
9 Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe matalinamiu walo teina
ambenalei’.

Hava vehabana Yeisu iwalo vegevegedine

10 Mulitai bodaone hilo'uhagwali na Yeisu ibom
imiyamiya, ta tupwadi tomowa na ana taumulitaowowa
hitau tuwelo wone baidadiyao hilaoma ta Yeisu ainai
hipanivila, hiwalo, ‘Yam walovegevegediwone hava adi
masele?’
11 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu bada Yaubada hanapu imohe-
gomiu'o yo yana loina holadi amhanahanapuidi, na hesi
tomowa bagibagilidi nigele.
12 Hiya walovegevegedi hibenalei na ana nuwamasele
nigele hiyahanapui, na hinage ana hanapu hibehabeha

na nigele howahowadi hilobai. Eeta hinage nigele howahowana yadi pwanoliwone aidiyena hinuwabui na Yaubada inuwahamuidi.'

Walovegevegedi patu vehabana ana livahi
(Madiu 13:18-23; Luke 8:11-15)

13 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Vedova yagu walovegevegedi teina nigele amyanuwamasele awa? Yede vedova mata tupwana walovegevegedi teina dova amnuwamaseleine?
14 'Taupaihowane Yaubada yana walo ivehulu budebudeyanaei.
15 Tupwadi patuwa hibe'u amwahai dova tomowa hiya Yaubada yana walo hibenalei na Tomodulele ilaoma aidiyena ivaivehuludi.
16 'Hinage dova patuwone malagaigaima ainai hibe'ube'u, ebeha tomowadine Yaubada yana walo hibenalei mayadi yaliyaya hitatalamne,
17 na nigele lamdine iyayaiyai yo iya'abidobi, eeta hauga habuluna ainai himiyamiya, yo ebe aiteya hauga ainai Yaubada yana walo ana yemidi vehabana vitai nuwana alehao hilobai mata hibe'u mwayamwayau.
18 'Na patuwa haihaili womawomalidi aidiyai hibebe'uwa dova tomowaowa hiya Yaubada yana walo hibenalei,
19 na wasawasa yo bale'u yana paulao adi nuwatuwu aidiyena Yaubada yana walo hinuwapwanopwanowei eeta nigele howahowana hi'aino.
20 'Na patuwa toputopu namwanamwana ainai hibebe'uwa dova tomowaowa hiya mayadi atetalam Yaubada yana walo hibenalei, ta ainodi namwanamwadi. Tupwadi ainodi bagibagili alilidi, na tupwadi ahipuwai na tupwadi nigele hiya'aino ili'ilimani.'

Walovegevegedi lampa vehabana
(Luke 8:16-18)

21 Yeisu hinage alidiyai iwalo, 'Havena lampa ala'alahina walata yo halabi ainaena ta'oi'oihamui, na hesi maseleyai tamwauwi ta imasele.
22 Ta ebe ginauliwo dawadawanidi abo mata maselenane i'abiye mahalavaedi yo ta'itadi.
23 Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.'
24 Na hinage, 'Amnuwatuwu avivini yo walo ambenali ili'ilimanidi, wuwuna ebe omiu hava am'aiyauya mata dova ana maiha amvai na hesi ma'ana yemutulai.
25 Wuwuna ebe yaiya ainai Yaubada yana tobwatobwa, mata tobwatobwanane ilauhepoiyei. Na ebe yaiya ainai nigele Yaubada yana tobwatobwa, mata hava

namwanamwana ainai imiyamiya Yaubada ainaena ivaivehuludi.'

Walovegevegedi venuvenu vehabana

26 Yeisu hinage iwalo, 'Yaubada yana paihowa nuwana yana loina tomowa aidiyai dova hinage venuvenu towaho yana tanoviyai i'umaidi,
27 na towahonane boniyai ehebo ehebo i'eno na i'ahubena itowolo, na venuvenuwone hi'ini'ini yo hihaihaili, na hesi yadi ini wuwuna nigele iyahanapui.
28 Wuwuna toputopu iya iloina yadi ini yo yadi aino vehabana,
29 na mulitai abo ainona ihuna tau'abi tanoviwa ivetuwuni yo ilau'eli.'

Walovegevegedi patu habuluna vehabana

30 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, 'Vedova Yaubada yana Abaloina walovegevegediyena ya'abiye masele alimiyai?
31 Nuwana teina dova ehebo aiwa patuna ainai yawalo yepatu neta magimagi vehabana. Magimagi patuna habuluna,
32 na ebe ta'umai na i'ini yo ive'aiwa mwala'i, mata lagalaganao mwala'idi imwauwidi, ta lagalaganao logulogudiyai lowolowo yadi abatowa.'

Yeisu yana walovegevegedi bagibagilidi
(Madiu 13:31-34)

33 Yeisu yana guguya aidiyai walovegevegedi bagibagilidi aidiyena ive'ive'ita, yo ebe tomowa aidiyena howahowana hihanapui.
34 Iya hauga bagibagilidi walovegevegediyena iguguya bodao aidiyai, na yana hevahevaliwone hibom aidiyai walovegevegediwone ilivalivahidi.

Yeisu yaumai yo bagodu iloinaedi
(Madiu 8:23-27; Luke 8:22-25)

35 Lavilaviyai Yeisu yana guguya wagaena ive'ovi ta ana taumulitaone aidiyai iwalo, 'Amgeluma yo ta geyo'awa vali tupwai'.
36 Higelu na boda le'awai hilaugabaidi, na tupwana waga hinage baidadiyao,
37 na 'wavilivili mwala'ina itowama, ta bagodu wagai ihiwado'odo'owei ta muhamuhana hihanene.
38 Na Yeisu waga aiyiuwai ana uludai bada imwauwiya'o ta i'eno i'iwahi'o, na ana taumulitaone hivavanoine ta hiwalo, 'Taubada, utowolo ta uhaguigita mata dova ta tamwalowoi'.

39 Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodu iloinaedi, iwalo, ‘Badagi ulaumwau yo udaumwali!’ Eeta yaumai itowalaumwau, na ni'u maudoina idadaumwaline.
40 Na ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Hava vehabana ammemeheuhine? Vedova nigele amyayemidiyegau?’
41 Na nuwadi hipwanopwano na himeheuhi, ta hibom aidiyai hiwalo, ‘Towaho havahava teina ta yaumai yo bagodu alinana hibenalei yo himumulitaeine?’

5

Yeisu alu'aluwa yababadi iheusili mahalavaedi
(Madiu 8:28-34; Luke 8:26-39)

1 Haugana higeyo'awa ta hiluwu Gelasinewone yadi gadowai,
2 ta wagaena Yeisu i'aitulu magumaguwai, na towaho ehebo ilolobaine alu'aluwa yababana ainai imiyamiya, yana abamiya guda ainaena imahalava, na gudanane tomowa adi magai.
3-4 Na towaho teina mwalona tomowa hitowoi ebeha hipai gulawa pwawapwawati ainaena, na nigele howahowadi, wuwuna hauga maudoina gulawaone iwutuwutuhidi nimanaena yo aenaena, na nigele yaiya howahowana yo i'abi avivini, na ilauvehuludi ta ilau nu'ulai,
5 na ana boniyai yo ana ahubena magaiyai yo oya aidiyai ilohalohagali, na hauga maudoina gaima ainaena italatalauyoi.
6 Na towahonane Yeisu bada amwaha daodaowena i'itaya'o, eeta isagena ta Yeisu mehenai ipwagogo,
7 na ilohagali iwalo, ‘Yeisu yo, owa Yaubada Tauwahiyala Natuna, hava utowotowoi ta mata upaihowai aliguwai? Badagi! Yaubada yehanaena ya'awanoi alimwai ta havena u'abi'abiye muyagau.’
8 Walo teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada ainai iwalo'o, ‘Alu'aluwa yababam, towaho teina ainaena umahalava’.
9 Na Yeisu hinage ipanivila alu'aluwane ainai iwalo, ‘Vedova yehamne?’

Ta iya iwalo, ‘Yehaguwede Bagibagilimai, wuwuna amaboda towaho teina holanai amiyamiya’.
10 Na i'awa'awanoi wahiwahiyala Yeisu ainai iwalo, ebeha havena abamiyane tenem ainaena ivetavetamale mahalavaedi.
11 Na tupwanane ainai maheya bagibagilidi hidumudumuli oyai.
12 Ta alu'aluwa yababadine hi'awanoi Yeisu ainai hiwalo, ‘Uvetamalegai yo aluwu maheya tenem holadiyai’.

13 Na Yeisu italamwedi ta alu'aluwaowa towahone ainaena
himahalava ta maheyaowowa aidiyai hiluluwune, eeta
maheyaowowa hiyauyaule ta maudoidi hisagena bude-
budeyana ta tapatapa ainai higavai ta ni'uwai hihahanene.
Na maheyaowa adi bagibagili dova 2000.

14 Maheyaone adi tau'ita aviviniwone yadi meheuhiyena
hidena ta hilalaune dalavai, ta ginauliwowa hi'i'itadiwa
maudoina hiwalo mahalavaedi dalava mwala'idi yo dalava
habuludi tomowadiyao aidiyai. Na dalavaowa taniwa-
gadiyao hilaoma yo ebeha hiya mehediyena moihana hi'ita.

15 Na Yeisu ainai hilaoma ta towahowa hi'i'itane, mu-
gai alu'aluwa yababadi holanai himiyamiyawa bada in-
amwanamwa'o ta ale'o ili'waya'o na imiyamiya. Tenem ainai
maudoidi himeheuhi.

16 Hi'ita i'ovi, na tauvinunuwone tomowa aidiyai
hi'aubabadaei vedova towahonane inamwanamwane, na
vedova maheyaone yadi mwalowoi.

17 Na dalava taniwagadiyao hivetuwuni tenem ainaena ta
Yeisu hisosomanaei ebeha yadi dalava ilaugabaei.

18 Eeta Yeisu idobidobi wagai habi gelu, na towahowa
wau i'a'abiye namwanamwawa Yeisu ainai i'awanoi iwalo,
‘Taubada, howahowana yamulitaego?’

19 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele howahowana, na hesi uwuyo yo
ulau yam huhu aidiyai na Yaubada yana atemuyamuyaena
i'a'abiye namwanamwagone u'aubabada ta hibenalei’.

20 Na towahonane ilau abaloina Dekapolisi ana dalava
10 aidiyai, ta Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi ve-
habadi iyeyewasane, na tomowa maudoidi hibebenaleine ta
nuwadi ipwanopwano.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi (Madiu 9:18-26; Luke 8:40-56)

21 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo ta boda
mwala'ina hitau'ahaiyama le'awai.

22 Eena ehebo towaho yehana Yailo iya vada tapwalolo ana
tau'ita avivini ilaoma ta Yeisu ilobai na mehenai ipwapwag-
ogone,

23 ta i'awanoi wahiwahiyala, iwalo, ‘Taubada, natugu
waihiuna ana lovala ivitai moiha, na iya bada gamahine, na
nuwanuwagu ulaoma na u'abisawahi ta inamwanamwa, na
havena imwalomwalowoi’.

24 Eeta Yeisu baidana hilaulau, na boda mwala'ina
himulimulitaedi na hi'uha'uhauyoidi amwahai.

25 Na bodaone holadiyai ehebo waihiu ma'ana lovala.
Lovalanane neta 'wahina isagesagenaei bolimai 12.

26 Mwalona tau'abiye namwanamwao bagibagilidi aidiyai
yana mane maudoina ive'ovidi, na hesi ana lovalane
imwalamwala'i.
27-28 Waihiunane Yeisu imumulitaeine wuwuna
mwalona wasana ibenalena'o, ta atenai inuwanuwatuwu
iwalo, ‘Ebe bada Yeisu ana ale'o a'ava ya'abitowoi
mata yanamwanamwa’. Eeta itauvahali ta ana ale'o
i'a'abitowoine.
29 Na 'wahinana yana sagena ilaumwau ta'i, ta ibom tauna
holanai ilautowoi ebeha bada inamwanamwa'o.
30 Yeisu bada ilautowoiya'o ebeha wahiyala ainaena ima-
halava'o ta i'ita gwaipile ta boda ipanivilaedi iwalo, ‘Yaiya
agu ale'o i'a'abitowoine?’
31 Ta ana taumulitaone hiwalo auline, ‘Taubada, bada
u'itaya'o boda hinoinoihamuigo na hi'uha'uhauhi na owa
upanivila, “Yaiya i'abitowoigaune?” ’
32 Na Yeisu i'ita'ita behabeha tomowa ahipudiyai yo ebe
i'ita yaiya ainai yana wahiyala igegeyo'awane.
33 Na waihiunane ibom yana namwanamwa wau
ilolobaine ihanapuiya'o, ta ilaoma mayana batutuli yo
mayana meheuhi na ipwagogo mehenai, ta iwalo mahalava
moiha ebeha iya ipapaihowaine.
34 Na Yeisu iwalo, ‘Natugu, yam yemidi ainaena un-
amwanamwa'o. Utowolo na mayam yaliyaya ulau. Yam
lovala maudoina bada i'ovi'o.’
35 Haugana Yeisu i'au'aubabada waihiune ainai, tup-
wadi tomowa Yailo yana vadaena wasa hilawenama ta
hiwalo, ‘Natumwa bada yawahina i'ovi'o, na havena hinage
tauve'itane yana hauga ugabagabaei’.
36 Na Yeisu wasane ibenalei ta Yailo ainai iwalo, ‘Havena
u'alu'alugavai na hesi uyemidiyegau’.
37 Eeta Yeisu boda maudoidi i'auhidi havena himulimuli-
taei na bada ana taumulitao hitau tonuga baidanao, neta Pita
yo Yemesa matahina Yoni.
38 Hilau ta Yailo yana vadai himahamahalava, na woe yo
dou mwala'ina holanai hibebenaleine.
39 Na Yeisu iluwu ta iwalo aulidine, ‘Hava vehabana
amdoudoune na amwoewoene? Gamahinene nigele
iyamwalowoi na hesi i'eno i'iwahi'o.’ Ta himaluwei,
40 na hesi Yeisu iheusilidi ta himahalava na gamahine
tamana yo hinana yo ana taumulitaowa hitau tonugawa
Yeisu baidadi hiluwu gamahinewa yana aba'eno ainai.
41 Ta Yeisu gamahinene nimanai i'abi na iwalo, ‘Talita
kumi’. Na ana bui, ‘Gamahine utowoloma’.
42 Na itowolo mwayamwayau ta ilowolowouhi, wuwuna
iya ana bolimai 12 ilobaiya'o. Na maudoidi nuwadi ip-
wanopwano moiha.

43 Eena Yeisu i'auhidi iwalo, ‘Havena teya yaiya ainai amwalowalo mahalava yagu paihowa teina vehabana, na hesi gamahinene ana am'atububuni ta i'ai’.

6

Nasaletiwone Yeisu hisosomanaei
(Madiu 13:53-58; Luke 4:16-30)

1 Na Yeisu iwuyo yana dalavai, na ana taumulitaone himumulitaeine.
2 Ta Tapwalolowai yadi vada tapwalolo ainai iluwu, ta ivetuwuni ive'ive'ita, na tomowa hibenalei, ta maudoidi nuwadi ipwanopwano yana hanapu, yo yana paihowa vehabadi, na hiwalo, ‘Towaho teina havaena yana hanapune ilolobaine? Na hinage paihowaone wahiwahiyaladine nimanaena ipaipaihowaidine havaena yana wahiyala ilolobaine?’
3 Na hinage hiwalo, ‘Towaho teina iya kapentawa awa? Na hinana Meli yo tahinao Yemesa yo Yosepa, yo Yudasi, yo Saimoni, yo hinage nuhunao baidadao tamiyamiya awa?’ Vehabana tomowa Yeisu hisosomanaei.
4 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tauwalo mahalavao adi ve'ahihi hilobalobai vali dalava aidiyai. Na hiya yadi dalavai nigele adi ve'ahihi, wuwuna hiya yadi bodao yo yadi huhuwo hisosomanaedi.’
5-6 Na Yeisu nuwana ipwanopwano wuwuna tomowa nigele hiyayemidiyei, eeta nigele howahowana na paihowa wahiwahiyaladi ipaihowaidi. Ta bada taulovalao bwaubwaudi i'abisawahidi ta hinanamwanamwane.

Yeisu ana taumulitaone ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:1, 5-15; Luke 9:1-6)

Yeisu ita'i'ili dalava aidiyai, ive'ive'ita.
7 Na ana taumulitao hitau 12 iyogaedima ta iloinaedi yo ebeha bwaubwau hita'i'ili dalava aidiyai, na hinage loina yo wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi,
8 ta yana guguya ainai iloinaedi, iwalo, ‘Havena ehebo hava amvaivai. Havena ai'ai nuwana peha nuwana mane tamahina vehabana. Neta bada yami digona nimamiyai,
9 yo aemi adi huma amli'wadi na hesi havena ami ale'o bwauna amvaivai.’
10 Na hinage iwalo aulidine, ‘Ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu yo ainai amluwu, vadanane ainai amvetaumana ana higa dalavanane amlaugabaei.
11 Na ebe hinage dalava tupwana aidiyai ammahalava, na tomowadine nigele hiyayogaegomiu, yo hinage nigele yami guguya hiyabenaledi, dalavadine gawaladine aemiyena

am'oiyeholudi na amlaugabaidi, yo ainaena amve'itadi ebeha mata vitai aidiyai imahalava.’

12 Eeta ana taumulitaone hita'i'ili dalava bagibagilidi aidiyai, ta higuguya ebeha tomowa yadi mumuga yababadi hita'wata'wataedi na hinuwabui,

13 yo hinage alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena hi-heusilidi, yo taulovalao maudoidi woloiyena hihaudi ta hinanamwanamwane.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana mwalowoi
(Madiu 14:1-12; Luke 9:7-9)

14 Yeisu wasana tomowa hivetala au'aubabadaei tupwa maudoina aidiyai, ta wasawasa Helodi ibebenaleine tupwadi tomowa hiwalowalo ebeha ‘Yoni tau'abiye bapitaiso mwalowoiyena bada itowolouyo'o ta mayana wahiyala ipaipaihowa’.

15 Na tupwadi hiwalo, ‘Iya Elaitiya’. Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya tauwalo mahalava ehebo dova tauwalo mahalavao mugamugaidi’.

16 Helodi hinage Yeisu wasana bada ibenalena'o ta iwalo, ‘Nuwana iya Yoni tau'abiye bapitaisowa, mwalona ya'o'oiye mwalowoiwa na bada itowolouyo'o’.

17 Wuwuna mwalona Helodi Yoni i'abi avivini ta vada paipaiyai imwauwi, na Yoni ana abi'avivini wuwuna neta ehebo waihiu yehana Helodiyasa, Helodi tahina Pilipi asolena na Helodi ihaloi,

18 na Yoni Helodi iwalo auline ebeha, ‘Tenem nigele mumuga namwanamwana, wuwuna tahim asolena uhaloi’.

19 Na Yoni yana guguya teina vehabana waihiuwa Helodiyasa inuwayababa moiha ta nuwanuwana na Yoni i'oiye mwalowoi, na nigele howahowana

20 wuwuna Helodi inuwavi ebeha Yoni towaho dumwaluna na Yaubada yana taupaihowa ehebo, eeta Helodiwa Yoni ive'ahihiyei, na hauga bagibagilina Helodi nuwanuwana na Yoni yana walo ibenabenalei ta vehabadi i'aluwagavai.

21 Mulitai Helodiwa yana ahubena labahina imahalava ta Helodiyasa bada amwaha inuwatuwu lobaiya'o Yoni ana oiyemwalowoi vehabana. Ahubena labahinane ana abanuwatuwu avivini mahulina hipapaihowai, ta tupwana taumanao hiyogaedima habi ai. Taumanaone neta gabemani adi tauloinao, yo tau'alehao adi taumugaiwo yo tupwadi Galili dalavanaone adi babadao.

22 Hauganane Helodi ma'ana taumanao hi'ai'ai, Helodiyasa natuna waihiuna iluwuma ta selowena i'abiye yaliyayadi. Eeta Helodi vahalawa ainai iwalo yemidi,

iwalo, ‘Ebe aiteya ginauli nuwanuwam u'awanoiyegau mata yatalamwei alimwai’.

23 Na hinage iwalo hae i'awa tamada, iwalo, ‘Moiha yawalo yemidi hava nuwanuwam yamohego, ebe yagu abaloina vehabana u'awanoi mata tupwana yamohego.’

24 Eeta vahalanane imahalava ta ilau hinana ainai ipanivila, iwalo, ‘Hinagu, hava yam nuwatuwu ta wasawasa ainai ya'awanoi?’

Na hinana iwalo, ‘Wasawasa uwalo auli uwalo, “Nuwanuwagu Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna’ ”.

25 Vahalawa ilau mwayamwayau ta iwuyo wasawasa ainai, na iwalo, ‘Nuwanuwagu teina ta'i Yoni tau'abiye bapitaiso ulu'uluna gaeba ainai umwauwi, na umohegau’.

26 Ta Helodi inuwayababa moiha, na nigele howahowana yo ita'wata'wata, wuwuna wau bada iwalo yemidi'o tau-manaone mehediyai.

27 Eeta vada paipai ana tau'ita'ita avivini ehebo iloinaei ta ilau Yoni gadona habitomna. Ainaena tau'ita aviviniwa vada paipaiyai ilau ta Yoni gadona itotomne,

28 eena ulu'ulunawa gaeba ainai ido'oi ta ilawenama, vahalawa imohei, ta ivai ilalaune hinana ainai.

29 Na Yoni ana taumulitao yana mwalowoi wasana hi-benalei ta hilaoma Yoni taunane hivai himamagaiyeine.

Yeisu bodao iveve'aidine
(Madiu 14:13-21; Luke 9:10-17; Yoni 6:1-14)

30 Yeisu yana tauyewasao hitau 12 bada hiwuyoma'o na Yeisu ainai yadi paihowa yo yadi ve'itao maudoina hi'aubabadaedi.

31 Na tomowa bagibagilidi hilaolaoma yo hiwuyowuyo, ta nigele howahowana na Yeisu mayana taumulitao hi'aiyawasi yo hi'ai, eeta aidiyai iwalo, ‘Tupwa teina talauvehulu na talau ehebo tupwa balabala awawai yo tenem ainai tupwana am'aiyawasi’.

32 Eena waga ainai higelu ta hilau ehebo balabala awawa ainai.

33 Na bodaone Yeisu mayana taumulitao yadi gelu hi'itaya'o ta hihanapuiya'o tupwa yehana ainai hilalaune, eeta hiya yo dalava bahudi tomowadi hinage baidadiyao amwahaena hisagena ta himahalava mugai tupwanane ainai.

34 Na mulitai abo waga iduna, Yeisu i'aitulu maguwai, ta boda mwala'ina namonamowai i'i'itadine, na i'atemuyamuyaedi wuwuna hiya bada dova sipiwo nigele adi tau'ita aviviniwo, eeta ivetuwuni na hanapu bahuna aidiyena iveve'itane aidiyai.

35 Na lavilaviyai ana taumulitaone hilaoma ta Yeisu ainai
hiwalo, ‘Taubada, tupwa teina balabala awawa na bada
mahana ihugu'o,
36 boda teina uvetamaledi hilau adi higimwala dalavao yo
vadao vahalidiyai aidiyena’.
37 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Vedova? Omiu mata nigele
amyave'aidi awa?’
Na ana taumulitao hiwalo, ‘Taubada, nigele howahowa-
mai, wuwuna maudoidi adi ana maiha nuwana 2000 kina
dova’.
38 Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha beledi alimiyai? Amlau
ambeha.’
Eeta bada hilobaiya'o, ta Yeisu hiwalo auline hiwalo,
‘Beledi nima'ehe'ehebo na yama bwau alobaidi'o’.
39 Eeta Yeisu ana taumulitao iloinaedi yo bodao
hiyemiyadi boda yo boda awahiyai.
40 Hiwaheidi ta himimiyane, boda tupwadi tomowa 100,
yo boda tupwadi tomowa 50.
41 Ta beledi nima'ehe'ehebo yo yama bwau ivaidi ta
Tamana ainai itamayahi na i'awa yauwedo ai'aiwone
vehabadi, na i'abitomwahidi ta ana taumulitao imo-
hedi ta hi'aiyauyanedi. Na hinage yama bwauwa dova
i'abitomwahidi.
42 Maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi.
43 Na beledi yo yama uleyadi hitau'ahaiyama ta boha 12
hi'oiye mwaudine.
44 Tau'aiwone towatowaho a'ava adi bagibagili 5000 dova.

Yeisu ni'u ewanaena ilalaune
(Madiu 14:22-23; Yoni 6:15-21)

45 Mulitai ana taumulitao iloinaedi ta wagai higelu, na
Yeisu iwalo, ‘Amgelu ammugai Bedesaida hali tupwai na
yabom teinai bodaone yawalo hiwuyo yadi dalavai’.
46 Ta higelu na Yeisu bodaowa ivetamaledi i'ovi, na ihae
oyai habi awanoi Yaubada ainai.
47 Bada iboni'o na ana taumulitao ni'u awawai hiwohe-
wohe, na hesi Yeisu ibom magumaguwai
48 i'itadi yadi wohe ainaena hitapiya'o, wuwuna wau
yaumai mehediyena ilaolaoma. Muhamuhana na i'ahubena
Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma, ta ebe vahalidiyena ilau.
49 Tenem ainai Yeisu ana taumulitaone maudoidi Yeisu
hi'ita ni'une ewanaena ilaolaoma na hinuwanuwatuwu
ebeha iya alawai,
50 ta himeheuhi mwala'ina. Na Yeisu aidiyai iwalo,
‘Havena ammehemeheuhi. Yau ta'i, am'atepatu.’
51 Ta wagai igelu baidanao na ni'u idadaumwaline. Na
nuwadi ipwanopwano,

52 haugana boda iveve'aidine nigele hiyanuwamasele
wuwuna atedi mehedi igibu.

Taulovalao i'abiye namwanamwadi tupwa Genesaleta ainai
(Madiu 14:34-36)

53 Higeyo'awa tupwa Genesaleta ainai ta le'awanai hiluwu,
na yadi waga tenem ainai hilowom ta hihahaene.
54 Hihae na dalava taniwagadiyaone Yeisu hi'atai,
55 eeta hisagesagena ta hilau dalava maudoidi aidiyai, ta
taulovalao hipageidima mayadi halabi Yeisu ainai, aiteya
tupwa ainai hibenalena'o ilalau na boda himulimulitaei.
56 Ta Yeisu ita'i'ili tupwa bagibagilidi aidiyai, tupwana
dalava mwala'idi yo dalava habuludi yo oyao aidiyai, na to-
mowa bahudi yadi tau'asiyebwao hilawedima ta abamaketi
aidiyai hiha'waha'wa ta hi'awanoiyeine hiwalo, ‘Taubada
howahowana yo yama tau'asiyebwaone am ale'o papali-
nane hi'abitowoi?’ Na Yeisu aidiyai italam, ta ana ale'o
hi'abisawahi na hinanamwanamwane.

7

Yudeyaone tubudiyao yadi mumuga
(Madiu 15:1-9)

1 Palisiwone yo loina ana tauve'itao tupwadi hinage
Yelusalemaena hilaoma ta Yeisu ainai hitau'ahai,
2 ta hi'ita lobaidi Yeisu ana taumulitao tupwadi hi'ai'ai, na
nigele nimadi hiyauwadi, eeta hi'ulumiyaedi.
3 Wuwuna Palisiwone yo hinage Yudeyaone maudoidi
yadi mumuga tubudiyao aidiyena neta dova: Mugai nimadi
hiuwa ili'ilimanidi na abo mulitai hi'ai.
4 Na hinage ebe maketi ainaena hilaoma nimadi hi-
uwa mugaiyedi, mulitai hi'ai. Na hinage loina bahudi
tubudiyaone aidiyena gaeba yo vedi yo walata adi uwa
vehabadi himulitaedi.
5 Eeta teina Palisiwone yo loina ana tauve'itaone Yeisu
ainai hipanivila, hiwalo, ‘Hava vehabana am taumulitaone
tubudao yadi loina nigele hiyave'ahihiyedi, na manima
bi'ibi'idi hi'ai'ai?’
6 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tau'oyama omiu! Mwalona
Aisaya tauwalo mahalava vehabamiu iwalo mahalava, na
Yaubada yana walone hilelelene teina dova:

“‘Tomowaone teina hopadiyena hive'ahihiyegau, na ate-
diyena nigele.
7 Na hinage aliguwai hitapwatapwalolo oyama, wuwuna
yadi ve'itao yau nigele aliguwena, na hesi tomowa
bada yadi nuwatuwuwena.” ’

8 Ta Yeisu iwalo aulidi hinage, iwalo, ‘Moiha ta'i, yami
mumuga yababadi aidiyena Yaubada yana loina ammwau-
dawanidi, na tubumiyao hesi yadi mumuga ammulimuli-
taedi’.
9 Na hinage iwalo, ‘Amhanapu moiha ta yami paihowa
ainaena; Yaubada yana loina amta'wata'wataedi na hesi
tubumiyaone yadi mumuga am'abi avivinidi.
10 Mugai Mosese Yaubada yana loina iwalo
mahalavaena'o, iwalo, “Tamam yo hinam uve'ahihiyedi”.
Na hinage iwalo, “Ebe yaiya tamana nuwana hinana i'awa
yababaedi, ilowoinane yo am'oiye mwalowoi”.
11 Na omiu yami ve'ita oya'oyama teina dova, “Ebe ehebo
yaiya tamana yo hinana iwalo aulidi iwalo, ‘Yagu tobwa-
tobwa bada yatalamwena'o Yaubada ainai ta ve'ave'ahihina,
ainaena nigele howahowana yo yahaguigomiu’.”
12 Teina yami loina ainaena tomowa yadi hagu tamadiyao
yo hinadiyao aidiyai am'au'auhidi.
13 Tubumiyaone yadi loina teina ainaena, yo yami ve'ita
bagibagilidi dova aidiyena, Yaubada yana loina amyepaipai-
hiyei.’

Tomowa adi abiyeyababa
(Madiu 15:10-20)

14 Bodaone iyogauyowedima na iwalo aulidine, ‘Yagu walo
teina maudoimiu ambenaledi na amnuwamasele:
15-16 Nigele teya hava iyamiyamiya ebe ta'ai na hi'abiye
bi'igita, na hesi nuwatuwuwo atedaena hilaolaoma hiya
howahowana hi'abi'abiye bi'igita.’
17 Eeta Yeisu mayana taumulitao bodaone hilauvehuludi
ta vadai hiluluwune, na ana taumulitaone hipanivilaeine
hiwalo, ‘Howahowana yam walo vegevegedine tomowa
aidiyai ebe ulivahi alimaiyai?’
18 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Nuwana omiu hinage yami
nuwatuwu nigele iyamasele awa? Ainaede nigele amya-
hanapui ebeha hava ta'ai na iluwu holadai mata nigele
iya'abiye bi'igita,
19 wuwuna nigele atedai iyalau na hesi diyada a'ava ainai
iluwu, na mulitai abo ilau mohomoho ainai.’ (Yeisu yana
ve'ita teina ana hanapu, ebeha nigele teya ai'ai laulaugagay-
ona, na hesi maudoina howahowana ta'ai.)
20 Yeisu hinage iwalo, ‘Hava tomowa atediyena imahama-
halava howahowana i'abiye bi'idi,
21 dova mehe'ayo, aivavali, yemwalowoi, pwanoli,
22 aiduma, nuwatuwu bi'ibi'idi, oyama, abimaitawahola,
alomagigili, vetalapili, nuwahaehae, na talinatui.

23 Teina nuwatuwu yababadine tomowa holadiyena hima-
hamahalava na hi'abi'abiye bi'idi.'

Ehebo waihiu yana yemidi Yeisu ainai
(Madiu 15:21-28)

24 Tenem ainaena Yeisu itowolo na ilalaune Taya yo
Saidoni tupwadiyaone aidiyai, ta ehebo vada ainai iluwu,
wuwuna nigele nuwana yo tomowa hihanapui yana laoma
vehabana. Na hesi nigele howahowana yo imiya aidawani,
25-26 wuwuna ehebo waihiu Yeisu yana laoma wasana
ibenalena'o. Na waihiunane nigele Yudeya tomowana
na hesi iya Pinisiya waihiuna tupwa Siliya holanaena,
na natuna waihiuna bada alu'aluwa yababana i'abiye
yababaya'o, eeta hinana ilaoma ta Yeisu ainai ipwagogo ait-
ulu, ta i'awanoiyeine yo ebe alu'aluwa yababanawa natuna
ainaena iheusili mahalavaei.
27 Na Yeisu iwalo, 'Ilowoinanei ta hedaheda adi yamohe
mugaiyedi, na nigele howahowana hedaheda adi yavai ta
edewa yamohedi'.
28 Na waihiune iwalo, 'Ehewa Taubada, na hesi edewa
vatavata elauhanaena hedaheda adi mugumuguna ainaena
hi'ai'ai'.
29 Na Yeisu iwalo, 'Neta walo moiha. Utowolo na uwuyo
yam vadai, alu'aluwa yababana natum ainaena imahalava'o
ta bada inamwanamwa'o.'
30 Eeta itowolo ta ilalaune yana vadai, na natunane ilobai
yana aba'eno ainai, bada inamwanamwa'o.

Yeisu tautalina 'wabali i'abiye namwanamwa

31 Yeisu Taya ilaugabaei na ilalaune Saidoni, na hinage
ibuidi'wa Dekapolisi tupwanaone aidiyena ta imahalava
Galili ni'una ainai.
32 Na ehebo towaho hilauvaiyamane Yeisu ainai iya
talinana 'waba'wabalina, na hinage gugugunа. Yeisu
hi'awanoiyei yo ebeha i'abitowoi na inamwanamwa.
33 Na Yeisu towahonane ilauvai ta bodaone aidiyena hi-
tatauwahine hibom, na Yeisu nimana towahowa talinanai
imwauluwuwedi, na mulitai ibom nimana ihowai, na towa-
hone memenana i'a'abitowoine.
34 Ta Yeisu i'ita hae galewai na atemuyamuyaena iwalo
auli iwalo, 'Epapata', neta ana bui 'Ulotaho'e'.
35 Eeta towahonane talinana hilotaho'e, na hinage meme-
nana bada inamwanamwa'o, yo howahowana i'aubabada
na ibenali ili'ilimani.
36 Yeisu tomowa i'auhidi ta ebeha havena yana paihowawa
hiwalowalo mahalavaei. Na laugagayone nigele hiya'ita
avivini, na hesi hiyewasaei tomowa aidiyai.

37 Ta hiya bada hibenalena'o nuwadi ipwanopwano
mwala'ina na hiwalo, ‘Yana paihowa maudoina
namwanamwana na abanuwapwanopwano, wuwuna
talina 'wabali i'abiye maseledi, na gugugudi i'abiye
dumwaludi ta hi'au'aubabada’.

8

Yeisu boda 4,000 iveve'aidine
(Madiu 15:32-39)

1 Hauga tenem ainai boda mwala'ina hinage
hitau'ahaiyama Yeisu ainai, na nigele adi. Ta ana taumulitao
iyogaedima na aidiyai iwalo,
2 ‘Tomowa teina ya'atemuyamuyaedi, wuwuna bada
ahubena tonuga teinai baidaguwao amiyamiya, na nigele
adi.
3 Ebe mavahalidi yavetamaleuyoidi mata amwahai hitai,
wuwuna tupwadi amwaha daodaowena hilalaomane.’
4 Eena Yeisu ana taumulitaone ainai hiwalo, ‘Vedova
balabala awawa teina, na mata vedova tomowaone adi
talobaine?’
5 Ta Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Viha ami belediwone?’
Na hiwalo, ‘Beledi 7’.
6 Eeta boda iloinaedi ta bale'uwai himimiyane, na beledi
7 ivaidi, na vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, ta
i'abitomwahidi, na ana taumulitao imohedi, yo tomowa
aidiyai higuyauwei ta hi'a'aine.
7 Tupwana yama habuludi hinage himiyamiya, ta Yeisu
vehabadi i'awa yauwedo ta ana taumulitao iloinaedi hinage
higuyauwedi tomowa aidiyai.
8 Eeta maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi na mulitai uleya
hitano'ahaiyama ta boha 7 hi'oiye mwaudine.
9 Na bodaone adi bagibagili 4000 dova.
10 Tenem ainai ivetamaleuyoidi, na mayana taumulitao
himwayamwayau ta yadi wagai higelu, ta Dalimanuta tup-
wanaena hilalaune.

Palisiwone nuwanuwadi ve'ive'ilala hi'ita

11 Palisiwone hilaoma, ta Yeisu ainai hi'awa pa'ipa'i'i,
ta hitowoi yo ebeha ve'ive'ilala ehebo ipaihowai vehabadi
na hi'awa moiha ebeha yana wahiyala Yaubada ainaena
ilaoma.
12 Na Yeisu mayana nuwayababa aidiyai iwalo, ‘Vedova
ta yaso teina omiu nuwanuwamiu ve'ive'ilala, na hesi mata
nigele ve'ive'ilala amya'ita’.
13 I'ovi na itauvehuludi na wagai igeluyo ta
higegeyo'awane hali tupwai.

Helodi yo Palisiwone yadi ve'ita dova beledi ana aba'abiyeseseha
(Madiu 16:5-12)

14 Adi tamahina nigele hiyavai wuwuna hinuwapwanopwanowedi, na beledi ehebo ta'i wagai itutupwane.
15 Ta Yeisu ivenuwamwauwedi iwalo, ‘Palisiwone yo Helodi adi beledi ana abiyeseseha ainaena am'ita avivinigomiu’.
16 Eeta taumulitaone hibom aidiyai hiwalo, ‘Nuwana Yeisu yana walo wuwuna ada tamahina tanuwapwanopwanowei’.
17 Na Yeisu yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o ta iwalo, ‘Hava vehabana amwalowalo ebeha nigele ami tamahina? Neta nigele vehabana yayawalo. Nuwana howola manuwapwanopwanomiu, ta nigele howahowana yo yagu walo amhanapuidi.
18 Mamehemiu na hesi nigele amya'ita, na hinage matalinamiu, na hesi nigele amyabenaledi, ainaede nigele howahowana amnuwatuwu avivinidi yagu paihowa bodaone adi ve'ai vehabana awa?
19 Hauganane beledi nima ehe'ehebo ainaena tomowa 5000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?’
Ta hiwalo, ‘Boha 12’.
20 Na Yeisu ipanivila hinage, iwalo, ‘Na hauganane beledi 7 ainaena tomowa 4000 yaveve'aidine, na tupwa viha boha amtatano'ahaidine?’
Na hiwalo, ‘Boha 7’.
21 Eeta Yeisu iwalo, ‘Omiu besiwa yami nuwatuwu nigele hiyamasele’.

Yeisu taumehe gibugibu i'abiye namwanamwa

22 Mulitai Bedesaida ainai hilaoma, ta towaho taumehe gibugibu tomowa hilauvaiyama Yeisu ainai, ta hi'awanoiyei yo ebe i'abitowoi na inamwanamwa.
23 Na Yeisu taumehe gibugibuwa nimanai i'abi ta ilauvai, na dalavanane ainaena himahalava. Ta Yeisu towahonane mehena iwulaidi na nimanaena mehena i'abitowoidi na iwalo, ‘Howahowana hava u'itadi?’
24 Na towahonane ivinuvinunu ta iwalo, ‘Tomowa ya'itadi na adi ita dova aiwa hilowolowouhi’.
25 Na Yeisu hinage towahonane mehena i'abitowoiuyoi, ta ivinunuyo, mehena himasele moiha, na ginauli maudoidi i'itadine.
26 I'ovi na Yeisu ivetamalei, iwalo, ‘Havena uwuyowuyo dalava mwala'ina ainai, na hesi ulau yam vadai’.

Pita iwalo mahalava Yeisu vehabana
(Madiu 16:13-20; Luke 9:18-31)

27 Tenem ainai Yeisu mayana taumulitao hilalau Sisaliya
Pilipai dalavanao vehabadi, na amwahai ana taumulitao
aidiyai iwalo, ‘Vedova tomowa yadi walo vehabagu ebeha
yau yaiya?’
28 Na ana taumulitaone hiwalo, ‘Tomowa tupwadi hiwalo
ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi hiwalo
ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo
mahalava mugamugaina teya’.
29 Eena hinage ipanivilauyowedine, ‘Na omiu vedova yami
nuwatuwu ebeha yau yaiya?’
Na Pita iyemaiha iwalo, ‘Owa Besinana towahona’.
30 Na Yeisu ivenuwamwauwedi, iwalo, ‘Havena yaiya ainai
amwalowalo mahalavaegau’.

Yeisu iwalo mahalava yana mwalowoi vehabana
(Madiu 16:21-28; Luke 9:22-27)

31 Hinage ivetuwuni yo hava howola abo ilobai ive'itaei
aidiyai, iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu howola abo muya
mwala'ina yalobai. Wuwuna babadaone yo taupwaoliwone
mwala'idi yo loina ana tauve'itao mata hisosomanegau, yo
hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga dagelanai abo
yatowolouyoma.’
32 Yeisu yana walo teina ainaena imwau mahalavaena'o
yana mwalowoi vehabana. Na Pita Yeisu ilauvai ta baidana
hilau lovai, ta iwalo tomtom ebe havena ginauliwone teina
himahamahalava Yeisu ainai.
33 Na Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao ivinuvinunuidi,
ta Pita iwalo yagai, iwalo, ‘Owa Tomodulele, teina ta'i ulau-
gabaigau, wuwuna yam nuwatuwu tomowa yadi nuwatuwu
na nigele Yaubada yana nuwatuwu dova’.
34 Eeta Yeisu boda maudoidi yo ana taumulitao baidadiyao
iyogaedima ta aidiyai iwalo, ‘Yaiya ebe nuwanuwam
na umulitaegau, ilowoinanego na yam nuwatuwu
uta'wata'wataedi yo hinage am aiwa lagalagana u'avalai
ta umwalowoi, neta dova agu mulita ana amwaha.
35 Na ebe yaiya yawahina inuwavi, mata yawahinane
ivetau'wadalele. Na ebe yaiya vehabagu yo wasa
namwanamwana vehabana yawahina italamwei na
imwalowoi, iya mata yawahina moiha ilobai.
36 Ebe yada wasawasao mwala'idi bale'uwai talobaidi
neta ginauli awa'awawa, na hesi ginauli mwala'ina neta
yawahida moiha.
37 Wuwuna ebe yawahida moiha tavetau'wadalele, nigele
hinage teya ana miyalae iyamiyamiya.

38 Yau Tomowa Moihagu, na ebe yaiya owa vehabagu uhinimaya na uuvalaegau, yaso teina yababadi na pwanop-wanolidi mehediyai, howola abo yauvalaego, hauganane Tamagu yana wasawasa pigapigabuna ainaena yawuyoma yana tausagenawasaone baidaguwao.

9

1 'Na hinage yawalo ili'ilimani alimiyai ebeha tupwadi alimiyena havena ammwalomwalowoi ana higa Yaubada yana loina wahiwahiyalana imahalava yo am'ita'.

Yeisu ana ita udoina
(Madiu 17:1-13; Luke 9:28-36)

2 Ahubena 6 hi'ovi, na Yeisu ana taumulitao tonuga ilau-vaidi, hiya Pita yo Yemesa yo Yoni, ta baidanao hihahaene oya ehebo ewanai ta hibom himiyamiya, na hi'i'itane Yeisu ana oleya pigapigabuna,

3 na ana ale'owone hihewahewa moiha, ana ita nigele ehebo yaiya bale'uwai howahowana yo ale'o i'abiye masele yo ana hewa dova.

4 Na hinage Elaitiya yo Mosese himahalava ta Yeisu baidadi hi'au'aubabada.

5 Ta Pita Yeisu iwalo auline, iwalo, 'Taubada, yada miya teina namwanamwana, eeta yami gwau tonuga a'abidi, ehebo owa, ehebo Mosese, na ehebo Elaitiya'.

6 Neta Pita bada iwalowalo awa'awawa wuwuna ma'ana geluwone himeheuhi'o.

7 I'ovi na yaloyalovi hinage i'aituluma ta i'oihamuidine, na yaloyalovine ainaena ehebo alinana hibebenaleine, iwalo, 'Teina Natugu moihana. Yana walowo ambenaledi.'

8 Ta himwayamwayau hi'ita'ita'auhi, na Yeisu bada ibom na nigele teya hava hiya'ita.

9 Eeta oyaena hi'ai'aitulu, na Yeisu ilaugagayowedi, iwalo, 'Ginauliwone wau am'i'itadine, havena tomowa aidiyai amwalowalo mahalavaedi ana higa yau Tomowa Moihagu mwalowoiyena yatowolouyoma'.

10 Ta laugagayowa hinobuwei, na hibom hi'au'aubabada hiwalo, 'Yana walowone towolouyo vehabana vedova ana hanapu?'

11 Na Yeisu ainai hipanivilane hinage, hiwalo, 'Hava ve-habana loina ana tauve'itao hiwalo, ebeha Elaitiya ilaumu-gaima mulitai abo Besinana ilaoma?'

12-13 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, Elaitiya iya ebeha ilaumugaima yo ainaena ginauli maudoidi i'abiye dumwadumwaludi. Na hesi Elaitiyawa bada ilaoma'o, na hesi tomowa hipaihowa yababana ainai hava yadi nuwatuwu, dova Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaena'o. Na hinage yau Tomowa Moihagu,

Buki Ve'ahihi iwalo mahalavaegau ebeha muya mwala'ina yalobaidi yo hinage tomowa hisosomanaegau?'

Ehebo gama ana lovala
(Madiu 17:14-20; Luke 9:37-43)

14 Mulitai oyaena hi'aituluma ta ana taumulitao maudoidi hilobauyoidi yo boda bagibagilidi baidadiyao, na hinage loina ana tauve'itao baidadiyao hiveve'awa pa'ipa'i'i.

15 Na hauganane bodaone Yeisu hi'ita, nuwadi hipwanopwano mwala'ina, ta ainai hisagena mwayamwayau habi velauwei.

16 Na Yeisu yadi ve'awapa'ipa'i'i vehabana ipanivila, iwalo, 'Hava vehabana am'au'aubabadane?'

17 Na ehebo towaho bodaone aidiyena Yeisu ainai iwalo, 'Taubada yadi ve'awapa'ipa'i'i wuwuna natugu, alu'aluwa yababana ainai ta nigele howahowana yo i'aubabada, na hesi am taumulitao nigele howahowadi yo hi'abiye namwanamwa.

18 Na ana lovalane tupwana hauga alu'aluwa yababana yana paihowaena itai na awanaena gwalagwalabuho himahamahalava, yo ivesalatau'i'i eena ibatubatutuli. Na am taumulitaone bada ya'awanoiyedi'o yo ebeha alu'aluwa yababana gama ainaena higabae mahalavaei, na nigele howahowadi.'

19 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yede vedova? Ta nuwamiu hipwanopwano aliline! Bada yami nuwapwano ainaena ya'abitau'wata'o. Hola gamanane amlauvaiyama, ya'ita.'

20 Eeta gamanane hilawei ainai, na alu'aluwa yababana Yeisu i'i'itane, eeta i'abilauwi ta gamawa itai, na bale'uwai ibe'u, na ibatubatutuli na awanaena gwalagwalabuho imahamahalava.

21 Na Yeisu gama tamana ainai iwalo, 'Aiteya hauga ainai yana lovala ivevetuwunine?'

Na tamana iwalo, 'Yana hauga heda ainaena.

22 Ebe itai hauga tupwana ainai igebeuyoi aiwa ala'alahidi aidiyai, na tupwana hauga we'aha ni'uni'udi aidiyai igebeuyoi yo muhamuhana i'oiye mwalowoiuyo.'

23 Na Yeisu towahonane iwalo auline, 'Bada uwalo ebe howahowana, awa? Na hesi unuwatuwu avivini ebe tayemidi, ginauli maudoina malamalaidi alidai.'

24 Tenem ainai towahonane iwalo mwala'i, iwalo, 'Bada yayemidi'o, na nigele yemidi moiha. Nuwanuwagu yo yagu yemidi u'abiye wahiyala.'

25 Na Yeisu boda maudoidi hisagesagenama i'itadine, eeta alu'aluwa yababana iwaloweine, iwalo, 'Owa alu'aluwa yababam yam paihowaena gama iyauyaule, yaloinaego yo

utauvehulu ta'i, yo havena hinage ehebo hauga uluwuluwuyo ainai'.

26 Eeta alu'aluwawa iwuiwui ta gama i'abiye tai, ta ibatubatutuli mwala'ina, na alu'aluwa yababana ainaena imahalava ta ilalaune. Na bodaone gama hi'i'itane ana ita dova imwalowoi, na himeheuhi ta hiwalo, 'Bada imwalowoi'o'.

27 Na Yeisu gama nimanai i'abi ta i'abiye towolone, bada inamwanamwa'o.

28 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hiluwu vadai, ta nemai hibom. Eena ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada, vedova ai ta nigele howahowamai yo alu'aluwa yababana aheusili mahalavaei?'

29 Na Yeisu iwalo, 'Nigele teya hava ainaena alu'aluwa yababadi taheusilidi. Neta ta'i awanoiyena Yaubada ainai.'

Yeisu yana mwalowoi vehabana i'au'aubabada
(Madiu 17:22-23; Luke 9:43-45)

30 Yeisu mayana taumulitaone dalavanane hitauvehulu. Ta Yeisu nigele nuwanuwana boda hihanapui aiteya ainai hilalau, ainaede Galili ana amwahanaena hilalaune,

31 ta ana taumulitao ive'itadine yana mwalowoi vehabana, iwalo, 'Howola yau Tomowa Moihagu agu tauhuhulawa abo ihuhulaegau agu alehao aidiyai yo hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga tuluhanai abo yatowolouyo'.

32 Na yana aubabadane vehabana nigele hiyahanapui, na hesi nigele ainai hiyapanivila, wuwuna himeheuhi.

Tauloina iya taumulita
(Madiu 18:1-5; Luke 9:46-48)

33 Bada dalava Kapeneum ainai himahalava ta vadai hiluluwune, ta nemai Yeisu ipanivila ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Aiteya ginauli vehabana am'awa'awa pa'ipa'i'i amwahai?'

34 Na hihinimaya ta nigele hiyayemaiha, wuwuna yadi awapa'ipa'i'i neta ebeha yaiya aidiyena ivetaumugai.

35 Eeta Yeisu imiya na hitau 12 iyogaedima na ive'ita aidiyai, iwalo, 'Ebe yaiya owa nuwanuwam ta alimiyena uvetauloina ilowoinanego na ubom umwau aituluyowego yo uvetaupaihowa am geluwo vehabadi'.

36 Ta ehebo gama ilauvaiyama ta ahipudiyai ivetowolo na i'atuhapwali ta iwalo aulidine,

37 iwalo, 'Ebe yaiya owa gama teina dova u'awa taumanaei yau vehabagu, neta yau hinage ya'awa taumanaego, na nigele ebeha yabom aliguwai, na hinage agu tauvetamale Yaubada baidagu u'awa taumanaegai'.

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Luke 9:49-50)

38 Yoni ivetuwuni na iwalo, ‘Taubada, ehebo towaho
a'i'itane yehamwena alu'aluwa yababadi iheuheusilidi, eeta
alaugagayowei, wuwuna towahonane nigele yada boda’.
39 Na Yeisu hesi iwalo, ‘Havena amlaulaugagayo. Wuwuna
ebe ehebo yaiya ginauli wahiwahiyaladi yehaguwena
ipaipaihowaidi, nigele mata iyahinaligau.
40 Ebe yaiyadiwo nigele hiyave'alehaegita hiya ada
haguwo.
41 ‘Na hinage amnuwatuwu avivini neta ebe gadomiu
imagumaguni na yaiya bwahi ivenumagomiu wuwuna omiu
Besinana yana bodao, iya ana maiha namwanamwana
howola abo ilobai.

Hava i'abiye yababagita
(Madiu 18:6-9; Luke 17:1-2)

42 ‘Ebe yaiya itowoi na agu tauyemidi teya heda teina
dova na i'abiye be'u, towahonane nuwana waihiunane
ilowoinanei na gaima mwala'ina gadonai hihipwai ta maga-
imana hivehanene ni'uwai.
43-44 ‘Hinage ebe nimam i'abiye be'ugo ilowoinanego yo
utom vehulu. Neta nigele ana yababa ebe manima tom-
tomna mata yawahim namwanamwana ulobai. Na hesi
iyababa alili alimwai ebe manima bwaubwaum na higabae
aituluwego dalava ala'alahina ainai, tupwanane ainai aiwa
nigele yana ababoho.
45-46 ‘Yo hinage ebe aem i'abiye be'ugo ilowoinanei
utomvehulu. Neta nigele ana yababa teya ebe ae
ehe'ehebom mata yawahim namwanamwana ulobai. Na
hesi yababa'alili alimwai ebe ma'ae bwaubwaum na higabae
aituluwego dalava ala'alahina ainai.
47 ‘Mehem hinage dova, ebe i'abiye be'ugo uwunihivehulu
ta'i, wuwuna nigele ehebo hinage ana yababa ebe mamehe
ehe'ehebom mata Yaubada yana Abaloina ulobai. Na hesi
yababa alilina alimwai ebe mamehe bwaubwaum higabae
aituluwego dalava ala'alahina ainai.
48 Tupwanane ainai wesoweso hi'ai'aidi na nigele yadi
aba'ovi, na aiwa ala'alahina nigele yana ababoho.
49 ‘Ainaena tomowa maudoidi aiwa ala'alahina
i'abiye namwanamwadi dova yagahu ai'ai i'abi'abiye
namwanamwa.
50 ‘Yagahu ginauli namwanamwana na ebe ana lautowoi
isawali nigele howahowana yo inamwanamwauyo. Ta
ilowoinanegomiu yo yami mumuga ambom amlautowoidi
adi amna dova amvelauwegomiu ehebo ehebo ainai.’

10

Vinawahe vehabana
(Madiu 19:1-12)

1 Yeisu tupwanane itauvehulu, ta Yudeya yana tupwaena
ilalaune, ta igegeyo'awane bwahi Yolidani hali tupwanaena,
ta boda mwala'ina hitau'ahaiyama ainai, na hinage mumu-
ganawa dova ive'ita aidiyai.
2 Na Palisiwone hilaoma ta nuwanuwadi yo Yeisu hitowoi,
eeta ainai hipanivila hiwalo, 'Taubada vedova yada loina
vinawahe vehabana? Howahowana yo towaho mwanena
ivinawaheyei?'
3 Na Yeisu iwalo, 'Vedova Mosese loina imomohegomi-
une?'
4 Na Palisiwone hiwalo, 'Mosese italam yo ebe towaho
nuwanuwana ivinawahe, mugai pepa ainai yana
ta'wata'wata iwalo mahalava, eena mwanena imohei ta
ebe ivinawaheyei'.
5 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Mosese loina neta ilelelene omiu
yami nuwapwanopwano vehabana.
6 Na hesi amnuwatuwu avivini Yaubada yana yemasele
mugai ainaena tomowa bwau iyemaseledine towahona na
waihiuna.
7 Teina wuwuna towaho tamana yo hinana ilauvehuludi
na asolena baidana himiyabwau,
8 yo hitau bwauwone taudi ehebo ta'i. Mwalona hitau
bwau himiya wahiwahi na teina hauga bada hive'ehebo'o.
9 Yaubada bada imwaubwauwedi'o, eeta nigele howa-
howana yaiya teya iyemiya wahiyedi.'
10 Na mulitai Yeisu mayana taumulitao hiwuyoma vadai ta
taumulitaone hipanivilauyowei vinawahe vehabana.
11 Na Yeisu iwalo aulidine, 'Ebe yaiya towaho asolena
ivinawaheyei na itawahola geyo'awa vali waihiu ainai,
towaho teina mwanena mugamugaina ainai ipaihowai
yababana, wuwuna ipwanoli.
12 Na hinage ebe waihiu asolena ivinawaheyei na itawa-
hola geyo'awa vali towaho ainai, waihiunane ipwanoli'o.'

Yeisu hedaheda iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Luke 18:15-17)

13 Tomowa hedaheda hilawedima Yeisu ainai ta ebe i'abi
aidiyai. Na hesi ana taumulitaone hedahedaone hi'auhidi.
14 Na Yeisu ana taumulitao i'itadi ta ihinahinabodaidi
iwalo, 'Havena hedaheda amlaulaugagayowedi, na hesi am-
talamwedi yo aliguwai hilaoma, wuwuna hedaheda teina
dova Yaubada yana Abaloina ilowoinanedi moiha.

15 Moiha ta'i ebe yaiyadiwo nigele dova teina hedahedaone
yadi yemidine, nigele mata Yaubada yana Abaloina ainai
hiyaluwu.'
16 Eeta Yeisu hedahedaone i'avalaidi ta nimana imwau
aidiyai, na iwalo velauwedine.

Wasawasa vehabana
(Madiu 19:16-30; Luke 18:18-30)
17 Yeisu itowolo ta ebeha ilau, na ehebo towaho isage-
nama ta ipwagogo Yeisu mehenai na iwalo, 'Taubada, ya-
hanapuiya'o ebeha owa tauve'ita namwanamwana, eeta
hava mata yapaihowai ta ebe yawahi miyamiya vateyaina
yalobai?'
18 Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, 'Vedova ta u'awa
namwanamwaegaune? Nigele teya yaiya namwanamwana;
neta bada Yaubada ibom.
19 Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta
ebeha: Havena yemwalowoi, havena pwanoli, havena
aivavali, havena ve'ewa oya'oyama, havena oyamaena to-
mowa yadi tobwatobwa uvaivaidi. Na hinage tamam yo
hinam uve'ahihiyedi.'
20 Na towahonane iwalo, 'Taubada, yagu hauga heda
ainaena na teina wau loinaone teina yamulitaedi moiha'.
21 Eeta Yeisu mayana yaliyaya towahonane ivinunui, na
iwalo, 'Neta ta'i ehebo ginauli i'abiye be'ugone. Uwuyo yam
dalavai, yo yam tobwatobwa maudoina uvegimwalaedi,
yo adi maiha u'aiyauyanei wewelohe aidiyai, na ulaoma
umulitaegau, ta mulitai yam wasawasa galewai ulobai.'
22 Walo teina towahonane ibenalei na yana wasawasa
mwala'ina inuwavi, ainaena nuwana iyababa moiha, ta
iwuwuyone na Yeisu yana walo nigele iyamulitaei.
23 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta ana taumulitao aidiyai iwalo,
'Ebe yaiyadiwo hiya mayadi wasawasa mwala'ina yadi luwu
Yaubada yana Abaloina holanai ivitai'.
24 Na ana taumulitao nuwadi ipwanopwano yana walo
teina vehabana. Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Natuguwao,
Yaubada yana Abaloina ana luwu ivitai alili.
25 Moiha ta'i kameli iya lagulagu mwala'ina, eeta tupwana
vitaina yo kameli nidili gudana holanaena iluwu, na hesi
wasawasao yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai
ali'alili.'
26 Yeisu yana walo teina vehabana, ana taumulitao hin-
uwapwanopwano moiha ta hiwalo auline, 'Ebe dova, yaiya
yede howahowana na awanamwanamwane ilobai?'
27 Eeta Yeisu ivinunuidi na iwalo, 'Ginauli teina vitai
ali'alilina tomowa aidiyai, na hesi nigele iyavitai Yaubada

ainai, wuwuna Yaubada ainai ginauli maudoina mala-malaina'.
28 Na Pita iwalo, 'Taubada, ai vedova? Wuwuna yama tobwatobwao maudoidi bada atauvehuluidi'o na amumulitaegone.'
29 Na Yeisu iwalo, 'Moiha, ebe yaiyadiwo omiu yami vadao, yo tahimiyao yo nuhumiyao yo hinamiyao yo tamamiyao yo natumiyao yo yami toputopu amtauvehuluidi, na hinage muya amlobai vehabagu na wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana,
30 ami maiha teina ta'i amlobai dova 100 vadao yo tahimiyao yo nuhumiyao yo hinamiyao yo natumiyao yo yami toputopuwo, yo hinage howola abo galewai yawahimiu miyamiya vateyaina amlobai.
31 Na teina ta'i taumugaiwone bagibagilidi howola abo himulita, na hiya taumulita howola abo himugai.'

Yeisu yana mwalowoi ana walomahalava tonugana (Madiu 20:17-19; Luke 18:31-34)

32 Howola amwahai hihaehae Yelusalem vehabana, na Yeisu imugamugai, na ana taumulitao himulimulita, na mayadi nuwapwanopwano, na tupwana tomowa hinage mayadi meheuhi amwahai himulimulitaedi. Eeta ana taumulitaone hitau 12 iyoga'ahauyowedi, na ivetamaledi hava mata imahalava ainai,
33 iwalo, 'Teina ta'i tahahae Yelusalem. Yau Tomowa Moihagu na agu tauhuhulane ihuhulaegau taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao aidiyai, yo yagu mwalowoi vehabana hiloina, yo mulitai abo himohegeyo awaegau nigele Yudeya aidiyai,
34 yo hitalawahiyegau na hihowaigau ta balavaiyena hisapigau, yo mulitai hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonuga abo yatowolouyoma.'

Yemesa yo Yoni yadi awanoi Yeisu ainai (Madiu 20:20-28)

35 Yemesa yo Yoni, hiya Sebedi natunao, Yeisu ainai hilaoma yo ainai hiwalo, 'Taubada, alaoma habi awanoi alimwai'.
36 Na Yeisu iwalo, 'Hava nuwanuwamiu yo yapaihowai vehabamiu?'
37 Na hiwalo, 'Nuwanuwamai na yam abaloina ainai vahalimwai amiya, ehebo nima tautuwamwena na ehebo nima eha'ehamwena'.
38 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Omiu yami awanoi teina vehabana nigele amyahanapui. Muya vedina ainaena mata yanuma, omiu howahowana amnuma? Na hinage

mwalowoi ana bapitaiso vitainane abo yalobai, omiu hinage howahowamiu yo ambapitaiso?'

39 Na hiwalo, 'Howahowamai'.

Yeisu iwalo, 'Moiha, vedinane ainaena mata yanumane, omiu hinage ainaena mata amnuma, yo hinage bapitaisonane ainaena abo yabapitaiso omiu hinage dova ambapitaiso,

40 na hesi nigele howahowagu yavesinuwa yaiyadiwo howola abo yagu vetauloina ainai nima tautuwaguwena yo nima eha'ehaguwena himiya, wuwuna Yaubada iya yana abaloina na ivesinuwa?'

41 Taumulitao hitau nima bwaubwau Yemesa yo Yoni yadi awanoi vehabana hibenalei ta adi modi'iniyedi.

42 Ta Yeisu maudoidi iyoga ahaidima na iwalo aulidine, 'Omiu amhanapuiya'o hiya bale'uwai hiyogaedi ebeha babadao yadi tomowao hiloiloina yaiyaiyedi.

43 Na omiu hesi havena hinage dova hiya ampaipaihowai. Na hesi ebe yaiya owa ebe nuwanuwam yo alimiyena uvetauloina ilowoinanego yo am geluwo vehabadi uvetaupaihowa.

44 Yaiya hinage ebe owa nuwanuwam yo alimiyena uvetaumugai ilowoinanego yo am geluwo maudoidi vehabadi uvetaupaihowa.

45 'Na yau Tomowa Moihagu yalaoma bale'uwai nigele ebeha tomowa vehabagu hipaihowa, na hesi habi paihowa tomowa vehabadi, na hinage yatalamwegau yo yamwalowoi tomowa bagibagilidi adi livahi vehabana.'

Batimiyo mehena inamwanamwa
(Madiu 20:29-34; Luke 18:35-43)

46 Mulitai hilalau Yeliko ainai, na hauganane Yeisu mayana taumulitao Yeliko hilauvehulu, boda mwala'ina hinage himulitaedi, ta taumehe gibugibu yehana Batimiyo hilolobaine, iya Timiyo natuna, na hauga maudoina amwaha papalinai imiyamiya ta i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa vehabadi.

47 Na Batimiyo wasa ibenalei ebeha Yeisu towaho Nasaleti ilalau, eeta Yeisu ainai iyoga, iwalo, 'Ae Yeisu, owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegau!'

48 Eeta tomowa maudoidi Batimiyo hi'auhi, hiwalo, 'Ulaumwau! Havena wui!'

Na bada iwui mwalamwala'i, iwalo, 'Owa Deivida tubuna, u'atemuyamuyaegau'.

49 Eena Yeisu itowolo ta iwalo, 'Amyogaenama'.

Na boda hinage hiwalo, 'Ausala, Yeisu iyogayogaego'.

50 Eeta ana abobo ivaivehuludi, na itowolo mwayamwayau ta Yeisu ainai ilalaune.

51 Ta Yeisu ainai iwalo, ‘Hava nuwanuwam yo vehabam
yapaihowai?’
Na taumehegibugibuwa iwalo, ‘Taubada, howahowana yo
mehegu u'abiye maseledi?’
52 Ta Yeisu iwalo, ‘Ausala! Teina ta'i yam yemidiyena
bada mehem hinamwanamwa'o.’ Tenem ainai mehena
himaseleuyo, ta amwahai Yeisu imumulitaeine.

11

Yeisu yana luwu Yelusalem ainai
(Madiu 21:1-11; Luke 19:28-40; Yoni 12:12-19)

1 Haugana hihaehae Yelusalem vehabana na dalavao
habuludi Betani na Bedipegi vahalidiyai himahamahalava,
neta oya Olibe elauhanai, na Yelusalem mehediyai tupwana
amwaha daodaona. Eeta Yeisu ana taumulitao bwau iveta-
malemugaiyedi dalavaowa habuludi aidiyai,
2 na aidiyai iwalo, ‘Amlau dalava tenem mehedaine ainai,
na ebe ammahalava dalavanane ainai, lagulagu ehebo
am'ita lobai aiwa ainai hilauhipwaiya'o, neta doniki vau-
vauna, iya nigele tomowa ainai hiyagelugelu, lagulagunane
amlivahi yo amlawenama.
3 Na ebe yaiya ipanivila alimiyai na iwalo, “Hava ve-
habana neta lagulagune amlivalivahine?” Towahonane
amwalo auli amwalo, “Taubada nuwanuwana, na hauga
ahu'ahubalina ta'i abo mulitai ivetamaleuyowenama”.’
4 Eeta hitau bwauwa hilau dalavanane ainai ta lagulagu
doniki hilobai vada mehe'awanaena, na aiwa ainai hilauhip-
waine, eeta hivetuwuni yo hilivahi.
5 Hilivalivahi na tupwana tomowa hitowotowolo vaha-
lidiyai hiwalo, ‘Hava vehabana neta lagulagune amlivali-
vahine?’
6 Hitaubwauwa hiwalo, ‘Taubada nuwanuwana, yo hauga
ahu'ahubalina ta'i abo ivetamaleuyowenama’. Ta aidiyai
hitalamweine.
7 Ta lagulagunane hilauvai ta hilalaweine Yeisu ainai,
na adi 'wamaena dagelana hivevehene, eeta Yeisu igelu
taohani, ta ilalaune.
8 Na boda bagibagilidi hinage adi ale'owo amwahai hive-
hedi, na tupwadi aiwa lagalagadi malugulugudi higuladi
amwaha ana yepasa vehabana.
9 Na tupwana boda adi mugai na tupwana boda adi
mulita, na maudoidi Yeisu hino'ono'owei na hiwuiwui, hi-
walo, ‘Awalo vetuvehaeyego Taubada, Yaubada yehanaena
ulaoma habi haguigai.
10 Abaloina tubumaiyao Deivida ainaena imahalavauy-
oma. Teina vehabana Yaubada ewa'aliliyai ano'ono'owei.’

11 Ta Yeisu bada Yelusalem ainai imahalava'o ta vada
tapwalolo mwala'ina ainai iluwu, ta ginauli bahudi vada tap-
walolo holanai i'i'itadine, na bada ilavilavi'o, eeta mayana
taumulitao hitau 12 baidanao hiwuyo Betani ta nemai
hi'e'enone.

Yeisu aiwa iwalo yagai
(Madiu 21:18-19)

12 I'ahubena na hitowolo ta Betaniyena hiwuyouyo
Yelusalem vehabana, ta Yeisu ivahali,
13 na amwaha daodaowena aiwa ana ita dova damaya
maluguna i'i'itane, eeta ilau vahalinai yo nuwanuwana
ebeha ainona i'ai, na hesi i'itayawa lugu a'avana, wuwuna
aiwa ai'aino howola yadi hauga.
14 Eeta Yeisu aiwanane iwalo yagai, iwalo, ‘Havena hinage
u'ai'ainouyo yo tomowa alimwena hi'ai'ai’. Ta yana walo
teina ana taumulitao hibebenaleine.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo holanaena
(Madiu 21:12-17; Luke 19:45-48; Yoni 2:13-22)

15 Haugana Yelusalem ainai hilaoma, na vada tap-
walolo mwala'ina holanai iluwu, na tauvegimwalao yo
taugimwalao holanaena iheusili mahalavaedi, na mane ana
tausenisiwo yadi tebeli i'oibuiyedi, na gabubu adi tauveg-
imwala yadi abamiya hinage i'oibuiyedi.
16 Na hinage vada holana ilaugagayowei yo havena to-
mowa mayadi maketi hilaulau vada holanaena.
17 Na ive'itadi iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana
walo hilelelene amhanapuiya'o, iwalo, “Yagu vada mata
hiyogaei vada aba'awanoi tomowa maudoidi vehabadi”, na
omiu am'abigwaipile yami aba'aivavali’.
18 Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao Yeisu
yana paihowa teina wasana hibenalei, na himodi'iniyei, ta
hinuwanuwatuwu vedova na hi'oiye mwalowoi, na hesi
nigele howahowadi wuwuna himeheuhei na hinage Yeisu
yana ve'ita tomowa maudoidi nuwadi ivai.
19 Na bada imasigili'o, ta Yeisu mayana taumulitao
Yelusalem hilaugabaei, ta Betani ainai hilalaune.

Aiwawa Yeisu iwawalo yagaiwa iwelai
(Madiu 21:20-22)

20 I'ahubena na hitowolo habi wuyo Yelusalem, ta amwa-
hai hilaulau, na Yeisu aiwawa iwawalo yagaiwa hi'itaya'o
bada iwelai'o.
21 Eeta Pita Yeisu yana walo yagaiwa inuwatuwui ta iwalo,
‘Taubada u'ita aiwawa uwawalo yagaiwa bada iwelai'o’.

22 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ebe yami yemidi ammwauwi
Yaubada ainai, omiu hinage paihowa wahiwahiyaladi am-
paihowaidi.
23 Hinage yawalo moiha alimiyai ebe yaiya owa nigele
uyavenuwabwau na hesi uyemiyemidi yo hava uwalowei
mata imahalava ta'i, ebe oya tenem uloinaei yo uwalo,
“Umiyadobi uhanene ni'uwai,” yam walone i'awa abiye ta'i.
24 ‘Eeta yawalo alimiyai ebe hava am'awanoiyei Yaubada
ainai amyemidi ta'i, ta howola abo amlobai.
25-26 Hinage ebe am'awanoi Yaubada ainai ami geluwo
yadi pwanoliwo amnuwahamuidi ebe hava yadi mumuga
alimiyai, yo teina ainaena Tamada galewai omiu hinage
yami pwanoliwo inuwahamuidi.’

Yeisu yana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Luke 20:1-8)

27 Hinage hiwuyoma Yelusalem, ta Yeisu vada tapwalolo
mwala'ina holanai ilowolowouhi, ta taupwaoliwo mwala'idi
yo loina ana tauve'itao yo hinage babadao hilaoma,
28 ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Towaho, yaiya yana
loinaena ta teina dova upaipaihowaine?’
29 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Mugai yapanivila alimiyai na
ebe amyemaiha, yau hinage yawalo auligomiu yagu loina
vehabana.
30 Yagu panivila teina: Yaiya yana loinaena ta Yoni
tau'abiye bapitaiso ipaipaihowane? Yaubada? bo nuwana
ehebo tomowa?’
31 Na hibom aidiyai hi'awa pa'ipa'i'iuyowedi, hiwalo, ‘Yana
walo vedova mata tayemaihane? Ebe tawalo, “Yaubada
ainaena”, mata iwalouyoma yo iwalo, “Abo! Hava yede
vehabana ta Yoni nigele amyayemidiyei?”
32 Na ebe tawalo, “Tomowa ainaena”, mata boda
hi'waunihanihaegita.’ Wuwuna tomowa bagibagilidi Yoni
hiyemidiyei ebeha iya tauwalo mahalava moiha.
33 Eeta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, ‘Nigele aya-
hanapui’.
Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yau havena hinage alimiyai
yawalowalo mahalava yaiya yana loinaena ta teina dova
yapaipaihowaine’.

12

Taubada yana tanovi ana taupaihowao
(Madiu 21:33-46; Luke 20:9-19)

1 Yeisu iwalo vegevegediyedi, iwalo, ‘Ehebo towaho yana
tanovi i'umai gileipa a'ava na abwalu ipaihowai, ta gileipa
yana abatam ipaihowai, na vada tanovi holanai i'a'abine,

eena yana taupaihowao iloinaedi ta hi'ita'ita avivini, na iya ilau'o hali tupwai.

2 ‘Na bada ai'aino ana hauga, ta taubadanane yana hevali ehebo ivetamalei ta ebeha gileipa ainona tanovi ana tau'ita aviviniwo aidiyena ivaidima.

3 Ilaulau ta nigele hiyamohei, na hesi hi'abi avivini ta hi'aitutuwei, na nimanima a'avana hivetamalei ta iwuwuyone.

4 ‘Taubadanane yana hevali bwauna hinage ivetamalei, ta hinage ilau aidiyai, ta hitalai vahunai, na mayana hinimaya ilalau gwaipilene.

5 ‘Hinage tonugana ivetamalei aidiyai ta hi'oiye mwalowoi. Na hinage bagibagilidi ivetamaleidi aidiyai, ta tupwadi hitalaidi na tupwadi hi'oiye mwalowoidi, na hinage dova bagidagilidi hi'abiye yababadi.

6 ‘Tenem ainai ehebo ta'i imiyamiya, iya natuna moiha, dova hinage ivetamalei aidiyai, yana nuwatuwu iwalo, “Iya ta'i natugu, mata hive'ahihiyei”.

7 ‘Ta natunawa imahalava aidiyai, na tau'ita aviviniwo hibom aidiyai hiwalo, “Taubada teina natuna ilalaoma, na ebe ta'oiye mwalowoi, mata tanovi teina maudoina taloina”.

8 Eeta hi'abi avivini ta hi'oiye mwalowoi, na tanovi ainaena higabae mahalavae.’

9 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ipanivila aidiyai iwalo, ‘Hava mata taubadanane ipaihowai? Moiha taubadanane mata ilaoma yo taupaihowaowa i'oiye mwalowoidi, eena tanoviwa tau'ita avivini vagadi imohedi.’

10 Yeisu hinage walo vegevegedi Buki Ve'ahihi ainaena iwalo mahalavaei iwalo, ‘Amnuwatuwu avivini Buki Ve'ahihi iwalo mahalava teina dova:

“Logidiwa mwalona tau'abi vada hita'wata'wataeiwa, na
teina hauga bada hivetowoloya'o yo ivelogidi mugai,
na logidi maudoidi inamwanamwa gabaedi.

11 Teina Yaubada yana paihowa abanuwapwanopwano al-
idai.” ’

12 Yeisu yana walo vegevegedi teina taupwaoliwone mwala'idi yo Palisiwone hibenalena'o ta hihanapuiya'o ebeha hiya ta'i vehabadi i'au'aubabadane, ainaede tupwana amwa'amwaha hibehebeha yo ebeha hi'abi avivini, na hesi nigele hiya'abi avivini wuwuna himeheuhi boda aidiyai. Ta hilauvehulu ta hilalaune.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Luke 20:20-26)

13 Eeta tautaubadaone tupwadi Palisiwone yo hinage Helodi yana bodao hivetamaledi Yeisu ainai yo ebeha panivilaena hi'oyamaei ta yana lauhapuli hilobai.

14 Hilaoma Yeisu ainai ta hiwalo, ‘Taubada, bada ahanapuiya'o ebeha owa tauve'ita moiha, na tomowa yadi wahiyala vehabana nigele uyameheuhi, na hesi walomoiha uwalo mahalava ehebo ehebo tomowa maudoidi aidiyai, neta Yaubada yana amwaha uve'ita moiha.

15 Vedova, howahowana yo Wasawasa Sisa vehabana takesi tamwauwi, bo havena? Na Yeisu yadi oyama bada ihanapuiya'o, ta iwalo, ‘Hava vehabana amtowotowoigaune? Abo hola manenane amvaiyama yo ya'ita.’

16 Eeta mane siliba ehebo himomoheine. Na Yeisu iwalo, ‘Mane teina ainai yaiya 'alu'aluwana yo yehana?’

Na hiwalo, ‘Wasawasa Sisa’.

17 Eeta Yeisu iwalo, ‘Ehe dova neta ebe Sisa yana paula ammohe sisa ainai, na ebe Yaubada yana paula Yaubada ammohei’.

Na Yeisu yana walo teina vehabana nuwadi ipwanopwano mwala'ina.

Taumwalowoi yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Luke 20:27-40)

18 Hinage Sadusiwone hilaoma Yeisu ainai, hibom nigele hiyayemidi taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, ta hipanivila hiwalo,

19 ‘Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o, iwalo, “Ebe ehebo towaho itawahola na nigele natuna na imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane baidana hitawahola, na ebe waihiunane natunao ilabahidi taumwalowoiwa aivelahenao”.’

20 Na aba'ita himohei hiwalo, ‘Ehebo towaho matahinao himiyamiya adi bagibagili hitau 7, na adi tautuwane itawahola, na mulitai mwanenane nigele iyalabalaba na towahonane imwamwalowoine.

21 Eena hinage tahina vahalinaena hiwapenawa itawaholai, ta hinage dova nigele iyalabalaba na imwalowoi. Hinage tahina vahalinaena hiwapenane itawaholai ta dova nigele iyalabalaba na imwalowoi.

22 Dova bada tahinao maudoidi hiwapenane hitatawaholaine na himwamwalowoine, na nigele hinage natudiyao; na mulitai hiwapewa imwamwalowoine.

23 Eeta towolouyo ana haugai waihiunane mata aiteya towaho mwanena moiha? Wuwuna maudoidi bada hitawaholaiya'o.’

24 Na Yeisu panivila teina iyemaiha, iwalo, ‘Neta yami pwanoli, wuwuna Buki Ve'ahihi nigele amyahanapui, na hinage Yaubada yana wahiyala nigele amyahanapui.

25 Towolouyo tuluhanai tomowa nigele hiyatawatawahola,
na hesi yadi miya tausagenawasaone galewai dova.
26 Mwalona Yaubada iwalo Mosese ainai towolouyo veha-
bana, ebe Buki Ve'ahihi amvahili am'ita lobai, hauganane
Mosese balabala awawai ilaulau na Yaubada aiwa lohawa-
hawawalina ainaena Mosese ainai iwalo, "Yau Abelaham
yana Yaubada, na Aisake yana Yaubada, na Yakobo yana
Yaubada".
27 Ainaena Yaubada nigele tomowa mwalomwalowoidi
yadi Yaubada, na hesi tomowa mayawahidi yadi Yaubada,
na omiu hava yami ve'itaone ginauli teina vehabana nigele
moihana.'

Loinao mwala'idi
(Madiu 22:34-40; Luke 10:25-28)

28 Hinage loina ana tauve'ita ehebo ilaoma, ta hiya yadi
aubabada Yeisu baidadi ibenalena'o, ta yadi panivila adi
maiha Yeisu ainaena ibenaledi'o hinamwanamwa alili, eeta
iya hinage Yeisu ainai ipanivila, iwalo, 'Taubada, loina
maudoidi aidiyena aiteya loina mwala'ina?'
29 Ta Yeisu iwalo, 'Loina mwala'ina teina: "Omiu Isilelі-
wone yagu walo teina ambenalei neta Yaubada yada Bada
ehebo ta'i,
30 ainaena ada Tauloina Yaubada uvelauwei atem mau-
doina ainaena na alu'aluwam maudoina ainaena na yam
nuwatuwu maudoina na hinage yam wahiyala maudoina
aidiyena".'
31 'Na ehebo hinage loina mwala'ina teina, "Am geluwo
uvelau aidiyai dova ubom uvelavelauyoigone".

'Loina bwauwone teina loina maudoidi himwala'i
gabaedi.'
32 Loina ana tauve'itawa Yeisu yana walo ibenalena'o, ta
iwalo, 'Taubada, yam walo neta walo moiha, ebeha iya ta'i
Yaubada, nigele teya Yaubada iyamiyamiya.
33 Howahowana tavelavelau ainai ateda maudoina
ainaena, na yada nuwatuwu maudoina ainaena, na
yada wahiyala maudoina ainaena, na hinage ada
geluwo tavelavelau aidiyai dova ita tavelavelauyoigita.
Loina bwauwone mwala'idi, na hesi lagulagu bo ai'ai
tapwaopwaoliyedi Yaubada ainai, hiya nigele loina
mwala'ina, awa?'
34 Na Yeisu towahonane yana walo ibenalena'o bada
moiha, ta aidiyai iwalo, 'Neta walo moiha, na owa Yaubada
yana Abaloina vahalinai umamahalava'. I'ovi na to-
mowaowa Yeisu higagadaei, ta nigele teya iyapanivilauyo
ainai.

Besinana iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Luke 20:41-44)

35 Mulitai Yeisu vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'ita tomowa aidiyai ta iwalo, ‘Vedova ta tupwana loina ana tauve'itao hiwalo ebeha Deivida tubunao ainaena Besinana towahona ilalaoma.
36 Mwalona vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi Deivida ive'ita, eeta Deivida Besinana i'awa Bada ainai, iwalo:
“Yaubada iwalo yagu Bada ainai,
‘Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau
aituluwedi aem elauhanai’ ”.
37 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida tubuna ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?’ Na boda maudoidi Yeisu yana ve'ita nuwadi ivai.

Yeisu loina ana tauve'itao i'awa yababaedi
(Madiu 23:1-36; Luke 20:45-47)

38 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Havena loina ana tauve'itao yadi mumuga ammulimulitaei, wuwuna hiya yadi laulau ta'i nuwanuwadi yo adi ale'owo daodaodi hili'wali'wadi na tomowa ahi'ahipudiyai hita'ita'i'ili ta ebe hiwalo vetuvehaedi.
39 Na hinage nuwanuwadi abamiya namwanamwadi vada tapwalolo aidiyai yo hinage guyau adi hauga aidiyai nuwanuwadi yo vatavatai himiyamiya.
40 Na hinage tomowa mehediyai Yaubada ainai yadi awanoi daodaodi, na hesi yadi awanoine nigele namwanamwana, wuwuna atediyai hinuwanuwatuwu vedova mata hiwahiwapewo hi'oyamaedi, yo yadi tobwatobwa hivaidi. Ainaena howola abo Yaubada maiha yababana imohedi.’

Hiwape yana velau
(Luke 21:1-4)

41 Mulitai Yeisu velau ana abamwau vahalinai imiyamiya, na wasawasao bagibagilidi yadi velau mwala'idi i'ita'itadi.
42 Na hinage hiwape wewelohena i'i'itane yana velau toea bwau a'ava imwamwauwine.
43 Eeta Yeisu ana taumulitao iyoga ahaidima, ta aidiyai iwalo, ‘Tenem, hiwapene yana velau maudoidi yadi velauwo imwala'i gabaedi.
44 Wuwuna hibom yadi tupwao mwala'ina himiyamiya, na hesi hiwape tenem wewelohenane yana mane maudoina imwauwiya'o, ta nigele hinage teya yana tupwa iyamiyamiya ebe ainaena ana igimwala.’

13

Hauga vitaina howola abo imahalava
(Madiu 24:1-14; Luke 21:5-19)

1 Yeisu mayana taumulitao vada tapwalolo mwala'ina
ainaena himalava, na ana taumulita ehebo ipanivila, iwalo,
‘Taubada, u'ita vadao teina adi paihowa namwanamwa alili,
gaima mwala'idi aidiyena hi'a'abidine’.

2 Na Yeisu iwalo, ‘Vadaone mwala'idi u'i'itadine mata
maudoidi hilo'elo'edi na nigele teya tupwa uya'itauyoi’.

3 Mulitai Yeisu ilau Olibe oyana ainai na italumiyahiwa,
na ainaena vada tapwalolo Yelusalem ainai ivinuvinunui,
na Pita, Yemesa, Yoni yo Andulu hilaoma ta hibom Yeisu
baidadi, hiwalo auli hiwalo,

4 ‘Taubada, uwalo auligai aiteya hauga ainai vada tap-
walolo mwala'ina hilo'e na aiteya ve'ive'ilala aidiyena
ahanapui ebeha ginauliwone mata himahalava?’

5 Eeta Yeisu i'apuhini, yo aidiyai iwalo mahalava ta
iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu, havena tomowa tupwadi
hi'oya'oyamaegomiu.

6 Wuwuna howola abo tomowa bagibagilidi yehaguwena
hilalaoma na ebeha oyamaena himugaiyegomiu, ta ehebo
ehebo aidiyena hiwalo, “Yau Besinananane”, na tomowa
bagibagilidi himulitaedi.

7 Hinage wasa abo ambenaledi alehao vahalimiyai na
amwaha daodaowai hibom hi'ale'alehauyoidi, havena
am'alu'aluvagavaiyedi. Ginauliwone teina moiha ta'i mata
himahalava mugai, na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga
howola alili.

8 Howola abo vali boda yo vali boda hi'aleha, na hi-
nage vali abaloina yo vali abaloina hi'aleha, na hinage
mwani'ini'i hisagena tupwa bagibagilidi aidiyai, yo hinage
vahali mwala'ina himahalavama. Na ginauliwo teina hauga
vitaina ana abavetuwuni ta'i.

9 ‘Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, mata tomowa hi'abi
avivinigomiu, yo hilawegomiu lauvetala vehabana, yo
vada tapwalolo aidiyai abo hisapigomiu, na hinage mata
tauloinao yo tauwasawasawo mehediyai hilawegomiu yo
amtowolo na hilauvetalaegomiu. Wuwuna omiu ebeha yagu
bodao, yo hinage wasagu aidiyai amwalo mahalavaei.

10 Mata wasa namwanamwana hiwalo mahalava mu-
gaiyei tupwa maudoina aidiyai, na mulitai abo hauga yana
aba'ovi.

11 ‘Na ebe tauloinao mehediyai hivetowologomiu
habi lauvetala havena am'alu'aluwagavai vedova mata
am'aubabadane, na hesi mayami atepatu am'aubabada ta'i,
wuwuna nigele ebeha omiu yami walo am'aubabadaei,
na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi hauga tenem ainai walo
imohegomiu, yo am'aubabada.

12 ‘Na hinage hauga hilalaoma aidiyai tomowa yadi huhu
holanai aleha himahalava vehabagu, neta towaho tahina
ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Yo hinage dova tama natuna
ihuhulaei yo hiyemwalowoi. Yo hinage hedaheda hinadiyao
yo tamadiyao hihuhulaedi yo hiyemwalowoidi.
13 Yo tomowa maudoidi hive'alehaegomiu wuwuna omiu
ebeha agu tauyemidiwo. Na hesi yaiyadiwo omiu vehabagu
am'alama'i'ita ana higa hauga yana aba'ovi ainai, mata omiu
ta'i awanamwanamwa amlobai.

Vitai mwala'ina
(Madiu 24:15-28; Luke 21:20-24)

14 ‘Howola abo omiu am'ita tomowa vagadiyao gin-
auli yababana na didigana moiha hivetowolodi tupwa
ve'ave'ahihina ainai (ebe yaiya walo teina ivahili ihanapui),
hauga tenem ainai Yudeya ana taumiyaone howahowana
ebe hidena oyai.
15 Na ebe yaiya vatavatai imiyamiya, howahowana idena
mwayamwayau, na havena iluwuluwuyo yana vadai yana
tobwatobwa habi avalaidi.
16 Yo ebe yaiya tanoviyai ipaipaihowa, havena iwuyowuyo
ana ale'owa ilaugabaeiwa vehabana.
17 ‘Hauga tenem ainai tauhiumao yo tauvehuhuwo mata
hive'atemuyamuya.
18 Eeta maudoimiu am'awa'awanoi yo hauga
namwanamwana Yaubada imohegomiu yami hauga dena
ainai, na havena gwaugwau ana haugai.
19 ‘Ehe, hauga tenem ivitai ali'alili, wuwuna hauganane
Yaubada bale'u ivetuwuni ainaena ta wau nigele teya hinage
vitai tenem dova iyamahalava, na hauga hilalaoma aidiyai
mata nigele teya vitai teina dova hiyamahalavauyo.
20 Vitai tenem ana ahubenao ebe nigele Yaubada iya'abiye
ahubalidi, mata tomowa maudoidi himwalowoi, na hesi
Yaubada ahubenadine i'abiye ahubalidiya'o, neta iya yana
tomowa ve'ave'ahadi vehabadi.
21 ‘Tenem haugana ainai ebe yaiya alimiyai iwalo,
“Besinana teina”, na “tenem”, havena amyemiyemidiyei.
22 Wuwuna Besinana oya'oyama yo tauwalo mahalava
oya'oyama mata himahalava yo ve'ive'ilala wahiwahiyaladi
tomowa aidiyai hive'itaedi, yo aidiyena ebe howahowana
Yaubada yana bodao ve'ave'ahadi hi'oyamaedi.
23 Na omiu hesi am'ita avivinigomiu, wuwuna ginauli-
wone teina vehabadi bada yawalo mahalava mugaiyedi'o
alimiyai.

Yeisu yana wuyoma
(Madiu 24:29-31; Luke 21:25-28)

24 ‘Hauga vitaiwa i'ovi na mulitai mahana iguguyou, yo
hinage wai'ena yana masele iboho,
25 na utui galewaena hibe'uma yo ginauli maudoidi gale-
wai himiyamiya yadi wahiyala hitapiya.
26 ‘Hauga tenem ainai taumiya bale'uwone maudoidi
yau Tomowa Moihagu hi'itagau yaloyalovi aidiyena
ya'ai'aituluma mayagu loina wahiwahiyalana yo mayagu
wasawasa pigapigabuna,
27 eeta yagu tausagenawasaone yavetamaledi yo yagu
boda ve'ave'ahadi hitau'ahaidima bale'u yo galewa yo yau-
mai maudoidi yadi abalaoma aidiyena.

Aba'ita hapelo ainaena
(Madiu 24:32-35; Luke 21:29-33)

28 ‘Aba'ita hapelo ainaena yave'itagomiu. Ebe hapelo
lugudi vauvaudi imwaumwauwidi amhanapuiya'o ebeha
ehive ana hauga vahalinai.
29 Ta hinage ve'ive'ilalaowa alimiyai bada yawalo ma-
halavaedi'o, ebe aiteya hauga amlobaidi amhanapuiya'o
ebeha yagu hauga wuyoma imamahalava.
30 Yawalo moiha alimiyai, yaso teina mata nigele amya'ovi
ana higa ginauliwone maudoidi himahalava.
31 ‘Howola abo galewa yo bale'u hisawali, na yagu
walowone nigele howahowana hisawali.

Yana laoma ana hauga nigele tauhanapuina
(Madiu 24:36-44)

32 ‘Nigele teya yaiya iyahanapui aiteya hauga nuwana
ahubena ainai yawuyouyoma, na hinage tausagenawasaone
galewai nigele hiyahanapui. Yau hinage nigele yayahanapui.
Na hesi Tamagu ibom ta'i ihanahanapui.
33 Eeta am'ita avivini wuwuna yagu hauga wuyouyoma
nigele amyahanapui.’
34 Aba'ita hinage Yeisu imohedi iwalo, ‘Ebe ehebo taubada
yana vada habi laugabaina yo ilalau vali tupwai. Mulitai abo
ilau, yana taupaihowao ehebo ehebo yadi paihowa imohedi,
na iloinaedi yo ebeha yana vada hi'ita avivini, na hinage
vada ana awa'eda ana tau'ita avivini ainai iwalo, “Havena
u'eno'eno, na hesi u'ita'ita avivini ili'ilimani”.
35 Eeta howahowana am'ita'ita avivini yo
amha'waha'waigau, wuwuna dova vada taniwagana yana
laoma ana hauga nigele amyahanapui, nuwana lavilaviyai,
nuwana boniyaiyena, nuwana i'ahu'ahubena, nuwana
malatomtomwena.
36 Havena am'eno'eno, mata dova ta yamahalavama na
yave'aluwa gavaigomiu.

37 ‘Yagu loina teina omiu alimiyai na tomowa maudoina
aidiyai, am'ita avivini ili'ilimani.’

14

Babadao nuwanuwadi yo Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 26:1-5; Luke 22:1-2; Yoni 11:45-53)

1 Buidi'wa guyauna ana abanuwatuwu avivini ebe
imahalava, ahubena bwau tuluhadiyai. Guyaunane
ainai pwalawa a'ava, nigele ana abiye seseha hi'ai'ai.
Na taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao
hinuwanuwatuwu behabeha vedova Yeisu ebe hi'oyamaei
yo ebeha hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi,
2 na hiwalo, ‘Havena guyaune holanai Yeisu ta'abi'abi
avivini, mata dova ta tomowa himanini alidai na
hi'alehaegita’.

Waihiu Yeisu iyewoloi dalava Betani ainai
(Madiu 26:6-13; Yoni 12:1-8)

3 Yeisu howola Betani ainai imiyamiya Saimoni yana
vadai, iya mwalona taulepelo ehebo. Na hauganane ainai
Saimoni yana vadai i'ai'ai, eena waihiu ehebo mayana woloi
iluwu, ta woloinane yehana nadi, ana maiha mwala'ina,
na ana gaimapatu namwanamwana moiha, na waihiunane
gaimapatu awana i'oiwowoli na woloinane Yeisu vahunai
ihihiwaine.
4 Na tupwana tomowa hi'i'itane, ta waihiune
hi'ulumiyanei, hiwalo, ‘Hava vehabana woloine
iyepaipaiheine?
5 Howahowana ebe woloinane ivegimwalaei na ana maiha
300 kina dova ivai, na imohedi wewelohe aidiyai.’ Eeta
waihiunane hiwawaloweine.
6 Na Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, ‘Badagi, amlaumwau.
Havena waihiune am'abi'abiye dou, wuwuna yana hagu
aliguwai inamwanamwa alili.
7 Wewelohewone amwalowalowedine hauga maudoina
vahalimiyai himiyamiyane, yo ebe nuwanuwamiu aiteya
hauga na amhaguidi, amhaguidi ta'i. Na yau hesi nigele
mata hauga daodaona baidamiu tayamiyamiya.
8 Na waihiu teina hava dova ipapaihowaine aliguwai,
neta taugu ivewoloi mugaiyei habi atububunigau agu mwau
magaiyai vehabana.
9 Na yawalo moiha, howola abo wasagu ana guguya
tomowa hibenalei bale'u maudoina ainai, na hinage waihiu
teina yana paihowa aliguwai wasana hi'aubabadaei.’

Yudasa yana talam Yeisu ana huhula vehabana
(Madiu 26:14-16; Luke 22:3-6)

10 Yeisu ana taumulita ehebo hitau 12 aidiyena iya
Yudasa Isakaliyota, ilau taupwaoli mwala'idi aidiyai na
nuwanuwana na Yeisu aidiyai ihuhulaei.
11 Na Yudasa yana walo hibenalena'o, ta hiyaliyaya na
ainai hiwalo yemidi yo ebe ana maiha himohei. Eeta
Yudasa hauga namwanamwana iha'waha'wai, ta ebe Yeisu
ihuhulaei aidiyai na hi'abi avivini.

Yeisu mayana taumulitao hi'ai'ai
(Madiu 26:17-25; Luke 22:7-14; Yoni 13:21-30)

12 Buidi'wa guyauna holanai pwalawa a'avana nigele
ana aba'abiye seseha hi'ai'ai, na guyaunane ana ahubena
mugamugaina ainai, lamiwo hiwunuidi, Buidi'wa ana
abanuwatuwu abivini vehabana. Na ahubenanane ainai
Yeisu ana taumulitao hiwalo auline, hiwalo, 'Taubada,
havaidova ainai nuwanuwam yo Buidi'wa guyauna veha-
bana a'atububuni?'
13 Eeta ana taumulitao bwau ivetamaledi na iwalo aidiyai,
'Amlau Yelusalem yo ebe towaho ehebo mayana abagoi
we'aha i'ava'avalai amlobai towahonane tuluhanaena am-
lau,
14 yo baidamiu amluwu vadai, na vada taniwagana
amwalo ainai, amwalo, "Yama tauve'ita teina dova
iwawalone: Aiteya tupwa utalamwei yo ainai ma'agu
taumulitao Buidi'wa ai'aina a'ai?"
15 Ta mata tupwa atu'atububunina ewai ive'itagomiu, na
tenem ainai Buidi'wa ai'aina am'atububuni vehabada.'
16 Eeta taumulitaone hilau dalava Yelusalem ainai, na hava
Yeisu dova ginauli iwawalowediwa maudoidi hilobaidi, na
vadanane ainai Buidi'wa ai'aina hi'a'atububunine vehabadi.
17 Na lavilaviyena Yeisu mayana taumulitao hilaoma,
18 na hitau 12 himiya habi ai, na yadi aine holanai
Yeisu iwalo aidiyai, 'Augeluwo, yawalo moiha neta ehebo
towaho, teina ta'i baidada ta'ai'aine, mata iya muhamuhana
ihuhulaegau'.
19 Na Yeisu yana walo teina vehabana hinuwavitai na
ehebo ehebo Yeisu ainai hiwalo, 'Taubada yaiya neta?
Nuwana yau?'
20 Na Yeisu iwalo, 'Agu tauhuhulane omiu amtau 12
alimiyena, na iya baidagu gaeba ehebo ainaena a'ai'ai.
21 Yau Tomowa Moihagu, howola abo yalau amwahanane
mugai Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaina'o, na hesi
agu tauhuhulane ive'atemuyamuya ta'i, inamwanamwa ebe
mwalona hinana havena ilabalabahi, wuwuna yana tubui
ainaena ive'atemuyamuya yana paihowa yababana veha-
bana.'

Yeisu yana ai
(Madiu 26:26-30; Luke 22:15-20; 1 Kolinita 11:23-25)
22 Howola hi'ai'ai, na Yeisu ai'ai ivai, na vehabana i'awa
yauwedo, ta itomwahi na imomohedine, iwalo, 'Teina taugu
amvai na am'ai'.
23 Na hinage waini mavedina ivai, ta vehabana i'awa
yauwedo Yaubada ainai, na hinage imomohedine, ta mau-
doidi hinunumane.
24 Na hinage iwalo aidiyai, 'Teina 'wahinagu isagesagena
tomowa bagibagilidi vehabadi, neta waloyemidi vauvauna.
25 Na yawalo alimiyai hauga teina yo tuluhanai waini
teina havena ainaena yanumanumauyo na ana higa waini
vauvauna yanuma Yaubada yana tupwai.'
26 Eeta wali ehebo hiwaliyei i'ovi na himahalava ta hihae
oya Olive ainai.

Yeisu iwalo mahalava Pita yana uvala vehabana
(Madiu 26:31-35; Luke 22:31-34; Yoni 13:36-38)
27 Yeisu iwalo aidiyai, 'Mata maudoimiu amdena ve-
hulugau, dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo,
"Tau'ita'ita sipi ya'oiye mwalowoi, na sipiwone hitaubude-
budeyanaedi".
28 Na yagu towolouyo tuluhanai Galili ainai yalau, na omiu
tuluhaguwena abo amlaowa.'
29 Na Pita iwalo, 'Mata maudoidi hitauvehulugo, na yabom
baidam'.
30 Na Yeisu Pita iwalo ainai, 'Yawalo moiha, mata masig-
iliyena mulitai abo am'am idou mai bwau, owa mata uu-
valaegau mai tonuga'.
31 Na Pita mayana walo wahiyala iwalo, 'Taubada, mata
nigele yayauvalaego. Ebe hi'oiye mwalowoigo yau hinage
baidam hi'oiye mwalowoigita'. Taumulitao maudoidi dova
hiwawalone.

Yeisu Getesemani ainai i'awa'awanoi
(Madiu 26:36-46; Luke 22:39-46)
32 Mulitai hilalaune ehebo tupwa ainai, yehana Getese-
mani, na ana taumulitao aidiyai iwalo, 'Teina ainai am-
miyamiya, na yau ya'awanoi Yaubada ainai'.
33 Na hitau tonuga baidanao ilalauvaidine, hiya Pita yo
Yemesa yo Yoni, na Yeisu mayana atehawawali na mayana
nuwavitai,
34 iwalo aulidi iwalo, 'Ategu imuyamuya mwala'ina,
nuwana mata yamwalowoi, eeta teinai amha'waha'wa na
am'ita'ita auhi.'
35 Na Yeisu iwutuhae tupwana, na ibe'u aitulu ta
i'awa'awanoi ebe howahowana muya teina Yaubada ivaive-
hulu,

36 iwalo, ‘Tamagu, paihowa maudoina howahowam,
nuwanuwagu yo muya vedina teina aliguwena uvaivehulu,
na havena yau yagu nuwatuwuwena, na owa hesi yam
nuwatuwuwena upaihowai’.
37 Hauganane ilau gwaipile hitau tonugaowa ilobaidi bada
hi'eno i'iwahi'o, na Pita ainai iwalo, ‘Saimoni, vedova ta
u'eno'enone. Nigele howahowana na hauga ahu'ahubalina
ainai u'ita'ita auhi awa?’
38 Na hinage iwalo maudoidi aidiyai, ‘Howahowana ebe
mehemiu hihilahilawa na am'awa'awanoi, ta ebe havena
Tomodulele itowotowoigomiu. Moiha ta'i, alu'aluwamiu
nuwanuwana, na hesi taumiu hitapiya’.
39 Na Yeisu iheuyo ta yana awanoiwa ibwabwauwine.
40 Haugana Yeisu ilau gwaipile ana taumulitao aidiyai,
hinage ilobaidi hi'eno i'iwahi'o, wuwuna mehedi bada
i'eno'eno alili, eeta ivanoidi, ta hitowolo mayadi hinimaya,
na nigele hava hiyawalowei.
41 Na Yeisu hinage iheuyo ta i'awanoi, na yana wuyoma
tonugana ainai ilobaidi hi'eno i'iwahi'o ta iwalo aulidi, ‘Ve-
dova howola am'eno'eno na am'ai'aiyawasi, awa? Na am'ita
yau Tomowa Moihagu yagu hauga huhula tauyababao
aidiyai bada imahalava'o.
42 Amtowolo na talau, wuwuna agu tauhuhulawa bada
teina ilalaoma.’

Yeisu ana abi'avivini
(Madiu 26:47-56; Luke 22:47-53; Yoni 18:2-12)

43 Yeisu howola i'au'aubabada na Yudasa imamahalavane,
(iya Yeisu ehebo ana taumulita hitau 12 aidiyena). Na
taupwaoliwo mwala'idi yo loina ana tauve'itao yo babadao
tau'alehao hivetamaledi Yudasa baidadi ta ebe Yeisu hi'abi
avivini, na tau'alehaone mayadi elepa ale'aleha yo wep-
wasiwo hilalaomane.
44 Na Yudasa bada ve'ive'ilala imohedi'o, iwalo, ‘Ebe yaiya
ya'atuhapwali neta Yeisu, na am'abi avivini na am'ita avivini
yo talawei’.
45 Eeta Yudasa ilaoma Yeisu ainai na iwalo, ‘Bada’, na
i'a'atuhapwaline.
46 Ta tau'alehauwa hilaoma na Yeisu hi'a'abi avivinine.
47 Na ehebo aidiyena Yeisu vahalinai itowotowolo yana
elepa ale'aleha iniuli wunihi, ta taupwaoli mwala'ina yana
taupaihowa talinana itom vehulune.
48 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedova yau yami
tau'aivavali, ta mayami elepa ale'aleha yo mayami wepasi
amlalaomane habi abimomohigau?
49 Hava wuwuna ta nigele amya'abi avivinigaune ahubena
maudoina ahi'ahipumiyai yamiyamiya vada tapwalolo ainai

yave'ive'ita tomowa aidiyai? Eeta ginauli teina himahalava'o na ebe Buki Ve'ahihi yana walomahalava iyemala moiha.'
50 Hauganane ainai Yeisu ana taumulitao maudoidi hidena vehulu.
51 Na ehebo towaho hevahevalina ma'ana ale'o daodaona ibom Yeisu imumulitaeine, na tau'alehao nuwanuwadi hi'abi avivini,
52 na hi'abihapuli ta ana luwuluwu a'ava hivai na mabugebugewana idedenane.

Yeisu hilawei tauloinao aidiyai
(Madiu 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; Yoni 18:13-14)
53 Yeisu hilauvai ta hilawei taupwaoliwo yadi tauloina yana vadai, vadanane ainai taupwaoli mwala'idi yo babadao, yo loina ana tauve'itao hitautau'ahaiyama.
54 Hinage Pita amwaha daodaowena Yeisu imumulitaeine, ta ilaoma taupwaoli mwala'inawa yana dalavai. Ta Pita tau'ita aviviniwowa baidanao himiyamiya aiwa ainai himwaimwaibwa.
55 Na taupwaoli mwala'idi yo tau'ulewahiwo nuwanuwadi Yeisu ana tauve'ewao hibehaedi ta yadi ve'ewa ainaena Yeisu hi'oiye mwalowoi, na nigele teya hiyalobai.
56 Wuwuna tauve'ewa bagibagilidi hiwalowalo mahalava na hesi yadi walomahalavane nigele hiyatoyatoyawa. Hiya maudoidi bada tau'oyamao.
57 Na tupwadi hitowolo ta Yeisu hive'ewa oya'oyamaei, hiwalo,
58 'Yeisu yana walo ehebo abebenaleine iwalo, "Vada tapwalolo teina tomowa hi'a'abine, howola mata yalo'evehulu na ahubena tonuga aidiyai ya'abiuyoi, na hesi nigele tomowa nimadiyena".'
59 Na yadi ve'ewao ginauli teina vehabana, nigele hiyatoyatoyawa.
60 Teina ainaena taupwaoli mwala'ina itowolo mehediyai, na Yeisu ipanivilaei iwalo, 'Nigele teya yam maiha awa? tomowa tenem yadi ve'ewao alimwai bada ubenaledi'o?'
61 Na Yeisu bada inobu, nigele iyawalo. Na hinage taupwaoli mwala'inawa Yeisu ainai ipanivilauyo, iwalo, 'Vedova, owa Yaubada Natuna yo Besinana towahona, bo nigele?'
62 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, yau Tomowa Moihagu, na howola abo am'itagau Tauwahiyala moiha nima tautuwanai yamiyamiya, na hinage galewa yaloyalovinao ewadiyena yalaolaoma'.
63-64 Eeta taupwaoli mwala'inawa imodi'ini moiha, ta ibom ana ale'o ipupulihine, na iwalo, 'Yana walo yababana ambenalena'o? Moiha towaho teina Yaubada ihinali. Badagi, havena ana tauve'ewao hinage hiwalowalo yana

lauhapuliwo vehabadi. Na vedova yami nuwatuwu Yeisu vehabana?' Maudoidi hiwalo, 'Ilowoinanei na imwalowoi'.

65 Tenem ainai tupwadi tomowa Yeisu hihowai, na mehena ale'owena hihuma na hisapi mayadi talawahi, hiwalo, 'Uwalo yaiya itatalaigone?' Na tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini ta hitalatalai na hilawelawei.

66 Na Pita howola gelegeleyai imiyamiya, na taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa vahavahalana ehebo imama-halavane,

67 ta Pita i'ita imwaimwaibwa, eeta waihiune Pita iv-inuvinunui ta iwalo, 'Yeisu towaho Nasaleti, owa baidam ammiyamiya, awa?'

68 Na Pita iuvala iwalo, 'Ginauline uwawaloweine nigele yayahanapui'. Na Pita idena ta tupwana imahalava.

69 Na vahalawa Pita i'ainimaveleleyei taumiyaone aidiyai, iwalo, 'Towahone tenem iya Yeisu yana boda ehebo'.

70 Na Pita ibenalei ta iuvalauyo iwalo, 'Yau nigele'.

Hauga ubwa'ubwana tuluhanai tauvinunuwone Pita hi-wawalo auline, hiwalo, 'Moiha ta'i u'oyama, owa Yeisu yana boda ehebo, wuwuna owa towaho Galili'.

71 Na Pita i'awa tamada, na walo yababana ainaena iyo-gahae iwalo, 'Yeisu iya vehabana amwalowalo, yau nigele yayahanapui, Tamada!'

72 Na hauga tenem ainai am'am idou bwauna, na Pita inuwatuwu avivini Yeisu yana walowa ebeha, 'Mulitai abo am'am idou mai bwau, owa mata uuvalaegau mai tonuga'. Na hinage Pita yana oyama yababanawa inuwatuwui, ta mehelinona hisagena.

15

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Madiu 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; Yoni 18:28-38)

1 I'ahu'ahubena na taupwaoliwo mwala'idi yo tau'ulewahiwo yo loina adi tauve'itao yo tauloinao maudoidi hitau'ahaiyama ta hiloiloina Yeisu vehabana, na nimana hipaidi ta hilalaweine tauloinane Pailato ainai, ta ebeha Pailato iya iloina.

2 Na Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Uwalo mahalava owa Yudeya yadi tauwasawasa?'

Na Yeisu iwalo 'Neta bada uwalo'o'.

3 Ta taupwaoli mwala'idiwa ginauli bagibagilidi vehabadi Yeisu hiveve'ewaine.

4 Eeta Pailato Yeisu ipanivilauyoi, iwalo, 'Vedova ta nigele yam maihane? Walo mahalava teina, am ve'ewa vehabana ubenalena'o?'

5 Na Yeisu nigele teya hinage yana walo. Ainaena Pailato
nuwana ipwanopwano mwala'ina.

Hiloina ebe Yeisu hi'oiye mwalowoi
(Madiu 27:15-26; Luke 23:13-25; Yoni 18:38–19:16)

6 Bolimai ehebo ehebo, Buidi'wa guyauna ana hauga ainai,
loina himwauwi neta vada paipaiyena ehebo tomowa ilivahi
vehabadi na imahalava, ebe iya boda hivesinuwaei.
7 Hauga tenem ainai tupwadi Loma adi tau'alehao vada
paipaiyai himiyamiya, wuwuna nigele nuwadi Loma yadi
loina, ta hi'alehaidi, na ehebo yehana Balabasi alehane
holanai tomowa i'oiye mwalowoidi. Eeta Lomaone Bal-
abasi ma'ana geluwo hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai
himwamwauwidine.
8 Ta boda hitau'ahaiyama, na hi'awanoi Pailato ainai,
hiwalo, ‘Howahowana yo ehebo towaho ulivahi vahaba-
mai, dova yama awanoi upaipaihowai bolimai ehebo ehebo
aidiyai?’
9 Na Pailato iwalo aulidi, ‘Nuwanuwamiu ebe Yudeyaone
yami tauwasawasa yalivahi vehabamiu, awa?’
10 Wuwuna Pailato ihanapuiya'o ebeha taupwaoli
mwala'idi yadi alomagigiliyena Yeisu hilauvaiyama habi
oiyemwalowoina.
11 Na hesi taupwaoli mwala'idi bada tomowa nuwatuwu
yababadi hivenuwamwauwedi'o aidiyai, ainaena Yeisu
hita'wata'wataei na Balabasi hesi yehana hi'ata'atai na ebe
ilivahi vehabadi.
12 Na Pailato iwalo aulidi iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu
ebeha omiu Yudeya yami tauwasawasa ainai yapaihowai?’
13 Na hilohagali, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai tatutuye
patu!’
14 Na Pailato iwalo, ‘Hava yede yana pwanoli ta ebe
mwalowo ilobai?’
Na hiyoga mwalamwala'i, hiwalo, ‘Aiwa lagalagana ainai
tatutuye patu’.
15 Eeta Pailato nuwanuwana yo boda i'abiye yaliyayadi
ta Balabasi ilivahi, na yana tau'alehao iloinaedi yo Yeisu
balavaiyena hisapi na mulitai abo hitutuye patu aiwa lagala-
gana ainai.

Tau'aleha Yeisu hi'abitalawahiyei
(Madiu 27:27-31; Yoni 19:2-3)

16 Pailato yana tau'alehao Yeisu hisapi na hilauvai ta yana
vadai hiluluwuweine, neta tau'alehao yadi tupwa mwala'ina
vada holanai, na tau'alehao yadi boda maudoidi hiyoga
ahaidima. 17 Na wasawasao adi ale'o hawahawawalina

ainaena Yeisu hiveveli'wane na ana pwaopwaomi talitali ainaena hi'abilawei ta ulu'ulunai himwamwauwine.
18 Na hi'abi'abitalawahiyei hiwalo, ‘Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!’
19 Na hinage digona ainaena Yeisu vahunai higoha, na hihowahowai, na talawahiyena mehenai hipwagogo.
20 Na yadi talawahi i'ovi, ta ale'o wasawasa ainaena hili-vahi, na ibom ana ale'owa hiveli'wauyoi, na himahalavaei habi tutuye patuna.

Yeisu hitutuye patu aiwa lagalagana ainai
(Madiu 27:32-44; Luke 23:26-43; Yoni 19:17-27)

21 Dalava mwala'ina ainaena himahalava, ta ehebo Sailini towahona nu'ulaena ilaolaoma hilobai, ta hiloinaei na Yeisu ana aiwa lagalagana i'avalai, towahonane yehana Saimoni, na iya Alekisana yo Luposi tamadi.
22 Yeisu hilalaweine tupwa Goligota ainai (Goligota ana hanapu neta Ulu'ulu dalavana).
23 Na mulamula himomoheine, neta waini mulo baidana yo ebe havena muya ilaulautowoi mwala'ina, na Yeisu ita'wata'wataei.
24 Eeta aiwa lagalagana bale'uwai himwauwi na Yeisu ainai hitutuye patune, na ma'ana aiwa lagalagana hive-towolone. Mulitai tau'alehaowa Yeisu ana ale'o hivaidi, ta hiveguyauwedi hibom aidiyai, na yadi veguyau dova kati ana ai'opi'opi ainaena, ta ebe yaiya imugai ana ale'o ehebo ivai.
25 Haugana Yeisu hitutuye patu neta malatomtom ana ahi'ahipu ainai.
26 Na ana aiwa lagalagana ainai hilelelene, ‘Yudeya yadi tauwasawasa’. Neta yana mwalowoi wuwuna.
27-28 Na hinage tau'aivavali bwau hitutuye patudi adi aiwa lagalagao aidiyai ehebo Yeisu nimatautuwanaena na ehebo nima'eha'ehanaena.
29 Na tomowa tupwadi amwahaena Yeisu aiwa lagalagana ainai hi'abitalawahiyei, na himalumaluwei hiwalo, ‘Aha! Uwalo ebeha howahowam vada tapwalolo ulo'e, na ahubena tonuga aidiyai u'abiuyoi.
30 Hola uhaguiyoigo na aiwa lagalaganaena u'aituluma.’
31 Na hinage taupwaoli mwala'idi yo loina ana tauve'itao hibom aidiyai hiwalowalo gagasa, na Yeisu hitalawahiyei hiwalo, ‘Vali tomowa ihaguidi, na iya nigele!
32 Ibom ebeha Besinana na Isileli ana tauwasawasa, hola aiwa lagalagaena i'aituluma na ta'ita yo tayemidiyei.’

Na tau'aivavaliwowa Yeisu baidadi hitutuye patudiwa hinage yadi aiwa lagalagaena hiyogalau na Yeisu hiwalo yagai.

Yeisu imwalowoi
(Madiu 27:45-56; Luke 23:44-49; Yoni 19:28-30)
33 Mahana ala'alapwahiyai, tupwa maudoina iguguyou ta
ana higa lavilaviyai.
34 Na lavilaviyai Yeisu alinana mwala'ina ainaena iyoga,
na iwalo, ‘Eloi, eloi lama sabakitani’, na ana bui neta, ‘Yagu
Yaubada, yagu Yaubada, hava vehabana ulaugabaigaune?’
35 Na tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo yana yoga
hibenalei, ta hiwalo, ‘Ambenalei Elaitiya iyogayogaeine’.
36 Eena ehebo aidiyena isagena, ta balou ivai, na waini
abe'abelena ainai iveda'wa, na ehebo aiwa mehenai iwom-
ali, ta iveleleihini Yeisu awanai, ta imala'u'uine. Na towa-
honane iwalo, ‘Hola taha'waha'wa, nuwana mata Elaitiya
ilaoma na aiwa lagalagaena ihagui’.
37 Na Yeisu iyoga mwala'ina, ta yawahina i'o'ovine.
38 Na ale'owa vada tapwalolo ana biliwutuhi ilotapulihi
bwau, ewanaena ta idobi duyanai.
39 Na tau'aleha adi taumugai aiwa lagalagana mehenai
itowotowolo Yeisu yana mwalowoi ana ita teina dova
i'i'itane, ta iwalo, ‘Moiha towaho teina Yaubada Natuna’.
40 Tupwadi waiwaihiu amwaha daodaowena hivinuvin-
unu, neta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yosa yo
tahina alomauna Yemesa hinadi, yo Salome hinage.
41 Hiya mwalona Yeisu himulitaei na ana hipapaihowaine
yana ta'i'ili Galili ainai, na tupwadi waiwaihiu hinage
Galiliyena Yeisu baidanao hihaema Yelusalem ainai, mau-
doidi hivinuvinunui.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Luke 23:50-56; Yoni 19:38-42)
42 Bada lavilavi'o na hi'atububuni vali ahubena vehabana,
neta Yudeyao yadi Tapwalolo.
43 Eeta ehebo towaho Alimatiyaena, yehana Yosepa
ilaoma, iya ehebo Yudeyaone yadi taumugai mayana
yemidi, na iha'waha'wa aiteya hauga Yaubada bale'uwai ive-
tauloina. Yosepawa ilaoma na mayana atepatu iluwu Pailato
mehenai, na Yeisu tauna mwalomwalowoina i'awanoiyei yo
ebe imwauwi magaiyai.
44 Pailato i'aluwagavai, iwalo, ‘Ae! Yeisu bada
imwalowoi'o?’
45 Na towahonane iwalo, ‘Oo, bada imwalowoi'o’. Eeta
Pailato italam yo Yosepa Yeisu tauna mwalomwalowoina
ivavaine.
46 Na Yosepa ale'o hewahewana igimwalai, na ivai, ta
mayana taumulitao Yeisu tauna mwalomwalowoina aiwa
lagalagana ainaena hivai'aituluwenama, na ale'onane
ainaena hihuhumane, na mulitai abo magai ainai

himwamwauwine. Na magainane dova duluva gaima holana yatuyatu nonovaina, na gaima mwala'ina na po'upo'uwana ainaena magai awana himwau'auhine.

47 Na Meli Magidalaena yo mayana waligeha, iya Yosa hinana, baidana hi'ita'ita sipwaidi, na magaine ainai tauna mwalomwalowoina himwauwine hi'i'itane.

16

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-8; Luke 24:1-12; Yoni 20:1-10)

1 Yudeya yadi Tapwalolo ana ahubena i'ovi, ta Meli Magidalaena mayana waligeha, iya Yemesa hinana, yo Salome baidadi woloi namwanamwana higimwalai ta ebe Yeisu tauna hiyewoloi.

2 Eeta malatomtomwai, neta wiki ana ahubena mugamugaina ainai, na mahana yana hinali taohani ainai, waiwaihiuwone mayadi woloi hilaoma Yeisu ana magai ainai.

3 Na hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yaiya mata gaimane magai awanaena hive'i wahiyei vehabada?’ Wuwuna gaimanane ivitai alili.

4 Na hi'ita hae magaiwa ana gudu gaimawa bada awanaena hive'i wahiyena'o.

5 Waiwaihiuwone magaiyai hiluwu, na nimatautuwadiyena hevali ehebo hi'i'itane, ana ale'o hewahewana imiyamiya, ta hi'aluwagavai.

6 Na hevaliwa aidiyai iwalo, ‘Havena am'alu'aluwagavai, Yeisu towaho Nasaleti iya hitutuye patuwa ambehabehaei, iya nigele teinai, wuwuna bada mwalowoiyena itowolouyo'o, yana aba'eno a'ava teina am'ita.

7 Na omiu amlau gwaipile yo Yeisu ana taumulitao aidiyai amwalo mahalava na hinage Pita ainai amwalo mahalava, amwalo, “Yeisu ilau mugai'o Galili na omiu ammulitaei yo tenem ainai am'ita. Dova mwalona yana walomahalava alimiyai.” ’

8 Eeta waiwaihiuwowa magaiyena himahalava mwayamwayau na hidedenane, wuwuna nuwadi ipwanopwano moiha, na hinage hibatubatutuli mayadi meheuhi, na nigele yaiya ainai hiyawalo mahalava.

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai
(Madiu 28:9-10; Yoni 20:11-18)

9 Wiki ana ahubena mugamugaina malatomtomwai, Yeisu yana towolouyo ainai imahalava mugai Meli Magidalaena ainai, iya ainaena mwalona alu'aluwa yababadi hitau 7 Yeisu ivai vehuludi.

10 Eeta Meliwa ilau na Yeisu ana taumulitao
ivenuwamwauwedi, na hiya howola mayadi nuwayababa
hidoudou Yeisu vehabana.
11 Ta Meli wasa imohedi iwalo, ‘Yeisu mayawahina
imiyamiya, bada ya'itaya'o’. Na hiya hi'awa oya'oyamaei.

Yeisu yana velaulobaloba ana taumulitao bwau aidiyai
(Luke 24:13-35)

12 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau bwau Yelusalemaena
himahalava na vali dalava vehabana hilaulau, na Yeisu
i'abiye mahalavauyoi vali ita ainaena.
13 Mulitai hitau bwauwa Yelusalem ainai hiwuyo na adi
geluwo hivenuwamwauwedi, na hesi nigele hiyayemidiyedi.

Yeisu ana taumulitao yadi paihowa imohedi
(Madiu 28:16-20; Luke 24:36-49; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

14 Mulitai Yeisu ana taumulitao hitau 11 hi'ai'ai na Yeisu
mehediyai imahalava, na iwalowedi yadi nuwatupatupa ve-
habana, iwalo, ‘Ada geluwo hiya yagu towolouyo tuluhanai
hi'itagau na alimiyai hiwalo mahalava'o, na vedova ta nigele
amyayemidiyedi?’
15 Na loina imohedi iwalo, ‘Amlau tupwa maudoina
aidiyai, wasagu tomowa maudoidi aidiyai amguguyaei.
16 Ta ebe yaiyadiwo hiyemidiyegau am'abiye
bapitaisowedi na livahi hilobai, na ebe yaiyadiwo nigele
hiyayemidi howola abo loina yababana hilobai.
17 Na agu tauyemidiwone ve'ive'ilala wahiwahiyaladi
hipaihowaidi, neta yehaguwena alu'aluwa yababadi to-
mowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, na hinage alina va-
gavagadi aidiyena hi'au'aubabada,
18 yo ebe weso hi'abihinidi na hiwomalidi, mata nigele
hiyamwalowoi, yo ebe bwahi newanewalidi hinuma mata
nigele hiyamwalowoi, na ebe taulovalao hi'abisawahidi,
hinamwanamwa ta'i.’

Yeisu ihae galewai
(Luke 24:50-53; Paihowa 1:9-11)

19 Yada Bada Yeisu yana venuwamwau aidiyai bada i'ovi'o
ta ihahaene galewai, na Yaubada nima tautuwanai im-
imiyane.
20 Na ana taumulitaowa hilau tupwa maudoidi aidiyai na
Yeisu wasana higuguyaei, na hesi yadi Bada ta'i baidadi
hipaipaihowa, na yana wahiyalaena paihowao abanuwap-
wanopwano hipaihowaidi, neta ainaena tomowa wasanane
hiyeyemidiyeine.

LUKE

Wasa ana abavegai

1 Aee taubada Tiyopilo. Tomowa bagibagilidi hi'aipate
ebeha hilele dobiyei hava alidai ivevetuwunine.
2 Yeisu wasana hileledi'o hava dova hiya mehediyena
hi'i'itamugaiyei, eeta higuguyanei na hi'au'aubabadanei al-
imaiyai.
3 Ainaena ginaulidine maudoidi hauga mugai ainaena
ta wau yahanapui moiha, eeta nuwanuwagu na ebe gin-
aulidine ya'aubabada ili'ilimanidi alimwai, owa Tiyopilo
tauloina namwanamwam vehabam.
4 Ta ebe ginaulidine bada ubenaledi'o wuwudi uhanapuidi
na hinage u'awa moihaedi.

Elisabeti yana hiuma

5 Yagu aubabada ana abavetuwuni teina dova: Hau-
ganane Helodi ivetauwasawasa Yudeya ainai, ehebo taup-
waoli yehana Sekalaya imiyamiya. Na mwanena yehana
Elisabeti. Hitaubwaune yadi huhuwone taupwaoliwo, na
hesi Sekalaya yana boda taupwauliwo yehana Abaya.
6 Na hitau bwauwone Yaubada mehenai himumuga
dumwalu ta Yaubada yana loina maudoina hi'awa abi
ili'ilimanidi.
7 Na hesi nigele natudi, wuwuna Elisabeti iya iyaipoi
na iyemala ai'aihale'o yo hinage mwanena bada iyemala
tautaubada'o.
8 Ehebo hauga ainai Sekalaya yana boda yadi ahubena na
pwaoli hipaihowai, Yaubada mehenai.
9 Wuwuna dova yadi mumuga, ta ana geluwone aidiyena
Sekalaya vesinuwa ilobai, ainaena Bada yana vada tap-
walolo mwala'ina holanai iluwu na ebe gado'a panena igabu
abapwaoline ainai.
10 Na panene ana hauga gabu ainai boda mwala'ina mase-
leyai hi'awa'awanoi Yaubada ainai.
11 Na Yaubada yana tausagenawasa ehebo imahalava
Sekalaya mehenai, na itowotowolo gado'a panena ana
abagabu nima tautuwanaena.
12 Tenem ainai Sekalaya i'ita na i'aluwagavai, na hinage
mayana meheuhi.
13 Na tausagenawasane iwalo, ‘Sekalaya, havena umehe-
meheuhi na hesi uyaliyaya, wuwuna Yaubada yam awanoi
bada ibenalena'o, ta mwanem Elisabeti mata natum towa-
hona ilabahi na yehana uyogaei Yoni.

14 Eeta uyaliyaya na hinage tomowa maudoidi hiyaliyaya
gamanane ana labahi vehabana.
15 Wuwuna gamanane mata yehana imwala'i Yaubada
mehenai. Havena waini yo bwahi wahiwahiyaladi inu-
manuwadi, na hinage hauga labahina ainaena mata
Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau.
16 Eena iya mata Isileliwo bagibagilidi ilauvaiyoidima yadi
Badane Yaubada ainai.
17 Iya mata Bada mehenai imugai ta yana nuwatuwu yo
yana ala'alawowoli dova tauwalo mahalava Elaitiya yana
wahiyalane, na yana guguya ainaena tamadiyao nuwadi
ibuidi ta natudiyao hinuwatuwu avivini, yo hinage hiya
loina adi taulo'ewo nuwadi ibuidima amwaha dumwaluna
ainai, na Bada vehabana tomowa i'atububunidi.'
18 Na Sekalaya tausagenawasane iwalo auline, iwalo,
'Walo teina vedova ana awamoiha, wuwuna yau bada yatau-
taubada'o na mwanegune hinage bada iyemala ai'aihale'o'.
19 Na tausagenawasane iwalo, 'Yau Gabeliyela, na hauga
maudoina Yaubada mehenai yatowotowolo, na wau ive-
tamalegau wasa teina namwanamwana ya'aubabadaei al-
imwai.
20 Na hesi yagu walone alimwai nigele uya'awa moi-
haei, ainaena mata memenam ivitai ta nigele howahowana
u'aubabada ana higa yagu walone ana moiha imahalava,
abo mulitai u'aubabadauyo.'
21 Na tomowa maudoidi howola maseleyai hiha'waha'wa,
na hinuwanuwatuwu hava vehabana Sekalaya ibwedab-
wedane vada tapwalolo mwala'ina holanai.
22 Mulitai Sekalaya imahalava, ta nigele howahowana
i'aubabada aidiyai, wuwuna memenanane ivitai. Eeta
hihanapui ebeha vada tapwalolo mwala'ina holanai
ve'ive'ilala i'itaya'o. Ainaena nigele howahowana
i'aubabada aidiyai, ta nimanaena i'au'aubabada.
23 Na Sekalaya yana pwaoli ana ahubenao i'ovi ta ilalau
gwaipilene yana dalavai.
24 Na hauga mulitai, mwanena Elisabeti ihiuma, ta wai'ena
nima ehe'ehebo holadiyai nigele iyalowolowowouhi na hesi
vadai imiyamiya.
25 Na iwalo, 'Teina agu hagu Bada ainaena. Mugai yayaipoi
ta yahinimaya na hesi teina ta'i agu hinimayawa i'ovi'o.'

Yeisu yana tubui aubabadana

26 Elisabeti ihiuma na imiyamiya wai'ena ana bagibagili
6 na Yaubada tausagenawasa Gabeliyela ivetamalei Galili,
ehebo dalava yehana Nasaleti ainai.

27 Na ehebo waihiu nuwanuwapuyona ainai imahalava,
yehana Meli. Vahalanane iya Yosepa ainai hiwalo abi'abiyei,
na towahonane Deivida yana huhu ainaena.
28 Na tausagenawasane ilau iwalo auli, iwalo, ‘Yauwedo
Meli, Bada yana velau mwala'ina alimwai, na iya baidam’.
29 Ta Meli nuwana ipwanopwano na inuwanuwatuwu
behabeha walone hava ana masele.
30 Na tausagenawasanane iwalo, ‘Meli, havena umeheme-
heuhi. Yaubada yana velau alimwai mwala'i alili imiyamiya,
31 na mata uhiuma ta natum towahona ulabahi na yehana
umwauwi Yeisu.
32 Iya howola mata tauwahiyala moiha, na tomowa mata
hiwalo vetuvehaeyei na hiwalo, Yaubada Haehae alilina
Natuna, na Yaubada mata wahiyala imohei, dova tauwa-
sawasa Deivida yana wasawasa,
33 eena Yakobo yana huhuwone alonai ivewasawasa
hauga maudoina ilaulau yo nigele ana higa na yana abaloina
mata nigele yana aba'ovi.’
34 Eeta Meli tausagenawasane ainai iwalo, ‘Vedova mata
teina? Wuwuna yau nigele mwanegu.’
35 Na tausagenawasa iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi mata al-
imwai i'aituluma na Yaubada i'abiye wahiyalago na natum
ulabahi gama ve'ave'ahihina iya mata hiyogaei Yaubada
Natuna.
36 Na uhanapui ebeha yam huhuwena waihiu yehana
Elisabeti i'ai'aihale'o na yaiyaipoina, na hesi bada ihiuma'o,
ta teina yana wai'ena 6.
37 Wuwuna ginauli maudoina Yaubada howahowana ipai-
howaidi.’
38 Ainaena Meli iwalo, ‘Yau Yaubada yana taupaihowa.
Hava dova yam walo aliguwai imahalava ta'i.’ Eeta tausage-
nawasanane Meli ilaugabaei na ilalaune.

Meli yana taubo'e Elisabeti ainai

39 Na teina tuluhanai Meli itowolo ta Yudeya oyana
ibuidi'waidi ta Elisabeti yana dalava ainai imamahalavane.
40 Imahalava ta Sekalaya yana vadai iluwu na Elisabeti
iwawalo velauweine.
41 Na hauganane Elisabeti alinana ibenalei, gamawa
diyanai iwutugavaine, na hinage Alu'aluwa Ve'ahihi Elisa-
betinane i'oiye mwau,
42 eeta alinana mwala'ina iwalo, ‘Yaubada ivelauwego'o,
nigele teya hinage waihiu dova owa. Na natumne mata
ulabahine namwanamwa gaugauna moiha.
43 Vedova ta owa yagu Bada hinana ulaoma,
ubobo'eyegaune?

44 Hola u'ita, yam walovelau yabenaledi, na gama yana
yaliyaya ainaena diyaguwai iwutugavai.
45 Na owa Yaubada yana walo ana tauyemidi, ainaena
uyaliyaya, wuwuna mata ana moiha imahalava alimwai.'

Meli Bada ino'owei

46 Na Meli iwalo:
'Bada yano'o'owei,
47 na ategune iwalo vetuvehaeyei wuwuna Yaubada iya
agu Taulivahi.
48 Yau yana taupaihowa wewelohegu ta'i, na hesi i'ita dobima
aliguwai
na ebe hauga mulitai hilalaoma aidiyai yaso vauvaudi
hino'owegau.
49 Wuwuna Yaubada iya Tauwahiyala moiha paihowa
wahiwahiyalana ipaipaihowai vehabagu,
na iya yehana Ve'ave'ahihina.
50 Hiya ana tauve'ahihiwo yaso ehebo ehebo aidiyena
i'atemuyamuyaedi.
51 Na hesi hiya taugagasao yo taunuwahaehaewo nimana
wahiwahiyalana ainaena i'oi'oipeiyedi.
52 Na hinage tauwasawasao imwau aituluwedi yadi abamiya
wasawasa aidiyena
eena tauwewelohe i'abihinidi.
53 Na hinage tauvahaliwo ive'aidi ta hi'ai i'iwahi
na tauwasawasao ivetamaledi nimanima a'avadi.
54 Ibom yana waloyemidine tubudao aidiyai inuwatuwu
avivini ainaena ita Isileli i'atemuyamuyaegita na ih-
aguigita,
55 dova yana waloyemidi tubudane Abelaham matubunaone
aidiyai ebeha i'atemuyamuya vateyaiyedi.'
56 Eeta Meli Elisabeti baidana himiyamiya dova wai'ena
tonuga, abo mulitai ilalau gwaipilene yana dalavai.

Yoni tau'abiye bapitaiso yana tubui

57 Elisabeti imiyamiya ta ilabalaba, gama towahona il-
abahi.
58 Na yana bodao yo ana geluwo Bada yana velau ainai
hibenalei ta maudoidi baidanao hiyaliyaya.
59 Na gamanane yana tubui neta ahubena eitina ainai
yana bodao hitau'ahaiyama gamanane yana ve'ive'ilala neta
tauna hihapi yo ebeha tamana ainai hiyewaligehaei.
60 Eena hinana i'auhi iwalo, 'Havena! Na hesi yehana
ammwauwi Yoni.'
61 Ana geluwone hiwalo, 'Neta yehane omiu nigele
yehamiu'.

62 Eeta nimidiyena tamana hipanivilaei ta ebe vedova
yehana hiyogaei.
63 Ta Sekalaya abalaulele i'awanoiyei ta gamanane yehana
ilele, iwalo, ‘Yehanaede Yoni’. Na boda maudoidi hi'ita ta
hi'aluwagavai.
64 Na hauganane tenem ainai Sekalaya memenana imala-
malaiuyo, ta i'aubabadauyone na Yaubada ino'owei.
65 Na hesi ana geluwo himeheuhi, na wasanane ita'i'ili
Yudeya oyanao na tupwanane maudoidi aidiyai.
66 Na tomowaowa yaiyadiwo hibebenaleine hinuwatuwu
behabeha, na hibom hipanivilauyoidi hiwalo, ‘Gama teina
vedova mata yana paipaihowa?’ Wuwuna hi'itaya'o
Yaubada yana wahiyala ainai imiyamiya.

Sekalaya yana walomahalava

67 Sekalaya Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau ta iwalo ma-
halava iwalo:
68 ‘Bada tano'owei, iya Isileli tomowadi yadi Yaubada,
wuwuna bada iloma'o habi haguigita yo miya vitai
ainaena ilivahigita.
69 Ainaena yana hevali Deivida yana huhuwena
ada Tauvaivehulu i'abiye mahalavaya'o alidai
70 mwalona tauwalo mahalavao ve'ave'ahihidi mugamu-
gaidi Yaubada yana walo teina dova hiwalo mahalava
mugaiyei hiwalo.
71 Taulivahi mata ivetamalei ta ihaguigita ada alehao
aidiyena,
yo hinage hiya ada tausosomanao aidiyena,
72 na hinage mwalona iwalo yemidi ebeha tubudao muga-
mugaidi mata i'atemuyamuyaedi,
na yana waloyemidine ve'ave'ahihina nigele
iyanuwanuwapwanopwanowei.
73 Waloyemidi teina tubuda Abelaham vehabana Yaubada
ainaena
74 neta mata ilivahigita ada alehao aidiyena
ta ebe mayada atepatu ainai tapaihowa.
75 Yo hinage mata yada mumuga masemaselena
yo dumwadumwaluna ahubena ehebo ehebo iya
mehenai.
76 Na owa natugu, mata hiyogaego Tauwahiyala moiha yana
tauwalo mahalava,
wuwuna owa mata umugai na Bada yana amwaha
u'atububuni,
77 yo hinage yana bodao uvenuwamwauwedi neta yadi
mumugao yababadi mata inuwahamuidi na livahi
hilobai.

78 Wuwuna Yaubada yana atemuyamuya alidai imwala'i i'alili
na howola abo ada livahi galewaena dova masele i'abiye mahalava alidai,
79 eeta hiya guguyou yo mwalowoi tupwanao aidiyai himiyamiya hinage i'abiye maseledi,
na maudoida imugaiyegita miya daumwali ana amwaha ainai.'
80 Ta gamane imwala'i yo yana nuwatuwuwo hinage hiwahiyala, na hesi ibom balabala awawai imiyamiya ana higa Isileliwone aidiyai imahalava, na iguguya.

2

Yeisu yana tubui
(Madiu 1:15-25)

1 Yoni yana hauga heda ainai ehebo tauwasawasa mwala'ina yehana Sisa Ogusito imiyamiya, na yana loina imwauwi ta ebe dalava ehebo ehebo tomowanao yehadi hileledi.
2 Loina teina ivetuwuni haugana Kwiliniyo yana hauga vetauloina Siliya ainai.
3 Ainaena tomowa maudoidi hilau dalava tamadiyai na yehadi nemai hileledi.
4 Yosepa hinage Nasaletiyena itowolo neta Galili holanaena ta ilau Yudeya, Deivida yana dalava yehana Betelehem ainai wuwuna Yosepa iya Deivida yana huhu.
5 Eena iya Meli ainai Yosepa hiwalo abi'abiyei baidana hilau ta ebe nemai yehadi hileledi, na Meli bada ihiuma'o.
6 Haugana Betelehem ainai himiyamiya yana ahubena ilobaiya ta ilalabalabane.
7 Na ilabalaba ta yana tautuwa towaho i'avalai na ale'o ainaena ihuma ta lagulagu yadi aba'ai ainai imwamwauwine. Wuwuna vada taumana bada imwau'o, na nigele teya hinage tupwa vehabadi ta ainai hi'eno.

Sipi adi tau'ita avivinivo Yeisu hibo'eyei

8 Na tupwanane ainai Sipi adi tau'ita avivinivo masigiliyena hihilahilawa na yadi sipiwone hi'ita'ita avivinidi,
9 na Bada yana tausagenawasa ive'aluwagavaidima na masele pigapigabuna ainaena maudoidi himeheuhi.
10 Eeta tausagenawasane iwalo aulidi, iwalo, 'Havena ammehemeheuhi, na hesi amyaliyaya, wuwuna wasa namwanamwana yavaiyama alimiyai na ainaena mata tomowa maudoina yadi abayaliyaya.

11 Wasanane teina, wau masigiline Deivida yana dalavai
Taulivahiwa bada itubui'o iya Bada Yaubada yana Besinana
towahona.
12 Na ana aba'ataiyede teina, iya gamanane ale'o ainaena
hihuma na lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno mata am-
lobai.'
13 Mai'ehebo na tausagenawasa bagibagilidi himahalava,
tausagenawasanane baidadi Yaubada hino'ono'owei,
14 hiwalo, 'Yaubada ewa aliliyai ta no'owei, na bale'uwai
ana tauyemidiwo himiya daumwali'.
15 I'ovi na tausagenawasaowa hilau gwaipile galewai, na
sipi adi tau'ita aviviniwone hibom aidiyai hiwalo, 'Betele-
hem ainai talau ta ginauliwa i'aubabadaeiwa hola ta'ita'.
16 Eeta himwayamwayau hilalaune, na Meli yo Yosepa na
gamane lagulagu yadi aba'ai ainai i'eno'eno hilolobaidine.
17 Hi'ita i'ovi na gamane tamana yo hinana hiwalo aulidi
hava dova tausagenawasa yana walo aidiyai gamane veha-
bana.
18 Eena tupwadi tomowa wasanane hibenalei ta
hi'aluwagavai moiha tau'ita'ita sipiwone yadi aubabada
vehabana.
19 Na Meli walo maudoina inuwatuwu avivinidi ta ve-
habadi inuwanuwatuwu behabeha.
20 Na tau'ita'ita sipiwone hilau gwaipile na yadi walo vetu-
vehae ainaena Yaubada yehana hi'abiye mwala'i, wuwuna
tausagenawasane yana walomahalava aidiyai ana moiha
hi'itaya'o.

Yeisu hilawei vada tapwaloloyai

21 Wiki ehebo i'ovi, ta gamane yana ve'ive'ilala neta tauna
hihapi na yehana himwauwi Yeisu, iya mwalona tausage-
nawasa Meli imomoheine haugana howola nigele iyahiuma.
22 Na mulitai Meli ana abiye masele ana ahubena ainai
natunane ilawei Yelusalem habi moheina Bada ainai dova
Mosese yana loina.
23 Yaubada yana loina teina dova hilele, iwalo, 'Hedaheda
tautuwa towatowahodi amtalamwedi Bada ainai'.
24 Na hinage yadi pwaoli Yaubada ainai hilawedi, dova
yana loina imwauwi iwalo, 'Yami pwaoli gabubu bwau bo
natunatudi bwau'.

Simiyoni yana walo

25 Hauganane Yelusalem ainai ehebo taubada yehana
Simiyoni imiyamiya. Ibom towaho namwanamwana, na hi-
nage Yaubada ive'ahihiyei mwala'ina na iha'waha'wa Isilelii-
wone adi livahi vehabana. Towahonane Alu'aluwa Ve'ahihi
ainai imiyamiya.

26 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ive'ita ebeha mata nigele
iyamwalowoi ana higa Bada yana Besinana towahona i'ita
mugaiyei na abo imwalowoi.
27 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ivenuwamwauwei, ta Simiyoni
iluluwune vada tapwalolo mwala'ina ainai, na Yosepa yo
Meli gamane Yeisu hi'avalaiyama vada tapwalolo mwala'ina
ainai, ta hava dova Mosese yana loina hi'awa abiyei.
28 Simiyoni gamawa i'avalai ta Yaubada ainai i'a'awa
yauwedo, iwalo:
29 'Yaubada yam waloyemidi aliguwai bada yalobaiya'o, eeta
teina ta'i utalam ta mayagu yaliyaya yamwalowoi.
30 Wuwuna yam livahine tomowa maudoidi vehabadi
u'abinonovaiya'o,
31 teina ainaena umwamwau mahalavaeine bada
meheguwena ya'itaya'o
32 ta hiya ganamuli yadi masele, na ai yam bodao Isileliwone
yama wasawasa vehabana.'
33 Na tamana yo hinana hi'aluwagavai mwala'ina yana
walowone natudine vehabana.
34 I'ovi na Simiyoni iwalo velauwedi, na iwalo Meli
ainai, iwalo, 'U'ita gamane teina, Yaubada ivesinuwaei mata
howola abo Isileliwo bagibagilidi i'abiye be'udi na bagibagi-
lidi i'abiye towolodi na iya mata hinage iyemala ve'ive'ilala
tomowa aidiyai, na tupwadi hi'awa oya'oyamaei,
35 eeta yadi nuwatuwu dawadawanidi imwau
mahalavaedi. Na owa Meli mata yam nuwayababane dova
elepa ale'aleha atem iwomali.'

Ana yana walo

36 Tenem ainai ehebo tauwalo mahalava waihiuna
imiyamiya, yehana Ana, iya Panuweli natuna, na hinage
Ase yana huhu ehebo. Waihiunane bada ive'ai'aihale'o,
na mugai itawahola ta mwamwanena himiyamiya dova
bolimai 7.
37 Eena bada ihiwape'o na imiyamiya bolimai 84 na hesi
vada tapwalolo mwala'ina nigele iyalaulaugabai ahubena
yo boniyai aidiyai, Yaubada ive'ahihiyei na i'awa'awanoi yo
ihudihudi.
38 Hauga tenem ainai waihiunane ilaoma na Yaubada
ainai i'awa yauwedo, na gamanane vehabana i'aubabada,
iwalo, 'Gamane teina Yelusalem ada Taulivahiwa
taha'waha'waine'.

Yadi wuyo Nasaleti ainai

39 Eeta paihowa maudoina hive'ovidi hava dova Yaubada
yana loina, na hilalau gwaipilene Galili, wuwuna hiya
Nasaleti yadi dalava.

40 Na gamane imwala'i mayana wahiyala, na mayana
hanapu, wuwuna Yaubada gamanane ivelauwei mwala'ina.

Gama Yeisu tauve'itao baidanao hi'au'aubabada
41 Bolimai ehebo ehebo aidiyai Yeisu hinana yo tamana
hihaehae Yelusalem, Buidi'wa guyauna vehabana.
42 Na haugana Yeisu ana bolimai 12 ilobai baidadi hiha-
haene guyaunane ainai.
43 Eeta guyaune i'ovi na maudoidi hilaulau gwaipile yadi
dalavai, na gamawa Yeisu Yelusalem ainai imiyamiya. Na
tamana yo hinana nigele hiyahanapui,
44 na yadi nuwatuwu ebeha iya bodaone holadiyai.
Ainaena hilaulau ta imasigili, na Yeisu hibehabehaei yadi
bodaone yo adi geluwo aidiyai,
45 na nigele hiyalobai, ta hiwuyo Yelusalem hibehabehaei,
46 na hesi nigele hiyalobai ana higa ahubena tonuga hi'ovi,
abo hilolobaine vada tapwalolo mwala'ina holanai, Yudeya
yadi tauve'ita baidanao ibenabenali aidiyai yo ipanipanivi-
laedi.
47 Na yana maihao namwanamwadi yo dumwaludi hi-
benaledi, ainaena maudoidi hi'aluwagavai.
48 Na haugana tamana yo hinana hi'ita, hi'aluwagavai
mwala'ina eeta hinanane iwalo, ‘Natugu, hava veha-
bana teina dova upapaihowaine, ta mayama nuwayababa
tamamne baidagu abehabehaego?’
49 Eeta Yeisu iwalo, ‘Hava vehabana ambehabehaegaune?
Nigele amyahanapui neta Tamagu yana vadai yamiyamiya?’
50 Na tamanane yo hinanane nigele nuwadine iyamasele
yana walone vehabana.
51 I'ovi na baidanao hilau gwaipile Nasaleti, ta nemai
yadi walowo imulitaedi. Na hesi hinanane ginauli teina
vehabana inuwanuwatuwu mwala'ina.
52 Na Yeisu imwalamwala'i mayana hanapu na Yaubada
iyaliyaya mwala'ina yo tomowa hinage dova hiyaliyaya
ainai.

3

Yoni tau'abiye bapitaiso yana guguya
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-18; Yoni 1:19-28)
1 Tauwasawasa mwala'ina Sisa, iya yehana Taibiliya
iloiloina bolimai 15, na elauhanai Ponitiyo Pailato Yudeya
iloiloinaei, eena Helodi neta Galili tupwanane iloiloinaei, na
tahinane Pilipi neta tupwa Ituliya yo Tilakiniti iloiloinaedi,
na Lisaniyasi tupwa Abiline iloiloinaei.

2 Na Anasa yo Kayapasi hiya taupwaoliwo adi tauloinao.
Hauga tenem ainai Yaubada yana walo ilaoma Sekalaya
natunane Yoni ainai, iya balabala awawai imiyamiya.
3 Tenem ainai Yoni itowolo ta Yolidani maudoina ainai
ilalaune na tomowa aidiyai igugugugugu ya, iwalo, ‘Yami pai-
howa yababadi amta'wata'wataedi na ya'abiye bapitaiso-
gomiu ta ebe Yaubada yami pwanoliwo inuwahamuidi’.
4 Dova Yaubada yana Buki ainai tauwalo mahalava Aisaya
iwalo mahalava mugaiyei, iwalo:
‘Towaho ehebo nu'ula awawai alinana mwala'ina iyogayoga
iwalo:
“Bada yana amwaha amsepa,
na am'abiye dumwadumwalu.
5 Oyao maudoina am'elidi ta hiyemala 'wabu,
na alo'alodi amhamuidi.
Yo hinage amwaha giyogiyodi maudoina am'abiye
dumwaludi
na da'wada'wadi amtala'wa'walidi.
6 Na ebe tomowa maudoida Yaubada yana livahi ta'ita.” ’
7 Ainaena tomowa bagibagilidi hilau Yoni ainai ta i'abiye
bapitaisodi, na Yoni iwalo aulidine, iwalo, ‘Tau'oyama omiu,
dova weso! Yami nuwatuwu ebeha mata Yaubada yana
modi'ini ainaena amdena, awa?
8 Ilowoinanegomiu ta yami nuwabui moiha amve'itaedi
yami paihowa namwanamwadi aidiyena. Na havena
amwalo, “Ai Abelaham tubunao ainaena Yaubada mata
i'atemuyamuyaegai.” Nigele ta'i! Am'ita, Yaubada
howahowana gaima teina aidiyena Abelaham tubunao
i'abilawedi.
9 Teina haugane Yaubada ilam i'abinonovaiya'o ta ebe
aiwa lamlamdi igohaidi. Wuwuna aiwa maudoina nigele
hiya'ai'aino mata higoha vehuludi na aiwa ala'alahina ainai
higabudi.’
10 I'ovi na bodaowa Yoni hipanivilaei, hiwalo, ‘Hava yede
ilowoinanegai ta apaihowai?’
11 Na Yoni iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o bwau
na ami geluwo hiya nigele adi ale'o, ehebo ammohedi. Na
hinage ebe amiu mwala'ina, tupwana tauvahaliwo aidiyai
am'aiyauyanedi.’
12 Na tupwadi takesi ana tauvaiwo hilaoma yadi bapitaiso
vehabana, na Yoni ainai hipanivila, hiwalo, ‘Tauve'ita! Hava
mata apaihowaine?’
13 Na Yoni iwalo, ‘Takesi ana mwala'iyena amvaivai, na
havena lauhepoi ammwaumwauwi’.
14 Na tupwadi hinage tau'alehao hipanivilaei, hiwalo, ‘Na
ai, mata hava apaihowaine?’

Eeta Yoni iwalo, ‘Tomowa yadi tobwatobwa havena amhalohaloidi bo oyamaena amvaivaidi. Na hesi yami paihowa maihadi vehabadi amyaliyaya.’
15 Na tomowa maudoidi mayadi yemidi hiha'waha'wa Besinana towahona yana laoma vehabana, ta Yoni hi'ita na maudoidi hivenuwatuwu bwaubwau hiwalo, ‘Iya Besinana towahona, bo nigele?’.
16 Eeta Yoni maudoidi aidiyai iwalo mahalava iwalo, ‘Yau nigele. Yau bwahiyena ya'abiye bapitaisogomiu, na hesi ehebo towaho tuluhaguwena ilalaoma mata Alu'aluwa Ve'ahihi na aiwa ala'alahawawalina ainaena i'abiye bapitaisogomiu. Iya imwala'i gabaegau, na nigele iyalowoinanegau na ana ae humahuma yalivahi.
17 Na towahonane yana digonaena mata witi itapidi ta ainona hiholu na mulitai abo ainona namwanamwadi ihiwaihinidi yana vadavadai na mohomohonane aiwa ala'alahawawali vateyaina ainai igabudi.’
18 Na guguya hinage bagibagilidi aidiyena wasa namwanamwana Yoni iguguyaei tomowa aidiyai,
19 na hinage Yoni tauwasawasa yehana Helodi i'awa yababaei, iwalo, ‘Helodi, bada ilauhapuli'o. Helodiyasa iya tahina mwanena, na itatawaholaine.’ Na tupwadi hinage Helodi yana pwanoliwo Yoni iwalo mahalavaedi.
20 Ainaena Helodi vada abapaiyai imwauluwuweine. Tenem ainaena Helodi yana pwanoli imwala'i moiha.

Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso
(Madiu 3:13-17; Maki 1:9-11)
21 Na Yoni boda maudoidi bada i'abiye bapitaisodi'o, abo mulitai Yeisu hinage i'abiye bapitaiso, ta Yeisu Yaubada ainai i'awa'awanoi, na galewa ilotaho'e,
22 na Alu'aluwa Ve'ahihi iyemala gabubu, ta i'aituluma Yeisu ainai, eena ehebo alina galewaena hibenalei, iwalo, ‘Owa natugu yavelauwego na vehabam yayaliyaya mwala'ina’.

Yeisu tubunao
(Madiu 1:1-7)
23 Hauganane Yeisu ana bolimai dova 30 ilobai, yana paihowa tomowa aidiyai ivetuwuni. Na tomowa hinuwatuwui ebeha iya tamana Yosepa na Yosepa tamana Heli,
24 na Heli tamana Madati, na Madati tamana Livai na Livai tamana Meliki, na Meliki tamana Yanai, na Yanai tamana Yosepa,
25 na Yosepa tamana Matadaya, na Matadaya tamana Emosi, na Emosi tamana Nahum, na Nahum tamana Esili, na Esili tamana Nagai,

26 na Nagai tamana Madi, na Madi tamana Matadaya,
na Matadaya tamana Semini, na Semini tamana Yoseki, na
Yoseki tamana Yoda,
27 na Yoda tamana Yaonani, na Yaonani tamana Lesa, na
Lesa tamana Selubabela, na Selubabela tamana Selatiyeli, na
Selatiyeli tamana Neli,
28 na Neli tamana Meliki, na Meliki tamana Adi, na Adi
tamana Kosam, na Kosam tamana Elimadam, na Elimadam
tamana Eli,
29 na Eli tamana Yosuwa, na Yosuwa tamana Eliyesa, na
Eliyesa tamana Yolim, na Yolim tamana Madati, na Madati
tamana Livai,
30 na Livai tamana Simiyoni, na Simiyoni tamana Yuda, na
Yuda tamana Yosepa, na Yosepa tamana Yonam, na Yonam
tamana Elayakim,
31 na Elayakim tamana Meleya, na Meleya tamana Mena,
na Mena tamana Matada, na Matada tamana Natani, na
Natani tamana Deivida,
32 na Deivida tamana Yesi, na Yesi tamana Obedi, na Obedi
tamana Boasa, na Boasa tamana Salimoni, na Salimoni
tamana Nasoni,
33 na Nasoni tamana Aminadaba, na Aminadaba tamana
Adimana na Adimana tamana Anai, na Anai tamana Hes-
iloni, na Hesiloni tamana Pelesi, na Pelesi tamana Yuda,
34 na Yuda tamana Yakobo, na Yakobo tamana Aisake, na
Aisake tamana Abelaham, na Abelaham tamana Tela, na
Tela tamana Neho,
35 na Neho tamana Seluge, na Seluge tamana Leu, na Leu
tamana Pelegi, na Pelegi tamana Ebe, na Ebe tamana Sala,
36 na Sala tamana Keinana, na Keinana tamana Apakisadi,
na Apakisadi tamana Sem, na Sem tamana Nowa, na Nowa
tamana Lameki,
37 na Lameki tamana Metusela, na Metusela tamana Inoke,
na Inoke tamana Yeledi, na Yeledi tamana Mahalili, na
Mahalili tamana Keinana,
38 na Keinana tamana Inosi, na Inosi tamana Seti, na Seti
tamana Adam, na Adam tamana Yaubada.

4

Tomodulele Yeisu itowoi
(Madiu 4:1-11; Maki 1:12-13)

1 Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'oiye mwau na Yolidaniyena
ilaulau gwaipile ta Alu'aluwa Ve'ahihi ilalaweine balabala
awawai.
2 Eena ahubena 40 aidiyai Tomodulele itowotowoi yo
ebeha Yeisu i'abiye be'u, na ahubenadine aidiyai Yeisu nigele
iya'ai, ta ivahali mwala'ina.

3 Na Tomodulele Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Ebe owa Yaubada
Natuna, gaima teina uloinaedi na hiyemala ai'ai vehabam’.
4 Eena Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina
imiyamiya ebeha: “Tomowa yawahidi nigele ai'ai a'ava
ainaena hiyalobalobai”.’
5 I'ovi na Tomodulele Yeisu ihaeyei ewai na bale'u yana
abaloinao maudoidi ive'ita mwayamwayauwei, na iwalo,
6-7 ‘Teina abaloinao maudoidi yamohego ebe aliguwai
upwagogo. Wuwuna maudoidi bada yagu abaloina. Na ebe
yaiya nuwanuwagu na yamohei, yamohei ta'i.’
8 Na Yeisu iwalo, ‘Yaubada yana Buki holanai loina
imiyamiya iwalo:
“Yam Yaubada ibom ainai upwagogo na ibom yana walo
umulitaedi”.’
9 I'ovi na Tomodulele Yeisu ilauvai ilalaweine Yelusalem
vada tapwalolo mwala'ina ewa alilinai imwamwalaeyeine
na ainai iwalo, ‘Ebe owa Yaubada Natuna, teina ainaena
ugavai na havena usilasilahe,
10 wuwuna Yaubada yana Buki bada iwalo mahalava'o,
iwalo:
“Yaubada yana tausagenawasao mata iloinaedi ta hi'ita
avivinigo”.
11 Na hinage ehebo yana walo, iwalo mahalava:
“Mata yana tausagenawasa hi'avalaigo ta havena aem hisi-
lasilahe gaima aidiyai”.’
12 Ta Yeisu walonane iyemaiha iwalo, ‘Yaubada yana Buki
ainai ehebo walo imiyamiya iwalo, “Havena Bada yam
Yaubada utowotowoi”.’
13 Eeta Tomodulele yana towoiwowa maudoina bada Yeisu
ainai ive'ovidi'o, na ilalauvehulune hauga ahu'ahubalina
a'ava vehabana.

Yeisu yana paihowa Galili ainai ivetuwuni
(Madiu 4:12-17; 13:53-58; Maki 1:14-15; 6:1-6)

14 Yeisu Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena ilau gwaip-
ile Galili. Na tenem ainai Yeisu wasana hi'au'aubabadaei
Galili tupwanao aidiyai.
15 Na Galili yadi vada tapwalolowo aidiyai iguguya, na
maudoidi hi'awa namwanamwaei.
16 Na mulitai Yeisu ilaoma Nasaleti, iya yana dalava moiha.
Na ehebo Tapwalolo ainai Yeisu iluwu vada tapwalolowai,
mumugana dova. Eeta itowolo Yaubada yana Buki habi
vahilina, 17 tauwalo mahalava Aisaya yana lele ainaena,
eena i'ala ta ivahili, iwalo:
18 ‘Bada Alu'aluwana aliguwai imiyamiya.
Ibom ivesinuwaegau ta tauwewelohe aidiyai wasa
namwanamwana yaguguyaei.

Yo paipaidi hinage aidiyai ivetamalegau ta adi livahi
vehabana aidiyai yawalo mahalava.
Yo mehedigibugibudi hinage hivinununuyo.
Na hinage ivetamalegau taumiya vitai ya'abiye
yaliyayadi.
19 Na aiteya bolimai mata Bada ihaguigomiune vehabana
yawalo mahalavaei.'
20 Ta Yeisu Bukine ivahili i'ovi na iyou, ta buki ana tau'ita
avivini imoheuyoi, na imimiyane. Na hesi taubenaliwo
maudoidi bada nuwadi ivaiya'o, ta himiyamiya na hivinu-
vinunui.
21 Eeta iwalo aulidi iwalo, 'Aubabadane yavavahiline am-
benalena'o, mwalona hi'aubabada mugaiyei, na wao bada
himahalava'o'.
22 Na hiya nuwadi ipwanopwano moiha, ainaena yana
aubabadao maudoina vehabadi hino'owei mwala'ina, hi-
walo, 'Towaho teina Yosepa natuna, awa? Na hesi vedova?'
23 Eena iwalo aulidi, iwalo, 'Bada yahanapuigomiu'o
mata walo vegevegediyena amwalo auligau amwalo,
"Owa tau'abiye namwanamwa ta'i, ainaena ubom u'abiye
namwanamwago". Na hinage mata yami walo teya ainaena
amwalo auligau amwalo, "Paihowaowa wahiwahiyaladi
dalava Kapeneum ainai upapaihowaidiwa, dova hinage
upaihowaidi teina yada dalavane ainai".
24 'Na hesi yawalo ili'ilimani alimiyai neta nigele teya
tauwalo mahalava yana bodao aidiyena ana ve'ahihi iyalob-
alobai.
25-26 Na amnuwatuwu avivini neta mwalona tauye-
wasa Elaitiya yana haugai hiwahiwape bagibagilidi Isileli
ainai himiyamiya, na Yaubada nigele teya Isileli waihiuna
iyavesinuwaei ta iya'ita avivini hauga vahali ainai, neta
bolimai tonuga na tupwana aidiyai nigele dohi, na hesi
hiwape Salepati ivesinuwaei Elaitiya ta i'ita avivinine iya
Saidoni tupwanaena.
27 Na hinage tauwalo mahalava Elaisa yana haugai taule-
pelo bagibagilidi Isileli ainai himiyamiya, na nigele teya
yaiya aidiyena iya'abiye namwanamwa, na hesi ehebo mo-
himohili towaho Siliya i'abiye namwanamwane, yehana
Nemani.'
28 Yeisu yana aubabadaone teina aidiyena hiya vada tap-
walololowo holanai i'abiye modi'inidi,
29 hitowolo ta Yeisu hi'abi avivini na dalavaena hilauvai
himahalavaei ta hihahaeyeine yadi dalavane oyana ainai, ta
oya ewanai himwauwi ebeha hi'oipeiyei tapatapai.
30 Na iya bodaone iwaheidi ta ilalaune.

Yeisu ehebo towaho i'abiye namwanamwa vi'avi'a ainaena (Maki 1:21-28)

31 Mulitai idobi Kapaneum, neta Galili tupwanai ta nemai
Tapwalolowai tomowa ive'itadi.
32 Na tomowa maudoidi nuwadi ipwanopwano wuwuna
yana ve'ita maudoina wahiwahiyalana.
33 Na vada tapwalolone ainai ehebo towaho imiyamiya,
na towahonane alonai vi'avi'a imiyamiya, na alinana
mwala'ina iwui, iwalo,
34 'Ya! Owa towaho Nasaleti, hava wuwuna ulalaomane
alimaiyai? Nuwanuwam na ebeha umutugai awa? Na owa
bada yahanapuigo'o, owa Yaubada ainaena Ve'ave'ahihim.'
35 Eena Yeisu iloinaei, iwalo, 'Ulaumwau na towahone
ainaena umahalava'. Eeta boda mehediyai vi'avi'awa towa-
howa igabaei bale'uwai na ainaena imahalava, na nigele
teya havana tomowanane iya'abiye yababa.
36 Ainaena maudoidi hi'aluwagavai ta hibom hipanivila,
hiwalo, 'Vedova teina? Ta walo yana wahiyala ainaena
vi'avi'a iloinaedi ta himahamahalava.'
37 Tenem ainaena Yeisu wasana hivetala au'aubabadaei
Galili dalavanao aidiyai.

Yeisu taulovala bagibagilidi i'abiye namwanamwadi (Madiu 8:14-17; Maki 1:29-34)

38 Yeisu vada tapwalolo ainaena imahalava ta Sai-
moni yana vadai iluwu. Eena Saimoni lawana ilovala
tau'ala'alawowoli ainaena, na Yeisu hi'awanoiyei ebe i'abiye
namwanamwa.
39 Eeta Yeisu iluwu yana aba'eno vahalinai itowolo,
na tau'ala'alawowoline iwalowei na tau'ala'awawowoline
i'o'ovine, na wahiuwa itowolo ta adi ipapaihowaine.
40 Na bada mahana ihugu'o na taumiya dalavao tani-
wagadi yadi taulovalao adi lovala vagadi vagadi hilau-
vaidima Yeisu ainai, ta maudoidi, i'abitowoidi ta hi-
nanamwanamwane.
41 Na hinage bagibagilidi aidiyena vi'avi'a himahalava ta
hitautau wuiwui, hiwalo, 'Moiha ta'i owa Yaubada Natuna!'.
Na hesi Yeisu ilaugagayowedi havena dova hi'au'aubabada,
wuwuna bada hihanapuiya'o ebeha iya Besinana towahona.

Yeisu iguguya ta'i'ili (Maki 1:35-39)

42 Bada mala itomtom ta Yeisu dalavanane ilauvehulu na
ibom ilau balabala awawai. Na tomowa bagibagilidi hive-
tuwuni Yeisu hibehabehaei, na hauganane hilobai hiwalo
auli, hiwalo, 'Havena ulaulau. Teinai tamiyamiya.'

43 Na iwalo aulidi, iwalo, ‘Tupwadi hinage dalava aidiyai yalau ta Yaubada yana Abaloina wasana yaguguyaei. Teina wasane vehabana Yaubada ivetamalegaune.’
44 Eeta imahalava ilalaune Yudeya dalavanao maudoidi aidiyai, na yadi vada tapwalolo holadiyai iguguya ta'i'ili.

5

Yeisu ana taumulitao iyogaedi
(Madiu 4:18-22; Maki 1:16-20)

1 Ehebo hauga Yeisu itowotowolo le'awa Genesaleta papalinai na boda hilaoma ta hitowolo tutuniyama ebeha Yaubada yana walo Yeisu ainaena hibenalei.
2 Tenem ainai tauyamayamao yadi waga bwau i'i'itadine vahalinai hiniulidi magumaguwai, na tauyamaone bada hi'aitulu'o ta yadi vinaya hiuwauwadi.
3 Eena Yeisu waga ehebo ainai igelu, neta Saimoni yana waga, eeta Saimoni iwalo auli ta ebe tupwana i'oidobi, ainaena i'oidobi ni'uwai ta wagane ainai imiya na ive'ita boda aidiyai.
4 Na yana ve'ita i'ovi ta Saimoni iwawalo auline, iwalo, ‘Saimoni tupwana u'oidobi ni'uwai na yami vinayane amyahuwei’.
5 Na Saimoni iwalo, ‘Taubada, boniyena ta'i ayama ahubena na nigele teya yama aya'ona. Na yam walo vehabana mata ayahuwei.’
6 Hiyahuwei ta yama ibagibagili alili hi'onadi ta vinayawa muhamuhana ilotapulihi.
7 Eeta adi geluwone vali wagaena hiyogaedi ebeha hilaoma hihaguidi, ta hiya yadi wagaena hilaoma na waga bwau hi'oiye mwaudi eeta muhamuhana hihanene.
8 Tenem ainai Saimoni Pita i'ita'ita ta Yeisu ainai ipwagogo, ta iwalo, ‘Taubada ulaugabaigau, wuwuna yau tauyababa’.
9 Walo teina i'atai wuwuna ma'ana geluwo nuwadi ipwanopwano alili yamaone hi'o'onadine vehabadi,
10 na Saimoni ana tauhaguwo Yemesa yo Yoni, hiya Sebedi natunao hinage hi'aluwagavai moiha. Na Yeisu Pita iwalo auli, iwalo, ‘Havena umehemeheuhi. Mata ivetuwuni na ilaulau owa mata tomowa u'onadi.’
11 Na wagaone hiniulihaedi le'awai na ginauli maudoina hitauvehuludi na Yeisu himumulitaeine.

Yeisu ehebo taulepelo i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-18; Maki 2:1-12)

12 Hauga teya ainai Yeisu hinage ehebo dalava ainai imiyamiya. Tupwanane ainai ehebo towaho tauna maudoina lepelo ivai. Eena towahonane Yeisu i'ita lobai ta ainai

italupwagogo na i'awanoiyei, iwalo, ‘Taubada, ebe dova yam nuwatuwu, howahowana u'abiye namwanamwagau’.
13 Na Yeisu nimanaena towahowa taunane i'abitowoi na iwalo, ‘Ehe, nuwanuwagu. Badagi na unamwanamwa.’ Eeta towahowa ana lepelowa i'ovi.
14 Na Yeisu towahonane ivenuwamwauwei iwalo, ‘Ulau na havena yaiya teya ainai uwalowalo mahalavaegau na hesi udumwalu taupwaoli ainai ta i'itago, na upwaoli Yaubada ainai, hava dova ada loina Mosese ainaena, ta ebe tomowa hihanapuigo ebeha bada uyawahaiuyo'o’.
15 Na hesi tenem ainai Yeisu wasana imwala'i moiha ta boda bagibagilidi hilaoma ebeha Yeisu yana aubabada hibenalei, na hinage adi lovala ebeha i'abiye namwanamwadi,
16 na hesi hauga maudoina boda aidiyena itautauwahi na ibom i'awa'awanoi Yaubada ainai.

Yeisu ehebo taupeu i'abiye namwanamwa
(Madiu 9:1-8; Maki 2:1-12)

17 Ehebo ahubena ainai Yeisu boda ive'ive'itadi, na tupwadi Palisiwo yo loina ana tauve'itao hiya Galili dalavanao maudoidi yo Yudeya na Yelusalem aidiyena hilaoma na boda baidadiyao himiyamiya na hi'au'aubabada. Hauga tenem ainai Yaubada yana wahiyalaena Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi.
18 Ainaena bodaone aidiyena ehebo taupeu mahalabina hi'avalaiyama na hitowotowoi ebeha hiluwuwei vadai ta Yeisu mehenai himwauwi.
19 Na hesi nigele howahowadi, wuwuna bodane imwala'i alili. Eeta taupeuwa hi'avala mwalaeyei vadane ewanai na ana atovine hivaivehulu ta ainaena taupeuwa ma'ana aba'avala hivelele dobiyei bodaowa ahipudiyai, ta Yeisu mehenai himwamwauwine.
20 Eena Yeisu tomowaowa yadi yemidi ihanapuiya'o ta towahonane iwalo auli, iwalo, ‘Augelu, mumugam yababa adi nuwahamu bada ulobaiya'o’.
21 Na hesi loina ana tauve'itao yo Palisiwowa Yeisu yana aubabadane hibenalena'o ta hibom aidiyai hi'au'aubabada hiwalo, ‘Towaho teina vedova ta Yaubada i'abi'abitalawahiyeine wuwuna nigele teya yaiya howahowana tomowa yadi mumuga yababao inuwahamuidi, bada Yaubada ibom howahowana’.
22 Yadi nuwatuwu Yeisu bada ihanapuiya'o eeta iwalo, ‘Hava vehabana neta dova amnuwanuwatuwune?
23 Na hava amnuwatuwui ebe towaho teina ainai yawalowei, “Yam mumuga yababao bada yanuwahamuidi'o”, bo yawalo, “Utowolo ulau”?
24 Mata amhanapui yau Tomowa Moihagu mayagu loina bale'uwai ebeha tomowa yadi mumuga yababao mata

yanuwahamuidi.' Eeta taupeuwa iwalo auli, iwalo, 'Yau teina yawalo auligo, utowolo yam halabi u'avalai na ulau yam dalavai!'.

25 Na itautowolo ta boda mehediyena yana halabi i'avalai ilalaune yana dalavai mayana yaliyaya Yaubada ino'ono'owei.
26 Tenem ainai boda maudoidi nuwadi ipwanopwano mwala'ina, eeta mayadi ve'ahihi Yaubada hiwalo vetuvehaeyei, hiwalo, 'Wau ehebo abanuwapwanopwano ta'itaya'o'.

Yeisu Livai iyogaei
(Madiu 9:9-18; Maki 2:13-17)

27 Mulitai Yeisu imahalava ta ehebo takesi ana tauvai yehana Livai i'ita lobai yana vada abapaihowa ainai imiyamiya na iwalo auline, iwalo, 'Livai umulitaegau'.
28 Ainaena Livai itowolo ta ginauli maudoina itauvehuludi eena Yeisu imumulitaeine.
29 Na Livaiwa ai'ai mwala'ina ipaihowai Yeisu vehabana, eeta boda mwala'ina hilaoma Livai yana vadai ai'aine vehabana, na takesi ana tauvaiwo bodadi hinage baidanao.
30 Tenem ainai Palisiwo yo loina ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai Yeisu ana taumulitao aidiyai, hiwalo, 'Hava wuwuna ta takesi ana tauvaiwo yo hinage tauyababao tupwadi baidamiyao am'ai'ai toyawane?'
31 Na yadi walowone Yeisu iyemaihadi iwalo, 'Hiya namwanamwadi taulaumulamula nigele nuwadi, na hesi lovalovaladi nuwanuwadi taulaumulamula.
32 Yau yalaoma nigele ebeha taunamwanamwa vehabadi, na hesi taupwanoliwo habi haguidi, ta ebe hinuwabui.'

Yeisu yana walo ai'ai ana ve'ahihi vehabana
(Madiu 9:14-17; Maki 2:18-22)

33 Militai hinage tupwadi tomowa Yeisu hiwalo auli hiwalo, 'Yoni ana taumulitao hauga maudoina mavahalidi hi'awa'awanoi Yaubada ainai, dova Palisiwone adi taumulitaone yadi paihowa, na vedova ta owa am taumulitaone nigele hiyahudihudine, na hi'ai'ai yo hinumanuma'.
34 Eeta Yeisu iwalo vegevegedi iwalo, 'Vedova, howahowana na tautawahola towahona ana taumanao hive'ahihi ai yo numa ainaena ebe tautawahola towahona baidadi hiyaliyaya? Nigele awa?
35 Na amnuwatuwu avivini ebeha hauga ilalaoma ebe tautawaholawa ilaugabaidi abo hesi hinuwayababa na hive'ahihi, ai'ai yo numa ainaena.'
36 Na hinage ehebo walo vegevegedi i'aubabadaei aidiyai, iwalo, 'Nigele howahowana luwuluwu vauvauna tupwana

ta vai na luwuluwu miyamiyana ta bwalui. Nigele! Na ebe dova, neta luwuluwu vauvaunane bada i'abiye yababa'o na hinage vauvaunawa tupwatupwanane luwuluwu miyamiyanane nigele iyalowoinanei.

37 Na hinage nigele teya yaiya bwahi wahiwahiyalana dova waini vauvauna iyahiwahiwai abahiwa 'wapi miyamiyana aidiyai, mata dova ta ilotapulihi ta bwahi yo abahiwa hiyepaipaihedi.

38 Na hesi tahiwai 'wapi abahiwa vauvau a'avadi aidiyai.

39 Na ebe yaiya waini miyamiyana inuma, mata iwalo ebeha nigele nuwanuwana vauvauna, wuwuna waini miyamiyana hesi inamwanamwa alili.'

6

Ahubena Tapwalolo au'aubabadana
(Madiu 12:1-8; Maki 2:23-28)

1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu mayana taumulitao baidanao tanovi holanaena hilaulau, na ana taumulitaone witi ainona higigidi ta hi'ai'aidi.

2 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, 'Yada loina iwalo mahalava ebeha havena tapwalolo ainai tapaipaihowa na omiu vedova ta teina dova ampaipaihowaine?'

3 Eeta Yeisu Palisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, 'Yaubada yana Buki ainai hilele Deivida vehabana ebe amvahili amhanapui neta iya ma'ana geluwo hivahali ta

4 Yaubada yana vadai iluwu na beledi ve'ave'ahihina ivai ta hi'a'aine. Beledinane ma'ana loina ebeha taupwaoli a'ava adi talam yo hi'ai. Na hivahali alili ta bada hi'a'aine.'

5 Na Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, 'Yau Tomowa Moihagu Tapwalolo ana tauloina'.

6 Ehebo hinage Tapwalolo ainai Yeisu iluwu vada tapwalolo ainai ta ive'ive'ita. Vadanane ainai ehebo towaho imiyamiya nima tautuwana peupeuna.

7 Na hinage tupwadi loina ana tauve'itao yo Palisiwo himiyamiya, Yeisu hi'ita'ita sipwai mata dova ta towahonane i'abiye namwanamwa Tapwalolo ainai eeta ebe ainaena hive'ewai tauloina mehenai.

8 Na hesi yadi nuwatuwune ihanapuiya'o, ainaena towahonane iwalo auli, iwalo, 'Utowolo na uhaema'. Eeta towahowa itowolo ta ihahaene.

9 Ta Yeisu iwalo aidiyai na iwalo, 'Hola yapanivilaegomiu. Hava yada loinane itatalamweine Tapwalolo ainai. Tomowa ta'abiye namwanamwadi bo ta'abiye yababadi, bo tomowa tahaguidi bo ta'abiye muyadi?'

10 Tenem ainai maudoidi ivinunu'abi'abidi na towahowa
iwalo auli iwalo, ‘Nimam utautuwudi’. Eeta towahowa
nimana itautuwudi ta inanamwanamwane.
11 Na hesi tauloinaone modi'ini i'oiye mwaudi na hive-
tuwuni hibommo hi'au'aubabada hava mata Yeisu ainai
hipaihowaine.

Yeisu ana mulitao ivesinuwaedi
(Madiu 10:1-4; Maki 3:13-19)

12 Hauga tenem ainai Yeisu ihae oyai na nemai masigili
maudoina Yaubada ainai i'awa'awanoi.
13 I'ahubenama ta ana taumulitao aidiyena hitau 12 ivesin-
uwaedi ta iyogaedi yana tauyewasao.
14 Tauyewasaone yehadi teina: Saimoni, iya iyogaei Pita
na tahina Andulu na hinage Yemesa yo Yoni na Pilipi yo
Batolomiu.
15 Madiu yo Tomasi yo vali Yemesa iya Alipiyosi natuna, na
hinage vali Saimoni iya tauhamadudu mwala'ina abaloina
vehabana,
16 yo Yudasa iya Yemesa natuna, na hinage Yudasa
Isakaliyota, iya howola abo Yeisu ihuhulaei.

Yeisu taulovalao bagibagilidi i'abiye namwanamwadi
(Madiu 4:23-25)

17 Yana tauyewasaone yo hinage ana taumulitao maudoidi
baidanao oyaena hi'aituluma ta 'wabuwai hitowolo, na
'wabunane ainai boda mwala'ina himiyamiya, hiya hilaoma
Yudeya yo Yelusalem na hinage Taya na Saidoni tupwa
le'awadine aidiyena.
18 Ta hilaoma Yeisu yana aubabada habi benaleina yo
hinage ebeha adi lovala i'abiye namwanamwadi. Na hinage
hiya alu'aluwa yababadi aidiyai hiluwu nuwanuwadi na
i'abiye namwanamwadi.
19 Bodaone maudoidi hitowoi ta ebeha Yeisu hi'abisawahi
wuwuna wahiyala imahamahalava ainaena na tomowa
maudoidi i'abi'abiye namwanamwadi.

Nuwavitai na yaliyaya
(Madiu 5:1-12)

20 Yeisu ana taumulitaowowa ivinuvinunuidi na iwalo
aulidi, iwalo, ‘Ebe omiu amwewelohe, amyaliyaya wuwuna
Yaubada nimanai ammiyamiya.
21 Na omiu ebe amvahali amyaliyaya, wuwuna howola abo
diyamiu himwau. Na hinage omiu amdoudou amyaliyaya
wuwuna howola abo ammalu.
22 Amyaliyaya ebe yau Tomowa Moihagu vehabagu to-
mowa hive'alehaegomiu, bo hita'wata'wataegomiu, bo hiso-
somanaegomiu bo hi'awa yababaegomiu.

23 Hauga tenem ainai ebe vitaiwone himahalava vehabadi amyaliyaya na amtowolo amselo, wuwuna ami maiha namwanamwana galewai imiyamiya. Na amnuwatuwui ebeha tau'awa yababaone tubudiyao mwalona tauwalo mahalavao hi'awa yababaedi, dova teina haugane ainai.
24 'Na hinage ebe omiu amvewasawasa, nuwayabayababamiu, wuwuna yami wasawasa bada amlobaiya'o ta mulitai mata nigele.
25 Na yaiyadiwo omiu teina ta'i bada am'ai'i'iwahi moiha, amnuwayababa wuwuna muhamuhana vahali mwala'ina amlobai. Na hinage ebe teina ta'i ammalumalu, howola abo mayami nuwayababa amdou.
26 'Na haugadine aidiyai ebe tomowa bagibagilidi hi'awa namwanamwaegomiu, amnuwatuwu gwaipile na amnuwayababa, wuwuna mwalona hiya tubudiyaone hinage dova tauwalo mahalava oya'oyama hi'awa namwanamwaedi.'

Ami alehao amvelauwedi
(Madiu 5:38-48; 7:12)

27 'Yagu ve'ita teina ambenalei, ami alehao amvelauwedi, na hiya hita'wata'wataegomiu amhaguidi,
28 na hinage hiya hi'awa yababaegomiu am'awa namwanamwaedi, na hiya hi'ale'alehaegomiu vehabadi am'awa'awanoi ta Yaubada ihaguidi.
29 Na ebe yaiya navanavam isapi, havena nimana uveuveuyo, na hesi vali navanavamne hinage umohei ta isapi. Ebe yaiya yam gwaugwau luwuluwuna ivai, amluwuluwu mohili hinage utalamwei ainai.
30 Na hinage ebe yaiya alimwai i'awanoi ehebo ginauli vehabana, ginaulinane umohei. Na ebe yaiya yam tobwatobwa ivai na ainai imiyamiya havena vehabana uwalowalouyo.
31 'Na ebe hava nuwanuwamiu tomowa alimiyai hipaihowai, omiu hinage dova aidiyai ampaihowai.
32 'Na ebe tomowa tauvelauwego hiya hibom uvelavelauwedi, hava vehabana mata awanamwanamwa uvai? Wuwuna tauyababao adi tauvelauwo, hinage hivelavelauwedi.
33 Na ebe tau'abi ili'ilimanigo hibom u'abi ili'ilimanidi, hava vehabana mata awanamwanamwa uvai, wuwuna tauyababao hinage neta paihowane hipaipaihowai.
34 Na ebe yaiyaidiwo uhanapuidi ebeha yam tobwatobwa umomohediwa mata hiyemaihauyoi, hava ana namwanamwa alimiwai? Wuwuna hiya tauyababao hi'ai'aiyauya adi geluwo aidiyai mata yadi ginauliwone adi mwala'i hivedumwaluyoidi.

35 Na hesi ami alehao amvelauwedi na am'abi ili'ilimanidi,
na havena yemaiha vehabana amnuwanuwatuwu. Ainaena
ami maiha mata mwala'ina amlobai, ta omiu Yaubada
Ewa'aliliyai natunao. Wuwuna hiya tauyababao yo
tau'aidumao aidiyai inamwanamwa.
36 Ainaena omiu hinage am'atemuyamuya, dova Tamami-
une i'ate'atemuyamuyane.

Havena ami geluwo am'awa'awa yababaedi
(Madiu 7:1-15)

37 'Hinage havena tomowa am'awa'awa yababaedi, mata
dova ta Yaubada hinage i'awa yababaegomiu. Na hinage
havena ami geluwo amve'eve'ewaidi, ta ebe omiu havena
ve'ewa amlobalobai Yaubada ainaena, na hesi ami geluwo
yadi mumuga amnuwahamuidi, ta ebe Yaubada yami mu-
muga hinage inuwahamuidi.
38 Na ebe am'aiyauya mata Yaubada i'aiyauya alimiyai.
Hava mwaumwauna yo ma'ana lauhepoi mata alimiyai
i'atuhiwai. Wuwuna ginauliwone ana mwala'i hava mata
u'a'aiyauyaneine mata ulobauyoi.'
39 Ainaena walo vegevegedi teina imohedi, iwalo, 'Vedova?
Howahowana taumehegibugibu ana gelu mehegibugibuna
imugaiyei? Mata nigele, awa? Ebe dova ipaihowai hitau
bwauwone guda ainai hibe'u.
40 Dova hinage taubenali, nigele howahowana na yana
tauve'ita ihae gabaei. Na hesi bada ebe yana hanapune
imwala'i ta ebe hitau bwauwone yadi hanapu itoyatoyawa.
41 'Nigele iyalowoinanego na tahim vehabana uwalo
ebeha mehenai aiwa mu'amu'alina imiyamiya, wuwuna
owa hinage mehemwai etupwa imiyamiya na nigele uya'ita.
42 Ainaena havena tahim ainai uwalowalo, uwalo,
"Tahigu, ilowoinanegau ebe aiwa mu'amu'alina
mehemwena yavai vehulu", wuwuna owa hinage etupwa
mwala'ina mehemwai imiyamiya, nigele uya'ita. Moiha,
owa ehebo tau'oyama, awa? Na hesi etupwane mehemwai
uvai mugaiyei, ta ebe u'ita ili'ilimani na mulitai tahimne
mehenaena aiwa mu'amu'alinane uvaivehulu.

Tomowa yadi mumuga dova aiwa ainona
(Madiu 7:16-20; 12:33-35)

43 'Aiwa namwanamwana nigele howahowana na ainona
newanewalina imwauwi. Hinage dova aiwa newanewalina
nigele howahowana na ainona namwanamwa imwauwi.
44 Ainaena aiwa ehebo ehebo ainodi aidiyena tahana-
hanapuidi ebeha aiwadine namwanamwadi bo newanewa-
lidi. Moiha neta, nigele howahowana na haihaili aidiyena

damaya ainona talobai, dova hinage nigele howahowana na vilolo ainaena sibweya ainona talobai.
45 Dova towaho yana mumuga, ebe towaho yana nuwatuwu ausalana yana mumuga maudoina namwanamwana. Na ebe yana nuwatuwu yababadi mumugana maudoina yababadi. Wuwuna nuwatuwuwone hava dova atemiyai himiyamiya hauga maudoina awamiyena himahamahalava.

Tau'abi vada hitau bwau
(Madiu 7:24-27)
46 'Ainaena hava vehabana am'awa'awa Badaegaune, na yagu walo nigele amyamulimulitaedi.
47 Na ebe yaiya owa ulaoma na yagu walo ubenaledi na upaihowaidi, owa yam mumuga dova ehebo tau'abi vada yave'itaei alimiyai.
48 Iya dova tau'abi vada yana wahuwahu yaiyaina ilobai, gaima a'avana ainai, ta yana vadane ainai i'a'abine. Na haugana 'wesu mwala'ina i'aituluma na aba'ita isagena, ta vadanane iguhui na nigele iya'abiye yababa, wuwuna wahuwahu namwanamwana ainai i'a'abine.
49 'Na hesi ebe yaiya owa yagu walo ubenaledi na nigele uyamulitaedi, owa bada dova tau'abi vada namonamo a'avana ainai yana vada i'a'abine. Eeta haugana aba'ita imahalava vadanane iguhui ta ibe'u mwayamwayau na maudoina ilo'evehulune.'

7

Yeisu tau'alehao adi tauloina yana hevali ehebo i'abiye namwanamwa
(Madiu 8:5-13)
1 Yeisu yana walo tomowa aidiyai i'ovi'o, ta imahalava na ilau Kapaneum.
2 Dalavanane ainai tau'alehao hiya Loma adi taumugai ehebo mayana hevali himiyamiya. Na yana hevaline ivelauwei ili'ilimani. Na hauga tenem ainai ilovala mwala'ina ta habi imwalowoina.
3 Na tauloinanane Yeisu yana laoma wasana ibenalei, eeta Yudeya yadi babadao tupwadi ivetamaledi Yeisu ainai habi awanoiyei ebe Yeisu ilaoma na yana hevaline i'abiye namwanamwa.
4 Ta babadaowa hilau Yeisu ainai hi'awanoi, hiwalo, 'Bada, nuwanuwamai ebe talau teina towahone awalowaloweiwa ana dumwalu ebeha uhagui.
5 Wuwuna iya towaho namwanamwana, na Yudeya maudoida ivelauwegita, ta yada vada tapwalolo i'a'abine.'
6 Eeta Yeisu baidadi hilalaune. Hilau ta dalavanane ainai himahamahalava, eena tauloinawa ana geluwo tupwadi

hinage ivetamaledi Yeisu habi auhina. Na hilau Yeisu ainai ta hiwalo, ‘Bada, yama taumugai iwalo ebeha owa towaho mwala'ina ainaena nigele iyalowoinanego ebe uluwu yana vadai.
7 Na hinage nigele iyalowoinanego na baidam amwahai amvelobaloba. Na hesi nuwanuwana ebe uwalo mohili na yana hevaline inamwanamwa.
8 Na hinage alinana teina dova iwalo, “Yau loina ya-hanahanapui na agu tauloina yadi walo ana tau'awa abi, na hinage yagu tau'alehao yaloiloinaedi, na ebe teya ainai yawalo, ‘Ulau’ bada ilau ta'i; na ebe ehebo ainai yawalo, ‘Ulaoma’ bada ta'i ilaoma, na ebe yagu taupaihowa ehebo ainai yawalo, ‘Teina upaihowai’, bada ipaihowai”.’
9 Teina walowone Yeisu ibenaledi na i'aluwagavai moiha na i'ita gwaipile ta bodaowa himulimulitaeine iwalo aulidi, iwalo, ‘Moiha ta'i nigele teya yaiya Isileli alimiyena yay-alobai yana yemidi dova teina towahone’.
10 Eena tauloinawa yana hevahevaliwone hilau gwaip-ile yana vadai, ta nemai yana hevaliwa hilobai bada in-amwanamwa'o.

Hiwape ehebo natuna towahona Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolo

11 Nigele hauga daodaona tuluhanai Yeisu ilau ehebo dalava ainai, yehana Naini. Na ana taumulitao yo hinage boda mwala'ina hi'wa'wayabuine.
12 Ilaoma dalavanane ainai ta taumwalowoi himahama-halavaenama dalavanane ainaena. Na taumwalowoine neta hiwape ehebo natuna, bada ehebo mohimohili, ainaena hiwapenane boda mwala'ina baidana hilaulau habi mwauwina magaiyai.
13 Tenem ainai Yeisu hiwapene i'i'itane na i'atemuyamuyaei ta iwalo, ‘Havena udoudou’.
14 Na iwutu lau ta mwalowoiwa ana huma i'abitowoi eena tau'avalaowa hitowotowolo.
Na Yeisu iwalo, ‘Hevali, utowolo’.
15 Ta hevaliwa imiya towolo ta i'au'aubabada, na Yeisu hevaliwa ilauvai ta hinanawa imomoheine.
16 Ainaena tomowaowa himeheuhi na Yaubada hiwalo vetuvehae, hiwalo, ‘Tauwalo mahalava mwala'ina bada ima-halavama'o. Teina Yaubada yana taubo'e ita yana tomowao alidai.’
17 Eeta Yeisu wasana hiyewasaei Yudeya maudoina, na hinage dalavao vahalinai aidiyai.

Yoni taubapitaiso yana panivila Yeisu vehabana (Madiu 11:2-6)

18 Na mulitai Yoni ana taumulitao wasa teina hiwalo mahalavaei ainai.

19 Ainaena ana taumulitao hitau bwau iyogaedima na
iwalo aulidine, iwalo, ‘Amlau na ampanivilaei, ebe iya
Besinanawa vehabana ya'au'aubabadane, bo vali towaho
hinage taha'wai?’
20 Na hilaoma ta Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Yoni taubap-
itaiso ivetamalegai alaoma habi panivilaego ebe owa
Besinanawa, bo vali towaho aha'waha'wai?’
21 Hauga tenem ainai Yeisu howola taulovalao adi lovala
yo adi muya yo vi'avi'a aidiyena i'abi'abiye namwanamwadi
yo hinage taumehegibugibu mehedi i'abiye maseledi.
22 Eeta i'ovi na mulitai yadi panivilawa iyemaiha,
iwalo, ‘Amwuyo ta Yoni ainai am'aubabada ginauliwone
aliguwena hava bada am'itadi'o yo ambenaledi'o, neta:
taumehegibugibu mehedi bada himasele'o, taupeu
bada hinamwanamwa'o ta hilaulau, taulepelo taudi
hinamwanamwauyo'o, tautalina tui bada talinadi
hinamwanamwa'o, taumwalowoi hitowolouyo na hinage
tauwewelohe bada wasa namwanamwana hibenalena'o.
23 Eeta amlau na Yoni amwalo auli havena vehabagu in-
uwanuwatuwu bwaubwau, wuwuna ebe yaiya yana yemidi
aliguwai nigele iyatapitapiya, mata iyaliyaya.’

Yeisu yana walomahalava Yoni vehabana
(Madiu 11:17-19)

24 Haugana Yoni ana taumulitaowowa hilaulau gwaip-
ile, na Yeisu ivetuwuni boda aidiyai Yoni vehabana iwalo
mahalava, iwalo, ‘Mwalona maudoimiu tupwa balabala
awawai amlau Yoni habi benaleina, na hava nuwanuwamiu
ebeha am'ita? Bo ebeha ehebo awahi mwala'ina yaumai
iguhuguhui am'ita?
25 Bo ehebo towaho ana ale'o wasawasa habi itana?
Nigele, awa? Wuwuna hiya adi ale'o namwanamwadi
moiha tauloina mwala'idi yadi tupwai himiyamiya na
hiyaliyaliyaya.
26 ‘Na hava yede vehabana amlalaune balabala awawai?
Bo yami nuwatuwu ebeha ehebo tauwalo mahalava am'ita,
awa? Moiha ta'i towahonane am'i'itane tauwalo mahalavao
imwala'i gabaedi.
27 Yoni vehabana mwalona Yaubada yana Buki ainai teina
dova iwalo mahalava mugaiyei iwalo:

“‘Teina yagu tausagenawasa yavetamale mugaiyei na yam
amwaha isepa”.’

28 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Yoni iya taumiya bale'u mau-
doina imwala'i gabaedi, na hesi maudoidi hiya Yaubada
yana Abaloina holanai Yoni himwala'i gabaei’.

29 Eena bodaone yo takesi adi tauvaiwo Yeisu yana
aubabada teina hibenaledi ta Yaubada hiwalo vetuvehaeyei,
wuwuna hiya mwalona Yoni i'abiye bapitaisodi.
30 Na hesi Palisiwone yo loina ana tauve'itao Yaubada yana
nuwatuwu hita'wata'wataei, ainaena nigele nuwadi na Yoni
i'abiye bapitaisodi.
31 Eeta Yeisu iwalo, 'Omiu yaso teina vedova ebe yayepat-
egomiu?
32 Nuwana yawalo, omiu bada dova hedaheda abag-
imwala holanai hi'ai'ai'opi'opi na adi geluwo aidiyai hiyo-
gayoga, hiwalo, "Ama geluwo vedova ta a'abi'abi sinaha na
nigele amyasobune, na hinage ayebwayebwasa na nigele
amyadoune".
33 Waloyepatu teina ana hanapu neta, Yoni tau'abiye bap-
itaiso ilaoma ta ihudihudi yo waini nigele iyanumanuma,
ainaena amwalo ebeha alu'aluwa yababana Yoni i'abiye
yauyauleya'o?
34 Yau Tomowa Moihagu yalaoma ya'ai'ai na yanumanuma
na hinage vehabagu am'ulu'ulumiya, amwalo, "Towaho
teina taunuma yo tau'ai'ala'alabili, na hinage takesi ana
tauvaiwo yo tupwadi yabayababadi ive'au'augeluwedi".
35 Na hesi hiya tauhanapu moiha mata yadi paihowa
namwanamwadi aidiyena hanapu moiha imahamahalava.'

Tauyababa ehebo Yeisu aena iyewoloi

36 Ehebo hauga Palisi ehebo yehana Saimoni Yeisu iyogaei
ta baidana habi ai. Eeta Yeisu iluwu vadai ta imiya habi ai.
37 Na dalavanane ainai wahiu ehebo tauyababa
imiyamiya. Iya bada ihanapuiya'o ebeha Palisine yana
vadai Yeisu i'ai'ai. Ainaena woloi namwanamwana ma'ana
abahiwa namwanamwana ivaiyama,
38 ta Yeisu vahalinai itowolo na idoudou na mehelinon-
aena Yeisu aena iyebuta, na waihiunane vahuna daodaona
ta vahunaena aena iba'ilidi, yo hinage Yeisu aena inihoidi yo
woloiwa ihiwai Yeisu aenai.
39 Eena Palisiwa ibom inuwanuwatuwu iwalo, 'Towaho
teina, ebe iya tauwalo mahalava, ihanapui waihiune teina
tauyababa, ta havena ainai i'abi'abi'.
40 Na Yeisu i'apuhini iwalo, 'Saimoni, nuwanuwagu ehebo
ginauli yawalo mahalavaei alimwai'.
Eeta Saimoni iwalo, 'Ehewa, aiteya ginauli? Uwalowei
aliguwai'.
41 Ta Yeisu iwalo, 'Ehebo tauwasawasa na tomowa bwau
adi vagavaga imwauwi, ehebo ana vagavaga dova 50 kina,
na ehebo dova 5 kina.

42 Na hitau bwauwone nigele howahowadi na hiyemaihadi. Ainaena tauwasawasawa hitau bwauwowa adi vagavaga inuwahamuidi. Na yapanivilaego. Hitaubwauwone aidiyena yaiya yadi taubadane ivelauwei mwala'ina?'
43 Ta Saimoni Yeisu alinana iyemaiha, iwalo, 'Towahone iya ana vagavaga mwala'inane ivelauwei mwala'ina'.
Eena Yeisu iwalo, 'Ehe, moiha'.
44 Na i'ita gwaipile waihiuwa ainai, na iwalo, 'Saimoni, waihiune teina yana paihowa vehabagu u'itaya'o, nigele dova owa. Wuwuna yam vadai yaluwuma na bwahi aegu anauwa vehabana nigele uyamohegau na hesi waihiune teina mehelinonaena aegu iuwadi na vahunaena iba'ilidi.
45 Na owa yagu mahalava ana niho nigele uyapaihowai aliguwai, na hesi iya yagu mahalava vauvauwai aegu inihoidi.
46 Nigele hinage woloiyena vahugu uyayewoloi, na iya hesi yana woloiyena aegu iyewoloidi.
47 Iya yana pwanoliwo bagibagilidi bada yanuwahamuidi'o, ainaena ivelauwegau mwala'ina, na hesi ebe yaiya yana pwanoliwo habuludi na yanuwahamuidi, yana velau aliguwai hinage habuluna.'
48 I'ovi na Yeisu waihiuwa iwalo auli, iwalo, 'Yam pwanoliwo bada yanuwahamuidi'o'.
49 Na tomowaowa Yeisu baidanao hi'ai'aine, Yeisu yana walo hibenalei ta hibom aidiyai hi'ulu'ulumiyaei, hiwalo, 'Yaiya yede teina ta ebeha pwanoliwo inuwahamuidi?'
50 Eena Yeisu waihiuwa ainai iwalo, 'Yam yemidi ainaena bada livahi ulobaiya'o, ta mayam yaliyaya ulau'.

8

Waiwaihiu Yeisu hi'wayabui

1 Mulitai Yeisu itowolo na ilau dalava mwala'idi yo habuludi aidiyai Yaubada yana Abaloina wasa namwanamwana iguguyaei, na ana taumulitaowa hitau 12 baidanao.
2 Na hinage tupwadi waiwaihiu baidanao, neta hiya mwalona lovala yo alu'aluwa yababadi aidiyena Yeisu abiye namwanamwadi. Waiwaihiuwone neta Meli Magidalaena iya mwalona ainaena alu'aluwa yababadi maudoina 7 Yeisu iheusili mahalavaedi,
3 na hinage Yoana iya Kusa mwanena, Kusanane Helodi yana taupaihowa, na hinage Susana yo tupwadi waiwaihiu baidadiyao. Waiwaihiuwone hiya yadi tobwatobwaena Yeisu ma'ana geluwo hi'i'ita avivinidi.

Patu ana walovegevegedi
(Madiu 13:1-9; Maki 4:1-9)

4 Tomowa maudoidi dalava bagibagilidi aidiyena hitaugogoiyama Yeisu ainai, eena Yeisu walo vegevegediyena ive'itadi, iwalo,
5 'Tau'uma ehebo ilau yana oyai patu ivehulubudebudeyanaedi. Tupwadi patu amwahai hibe'u ta tomowa aediyena hiwutu'alatedi yo lowolowo hi'itadi ta hi'aitulu hi'a'aidine.
6 Na tupwadi patu malagaigaimana ainai hibe'u ta hi'ini na mulitai hiwewelaine, wuwuna toputopunane nigele gwagwamana.
7 Na tupwadi patu haihaili aidiyai hibe'u ta hi'ini mwalomwalowoi wuwuna haihailine iwahiyala ta i'oiye mwalowoidi.
8 Na hesi tupwadi patu toputopu namwanamwana ainai hibe'u ta himwala'i na hi'aino, ta aidiyena aino namwanamwana ilobai.'
I'ovi na Yeisu bodaone ivenuwamwauwedi, iwalo 'Ebe matalinamiu walo teina ambenaledi'.

Patu walo vegevegedina ana livahi
(Madiu 13:10-23; Maki 4:10-20)

9 Mulitai ana taumulitaowowa Yeisu hipanivilaei, hiwalo, 'Yam walo vegevegedine hava ana hanapu?'
10 Na iya iwalo, 'Omiu Yaubada alimiyai italam ta yana loina holana moiha ana tauhanapuwo, na hesi bagibagilidi walo vegevegedi a'ava hibenalei.
"Na adi nuwamasele nigele hiyahanapui,
yo hinage ana hanapu hibehabehaei na hesi nigele hiyalobai."
11 'Na walo vegevegedinane ana livahi teina dova: Patune neta Yaubada yana walo.
12 Na patuwowa amwahai hibebe'une hiya neta tomowa walo hibenali mohilei, na hesi Tomodulele ilaoma ta atediyena walowa ivaivehulune, ta nigele howahowana hiyemidi ebeha Yaubada howahowana ihaguidi.
13 Na patuwowa hibebe'une toputopu malagaigaimana aidiyai neta tomowaowa hiya Yaubada yana walo vehabana hiyaliyaya, na hesi nigele lamlamdi hiyayaiyai wuwuna yadi yemidi nigele mwala'ina, ta ebe abatowoi aidiyai himahalava mata hibe'u.
14 Na patuwowa haihaili aidiyai hibebe'une neta tomowaowa hiya walowa hibenalei, na yadi nuwatuwu maudoina hilaulau nuwatuwu bagibagili yo wasawasa yo bale'u yaliyayanao aidiyai. Ainaena Yaubada yana walo aidiyai nigele ainona iyamahalava.
15 Na patuwowa toputopu namwanamwana aidiyai hibebe'une neta hiya tomowao mayadi atetalam Yaubada yana

walo hibenaledi, yo mayadi alama'i'ita ainaena Yaubada yana walo aidiyai i'aino moiha.'

Masele ana walo vegevegedi
(Maki 4:21-25)

16 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Nigele teya yaiya lampa iyagabu na gaeba ainaena iya'oihamui bo aba'eno elauhanai iyamwauwi na hesi abamwau ewanai imwauwi ta ebe tomowa maselene hi'ita haugana hiluwuluwu.

17 Hava dawadawanina mata imiya mahalava ta tomowa hibenalei. Na hava oi'oihamuina mata hilobai na hivaiyama maseleyai ta tomowa hi'ita.

18 'Eeta am'ita avivini yami benabenali aidiyena. Wuwuna yaiya ainai hava namwanamwana imiyamiya mata Yaubada ilauhepoiyei iya ainai. Na hesi ebe yaiya ainai nigele na yana nuwatuwu ebeha hava habuluna ainai imiyamiya, mata Yaubada ivaivehulu.'

Yeisu hinana yo tahinao
(Madiu 12:46-50; Maki 3:31-35)

19 Mulitai Yeisu hinana yo tahinao hilaoma habi itana na hesi boda imwala'i alili, eeta nigele howahowana hiluwu Yeisu ainai.

20 Ta walo a'ava hivetamalei, hiwalo, 'Taubada, hi-nam yo tahimwowa tenem maseleyai hitowotowolo, ebeha nuwanuwadi owa'.

21 Na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Nigele hibom, na hesi ebe yaiyadiwo Yaubada yana walo hibenalei na hi'awa abiyedi hiya neta hinaguwao yo tahiguwao'.

Yeisu wowoli i'abiye daumwali
(Madiu 8:23-27; Maki 4:35-41)

22 Ehebo hauga Yeisu mayana taumulitao higelu na aidiyai iwalo, 'Ta'u'e tageyo'awa vali tupwai'. Eeta hi'u'e,

23 hisagesagena na Yeisu i'eno'eno ta i'eno i'iwahine. Na yaumai mwala'ina itowa ta bagodu mwala'ina ihiwahi-wadi'wa wagai na muhamuhana hihanene.

24 Eeta ana taumulitaowa Yeisu hivanoi hiwalo, 'Taubada, Taubada, utowolo, mata tahanene!'

Eeta Yeisu itowolo ta yaumai yo bagodune i'ahonedi, iwalo, 'Amlaumwau!' Eeta hilaumwau na idadaumwaline.

25 Ainaena Yeisu ana taumulitaowa iwalo aulidi, iwalo, 'Vedova? Nuwana nigele amyayemidiyegau awa?'

Na hiya mayadi meheuhi hi'aluwagavai na hibom aidiyai hiwalo, 'Towaho yehana teina? Ta yaumai yo bagodu alinana hi'a'awa abiyeine.'

Ehebo towaho alu'aluwa yababadi bagibagilidi holanaena himahalava
(Madiu 8:28-34; Maki 5:1-20)

26 Galili vali tupwanai higeyo'awa'o ta hiluwu Gelasiwone
yadi gadowai. 27 Eena Yeisu i'aitulu le'awai na ehebo
taumiya dalava imahalavama ainai. Towahonane alu'aluwa
yababadi hiluwu holanai ta ainai himiyamiya. Na towa-
honane hauga daodaona ale'o nigele iyali'wali'wa, na vada
aidiyai nigele iyamiyamiya na hesi magai gudadi aidiyai
imiyamiyane.
28 Ta towahowa Yeisu i'ita, na ilohagali ta ibe'u ainai
na iwui mwalamwala'i, iwalo 'Yeisu yo, owa Yaubada Ewa
aliliyai Natuna, hava ebeha upaihowai? Badagi! Havena
u'abi'abiye muyagau.'
29 Walo teina i'a'ataine wuwuna Yeisu bada iwalo
auliya'o, ta ebeha alu'aluwa yababana towahone i'aitulu
gabaei. Towahonane hauga bagibagilina alu'aluwane
i'abiye yeyauyaule eeta hi'abi'abi avivini na nimana yo
aena hipaipaidi pwawati aidiyena, na hesi pwawatine
iwutuwutuhidi na towahonane ilawelawei nu'ula awawai.
30 Eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo, 'Vedova
yeham?'
Na towahowa iwalo, 'Yehaguwede Bagibagilimai',
wuwuna alu'aluwa bagibagilidi holanai himiyamiya.
31 Na alu'aluwaowa Yeisu ainai hi'awa'awanoi, hiwalo,
'Havena ugabagabae aituluwegai guda abasilahe ainai.
32 Na hesi uvetamalegai ta aluwu maheyaone bagibagi-
lidine tenem hidumudumuline oyane aidiyai. Eeta Yeisu
italam.
33 Ta towahowa ainaena himahalava ta maheyaowa
aidiyai hiluluwune. Tenem ainai maheyaowa maudoidi
hiyauyaule ta hisagena tapatapana ainai hibe'u ta ni'uwai
hihahanenene.
34 Na maheyaowa adi tau'ita aviviniwowa hi'ita na hidena
ta hilalaune hiyewasa hava dova hi'i'itane, dalava mwala'idi
yo dalava habuludi tomowadiyaone aidiyai.
35 Eeta tomowa bagibagilidi hilaoma ta ebe hiya
mehediyena hi'ita hava imamahalavane. Ta Yeisu ainai
hilaoma ta towahowa hi'ita mwalona alu'aluwa yababadi
holanai himiyamiya bada inamwanamwa'o ta ale'o ili'wa
na Yeisu vahalinai imiyamiya. Tenem ainai maudoidi
himeheuhi.
36 Eena tauyewasaowa tomowa aidiyai hi'aubabada ve-
dova towahonane yana namwanamwa.
37 Eeta Gelasinewowa maudoidi himeheuhi mwala'ina ta
Yeisu hisosomanaei ebe ilaugabaidi. Ainaena Yeisu wagai
idodobi habi gelu.

38 Ta towahowa i'abiye namwanamwawa iwalo atemuya-
muya Yeisu ainai iwalo, ‘Uwalo ta owa na yau talau?’
Na Yeisu iwalo,
39 ‘Nigele. Hesi ulau gwaipile dalavai ta hava Yaubada
alimwai ipaihowaiya'o u'aubabadaei.’ Eeta towahowa ilau
dalavai na Yeisu yana paihowa i'aubabadaei taumiya dalava
maudoidi aidiyai.

Yeisu waiwaihiu bwau i'abiye namwanamwadi
(Madiu 9:18-26; Maki 5:21-43)

40 Yeisu mayana taumulitao higeyo'awauyo na boda
mwala'ina mayadi yaliyaya hivevedunane. Wuwuna iya
vehabana hiha'waha'wane.
41 Eena ehebo towaho iluwu mahalava, yehana Yailo, iya
yadi vada tapwalolo ana tau'ita avivini. Ilaoma ta Yeisu ainai
italupwagogo na iwalo, ‘Taubada talau yagu vadai,
42 ta natugu ilovala mwala'ina u'abiye namwanamwa. Iya
bada ehebo mohimohili natugune, ana bolimai 12 na vadai
i'e'eno na hauga habuluna na imwalowoi.’ Eeta baidana
hilalaune.
Hilaulau amwahai na boda mwala'ina himulimulitaedi, ta
hiveveduidui.
43 Na bodaone holadiyai ehebo wahiu baidadi, ma'ana
lovala. Lovalanane neta 'wahina isagesagenaei bolimai 12
hi'ovi'o, na besiwa isagesagena. Hauga bagibagilina taulau-
mulamula hitowotowoi ebeha hi'abiye namwanamwa na
hesi nigele howahowadi.
44 Eena wahiunane Yeisu tuluhanaena ilaoma ta ana
ale'o papalinane i'abitowoine na wahinawa yana sagena
ilalaumwaune.
45 Ainaena Yeisu itautowolo, ta iwalo, ‘Eei! Yaiya
i'a'abitowoigaune?’
Na maudoidi hiuvala. Na hesi Pita iwalo auli, iwalo, ‘Bada,
nuwana bodaone hiveveduidui ta hitatautupane alimwai’.
46 Na Yeisu iwalo, ‘Nigele. Teya yaiya agu ale'o
i'abitowoine, wuwuna yalautowoi aliguwena wahiyala ima-
halava'o na tau'abitowoigaune ainai igeyo'awa'o.’
47 Na waihiuwa ilautowoiya'o ebeha Yeisu bada yana
paihowane ihanapuiya'o, ainaena ilaoma na mayana batu-
tuli ibe'u aitulu Yeisu aenai, na boda mehediyai yana
paihowawa wuwuna iwalo mahalavaei, iwalo, ‘Taubada,
nuwanuwagu na yanamwanamwa, ainaena am'ale'one
ya'a'abitowoine, ta yananamwanamwane’.
48 Eeta Yeisu waihiunane iwalo auli, iwalo, ‘Natugu, yam
yemidi ainaena unamwanamwa'o. Utowolo na mayam
yaliyaya ulau.’

49 Hauganane Yeisu iwalowalo waihiuwa ainai Yailo yana
vadaena yana taupaihowa ehebo wasa ilawenama Yailo
ainai, iwalo, ‘Taubada, natum bada imwalowoi'o na havena
tauve'itane yana hauga igabagabaei.’
50 Wasa teina Yeisu ibenalei ta Yailo iwalo auli, iwalo,
‘Havena umehemeheuhi na hesi uyemidiyegau ebeha na-
tum mata inamwanamwa’.
51 Ainaena hilau ta dalavai himahalava, eena Yeisu boda
maudoidi i'auhidi ta ebe vadanane ainai havena hiluwu-
luwu, bada nuwanuwana Pita na Yoni yo Yemesa na hinage
gamahinewa hinana yo tamana baidanao hiluwu.
52 Na boda vadai howola hidoudou na hinage hiwoe-
woe gamahinewa vehabana. Ainaena Yeisu i'auhidi iwalo,
‘Badagi! Dou amlaumwau, wuwuna gamahinene nigele
iyamwalowoi, na hesi i'eno'eno mohili.’
53 Na maudoidi Yeisu himaluwei wuwuna hihanapuiya'o
gamahinene bada imwalowoi'o.
54 Eena Yeisu hedawa nimanai i'abi na iwalo auli, iwalo,
‘Gamahine utowolo’.
55 Na gamahinewa yawahina iwuyoma ta itotowolone.
Eena Yeisu gamahinewa hinana yo tamana aidiyai iwalo,
‘Ai'ai ammohei na i'ai’.
56 Tenem ainai tamana yo hinana nuwadi ipwanopwano
moiha. Na Yeisu hinage ivenuwamwauwedi iwalo, ‘Havena
teya yaiya ainai amwalowalo mahalava yagu paihowa teina
vehabana’.

9

Yeisu ana taumulitao ivetamaledi habi paihowa
(Madiu 10:5-15; Maki 6:7-13)

1 Yeisu ana taumulitao hitau 12 iyoga ahaidi na adi loina yo
wahiyala imohedi ta ebe howahowadi alu'aluwa yababadi
tomowa aidiyena hiheusili mahalavaedi, yo hinage adi lo-
valao hi'abiye namwanamwadi.
2 Eeta ivetamaledi ebeha Yaubada yana Abaloina to-
mowa aidiyai higuguyaei, yo hinage taulovalao hi'abiye
namwanamwadi.
3 Na hinage yana aubabada ainai iloinaedi iwalo, ‘Havena
teya hava amvaivai. Havena digona nuwana boha nuwana
ai'ai nuwana mane, nuwana ami ale'o bwauna.
4 Na ebe aiteya vada ainai hiyogaegomiu na amluwu,
vadanane ainai amvetaumana ana higa tupwanane amlau-
gabaei.
5 Na ebe aiteya dalava ainai nigele hiyalauvaigomiu yadi
vadai, dalavanane gawalanane aemiyena am'oiyeholudi na
amlaugabaidi, eena ainaena amve'itadi ebeha mata vitai
aidiyai imahalava.’

6 Eeta ana taumulitaone hilau ta tupwa maudoina
aidiyai hita'i'ili na wasa namwanamwana higuguyaei,
na hinage taulovala tupwa ehebo ehebo aidiyai hi'abiye
namwanamwadi.

Helodi nuwana ipwanopwano Yeisu vehabana
(Madiu 14:1-12; Maki 6:14-29)

7 Helodi iya Galili ana tau'ita avivini, ginauli teina hima-
hamahalava wasadi ibenaledi na nuwana ipwanopwano
mwala'ina wuwuna tupwadi tomowa hiwalo, ‘Yoni taubapi-
taiso ebeha mwalowoiyena itowolouyo'o’.
8 Na tupwadi hiwalo, ‘Nigele, Elaitiya imahalava'o’, na hi-
nage tupwadi hiwalo, ebeha ‘Ibom ehebo tauwalo mahalava
mwalona imwalowoi na teina hauga itowolouyo'o’.
9 Ainaena Helodi iwalo, ‘Yoni yau yagu loinaena ta gadona
hitotomne. Na aiteya yede towaho teina hiwalowaloweine.’
Tenem ainai Helodi i'ai'aipate mwala'ina ebe Yeisu i'ita.

Yeisu tomowa bagibagilidi ive'aidi
(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Yoni 6:1-14)

10 Yeisu yana tauyewasao yadi ta'i'iliyena hiwuyo ta yadi
paihowa maudoina hi'aubabadaei Yeisu ainai. Mulitai yadi
taubadane ilauvaidi ta baidanao hilau ehebo dalava yehana
Bedesaida ainai, ta ebe hibom nemai himiyamiya.
11 Na nigele howahowadi, wuwuna boda wasa hi-
benalena'o ta Yeisu himulitaei hilaoma ainai. Eena Yeisu
iyaliyayaidi ta aidiyai Yaubada yana Abaloina vehabana
ive'ita, na hinage adi lovalao i'abiye namwanamwadi.
12 Himiyamiya ee mahana ihugu, na hitau 12 hilaoma
Yeisu hiwawalo auline, hiwalo, ‘Taubada, boda teina uveta-
maledi ta hiwuyo dalavao vahalidai aidiyai, ta nemai ai'ai
yo aba'eno hibeha, yo hi'aiyawasi. Wuwuna teina bada
balabala awawa.’
13 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Omiu ai'ai ammohedi ta hi'ai?’
Na hiya hiwalo, ‘Vedova mata teina ave'aidine? Wuwuna
amaine nigele mwala'ina. Beledi nima ehe'ehebo na yama
bwau hitutupwane. Nuwanuwam ebeha alau na bodaone
adi agimwala, awa?’
14 Na bodaone aidiyena towatowaho a'ava adi bagibag-
ili dova 5,000. Ainaena Yeisu ana taumulitao iwalo
aulidi, iwalo, ‘Tomowaone amwaheidi na yadi boda aidiyai
ammwauwidi, dova 50 boda ehebo ehebo aidiyai, himiya’.
15 Eeta yana loinaone maudoina dova hipaihowaidi, ta
yadi boda aidiyai himimiyane.
16 Eena Yeisu beledi nima ehe'ehebo na hinage yama
bwauwa ivaidi, na galewai i'ita hae na ai'aiwone vahabadi

i'awa yauwedo. Abo mulitai i'abitomwahidi na ana taumulitao imohedi na hiveguyau tomowa aidiyai.
17 Na maudoidi hi'ai ta hi'ai i'iwahi, na ai'ai tupwatupwadi hitano'ahaidi, neta boha 12 hi'oiye mwaudine.

Pita yana walomahalava ebeha Yeisu iya Besinana towahona
(Madiu 16:13-19; Maki 8:27-29)
18 Yeisu ana taumulitaone hilao'o hilowolowouhi na Yeisu ibom imiyamiya, Yaubada ainai i'awa'awanoi. I'awanoi i'ovi na ana taumulitaowa hilaoma ta ipanivilaedi iwalo, ‘Vedova tomowa yadi walo vehabagu, ebeha yau yaiya?’
19 Na ana taumulitaowa hiwalo, ‘Tomowa tupwadi hiwalo, ebeha owa Yoni tau'abiye bapitaiso, na tupwadi hiwalo ebeha owa Elaitiya, na tupwadi hiwalo ebeha owa tauwalo mahalava mugamugaina mwalowoiyena itowolouyoma’.
20 Hinage ipanivilaedi iwalo, ‘Na omiu vedova yami nuwatuwu ebeha yau yaiya?’
Eeta Pita iwalo, ‘Owa Besinana towahona, Yaubada ainaena’.
21 Tenem ainai Yeisu ana taumulitao ivenuwamwauwedi ebeha havena hiwalowalo mahalavaei tomowa aidiyai.
22 Yo hinage iwalo aulidi, iwalo, ‘Yau Tomowa Moihagu howola abo muya mwala'ina yalobai. Wuwuna babadao yo taupwaoli mwala'idi yo hinage loina ana tauve'itao mata hisosomanaegau na hi'oiye mwalowoigau, na ahubena tonugana ainai Yaubada i'abiye towolouyoigau.’

Yeisu ana mulita vehabana
(Madiu 16:20-28; Maki 8:30; 9:1)
23 Mulitai maudoidi aidiyai iwalo, ‘Ebe yaiya owa nuwanuwam umulitaegau, havena ubom vehabam unuwanuwatuwu. Na hesi ubom yam aiwa lagalagana u'avalai ahubena ehebo ehebo, na umulitaegau.
24 Ebe yaiya yawahina inuvavi howola abo yawahinane ive'wadalele. Na ebe yaiya yawahina vehabagu italamwei na imwalowoi, ibom mata yawahi namwanamwana ilobai.
25 Ebe yaiya yana tobwatobwa mwala'ina, mata Yaubada yana mumuga inuwapwanopwanowei, eeta hava mata namwanamwana ilobaine?
26 ‘Ebe yaiya tomowa vehabagu ihinimaya na yagu ve'ita vahabadi ihinimaya mata yau Tomowa Moihagu yagu hauga laoma ainai mata yahinimayaei. Haugana yalaolaoma yagu wasawasa ainaena na Tamagu yo yana tausagenawasao ve'ave'ahihidi yadi wasawasa namanamalinaena.
27 Yawalo moiha alimiyai tomowa tupwamiu teina mata nigele amyamwalowoi ana higa Yaubada yana Abaloina am'ita.

Yeisu ana ita igwaipile
(Madiu 17:1-8; Maki 9:2-8)

28 Walowone teina hi'ovi na dova wiki ehebo tuluhanai,
Pita yo Yoni yo Yemesa Yeisu ilauvaidi ta baidanao hihae
ehebo oya ainai habi awanoi Yaubada ainai. 29 Eeta howola
Yeisu i'awa'awanoi na maninane ana oleya maudoina ig-
waipile yo hinage ana ale'one iwadaheya moiha dova na-
mali.
30 Eena towatowaho bwau himahalava, ta Yeisu baidadi
hi'au'aubabada, hiya neta Mosese na Elaitiya.
31 Hiya hinage aidiyena masele ihinahinadi, na Yeisu
baidadi hi'au'aubabada vedova mata Yeisu yana mwalowoi
Yelusalem ainai Yaubada yana nuwatuwu ana yemala moiha
vehabana.
32 Na Pita ma'ana geluwo bada hi'eno i'iwahi'o, na mulitai
hi'eno towolo, ta masele mwala'ina hi'ita Yeisu ma'ana
geluwo aidiyai.
33 Na mulitai hitau bwauwowa Yeisu hilaugabaei, na
Pita i'apuhini iwalo, ‘Taubada, inamwanamwa baidadao
teinai tamiyamiya na yami gwau tonuga a'abidi, ehebo
owa vehabam, ehebo Mosese vehabana, na ehebo Elaitiya
vehabana’. Pita bada iwalowalo awawa.
34 Pita yana aubabadane howola nigele iyave'ovi, na
ewadiyena hogahoga i'aituluma i'oihamuidi, ainaena tau-
mulitaowa himeheuhi.
35 Na hogahogane ainaena ehebo alina hibenalei, iwalo,
‘Teina Natugu. Iya yavesinuwai na am'awa abiyei.’
36 Ta alinawa i'ovi, na Yeisu ibom hi'i'itane itowotowolo.
Hauga tenem ainai hava dova mehediyena hi'i'itane nigele
teya yaiya ainai hiyawalo mahalavaei.

Yeisu gama i'abiye namwanamwa
(Madiu 17:14-18; Maki 9:14-27)

37 I'ahubena ta Yeisu mayana taumulitao oyaena hi'aitulu
dalavai na boda mwala'ina baidadiyao hivelaulobaloba.
38 Na ehebo towaho bodaone aidiyena Yeisu i'ita na
iyoga, iwalo, ‘Tauve'ita, nuwanuwagu natugu u'abiye
namwanamwa, natugune ehebo mohimohili.
39 Na hauga bagibagilina ebe alu'aluwa yababana
gamanane i'abi avivini, iwuiwui mwala'ina na awanaena
gwalagwalabuho himahamahalava. Hauga bagibagilina
dova i'abi'abiye muya.
40 Na amtaumulitaone ya'awanoiyedi ebeha alu'aluwa
yababanane higabae mahalavaei, na hesi nigele howa-
howadi.’
41 Ainaena Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Omiu teina yasone
nigele yami yemidi ta tomowa yababamiu? Hauga daodaona

maiviha mata yamiya vahaligomiu yo yanuwatuwuigomiu?’
Ainaena towahonane ainai iwalo, ‘Natumne ulawenama
aliguwai’.
42 Na gamawa ilaoma Yeisu ainai, ta alu'aluwa
yababanawa gamawa ibuiyei bale'uwai ta itataine.
Eena Yeisu iloina ta alu'aluwawa imahalava na gama
inamwanamwane. Abo mulitai Yeisu gamanane ilawei
tamanawa ainai.

Yeisu i'aubabadauyo yana mwalowoi vehabana
(Madiu 17:22-23; Maki 9:30-32)

43 Hauga tenem ainai tomowa maudoidi Yaubada yana
wahiyala bada hi'itaya'o, ainaena nuwadi ipwanopwano
mwala'ina.
Na tomowadine howola mayadi nuwanuwapwanopwano,
na Yeisu ana taumulitao iwalo aulidi,
44 iwalo, ‘Yagu walone teina mata yawalo mahalavaeine
alimiyai amnuwatuwu avivini, neta Tomowa
Moihagu mata hihuhulaegau na agu alehao aidiyai
himwaugeyo'awahegau’.
45 Tenem ainai i'abiye nuwapwanopwanodi, ainaena
nigele howahowadi yo ginauli teina vehabadi nuwadi
imasele, ta Yeisu ainai nigele hiyapanivila na ebe i'abiye
masele aidiyai, wuwuna himeheuhi.

Taumugai himulita
(Madiu 18:1-5; Maki 9:33-37)

46 Mulitai ana taumulitaowa hive'awa pa'ipa'i'i yaiya
aidiyena adi taumugai.
47 Na Yeisu hesi bada yadi nuwatuwu ihanapuiya'o.
Ainaena ehebo gama ilauvaiyama ta vahalidiyai ivetowolo,
na iwalo aulidi iwalo,
48 ‘Gama teina am'ita. Ebe yaiya gama teina yehaguwena
ivelauwei, neta bada ivelauwegau'o, na hinage agu tauveta-
malene bada ivelauwena'o. Eena ebe yaiya alimiyena idobi
alili iya mata ihae alili.’

Ebe yaiya iya nigele iya'ale'alehaegita iya ihaguhaguigita
(Maki 9:38-40)

49 Yoni i'apuhini iwalo, ‘Taubada, ehebo towaho a'itaya'o
yehamwena alu'aluwa yababadi igabagabae mahalavaedi.
Ainaena alaugagayowei, wuwuna towahonane nigele yada
boda holanai.’
50 Na Yeisu iwalo, ‘Havena am'au'auhi! Wuwuna ebe yaiya
iya nigele iyave'ave'alehaegomiu iya ami tauhagu.’

Sameliya tupwadi Yeisu hita'wata'wataei

51 Bada ahubena ilautebitebi'o na Yeisu ilau gwaipile
galewai, ainaena yana nuwatuwu imwauwi ebeha ilau
Yelusalem. Eeta itowolo na mayana taumulitao hilalaune.
52 Hilaulau ta Yeisu ana taumulitao tupwadi ivetamale-
mugaiyedi, Sameliya yadi dalavai ta ebe yana aba'aiyawasi
vehabana hi'atububuni.
53 Na taumiya dalavaone nigele hiyatalam, wuwuna hi-
hanapuya'o Yeisu ilalau Yelusalem.
54 Na Yemesa yo Yoni walo teina hibenalei, ta Yeisu ainai
hiwalo, 'Taubada, vedova? Nuwanuwam aiwa ala'alahina
galewaena ayogaei ta i'aituluma na i'alayesawalidi?'
55 Na Yeisu iwalowedi, 'Havena neta dova'.
56 Eeta vali dalavai hilalaune.

Tomowa hitau tonuga nuwanuwadi ebe Yeisu himulitaei (Madiu 8:19-22)

57 Hilaulau, na ehebo towaho ilaoma ta Yeisu ainai iwalo,
'Yau nuwanuwagu yamulitaego. Aiteya tupwa ainai ulalau
yau yamulitaego.'
58 Ainaena Yeisu towahonane iwalo auli, iwalo, 'Lagulagu
nu'ula mayadi guda yo hinage lowolowo mayadi noi, na hesi
yau Tomowa Moihagu nigele yagu aba'eno'.
59 Eena bwauna hinage ilaoma ta Yeisu towahonane ainai
iwalo, 'Umulitaegau'.
Na iya iwalo, 'Taubada, utalamwegau ta mugai yawuyo
tamagu yaha'waha'wai yana mwalowoi vehabana na
yamwaumagaiyei abo mulitai yamulitaego'.
60 Na Yeisu iwalo, 'Badagi tamamne. Hiya
taumwalomwalowoi yadi taumwalowowo himagaiyedi.
Na owa hesi yam paihowa ebeha uvetauwalo mahalava
Yaubada yana Abaloina vehabana.'
61 Na tonugana hinage ilaoma, iwalo, 'Taubada, in-
amwanamwa yamulitaego, na hesi utalam mugaiyegau ta
yawuyo yagu bodao aidiyai, ya'awa yauwedo na mulitai abo
yamulitaego'.
62 Ainaena Yeisu hinage iwalo auline, iwalo, 'Ebe yaiya
owa nuwanuwam upaihowa na hesi mayam nuwatuwu
bwau, nigele iyalowoinanego ta Yaubada yana Abaloina
vehabana upaihowa'.

10

Taumulitao bodadi ivetamaledi

1 Teina tuluhanai, Yeisu tupwadi hinage ana taumuli-
tao ivesinuwaidi, 72 adi bagibagili, na bwau bwau iveta-
male mugaiyedi tupwadi dalava aidiyai na taumiya dalava
hi'atububunidi Yeisu yana lowouhi aidiyai vehabana.

2 Na aidiyai iwalo, ‘Lau'eli namwanamwana na hesi
taulau'eliwone omiu nigele bagibagilimiu, ainaena tanovi
ana Bada ainai am'awanoi ta taupaihowao ivetamaledi na
yana alowai hilau'eli.
3 Am lau. Yau yavetamalegomiu omiu dova sipi mana-
manahamiu amlalau edewa manimaninidi holadiyai.
4 ‘Havena mane amvaivai, nuwana boha, nuwana ami ae-
humahuma amvaivaidi. Na ebe amlaulau havena amwahai
yaiya am velavelauwei.
5 ‘Na ebe ehebo vada ainai amluwu, mugai amwalo,
“Nuwadaumwali alimiyai”.
6 Na ebe nuwadaumwali ana taupaihowao himiyamiya
yami velau aidiyai imiya'alili. Na ebe nigele, velaunane ilau
gwaipilewa alimiyai.
7 ‘Na ebe vadanane ainai ammiyamiya, na hava amiu bo
we'aha mehemiya himwauwi, am'ai, wuwuna taupaihowao
ilowoinanedi ebe adi maiha hilobai. Na havena amlaulau
vali vada aidiyai, na hesi vadawa ainai amluluwu mugaiwa
ainai ammiyamiya.
8 ‘Na ebe aiteya dalava ainai mayadi yaliyaya hilau-
vaigomiu na aidiyai amluwu, na hava mehemiyai himwau
mahalavayei am'ai bada.
9 Na hinage dalavanane ainai ammiyamiyane yadi
tau'asiyebwao am'abiye namwanamwadi, na dalava
tanitaniwagadiyao aidiyai, amwalo, “Yaubada yana
Abaloina muhamuhana na imahalava alimiyai”.
10 Na ebe aiteya dalava ainai ammahalava, na hisoso-
manaegomiu, amlau papaliyai na amwalo aidiyai,
11 am'ita, yami dalava namonamona aemaiyena agoha
yehoyeholuya'o, na amhanapui ebeha bada Yaubada yana
Abaloina vahalimiya imiyamiya!’
12 Yawalo moiha alimiyai, howola Yaubada yana
loina ana ahubena, mwala'ina ainai, hiya dalavaowa
hitata'wata'wataegomiuwa mata muya mwala'i alilina
hilobai, na abo Sodoma adi muya.’

Tupwana tupwa aidiyai Yeisu nigele hiyayemidiyei

13 Dalava ana taumiyao iwalo aidiyai, iwalo, ‘Omiu
Kolasini yo omiu Bedesaida nuwayababamiu wuwuna
abanuwapwanopwano bada yapaihowadi'o mehemiyai na
hesi nigele amyanuwabui. Na ebe Taya yo Saidoni aidiyai
yapaihowai nuwana mwalona bada hinuwabui'o, ta ebe
hilaunohi'o yo higiba'o ta ebe hive'itauyoidi ebeha yadi
mumuga yababana aidiyena bada hinuwabui'o.
14 Na hesi omiu nigele ali'alili, ainaena Yaubada yana
ahubena lauvetala mwala'ina ana hauga ainai, mata

Yaubada hiya Taya na Saidoni i'atemuyamuyaedi na omiu nigele.
15 Na Kapaneum omiu vedova, ebeha am'abihinigomiu galewai, awa? Mata nigele! Na hesi mata Yaubada igabae aituluwegomiu bwebweso ainai.'
16 'Ebe yaiya yami walo ibenaledi neta yau yagu walo ibenalena'o. Na ebe yaiya ita'wata'wataegomiu yau hinage ita'wata'wataegau'o, na hinage agu tauvetamalene ita'wata'wataeina'o.

Taumulitao 72 yadi paihowa ainaena hilau gwaipile

17 Eeta ana taumulitao hitau 72 yadi paihowaena hilau gwaipilema na mayadi yaliyaya Yeisu ainai hi'aubabada, hiwalo, 'Bada, awalo mahalava alimwai neta alu'aluwa yababadi hinage yehamwena aloinaedi na himahalava'.
18 Na Yeisu aidiyai iwalo, 'Tomodulele ya'itaya'o galewaena ibe'ube'uma dova namali.
19 Eeta ambenalei, bada ala'alawowoli yamohegomiu'o ta howahowana weso womawomalidi ewadiyena amlau yo alivai amwutu alatedi yo Tomodulele yana ala'alawowoli maudoidi amdi'waidi na mata nigele muya amyave'alodi.'
20 Na hinage yawalo auligomiu, 'Havena amyaliyaliyaya, yami paihowa alu'aluwa yababadi aidiyai wahiwahiyalana vehabana, na hesi amyaliyaya wuwuna yehamiu bada galewai hileledi'o'.

Yeisu yana yaliyaya
(Madiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Tenem hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi Yeisu i'abiye yaliyaya na iwalo, 'Yauwedo Tamagu, owa galewa yo bale'u adi tauloina, ve'itane teina udawani tauhanapu yo taunuwamaselewo aidiyai na hesi taunuwapwanopwanowo aidiyai uve'itaena'o. Na moiha Tamagu, yam nuwatuwune teina namwanamwana.'
22 Yo hinage iwalo, 'Ginauli maudoina bada Tamagu nimaguwai imwaudi'o, na Tamagu ibom ihanahanapuigau, na yau hinage yabom Tamagu yahanahanapui, yo hinage yaiyadiwo nuwanuwagu na Tamagu yave'itaei aidiyai, hiya hinage hihanahanapui.'
23 Haugana Yeisu ana taumulitao baidanao hi'ulewahi na mulitai i'ita gwaipile ta aidiyai iwalo, 'Omiu amyaliyaya wuwuna ginauli teina mehemiyena am'ita'itadi.
24 Yawalo moiha, mwalona tauwalo mahalavao yo tauloinao bagibagilidi nuwanuwadi na ginauli teina hi'itadi, yo hinage walowone ambebenaledine, hiya nuwanuwadi ebe hinage hibenaledi, na hesi nigele hiyalobaidi.'

Walo vegevegedi Sameliya ehebo vehabana

25 Ehebo loina ana taumugai ilaoma Yeisu ainai na panivilaena ebeha itowoi na iwalo, ‘Taubada hava mata yapaihowai na yawahi vateyai yalobai?’

26 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Loinaone aidiyai Mosese hava ilelelеledine. Na hava uvavahiline ana nuwamasele.’

27 Na towahowa iwalo, ‘Ehe loinanane teina dova, “Bada yam Yaubada uvelauwei atem yo alu'aluwam yo yam wahiyala yo yam nuwanuwatuwu maudoina aidiyena. Na hinage tomowa vahalimwai taumiya uvelauwedi dova owa ubom amvelaune.”

28 ‘Neta walo moiha. Ainaena dova upaihowai na yawahim vateyai ulobai.’

29 Na towahone inuwatuwuiyoi ebeha iya taudumwalu, ainaena Yeisu hinage ipanivilauyoi, iwalo, ‘Yaiya yede vahaliguwai ana taumiyane?’

30 Eena Yeisu walo vegevegediyena towahone ainai iwalo, ‘Ehebo towaho Yelusalemaena itowolo na ilaulau Yeliko ta amwahai tau'aivavali ilobaidi ta hi'abi avivini na ana ale'o hipulihi igabaedi na hitalai ta hiveyababa moiha, muhamuhana imwalowoi, na hilalaugabaeine.

31 I'eno'eno na taupwaoli ehebo imahalava ta tausilahene i'i'itane na ilau ta amwahane papalinaena ilalaune.

32 Na hinage taupwaoli adi boda Livai ehebo imamahalavane ta towahowa i'i'itane na hinage ivinunumohilei na ilalaugabaeine.

33 ‘Na mulitai ehebo Sameliya imahalava na towahowa i'ita ta i'atemuyamuyaei,

34 ainaena ilau vahalinai ta woloi na waini imwau mahalavaedi na ana elowone aidiyai ihiwaidi na ipaidi, i'ovi na yana lagulaguwa ainai ivegelu ta baidana hilalaune ehebo vada taumana ainai, ta nemai i'ita'ita avivini.

35 Malatomtomwai mane siliba bwau ivaidi ta vadane ana tau'ita avivinine imomoheine, na ainai iwalo, “Tausilahe teina u'ita avivini vehabagu, na hinage ebe viha mane ewanai umwauwi vehabana, mata yalau gwaipilema abo yayemaiha alimwai”.’

36 Ta Yeisu towahone ipanivilaei, iwalo, ‘Hitautonugane aidiyena yaiya tausilahene ana gelu moiha?’

37 Na towahowa iwalo, ‘Towahone ana tauvelaune’.

Ainaena Yeisu iwalo, ‘Neta walo moiha, ainaena ulau na dova upaihowai’.

Yeisu yana taubo'e Meli yo Malida aidiyai

38 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau ta himahalava ehebo dalava ainai, na waihiu ehebo yehana Malida ilauvaidi ta hilau yana vadai

39 na hinage waihiune tahina imiyamiya, yehanaede Meli.
Eena Meli ilaoma ta Yeisu vahalinai imiya, yana walo habi
benaleina.
40 Na Malida ai'ai ipaipaihowai, na yana paihowane bag-
ibagilidi. Ainaena Malida ilaoma Yeisu ainai iwalo, 'Taubada
vedova ta tahigune baidam ammiyamiya na nigele iyah-
aguigaune. Uwalo ta ilaoma ihaguigau.'
41 Na Yeisu iwalo, 'Malida, havena ginauli bagibagilidi
vehabadi unuwanuwatuwu.
42 Na hesi ehebo ta'i ginauli mwala'ina vehabana un-
uwanuwatuwu, dova tahimne Meli yana vesinuwane. Meli
nuwanuwana na yagu walo ibenaledi, ainaena havena teya
paihowa igudugudui.

11

Yeisu yana ve'ita awanoi vehabana

1 Ehebo hauga ainai Yeisu ibom tupwa ehebo ainai
i'awa'awanoi. Yana awanoi tuluhanai ana taumulita teya
ainai hiwalo, 'Bada awanoi uve'itagai, dova Yoni ana tau-
mulitao awanoi iveve'itadine'.
2 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, 'Teina dova am'awanoi
amwalo:
"'Tamamai yeham ave'ahihiyei, na a'awanoi ta owa uloinae-
gai.
3 Amai ahubena ehebo ehebo aidiyai umohemohegai.
4 Na mumugamai yababadi unuwahamuidi, dova ai
hinage ama geluwo yadi yababa anuwahamuidi.
Na hesi havena towoi mwala'ina umohemohegai."
5 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, 'Awanoi ana mumuga
teina dova. Ebe yaiya owa amtaumana masigili holana
ilaoma alimwai na nigele teya hava alimwai ebe umohei
tamahina vehabana, ainaena howahowana am gelu teya
ainai ulau na u'awanoi uwalo, "Augelu, howahowana uh-
aguigau ebe beledi tonuga umohegau,
6 wuwuna ehebo augelu abomohili amwaha daodaowena
ilaoma, na nigele teya hava aliguwai ta tamahina yamohei."
7 'Na ebe towahone vadane holanaena yam walo iye-
maihayama iwalo, "Augelu, havena uvetavetausosomana
wuwuna manatuguwao a'e'eno, na hinage awa'eda bada
yaguduiya'o, ainaena nigele howahowagu na yahaguigo".
8 Na ebe i'awa sewa alimwai, bada uhamadudu, ta ebe
i'enotowolo na hava yam awanoi dova imohego.
9 'Ainaena nuwamiyai yamwauwi, am'awanoi ta Yaubada
imohegomiu. Na ambeha ta amlobai, na am'aigohagoha ta
awa'eda iho'e alimiyai.

10 Moiha ta'i, ebe ta'awanoi Yaubada ainai mata imohe
alidai, na ebe tabeha mata talobai, na ebe ta'aigohagoha
mata awa'eda iho'e alidai.
11 'Na vedova omiu taulabalaba ebe natumiyao yama
vehabana hi'awanoi, mata weso ammohedi?
12 Bo ebe pou vehabana hi'awanoi, mata alivai ammohedi?
Nigele!
13 Omiu tauyababa, na hesi yami aiyauya natumiyao
aidiyai bada amhanahanapui ebeha ginauli namwanamwa
a'avadi ammohemohedi. Dova hinage tamamiu galewai
yana aiyauya alimiyai inamwanamwa alili, ainaena ebe
am'awanoi mata Alu'aluwa Ve'ahihi imohegomiu.'

Yeisu na Tomodulele

14 Yeisu ehebo towaho ilobai iya alu'aluwa yababana
yana wahiyalaena memenana ivitai ta nigele howahowana
i'aubabada ainaena Yeisu alu'aluwa yababana igabae ma-
halavaei ta towahonawa inamwanamwa ta i'au'aubabada.
Tenem ainai tomowa hi'ita na nuwadi ipwanopwano.
15 Eeta tupwadi hiwalo, 'Alawai yadi badane Tomodulele
yana ala'alawowoliyena Yeisu alu'aluwa yababana igabae
mahalavaei'.
16 Na tupwadi hinage Yeisu hitowoi na ebeha ila'ilala
ehebo ipaihowai vehabadi, ta ebe ainaena hihanapui ebeha
yana ala'alawowoli Yaubada ainaena ilalaomane.

17 Na Yeisu bodaone yadi nuwatuwu bada ihanapuiya'o, ta
iwalo aidiyai iwalo, 'Ebe ehebo abaloina ainai tomowa hive-
wahewahei na hibom hi'ale'alehauyoidi, mata abaloinane
itapiya na ibe'u. Na hinage dova ebe ehebo huhu hibom
hi'ale'alehauyoidi mata yadi miya iyababa.
18 Tomodulele dova ebe mayana bodao hi'alehauyoidi,
mata yana abaloinane ibe'u. Na vedova ta amwalo ebeha
Tomodulele yana ala'alawowoliyena alu'aluwa yababadi
yagabagabae mahalavaedi,
19 na yaiya yede yana ala'alawowoliyena omiu yami to-
mowao alu'aluwa yababadi higabagabae mahalavaedine?
Tomodulele ainaena bo Yaubada ainaena? Teina vehabana
amnuwanuwatuwu na amhanapui ebeha yau yaiya?
20 Na yau hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena alu'aluwa
yababadi yagabagabae mahalavaedi ainaena amhanapui
ebeha Yaubada yana loina bada imahalava'o alimiyai.

21 "Tomodulele iya dova towaho ehebo wahiwahiyalana na
mayana tobwatobwa aleha ainaena yana vada mwala'ina
i'ita'ita avivini ta ebe havena teya yaiya yana tobwatobwao
i'abi'abiye yababadi.

22 Na ebe ehebo towaho wahiyalana imahalava, mata towahonane ipai na yana tobwatobwa alehaone itanoidi nimanaena ta ana geluwo imohedi.
23 ‘Ebe yaiyadiwo hiya nigele agu tauhaguwo hiya agu alehao. Na hinage yaiyadiwo nigele baidaguwao ayapaipai-howa toyawa, hiya yagu paihowa hi'abi'abiye yababa.

Alu'aluwa yababana ilau gwaipile towaho holanai
24 ‘Ebe alu'aluwa yababana imahalava towaho ehebo ainaena, towahonane mata inamwanamwa, na alu'aluwawa yababanane mata ilau yabayababauhi na yana abamiya ibehabeha. Na ebe nigele iyalobai mata alu'aluwawa ibom ainai iwalo, “Nuwana ana ita yalau gwaipileuyo yagu abamiyane miyamiyanawa ainai.
25 Eeta ilau gwaipile ta ilobai abamiyawa masemaselena na atu'atububuna,
26 ainaena ilau na alu'aluwa 7 yababa alilidi hinage ilau-vaidima ta baidanao hiluwu abamiyawa ainai, ta nemai baidanao himiyamiya na towahonane yana miya hi'abiye yababa moiha, na abo mwalona.

Yaliyaya moiha
27 Haugana Yeisu i'au'aubabada na ehebo waihiu bodaowa aidiyena alinana mwala'ina Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Waihiu yehana ilalabahigone na ivevehuhugone iya tauyaliyaya moiha’.
28 Na Yeisu iwalo, ‘Hiya hesi Yaubada yana walo hibenalei na walonane hi'awa'awa abiyei, hiya moiha tauyaliyayaede’.

Yona iya ehebo aba'ita alidai
29 Haugana bodaone Yeisu hitowolo polupoluwei, ainaena ivetuwuni aidiyai iwalo, ‘Yaso teina yaso yababana! Wuwuna ve'ive'ilala vehabana hi'awanoi na hesi mata nigele Yaubada iya'abiye mahalava aidiyai na ve'ive'ilalane ala'alawowolina neta Yona ibom i'a'abiye mahalavane.
30 Wuwuna Yona yana paihowa ainaena Nineva hihahana-puine ebeha iya Yaubada ainaena ilaoma. Dova hinage yau Tomowa Moihagu yagu paihowa aidiyena omiu yaso teina amhanapuigau ebeha Yaubada ainaena yalaoma.
31 ‘Eeta moiha Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai mata Siba yadi tau'alawata itowolo na omiu yaso teina ive'ewaigomiu wuwuna waihiunane amwaha daodaowena ilaoma Solomoni yana walo hanahanapu habi benaleina, na yawalo auligomiu, teina ainai tomowa teya ihae alili abo Solomoni.
32 ‘Dova hinage Yaubada yana lauvetala ana ahubena ainai hiya Nineva mata yaso teina hive'ewaigomiu wuwuna Yona aidiyai iguguya ta yadi mumuga yababadi aidiyena

hinuwabui'o, na yawalo auligomiu, teina ainai tomowa teya ihae alili na abo Yona.

Lampa ana walo vegevegedi

33 ‘Mata nigele teya yaiya lampa iyagabu na iyadawadawani guda ainai bo gaeba alonai, na hesi imwauhini abamwau ewanai ta vada ana tauluwuwo i'abiye maseledi.
34 Ainaena mehemne taum ana masele dova, ta ebe mehem masemaselena taum maudoina masele i'oiye mwau. Eena ebe mehem iyababa mata taum maudoina iguguyou.
35 Ainaena u'ita avivini mata dova ta yam maselene iguguyou.
36 Na ebe taum maudoina masele i'oyemau, na nigele teya guguyou ainai, maudoina mata masemaselena dova lampa mwala'ina yana masele.

Palisiwo yo loina ana tauve'itau Yeisu iwalowedi

37 Yeisu i'aubabada i'ovi, na ehebo Palisi Yeisu iyogaei na baidana hi'ai eeta iluwu na imiya aba'ai ainai.
38 Na Palisine nuwana ipwanopwano wuwuna i'itaya'o Yeisu nimanane nigele iyauwadi na i'ai'ai.
39 Na Yeisu Palisine bada yana nuwatuwu ihanapuiya'o, ta ainai iwalo, ‘Omiu Palisiwone dova vedi na gaeba, wuwuna dagela a'avadi amuwadi, na hesi holamiune imwau aiduma yo mumuga yababadi aidiyena.
40 Omiu buwa! Yaubada ginauli maudoidi dageladi ipaihowaidi eeta iya hinage holadi ipaihowaidi.
41 Na ebe yami atemuyamuyaena tauwewelohe hagu ammohemohedi neta mata omiu taumasele.
42 ‘Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu! Yami ginauli maudoina 10 na alodiyai ehebo. Yaubada ammohemohei, ginauliwone dova haiyala yo pam yo ai'ai adi abiye namwanamwa maudoidi. Na hesi mumuga dumwaluna na Yaubada ana velau nigele vehabadi amyanuwanuwatuwu. Teina paihowaone neta ginauli mwala'idi ebeha ammulitaedi, na yami aiyauya Yaubada ainai havena amnuwanuwapwanopwanowedi.
43 ‘Omiu Palisiwone nuwayabayababamiu wuwuna vada tapwalolo aidiyai nuwanuwamiu abamiya namwanamwadi aidiyai ammiyamiya, na hinage nuwanuwamiu ebeha tomowa hivelavelauwegomiu abagimwala aidiyai ve'ahihiyena hive'ahihiyegomiu.
44 ‘Omiu nuwayabayababamiu, wuwuna ami ita dova magai nigele ila'ilaladi na ewadiyena tomowa hilaulau.’

45 Eena ehebo loina ana tauve'ita iwalo Yeisu ainai, iwalo,
‘Tauve'ita yam walowone teina aidiyena ai hinage uhinahi-
naligai!’
46 Na Yeisu iwalo, ‘Omiu loina ana tauve'itao
nuwayababamiu, wuwuna tomowa vitai mwala'idi nigele
howahowadi na hi'avalaidi na omiu hesi amve'ave'avalaidi.
Na omiu nigele habuluna nima gigimiu ehebo amyatuwu ta
tenem vitaine amya'abitowoi.
47 ‘Nuwayabayababamiu, omiu wuwuna tubumiyaowa
tauwalo mahalavao higogohaye mwalowoidiwa adi magai-
wone am'abi ili'ilimanidi.
48 Eeta paihowanane ainaena tubumiyaowa am'awa'awa
namwanamwaedi, ebeha hiya tauwalo mahalavaowa
hi'oiye mwalowoidi'o na omiu adi magaiwowa aidiyai
adi abanuwatuwu avivini am'abi'abidi.
49 Ginauli teina vehabadi Yaubada yana hanapu imwauwi,
iwalo, ‘Howola abo tauwalo mahalavao yo yagu tauyewasao
yavetamalediwa, na tupwadi am'oiye mwalowoidi na tup-
wadi am'abiye muyadi’.
50 Ainaena yaso teina mata maiha maudoina amlobai
tauwalo mahalavaowa himwamwalowoiwa bale'u yana
abavetuwuni ainaena ta wau vehabadi,
51 Neta Abeli hi'oiye mwalowoi na ainaena hi'oi'oiye
mwalowoi ana higa Sekalaya hi'oiye mwalowoi vada
tapwalolo ana abapwaoli ve'ave'ahihina ahi'ahipudiyai.
Ainaena oiye mwalowoi maudoina adi maiha yaso teina
mata amlobai.
52 ‘Na hinage omiu loina ana tauve'itao
nuwayabayababamiu wuwuna hanapu ana amwaha
amguduiya'o, ta omiu nigele howahowana amluwu, na
hinage hiya nuwanuwadi na hiluwu amgudugudui di.’
53 Haugana Yeisu dalavanane ilaugabaei loina ana
tauve'itao yo Palisiwo hiwalo dobidobiyei. Na ginauli
bagibagilidi vehabadi hipanivilaei,
54 ebeha vedova na yana walohapuli hilobai ta ainaena
hive'ewai.

12

Nuwatuwudawadawanidi vehabana

1 Boda mwala'ina hihuluhulu'ahaiyama ta hitupatupauy-
oidi, na Yeisu iwalo mugai ana taumulitaowo aidiyai iwalo,
‘Am'ita avivinigomiu na havena Palisiwo yadi paihowa
oya'oyama ampaipaihowaidi, wuwuna yadi paihowa dova
pwalawa ana abi yeseseha. Aba'abiye sesehane ebe hava
habuluna mata i'abiye mwala'i,

2 na ginauli dawadawanidi howola Yaubada abo i'abiye
mahalavaedi, na hihanapui.
3 Na hinage hava guguyou ainai amwalowalowedi mata
ahubena aidiyai tomowa hibenaledi. Na hava nuwana veha-
bana amwalo himhim vada holanai mata tomowa maudoina
aidiyai hiwalo mahalavaei.

Yaubada tameheuhei
(Madiu 10:28-31)

4 'Na augeluwo yavenuwamwauwegomiu, hiya taumiu adi
tau'oiye mwalowoi, havena ammehemeheuhedi, wuwuna
hiya taumiu ibom howahowana na hi'oiye mwalowoi na
alu'aluwamiu nigele howahowadi.
5 Na hesi Yaubada ammeheuhei, wuwuna iya howa-
howana dalava ala'alahina ainai taumiu na alu'aluwamiu
iveyababa bwauwedi. Moiha iya ibom ammeheuhei!
6 'Viha dova lowolowo adi maiha? Nigele mwala'ina,
dova toea bwau na lowolowone adi bagibagili nima ehebo.
Na Yaubada nigele lowolowone ehebo iyanuwapwanop-
wanowei.
7 Na hinage ulu'ulumiu vahudi maudoidi Yaubada ivahili
ve'ovidi. Ainaena havena ammehemeheuhi, wuwuna omiu
amhae alili na abo lowolowo bodadi.

Yeisu ana yemidi yo ana uvala vehabana
(Madiu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 'Teina hinage amhanapu ili'ilimani. Ebe yaiyadiwo
vehabagu tomowa mehediya hiwalo mahalava, yau Tomowa
Moihagu mata yawalo mahalavaei Yaubada yana Tausage-
nawasao mehediya.
9 Na ebe yaiyadiwo hiuvalaegau tomowa mehediya, yau
hinage howola Yaubada yana tausagenawasao mehediya
yauvalaedi.
10 'Yau Tomowa Moihagu ebe yaiya i'awa yabayababae-
gau Yaubada mata inuwahamui. Na ebe yaiya Alu'aluwa
Ve'ahihi i'awa yabayababaei, mata nigele Yaubada iyanuwa-
hamui.
11 'Na ebe tomowa hilauvaigomiu vada tapwalolo aidiyai
habi lauvetala babadao yo tauloinao mehediyai havena
ammehemeheuhi nuwana amnuwanuwatuwu vedova mata
yadi panivila amyemaihadine,
12 wuwuna hauganane ainai Alu'aluwa Ve'ahihi baidamiu,
na iya mata ive'itagomiu hava mata amwaloweine.'

Walo vegevegedi wasawasao vehabadi

13 Bodaone aidiyena towaho ehebo iwalo, 'Tauve'ita,
tahigu ainai uwalo ta tupwana abaloina imohegau mwalona
tamamaiwa iwawaloweine'.

14 Na Yeisu towahone yana walo iyemaiha, iwalo, ‘Augelu,
yaiya loina imohegau ta ebeha yavetauloina bo yave'aha
alimiyai?’
15 Na hinage yana walone itubwei ta boda maudoidi
aidiyai iwalo, ‘Am'ita avivinigomiu na havena wasawasa
nuwamiu ivaivai, wuwuna nigele mata wasawasa ainaena
yawahi namwanamwana amyalobai.
16 Eeta ehebo aba'ita imohedi walo vegevegediyena, iwalo,
‘Ehebo tauwasawasa yana tanovi mwala'idi na bagibagilidi
ta ai'ai mwala'ina aidiyena ilobai.
17 Ainaena towahonane ibom inuwanuwatuwu, ta iwalo,
“Ai'ai mwala'ina na yagu vadavada nigele howahowana.
Ainaena mata hava yapaihowaine?
18 Nuwana vadavada miyamiyadiwa yalo'e vehuludi na
vauvaudi yo mwala'idi ya'abidi ta ai'ai yo yagu ginauli
maudoina aidiyai yamwauwidi,
19 na mulitai mayagu yaliyaya yawalo, ‘Yau tauwasawasa
ehebo bada ya'atububuni vateyai'o na yagu wasawasaone
maudoina howahowana bolimai viha hilalaoma vehabadi.
Eeta paihowa ainaena ya'aiyawasi na hesi yaliyaya ta'i,
wuwuna bada agu yo agu we'aha maudoina howahowagu.’ ”
20 ‘Na hesi Yaubada towahowa ainai iwalo, “Owa,
yauyaulem! Masigili teina ainai yawahim yavaivehulu. Na
teina ginauliwone u'abinonovaidine mata yaiya vehabana.”
’
21 Na Yeisu yana walo aba'ovi ainai iwalo, ‘Teina dova mata
hiya wasawasa hibom vehabadi hihiwahiwagogoi mata
nigele hiyavewasawasa Yaubada mehenai.’

Atehawawali
(Madiu 6:25-34; 6:19-21)
22 Eena ana taumulitaowo aidiyai iwalo, ‘Havena yami
miya bale'u vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina, amiu
yo ami ale'o vehabana.
23 Wuwuna yawahida ginauli mwala'ina maudoida alidai
na ginauli tau vehabadi nigele ginauli mwala'ina.
24 “Teina teya aba'ita yamohegomiu ao'ao vehabana hauga
maudoina nigele hiyalaulaupeli, nuwana hiyalaulau'eli, na
hinage nigele yadi vadavada, na Yaubada hauga maudoina
ai'ai imohemohedi; na hesi omiu amhae alili abo 'ao'ao.
25 Yaiya alimiyena yana nuwatuwu ainaena howahowana
yana hauga bale'uwai i'abiye daodao? Nigele awa?
26 Ebe nigele howahowamiu na ginauli habuludi
ampaihowaidi, hava vehabadi vagadi vehabadi
am'ate'atehawawaline?
27 ‘Na hinage teina teya aba'ita, pwalawasi yadi ini
vehabana amnuwanuwatuwu. Hauga maudoina nigele

hiyapaipaihowa, na hinage nigele adi ale'o hiyapaipaihowadi. Na moiha, Solomoni ana ale'owone yo ana pasaone adi ita namwanamwadi, na hesi pwalawasi adi ita hinamwanamwa alili.
28 Ainaena amnuwanuwatuwu Yaubada yana ita'avivini alimiyai vehabana. Iya nu'ula iyepasadi pwalawasi namwanamwadi aidiyena, mata hitaya na i'ahubena hiwelai na higabudi, na omiu nu'ula pwalawasidi amnamwanamwa gabaei, ainaena howahowana ami ale'o imohegomiu. Eeta havena yami yemidi Yaubada ainai ibelubelu.
29 Ainaena havena amnuwanuwatuwu mwala'ina yo am'ate'atehawawali ai'ai yo we'aha vehabadi.
30 Taumiya bale'u maudoidi ginauli teina vehabadi hinuwanuwatuwu, na hava yami nuwanuwatuwu Tamamiu bada ihanapuidi'o.
31 Na ilowoinanegomiu ebe mugai Yaubada yana loina ambehaei, ta ainaena ginauliwone imohegomiu.
32 Eeta moiha, omiu Tamamiu yana sipiwo, ta havena ammehemeheuhi, wuwuna bada ivesinuwagomiu'o ta ebe yana abaloina ainai amluwu.
33 ‘Na yami tobwatobwao amvegimwalaedi na manedine am'aiyauyanedi tauwewelohe aidiyai, ta ebe galewai yami wasawasa imiyavateyai. Wasawasane galewai imiyamiyane nigele yana aba'ovi, wuwuna nigele teya tau'aivavali tupwanane ainai, yo hinage nigele hulahula.
34 Eeta amhanahanapui neta aiteya tupwa ainai yami wasawasa imiyamiyane neta ainai yami nuwatuwu isagena.

Taupaihowa namwanamwadi na yababadi
(Madiu 24:45-51)

35 ‘Eeta am'abinonovai ili'ilimani ta ami luwuluwu amli'wadi, na hinage mayami lampa masemaseledi amha'waha'wa,
36 dova taupaihowao yadi taubada hiha'waha'wai yana laugwaipilema tawahola mahulina vehabana. Eeta ebe aiteya hauga ainai imahalava na awa'eda ainai i'aigohagoha, mwayamwayau awa'edane hiho'e ta iluwu.
37 Ainaena ebe hihilahilawa na hi'atu'atububuni na hiha'waha'wa na ilobaidi, mata hiyaliyaya mwala'ina. Na yawalo moiha, yadi taubadane mata luwuluwu abapaihowa ili'wadi ta taupaihowao himiya na iya vehabadi ivetaupaihowa.
38 Na hinage ebe yana hauga laugwaipile ainai na ibwedabweda ta masigili holana bo nuwana i'ahu'ahubena na imahalava na bada dova yadi miyamiyane na ilobaidi, mata hinage hiyaliyaya mwala'ina.

39 ‘Hinage ginauli ehebo teina amnuwatuwu avivini ebe
vada taniwagana ihanapui aiteya hauga ainai tau'aivavali
iluwuluwune yana vadai, i'atububuni ili'ilimani na ihilahi-
lawa ta ebe havena yana vadane ipapapapa.
40 Ainaena omiu hinage am'atububuni ili'ilimani, wuwuna
yau Tomowa Moihagu yagu laugwaipilema ana mahana
ainai amwalo mata nigele yayalaoma neta ainai mata
yalaoma.’
41 Eena Pita iwalo, ‘Bada, neta ai vehabamai uwalowalone,
bo tomowa maudoidi vehabadi?’
42 Na Yeisu iwalo, ‘Taupaihowa namwanamwadi na hana-
hanapudi yadi mumuga teina dova, ebe yaiya iya yana
taubada ivesinuwaei na vada i'ita avivini, na ana geluwo
ai'ai imohemohedi ahubena ehebo ehebo.
43 Na yana taubadane ilau gwaipilema ta yana taupai-
howane ilobai yana paihowa dumwaluna, mata vehabana
iyaliyaya na ainai iwalo,
44 “Yam paihowa namwanamwana vehabana mata ginauli
maudoina adi loina yamohego ta uloina”.
45 Na ebe taupaihowane ibom ainai iwalo, “Yagu
taubadane howola ibwedabweda”, ainaena yabom yagu
nuwatuwu yapaihowaidi. Ainaena ana geluwo towatowaho
yo waiwaihiu italatalaidi, yo nigele ai'ai iyamohedi, na ibom
i'ai'ai yo inumanuma ta inuma yauyaule.
46 Na mulitai abo yana taubadawa ahubena ehebo ainai
mata ilaoma. Na yana laomane neta taupaihowane yana
nuwatuwu ebeha mata nigele iyalaoma ta mahanana
havena ihanahanapui. Na mata iyemaiha ta taupaihowawa
awa'awasewanane baidana imwau eheboidi.
47 ‘Ainaena ebe yaiya yana Taubada yana nuwatuwu
ihanahanapui na nigele iyapaihowai mata sapi mwala'ina
ive'alo.
48 Na taupaihowa yaiya yana taubada yana nuwatuwu
nigele iyahanapui, na ipaihowa pwanoli, mata sapi ive'alo,
na nigele mwala'ina mata iyavai. Na hava mwala'ina
ilolobaine ebeha mwala'ina italamwei. Na yaiya ainai
mwala'i alilina tomowa himwaumwauwi, hiya mata yadi
awanoi mwali'i alilina hipaihowai.’

Yeisu vehabana wahei imahalava
(Madiu 10:34-36)

49 ‘Yalaoma ebeha aiwa yayuvi bale'uwai ta nuwanuwagu
imwayamwayau na i'ala hawawali.
50 Na hesi hauga muhamuhana na bapitaiso muyamuyana
mata yalobai, ainaena mayagu ate hawawali, ana higa
bapitaisonane aliguwai hipaihowai.

51 ‘Na vedova? Yami nuwatuwu ebeha yagu laoma
bale'uwai neta daumwali amlobai? Nigele ta'i. Na hesi
yawalo alimiyai, ebeha mata aleha yo wahei alimiyai hima-
halava.
52 Hauga teina aidiyena na hauga hilalaoma aidiyai, mata
huhu aidiyena wahei himahalava. Huhuwone alodiyai ebe
tomowa adi bagibagili dova nima ehebo, mata alodiyena
hitau tonuga himanini hitau bwau aidiyai bo hitau bwau
himanini hitau tonuga aidiyai.
53 Mata hiwahei ta tama natuna towahona ive'alehaei, na
natu towahona tamana ainai ive'aleha. Hinage mata hina
natuna waihiuna ive'alehaei na natu waihiuna hinana ainai
ive'aleha. Aihale mata lawana ive'alehaei na wainiune mata
lawanane aihalewa ive'alehaei.’

Ve'ive'ilala adi hanapu vehabana
(Madiu 16:2-3; 5:25-26)

54 Yeisu hinage tomowaone aidiyai iwalo, ‘Haugana ebe
am'ita bolibolime yalovi gibagibadi hihaehaema, amhana-
puiya'o ebeha mata i'wesu, neta moiha. 55 Na ebe tupwa
yalasi ainaena yaumai itowatowama, neta bada amhana-
puiya'o ebeha hauga muhamuha na mahavai imahalava.
56 Moiha, omiu bale'u adi ila'ilalao amhanahanapuidi na
hesi Yaubada yana ila'ilalao nigele amyahanapuidi hauga
vauvauna mehedai vehabana. Teina yami oyama.
57 ‘Na hava wuwuna ta nigele amyavesinuwa ili'ilimani ta
amwaha dumwaluna ainaena amyalaune?
58 Na ebe am'aleha ilaoma na i'itago ebeha ilauvetalaego,
ilauwainanei ebe haugana amlaulau amwahai, utowoi
na lauhapuliwa upapaihowaiwa u'abiye dumwalu, ta ebe
havena amtaulauvetalane ilawelawego tauloina ainai, mata
dova ta tauloinane vada paipai ana tau'ita avivini iloinaei ta
vada paipaiyai imwauwigo.
59 Na yawalo moiha mata nigele hiya livahigo vada
paipaiyena ana higa am vagavaga maudoina uyemaiha
ve'ovi.’

13

Nuwabui

1 Hauganane ainai tupwadi tomowa hilaoma ta Yeisu ainai
hi'aubabada, taumiya Galili vehabadi, hiwalo, ‘Taubada,
taumiya Galili tupwadi hitapwatapwalolo Yaubada ainai
na Pailato yana tau'alehao iloinaedi ta tomowadine hi'oiye
mwalowoidi'o na 'wahinadi lagulagu 'wahinadi baidana
iyeyebweline’.

2 Eena Yeisu iwalo, ‘Yami nuwatuwu ebaha hibom
tauyababao moiha, ainaena hi'oiye mwalowoidine, awa?
Nigele! Taumiya Galili maudoidi yadi yababao bada dova.
3 Na omiu mata ammwalowoi bada dova hibom, ebe yami
mumuga yababa aidiyena nigele amyanuwabui.
4 Na vedova yami nuwatuwu Siloamao hitau 18 vehabadi,
haugana vada haliyana daodaona iguli ta'i'ohamuidine,
ebeha hibom yadi mumuga yababa alilina taumiya
Yelusalem maudoidi aidiyena, eeta mwalowoinane
hilolobaine?
5 Nigele ta'i! Omiu hinage ebe nigele yami mumugao
aidiyena amyanuwabui, mata ammwalowoi hitau 18 dova.’

Aiwa nigele ainona

6 Mulitai ehebo hinage walovegevegedi imohedi, iwalo,
‘Ehebo towaho yana oyai aiwa dova mawiho i'umai. Na
hauga bagibagilina ilaolaoma aiwanane ainai ta ebe ainona
igigi, na hesi nigele teya hauga ainona iyalobai.
7 Ainaena yana oyane ana tau'ita avivinine iwalo auli,
iwalo, “Bada uhanapuiya'o ebeha bolimai tonuga yalao-
laoma teinai mawiho ainona habi gigina, na hesi nigele teya
ainona yayalobai. Teina hauga ugohavehulu wuwuna bale'u
namwanamwana ini'ini awawai!”
8 ‘Na tau'ita aviviniwa yana taubadane iwalo auli, iwalo,
“Taubada, badagi! Havena yagohagoha vehulu, na hesi
yana yababa yabehaei na gawala ainai yamwauwi na vali
bolimaine ainai ta'ita,
9 na ebe i'aino, bada ta'i itowotowolo; na ebe nigele
iya'aino, abo tagoha vehulu.” ’

Tapwalolowai Yeisu waihiu i'abiye namwanamwa

10 Ehebo tapwalolo ainai Yeisu vada tapwalolo ainai iluwu
ta ive'ive'ita.
11 Na ehebo waihiu imiyamiya, na bolimai 18 holanai
alu'aluwa yababana ainai imiyamiya, ainaena ilovalovala,
na yana lau neta ilaulau pwagopwagogo, na nigele howa-
howana itowolo ta ilau dumwadumwalu.
12 Ta Yeisu waihiunane i'ita ta iyogaei, iwalo, ‘Waihiu,
ulaoma’. Ilaoma na iwalo auli, iwalo, ‘Aihale, amlovala
ainaena yalivahigo’.
13 Mai ehebo na itowolo dumwadumwalu ta Yaubada
iwalo vetuvehaeyeine.
14 Teina ainai vada tapwalolo ana tau'ita aviviniwa Yeisu
yana paihowane i'ita, na ana modi'i'ini wuwuna tap-
walolowai taulovala i'abiye namwanamwa, ainaena towa-
howa boda aidiyai iwalo mahamahalava iwalo, ‘Mau-
doida, laugagayo tahanahanapui neta ahubena 6 aidiyai

yada paihowao tapaipaihowaidi. Teina nigele ana itane iyanamwanamwa ebe tapwalolowai taulovalao hilawedima na adi lovalao habi abiye namwanamwadi.'

15 Eeta yana walo Bada iyemaiha iwalo, 'Omiu ita oya'oyama ampaipaihowai. Nigele teya yaiya yana bulumakau bo yana doniki tapwalolowai iya livahi ta iya numanuma, bo?

16 Na vedova waihiune yami nuwatuwune ta ebeha havena yana miyavitai ainaena yalivalivahi na hagu ilobai dova yami lagulaguwone. Teina waihiune iya Abelaham yana boda ehebo, na hesi Tomodulele bolimai 18 holanai i'abi'abi avivini.'

17 Yeisu yana walo teina ainaena tau'awa ulumwowa ivehinimayadi, na hesi boda ibagibagili alili hiyaliyaya mwala'ina Yeisu yana paihowa wahiwahiyaladi vehabana.

Yeisu iwalo vegevegedi Yaubada yana Abaloina vehabana
(Madiu 13:31-33; Maki 4:30-32)

18 Mulitai bodaone aidiyai hinage iwalo, 'Vedova mata Yaubada yana Abaloina yayemaselene alimiyai. Nuwana tenem dova, ehebo aiwa ainaena yalivahi.

19 Towaho ehebo haiyala patuna ivai ta maseleyai i'umai ta imwala'i, na mulitai lowolowo hilaoma ta yadi noi lagalaganaone aidiyai hi'a'abidine.'

20 I'ovi na iwalo aulidi, iwalo, 'Walo vegevegedi teina vedova mata yayemaselene ta ebe ainaena Yaubada yana Abaloina amhanapui?

21 Nuwana tenem dova: Waihiu ehebo pwalawa ana aba'abiye seseha habuluna ta'i ivai ta pwalawa mwala'ina baidana ivivilaine, ainaena pwalawawa maudoina iseseha.'

Amwaha dinodinona
(Madiu 7:13-14, 21-23)

22 Haugana Yeisu ilaulau Yelusalem na amwahai tupwadi dalava mwala'idi yo habuludi aidiyai imahalava ta aidiyai ive'ive'ita yo igugugugugya.

23 Na ehebo towaho Yeisu ipanivilaei, iwalo, 'Taubada, vedova? Nuwana mata tomowa vihavihadi livahi hilobai, awa?'

24 Na Yeisu iwalo, 'Ehe, dova, na hesi amtowoi wahiyala ta amluwu amwahanane dinodinona ainaena. Wuwuna bagibagilidi hitowotowoi na ebeha hiluwu ta hi'aipate ahaya.

25 Na mata hinage vadane taniwaganane amwaha igudui na omiu maseleyai amtowotowolo na awa'edai am'aigohagoha, na amdoudou, amwalo, "Taubada, awa'edane uho'e na aluwuwa."

‘Na mata taubadanane yami walo iyemaiha na alimiyai iwalo, “Havanaena amlalaomane? Nigele yayahanapuigomiu!”

26 ‘Na ebe omiu amyemaiha amwalo, “Ai mugai baidamwao ta'ai'ai, yo tanumanuma toyawa. Na hinage yama dalavai alimaiyai uve'ive'ita”.

27 ‘Eena mata taubadanane iwalo, “Moiha, nigele yayahanapuigomiu. Havanaena amlalaomane? Amlau gwaipile na havena amluwuluwuma wuwuna omiu yababamiu!”

28 ‘Na mulitai mata Abelaham yo Aisake yo Yakobo yo hinage tauwalo mahalavao maudoidi baidadiyao am'itadi Yaubada yana Abaloinai himiyamiya na omiu mayami dou yo mayami sala tau'alahe hauganane ainai mata tulutuluhai ammiyamiya.

29 Na dalava maudoina aidiyena boda hilaoma ta yadi abamiya namwanamwadi hivaidi Yaubada yana Abaloinai.

30 Eeta ebe yaiyadiwo teina ta'i himugamugai howola abo himulita, na yaiyadiwo himulimulita howola abo himugai.’

Yeisu yana nuwayababa Yelusalem vehabana

31 Tenem haugane ainai tupwadi Palisiwo hilaoma na Yeisu hiwalo auli, hiwalo, ‘Teina ta'i umwayamwayau na udena, mata dova ta Helodi i'oiye mwalowoigo!’.

32 Eena Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlau na taumaninine amwalo auli mata teina ta'i alu'aluwa yababadi tomowa aidiyena yavehulu mahalavaedi, na taulovalao ya'abiye namwanamwadi, na i'ahubena hinage dova, na i'ahubenauyo yagu paihowa maudoina yave'ovi.

33 ‘Na yau howola yalalau Yelusalem, mata yo i'ahubena yo i'ahubenauyo yamahalava, na nemai yamwalowoi, wuwuna tauwalo mahalavao maudoimai yama abamwalowoi Yelusalem’.

Ainaena Yeisu nuwanane iyababa ta Yelusalem vehabana idodoune, iwalo,

34 ‘Oo kaiyoni Yelusalem, kaiyoni Yelusalem, vedova ta tauwalo mahalavao oiyemwalowoidine, na hinage Yaubada yana tauyewasao ulau gaimaidine? Hauga bagibagilina nuwanuwagu na yam bodao yayoga ahaidima dova am'am natunao pepenaena i'oi'au'auhidi, na bada hita'wata'wataegau'o!

35 Ainaena mata Yaubada yam vada tapwalolo mwala'ina ilaugabaei, na yawalo auligo mata nigele hinage uya'itauyoigau ana higa yam bodao hitalam aliguwai na hiwalo, “Iya Yaubada yehanaena ilalaomane tawalo vetuvehaeyei”.’

14

Tapwalolo ana loina

1 Tapwalolo ehebo ainai Yeisu ilau habi ai Palisi yadi taumugai ehebo yana vadai. Vadanane ainai iluwuluwu na boda hivinuvinunui,
2 wuwuna tenem ainai ehebo taulovala imiyamiya, tauna maudoina hiseseha.
3 Eena Yeisu taulovalane vehabana ipanivila loina ana tauve'itao yo Palisi aidiyai, iwalo, ‘Vedova yami nuwatuwu? Howahowana ebe taulovala ahubena Tapwalolo ainai ta'abiye namwanamwa bo nigele?’
4 Na yana walone nigele hiyayemaiha na mulitai Yeisu taulovalane nimanai i'abi na ana lovalawa i'abiye namwanamwane. Eena ivetamalei ta ilalaune yana dalavai.
5 Ilaulau na Yeisu i'ita gwaipile aidiyai iwalo, ‘Yaiya ebe mayana lagulagu dova hosi bo bulumakau na ebe teya lagulagune ahubena Tapwalolo ainai ibe'u guda ainai, mata vedova? Howahowana iniulihini bo nigele?
6 Na hiya bada nigele teya yadi walo.’

Nuwadobi na ve'awa'au'augelu

7 Aine holanai Yeisu tomowa i'itadi nuwanuwadi abamiya namwanamwana ainai himiyamiya, eeta ehebo walo vegevegedi imohedi, iwalo,
8 ‘Ebe yaiya yana dalavai iyogaego tawahola guyauna vehabana havena abamiya namwanamuwana ainai umiyamiya wuwuna mata dova ta teya towaho mwala'ina ilaoma,
9 na guyaune taniwaganane iwalo alimwai na ulau papaliyai na yam abamiyane ainai towahowa mwala'inawa imiya. Na owa mata mayam hinimaya umiya aitulu.
10 Ainaena ebe hiyogaego na ululuwu aidiyai abamiya papaliyai uvesinuwaei ta ainai umiya, na ebe haugana guyau taniwagana ilaoma i'itago mata alimwai iwalo, “Augelu umiyahae ahipuwai, eeta ma'am walo vetuvehae tomowa mehediyai”.
11 Teina ainaena tahanapui ebeha yaiya i'abihiniuyoi mata howola himwau aituluwei na ebe yaiya imwau aituluweuyoi mata himwauhini ewai.’
12 Ainaena Yeisu Palisinane iyogaei na ainai iwalo, ‘Ebe ai'ai upaihowai, havena am geluwo yo tahimwao yo yam bodao yo tauwasawasao uyogayogaedi aine ainai, wuwuna hibom howola abo hiyogaego habi yemaiha alimwai.
13 Na hesi ebe ai'ai upaihowai hiya wewelohewo yo yabayababadi yo peupeudi yo hiya taumehegibugibu uyogaedi,

14 ta ebe awanamwanamwa moiha ulobai, wuwuna hiya
nigele howahowadi na yam velaune hiyemaiha. Na hesi
Yaubada ainaena mata ammaiha ulobai, haugana tau-
namwanamwa mwalowoiyena i'abiye towolodi.'

Taubada ehebo ai'ai mwala'ina ipaihowai
(Madiu 22:1-10)

15 Eeta baidanao hi'ai'ai na ehebo aidiyena walo teina
ibenalei ta Yeisu iwalo auli iwalo, 'Ehe dova! Ebe yaiyadiwo
hiluluwu Yaubada yana Abaloina ainai na hi'ai mata
hiyaliyaya mwala'ina.'

16 Ainaena Yeisu towahonane yana walo iyemaiha iwalo,
'Ehebo towaho ai'ai mwala'ina ipaihowai na tomowa mau-
doidi iyogaedi.

17 Na ai'ai i'atububuni ta yana hevali ivetamalei tomowa
aidiyai na iwalo, "Bada ai'ai hi'atububuya'o ainaena am-
laoma talau na ai'ainane am'ai".

18 'Na maudoidi nigele nuwadi, eeta vali walo yo vali
walo himohei. Ehebo iwalo, "Bada tanovi vauvauna yag-
imwalaiya'o ainaena nuwana yalalau na yataubo'eyei. Na
yauwedo mwala'ina, mata nigele yayalaowa."

19 'Na ehebo hinage iwalo, "Yauwedo mwala'ina, na yau
hinage mata nigele yayalaowa wuwuna bulumakau 10 na
hinage abatudai 5 bada yagimwalaidi'o ainaena yalalau
ebeha yayepaihowadi".

20 'Na hinage ehebo iwalo, "Yau vauvaugu yatatawaholane
ainaena nuwana mata nigele yayalaowa".

21 'Ainaena hevaliwa ilau gwaipile yana taubadawa ainai
iwalo, "Maudoidi nigele nuwadi". Na vadane taniwa-
ganane imodi'ini ta yana taupaihowane ainai iwalo, "Ulau
mwayamwayau dalava mwala'ina adi amwahao maudoidi
aidiyai na viha tomowao ulobaidi wewelohedi yo tapi-
tapiyadi yo mehegibugibudi yo yabayababadi besiwa ulau-
vaidima maudoidi ta hi'ai".

22 'Eeta hevaliwa ipaihowai dova na mulitai ilaoma na
iwalo, "Taubada, tomowaone yayogaedima'o na hesi yam
vadane nigele hiya'oiye mwau?"

23 'Hinage Taubadawa iwalo, "Amwaha maudoidi aidiyai
ulau na tomowa ulauvaidi ta hilaoma yo yagu vadane hi'oiye
mwau.

24 Na hesi tomowaowa yayoyogamugaiyediwa mata nigele
teya aidiyena yagu ai'aine iya'aisawahi." '

Vedova Yeisu ana mulita
(Madiu 10:37-38)

25 Boda mwala'ina baidanao hilaulau ta Yeisu i'ita gwaipile
na iwalo,

26 ‘Yaiya ebe nuwanuwana na imulitaegau mugai inuwaleleyegau na tamana yo hinana yo natunao yo tahinao yo nuhunao na hinage ibom ita'wata'watauyowei. Na ebe nigele, iya nigele agu taumulita.
27 Na ebe yaiya yawahina nigele iyatalamwei na imwalowoi aiwa lagalagana ainai, iya nigele howahowana na imulitaegau.
28 ‘Na yaiya inuwanuwatuwu ebeha vada haliyana daodaona i'abi? Ginauli mugaimugaina mata imiya na maiha vehabana inuwanuwatuwu: Ebe mane howahowana mata paihowa ive'ovi bo nigele?
29 Ebe nigele yana mane mata logidi a'ava ivetowolo, na nigele howahowana ive'ovi. Tomowa maudoidi hi'ita ta himaluwei,
30 hiwalo, “Towaho teina dova wahiwahiyalana ta logidi ivetowolodi na nigele vadanane maudoina iya'abi?”.
31 ‘Hinage dova ebe ehebo tauwasawasa mayana tau'alehao 10,000 hilalau habi aleha teya tauwasawasa mayana bodao 20,000 adi bagibagili aidiyai, vedova tauwasawasane yana nuwatuwu? Mata mugai imiya na inuwatuwu howahowana hiwahiyala adi alehao aidiyai bo nigele?
32 Na ebe nigele, yana tausagenawasao ivetamaledi na hisagena auhidi, ta vali tauwasawasane mayana tau'alehao howola amwaha daodaowai, na baidanao hi'aubabada nuwadaumwali vehabana.’
33 I'ovi na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Tenem dova agu mulita ana amwaha ebe yaiya owa nuwanuwam na umulitaegau mugai yam tobwatobwa maudoina ulaugabaidi’.

Yagahu walo vegevegedina
(Madiu 5:13; Maki 9:50)

34 ‘Yagahu ginauli namwanamwana. Na ebe amnana i'ovi, nigele howahowana na i'amnauyo.
35 Nigele hinage ilowoinanei na bale'u i'abiye namwanamwa, na hesi bada tata'wata'wataei. Ebe matalinamiu walo teina ambenalei.’

15

Sipi 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi
(Madiu 18:12-14)

1 Ehebo hauga takesi ana tauvaiwo na hinage tupwadi tauyababao hilaoma Yeisu habi benaleina.
2 Eena Palisiwo yo loina ana tauve'itao hi'ulu'ulumiyai hiwalo, ‘Towaho teina tauyababao i'awa heliheliyamwedi yo hinage baidanao hi'ai'ai’.

3 Eeta yadi walone Yeisu iyemaiha walo vegevegediyena iwalo,
4 ‘Vedova ebe ehebo alimiyena yana sipi adi bagibagili 100 na ehebo i'wadalele, mata 99 nu'ulai ilaugabaidi na sipiwa 'wada'wadalelenane ibehaei ana higa ilobai’.
5 Na ebe ilobai mayana yaliyaya i'avalai nimanai na ilau gwaipile yana dalavai,
6 na ana geluwo iyoga ahaidi na iwalo, “Sipiwa 'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o, ainaena vehabana tayaliyaya”.
7 Eeta dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui mata taumiya galewa vehabana hiyaliyaya mwala'ina na hesi taunamwanamwa hitau 99 vehabadi yadi yaliyaya bada tupwana.

Kina 'wada'wadalelena ana walo vegevegedi

8 ‘Dova hinage ebe waihiu yana mane ana bagibagili 10 kina na ehebo ive'wadalele mata hava ipaihowai na manenane ilobai? Lampa igabu na vada maudoina ise'ili na ibeha ili'ilimani ana higa ilobai.
9 Na ebe ilobai ana geluwo iyogaedima na aidiyai iwalo, “Yagu kinawa 'wada'wadalelenawa bada yalobaiya'o, ainaena vehabana tayaliyaya”.
10 Dova hinage ebe ehebo tauyababa inuwabui, mata Yaubada yana tausagenawasao vehabana hiyaliyaya mwala'ina.’

Taubada natuna 'wada'wadalelena

11 Hinage Yeisu iwalo vegevegediyedi iwalo, ‘Ehebo taubada natunao towatowahodi bwau baidanao himiyamiya,
12 na habulune tamana ainai iwalo, “Tamagu, nuwanuwagu teina hauga agu veguveguyau umohegau”. Ainaena taubadawa ginauli maudoina iwahei natunao aidiyai.
13 ‘Ahubena tupwana hi'ovi na habalunane yana ginauli ivegimwalaedi. Na ana maihaowa ivai, ta ilalaune amwaha daodaowai ta tenemai yaliyaya awa'awawa aidiyai yana manewa iveve'ovine.
14 Yana mane maudoina i'ovi na nima'a'avana imiyamiya, na hauga tenem ainai vahali mwala'ina tupwanane ainai imahalava.
15 Eeta towahowa paihowa ibehabeha ta ehebo dalava ana taubada ilobai, ta ivetamalei yana maheyao i'ita'ita avivinidi.
16 Na towahonane nuwanuwana na maheya adiyena i'ai, wuwuna nigele ana.

17 ‘Eena tenem ainai, nuwana imasele na ibom ainai iwalo, “Moiha, tamagu yana taupaihowaone ma'adi, na yau teinai vahali iwunuwunuigau.
18 Ainaena mata yatowolo na yalau tamagu ainai, yawalo, ‘Tamagu bada yalauhapuli'o Yaubada mehenai, na hinage owa mehemwai.
19 Ainaena nigele agu lowoinane ebe u'awa natuguwegau na hesi ebeha u'awa taupaihowaegau.’ ”
20 ‘Teina dova inuwanuwatuwu, i'ovi na itowolo ta tamanawa vehabana iwuwuyone, na amwaha daodaowena tamanawa i'itayama ilaolaoma na mayana atemuyamuya isagena i'atuhapwali ta inihoi na baidana hidoudou.
21 ‘Eeta i'ovi na tamanawa iwalo auli, iwalo, “Tamagu bada yalauhapuli'o Yaubada mehenai yo hinage owa mehemwai, ainaena nigele iyalowoinanegau ebe u'awa natuguwegau”.
22 ‘Na hesi tamanawa yana taupaihowao iyogaedi na iwalo, “Mwayamwayau ale'o namwanamwana amvaiyama, na natugu amveli'wa yo hinage nimana ana pasapasa amvaiyama ta nimanai ammwauwi yo hinage aehumahuma aenai ammwauwi,
23 na mulitai amlau bulumakau yauyaubona na tubutubuina amwunuiyama ta ta'ai toyawa na tayaliyaya.”
24 Wuwuna natugune teina mwalona imwalowoi'o, na teina hauga mayawahina talobauyoiya'o, eeta hivetuwuni ai hihagahagani mayadi yaliyaya.
25 ‘Na hesi natunawa mwala'inawa howola oyai ipaipaihowa, na haugana dalavai imahamahalava wali yo selo ibenaledi.
26 Ainaena ehebo yadi taupaihowa iyogaei na ipanivilaei iwalo, “Hava wuwuna hiyaliyaliyayane?”.
27 Na taupaihowawa iwalo, “Tahimwa bada iwuyoma'o eeta tamamne iwalo ta bulumakau yauyaubona tubutubuina hiwunui ta baidamai ayayaliyaya, wuwuna natunane mayana namwanamwa ilobauyoiya'o”.
28 ‘Walo teina ibenalei na imodi'ini mwala'ina eeta nigele nuwanuwana iluwu vadai. Na tamanawa imahalava ta natunane mwala'inawa iwalo auli ebeha baidana hiluwu vadai.
29 Na towahonane ita'wata'wata, wuwuna imodi'ini mwala'ina ainaena tamanawa ainai iwalo, “Tamagu, viha bolimai hi'ovi'o vehabam yapaipaihowa ta yam ve'abei maudoina yapaipaihowaidi, na nigele teya hauga uyavelauwegau, hinage nigele teya lagulagu uyamohegau na ma'augeluwo aya'ai na ayayaliyaya. Moiha nigele!
30 Na natumne teina yam tobwatobwa maudoina iyepaipaihiyei taumehe'ayo aidiyai, na hava vehabana

uvelavelauweine ta bulumakau yauyaubona na tubutubuina uwuwunuine vehabana?”

31 ‘Na taubadawa natunawa ainai iwalo, “Natugu, uhanapuiya'o neta owa hauga maudoina vahaliguwai umiyamiya ta hava yagu abaloinao maudoina nimamwai himiyamiya.

32 Inamwanamwa na ta'ai ovi yo tayaliyaya wuwuna tahimne teina imwalowoi na hesi iyayawahaine, i'wadalele na iwuwuyomane.” ’

16

Ehebo tau'ita avivini yababana

1 Yeisu hinage walo vegevegedi ehebo ana taumulitao imohedi iwalo, ‘Wasawasa ehebo mayana tau'ita avivini yana ginauliwo i'ita avivinidi. Na tomowa wasawasane ainai, hiwalo, “Taubada, yam tau'ita avivinine yam tobwatobwaowa iyeyepaipaihedi”.

2 Ainaena wasawasawa yana tau'ita avivinine iyogaenama na ainai iwalo, “Tupwadi walo yababana vehabam yabenalei, eeta teina hauga yagu tobwatobwa adi peipao umoheuyoigau na aliguwena u'ovi?”.

3 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa inuwanuwatuwu, iwalo, “Vedova mata yapaihowane wuwuna bada yagu taubada isosomanegau'o? Eeta nigele howahowagu yatudai, na hinage abahinimaya ebe yalau tomowa aidiyai na ai'ai vehabana ya'awa'awanoi.”

4 Inuwanuwatuwu, eeta ehebo amwaha inuwatuwu lobai, iwalo, “Ehe teina dova yapaihowai na ainaena augeluwo bagibagilidi yalobaidi ebe paihowa teina ainaena yamahalava”.

5 ‘Ainaena tau'ita aviviniwa hiya ma'adi vagavagao maudoidi iyogaedi na ehebo ehebo aidiyai ipanivila. Towaho mugamugaina ainai iwalo, “Viha am vagavaga teinai?”.

6 ‘Na iwalo, “Woloi adi bagibagili 100 agu vagao”.

‘Na tau'ita avivinine iwalo, “Peipane teina ainai amvagavagane ulele 50 a'ava umwau”.

7 ‘Na ehebo hinage iluwu na ipanivilaei iwalo, “Na owa, viha am vagavaga?”

‘Na iwalo, “Ai'ai adi bagibagili 100 yavaidi'o agu vagavagaone”.

‘Na hinage iwalo, “Peipa ainai ulele am vagaone 80 a'ava”.

‘Na maudoidi dova adi vagao himwau aituluwedi.

8 ‘Ainaena yana taubadawa yana paihowa teina wasana ibenalei na ino'owei yana hanapu vehabana. Walo vegevegedi teina ainaena ive'ita moiha neta taumiya bale'u hiwahiyala yadi wasawasa ana paihowa vehabana, na hesi

Yaubada yana bodao yadi paihowao masele vehabana nigele hiyawahiyala.'

9 Eena Yeisu iwalo, 'Bale'u wasawasanao na ebe wasawasaone aidiyena ami geluwone amvelauwedi mata howola hiya hivedunagomiu abamiya vateyai ainai, hauganane wasawasaone hi'ovi.

10 'Wuwuna ebe yaiya ginauli habuluna ainai i'awa abi, mata hinage ginauli mwala'idi aidiyai i'awa abi. Na ebe habuludi aidiyai i'oyama hinage mwala'idi aidiyai i'oyama.

11 Omiu hinage ebe nigele bale'u wasawasanao vehabadi amyapaihowa ili'ilimani, mata Yaubada nigele wasawasa moiha iyamohegomiu.

12 Na ebe ami geluwo yadi wasawasa vehabadi nigele amyapaihowa ili'ilimani, nigele howahowana hinage Yaubada yami wasawasane imohegomiu.

13 'Ainaena taupaihowa nigele howahowana na ivetaupaihowa tautaubadao bwau aidiyai, ehebo mata ita'wata'wataei na ehebo vehabana ipaihowa, yo hinage ehebo i'awa namwanamwaei na ehebo i'awa yababaei, eeta nigele howahowana Yaubada yana paihowa na wasawasa bale'u ta'abibwauwedi.'

Palisiwo yadi mumuga
(Madiu 11:12-13; 5:31-32; Maki 10:11-12)

14 Palisiwone walone hibenalei ta Yeisu hi'abi talawahiyei, wuwuna hibom mane nuwanuwadi mwala'ina.

15 Eeta Yeisu Palisiwone aidiyai iwalo, 'Omiu amnuwatuwui ebeha mumugamiu namwanamwana tomowa mehediyai na hesi yababana maudoina atemiyai Yaubada ihanahanapuidi, wuwuna ginaulidine tomowa nuwadi ivai Yaubada ainai ginauli awa'awawa.

16 Na moiha Mosese yo tauwalo mahalavao yadi laulelewo alimiyai imiyamiya ana higa Yoni tau'abiye bapitaiso ilaoma, na hauga tenem ainaena ta wau, wasa namwanamwana Yaubada yana Abaloina vehabana howola awalowalo mahalavaedi, na abaloinane vehabana tomowa bagibagilidi mayadi wahiyala hiluwuluwu.

17 Galewa na bale'u yadi sawali malamalaina, na hesi Mosese yana loinao bwagana iu'iuna, mata nigele hiya'ovi.'

18 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Ebe yaiya towaho mwanena ivinawaheyei, na itawahola geyo'awa vali waihiu ainai, bada ipwanoli'o. Na hinage ebe waihiu vinavinawahena itawahola vali towaho ainai, towahonane hinage ipwanoli'o.'

Wasawasa ehebo na Lasalo

19 Hinage Yeisu iwalo, ‘Ehebo hauga wasawasa
ehebo na Lasalo himiyamiya. Wasawasane ana
ale'owo namwanamwadi na hinage anao maudoidi
namwanamwadi, ahubena ehebo ehebo aidiyai mayana
yaliyaya imiyamiya.
20 Na Lasalo hesi wewelohena yo bonubonuna, eeta wa-
sawasawa yana vada awa'edanai imiyamiya,
21 na ebeha wasawasane ana tupwatupwadi ainaena i'ai.
Na Lasalonane hauga bagibagilina bonunaone edewa hilem-
lemhidi.
22 Haugana Lasalo imwalowoi tausagenawasao hilauvai
ta Abelaham vahalinai himwau hiya taudumwaluwo yadi
tupwai. Na mulitai hinage wasawasawa imwalowoi na hiye
magaiyei,
23 na iya mayana muya mwala'ina taumwalomwalowoi
yadi tupwa ainai i'ita hae ta Lasalo i'ita Abelaham baidana
himiyamiya.
24 Na iyoga mwala'ina iwalo, “Tamagu yo!
U'atemuyamuyaegau na Lasalo uvetamalenama ta we'aha
gwagwamana nimanaena memenagu i'abiye gwagwama,
wuwuna teina hauga yamuyamuya mwala'ina, aiwa ala'ala
hawahawawalina ainai.”
25 ‘Na Abelaham iwalo, “Natugu, uhanapuiya'o ebeha
mwalona yawahim maudoina yaliyaya a'ava, na hesi Lasalo
nigele teya abayaliyaya iyalobai, ainaena teina haugane iya
mayana yaliyaya na owa umuyamuya.
26 Na hinage uhanapui ebeha ahi'ahipudai hawahawaga
mwala'ina imiyamiya itomgita'o ainaena nigele howa-
howana teina ainaena ageyo'awawa alimiyai, omiu hinage
nigele howahowana amgeyo'awama alimaiyai.”
27 ‘Wasawasawa iwalo, “Oo, yede ya'awanoiyego
nuwanuwagu na Lasalo uvetamalei yagu bodao aidiyai,
28 na tahiguwao hitau 5 nuwadiyai imwauwi ta havena
hibom hinage hilaolaoma muya teina ainai”.
29 Eeta Abelaham wasawasawa iwalo auli iwalo, “Tahim-
wone adi tauvenuwamwauwo himiyamiya, hibom neta
Mosese yo tauwalo mahalavao yadi walowo Buki Ve'ahihi
ainai. Walowone holanaine howahowana na tahimwone
hibenalei ili'ilimani.”
30 Na hesi wasawasawa iwalo, “Tamagu, neta nigele howa-
howana. Hesi ebe yaiya mwalowoiyena itowolouyo na ilau
aidiyai, na iya hi'ita, abo hinuwabui ili'ilimani.”
31 Na Abelaham iwalo, “Ebe Mosese yo tauwalo mahalavao
yadi walo nigele hiyayemidiyei, nigele howahowana teya
yaiya hiyemidiyei, bwagana ebe ehebo mwalowoiyena
itowolouyo na ilau alidiyai”.’

17

Yababana ana ve'ita
(Madiu 18:6-7; Maki 9:42)

1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Tomowa tupwadi mata abatowoi hipaihowaidi alimiyai ebeha hi'abiye be'ugomiu, na ebe yaiya abatowoine ipaihowaidi iya atemuyamuyana!
2 Ilowoinanei na gaima mwala'ina hihipwai gadonai na ni'u didigai higabaei, ta ebe havena tautapitapiya himulimulitaei.’

Nuwahamu vehabana
(Madiu 18:21-22)

3 ‘Ebe am gelu alimwai ipaihowai yababana, uwalowei yana lauhapuline eeta ebe inuwabui unuwahamui.
4 Ta ebe tahimne ahubena ehebo ainai, na mai 7 ipaihowa yababana alimwai, na ehebo ehebo lauhapuline ainai i'awa'awanoi alimwai nuwahamu vehabana howahowana maudoina unuwahamuidi.’

Yemidi vehabana

5 Eeta Bada yana tauyewasao hiwalo auli hiwalo, ‘Yama yemidi u'abiye wahiyala’.
6 Na Bada iwalo, ‘Ebe yami yemidi ana wahiyala dova haiyala patuna, howahowamiu aiwa teina mwala'ina ainai amwalo, “Uhuluviyoigo na udobi gabwwai umaiuyoigo”; mata yami walone imulitaei.’

Taupaihowa yana paihowa

7 Hinage adiyai iwalo, ‘Ebe yaiya owa mayam taupaihowa nuwana tautudai bo lagulagu ana tau'ita avivini, na ebe haugana hevalinane paihowaena imahalava, mata nigele uyaloinaei ta iya'ai mugai,
8 na hesi uwalo, “Agu u'atububuni ta u'ita avivinigau na ya'ai, abo owa mulitai u'ai na unuma”.
9 Eeta hevalinane yana paihowa vehabana mata yana taubadane nigele iya'awa yauwedowei, wuwuna iya ta'i yana taupaihowa.
10 Na omiu hinage dova, ebe haugana ginauli maudoina ampaihowaidi hava dova yaloinaei, amwalo, “Ai taupaihowa ta'i hava dova ama loina ta dova apapaihowaine, neta hesi ama lowoinana moiha”.’

Yeisu taulepelo 10 i'abiye namwanamwadi

11 Yeisu bada ilalau Yelusalem vehabana, na Sameliya yo Galili ahi'ahipudiyai imahamahalava.
12 Na ehebo dalava ainai ilaoma na taulepelo 10 ilobaidi yana amwahaena hitowotowolo,

13 na hiyogayoga alinadi mwala'ina, na hiwalo, ‘Taubada
Yeisu, u'atemuyamuyaegai’.
14 Ainaena i'ita gwaipile na iwalo, ‘Amlau na taupwaoliwo
aidiyai amve'itaegomiu’. Ta hilaulau amwahai na adi lepelo
hi'o'ovine,
15 na ehebo towaho aidiyena Sameliya towahona i'ita
ebeha bada inamwanamwa'o ta iwuyouyo na alinana
mwala'ina Yaubada ino'owei,
16 na Yeisu aenai ibe'u aitulu na ainai i'awa yauwedo.
17 Ainaena Yeisu towahonane ainai iwalo, ‘Wau amtau 10
ya'abiye namwanamwagomiune na havaidova hitau 9?
18 Hava ta nigele hiyawuyoma na Yaubada ainai hiya'awa
yauwedone? Na owa taumana nigele Yudeya ainaena, na
hesi ulaoma habi awayauwedo.
19 Ainaena yam yemidiyena livahi ulobai. Inamwanamwa
utowolo na ulau.’

Yaubada yana Abaloina hauga ilalaoma vehabana
(Madiu 24:23-28, 37-41)

20 Palisiwo tupwadi hilaoma na Yeisu hipanivilae aiteya
hauga ainai mata Yaubada yana Abaloina imahalava. Eeta
Yeisu yadi panivilane iyemaiha teina dova iwalo. ‘Nigele
howahowana na Yaubada yana Abaloina ve'ive'ilalana ta'ita.
21 Na hinage nigele howahowana na hiwalo, “Am'ita
teina”, bo “Tenem”, wuwuna Yaubada yana Abaloina
gamwagamwanimiyai imiyamiya.’

22 Ainaena ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Howola abo
yalaugabaigomiu, na mulitai nuwanuwamiu mwala'ina
na yau Tomowa Moihagu baidamiu tamiyamiya ahubena
ehebo ta'i vehabana, na hesi mata nigele amya'itagau.
23 Na ebe tomowa hiwalo, “Besinana tenem”, o nuwana,
“Teina”, havena ammulimulitaedi.
24 Wuwuna hauganane ebe yalaoma, galewa ana ita
masele a'ava dova namali mwala'ina yana masele.
25 ‘Mulitai na ginaulidine himahalava, mugai yaso teina
hita'wata'wataegau na aidiyena muyamuya yalobaidi.
26 Yagu laugwaipilema ana hauga ainai Nowa yana hauga
dova.
27 Wuwuna Nowa yana haugai tomowa hi'ai'ai na hinu-
manuma yo hinage hitawatawahola ana higa Nowa yana
wagai igelu na aba'ita imahalava ta ainaena tomowa mau-
doidi imumutudine. Yau Tomowa Moihagu yagu laugwaip-
ileuyoma dova.
28 ‘Na hinage Lota yana haugai dova, hauganane ainai
tomowa maudoidi hi'ai'ai na hinumanuma, yo hinage

hipaipaihowa oyai, yo higimwagimwala na hivegivegimwala yo hi'abi'abi vada,

29 ana higa Lota Sodoma ilaugabaei na aiwa ala'ala hawahawawalina yo gaima ala'alawowolidi galawaena hibe'uma dova 'wesu, na tomowa maudoidi i'oiye mwalowoidi.

30 Ginauli hava himamahalavane aidiyai, hinage mata dova tomowa aidiyai himahalava, hauganane yau Tomowa Moihagu yalau gwaipilema ainai.

31 ‘Na ahubenanane ainai ebe yaiya vatavatai imiyamiya mata nigele howahowana iluwu vadai ta ebeha yana ginauli i'avala, hinage ebe yaiya oyai ipaipaihowa, nigele howahowana isagena dalava vehabana.

32 Eena amnuwatuwu avivini hava dova Lota mwanena ainai imamahalavane.

33 Neta ebe yaiya yawahina vehabana ipaipaihowa mata yawahinane ive'wadalele na ebe yaiya yawahina italamwei na ive'wadalele howola abo ilobauyoi.

34 Na yawalo moiha alimiyai boniyainane ainai ebe tomowa bwau aba'eno ehebo ainai hi'eno'eno, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.

35-36 Dova hinage ebe waiwaihiu bwau hi'eha'ehalo, ehebo yalauvai na ehebo imiyamiya.’

37 Eeta ana taumulitao hipanivilaei, hiwalo, ‘Taubada, havaidova ainai?’

Na Yeisu iwalo, ‘Havaidova ainai mwalowoi imiyamiya neta ainai ao'ao hiyauyaugogoi’.

18

Hiwape ehebo yana awanoi tauloina ehebo ainai

1 Ehebo walo vegevegedi Yeisu imohedi ta ebeha havena awanoi ainaena hitapitapiya.

2 Teina dova iwalo, ‘Ehebo dalava ainai tauloina ehebo mwala'ina imiyamiya, iya nigele Yaubada iyameheuhei na hinage tomowa nigele iyave'ahihiyedi.

3 Na tupwanane ainai hinage ehebo hiwape imiyamiya, hauga bagibagilina hiwapenane imahamahalava tauloinane ainai na i'awa'awanoi hagu vehabana iwalo, “Taubada, agu aleha ainaena uvedumwalugau”.

4 ‘Hauga ehebo ehebo dova yana paihowa na hesi tauloinane nigele nuwana ihagui. Na ehebo hauga ainai tauloinanane tauna isosomana na iya ibom ainai iwalo, “Badagi, Yaubada nigele yayameheuhei na hinage tomowa nigele yayave'ahihiyedi,

5 na hesi hiwapene teina yana lau ala'alabilima aliguwai
vehabana yavedumwalu ana aleha ainaena, mata dova ta
agu tausosomana imwauwi".'
6 Ainaena Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, 'Taubada teina
yana walo vehabana am nuwanuwatuwu walo moiha ibom
towaho yababana na hesi hiwape ihagui.
7 Hinage dova Yaubada yana tomowao vesivesinuwadi ih-
aguidi hauganane ebe hi'awa'awanoi hamahamadudu ainai
ahubena yo boniyai aidiyai,
8 na yana hagune mata dumwaluna ipaihowa aidiyai.
'Na vedova omiu yami nuwatuwu ebe hauganane Yau
Tomowa Moihagu yalau gwaipilema bale'uwai, viha tomowa
mata mayadi yemidi yalobaidi hitowotowolo wahiyala?'

Palisi na takesi ana tauvai yadi awanoi

9 Tomowa tupwadi hinuwanuwatuwu ebeha hiya
taudumwalu na vali tomowa nigele, eeta Yeisu iwalo
vegevegediyedi teina dova,
10 iwalo, 'Ehebo hauga ainai tomowa hitau bwau hiluwu
vada tapwalolo mwala'ina ainai habi awanoi Yaubada ainai.
Ehebo Palisi na ehebo takesi ana tauvai.
11 Palisiwa ibom itowololau lovai i'awa'awanoi iwalo,
"Yaubada yo, ya'awa yauwedo alimwai wuwuna yau nigele
dova augeluwo mumugadine wuwuna hiya hi'ai'aivavali, yo
hi'oya'oyama yo hipwanopwanoli, na yau nigele dova takesi
ana tauvaine tenem.
12 Yau hesi wiki ehebo ehebo ahubena bwau yahudihudi,
yo hinage yagu tobwatobwao aidiyena tupwadi yamohemo-
hego."
13 'Na hesi takesi ana tauvaine lovaena itowolo na
mayana hinimaya nuwanuwana itutututu na ipwagogo
na i'awa'awanoi iwalo, "Yaubada yo, bada uhanapuigau'o
ebeha yau tauyababa ainaena u'atemuyamuyaegau!".'
14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 'Moiha, towaho teina yana
awanoine vehabana mata ana awanamwanamwa ilobai
Yaubada ainaena, na hesi Palisine nigele. Wuwuna ebe
yaiya i'abihiniuyoi mata hi'abiye talu, na ebe yaiya i'abiye
taluyoi mata Yaubada i'abihini.'

Hedaheda Yeisu iwalo velauwedi
(Madiu 19:13-15; Maki 10:13-16)

15 Tupwadi tomowa natudiyao habuludi hilauvaidima ta
ebe Yeisu i'abi towoidi, na ana taumulitaone hi'a'auhidine.
16 Na Yeisu iwalo lau aidiyai iwalo, 'Hedaheda am-
talamwedi ta aliguwai hilaoma. Hedaheda teina dova
Yaubada yana Abaloina ilowonanaedi moiha.

17 Wuwuna ebe yaiyadiwo dova teina hedahedaone
yadi yemidine, howahowana Yaubada yana Abaloina ainai
hiluwu, na ebe nigele, mata nigele hiyaluwu.'

Tobwatobwa vehabana
(Madiu 19:16-30; Maki 10:17-31)

18 Yudeya yadi taumugai ehebo ilaoma na Yeisu ipanivi-
lae, iwalo, 'Taubada yahanahanapui ebeha owa tauve'ita
namwanamwana, ainaena hava yapaihowai ta ebe yawahi
vateyai yalobai?'

19 Na Yeisu towahonane iwalo auli iwalo, 'Vedova ta
u'a'awa namwanamwaegau? Wuwuna nigele teya yaiya
iyanamwanamwa, bada Yaubada ibom.

20 Na Yaubada yana loinao bada uhanapuidi'o, neta ebeha:
Havena pwanoli, havena yemwalowoi, havena aivavali,
havena ve'ewa oya'oyama. Na hinage tamam yo hinam
uve'ahihiyedi.'

21 Na towahowa iwalo, 'Yagu hauga heda ainaena ta wau
loinaone teina yamulita ili'ilimanidi'o'.

22 Yana walo teina dova Yeisu ibenalei, eeta iwalo, 'Ehebo
ginauli hinage nigele alimwai, neta yam tobwatobwa mau-
doina uvegimwalaedi na adi maihaone tauwewelohe aidiyai
u'aiyauyaei, na ulaoma ta umulitaegau ta ebe howola abo
yamtobwatobwa galewai ulobai'.

23 Walone teina towahonane ibenalei ta inuwayababa
moiha wuwuna yana tobwatobwa imwala'i alili.

24 Yana nuwavitaine bada Yeisu ihanapuiya'o, eeta to-
mowa aidiyai iwalo, 'Ebe yaiyadiwo hiya mayadi tobwa-
tobwa mwala'ina yadi luwu Yaubada yana Abaloina ainai
ivitai alili.

25 Moiha, kameli iya lagulagu mwala'ina, ta tupwana ivitai
na nidili gudana ainaena iluwu, na hesi wasawasao yadi
luwu Yaubada yana Abaloina ainai ivitai alili.'

26 Taumulitaowa Yeisu baidanao himiyamiyawa walonane
hibenalei ta hipanivila hiwalo, 'Ebe teina dova, yaiya yede
howahowana na awanamwanamwane ilobai?'

27 Eeta aidiyai iwalo, 'Hava tomowa aidiyai nigele howa-
howadi, mata Yaubada ainai ginaulinane malamalaidi'.

28 Ainaena Pita Yeisu ainai iwalo, 'Taubada, ai mata
vedova? Wuwuna bada yama dalavao alaugabaidi'o na
amumulitaegone'.

29 Na Yeisu maudoidi iwalo aulidi iwalo, 'Yawalo dumwalu
alimiyai ebe yaiyadiwo omiu yami dalava yo mwanemiyao
yo tahimiyao yo tamamiyao yo hinamiyao yo natumiyao
amlaugabaidi na Yaubada yana Abaloina ainai amtalamwe-
gomiu,

30 hauga teina ainai maiha mwala'ina amlobai, na hinage
hauga ilalaoma ainai yawahi vateyai amvai'.

Yeisu yana mwalowoi iwalo mahalavaei
(Madiu 20:17-19; Maki 10:32-34)

31 Yeisu hitau 12 iyoga ahaidi ta iyemiya wahiyedi na
aidiyai iwalo, 'Teina hauga tahahae Yelusalem na ginauli
maudoina tauwalo mahalavao mwalona hileleya'o yau To-
mowa Moihagu vehabagu muhamuhana himahalava ta
am'itadi.
32 Mugai hivaigau nigele Yudeya aidiyai, na hi'abi ta-
lawahiyegau yo hi'abiye hinimayagau na hihowaigau,
33 yo hinage balavaiyena hipwediligau na abo hi'oiye
mwalowoigau, na ahubena tonuga ainai mwalowoiyena
yatowolouyo.'
34 Na ana taumulitaowa nigele teya yana walone ana
nuwamasele aidiyai iyaluwu.

Yeisu ehebo taumehegibugibu i'abiye namwanamwa
(Madiu 20:29-34; Maki 10:46-52)

35 Yeisu Yeliko ainai imahalava na ehebo taumehegibugibu
amwahai imiyamiya, na i'awa'awanoi mane yo tobwatobwa
vehabadi.
36 Towahowa Yeisu mayana bodao alinadi ibenalei ta
isupuna na iwalo, 'Yaiyadiwo neta?'
37 Na hiwalo, 'Yeisu towaho Nasaleti ilaolaomane'.
38 Na taumehegibugibunawa iyoga mwala'i na iwalo,
'Yeisu yo, owa Deivida yana huhu, u'atemuyamuyaegau!'.
39 Na tomowaowa himugai ta towahonane hi'auhi hiwalo,
'Ulau mwau havena uyogayoga!'.
Na iyoga hamahamadudu iwalo, 'Deivida tubuna yo,
u'atemuyamuyaegau'.
40 Yeisu itowolo na iwalo aidiyai ta towahowa hiyogae-
nama. Na ilaoma ta ipanivila? iwalo,
41 'Hava nuwanuwam yapaihowai alimwai?'
Na iwalo, 'Bada, nuwanuwagu ebeha mehegu
hinamwanamwa?'
42 Na Yeisu iwalo, 'Uvinunuyo wuwuna yam yemidi ili-
vahigo'o'.
43 Tenem ainai mehena himasele ta i'awa yauwedo
Yaubada ainai na Yeisu imumulitaeine. Na bodaone hi'ita,
ta maudoidi Yaubada hino'owei.

19

Yeisu na Sakiusa

1 Yeisu Yeliko ainai iluwu ta dalavane holanaena ilaulau.

2 Dalavane ainai ehebo takesi tauvai adi taumugai
imiyamiya, yehana Sakiusa, ibom wasawasa ehebo.
3 Na haugana Yeisu ilaulau, Sakiusa nuwanuwana na Yeisu
i'ita ebeha iya yaiya, na hesi nigele howahowana yo i'ita,
wuwuna ibom towaho ubwa'ubwana ta'i, na hinage boda
mwala'ina.
4 Ainaena itau mugai ta aiwa ehebo imwalaei, yehana
sikamole, ta ebeha tenem ainaena Yeisu i'ita, haugana ebe
vahalinaena ilaulau.
5 Na haugana Yeisu ilaoma vahalinai, ilau ta'ai ta Sak-
iusawa i'i'itane, eeta iwalo auli iwalo, ‘Sakiusa, u'aitulu
mwayamwayauma, wuwuna mata owa na yau yam vadai
tamiyamiya’.
6 Sakiusa mwayamwayauwena i'aitulu na mayana
yaliyaya Yeisu baidana hivelobaloba.
7 Tenem ainai tomowa ginauli teina hi'itadi, na hi'ulumiya
hiwalo, ‘Vedova ta Yeisu iluluwune tauyababa yana vadai’.
8 Na Sakiusa itowolo ta Bada iwalo ainai iwalo, ‘Bada,
wau mata ainai yagu tobwatobwa maudoina yatom bwauwi
ta tupwa ehebo maudoina tauwewelohewo yamohedi. Yo
hinage ebe yaiya ainaena mugai ya'aivavali yayemaiha
ma'ana lauhepoi vehopali dova yamohei.’
9 Ainaena Yeisu iwalo auli, iwalo, ‘Teina vadane ainai
livahi wau imahalava'o, wuwuna towaho teina ibom ehebo
Abelaham yana boda.
10 Moiha yau Tomowa Moihagu yalaoma taulaupwanop-
wano yabehaedi ta livahidi, towaho teina yalobaiya'o dova.’

Walo vegevegedi mane vehabana
(Madiu 25:14-30)

11 Eeta Yelusalem ainai himahamahalava, na bodaone
hinuwanuwatuwu ebeha Yaubada yana Abaloina
muhamuhana ivetuwuni, ainaena walo vegevegedi teina
imohedi,
12 iwalo, ‘Ehebo tauloina bada i'atububuni'o ta ilalau
tupwa amwaha daodao ainai ta ebe nemai ivetauloina, na
mulitai abo ilau gwaipilema,
13 yana taupaihowao iyogaidima na adi veguveguyai mane
ehebo ehebo imohedi na iwalo, “Ami veguveguyai teina
amyepaihowadi ta ana lauhepoi amlobaidi, ana higa yawuy-
ouyoma!”.
14 ‘Na mulitai tauloinawa yana bodao tupwadi
hita'wata'wataei, nigele nuwadi ivetauloina, ainaena wasa
hivetamalei, hiwalo, “Towaho neta nigele nuwanuwamai
yo alimaiyai ivetauloina”.
15 ‘Na bada ta'i ivevetauloinane, ta haugana ilau gwaip-
ilema, na yana taupaihowaowa iyoga ahaidima ta ebeha

nuwanuwana na ihanapui viha adi veguveguyaiwa aidiyena lauhepoi hilobaidi'o.

16 Ta ehebo towaho imugai ta yana taubada mehenai itowolo na iwalo auline, iwalo, “Yam mane ehebo mugai umomohegauwa teina ana lauhepoi hinage 10 yalolobaidine”.

17 ‘Eeta taubadawa iwalo, “Ausala owa tau'awa abi moiha, wuwuna ginauli habuluna na u'abiye mwala'i ainaena am maiha yamohego, neta dalava 10 aidiyai uvetauloina”.

18 ‘Na towaho bwauna hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa ehebo mugai umomohegauwa teina ana lauhepoi 5 yalolobaidine”.

19 ‘Ainaena ibom hinage iwalo auli, iwalo, “Dalava 5 aidiyai uvetauloina”.

20 ‘Na tonugadiwa hinage ilaoma ta iwalo, “Taubada, yam manewa teina, ale'o ainaena yahuma ta yamwau dawani ili'ilimani.

21 Wuwuna yamatauhego owa towaho yaiyaim na yam mane uvaivai tomowa vagadi yadi paihowa aidiyena. Ainaena yam manewa teina uvaiuyoi.”

22 ‘Teina taupaihowane ainai iwalo, “Owa taupaihowa yababana. Walo hava awamwena hi'ai'aitulu mata aidiyena yave'ewaigo. Uhanapuiya'o neta yau tomowa abi'abitau'watagu. Hava nigele aliguwena yavaivai yo hava nigele yaya'uma'umai yavaivai

23 Ainaena hava ta yagu mane nigele banikai uyamwauwine? Eeta yagu laugwaipilema haugana ainai yagu mane ma'ana lauhepoi yayavaine!”

24 ‘Ainaena tupwadi tomowa vahalinai hitowotowolo iwalo aulidi, iwalo, “Yagu manene ainaena amvai na towahone ibom lauhepoi mwala'ina ilolobaine ammohei”.

25 “Na hiya hiwalo, “Taubada, havena amohemohei, wuwuna iya bada mane 10 ivaidi'o ta howahowana”.

26 ‘Na taubadawa aidiyai iwalo, “Bada ta'i ammohei wuwuna ebe yaiya ana veguveguyai ilauhepoiyei, tupwana hinage mata ilobai, na hesi ebe yaiya nigele iyalauhepoiyei hava ainai imiyamiya mata ainaena hivai vehulu.

27 Eena teina hauga agu alehaowa hiya hita'wata'wataegau ta ebeha nigele nuwanuwadi aidiyai yavetau loina, amvaidima ta meheguwai am'oiye mwalowoidi.” ’

Yeisu yana luwu Yelusalem
(Madiu 21:11; Yoni 12:12-19)

28 Yeisu yana walo teina i'ovi na hihaehae Yelusalem vehabana,

29 na yadi lau ainai Bedipegi yo Betani vahalidiyai hima-
hamahalava, neta Olibe oyana elauhanai, eena ana tau-
mulitao bwau ivetamale mugaiyedi dalavadine aidiyai na
iloinaedi,
30 iwalo, ‘Dalavane tenem mehedaine ainai ammugai ta
mata ehebo lagulagu am'ita, neta doniki yauyaubona, iya
tomowa nigele hiyagelugelui, lagulagunane amlivahi ta am-
lawenama.
31 Na ebe yaiya iwalo, “Hava vehabana neta lagula-
gune amlivalivahine?” towahonane amwalo auli, amwalo,
“Taubadane nuwanuwana”.’
32 Eeta hilau ta ginauli maudoina hilobaidi dova Yeisu
iwawalowediwa.
33 Na haugana donikiwa hilivalivahi, ana taniwagane
ipanivilaedi, iwalo, ‘Hava ta yagu lagulagune amlivali-
vahine?’
34 Ta hiwalo, ‘Bada nuwanuwana’.
35 Ta lagulaguwa hilauvai na hilalaweine Yeisu ainai, na
adi ale'owena dagelana hi'oihamui, ta Yeisu ainai igelu
taohani.
36 Ilaulau na tomowa bagibagilidi adi ale'owo amwahai
hiveheyedi.
37 Na bada hilaoma'o Yelusalem vahalinai ta hi'a'aitulu
Olibe amwahana ainai na ana taumulitaone bodadi mayadi
yaliyaya Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei wuwuna bada
yana paihowa wahiwahiyaladi hi'itadi'o,
38 hiwalo, ‘Owa Tauwasawasa, Bada yehanaena ulaoma
Yaubada i'awa namwanamwaego!’ ‘Nuwadaumwali gale-
wai na walo vetuvehae owa haehae alilim alimwai!’.
39 Ainaena Palisiwo tupwadi bodaone aidiyena Yeisu hi-
walo auli, hiwalo, ‘Taubada am taumulitaone uwalo aidiyai
ta hilaumwau’.
40 Na Yeisu iwalo, ‘Havena yalaulaugagayowedi, wuwuna
ebe hiya hinobu mata hinage gaimaone hiwui’.

Yeisu idou Yelusalem vehabana

41 Yeisu imahamahalava Yelusalem vahalinai na dalavane
mwala'ina i'ita na nuwana iyababa ta idou, iwalo,
42 ‘Ebe wau teina nuwadaumwali amwahana uhanapui,
na hesi wau mehemwai bada itau'aidawani'o.
43 Hauga ilalaoma mata am alehao ma'wapeyadi
hi'aligwaigwaipileyego na tupwa maudoina ainai
hiwutu'au'auhigo
44 yo higohalo'ego bale'uwai. Na tomowa alomwai mata
hi'abiye yababadi. Vada maudoidi mata hi'ovi, na mata
nigele gaima ehebo yawenai iyamiyamiya, wuwuna nigele
uya'ita lobai haugana Yaubada ilalaowa tauhaguigo.’

Yeisu vada tapwalolowena iheusilidi
(Madiu 21:12-17; Maki 11:15-19; Yoni 2:13-22)

45 Yeisu iluwu vada tapwalolo holanai na tauvegimwalao
iheusilidi, na iwalowedi,
46 iwalo, ‘Buki Ve'ahihi ainai Yaubada yana walo hileleya'o
iwalo:
“Yagu Vadane neta aba'awa'awanoi, na hesi omiu ambui ta
ebeha yami aba'aivavali”.’
47 Na ahubena ehebo ehebo vada tapwalolonane ainai
ive'ive'ita, na taupwaoli mwala'idi yo loina ana tauve'itao
yo hinage taumugaiwo hi'ai'aipate ta ebe Yeisu hi'oiye
mwalowoi,
48 na hesi nigele howahowadi, wuwuna Yeisu yana ve'itao
tomowa bagibagili alilina nuwadi ivaiya'o.

20

Yeisu ana loina vehabana
(Madiu 21:23-27; Maki 11:27-33)

1 Ehebo hauga ainai Yeisu ive'ive'ita vada tapwalolo
mwala'ina ainai, wasa namwanamwana iwalowalo ma-
halavaei tomowa aidiyai, na taupwaoliwo yo loina ana
tauve'itao yo hinage babadao hilaoma ta Yeisu hipanivilaei
2 hiwalo, ‘Yaiya towaho yana loinaena ta teina dova
upaipaihowane?’
3 Ainaena Yeisu iwalo aidiyai, iwalo, ‘Mugai yapanivila
alimiyai.
4 Yaiya yana loinaena ta Yoni tau'abiye bapitaiso ipaipai-
howane, Yaubada bo teya tomowa?’
5 Ainaena hibom hinuwanuwatuwu, hiwalo, ‘Yana walone
mata vedova tayemaihane? Wuwuna ebe tawalo, “Yaubada
ainaena”, mata iyemaiha iwalo, “Hava yede vehabana ta
Yoni nigele amyayemidiyeine?”
6 Na ebe tawalo, “Tomowa aidiyena”, mata bodaone
gaimaena hitalaigita, wuwuna tomowa maudoina Yoni
hiyemidiyei ebeha iya ehebo tauwalo mahalava.’
7 Eeta yana panivilawa nigele hiyayemaiha ili'ilimani
hiwalo, ‘Nigele ayahanapui’.
8 Ainaena Yeisu hinage iwalo, ‘Yau hinage havena alimiyai
yawalowalo mahalava yaiya yana loinaena ta teina dova
yapaipaihowane’.

Taubada yana oya ana taupaihowa walo vegevegedina
(Madiu 21:33-46; Maki 12:1-12)

9 Yeisu tomowadine iwalo vegevegediyedi, iwalo, ‘Ehebo
towaho yana oya i'umai gologolowa a'ava, na yana taupai-
howao iloinaedi ta hi'ita avivini, na ibom ilau hali tupwai ta
nemai imiya daodao.
10 Na gigina ana hauga ainai taubadawa yana hevali
ehebo ivetamalei ta ebe waini ainona tupwanawa ana tau'ita
aviviniwowa aidiyena ivaidima. Ilaulau ta nigele hiyamo-
hei, na bada hisapi ta nimanima a'avana hivetamalei ta
ilalau gwaipilene.
11 Eena taubadawa yana hevali bwauna ivetamalei aidiyai
ta hitalai na hinage hi'abiye hinimaya na nimanima'a'avana
hivetamalei ta iwuwuyone.
12 Na hinage tonugana ivetamalei aidiyai yo hinage hitalai
ye'i'iwahi na hiheusili mahalavaei oyaena.
13 ‘Ainaena oyawa taniwagana inuwanuwatuwu ta iwalo,
“Hava hinage mata yapaihowaine? Nuwana yau ta'i natugu
moiha yavetamalei eeta ebe hive'ahihiyei wuwuna ibom
natugu.”
14 ‘Na hesi haugana tau'ita aviviniwowa taubadawa
natunane hi'ita ilaolaoma hibom hi'au'aubabada hiwalo,
“Augeluwo, towahone tenem ilaolaomane, ibom taubadawa
natu'ehe'ehebona ta'i, ainaena mata ta'oiye mwalowoi na ita
oyane taloinaei”.
15 Eeta hi'abi avivini ta oyaena higabaei aituluwei mase-
leyai na nemai higohaye mwalowoine.
‘Hava mata taubadane yana tau'ita aviviniwone aidiyai
ipaihowaine?
16 Walo moiha taubadane mata ilaoma na tau'ita avivini-
wone i'oiye mwalowoidi ta ebe oyane ana tau'ita avivini
vagadi imohedi.’
Ainaena babadaowa Yeisu yana walo teina dova hibenalei
ta hiwalo, ‘Mata nigele tenem dova!’
17 Na Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, ‘Vedova yede teina
walone Yaubada yana Buki ainai hava ana nuwamasele? Na
iwalo:
“Logidiwa iya tauvada abi hita'wata'wataei, teina wau itaug-
waipile ta inamwanamwa di'wa.”
18 Ebe yaiya ibe'u logidine ainai, mata ilogawowoli ta tup-
watupwadi, na ebe logidinane ibe'u teya ewanai mata tauna
i'oipihapihagi.’
19 Tenem ainai taupwaoliwo yo loina ana tauve'itao teya
amwa'amwaha hibehabehaei ta ebe Yeisu hi'abi avivini,
wuwuna hihanapuiya'o ebeha hibom vehabadi iwalowalo
vegevegedine, na hesi nigele hiya'abi avivini wuwuna boda
aidiyai himeheuhi.

Sisa yana takesi
(Madiu 22:15-22; Maki 12:13-17)

20 Eeta hauga maudoina Yeisu hi'ita'ita auhi ta ebe hava
yana lauhapuli hilobai, na hiwalo mahalava tauloina ainai
ta ilauvetalaei, ainaena tomowa tupwadi hivetamaledi
Yeisu ainai ebeha panivilaena hi'oyamaei ta yana lauhapuli
hilobai.
21 Ainaena tomowadine hilaoma ta Yeisu hiwalo auli,
hiwalo, 'Taubada, moiha owa yam walowo yo yam ve'itao
maudoina dumwadumwaludi, yo hinage ahanapuigo'o
ebeha nigele teya tomowa uyamehemeheuhei, na hesi owa
Yaubada yana nuwatuwuwo ana tauve'ita moiha.
22 Eeta vedova, howahowana Tauwasawasa Sisa ainai
takesi tamwauwi, bo nigele?'
23 Na hesi Yeisu bada yadi oyama ihanapuiya'o, ta aidiyai
iwalo,
24 'Yede manene amvaiyama ta ya'ita'. Eeta himo-
hei na iwalo aulidi, iwalo, 'Amwalo aliguwai yaiya teina
alu'aluwana yo yehana manene ainai?'
Na hiya hiwalo, 'Tauwasawasa Sisa'.
25 Eeta Yeisu iwalo, 'Ehe, ainaena Sisa yana ginauli, am-
moheuyoi Sisa ainai, na Yaubada yana ginauli Yaubada
ammohei'.
26 Yeisu yana walo teina boda mehediyai maudoina
dumwadumwaluna, nigele teya walo hapuli ainaena
hiyalobai, na hesi mayadi nuwapwanopwano himiya nobu.

Taumwalowoiwo yadi towolouyo
(Madiu 22:23-33; Maki 12:18-27)

27 Hinage tupwadi Sadusiyao, hiya nigele hiyayemidi
taumwalowoi yadi towolouyo vehabana, hilaoma ta Yeisu
ainai hipanivila, hiwalo,
28 'Taubada, ada loina teina dova Mosese ileleya'o,
iwalo, "Ebe teya towaho itawahola na nigele natunao na
imwalowoi, towahonane tahina hiwapenane itawaholai ta
ebe waihiune ilabalaba neta natunaone taumwalowoine
miyalaenao".'
29 Eeta aba'ita himohei, hiwalo, 'Ehebo towaho matahinao
himiyamiya adi bagibagili hitau 7, na adi tautuwane itawa-
hola na mulitai mwanena nigele iyalabalaba, na towaho-
nane imwamwalowoine.
30 Na vahalinaena waihiune itatawaholaine.
31 Yo hinage tonugadine na maudoidine adi bagibagili 7
dova hinage. Nigele natudiyao na himwalowoi ovine.
32 Na bada tomowaone maudoidi himwalowoi'o, na muli-
tai waihiuwa hinage imwamwalowoine.

33 Hava unuwatuwui teina tomowaone vehabadi,
aiteya towaho wahiune mwanena moiha, haugana ebe
mwalowoiyena hitowolouyo? Wuwuna hitau 7 bada
hitawaholaiya'o.'
34 Eeta Yeisu yadi walo iyemaiha, iwalo, 'Amnuwatuwu
avivini neta hauga teina ainai waihiu na towaho
hitawatawahola,
35 na hesi hauga ilalaoma ainai ebe waihiu na towaho
mwalowoiyena hitowolouyo nigele mata hiyatawahola.
36 Wuwuna mata hiya dova tausagenawasao na mata
havena hiyamwalomwalowoi, na hesi Yaubada i'awa natu-
naedi, wuwuna mwalowoiyena hitowolouyo'o.
37 'Mosese mugai bada ive'ita ili'ilimanigita'o
taumwalowoi yadi towolouyo vehabana. Haugana nu'ula
awawai ilaulau na Yaubada aiwa hawahawawalina ainaena
iwalo auli, iwalo, "Yau Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi
Yaubada!".
38 Teina tahanapui ebeha iya nigele taumwalomwalowoi
yadi Yaubada na hesi hiya mayawahidi yadi Yaubada,
wuwuna teina babadaone Yaubada yana tupwai teina hauga
mayawahidi himiyamiya.'
39-40 Tenem ainai loina ana tauve'itao himeheuhi, ta tup-
wadi hiwalo, 'Tauve'ita, yam yemaiha inawanamwa alili',
ainaena nigele teya panivila hiyamohei.

Besinana towahona iya Deivida yana huhu
(Madiu 22:41-46; Maki 12:35-37)

41 Eeta Yeisu hinage ipanivila aidiyai, iwalo, 'Vedova ta tup-
wadi tomowa hiwalo Deivida yana huhu ainaena Yaubada
yana Besinana mata imahalava,
42 wuwuna Sam ainai Deivida iwalo:
"Yaubada iwalo yagu Bada ainai, iwalo:
Nima tautuwaguwena umiya,
43 ana higa am'alehao yamwau aituluwedi aem elauhanai."
44 Deivida iya Besinana i'awa badaei, vedova yede ta Deivida
tubuna ainaena mulitai abo Besinana ilaoma?'

Loina ana tauve'itao yadi mumuga
(Madiu 23:1-36; Maki 12:38-40)

45 Boda maudoidi hibenabenali na Yeisu ana taumulitao
aidiyai iwalo,
46 'Tahiguwao, havena loina ana tauve'itao yadi mumuga
ammulimulitaedi. Wuwuna hiya mumugadi ta'i dova hauga
maudoina nuwanuwadi adi ale'owo daodaodi hili'wali'wadi
na tomowa ahi'ahipudiyai hilaulau gwaipileuhi ta ebe
hive'ahihiyedi. Na hinage nuwanuwadi yadi abamiya
namwanamwadi vada tapwalolo aidiyai yo hinage yemahuli
adi haugai nuwanuwadi ebe vatavatai himiyamiya.

47 Na hinage tomowa maudoidi mehediyai Yaubada ainai
yadi awanoi daodaona, na hesi yadi awanoine nigele
namwanamwana, wuwuna atediyai hinuwanuwatuwu ve-
dova mata hiwahiwapewo hi'oyamaedi ta yadi tobwatob-
wao hivaidi. Ainaena Yaubada mata maiha yababana imo-
hedi.'

21

Hiwape ehebo yana velau
(Madiu 12:41-44)

1 Yeisu ivinuvinunu na wasawasao yadi velau mane ana
abamwau ainai himwaumwauwidi. 2 Ivinuvinunu na ehebo
hiwape wewelohena i'ita lobai, ihae ta yana velau mane
bwau habuludi dova toea ehebo imwamwauwine.
3 Ainaena Yeisu iwalo, 'Moiha maudoidi aidiyena hi-
wapene tenem yana velaune imwala'i alili,
4 wuwuna tomowa maudoidi yadi tupwa mwala'idi
himiyamiya, na hesi hiwapene tenem wewelohena, na yana
mane maudoina imwauwiya'o na nigele teya hinage yana
tupwa iyamiyamiya ta ebe ainaena ana igimwala'.

Hauga vitai mata imahalava
(Madiu 24:1-14; Maki 13:1-3)

5 Yeisu ana taumulitao tupwadi vada tapwalolo mwala'ina
ana ita namwanamwana hi'itaya'o ta Yeisu ainai hiwalo,
'Taubada, vada tapwalolo mwala'ina teina ana pasao adi ita
hinamwanamwa alili, wuwuna gaima mwala'idi aidiyena
hi'a'abine, na hinage tomowa yadi velau tobwatobwa
namwanamwadi aidiyena hiyeyepasane'.
Eeta Yeisu aidiyai iwalo,
6 'Vadaone wau am'ita'itadine, mata hauga ilalaoma ainai
maudoidi hilo'evehuludi na nigele hinage teya tupwana
amya'itauyoi'.
7 Eeta Yeisu ainai hipanivila, hiwalo, 'Tauve'ita uwalo
alimaiyai aiteya hauga ainai vada tapwalolone mwala'inane
mata hilo'ene, na aiteya ve'ive'ilala adi oleya aidiyena
ahanapui ebeha ginauliwowa uwawalowedine mata hima-
halava?'
8 Ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Am'ita avivinigomiu mata dova ta
tomowa tupwadi hi'oyamaegomiu, wuwuna howola abo to-
mowa bagibagilidi yehaguwena hilaoma na himugai pwano-
liyegomiu na hiwalo, "Yau Yaubada yana Besinana", ta
hiwalo, "Hauga bada imahalava'o". Na hesi havena yadi
walo ammulimulitaedi.
9 Na ebe hinage aleha yo manini wasadi ambenaledi,
havena am'ate'atehawawali, wuwuna ginauli teina mata

himahalava mugai na hesi bale'u yana aba'ovi ana hauga howola.'
10 Na hinage iwalo, 'Mulitai mata teya boda hive'aleha teya
boda ainai. Yo hinage teya abaloina ive'aleha vali abaloina
ainai.
11 Na hauganane ainai mwani'ini'i dalava bagibagilidi
aidiyai, yo vahali mwala'ina, yo dawodawowo mwala'ina,
yo hinage mata abanuwapwanopwano na abameheuhi gale-
waena himahalavama.
12 Na mulitai teina ginauli himahalava, mugai ami ale-
hao hi'abi avivinigomiu na hi'abiye muyagomiu, na hinage
vada tapwalolo aidiyai hilauvetalaegomiu na vada paipaiyai
hihiwaluwuwegomiu. Na hinage mata tauwasawasao yo
tauloinao mwala'idi aidiyai hilawegomiu ta hilauvetalae-
gomiu wuwuna omiu yagu bodao.
13 Yami lauvetala aidiyai wasagu amwalo mahalavaei
aidiyai.
14 Na havena yami nuwatuwu bahudi, ebe haugana am-
towoi ta aidiyai am'aubabada.
15 Wuwuna yau mata walo dumwaluna yo hanapu
yamohegomiu, ta ebe ami alehao havena hi'awa'awa
oya'oyamaegomiu.
16 Haugana ainai mata tamamiyao yo hinamiyao yo
tahimiyao yo yami huhuwo yo hinage ami geluwo hihuhu-
laegomiu, na tupwadi alimiyena hiyemwalowoidi.
17 Mata yehagu vehabana na tomowa maudoidi
hita'wata'wataegomiu.
18 Na hesi mata nigele ulu'ulumiyai vahu ehebo
iya'wadalele.
19 Yami towolo wahiyala vehabana mata livahi moihana
amlobai.

Yelusalem ana abiye yababa vehabana
(Madiu 24:15-21; Maki 13:14-19)

20 'Ebe aiteya hauga ainai Yelusalem am'ita na tau'alehao
himiya gwaigwaipileyei amhanapuiya'o ebeha bada
Yelusalem yana hauga yababana ilalauvahavahali.
21 Ainaena Yudeya ana taumiyao howahowana ebe oya
aidiyai hidena. Na hinage Yelusalem ana taumiyao howa-
howana ebe dalavaena himahalava. Hinage dova hiya
nu'ulai hipaipaihowa havena dalavai hiwuyowuyouyo.
22 Ahubenaone teina aidiyai Yaubada yana loina mata
imahalava tomowa aidiyai, ta ebe Yaubada yana Buki yana
walomahalava mugai ana moiha maudoina imahalava.
23 'Hauga tenem ainai tauhiuhiumao yo tauvehuhuwo
mata hive'atemuyamuya, wuwuna hauga vitaina taumiya

bale'u vehabadi, na tenem ainai mata Yaubada yana modi'iniyena taumiya Yudeya miyavitai moiha hilobai.
24 Neta mata tau'alehao tupwadi tomowa hi'oiye mwalowoidi na tupwadi hi'abi avivinidi ta dalava vagana vagana aidiyai hivetamaledi, na alehanane ainai, nigele Yudeya mata hiwahiyala ta Yelusalem maudoina hiloinaei na ainai hilaulau gwaigwaipile ana higa yadi hauga ilaumwau.

Yeisu yana laugwaipilema
(Madiu 24:29-31; Maki 13:24-27)
25-26 'Hinage mulitai mata ve'ive'ilala himahalavama mahana yo wai'ena yo utui aidiyena, na taumiya bale'u maudoidi mata yadi meheuhiyena hitai, wuwuna bagodu woiyawa udoidi mata hilasahaema, na ainaena mayadi meheuhi mwala'ina hiha'waha'wa ebeha aiteya ginauli yo hinage aiteya yababa mata bale'uwai imahalava, wuwuna ginauli bagibagilidi galewai himiyamiya yadi wahiyala mata hitapiya.
27 Na hauga tenem ainai taumiya bale'u maudoidi Towaho Moihagu hi'itagau yaloyalovi aidiyena ya'ai'aituluma mayagu wahiyala yo mayagu wasawasa mwala'ina.
28 Na ebe ve'ive'ilalaone teina hivetuwuni mayamayauni na am'itadi, howahowana am'atepatu na am'ita hae, wuwuna ami taulivahi bada ilalaoma.'

Hapelo ana walo vegevegedi
(Madiu 24:32-35; Maki 13:23-31)
29-30 Yeisu hinage ehebo walo vegevegedi iwalowei, iwalo, 'Aiwane hapelo yo hinage tupwadi aiwao ebe am'itadi na ainodi vauvaudi imwaumwauwidi, amhanapuiya'o ebeha ehive ana hauga ilalauvahavahali.
31 Dova hinage ebe ve'ive'ilalaone am'ita lobaidi, amhanapuiya'o ebeha iu'iuna na Yaubada yana loina imahalavama.
32 'Moiha yaso teina nigele mata amya'ovi ana higa ginauli teina himahalava.
33 Galewa yo bale'u mata hisawali na hesi yagu walowo mata nigele hiyasawali.

Am'ita avivinigomiu na am'abi'abinonovai
34 'Am'ita avivinigomiu ta havena amyemayemahuli yo numanuma wahiwahiyalana adi numa aidiyai amlaulau ala'alabili, yo hinage havena yami miyamiya bale'uwai vehabana amnuwanuwatuwu ala'alabili, mata dova ta ahubenanane ainai Yaubada ive'aluwagavaigomiu ta dova vinaya ainaena i'onagomiu.
35 Wuwuna ahubenanane ainai mata taumiya bale'u maudoidi ive'aluwagavaidi loina yana mahalava ainaena.

36 Ainaena am'atububuni vateyai na hauga maudoina
am'awa'awanoi ta ebe mayami atepatu ginauli teina
aidiyena amwahiwahiyala na ebe yau Tomowa Moihagu
meheguwai amtowolo.'
37 Hauga tenem aidiyai Yeisu vada tapwalolo ainai
ive'ive'ita, na lavilaviyena iwuyo Olibe oyana ainai ta
i'e'enona,
38 na malatomtom habuluna tomowa ehebo ehebo hi-
laulau vada tapwalolo mwala'ina ainai Yeisu habibenaleina.

22

Yudasa nuwanuwana Yeisu ihuhulaei
(Madiu 26:1-5, 14-16; Maki 14:1-2, 10-11; Yoni 11:45-53)

1 Buidi'wa guyauna ana hauga bada ilauvahavahaliya'o ta
pwalawa a'avana nigele ana abiye seseha hi'ai'ai.
2 Hauganane ainai taupwaoliwo yadi babadao yo loina
ana tauve'itao hinuwanuwatuwu behabeha vedova na Yeisu
hi'abi avivini ana oiyemwalowoi vehabana, na hesi nigele
howahowadi, wuwuna boda himeheuhedi.
3 Tenem ainai Tomodulele Yudasa ainai iluwu, ibom
yehana bwauna Isakaliyota, na hinage Yeisu ana taumulita
ehebo hitau 12 aidiyena.
4 Eeta Yudasa ilau taupwaoli yadi babadao yo vada tap-
walolo ana tau'ita ita aviviniwo aidiyai baidadi hi'ulewahi
ta ebe vedova na Yeisu ihuhulaei ta hi'abi avivini.
5 Ainaena Yudasa yana walo vehabana hiyaliyaya na ainai
hiwalo yemidi ta ebe ana maiha himohei.
6 Ta Yudasa aidiyai italam, ainaena hauga
namwanamwana iha'waha'wai ta ebe Yeisu aidiyai
ihuhulaei na hi'abi avivini, na havena tomowa mehediyai.

Buidi'wa guyauna
(Madiu 26:17-25; Maki 14:12-21; Yoni 13:21-30)

7 Buidi'wa guyauna ana ahubena bada ilaoma'o ta
pwalawa nigele ana abiye seseha hi'ai'ai, yo hinage sipi
natunatudi hiwunuidi Buidi'wa ana abanuwatuwu avivini
vehabana.
8 Ainaena Yeisu ana taumulitao Yoni na Pita
ivenuwamwauwedi, iwalo, 'Amlau ta Buidi'wa guyauna
vehabada am'atububuni'.
9 Na hiwalo, 'Havaidova ainai nuwanuwam ebe
a'atububuni?'
10 Yeisu aidiyai iwalo, 'Amlau Yelusalem ammahalava
na ebe towaho ehebo bwahi abagoi i'ava'avalai amlobai,
towahonane ammulitaei, na ebe vadai iluwu omiu hinage
vadanane ainai amluwu.
11 Na vadane taniwaganane amwalo auli teina dova,
amwalo, "Yama tauve'ita teina dova iwawalone, iwalo,

Nuwanuwagu teya tupwa utalamwei ta ma'agu taumulitao Buidi'wa guyauna a'ai?”

12 Iya mata tupwa mwala'ina ewai ive'itagomiu, ta ainai Buidi'wa guyauna am'abinonovai vehabada.’

13 Eeta taumulitaowa hilau ta hava dova Yeisu iwawalo mahalavaeiwa ginauli maudoina hilolobaidine, ta vadanane ainai Buidi'wa guyauna hi'a'atububunine vehabadi.

Bada yana ai
(Madiu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Kolinita 11:23-25)

14 Bada ai'ai hi'atububuniya'o ta Yeisu mayana tauyewasao himiya ahaiyama ta baidanao hi'ai'ai,

15 na yadi ai holanai Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Nuwanuwagu mwala'ina na omiu baidagwao Buidi'wa ai'aina teina ta'ai na ebe mulitai taugu imuya.

16 Moiha, yagu ai teina yana aba'ovi, ta havena hinage Buidi'wa guyauna ya'ai'aiuyoi ana higa ana hanapu moiha imahalava Yaubada yana Abaloina ainai.’

17 Ainaena waini mavedina ivai ta vehabana i'awa yauwedo Yaubada ainai na mulitai iwalo aulidi, iwalo, ‘Vedi teina amvai ta ehebo ehebo maudoimiu amnuma.

18 Na yawalo alimiyai hauga teina na tuluhanai, waini teina havena mata yanumauyoi ana higa Yaubada yana Abaloina imahalava.’

19 Mulitai ai'ai ivai ta i'awa yauwedo na itomwatomwahi ta imohemohedi na iwawalone iwalo, ‘Teina taugu, omiu yamomohegomiu agu abanuwatuwu avivini vehabana teina dova ampaipaihowai.’

20 Dova hinage ai tuluhanai na vedi ivai ta iwalo, ‘Teina 'wahinagu Yaubada yana waloyemidi vauvauna tomowa maudoimiu vehabamiu mata isagena’.

21 Aine alonai Yeisu iwalo, ‘Am'ita, tauhuhulaegaune towa-honane iya baidagu teina aba'aine ainai.

22 Tomowa Moihagu mata Yaubada yana nuwatuwuwena yamwalowoi, na yaiya tauhuhulaegaune neta iya taunuwayababa!’

23 Ainaena ana taumulitaone hibom aidiyai hi'au'aubabada, hiwalo, ‘Yaiya yede yana nuwatuwu tenem dova ta ebeha ipaihowai?’

Vetauloina vehabana

24 Yeisu ana taumulitaone aidiyena ve'awapa'ipa'i'i imahalava ebeha yaiya ihae alili maudoidi aidiyena.

25 Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Bale'uwai tauwasawasao yadi tomowao aidiyai hiloiloina, ta taupaihowao yadi loinao hi'awa'awa namwanamwaedi,

26 na omiu nigele dova hiya, na hesi yaiya omiu alimiyena
ihae howahowana imiya'aitulu dova heda, yo hinage ami
taumugaiwo hivetaupaihowa vehabamiu.
27 'Yaiya tomowa iya ihae aliline? Tomowane aba'aiyai
imiyamiyane bo tomowane ipaipaihowane? Nuwana to-
mowane aba'aiyai imiyamiyane iya ihae alili, bo? Na yau
gamwagamwanimiyai dova taupaihowa.
28 'Moiha omiu yagu miya vitai aidiyena amtowolo
wahiyala'o ta teina hauga baidaguwo tamiyamiya.
29 Ainaena hava dova Tamagu yagu abaloina imohegau'o
omiu hinage dova yamomohegomiu,
30 ta omiu yagu abaloina ainai baidaguwo mata ta'ai yo
tanuma, yo hinage vatavata wasawasa aidiyai ammiya na
Isileli yadi huhuwo 12 amloinaedi.'

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei
(Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Yoni 13:36-38)

31 Hinage Yeisu iwalo, 'Saimoni, ubenali, Tomodulele
bada talam ivaiya'o ebeha maudoimiu itowoigomiu, yo
iwaheigomiu dova oya ana taupaihowa yana witiwo iwahe-
waheidi,
32 na hesi havena towoiwone ainai utapitapiya, wuwuna
bada vehabam ya'awanoi'o yamtowolo wahiyala vehabana.
Ta ebe aiteya hauga u'ita gwaipile tahimwao hinage u'abiye
wahiyaladi.'
33 Na Pita iwalo, 'Bada, yatalamwegau'o mata owa baidagu
talau vada paipaiyai ta tamwalowoi'.
34 Na Yeisu iwalo, 'Pita yawalo moiha alimwai, mata
masigiliyena mulitai abo am'am towahona idou, owa mata
mai tonuga uuvalaegau ebeha nigele uyahanapuigau'.
35 Eena Yeisu ipanivilaedi iwalo, 'Haugana yavetamale-
gomiu na amlaulau havena yami mane ana abado'o amvavai
yo havena yami peha yo aehumahuma amvavaidi. Hau-
ganane ainai vitai amlobai, bo nigele?'
Na hibom hiwalo, 'Nigele teya hinage hava'.
36 Ainaena Yeisu iwalo, 'Hesi wau yami mane ana abado'o
yo yami pehi amvaidi. Na ebe yaiya alimiyena nigele
yana elepa ale'aleha ana ale'o ivegimwalaei ta maihanane
ainaena yana elepa ale'aleha igimwalai.
37 'Yawalo auligomiu ebeha teina wuwuna ta Buki Ve'ahihi
ainai iwalo, 'Iya taumumuga yababao baidanao hivahili
eheboidi, wuwuna hava vehabagu hilelelelene iyeyemala
moiha.
38 Yo hinage hiwalo, 'Bada, u'ita teina elepa ale'alehao
bwau'.
Na Yeisu iyemaihadi iwalo, 'Neta badagi'.

Yeisu i'awa'awanoi Yaubada ainai
(Madiu 26:30-46; Maki 14:32-42)

39 Yeisu dalava mwala'ina ilaugabaei ta mayana taumulitao hilau gwaipile Olibe oyana ainai. Hauga tupwadi teina
dova yadi paihowa.
40 Dalavanane ainai hilaoma ta Yeisu ana taumulitao iwalo
aulidi iwalo, 'Am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe havena
abatowoi amve'ave'alodi'.
41 Na ilaugabaidi ta ilau lovai dova gaima ta gabaei ana
daodao na aetutu tulina i'atuwomalei ta i'awa'awanoi,
42 iwalo, 'Tamagu yo, ebe nuwanuwam muya vedina
teina aliguwena uvaivehulu. Havena yau yagu nuwatuwu
ainaena, na hesi owa yam nuwatuwuwena upaihowai.'

43 Ainaena Yaubada yana tausagenawasa galewaena imahalava ta Yeisu i'abiye wahiyalane,
44 na hesi nuwanane ivitai moiha, na i'awanoi hamahamadudu, ta yamuyamumuna dova 'wahina isagesagena
bale'uwai.
45 Yeisu yana awanoi i'ovi na itowolo ta ilau gwaipileuyo,
ana taumulitaowa aidiyai, na ilobaidi nuwayababa ainaena
bada hi'eno i'iwahi'o,
46 eeta iwalo aulidi, iwalo, 'Havena am'eno'eno. Amtowolo
na am'awa'awanoi, ta ebe havena towoi amve'ave'alo.'

Yeisu hi'abi avivini
(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Yoni 18:3-11)

47 Yeisu howola i'au'aubabada na boda himahalava, Yudasa baidadi, ibom Yeisu ana taumulita ehebo, na bodaone
imumugaiyedine. Yudasa ilaoma Yeisu vahalinai ta ebeha
inihoi,
48 na Yeisu iwalo, 'Yudasa, ebeha yau Towaho Moihagu
nihowena uhuhulaegau, bo?'

49 Na Yeisu ana taumulitaowa hihanapuiya'o hava mata imahalava, ainaena hiwalo, 'Bada yama elepa ale'alehao
ayepaihowadi, bo havedi?'
50 Na ehebo ana taumulita yana elepa ale'aleha ilauhini
ta taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa talina tautuwana
itomvehulune.
51 Na Yeisu iwalo teina mumugane amlaumwau, 'Havena
neta dova!' Na mulitai Yeisu towahowa talinanawa
i'abisawahi ta i'abiye namwanamwane.

52 Eeta taupwaoli babadadiyao yo vada tapwalolo ana
tau'ita aviviniwo yo Yudeya yadi tauloinao hilalaomane,
na Yeisu aidiyai iwalo, 'Hava ta dova yau tau'aivavali na
mayami elepa ale'alehao yo yami wepasi amlaoma habi
abi'avivinigau!

53 Na hava ta nigele amya'abi avivinigaune ahubena
bagibagilidi haugana ahi'ahipumiyai yamiyamiya vada tap-
walolo mwala'ina holanai, na yave'ive'ita tomowa aidiyai.
Hesi teina omiu yami mahana haugana yo guguyou yana
wahiyala iloina.'

Pita mai tonuga Yeisu iuvalaei
(Madiu 26:57-58; Maki 14:53-54; Yoni 18:12-18, 25-27)

54 Eeta Yeisu hi'abi avivini ta hilawei taupwaoli yadi
tauloina mwala'ina yana vadai. Na Pita amwaha dao-
daowena imulimulitaedi.
55 Vadanane ana abwalu holanai taupaihowao aiwa hi-
vatali ta himwaimwaibwa. Pita i'itadi ta aidiyai hinage
iluluwune ta himiyamiya.
56 Eena taupaihowa ehebo waihiuna Pita ivinuvinunui ta
iwalo, 'Towahone teina mwalona Yeisu baidana ya'i'itadine'.
57 Na Pita iuvala, iwalo, 'Waihiu, Yeisu nigele yayahanapu
towoi'.
58 Mulitai ehebo hinage towaho Pita ivinuvinunui ta ainai
iwalo, 'Owa ehebo ana taumulita'.
Na Pita iwalo, 'Towaho! Yau nigele!'
59 Eena tupwana himiya daodao na towaho ehebo hinage
alinana mwala'ina ana geluwo aidiyai iwalo, 'Moiha teina
towahone iya Yeisu ana taumulita ehebo, wuwuna iya Galili
towahona'.
60 Na Pita iwalo, 'Augelu, towahone vehabana
uwalowalone nigele yayahanapui'. Howola i'au'aubabada
na bada am'am towahona idodoune.
61 Eena Bada i'ita gwaipile ta Pita ivinuvinunui, na tenem
ainai Pita inuwatuwui haugana Bada yana walo iwalo, 'Mata
boniyaine, mulitai abo am'am idou owa uuvalaegau mai
tonuga'.
62 Ainaena Pita nuwana iyababa mwala'ina ta imahalava
maseleyai na idoudou vehuludi.

Yeisu yana lauvetala Yudeya yadi babadao mehediyai
(Madiu 26:54-68; Maki 14:55-65; Yoni 18:19-24)

63 Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini na
hi'abi'abitalawahiyei na hitalatalai.
64 Yo hinage mehena hihumadi ta ebe havena i'ita'itadi na
hiwalo, 'Uwalo mahalava yaiya itatalaigone?'
65 Na tupwadi hinage walo yababadi aidiyena
hiwalowalodebai.
66 I'ahubena gabaei, ta tau'ulewahiwo yo taupwaoli
babadadi yo loina ana tauve'itao himiya ahaiyama, ta
ahi'ahipudiyai Yeisu hivetowolo.
67 Na hipanivilaei, hiwalo, 'Uwalo dumwalu alimaiyai
ebeha owa Besinana towahona'.

Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Nigele amyayemidiyegau ainaena havena yawalowalo mahalava alimiyai,
68 wuwuna ebe panivila yamohegomiu nigele mata amyayemaihadi.
69 Na amhanapui ebe hauga teina i'ovi na mulitai yau Towaho Moihagu mata Yaubada Tauwahiyala nima tautuwanai yamiyamiya.’
70 Ainaena maudoidi hiwalo, ‘Yede, owa Yaubada Natuna?’
Eena yadi walo iyemaiha, iwalo, ‘Bada amwalo'o neta yau’.
71 Eeta hiwalo, ‘Yana walo yababana bada tabenalena'o, ainaena havena ana tauve'ewao vehabadi tanuwanuwatuwu, wuwuna bada tabom tabenalena'o hava iwawalowedine’.

23

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai
(Madiu 27:1-2, 11-14; Maki 14:1-5; Yoni 18:23-38)
1 Ainaena maudoidi hitowolo ta Yeisu hilauvai hilawei tauloina mwala'ina yehana Pailato mehenai.
2 Na hivetuwuni yo hive'ewai hiwalo, ‘Towaho teina yana ve'itao abenaledi'o neta alobai tomowa ive'ive'ita pwanolidi iwalo havena Sisa ainai ataketakesi, wuwuna, iwalo iya Besinana towahona yo tauwasawasa’.
3 Eeta Pailato Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Uwalo mahalava: owa Yudeya yadi Tauwasawasa, awa?’
Na Yeisu iyemaiha, iwalo ‘Bada neta uwalo'o’.
4 Na mulitai Pailato taupwaoliwo babadadi yo bodao iwalo aidiyai, iwalo, ‘Towaho teina nigele teya yana pwanoli yayalobai’.
5 Hesi hiya hiwalo hamahamadudu hiwalo, ‘Yana ve'itaena tomowa gamwagamwanidiyai manini ivetuvetuwuni, Yudeya tupwana maudoina alonai Galili ainai ivetuwuni ilaoma ta wau teina ainai.’
6 Yadi walo Pailato benaledi na aidiyai iwalo, ‘Vedova teina Galili gamana, awa?’
7 Na hiya hiwalo, ‘Ehe, neta dova’.
Ainaena Pailato iloinaedi, iwalo, ‘Galili neta Helodi yana abaloina, ainaena Yeisu amlawei Helodi ainai ta ibom iloinaei, wuwuna teina hauga Helodi bada Yelusalem ainai ilaoma'o’.
8 Hilawei Helodi ainai, na haugana Helodi Yeisu i'ita, iyaliyaya mwala'ina, wuwuna hauga daodaona Helodi nuwanuwana Yeisu i'ita, na wasana ibenaledi'o ta yana paihowa vedevedede nuwanuwana yo i'itadi.
9 Ainaena Helodi Yeisu ipanivilauhei, na hesi nigele teya yana walowone iyayemaiha.

10 Na taupwaoli babadadi yo loina ana tauve'itao hihae
Helodi ainai ta Yeisu hive'ewa hamahamadudui.
11 Eeta Helodi mayana tau'alehao Yeisu hi'abitalawahiyei
yo hi'awa yababaei. Na mulitai tauwasawasa adi ale'o
hiveli'wa na hivetamaleuyoi Pailato ainai.
12 Hauga tenem ainai Helodi yo Pailato yadi
abi'waunihaniha hauga daodaona ainai hive'au'augelu.

Yeisu yana mwalowoi vehabana
(Madiu 27:15-26; Maki 15:6-15; Yoni 18)

13 Ainaena Pailato taupwaoli babadadiyao yo babadao
tupwadi yo taumiya Yudeya iyogagogoidi,
14 ta iwalo, ‘Towaho teina aliguwai amlawenama ta
amwalo mahalavaei ebeha tomowa ive'ive'ita pwanolidi, ta
bada hinage mehemiyai yalauvetalaena'o na hesi nigele teya
yana pwanoli yayalobai yami ve'ewaone aidiyena.
15 Helodi hinage nigele teya lauhapuli iyalobai,
eeta aliguwai ivevetamalenamane. Ainaena nigele
oiyemwalowoi iyalowoinanei,
16 na hesi sapi a'ava ammohei na yatalam ebeha ima-
halava.’
17 Buidi'wa abanuwatuwu avivinina ehebo ehebo ainai
Pailato taupwanoli ehebo ilivalivahi vada paipaiyena, ebe
boda nuwanuwadi.
18 Ainaena bodaone hiwui toyawatoyawa hiwalo, ‘Ibom
imwalowoi, na hesi Balabasi ulivahiyama vehabamai’.
19 Balabasi iya oiyemwalowoi vehabana vada paipaiyai
himwamwauwine, wuwuna dalavanane ainai mugai Bal-
abasi ma'ana geluwo, taumiya Loma hilo'alehaidi ta tupwadi
boda hi'oiye mwalowoidine.
20 Na hesi Pailato nuwanuwana ebeha Yeisu ilivahi,
ainaena bodaone ipanivilaeuyoidi,
21 na hesi hiya ta'i hiyogauyo, hiwalo, ‘Uve'abahi,
uve'abahi!’.
22 Pailato yana walo tonugana ainai iloinaedi, iwalo, ‘Hava
yede yana pwanoli ta ebeha mwalowoi ilobai? Wuwuna
nigele teya lauhapuli ainaena yayalobai. Na hesi sapi a'ava
ilowoinanei na mulitai talivahi.’
23 Na bodaowa howola ta'i hiwuiwui hamahamadudu,
hiwalo, ‘Aiwa lagalaga ainai ta'oiye mwalowoi!’. Eeta yadi
wuine i'awa abiyei,
24 ainaena Pailato aidiyai italam ta ebeha Yeisu hive'abahi.
25 Na tomowaowa nuwanuwadi ta ebeha Balabasi ilivahi
vehabadi, ibom tau'oiye mwalowoi teya vada paipaiyai
himwamwauwine, mugai iya taumiya Loma adi taumu-
gaiwo i'ale'alehaidi. Eeta Pailato bodaowa nimadiyai Yeisu
imwauwi ta ebe yadi nuwatuwuwa hipaihowai.

Yeisu aiwa lagalaga ainai hitutuye patu
(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Yoni 19:17-27)

26 Yeisu hilauvai hilalawei na amwahai ehebo towaho
yehana Saimoni hilobai, iya Sailini towahona, dalava tu-
lunaena imahalava ta iluluwu dalava mwala'ina ainai.
Ainaena taulo'alehaone Saimoni hi'abiye meheuhi ta Yeisu
ana aiwa lagalaga i'avalai ta imulimulitaei.

27 Na boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, na hinage
waiwaihiu bagibagilidi himulimulita na hidoudou mayadi
nuwayababa Yeisu vehabana.

28 Na Yeisu i'ita gwaipile ta waiwaihiwowa aidiyai iwalo,
“Omiu Yelusalem waiwaihiuwo, havena vehabagu am-
doudou, na hesi ambom vehabamiu yo natumiyao vehabadi
amdou,

29 wuwuna hauga ilalaoma ainai vitai mata imahalava na
yaiyadiwo omiu yaiyaipoimiu yo nigele natumiyao yo nigele
amyavehuvehuhu, mata namwanamwa amlobai.

30 Haugadine aidiyai mata tomowa oya aidiyai hiwalo,
‘Ambe'uma ewamaiyai!’, na oya habuludi aidiyai hiwalo,
‘Amhamuigai!’.

31 Wuwuna ebe ginauli teina hipaihowai haugana aiwa
ma'idahina, hava mata imahalavane haugana aiwane
ipogi?’

32 Eena towatowaho yababadi bwau hilauvaidi Yeisu
baidanao ta ebe hi'oiye mwalowoidi.

33 Eeta hilau ehebo tupwa ainai himahalava yehana
Ulu'ulu, dalavana ta aiwa lagalaga bale'uwai himwauwi
na Yeisu ainai hitutuye patu na hivetowolone, hinage
towatowahowowa yababadiwa hitau bwauwa adi aiwa la-
galaga aidiyai hinage hitutuye patudi, ehebo Yeisu nima
tautuwanaena na ehebo Yeisu nima eha'ehanaena hivevе-
towolodine.

34 Na Yeisu iwalo, ‘Tamagu yo, yadi paihowa teina un-
uwahamuidi, wuwuna nigele hiyahanapui hava hipaipai-
howaine’. Na tau'alehaowa Yeisu ana ale'owa hivai ta
vehabana hi'ai'ai opi'opi dova kati ta yaiyadiwo himugai
ale'odine mata hivaidi.

35 Tenem ainai boda hivinuvinunu, na taumiya Yudeya adi
taumugaiwo Yeisu hi'abi'abitalawahiyei, hiwalo, ‘Tomowa
vagadi ihaguhaguidi, na hola ebe teina ta'i ibom ihaguyoi,
ebeha iya Besinana towahona Yaubada ainaena’.

36 Tau'alehaowa hinage Yeisu hi'abitalawahiyei na waini
abe'abelena hivaiyama ta hiveleleihinine,

37 na hiwalo, ‘Ebe owa Yudeya yadi tauwasawasa ulivahi-
uyoigo’.

38 Yo hinage ana aiwa lagalaga vahunai yana mwalowoi
wuwuna hilele hiwalo: TEINA YUDEYA YADI TAUWA-
SAWASA.
39 Aiwa lagalaga aidiyena ehebo taupwanoliwa Yeisu ainai
iwalo yaiyai, iwalo, 'Moiha owa Besinana towahona? Owa
yo ai ulivahigita.'
40 Na vehaunawa ana geluwa iwalowei, iwalo, 'Hava
ta Yaubada nigele uyamehuheine? Na u'ita maihana ita
tavaivaine ehebonane iya hinage ivaivaine,
41 ta loinanane owa na yau ilowoinanegita, wuwuna ita
mayada pwanoliwo, na hesi towahone teina nigele teya yana
lauhapuli.'
42 Eena Yeisu ainai iwalo, 'Yeisu, Howola abo yam Abaloina
ana haugai, howahowana ebe unuwatuwuigau?'
43 Na Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimwai owa na yau mata
Abamiya haehaena ainai tamiya'.

Yeisu yana mwalowoi
(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Yoni 19:28-30)
44 Ahubena ilau'ahi'ahipuwi ainai mahana iguguyou, ta
dalava maudoina iguguyou ana higa lavilaviyena dalava
imaseleuyo.
45 Na ale'o vada tapwalolo mwali'ina ainaena hivebiliwu-
tuhiyeine hauganane ainai ipupulihi bwauwine.
46 Eena Yeisu alinana mwala'ina iyoga, iwalo, 'Tamagu yo,
alu'aluwagu nimamwai yamwamwauwi'. Yana walo teina
i'ataidi na yawahina i'o'ovine.
47 Tenem ainai tau'alehao adi taumugai i'ita bada Yeisu
yawahina i'ovi'o, ainaena Yaubada iwalo vetuvehae, iwalo,
'Moiha towaho teina towaho dumwadumwaluna'.
48 Na hinage tauvinunu maudoidi hitau'ahaiyama
Yeisu hi'itaya'o ebeha bada imwalowoi'o, ainaena mayadi
nuwayababa hiwuyo yadi dalavai.
49 Na Yeisu ana geluwo yo hinage waiwaihiuwowa mugai
Galiliyena himumulitaenama, hiya amwaha daodaowai hi-
towotowolo na Yeisu yana mwalowoi hi'ita'itayama.

Yeisu ana mwau magaiyai
(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Yoni 19:38-42)
50-51 Towaho ehebo yehana Yosepa, Yudeya towahona,
yana dalava habuluna Alimatiya, ibom towaho
namwanamwana yo hinage mayana yemidi mwala'ina.
Towahonane ibom iha'waha'wa Yaubada yana Abaloina
vehabana. Towahonane ibom ehebo taumiya Yudeya
yadi tau'ulewahi teya na hauganane tau'ulewahiwone
nuwanuwadi yo Yeisu hi'oiye mwalowoi Yosepa nigele
nuwanuwana.

52 Towahonane Pailato ainai ilau ta Yeisu tauna
i'awanoiyei ta ebe magaiyai imwauwi.
53 Ainaena Pailato ainai italamwei, ta Yosepa Yeisu
tauna aiwa lagalagana ainaena i'avala aituluwei, ta
ihuma ale'o hewahewana ainaena, na mulitai magaiyai
imwamwauwine. Magaine hilapai dova duluva gaima
holanai na nigele teya hauga taumwalowoi ainai
hiyamwauwi.
54 Ahubena tenem ainai taumiya Yudeya yadi hauga
atububuni yadi Tapwalolo vehabana.
55 Na waiwaihiuwowa mwalona Galiliyena Yeisu himu-
mulitaenamawa hiya hilau ta Yeisu magaina hi'itaya'o yo
hinage tauna ana abamwauwina hi'itaya'o.
56 Ainaena hiwuyouyoma dalavai ta woloi
namwanamwana hi'abinonovai Yeisu tauna ana yewoloi
vehabana. Vali ahubena nigele hiyalau na hesi hi'aiyawasi,
wuwuna Tapwalolo yana loina.

24

Yeisu yana towolouyo
(Madiu 28:1-10; Maki 16:1-8; Yoni 20:1-10)

1 Ainaena i'ahubenauyo neta wiki ana ahubena
mugamugaina malatomtomwai waiwaihiuwowa woloiwa
hi'a'abinonovaiwa hivai ta hilalawedi magaiyai.
2 Hilaoma ta hi'itaya'o magaiwa ana gudu gaimawa bada
hive'i wahiyena'o.
3 Eeta magaiwa holanai hiluluwune, na hesi Yeisu tau-
nawa nigele hiya'ita.
4 Ainaena magaiwa ainai mayadi nuwayababa himiya
ta hi'ita'ita behabehauhi, na hauga habuluna ainai towa-
towaho bwau adi ale'o namanamalina na masemaseledi
himahalava ta vahalidiyai hitowotowolo.
5 Waiwaihiuwowa towatowahowowa hi'itadi ta hime-
heuhi, ainaena hitalupwagogo bale'uwai, na towatowa-
howowa hiwalo, 'Hava vehabana mwalomwalowoidi yadi
tupwai towaho mayawahina ambehabehaeine?
6 Iya nigele teinai, bada itowolouyo'o, na hesi yana walo
alimiyai amnuwa'avivini mugai Galili ainai baidamiu am-
miyamiya, haugana iwalo,
7 "Yau Towaho Moihagu mata tauyababao nimadiyai
himwauwigau, ta aiwa lagalagana ainai hitutuye patugau,
na ahubena tonugana ainai mwalowoiyena yatowolouy-
oma".'
8 Waiwaihiuwowa walo teina hinuwatuwuidi,

9 ainaena magaiwa hilaugabaei ta hiwuyo Yeisu ana tau-
mulitao hitau 11 ma'adi geluwo aidiyai, ta hiwalo mahalava
hava dova magaiwa ainai imamahalavane.
10 Tau'aubabadao neta Meli Magidalaena yo Yowana yo
Meli iya Yemesa hinana, yo hinage tupwadi waiwaihiu
baidadiyao, Yeisu yana towolouyo vehabana ana taumulitao
hiwawalo aulidine,
11-12 na hesi Yeisu ana taumulitaone waiwaihiuwowa yadi
walone nigele hiyayemidiyei, yadi nuwatuwu ebeha bada
hi'a'abitalawahi.

Towatowaho hitau bwau yadi velobaloba Yeisu baidadi (Maki 16:12-13)

13 Ahubena ehebonane ainai Yeisu ana taumulitao bwau
hilaulau ehebo dalava ainai, yehana Emeusa. Dalavanane
ana daodao Yelusalem ainaena dova mahana hawahawa-
gana bwau ainai tamahalava.
14 Hitaubwauwone hilaulau na yodi hi'au'aubabada gin-
auliwowa Yeisu ainai himamahalavawa vehabadi.
15 Hi'au'aubabada na hilaulau, eena Yeisu aidiyai iwutu
mahalava ta baidadi hilaulau.
16 Yeisu bada hi'itaya'o, na hesi nigele hiya'atai.
17 Ainaena hitau bwauwa ipanivilaedi, iwalo, ‘Ginauli
yehana vehabana amlaulau au'aubabadane?’
Na hiya aluwagavaiyena mayadi nuwayababa hitowolo
benali.
18 Ta ana geluwa yehana Kaliyopasa iwalo Yeisu ainai,
iwalo, ‘Nuwana owa taumana teya Yelusalem holanai ta
nigele uyahanapui hava imamahalavane ahubena tonuga
hi'ovi'o ainai, awa?’
19 Yeisu ipanivilaedi iwalo, ‘Ginauli yehana?’
Na hiya hiwalo, ‘Ginauliwone Yeisu Nasaleti towahona
ainai imamahalavane vehabadi. Towahone teina ibom
tauwalo mahalava, yo Yaubada na tomowa mehediyai yana
walowo yo hinage yana paihowao wahiwahiyaladi.
20 Na yama taupwaoli babadadiyao yo yama taumugaiwo
towahonane hiloinaei yana mwalowoi vehabana na mulitai
tau'alehao hitutuye patune aiwa lagalaga ainai,
21 na ayemidiyei ebeha ibom mata ai Isileli ilivahigai.
Ginauli teina ahubena bwau hi'ovi'o aidiyai himahalava na
wau ahubena tonugana.
22 Na tupwadi waiwaihiu alimaiyena nuwamai hi'abiye
pwanopwano, wuwuna wau malatomtom habuluna hilau
magaiyai,
23 ta Yeisu tauna nigele hiya'ita, na hilau gwaipile ta
hava dova Yaubada yana tausagenawasao yadi walo hiwalo
mahalava alimaiyai ebeha bada itowolouyo'o.

24 Hinage dova tupwadi alimaiyena hilau magaiyai ta hi'ita
dova waiwaihiuwowa yadi walomahalavawa na hesi Yeisu
nigele hiya'ita.'
25 Ainaena Yeisu aidiyai iwalo, 'Yauyaulemiu,
wuwuna nigele mugai tauwalo mahalavao yadi walowo
amyayemidiyedi.
26 Na am hanapui ebeha Besinana towahona teina
muyaone ilobaidi ta ainaena abo yana wasawasa ainai
iluwu.'
27 Abo ivetuwuni ta aidiyai ilivalivahi hava dova Buki
Ve'ahihi yana walomahalava iya vehabana. Mosese yo
tauwalo mahalavao yadi Bukiwo aidiyena ivetuwuni na
Buki Ve'ahihi maudoina ive'ovi, ta ebe ainaena hanapu
hilobai.
28 Eena dalava ainai hilaulauwa bada vahalinai himama-
halava ta Yeisu aidiyai iwalo, 'Ammiyamiya na yalalau'.
29 Ta hiya hiwalo, 'Nigele! Havena ulaulau, teinai ta'eno,
wuwuna bada iboni'o.' Ainaena italam ta iluwu yadi vadai.
30 Yadi hauga ai ainai Yeisu beledi ivai, ta vehabana
i'awanoi yo i'awa yauwedo Yaubada ainai, na mulitai
i'abitomwahi ta imomohedine.
31 Tenem ainai mehedi imasele ta Yeisu abo hi'a'ataine, na
hesi aidiyena isasawaline.
32 Ainaena hitau bwauwa hi'aubabada, hiwalo, 'Moiha
haugana talaolaoma na i'au'aubabada yo Buki Ve'ahihi ili-
valivahi alidai ada lausawahiwone vagadi dova aiwa atedai
i'ala'alahi'.
33 Eeta hitowolo mwayamwayau hilau Yelusalem, na ne-
mai adi geluwowa hitau 11 hilobaidi yo tupwadi adi geluwo
baidadiyao himiyamiya,
34 na Yeisu vehabana hi'au'aubabada, hiwalo, 'Saimoni
bada Badane i'itaya'o, mwalowoiyena itowolouyo'o'.
35 Eena hitau bwauwa hinage hi'aubabadaei hava dova
amwahai aidiyai imamahalavane, yo hinage haugana Yeisu
beledi i'abi tomwahi na imohedi ta ainaena abo hi'a'ataine.

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai
(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Yoni 20:19-23; Paihowa 1:6-8)

36-37 Howola adi geluwowa aidiyai hi'au'aubabada na
Yeisu imahalava ta ahi'ahipudiyai itowotowolo, na hi'ita ta
himeheuhi, yadi nuwatuwu ehebo alu'aluwa. Ainaena Yeisu
iwalo, aulidi, iwalo, 'Nuwadaumwali alimiyai!
38 Hava wuwuna amnuwavitai na amnuwanuwatuwu
bwaune.
39 Nimagu yo aegu hola am'itadi yo am'abi sawahidi,
wuwuna alu'aluwa nigele bunumana yo nigele hilihiliyanao
dova yau am'itagaune.'

40 Ainaena nimanawa yo aenawa ive'itadi.
41 Tenem ainai hiyaliyaya mwala'ina, na hesi tupwana mayadi matauhi wuwuna nigele hiyayemidi moiha, ainaena iwalo, ‘Viha ai'ai, ammohegau ta ya'ai?’
42 Eeta yama tupwana ligaligana himohei,
43 ta mehediyai i'a'aine.
44 Ainaena iwalo aulidi iwalo, ‘Teina ginauliwone bada ya'aubabadaedi'o alimiyai haugana yau baidamiu, neta hava maudoina vehabagu hileledi'o Mosese yana Buki ainai yo tauwalo mahalavao yadi Buki aidiyai yo hinage wali Sam aidiyai, eeta yagu walowowa ana hanapu moiha imahalava'o’.
45 Tenem ainai nuwadi i'abiye masele ta Buki Ve'ahihi hihahanapuine.
46 Na aidiyai iwalo, ‘Teina dova hileleya'o, iwalo: Besinana towahona mata muya yo mwalowoi ilobaidi, na ahubena tonugana ainai mwalowoiyena itowolouyo,
47 na mulitai yehanaena wasa namwanamwana, yo nuwabui yo pwanoli adi nuwahamu vehabadi higuguyaei. Yadi guguyane mata hivetuwuni Yelusalem ainai na ilau ta'i'ili bale'u maudoina.
48 ‘Ginauli teina ainodi omiu ana tauwalo moiha.
49 Na hesi yau mata Tamagu yana waloyemidiwa, neta Alu'aluwana yavetamalenama ta ala'alawowoli ewaena i'atuluma alimiyai, ainaena mata Yelusalem ainai amha'waha'wa vehabana.’

Yeisu yana hae galewai
(Maki 16:19-20; Paihowa 1:9-11)

50 Yeisu yana walo iwalowedi na mulitai ana taumulitaowa ilauvaidi hilau Betani, ta nemai nimana i'abihini na iwalo velauwedi.
51 Yana walovelaune ainai itowolo ta ihahaene galewai.
52 Hiya yana abahaewa ainai hitalupwagogo yo hino'ono'owei na mulitai mayadi yaliyaya mwala'ina hiwuwuyone Yelusalem.
53 Hiwuyo ta vada tapwalolo holanai hauga ehebo ehebo Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei.

YONI

Walo iyemala tomowa bale'uwai

1 Hauga yana abavetuwuni mayamayauni ainai Walo imiyamiya. Na Walonane iya Besinana Yaubada baidana yo iya ta'i Yaubadanane.

2 Abavetuwuni ainai Walone iya Yaubada baidana himiyamiya,

3 na Walonane iya Besinana Yaubada baidana galewa yo bale'u yo ginauli maudoidi hiyeyemaseledine na nigele teya tauyemasele.

4 Na Walonane iya yawahi moiha. Na yawahi moiha ainaena masele ivaivaiyama tomowa maudoida alidai.

5 Na masele ihinali guguyou badobadona ainai na guguyou badobadona nigele howahowana na maselene ihuma.

6 Yaubada yana tauyewasa ivetamalenama, towaho yehana Yoni iya tau'abiye bapitaiso.

7 Iya ilaoma na tomowa nuwadiyai habi mwauwina maselene vehabana na ebe tomowa maudoidi hibenalei ta maselene ainai hiyemidi.

8 Iya Yoni nigele maselene, na hesi ilaoma na ebeha maselene iwalo mahalavaei.

9 Teina maselene masele moiha, na taumiya bale'u maudoida ihinayayahigita.

10 Walowa ilaoma'o bale'uwai, na iya bale'u ana tauyemasele, na hesi taumiya bale'u nigele hiyahanapui.

11 Ilaoma ibom yana tomowa aidiyai na hiya hita'wata'wataei.

12 Tomowa tupwadi hiyemidiyei ebeha iya taulivahi na italam yo hiya Yaubada natunao.

13 Eeta tomowa teina tawalowedi ebeha hiya bada hitubuiuyo'o tubuiuyone nigele dova tomowa 'wahinadiyena yo yadi nuwatuwuwena na hesi tubuiuyo Yaubada ainaena.

14 Walonane bada ilaoma'o ta iyemala tomowa alidai yo hinage baidada tamiyamiya teina haugane ainai. Na ta'itaya'o yana wasawasa wuwuna iya Yaubada Natuna moiha, na hinage iya tauvelau yo mumugana dumwadumwaluna.

15 Mugai Yoni Yeisu iwalo mahalavaei alinana mwala'ina ainaena iwalo, ‘Teina iya towahowa yawalowaloweine vehabana hauganane yawalo mahalava neta ehebo towaho tuluhaguwena ilalaoma iya imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo hilalabahigaune iya mugai imiyamiya’.

16 Iya tau'aiyauya namwanamwana yo yana ve'i'ila ainaena i'oiye mwaugita.

17 Mosese yana aiyauya namwanamwana, neta loinadine Buki Ve'ahihi ainai, na hesi Yeisu Besinana yana aiyauya inamwanamwa alili, wuwuna ve'i'ila yo mumuga namwanamwana imohegita'o.
18 Nigele teya hauga tomowa Yaubada ana oleya hiya'ita, na hesi Natuna moihanane iya vahalinai imiyamiya ta Tamanane iya ana ita bada ive'itagita'o.

Yoni Yeisu vehabana iyewasa

19 Hauganane tenem ainai Yudeyaone yadi taumugaiwo Yelusalem ainai himiyamiya, ta tupwadi taupwaoliwone yo tupwadi Livai yana huhuwo hivetamaledi Yoni ainai, habi panivilaeina ebeha iya yaiya.
20 Na Yoni nigele iyauvala yadi panivilane vehabana na hesi yemaiha masemaselena yo namwanamwana imohedi iwalo, ‘Yau nigele Besinana towahona’.
21 Eena hinage hipanivilauyo, hiwalo, ‘Yaiya yede owa? Owa ebeha Elaitiya awa?’
Na Yoni iwalo, ‘Yau nigele’.
Na hinage hipanivilauyoi, ‘Nuwana owa tauwalo mahalavanaede Mosese vehabana iwalowalowa?’
Yo hinage Yoni iyemaiha iwalo, ‘Yau nigele’.
22 Na hiya hinage hiwalo, ‘Owa yede yaiya? Hava yam walo vehabam, ta ebe awuyo na ama tauvetamalewone aidiyai awalowei.’
23 Na Yoni yadi panivilane iyemaiha ta iwalo mahalava iwalo, ‘Mwalona tauwalo mahalava Aisaya yana buki ainai vehabagu iwalo mahalava tenem dova, Tomowa ehebo nu'ula awawai tupwanane ainai ibwaleni ta iyogayoga yo iwalowalo, “Bada yana amwaha amsepa yo am'abiye dumwadumwalu”.’
24-25 Na Palisiwone yadi tauyewasaone Yoni hipanivilaei hiwalo, ‘Ebe owa nigele Besinana towahona, bo nigele Elaitiya, bo nigele teya vali tauwalo mahalava, hava wuwuna tomowa u'abi'abiye bapitaisowedine?’
26 Na Yoni iwawalone aidiyai iwalo, ‘Yau we'ahaena tomowa ya'abi'abiye bapitaisowedi, na ehebo towaho nigele amyahanapui ahipumiyai teina ta'i itotowolo,
27 iya tuluhaguwena ilalaoma, ta yau nigele iyalowoinanaegau na aenane ana huma yalivahi, wuwuna iya imwala'i gabaegau’.
28 Teina ginauliwone maudoidi neta Betani ainai himamahalavane, Yoni yana aba'abiye bapitaiso tupwanane ainai, we'aha Yolidani vali geyo'awai.

Yaubada yana pwaoli

29 I'ahubenama na Yoni Yeisu i'ita ilaolaoma ainai, ta
Yoni tomowaone aidiyai iwawalone, ‘Tenem towahone iya
Yaubada yana Lami taumiya bale'u maudoida vehabada
mata imwalowoi na mumugada yababadi iho'evehuludi.
30 Mwalona teina towahone vehabana yawalowalone,
hauganane yawalo alimiyai neta towaho tuluhaguwena
ilalaoma na iya imwala'i gabaegau, wuwuna mulitai abo yau
yalaoma na hesi iya bada mwalona imiyamiya.
31 Mwalona nigele yayahanapui ebeha yaiya iya, na yau
we'ahaena ya'abiye bapitaisogomiu, ta ebe omiu Isileliwone
yadi Yaubada yana Besinana amhanapui.’
32 Walone teina Yoni iwalo mahalava Yeisu vehabana, ta
aidiyai iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi ya'i'itane ana itane dova
gabubu galewaena i'aituluma ta Yeisu ainai itotowone.
33 Mwalona nigele yayahanapui iya yaiya, na Yaubada
iya ivetamalegauma ta bapitaiso we'ahaena yapaihowaidi,
na aliguwai iwalo mahalavaeine, iwalo, “Howola abo
Alu'aluwagu u'ita mata i'aituluma ta towaho ainai itowa, iya
mata Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'abiye bapitaiso tomowa
aidiyai”.’
34 Na hinage Yoni aidiyai iwalo, ‘Yau towahonane
meheguwena bada ya'itaya'o, ainaena teina yawalowalo
mahalavane ebeha iya Yaubada Natuna moiha’.

Yeisu ana taumulitao mugamugaidi

35 I'ahubenama, ta Yoni yo ana taumulitao hitau bwau
baidanao hitowotowolo,
36 na Yeisu hi'i'itane vahalidiyena ilaulau. Ainaena
Yoni ana taumulitaone aidiyai iwalo, ‘Tenem towahone iya
Yaubada yana Lami’.
37 Tenem ainai hitau bwauwone Yoni yana walo hibenalei
ta Yeisu himumulitaeine.
38 Na Yeisu tuluhanaena hilaulau na i'ita gwaipile ta
i'i'itadine. Ta ipanivilaedine iwalo, ‘Hava nuwanuwamiu?’
Na hiya hiwalo, ‘Labai, haidova umiyamiyane?’ (Labai
ana bui neta tauve'ita.)
39 Na Yeisu aidiyai iwawalone iwalo, ‘Ammulitaegau na
yagu abamiyane yave'itagomiu’.
Ta lavilaviyena hibwabwalenine tupwanane ainai na ne-
mai himimiya yebonine.
40 Taumulitaone hitau bwaune aidiyena ehebo yehanaede
Andulu, iya Saimoni Pita tahina.
41 Andulu, imwayamwayau ta tuwanane ilobai na
iwawalone iwalo, ‘Saimoni, Yaubada yana Besinana
towahona bada alobaiya'o’. (Besinana towahona ana bui
neta Keliso.)

42 Na Saimoni ilauvai ta Yeisu ainai ilauvaiyamane.

Tenem ainai Yeisu Saimoni i'i'itane na iwalo auli iwalo, ‘Owa yeham Saimoni, Yoni natuna, na yeham vauvauna yamwauwi Pita, ana bui Gaima’.

43 Ainaena i'ahubenama Yeisu nuwanuwana ilau Galili, eeta ilau ta nemai Pilipi ilolobaine, na iwawalone ainai iwalo, ‘Umulitaegau’.

44 Pilipi iya yana dalava Bedesaida, neta Andulu yo Pita yadi dalava hinage.

45 Na Pilipi Nataniyela ilobai na iwawalone ainai, iwalo, ‘Bada Besinana towahonawa alobaiya'o, iya mwalona Mosese yana Buki loinao aidiyai yo hinage tauwalo mahalavaone yadi laulelewone aidiyai hiwalo mahalavaewa, iya Nasaleti towahona, Yosepa natuna, yehanaede Yeisu’.

46 Na Nataniyela Pilipi ainai iwalo, ‘Moiha mata Nasaleti hava namwanamwana ainaena ibwalenine?’

Eeta Pilipi iwalo, ‘Ulaoma na towahonane u'ita’. Ta Yeisu ainai hilalaomane.

47 Hauganane Yeisu Nataniyela i'ita ta tomowaone aidiyai iwawalone Nataniyela vehabana, iwalo, ‘Tenem towahone iya Isileli towahona moiha na nigele teya lauhapuli ainai’.

48 Na Nataniyela ipanivila Yeisu ainai iwalo, ‘Vedova ta uhahanapuigaune?’

Na Yeisu iwalo, ‘Mulitai abo Pilipi iyoyogaegone yau bada ya'ita mugaiyego'o damaya wuwunai umiyamiya’.

49 Tenem hauganane ainai Nataniyela aluwana igavai ta Yeisu ainai iwalo, ‘Bada moiha ta'i owa Yaubada Natuna, na owa Isileli yama Tauwasawasa’.

50 Na Yeisu iwawalone ainai iwalo, ‘Uyemidiyegau wuwuna alimwai yawalo owa damayane wuwunai ya'i'itagone, awa? Teina bada aba'ita iu'iuna na howola abo ginauli mwala'idi u'itadi.’

51 Na Yeisu hinage iwalo, ‘Yawalo moiha alimwai howola abo galewa ilotaho'e na Yaubada yana tausagenawasao mata am'itadi hihaehae yo hi'ai'aitulu yau Tomowa Moihagu aliguwena’.

2

Tawahola guyauna Kena dalavanane ainai

1 Ahubena bwau hi'ovi ta tawahola guyauna hipaihowai Kena dalavanai, Galili tupwanane ainai. Na Yeisu hinanane guyaune holanai.

2 Yeisu hinage mayana taumulitao guyaunane ainai hiyogaedi ta baidadiyao hiluwu ta hi'a'aine.

3 Hauganane yadi aine holanai adi waini hinuma ve'ovidi,
ta Yeisu hinana iwalo, ‘Natugu, wainine maudoina bada
i'ovi'o’.
4 Na Yeisu iwalo, ‘Hinagu, hava vehabana ebeha uyepai-
howagau? Howola nigele yayavetuwuni.’
5 Eena Yeisu hinanane taupaihowaone aidiyai iwawalone,
‘Ebe hava nuwanuwana na ampaihowaidi, ampaihowaidi
ta'i’.
6 Hauganane ainai Yudeyaone mumugadi neta, we'aha
abahiwa hipaihowaidi gaima ainaena aba'uwa vehabana.
Na tenem guyaune hauganane ainai abahiwa 6 himiyamiya,
ova'ova'a'avadi na mwala'idi, howahowana we'aha mwala'i
alilina aidiyai hihiwai.
7 Ainaena Yeisu iwalo taupaihowaone aidiyai ta abahi-
waone hi'o'oiye mwaudine we'ahaena.
8 Na Yeisu aidiyai iwalo ta we'ahane iu'iuna higoini abahi-
waone holadiyena ta hilalaweine guyaune taniwaganane
ainai.
9 Ta guyaune taniwaganane we'ahawa ilautowoi ta ana
lautowoine vagana, nigele dova we'aha na hesi dova waini
ana lautowoi namwanamwana. Na guyaunane taniwa-
ganane nigele iyahanapui havaena waininane hivavaine, na
hesi taupaihowaone hibom hihahanapuine. Eeta guyaune
taniwaganane tautawaholane towahonane iyogaei,
10 ta ainai iwawalone, iwalo, ‘Ita mumugada neta waini
namwanamwana tomowa tamohe mugaiyedi abo mulitai
waini yababana tamohedi. Na owa hava wuwuna ta wainine
namwanamwa alilinane umwau dawani ta uvemulitaeine?’
11 Teina ainai Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana
yo mugamugaina ana ve'ive'ilala i'abiye mahalavaeine
Kena dalavanai, Galili tupwanane ainai, na yana
wahiyalane ive'itaei tomowaone aidiyai ta ana taumulitaone
hiyemidiyeine.
12 Guyaune i'ovi ta Yeisu hinanane yo tahinaone yo hi-
nage ana taumulitaone baidanao hidodobine Kapaneum, ta
tenem ainai ahubena tupwadi aidiyai himiyamiya.

Yeisu taugimwala iheusilidi vada tapwalolo ainaena

13 Hauga bada ilautebitebiniya'o na Yudeyaone yadi
Buidi'wa guyauna. Hauganane ainai Yeisu ihahaene
Yelusalem.
14 Ta iluwu vada tapwalolo mwala'ina holanai na
taugimwalaone i'i'itadine hiya bulumakau yo sipi yo gabubu
adi tauvegimwalao, na hinage mane ana tauvesaugelasi
vada tapwalolo holanai hidabadabalala.
15 Ainaena balavai veiveina ivai ta tomowaone yo lagu-
laguwone vada tapwalolo ainaena iheheusilidine, na hinage

mane ana tauvesaugelasiwo yadi vatavata i'oipeiyedi ta yadi manewone ibudeyanaedi,

16 na tauvegimwalao gabubuwone aidiyai iwalo, ‘Yami lowolowo maudoidi teinaena amhiwa bwalenedi na havena Tamagu yana Vadane amyebiyebi'i yo ebeha yami abavegimwala’.

17 Na ana taumulitaone walowa Buki Ve'ahihi holanai hinuwatuwu avivinine iwalo, ‘Aee Yaubada, yam vadane inamwanamwa alili ainaena nuwagune ivai’.

18 Eena Yudeyaone adi taumugaiwone hilaoma ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, ‘Teya ve'ive'ilala uve'itagai ta ebe ahanapui yaiya yana loinaena teina ginauliwone upaipaihowaidine?’

19 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Teina Yaubada yana vadane ebe amlo'e, ahubena tonuga ainai mata yavetowolouyoi’.

20 Na hiya hinage hiwalo, ‘Ebeha teina, vadane ahubena tonuga ainai u'abiuyoi? Na unuwatuwu avivini ebeha vadane teina, bolimai 46 holanai hi'abi'abi abo hiveve'ovine.’

21 Na Yeisu nigele vadanane vehabana iya walowalo na hesi yana mwalowoi yo yana towolouyo vehabana.

22 Eena hauganane Yeisu mwalowoiyena itowolouyo ta ana taumulitaone Buki Ve'ahihi yana walo yo hinage Yeisu yana walo aidiyena hinuwatuwu avivini ta hiyemidi moiha.

Yeisu tomowa maudoidi yadi nuwatuwu ihanapuidi'o

23 Yeisu haugana Buidi'wa guyaunane holanai imiyamiya tomowa maudoidi yana paihowa wahiwahiyaladi hi'i'itadine, eeta yehana hiyemidiyei.

24 Na Yeisu nigele iya'awa moihaedi, wuwuna maudoidi yadi nuwatuwu ihanapu mugaiyedi'o.

25 Nigele howahowana na tomowa tupwadi hi'aubabadaneuyowedi Yeisu ainai, wuwuna hava yadi nuwatuwu atediyai bada ihanapu ili'ilimanidi'o.

3

Yeisu yana aubabada tubuiuyo vehabana Nikodimo ainai

1 Ehebo towaho yehana Nikodimo, iya teya Palisi yo hinage Yudeyaone adi taumugai,

2 na boniyaiyena ilaoma Yeisu ainai ta iwawalone, iwalo, ‘Bada yahanapuigo'o ebeha owa tauve'ita Yaubada ainaena, wuwuna nigele teya yaiya yana paihowa wahiwahiyalana dova owa ebe Yaubada nigele baidana’.

3 Na Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Yawalo moiha alimwai, ebe nigele uyatubuiuyo, nigele howahowana Yaubada yana Abaloina u'ita’.

4 Ta Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Vedova ta
yau towaho mwala'igu na ebeha yatubuiuyo? Moiha
nigele howahowana na hinagu diyanaena yaluwuyo na
yatubuiuyo.’
5 Na Yeisu iwawalouyone, ‘Yawalo moiha alimwai
ebe nigele we'ahaena yo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena
uyatubuiuyo, nigele howahowana Yaubada yana Abaloina
ainai uluwu.
6 Hinadaone aidiyena tatubuima tomowa mohili. Na
Alu'aluwa yana tubuiuyo Yaubada Alu'aluwana ainaena.
7 Havena unuwanuwapwanopwano wuwuna yawalo al-
imwai ebeha utubuiuyo.
8 Dova bada yaumai yana towa tupwa vagana yo va-
gana ainai daguguna tabenabenalei, na nigele tayahanapui
havaena yaumai ilaolaomane yo havaidova ilalau. Dova
hinage hiya Alu'aluwa ainaena hitubuiuyo.’
9 Na Nikodimo Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Teina yam walone
vedova ana nuwamaselene?’
10 Na Yeisu iwalo, ‘Owa Isileli yadi tauve'ita mwala'ina, na
teina yagu walone vehabana nigele uyanuwamasele.
11 Yawalo moiha alimwai neta ginauliwone bada ya'itadi'o
yo yahanapuidi'o ainaena yawalowalo mahalavaedine al-
imwai, na nigele yagu walowone uyayemidiyedi.
12 Ebe bale'u ginaulidi alimiyai vehabadi yawalowalo
mahalavaedi na nigele amyayemidiyedi, vedova mata gin-
auliwone galewa vehabana yave'itaei amhanapuine.
13 Wuwuna nigele teya iyahae galewai, na hesi yau To-
mowa Moihagu, wuwuna yau galewaena ya'a'aitulumane.
14 Dova mwalona hauganane Isileliwone hilaulau balabala
awawai, ta Mosese weso pwawati ainaena ipaihowai ta
aiwa ainai i'abiye patu na i'a'abihinine, dova yau mata
hi'abihinigau.
15 Ta ebe yaiyadiwo hiyemidi aliguwai, yawahidi
miyamiya vateyaina hilobai.
16 ‘Yaubada tomowa maudoidi bale'uwai ivelauwedi ta
Natuna ibom italamwei ta ebe yaiyadiwo hiyemidiyei mata
nigele hiyamwalowoi na hesi yawahidi miyamiya vateyaina
hilobai.
17 Na Yaubada Natunane bale'uwai ivetamalenama nigele
ebeha omiu taumiya bale'u iyave'ewaigomiu na hesi habi
lauyeyawahaigomiu.
18 Ebe yaiya Yaubada Natuna iyemidiyei nigele howa-
howana lauvetala ilobai, na ebe yaiya nigele iyayemidiyei,
iya bada lauvetala ainai iluwu'o. Wuwuna nigele Yaubada
Natuna moiha ainai iyayemidi.

19 Tomowa yadi lauvetala wuwuna teina maselene bada
bale'uwai ilaoma'o na yadi paihowa yababadi imiya ma-
halava na hesi tomowaone guguyoune nuwanuwadi, ta
maselene hita'wata'wataei wuwuna mumugadine hiyababa.
20 Ainaena yaiyadiwo ebe mumugadi yababadi, tomowa-
dine maselene hita'wata'wataei ta nigele ainai hiyalaoma, ta
mata maselene i'abiye mahalavaedi ebeha hiya mumugadi
yababadi.
21 Na ebe yaiyadiwo hiya mumugadi dumwadumwaludi
howahowana maselene ainai hibwaleni ta ebe
maselene i'abiye mahalavadi ebeha hiya yadi paihowa
namwanamwana Yaubada ainaena.'

Yoni yana walomahalava Yeisu vehabana

22 Mulitai Yeisu mayana taumulitao hilau dalava
mwala'ina Yudeya ainai, ta nemai tupwana ahubena
himiyamiya, na Yeisu tomowa i'abi'abiye bapitaisowedi.
23 Yoni hinage tomowaone i'abi'abiye bapitaisowedi Ain-
oni tupwanane ainai neta Salim vahalinai, wuwuna tup-
wanane ainai we'aha mwala'ina. Ainaena tomowa mau-
doidi hilaulau ainai na i'abi'abiye bapitaisowedi.
24 Tenem hauganane ainai Yoni nigele vada abapaiyai
hiyamwauwi.
25 Na Yoni ana taumulitaone yo ehebo Yudeya towahona
baidadi walowena hi'awa pa'ipa'i'i abiye bapitaiso veha-
bana, ebeha yaiya yana abiye bapitaiso namwanamwana ta
tomowaone i'abiye maseledi.
26 Eeta tau'awa pa'ipa'i'iwone hilau ta Yoni ainai hi-
wawalone, hiwalo, 'Taubada, unuwatuwu avivini towa-
howa mwalona Yolidani vali geyo'wanai baidam, eena al-
imaiyai uwawalo mahalavane towahonane vehabana, iya
bada teina haugane tomowa i'abi'abiye bapitaisowedi, na
maudoidi yana abiye bapitaisone nuwanuwadi, ta ainai
hilaulau'.
27 Ta Yoni aidiyai iwawalone, iwalo, 'Nigele teya yaiya
howahowana iyemala towaho mwala'ina, ebe nigele
Yaubada ainai iyatalam, wuwuna ginauli maudoina
Yaubada ibom ainaena hilalaomane.
28 Omiu bada alimiyai yawalo'o ta ambenalena'o ebeha
yau nigele Yaubada yana Besinana towahona, na hesi yau
Yaubada ivetamale mugaiyegauma abo Besinana towahona
imulitama.
29 Yeisu bada iya dova tautawahola towahona na ita ana
geluwo, ainaena wasanane yabenalei ta mayagu yaliyaya
mwala'ina. Dova bada tautawaholane towahonane mwa-
nena ilobai, yo ebe tautawaholane alinana teya ana gelune
ibenalei, ana gelune vehabana iyaliyaya.

30 Ainaena Yeisu mata imwala'i na yau mata ya'iu'iu.'

Iya galewaena ilalaomane

31 Towahonane galewaena ilaoma, tomowa maudoida imwala'i gabaegita, na hesi yaiya iya bale'uwena ilaoma iya bale'u tomowana, yo bale'u ginaulinao vehabadi i'au'aubabada. Na towahonane galewaena i'a'aitulumane tomowa maudoida imwala'i gabaegita.

32 Ginaulidine bada i'itadi'o, vehabadi iwalowalo mahalava na nigele teya yaiya iyabenaledi na iyayemidiyei yana walomahalavaone vehabadi.

33 Na ebe yaiyadiwo yana walomahalavane hiyemidiyei tenem ainai hi'awa moiha ebeha Yaubada iya taudumwalu.

34 Towahonane iya Yaubada ivetamalenama iya Yaubada yana walo iwalowalo mahalavaei, wuwuna Yaubada Alu'aluwana i'oiye mwau moiha.

35 Badane Natunane ivelauwei eeta ginauli maudoina nimanai imwamwauwine,

36 ta ebe yaiya iya iyemidiyei yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ebe yaiya iya ita'wata'wataei mata nigele yawahina miyamiya vateyaina iyalobai, na hesi Yaubada yana modi'ini ainai mata nigele iya'ovi.'

4

Yeisu yo Sameliya waihiuna yadi velaulobaloba

1 Yeisu yana abiye bapitaisowena ana taumulitao bagibagilidi ilolobaidine na Yoni ana taumulitaone nigele bagibagilidi.

2 Na Yeisu nigele iya'abi'abiye bapitaiso, na ana taumulitaone hibom hipaipaihowaine.

3 Eeta Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Palisiwone bada Yeisu yana paihowaone wasana hibenalena'o, ta Yudeya ilaugabaei habi wuyouyo Galili ainai.

4 Na yana hauga wuyouyo ainai, Sameliya dalavanaone ahi'ahipudiyena ilalaune,

5 ta Sameliya dalavana ehebo yehanaede Saika ainai ibwabwalenine. Saika ainaena bale'uwa mwalona Yakobo natuna Yosepa imomoheiwa nigele amwaha daodao.

6 Dalavane ainai ehebo we'aha eli imiyamiya, iya Yakobo ana eli'eli, na Yeisu ilau ta mahana ala'alapwahiyai ibwabwalenine tupwanane ainai, na amnanane hiyababa ta imiya gabaei habi aiyawasi.

7 Hauga muhamuhana ainai na ehebo Sameliya waihiuna ibwabwalenine habi we'aha goi na Yeisu waihiunane i'ita ta ainai i'a'awanoine iwalo, 'Waihiu we'aha umohegau ta yanuma'.

8 Tenem hauganane ainai Yeisu ibom imiyamiya wuwuna
ana taumulitaone bada hilao'o dalava mwala'ina ainai adi
tamahina habi gimwala.
9 Tenem ainai waihiune iwawalone Yeisu ainai, iwalo,
‘U'ita, owa Yudeya towahona na yau Sameliya waihiuna na
hava wuwuna ta u'a'awa we'ahane aliguwai?’ (Wuwuna
Yudeya na Sameliya nigele hiya'awa heliheliyam.)
10 Eeta Yeisu iwawalone waihiune Sameliyaenane ainai
iwalo, ‘Ebe uhanapui Yaubada yana velaune alimwai yo
hinage ebe uhanapuiya'o ebeha yau yaiya ilowoinanego na
u'awanoiyegau ta we'aha yawahim vehabana yamohego’.
11 Ainaena waihinane iwalo, ‘Taubada nigele yam vedigolo
na hinage we'aha eline idobi alili. Na havaena mata
we'ahane umohegaune yawahi vehabana?
12 Moiha owa tubudane Yakobo umwala'i gabaei? Yakobo
iya we'aha eline teina ipapaihowaine ta mwalona natu-
naone yo yadi lagulaguwone we'ahanane yadi abanuma.’
13 Na Yeisu iwawalone waihiune ainai iwalo, ‘Ebe yaiya
teina we'ahane ainaena inuma mata gadona imaguniuyo,
14 na ebe yaiya teina we'ahane aliguwena inuma nigele
howahowana mata gadonane iyamaguniuyo. Wuwuna ebe
we'ahanane yamohei iya atenai ivebidala ta ebe yawahi
miyamiya vateyaina ilobai ainaena.’
15 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, ‘Taubada, we'ahanane
umohegau, ta ebe havena gadogune imagumaguni yo
havena yawuyouyoma teina we'ahane ainai habi goiuyo’.
16 Na Yeisu iwalo, ‘Ulau, mwanemne ulauvaiyama’.
17 Na waihiune iwalo, ‘Yau nigele teya mwanegu’.
Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Neta walo moiha ebeha
nigele teya mwanem,
18 na hesi owa mwanemwone adi bagibagili 5, na towa-
hone utatawaholaine ta baidam ammiyamiyane dalavai
nigele mwanem moiha. Na hava uwawaloweine neta walo
moiha.’
19 Tenem ainai waihiune Yeisu yana walo iyemaiha ta
iwalo, ‘Taubada bada yahanapuigo'o owa teya tauwalo ma-
halava.
20 Eeta uwalo moiha aliguwai aiteya tupwa ainai Yaubada
ana walovetuvehae ilowoinaneine? Wuwuna ai tubu-
maiyaone aidiyena ta wau teina, Sameliya oyanane ainai
atapwatapwalolone, na omiu Yudeyaone amwalo ebeha
Yelusalem abatapwalolo moiha.’
21 Eeta Yeisu waihiune yana walone iyemaiha iwalo,
‘Waihiu, yagu walone uyemidiyei wuwuna hauga ilalaoma
ainai mata tomowao nigele howahowana Yaubada ainai

hitapwalolo teina Sameliya oyanane ainai bo Yelusalem ainai.
22 Howahowana uhanapui ebeha omiu Sameliyaone nigele amyahanapui yaiya ainai amtapwatapwalolone, na ai Yudeyaone hesi ahanahanapui yaiya ainai atapwatapwalolone wuwuna Taulivahine alimaiyena ibwabwalenimane.
23 Na hauga teina bada ibwalenima'o ta hiya Tamadane ana tautapwalolo moihadi ainai hitapwalolo ta yadi tapwalolone alu'aluwadi maudoina ainaena yo hinage walomoiha ainaena. Yaubada tomowa teina dova ibehabehaedi.
24 Yaubada iya alu'aluwa na yaiyadiwo hiya ainai hitapwalolo, alu'aluwadi maudoina yo hinage walomoiha ainaena hitapwalolo.'

25 Na waihiune Yeisu ainai iwalo, 'Bada yahanapuiya'o ebeha howola mata Besinana towahona ilaoma, iya hiyoyogaeine Keliso, na ebe ilaoma iya hanapu maudoina mata iwalo mahalavae alidai'.

26 Na Yeisu waihiune ainai iwalo, 'Yau Besinanaede teina yawalowalowane'.

27 Tenem hauganane ainai Yeisu ana taumulitaone hiwuyoma ta yadi taubadane hi'i'itane waihiu baidana hi'au'aubabada, ta aluwadine igagavaine, na hesi nigele teya yaiya iyawalo, 'Hava nuwanuwam?' bo 'Hava wuwuna waihiune baidam am'au'aubabadane?'

28 Eeta waihiunane yana abagoi ilaugabai ta ilau dalavai ta tomowaone aidiyai iwawalone,
29 iwalo, 'Amlaoma na towahonane am'ita, iya mumugagune maudoina vehabana aliguwai iwalo mahalavedi'o. Eeta teina iya Besinana towahona.'
30 Ta tomowaone dalava mwala'ina ainaena hibwalenima ta Yeisu ainai ilalaomane.
31 Hauganane ainai Yeisu ana taumulitaone hiveve'i'imanei hiwalo, 'Tauve'ita, teina ai'aine u'ai'.

32 Ta yadi walone iyemaiha na iwalo, 'Agune nigele amyahanapui.'

33 Ta ana taumulitaone hibom hi'au'aubabada, hiwalo, 'Nuwana yaiya ana ilawenama'o?',

34 Na Yeisu aidiyai iwalouyo na iwalo, 'Agu wede neta agu tauvetamalene yana nuwatuwu ya'abigabaedi'.

35 Na hinage aidiyai iwalo, 'Yami walo ehebo imiyamiya ebeha wai'ena vehopali hi'ovi na abo laulau eli, na yawalo moiha alimiyai am'ita gwaipile na tanovine ana itane am'ita bada ai'aine ihuna'o ta ana lowoinane laulau eli ana hauga.

36 Yaiyadiwo hiya hilaulau'eli adi maiha hilobai, na
laulau'eline tomowa yawahidi miyamiya vateyaina vehabana. Eeta yaiyadiwo hiya hilalaupeliwa na yaiyadiwo hiya
hilalau'eline hiyaliyaya ovi'ovi.
37 Teina walone walo moiha ebeha towaho ehebo taulaupeli na towaho ehebo taulau'eli.
38 Yau yavetamalegomiu laulau'eli vehabana ta tomowa
amtanoidi. Tomowa tupwadi mwalona hilaupeli na hi'abiye
masele na omiu amlau'eli.'
39 Tenem dalavanane ainai Sameliyaone bagibagilidi Yeisu
hiyemidiyei wuwuna waihiunane aidiyai iwalo mahalava
iwalo, 'Mumugagu maudoina iwalo mahalavaedi'.
40 Eeta Sameliyaone hilaoma Yeisu ainai ta hi'awanoiyei
ebeha baidadi himiyamiya ta Yeisu nemai ahubena bwau
aidiyai imiyamiya.
41 Na hinage tomowa bagibagilidi Yeisu hiyemidiyei yana
walone vehabana.
42 Na waihiunane ainai hiwalo, 'Yam walone ainaena
a'awa moiha'o, nigele ebeha yam walo a'ava vehabadi na
hesi ai ibom yana walone abenalena'o na ainaena ahanapui ili'ilimaniya'o ebeha iya Taulivahinaede taumiya bale'u
maudoida vehabada'.

Yeisu ehebo tauloina natuna i'abiye namwanamwa

43 Ahubena bwau hi'ovi ta Yeisu tenem tupwane ilaugabaei ta ilalaune Galili.
44 Ta Yeisu yana aubabada tenem dova iwalo, 'Tauwalo
mahalavaone nigele teya adi ve'ahihi ebe hibom yadi tupwai
higugugugugуya'.
45 Hauganane ibwaleni Galili ainai, Galiliwone hiyaliyaya
yana bwalenine vehabana, wuwuna Buidi'wa guyauna
Yelusalem ainai hilau ta Yeisu yana paihowa bada hi'itaya'o
guyaune holanai ipapaihowaidine.
46 Ta ainaena Yeisu iwuwuyone Kena dalavanane holanai
neta Galili tupwanane ainai. Mwalona tupwanane ainai
we'aha mohili ipaihowai ta iyemala wainine. Tenem ainai
ehebo tauloina mwala'ina natuna towahona ilovala Kapaneum ainai.
47 Hauganane ibenalei ebeha Yeisu tupwa Yudeyaena
ilaoma ta Galili ainai imiyamiya, tauloinanane ilau na
Yeisu ainai i'awanoi iwalo, 'Howahowana talau Kapaneum na natugu ilovala u'abiye namwanamwa, wuwuna
muhamuhana na yana hauga i'ovi'.
48 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Omiu alimiyena
nigele teya towaho iya yemidiyegau na ebe yagu paihowa
wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala am'ita, abo amyemidiyegau'.

49 Na tauloinane Yeisu ainai iwalo ‘Bada, umwayamwayau
ta talau mata dova ta natugune imwalowoi’.
50 Na Yeisu iwalo, ‘Uwuyouyo yam vadai ta natumne u'ita
bada inamwanamwa'o’.
Na towahonane Yeisu yana walone iyemidiyei ta ilau
gwaipileuyone.
51 Hauganane yana laugwaipilene ainai yana taupai-
howaone ilobaidi ta wasa himomoheine, hiwalo, ‘Natumwa
bada ana lovala i'ovi'o’.
52 Ta aidiyai ipapanivilane mahana viha ainai natunane
ana lovalane i'o'ovine. Na hiya hiwalo, ‘Lavi mahana
ala'alapwahiyai ana ala'alawowoline isasawaline’.
53 Ta tauloinawa inuwatuwui tenem hauganane ainai
Yeisu iwalo, ‘Natumne bada inamwanamwa'o’. Eeta towa-
honane yana huhuwone baidanao Yeisu hiyeyemidiyeine.
54 Teina Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana ana
ve'ive'ilala bwauna hauganane Yudeyaena ilaoma ta Galili
ainai ipaipaihowa.

5

Yeisu taulovalao i'abiye namwanamwadi

1 Hauga teina tuluhanai Yudeyaone ehebo abanuwatuwu
avivini hipaihowai Yelusalem ainai, eeta Yeisu ihahaene
Yelusalem guyaune vehabana.
2 Na Yelusalem ainai neta sipiwone yadi awa'edane
ainai ehebo we'aha ni'uni'una imiyamiya. We'ahanane
Yudeyaone alinadiyena hiwalo Bedesaida. Na tupwanane
ainai vada aba'aiyawasi 5 hi'abidi ta himiyamiya we'ahane
papalinai.
3 Na vadaone aidiyai taulovala bagibagilidi himiyamiya,
taumehe gibugibu yo daladaladi yo tapitapiyadi na
hiha'waha'wa we'ahane yana mwahali vehabana.
4 Wuwuna hauga maudoina Yaubada yana tausagenawasa
ilaolaoma na we'ahanane inu'unu'uvi na ebe yaiya taulo-
vala teya imwayamwayau na idalahugu mugai mata ana
lovalane i'ovi ainaena.
5 Na taulovalaone aidiyena ehebo towaho ilovalovala neta
bolimai 38.
6 Na Yeisu ibwaleni ta towahonane i'i'itane na hi-
nage ihanapuiya'o ebeha bolimai bagibagilidi lovala ainai
imiyamiya, eeta Yeisu towahonane ipanivilaei, iwalo,
‘Nuwanuwam unamwanamwa?’
7 Na taulovalane iwalo, ‘Taubada, nigele teya agu tauhagu
ta teina we'ahane ainai imwau aituluwegau ebe we'ahane
yana hauga mwahali. Hauga maudoina yatowoi ebeha
yabom ya'aitulu na nigele howahowagu, vali taulovalao

hilaoma ta hi'aitulu ta hinamwanamwa na yau bada agu itaede.'

8 Na Yeisu towahonane ainai iwalo, 'Utowolo na yam halabine u'avalai ta ulau'.

9 Tenem ainai towahone inamwanamwa ta yana halabine i'avalai ta ilalaune.

Tenem hauganane ainai tapwalolo ana ahubena.

10 Na Yudeyaone adi taumugaiwone towahonane hi'ita ta ainai hiwawalone, hiwalo, 'Hava wuwuna tapwalolo udi'wai na yam halabine u'ava'avalauheine?'

11 Na yadi walone iyemaiha iwalo, 'Towahone agu tau'abiye namwanamwane aliguwai iwalo, "Yam halabine u'avalai ta ulau" '.

12 Na hinage hipanivilaei hiwalo, 'Aiteya towaho neta dova alimwai iwawalone?'

13 Eeta towahowa lovalaena inamwanamwawa nigele iya-hanapui yaiya towaho. Wuwuna Yeisu bada ilao'o tomowa alodiyai ta nigele iya'ita lobai.

14 Hauga mulitai Yeisu towahonane ilolobaine vada tapwalolo mwala'ina holanai, ta ainai iwawalone iwalo, 'U'ita bada unamwanamwa'o, na havena hinage yababana upaipaihowai, mata dova ta ginauli yababa alilina ibwaleni alimwai'.

15 Na towahonane ilau ta Yudeyaone aidiyai iwalo mahala-vane ebeha ana tau'abiye namwanamwane iya Yeisu.

16 Teina ainaena Yudeyaone Yeisu hive'alehaeine wuwuna paihowanane ahubena tapwalolo ainai ipapaihowaine.

17 Tenem ainai Yeisu Yudeyaone aidiyai iwawalone iwalo, 'Tamagu ahubena maudoidi aidiyai ipaipaihowa ainaena yau hinage dova'.

18 Yudeyaone yana walone hibenalei ta hitowotowoi ve-dova na hi'oiye mwalowoi. Wuwuna tapwalolo ana loina idi'wai yo hinage iwalo ebeha iya Yaubada Tamana moi-hana, yo ebeha Yaubada baidana hivetoyatoyawa.

Yaubada Natuna yana loina

19 Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, yau nigele howahowagu yabom paihowa hava yapaihowai. Na Tamagu yana paihowa, ya'itadi ta dova hinage yapaipai-howaidine.

20 Tamagu ivelauwegau mwala'ina ainaena yana paihowa maudoidi ipaipaihowaidi ive'itagau, ta yana paihowa ya-paihowaidi. Na mata aluwamiu higavai wuwuna paihowa mwala'i alilidi ive'ive'itagau.

21 Dova Tamagu taumwalowoiwone i'abiye towolodi ta
yawahidine imohemohedine, yau hinage dova yawahi vau-
vauna yamohe tomowa aidiyai, yaiyadiwo hiya ivesin-
uwaidi'o.
22 Nigele hinage teya Tamagu yana loina tomowa adi
lauvetala vehabana, wuwuna lauvetala ana loina maudoina
bada imohegau'o ta yabom yapaihowaidi.
23 Eeta maudoimiu amve'ahihiyegau bada dova Tam-
agu amve'ave'ahihiyeine. Na yaiyadiwo hiya nigele
hiyave'ahihiyegau, hiya hinage Tamagu tauvetamalegau-
mane nigele hiyave'ahihiyei.
24 ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo yagu walowone
hibenaledi na iya ivetamalegaumane hiyemidiyei yawahi
miyamiyavateyaina hilobai. Na ebe lauvetala ana hauga
ainai omiu mata nigele loina amyalobai, wuwuna bada
mwalowoi yana tupwa amlaugabaina'o ta amgeyo'awa'o
yawahi vauvauna ainai.
25 Na hinage yawalo moiha alimiyai ebeha hauga ilalaoma
na bada teina ilaoma'o ta ebe taumwalowoiwo Yaubada
Natuna alinana hibenalei, neta yau alinagu. Na ebe
yaiyadiwo alinagu hibenalena'o yawahidi vauvauna hilobai.
26 Tamagu iya yawahi moiha wuwuna, italam'o aliguwai
na yau hinage yawahi wuwuna.
27 Na hinage lauvetala ana loina imohegau'o ta yau yapai-
howaidi wuwuna yau Tomowa Moihagu.
28 ‘Eena havena am'alu'aluwagavai teina ginauliwone
vehabadi. Hauga ilalaoma ainai taumwalowoi maudoidi
alinagune mata hibenalei,
29 na magaiyena hibwalenima, ta hiya mumugadi
namwanamwadi yawahi namwanamwana hilobai, na hiya
mumugadi yababadi lauvetala hilobai.
30 Yau nigele howahowagu yabom paihowa yapaihowaidi,
wuwuna yagu loina lauvetala vehabana Yaubada
ive'itagau'o, ainaena yagu loina dumwaluna. Wuwuna
yau nigele yatowotowoi na yagu nuwatuwu yabom
yapaihowaidi, na hava dova iya ivetamalegaumane yana
nuwatuwu yapaihowaidi.’

Yeisu ana tauwalo mahalavao

31 ‘Ebe yabom vehabagu yawalo mahalava neta nigele
walomahalava moiha.
32 Na hesi vali tomowa iya vehabagu bada iwalo ma-
halava'o ta yahanapuiya'o hava dova yana walomahalavane
vehabagu neta walo moiha.
33 Mwalona omiu tauyewasa tupwadi amvetamaledi towa-
honane Yoni ainai, ta iya walomoiha ainaena vehabagu
iwawalone, ta alimiyai hiwalo mahalavane.’

34 Hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau nigele tomowa
yadi walomahalava vehabana yayanuwanuwatuwu, na ve-
habamiu yawalowalo mahalava Yoni yana aubabada veha-
bana, ta ebeha amnuwamasele ta livahi amlobai.
35 Yoni dova lampa masemaselena, ta omiu mwalona
hauga iu'iuna ainai nuwanuwamiu, ta yana maselene
ainaena amyaliyaliyaya.

36 ‘Yoni yana walomahalavane vehabagu neta ginauli
mwala'ina, na hesi ehebo ginauli mwala'i alilina imiyamiya,
neta aba'itao teina Tamagu ainaena yapaipaihowaidine.
Ebe paihowadine vehabadi amnuwatuwu ili'ilimani mata
amnuwamasele ebeha Tamagu iya ivetamalegaumane.
37 Na Tamagu hinage iya iwalo mahalavaegau, na omiu
nigele teya hauga alinanane amyabenalei bo maninane
amya'ita.
38 Na hinage yana walowone alimiyai nigele atemiyai
hiyamiya. Wuwuna nigele amyayemidiyegau ebeha yau
Yaubada ainaena yalalaomane.
39 Hauga maudoina Buki Ve'ahihi amvahivahili na yami
nuwatuwu ebeha howola mata yawahi miyamiya vateyaina
amlobai, na nigele amyanuwamasele ebeha Buki Ve'ahihine
iwalowalo mahalavaegau.
40 Ainaena nigele nuwanuwamiu yawahi miyamiya
vateyaina vehabana amlaoma aliguwai.

41 ‘Yau nigele yayanuwanuwatuwu yabom agu walo vetu-
vehae vehabana tomowa aidiyena.
42 Na omiu bada yahanapuiya'o ebeha nigele teya Yaubada
ana velau atemiyai iyamiyamiya.
43 Am ita yau Tamagu yehanaena yalalaomane na nigele
vehabagu amyayaliyaya, na ebe yaiya ibom yehanaena na
ilaoma alimiyai, iya vehabana mata amyaliyaya.
44 Omiu nuwanuwamiu tomowa aidiyena walo vetu-
vehae ambenalei, na hesi ami walo vetuvehae Yaubada
ainaena nigele nuwanuwamiu. Eeta neta wuwuna nigele
amyayemidi.

45 ‘Havena amnuwanuwatuwu ebeha yau mata
yave'ewaigomiu Tamagu mehenai. Hesi Mosese mata
howola abo ive'ewaigomiu. Yami nuwatuwu ebeha Mosese
yana laugagayo ihaguigomiu, mata nigele.
46 Na ebe omiu Mosese amyemidiyei moiha, yau hinage
amyemidiyegau, wuwuna iya mwalona Buki Ve'ahihi ainai
vehabagu iwalo mahalava ta ilelelene.
47 Na yana walomahalavane nigele amyayemidiyei
ainaena nigele howahowana yagu walone amyemidiyei.’

6

Yeisu boda mwala'ina iveve'aidine

1 Yeisu Galili le'awanane imiyamiya, na le'awanane yehana bwauna neta Taibiliya. Ta Yeisu igelu na igegeyo'awane vali geyo'awai. 2 Na hinage boda mwala'ina Yeisu himulimulitaei, wuwuna bada yana paihowa wahiwahiyalana taulovala aidiyai hi'itaya'o.

3 Eeta Yeisu ana taumulitaone baidanao hihae oyai ta hitalumiyahiwa.

4 Hauganane ainai bada hauga ilautebitebiniya'o ta Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna hipaihowai.

5 Eeta Yeisu i'ita gwaipile ta boda mwala'ina i'i'itadine hilaolaoma ainai. Ta Yeisu Pilipi ainai iwalo, 'Pilipi havaena mata ai'ai tagimwala ta teina tomowaone tave'aidine?'

6 Teina panivilane ainaena Yeisu Pilipi itotowoine, na bada ihanapuiya'o hava mata ipaihowai tomowaone vehabadi.

7 Eeta Pilipi Yeisu ainai iwawalone iwalo, 'Teina boda imwala'i alili, na ebe 200 kina ainaena beledi tagimwalai na taguyauwei aidiyai, mata nigele howahowana maudoidi hilautowo'.

8 Na hinage teya Yeisu ana taumulita Andulu, iya Saimoni Pita tahina ainai iwawalone,

9 iwalo, 'Ehebo gama teina yalobaiya'o ma'ana beledi nima ehe'ehebo na yama bwau ainai, na nuwana teina bodane nigele howahowadi'.

10 Ta Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, 'Tomowaone maudoidi aidiyai amwalo ta awahine ainai himiya'. Wuwuna tupwanane tenem i'awahi ta tomowa himimiyane ainai. Na towatowaho hibom hivavahilidine ta adi bagibagili dova tausani 5.

11 Na Yeisu belediwa ivaidi ta vehabadi i'awa yauwedo Yaubada ainai, na mulitai tomowaone himimiyane aidiyai higuguyauweine. Na hinage yamaone bwau dova aidiyai hipapaihowaine, ta maudoidi hi'ai ta howahowadi?

12 Hi'ai i'ovi na Yeisu ana taumulitaone aidiyai iwalo, 'Beledi tupwatupwadine amtano'ahai. Havena teya tupwa amgabagabaei.'

13 Eeta beledi 5 ainaena tomowaone hi'a'aine, na taumulitaone tupwawa hitano'ahaidi ta boha 12 hi'oiye mwaudine.

14 Tenem hauganane ainai tomowaone Yeisu yana paihowa wahiwahiyalana ana ve'ive'ilala hi'ita ta hiwalo, "Moiha teina tauwalo mahalavanaede hiwalo yemidiyeiwa ebeha bale'uwai mata ilaoma".

15 Ta tenem ainai Yeisu tomowaone ihanapuidi ebeha muhamuhana na hi'abi avivini ta aidiyai ivetauwasawasa.

Na Yeisu ibom nigele nuwanuwana eeta ibom ilau ta ihahaene oyai.

Yeisu yana lau ni'u ewanaena

16 I'imwa'imwa'auhi na ana taumulitaone hidodobine
Galili le'awanane ainai,
17 na yadi wagane ainai higelu ta ebeha higeyo'awauyo
Kapeneum tupwanane ainai. Gabwai hiwohewohe ta
iguguyou'o na Yeisu nigele aidiyai iyalaoma.
18 Hauganane ainai yaumai yo bagodu mwala'ina
hilolobaine.
19 Na bada hiwohe ta muhamuhana amwaha daodaowai,
na Yeisu ni'une ewanaena ilaolaoma yadi wagane vahalinai
hi'i'itane ta maudoidi himeheuhi.
20 Eeta aidiyai iwalo, "Havena ammehemeheuhi. Yau ta'i."
21 Eena taumulitaone hiwalo ta Yeisu igegelune wagai.
Na wagane itaumwayaumwayau ta hidunahaene Kapeneum
le'awanai.

Yeisu iya ai'ai moiha mayawahina

22 I'ahubenama ta vali geyo'awai Galili le'awanai ana
taumiyao hihanapuiya'o hiya Yeisu ana taumulitao hibom
waga higelui ta hilalaune, Yeisu nigele baidadi.
23 Ahubenanane ainai Taibiliyaena waga tupwadi hilaoma
ta tupwanane ainai Yeisu bodaowa belediyena iveve'aidiwa
vahalinai hiluluwune.
24 Ta tenem ainai tomowa maudoidi Yeisu mayana tau-
mulitao hibeha ahayaidi, eeta higelu ta higegeyo'awane
Kapeneum wagaena Yeisu habi behaeina.
25 Higeyo'awa ta hilobai na ainai hipanivila hiwalo, 'Bada,
maivihana ulalaomane?'
26 Na tomowaone aidiyai iwalo, 'Yawalo moiha al-
imiyai omiu nigele amyabehabehaegau yagu paihowa wahi-
wahiyaladi adi ve'ive'ilala vehabadi, na hesi yami beha
wuwuna neta belediwone am'aidi ta am'ai'i'i'wahine veha-
bana.
27 Omiu havena ai'ai ovi'ovina vehabana ampaipaihowa
na hesi ai'ai yawahi miyamiya vateyaina vehabana ampai-
howa. Yau Tomowa Moihagu teina ai'ainane yamohemohe-
gomiu, wuwuna Yaubada Tamagu iya ivesinuwaigau teina
yana paihowane vehabana.'
28 Na hiya ainai hiwawalone, hiwalo, 'Hava mata aidiyena
Yaubada yana paihowane apaihowaine?'
29 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Yaubada yana
paihowa teina, ebeha amyemidiyegau yau Tomowa Moihagu
ivetamalegaumane'.
30 Ta ainai hiwalo, 'Yede ve'ive'ilala upaihowai ta ebe
ayemidiyego.

31 Mwalona dova tubumaiyaone nu'ulu awawai na
ai'ainane hi'ai'ai, yehanaede mana, dova Buki Ve'ahihi
yana walo, ai'ai galewaena imohedi ta hi'a'aine. Eeta owa
havaidova hinage yam ve'ive'ilala upaihowai, na a'ita.

32 Na Yeisu tomowaone aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha
alimiyai neta Mosese iya nigele ai'ai galewaena iyamohe-
gomiu, na hesi Tamagu iya ai'ai moiha galewaena imohemo-
hegomiu.
33 Na ai'ainane neta Yaubada ainaena iya bada ilaoma'o
bale'uwai ta tomowa yawahidi imohemohedi.’

34 Na hiya hinage Yeisu ainai hiwawalone, hiwalo,
‘Taubada teina ai'aine umohegai hauga maudoina’.

35 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau ai'ai yawahi vehabana ta ebe
yaiya ilaoma aliguwai, mata nigele iyavahali, na hinage ebe
yaiya iyemidiyegau mata nigele gadonane iyamaguni.
36 Bada yawalo'o alimiyai ebeha am'itagau'o na hesi nigele
amyayemidiyegau.
37 Tomowaone hiya Tamagu imomohegaune mata hilaoma
aliguwai na nigele mata yayasosomanedi.
38 Wuwuna yau galewaena yalaoma nigele yabom yagu
nuwatuwu habi paihowaina, na hesi iya ivetamalegaumane
yana nuwatuwuwena.
39 Agu tauvetamalene yagu tomowa imohegau'o, na teina
yana nuwatuwu ta ebeha havena teya aidiyena yavesave-
sawali, na hesi hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena
ya'abiye towolouyowedi.
40 Teina Tamagu yana nuwatuwu dova, ebe yaiyadiwo
hiya, yau natunane hi'itagau yo hinage hiyemidiyegau
yawahi miyamiya vateyaina hilobai, na hauga yana aba'ovi
ainai yau mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.’

41 Tenem ainai Yudeyaone yana walone hibenalei ta
hi'u'ulumiyaneine, wuwuna yana walone ainai iwalo, ‘Yau
ai'ainaede galewaena ya'a'aitulumane’.
42 Na hinage hiya hiwalo, ‘Teina towahone Yosepa natuna,
iya Yeisu, awa? Na tamanane yo hinanane tahanahanapuidi,
na vedova ta iwalo ebeha iya galewaena i'a'aitulumane?’

43 Na Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Havena abom al-
imiyai am'ulu'ulumiyai vehabagu.
44 Nigele howahowana yaiya ibom nuwanaena ilaoma
aliguwai na hesi ebe yaiyadiwo hiya Tamagu iniulidi
na aliguwai hilaoma, hiya hauga yana aba'ovi ainai
mwalowoiyena ya'abiye towolouyowedi.
45 Teina walone bada mwalona tauwalo mahalavao hile-
leya'o Buki Ve'ahihi ainai, hiwalo, 'Tomowa bagibagilidi adi

ve'ita hilobai Yaubada ainaena, na ebe yaiyadiwo hiya Tamagu yana ve'ita hibenalei yo hihanapui hiya mata aliguwai hilaoma.
46 Na omiu nigele teya alimiyena Tamadane iya'ita, bada yabom, wuwuna yau ainaena yalalaomane.
47 Yawalo moiha alimiyai ebeha yaiyadiwo hiya hiyemidiyegau yawahi miyamiya vateyaina hilobai.
48 Wuwuna yau yawahimiune ana.
49 Mwalona nu'ula awawai tubumiyaone ai'ai yehanaede mana hi'ai'ai na hesi nigele yawahi miyamiya vateyaina ainaena hiyalobai na bada himwamwalowoine.
50 Ta teina ai'aine galewaena i'a'aitulumane ebe yaiya i'ai mata nigele iyamwalowoi.
51 Yau yawahimiune ana galewaena ya'a'aitulumane ta ebe yaiya ai'ainane i'ai yawahina miyamiya vateyaina ilobai, na ai'ainane yamohegomiu neta yau taugu, wuwuna taugune yatalamwei taumiya bale'u bagibagilimiu yawahimiu vehabana.'
52 Ta tenem ainaena Yudeyaone hivetuwuni na hibom hiveta'eta'e, hiwalo, 'Vedova ta teina towahone ebeha taunane imohegita ta'ai?'
53 Eeta Yeisu aidiyai iwawalone, iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, yau Tomowa Moihagu, na ebe taugu nigele amya'ai yo hinage 'wahinagune nigele amyanuma, mata nigele yawahimiu amyalobai.
54 Na ebe yaiya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma, yawahi miyamiya vateyaina ilobai, na hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena ya'abiye towolouyowei.
55 Na amnuwatuwu avivini ebeha taugune ai'ai moiha, na 'wahinagune abanuma moiha.
56 Ainaena ebe yaiya iya taugune i'ai yo 'wahinagune inuma iya aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai yamiyamiya.
57 Tamagu iya mayawahina ivetamalegauma ta iya hauga maudoina ainaena yawahigune yavaivaine. Yau hinage dova, ebe yaiya i'aigau mata yawahina aliguwena ilobai.
58 Teina ai'aine galewaena ilalaomane nigele dova ai'aiwa tubumiyaone hi'a'aiwa, balabala awawai wuwuna mwalona ai'aiwa hi'a'aine nigele ainaena yawahidi miyamiya vateyaina hiyalobai, na bada himwamwalowoine. Eeta teina ai'aine aliguwena ebe yaiya i'ai yawahi miyamiya vateyaina mata ilobai.'
59 Teina ginauliwone maudoina iwalo mahalavaedi hauganane ive'ive'ita vada tapwalolo holanai tupwa Kapaneum ainai.

Yawahida miyamiya vateyaina aubabadana vehabana

60 Ana taumulitaone bagibagilidi Yeisu yana walone teina
hibenalei ta hibom aidiyai hiwalo, ‘Teina walone ana be-
naline ivitai. Yaiya mata ibenaleine?’
61 Na Yeisu iya ihanapu mugaiyena'o ebeha teina walone
vehabadi hi'ulu'ulumiyaine, ta aidiyai iwalo, ‘Teina walone
vehabana nuwamiune iyababa.
62 Yau Tomowa Moihagu mwalona galewaena yadobima
na howola abo yawuyo. Na ebe yagu wuyone am'ita, mata
amyemidiyegau?
63 Na Yaubada Alu'aluwana iya yawahimiu ana taumohe
ta nigele howahowana na tomowa hibom yadi wahiyalaena.
Yagu walo teina bada yamohegomiu'o, na aidiyena Yaubada
Alu'aluwana ainaena yawahimiu imohegomiu.
64 Hesi tupwamiu nigele amyayemidiyegau.’ Yeisu teina
walowone iwalowedine, wuwuna ihanapu mugaiyena'o,
yaiyadiwo hiya nigele hiyayemidiyei na hinage ihanapuiya'o
yaiya ana tauhuhulane.
65 Na hinage aidiyai iwawalone, iwalo, ‘Teina vehabana
mwalona yawawalo mugaine alimiyai, ebeha nigele howa-
howana na yaiya ibom ilaoma aliguwai na hesi yaiyadiwo
hiya Tamagu aidiyai italam’.
66 Teina ainaena Yeisu ana taumulitaone bagibagilidi
hita'wata'wataei ta hilalaugabaeine.
67 Na hitau 12 a'ava hitutupwane, na Yeisu aidiyai
iwawalone, iwalo, ‘Omiu hinage nuwanuwamiu na amlau,
awa?’
68 Eena Saimoni Pita iwawalone Yeisu ainai, iwalo, ‘Bada,
yaiya ainai mata alaune? Wuwuna owa ubom yawahi
miyamiya vateyaina ana walo alimwai imiyamiya.
69 Na ai bada ayemidiyego'o yo ahanapuigo'o ebeha owa
Besinana Ve'ave'ahihina Yaubada ainaena.’
70 Na Yeisu iwalo, ‘Moiha, amtau 12 yavesinuwaigomiu, na
hesi ehebo alimiyena iya Tomodulele yana boda’.
71 (Yeisu teina iwalowalone Yudasa vehabana, iya Saimoni
Isakaliyota natuna. Na Yudasanane iya teya Yeisu ana
taumulita na hesi howola abo iya ihuhulaei.)

7

Yeisu tahinao nigele hiyayemidi

1 Mulita Yeisu Galili maudoina ainai itata'i'iline. Na hesi
nigele nuwanuwana na Yudeya tupwanane ainai ita'i'ili,
wuwuna Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi ebeha
hi'oiye mwalowoi.

2 Hauga tenem ainai Yudeyaone yadi Gwau guyauna ana
hauga ilau tebitebiniya'o.
3 Eeta Yeisu tahinaone ainai hiwawalone, hiwalo, ‘Teina
tupwane ulaugabaei na Yudeya ainai ulau ta ebe nemai
amtau mulitaone yam paihowa hi'ita’.
4 Yo hinage ainai, hiwalo, ‘Uhanapui neta ebeha
nigele teya yaiya paihowa dawaniyena ainaena yehana
iyamwalamwala'i, na ebe nuwanuwam na tomowaone
maudoidi hihanapuigo, ubom uve'itauyowego tomowaone
aidiyai’.
5 Tahinaone teina walone hiwawaloweine ainai wuwuna
nigele hiyayemidiyei.
6 Ta tenem ainai iwawalone aidiyai, iwalo, ‘Yagu hauga
moihana nigele iyabwaleni na tenem tupwanane ainai
yalau, na omiu hesi ilowoinanegomiu ta ainai amlau, ebe
aiteya hauga nuwanuwamiu.
7 Wuwuna omiu nigele howahowana taumiya bale'uwone
hive'alehaegomiu, na yau hesi hive'alehaegau wuwuna
mumugadi yababadiyaone yawalowalo mahalavaedi.
8 Inamwanamwa omiu ambom amlau guyaune ainai. Yau
mata nigele yayalaowa ainai, wuwuna nigele yagu hauga
moiha iyabwaleni.’
9 Teina walone imohedi ta hilalaune na iya Galili ainai
bada imiyamiya.

Yeisu yana paihowa Gwau guyauna ainai

10 Yeisu tahinaone hilaugabaei ta hilao'o guyaune ainai,
na Yeisu tuluhadiyena ilaudawadawani ta tupwanane ainai
ibwabwalehine, na nigele teya yaiya iyahanapui.
11 Hauganane ainai Yudeyaone yadi tauloinao Yeisu hi-
behabehaei guyaune holanai na hi'au'aubabada, ‘Haidova
teina towahonane?’
12 Ta tenem ainai tomowa bagibagilidi hibom aidiyai
hi'ulu'ulumiya Yeisu vehabana, ta tupwadi hiwalo, ‘Iya
towaho namwanamwana’.
Na tupwadi hiwalo, ‘Nigele! Iya towaho oya'oyamana.’
13 Na tomowa bagibagilidi Yudeyaone yadi tauloinao
himeheuhedi ta nigele yaiya teya iya'awa namwanamwa
Yeisu vehabana.
14 Na bada guyau gamwagamwana ta Yeisu iluwu vada
tapwalolo holanai ta yana ve'ita ivevetuwunine.
15 Eena Yudeyaone tenem ainai nuwadine ipwanopwano
mwala'ina na hiwalo, ‘Havanaena teina towahone yana
hanapune ilolobaine? Iya nigele abase'ulu teya ainai
iyaluwu.’

16 Na Yeisu iwawalone aidiyai, iwalo, ‘Yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena na hesi agu tauvetamalene yana nuwatuwu ainaena yave'ive'itane.
17 Omiu hinage ebe nuwanuwamiu na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, yagu ve'itane amhanapui ebeha Yaubada ainaena, na nigele yabom yagu nuwatuwu ainaena.
18 Hesi amnuwatuwu avivini ebe yaiya ibom yana nuwatuwuwena ive'ive'ita iya ibom yehana vehabana ipaipaihowane. Na yau hesi nigele dova omiu, wuwuna yau nuwanuwagu na agu tauvetamalene yehanane ya'abiye mwala'i, eeta yana walone hidumwalu na hinamwanamwa.
19 Mosese yana loina imohemohegomiu maudoimiu amta'wata'wataei eeta nuwanuwamiu ebeha am'oiye mwalowoigau.’
20 Ainaena tomowaone yana walone hiyemaiha na hiwalo, ‘Vedova alu'aluwa yababana ulu'ulum i'abiye yauyaule, eeta neta dova uwalowalone? Na yaiya nuwanuwana ebeha i'oiye mwalowoigo?’
21 Eena Yeisu yadi walone iyemaiha na aidiyai iwalo, 'Nuwamiune ipwanopwano wuwuna ahubena Tapwalolo ainai towaho ya'abiye namwanamwa.
22 Na vedova omiu yami paihowa ahubena Tapwalolo ainai? Wuwuna Mosese yana loinaena natumiyaone towa-towahodine taudiyai ve'ive'ilala amhapihapidi. (Na teina loinane nigele Mosese ainaena na hesi mwalona tubudaone mumugadiyaone aidiyena ilalaomane.)
23 Na amwa'amwahane towatowahodi aidiyai ampaipai-howai ahubena Tapwalolo ainai. Hava wuwuna ta amve'alehaegaune hauganane ahubena Tapwalolo ainai towahone ya'abiye namwanamwane?
24 Havena walo vesivesinuwaena amve'ewa oya'oyamaegau na hesi mumugagu yo yagu walo amvinunu ili'ilimanidi.

Teina towahone ebeha Besinana towahona?
25 Tenem ainai tupwadi Yelusalemaone hiwalo, ‘Nuwana teina towahone iya nuwanuwadi na hi'oiye mwalowoi, awa?
26 Na am'ita tomowaone ahi'ahipudiyai itowotowolo na i'au'aubabadane aidiyai, na nigele teya alinanane iyayemaiha. Nuwana ada taumugaiwone hi'awa moihae ebeha iya Besinana towahona, awa?
27 Na tupwadi hiwalo, ‘Maudoida bada tahanapuiya'o havaena ilalaomane. Na ebeha Besinana towahona mata yana abalaoma nigele teya yaiya iyahanapui.’
28 Hauganane Yeisu howola ive'ive'ita vada tapwalolo holanai alinana mwala'ina ainaena iwawalone, ‘Moiha

amhanapuigau'o ebeha yau havaena yalalaomane? Na amnuwatuwu avivini iya ivetamalegaumane ta yana loinaena yalalaomane. Nigele yau yagu loina ainaena na dalava teina ainai yalaoma, na agu tauvetamalene mumuganane inamwanamwa yo idumwalu, na omiu hesi nigele amyahanapui iya yaiya.
29 Na yau yahanapuiya'o, wuwuna iya ivetamalegauma ta ainaena yalalaomane.'
30 Tenem ainai tomowaone hitowoi ta ebeha hi'abi avivini, na hesi nigele teya yaiya iya'abitowoi, wuwuna iya nigele yana hauga iyabwaleni na imwalowoi.
31 Na hesi tomowa bagibagilidi hiyemidiyei ta hiwalo, 'Moiha teina Besinana towahona, nigele howahowana na besinana teya ilaoma na yana paihowa wahiwahiyalana imugaiyei'

Yudeyaone yadi tauloinao nuwanuwadi na ebeha Yeisu hi'abi avivini
32 Tenem ainai tomowaone yadi walo himhim Palisiwone hibenalei, ta hiya yo taupwaoliwone mwalamwala'idi yadi tau'alehao hivetamaledi na Yeisu ebeha hi'abi avivini.
33 Eena Yeisu iwawalone, iwalo, 'Yau bada hauga ubwa'ubwana ainai baidamiu na hinage yawuyouyo agu tauvetamalene ainai.
34 Na howola mata ambehaegau na nigele mata amyalobaigau, na tupwanane ainai yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa.'
35 Eeta Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, 'Havaidova ainai ebeha ilalau ta mata nigele tayalobai? Ebeha ilalau hiya Yudeyaone himiyamiya taumiya ganamuli yadi tupwa ainai ta ive'itadi, awa?
36 Teina yana walone vedova ana nuwamasele? Wuwuna iwalo, "Howola abo ambehaegau na mata nigele amyalobaigau", na hinage iwalo, "Tupwanane ainai yamiyamiyane omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa".'

We'aha mayawahina
37 Guyau ana ahubena mwala'ina yana aba'ovi ainai, Yeisu ahi'ahipudiyai itowolo na alinana mwala'ina ainaena iyogayoga, iwalo, 'Yaiya owa gadom imaguni ulaoma aliguwai ta unuma.
38 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavaenao, iwalo, "Agu tauyemidiwone atediyena dova we'aha mayawahina isagesagena".'
39 Yeisu yana walone neta Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana i'au'aubabadane wuwuna, Alu'aluwa Ve'ahihi mata tauyemidiwo atedi i'oiye mwaudi. Na hauga tenem ainai

Alu'aluwa Ve'ahihi nigele iyaluwu tomowaone aidiyai, wuwuna Yeisu howola nigele iyayemala wasawasa.

Tomowa holadiyai wahei ibwaleni

40 Yeisu yana walo tomowa bagibagilidi hibenalei, ta tupwadi hiwalo, ‘Moiha, teina towahone iya tauwalo mahalavanaede hiwalowaloweine’.
41 Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Iya Besinana towahona’.

Na hinage tupwadi aidiyena hiwalo, ‘Ebeha Besinana moiha Galiliyena ilalaomane?
42 Nigele howahowana, wuwuna Buki Ve'ahihi bada ainai iwalo mahalava'o ebeha Besinana Deivida yana huhu ainaena ilalaoma ta Deivida yana dalavane Betelehem ainai mata Besinana itubui.’
43 Tenem ainai na waheine ibwabwalenine tomowaone ahi'ahipudiyai.
44 Ta tupwadi nuwanuwadi na Yeisu hi'abi avivini, na nigele teya yaiya iya'abitowoi.

Yudeyaone yadi tauloinaone nigele Yeisu hiyayemidiyei

45 Eeta tau'alehao hiwuyo taupwaoli mwalamwala'idi yo Palisiwone aidiyai, na hipanivilaedi hiwalo, ‘Hava wuwuna nigele amya'abi avivinine?’
46 Na tau'alehaone yadi babadaone aidiyai hiwawalone hiwalo, ‘Tenem towahone yana walone inamwanamwa alili. Nigele teya hinage yaiya dova.’
47 Ta Palisiwone hiwalo, ‘Mwali nuwamiune ivai, awa?
48 Na amhanapui ebeha nigele teya yaiya tauloina nuwana Palisiwone alimaiyena Yeisu ayayemidiyei.
49 Na hesi tomowa maudoidi Yeisu hiyemidiyei, wuwuna tomowaone nigele Mosese yana loinane ainai hiyanuwamasele, eeta Yaubada adi maiha yababana mata imohedi.’
50 Ehebo hinage aidiyena tauloina yehanaede Nikodimo, iya mwalona boniyaiyena ilau ta Yeisu baidana hi'aubabadane, ana geluwone aidiyai iwawalone,
51 iwalo, ‘Ita yada loina tenem dova, ebeha havena taloiloina awa'awawa na hesi mugai towaho tapanivilaei na yana yababa hava abo ana loina tamohei’.
52 Na babadaone Nikodimo hiwalo yagai, hiwalo, ‘Nuwana owa hinage gama Galiliyena awa? Na Buki Ve'ahihi uvahili ta uhanapui ebeha nigele hinage teya tauwalo mahalava Galiliyena iyalaoma.’
[
53 Eeta maudoidi bada hilo'uhagwali na hiwuyo yadi dalavai.

8

Ehebo waihiu hilobai ipwanoli

1 Yeisu Olive oyanane ainai ihae.

2 Na malatomtomwai Yeisu ilau gwaipileuyoma vada tapwalolo mwala'ina holanai na tomowa maudoidi himiya gwaigwaipileyei na iya hinage italumiyahiwa ta iveve'itadine.

3 Na loina ana tauve'itao yo hinage Palisiwo waihiu ehebo hilauvaiyama, wuwuna iya hilobai ipwanoli eeta waihiu-nane tomowa ahi'ahipudiyai hivetowolo,

4 na Yeisu hiwalo auline, hiwalo, ‘Tauve'ita, waihiu teina bada alobaiya'o ipwanoli.

5 Na ita yada loina Mosese ainaena ebe waihiu teina dova talobai, gaimaena tagohaye'i'iwahi ta imwalowoi. Na owa vedova yam nuwatuwu waihiu teina vehabana?’

6 Walo teina hi'a'ataine ebeha Yeisu yana walo pwano hilobai na hive'ewai.

Eeta Yeisu nigele teya yadi walone iyayemaiha na hesi imiyanobu na ipwagogo ta nimagiginaena namonamowai ilaulaulele,

7 na hibom bada howola hipanipanivilaei. Eeta Yeisu itowolo ta iwalo aulidine iwalo, ‘Ehe, ausala, ebe alimiyena nigele teya yaiya yana yababa, mata iya gaima utuwu mugaiyei waihiune tenem ainai’.

8 Eena hinage ipwagogo ta namonamowai ilaulauleleuyo.

9 Tenem ainai Yeisu yana walo hibenalei ta yadi pwano-liwo hinuwatuwuidi eeta ehebo ehebo ilaulau. Hiya Tau-taubadao hilau mugai na maudoidi tuluhadiyena ta hitau bwau hitutupwane Yeisu na waihiuwa ibom itowotowolo.

10 Yeisu itowolo ta waihiuwa iwalo auli, iwalo, ‘Towa-towahowa havaidova hilao'o? Nigele teya iyatupwa ta iyave'ewaigo?’

11 Na waihiuwa iwalo, ‘Taubada, nigele teya yaiya’.

Eena Yeisu iwalo, ‘Ehe, yau hinage mata nigele yayave'ewaigo. Ausala, ulau, na hesi havena upwanopwanoliuyo.’]

Yeisu iya tomowa yadi masele

12 Yeisu aidiyai iwalouyo, iwalo, ‘Yau tomowa yadi masele, na ebe yaiya iya imulitaegau maselegu yawahina ainai ihinali, na mata nigele hinage guguyou ainai iyalaulau’.

13 Na Palisiwone Yeisu hiwalo auli hiwalo, ‘Owa ubom vehabam uwalowalo, ainaena nigele ayayemidiyego’.

14 Na Yeisu hinage iwalouyo aidiyai iwalo, ‘Moiha yabom vehabagu ya'au'aubabada na hesi hava dova yagu walom-ahalava, neta walo moiha, wuwuna tupwanane ainaena

yalalaomane yo hinage mulitai abo ainai yawuyo yahanapuiya'o. Na hesi omiu tupwanane ainaena yalalaomane na hinage howola mata ainai yalau gwaipile nigele amyahanapui.
15 Na omiu yami ve'ewa, taumiya bale'u yadi nuwatuwuwena amve'eve'ewaigau na yau nigele teya yaiya yayave'eve'ewai.
16 Ebe tomowa yave'ewaidi, teina loina dumwadumwaluna, wuwuna loina teina nigele yau yagu loina na hesi Tamagu iya'ivetamalegaumane baidagu yama loina.
17 Na hinage yada loinaone leleledi ainai hiwalo mahalava ebeha tauwalo mahalava hitau bwau yadi walo ehe'ehebona, neta walomahalava moiha.
18 Neta dova yau vehabagu yawalowalo na hinage Tamagu iya ivetamalegauma vehabagu iwawalo mahalavamane.'
19 Eena hipanivilaei, hiwalo, 'Haidova tamamne?'
Na Yeisu iwalo, 'Nigele amyahanapuigau ainaena Tamagu hinage nigele amyahanapui. Na omiu ebe amhanapuigau neta Tamagu amhanapui.'
20 Yeisu yana ve'itao teina vada tapwalolo mwala'ina holanai ive'ive'itadi neta velau dedewaganane vahalinai na tenem ainai nigele teya yaiya Yeisu iya'abi avivini wuwuna yana hauga nigele iyalobai.

Tupwanane ainai yalalau omiu mata nigele ainai amyalaowa
21 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Mata yalauvehulugomiu na omiu ambeha ahayaigau ta mayami mumuga yababa ammwalowoi. Wuwuna tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu amyalaowa.'
22 Eena Yudeyaone hibom aidiyai hiwalo, 'Yana walone hola ambenalei haugana iwalo, "Tupwanane ainai yalalau omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa". Yana walo teina ana nuwamasele ebeha ibom i'oiye mwalowoiuyo, awa?'
23 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Omiu duyaena amlalaomane na yau ewaena yalalaomane. Ana nuwamasele ebeha omiu bale'uwena na yau hesi nigele bale'uwena yayalaoma.
24 Eena yawalo auligomiu ebeha mumuga yababadi aidiyena mata ammwalowoi ebe nigele amyayemidiyegau, neta ainaena yawalo alimiyai ebeha ammwalowoi mayami mumuga yababa.'
25 Eena hipanivilaei, 'Yaiya owa?'
Na hinage iwalo aulidi, iwalo, 'Teina dova mwalona yawalo mahalava alimiyai'.

26 Ginauli bagibagilidi vehabamiu howahowana na
yave'ewaigomiu, na hesi mata nigele wuwuna iya
ivetamalegaune yana mumuga dumwaluna, eeta hava dova
ainaena yabebenalediwa teina vehabadi taumiya bale'u
alimiyai yawalo mahalavaedi.'
27 Na yana walo Tamana vehabana nigele hiyanuwa-
masele.
28 Ta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Howola mata yau To-
mowa Moihagu am'abihinigau abo neta ainai amhana-
puigau yaiya yau, ta amhanapui ebeha yau nigele yagu
nuwatuwuwena yayapaihowa na hesi hava dova Tamagu
ive'itagaune aidiyena ya'au'aubabadaedine.
29 Na tauvetamalegaune nigele iyalaulaugabaigau na hesi
baidagu apaipaihowa ta hauga maudoina yagu paihowa
ainaena ya'abi'abiye yaliyaya.'
30 Tenem ainai tomowa maudoidi Yeisu yana walo hi-
benaledi na ainai hiyemidi moiha.

Abelaham yana huhuwo

31 Yudeyaowa Yeisu hiyemidiyeiwa iwalo aulidi, iwalo,
'Ebe yagu ve'ita ammulitaedi omiu agu taumulitao moiha.
32 Na ainaena hanapu moiha amlobai, na hanapunane
ainaena livahi amlobai.'
33 Na hibom Yeisu hiwalo auli hiwalo, 'Ai Abelaham
yana huhu, ainaena nigele teya yaiya yana loina ainaena
iyatau'auhigai. Na hava yam walo ana nuwamasele haugana
uwalo, "Livahi amlobai"?'
34 Yeisu iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai ebe yaiyadiwo mu-
mugadi yababana, hibom yababanane ipaipaidi, yo yababa
yana tupwa ainai himiyamiya.
35 Wuwuna yana taupaihowa mohili mamaihana nigele
yana huhuwone aidiyai iyamiya vateyai, na hesi towaho
natuna huhu holanai imiya vateyai.
36 Omiu hinage dova ebe Yaubada Natunane ilivahigomiu,
mata teina ta'i ilivahigomiu moiha.
37 Yahanapuigomiu'o ebeha omiu Abelaham yana
huhuwo, na hesi amtowotowoi ebeha am'oiye
mwalowoigau, wuwuna nigele yagu ve'ita atemiyai
amyamwauwidi.
38 Yau hava dova Tamagu ive'itagau teina alimiyai
yawalowalowedine, na omiu hesi hava dova tamamiu
ainaena ambebenalediwa hinage ampaipaihowaidine.'
39 Ta Yeisu yana walo hiyemaiha hiwalo, 'Ai tubumai
Abelaham'.
Na hinage Yeisu iwalo, 'Ebe omiu Abelaham tubunao
moiha, mumuganane ammulitaedi.

40 Na hesi omiu yami nuwatuwu vagadi ainaena ebeha amtowotowoi ta am'oiye mwalowoigau, yau Yaubada yana walo moihadi adi tauwalo mahalava. Na am'ita Abelaham mumugana nigele teya tenem dova.
41 Omiu tamamiu yana paihowa ammulimulitaedi.'
Na hibom hinage hiwalo, 'Aee, ai nigele tama budabuda. Ai tamamai ehebo bada, Yaubada.'
42 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Ebe Yaubada ibom tamamiu moiha amvelauwegau wuwuna yau Yaubada ivetamalegauma ta tupwa teina ainai yalalaomane, yau nigele yabom yagu nuwatuwuwena yayalaoma na hesi iya ivevetamalegaumane yana nuwatuwu ainaena.
43 Hava wuwuna yagu walo alimiyai nigele hiyamasele? Yahanapuiya'o wuwuna nigele yagu walomahalava amyabenale ili'ilimani.
44 Yahanapuigomiu omiu Tomodulele natunao, ainaena nuwanuwamiu na tamamiu yana nuwatuwu ampaihowaidi. Wuwuna hauga yana abavetuwuni ilau ana higa wau ibom tau'oiye mwalowoi na nigele teya amwaha dumwaluna ainai iyamiyamiya. Hauga maudoina oyamaena i'au'aubabada ta iya yana amwaha moihana eeta iya tau'oyamao tamadi.
45 Na yau hesi walo moiha alimiyai yawalowalo mahalavaedi, na nigele amyemidiyegau.
46 Vedova, howahowamiu alimiyena ehebo yaiya mumugagu yababadi iwalo mahalavaedi? Nuwana nigele howahowamiu awa? Na ebe walo moihaena ya'au'aubabada alimiyai, hava vehabana nigele amyayemidiyegaune?
47 Wuwuna ebe yaiya iya Yaubada ainaena ilaoma, iya Yaubada yana walo ana taubenali ili'ilimani. Na omiu nuwana nigele Yaubada ainaena amyalaoma, neta wuwuna nigele Yaubada yana walowone amyabenaledine.'
48 Tenem ainai Yudeyao yadi tautaubadaone Yeisu ainai hiwalo, 'Yama walo mugai ainona moiha bada imahalava'o, wuwuna awalo, owa ehebo tomowa Sameliya, na vi'avi'a alimwai imiyamiya'.
49 Na Yeisu tautaubadaone iwalo aulidi iwalo, 'Yau yabom nigele teya vi'avi'a aliguwai, wuwuna Tamagu yave'ahihiyei moiha, na omiu hesi nigele amyave'ahihiyegau.
50 Yau nigele yabom yehagu yaya'abi'abihini, na hesi ehebo Tauloina iya yehagu ana tau'abihini iya i'awa moihaegau.
51 Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya yagu walo imulitaedi moiha iya mata nigele iyamwalowoi.'
52 Ta Yudeyaone Yeisu hiwalo auli, hiwalo, 'Ahanapuigo'o moiha ebeha vi'avi'a alimwai imiyamiya, wuwuna Abelaham ahanapuiya'o ebeha iya bada imwalowoi'o, na hinage

tauwalo mahalava ahanapuidi ebeha bada himwalowoi'o, na uwalo ebe yaiya yam walo imulitaedi moiha mata nigele iyamwalowoi.

53 Yaiya towaho yede owa? Tubumai Abelaham bada imwalowoi'o, ainaena havena utowotowoi ta ebeha umwala'i gabaei. Na hinage tauwalo mahalavao bada himwalowoi'o, na yam nuwatuwu ebeha umwala'i gabaedi awa?'

54 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, 'Ebe yau yabom yawalo vetuvehaegau, agu walovetuvehaene neta ginauli awa'awawa, na Tamagu iya iwalowalo vetuvehaegaune, iya amwalo ebeha yami Yaubada.

55 Omiu nigele Yaubada amyahanapui, na hesi yau yahanapuiya'o, ebe yawalo, "Nigele, yayahanapui", mata ya'oyama, dova omiu yami oyamaone. Na hesi yahanapuiya'o ta yana walo ya'awa abiyei.

56 Na tubumiune Abelaham yana yaliyayane ebeha yagu hauga i'ita ta bada i'itaya'o ainaena iyaliyaya mwala'ina.'

57 Na Yudeyaone ainai hiwalo, 'Owa howola nigele ambolimai 50 uyalobai, na uwalo ebeha Abelaham u'itaya'o'.

58 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai, ebeha mulitai abo Abelaham itubui na yau bada yamiyamiya'.

59 Eeta Yudeyaone gaima hivaidi ebeha hi'oiye mwalowoi, na Yeisu aidiyena i'aidawanedi na vada tapwaloloyena imamahalavane.

9

Yeisu ehebo mehena gibugibuna i'abiye namwanamwa

1 Teya hauga ainai Yeisu ilaulau amwahai na towaho ehebo ilobai mamehegibugibuna na hilalabahine.

2 Na ana taumulitaone hi'ita ta Yeisu hipanivilaei, hiwalo, 'Tauve'ita, yaiya yana yababa ainaena towaho teina mamehegibugibuna na hilalabahine, iya yana yababa bo tamana na hinana yadi yababa?'

3 Eeta Yeisu iwalo aulidi, iwalo, 'Nigele iya yana yababayena, nuwana tamana na hinana, na hesi mamehegibugibuna hilabahi ta ainaena Yaubada yana paihowa wahiwahiyalana tomowa maudoidi hi'ita towahone ainai.

4 Iya ivetamalegauma yana paihowa tapaihowaidi ahubenaena wuwuna ebe masigili ilaoma nigele teya yaiya howahowana na ipaihowa.

5 Eena yau hauganane bale'uwai yamiyamiya, yau bale'u ana masele.'

6 Walo teina iwalowedi i'ovi na bale'u ihowai na tobatoba ipapaihowaine, eena tobatobane ivai ta towahonane mehenane i'a'abidine,
7 na iwalo auli iwalo, ‘Ulau ta Sailowam bwahinane ainai mehemne uuwa’. (Sailowam ana bui Vetamale.) Eeta ilau ta ihuhugune, na mehenane i'itanedine, ta ilau gwaipileuyone.
8 Na towahonane ana geluwo hi'ita na hiwalo, ‘Teina nuwana iya tau'awa'awanoiwa?’
9 Na tupwadi hiwalo, ‘Iya ainaede ta'i’.
Na tupwadi hiwalo, ‘Nigele, teya towaho. Na hesi ana oleya bada dova’.
Na towahonane iwalo, ‘Yau ainaede’.
10 Eeta hiwalo, ‘Vedova yede ta mehemwone u'i'itanedine?’
11 Na iwalo aulidi iwalo, ‘Ehebo towaho yehanaede Yeisu, tobatoba ipaihowai na mehegu i'abidi, na aliguwai iwalo, “Ulau Sailowam bwahinane ainai mehem uuwa”. Ainaena yalau ta mehegune yauwadi ta ya'i'itanedine.’
12 Eena hipanivilaei, hiwalo, ‘Haidova ainaede?’
Na towahonane iwalo, ‘Nigele yayahanapui’.

Palisiwone nuwanuwadi ginauli teina hihanapui

13-14 Yeisu ahubena tapwalolo ainai towahonane mehena tobatobaena i'a'abiye namwanamwadine, neta wuwuna towahonane hilauvaiyama Palisiwone aidiyai.
15 Na Palisiwone taumehegibugibuwa hipanivilauyowei, hiwalo, ‘Vedova ta mehemne u'i'itanedine?’
Eena iwalo aulidi iwalo, ‘Yeisu tobatoba ipaihowaidi ta meheguwai i'abi'abiyedi na we'aha ainaena yauuwane, ta meheguwone ya'i'itanedine’.
16 Na tupwadi Palisiwone hiwalo, ‘Iya taupaihowainane nigele Yaubada ainaena, wuwuna ahubena tapwalolo yana loina nigele iyamulitaei’.
Na tupwadi hinage hiwalo, ‘Vedova ta tauyababa ve'ive'ilala wahiwahiyalana teina dova ipapaihowaidine? Nuwana nigele howahowana awa?’ Tenem ainai wahei imahalava aidiyai.
17 Na hinage Palisiwone mehegibuginane hipanivilauyowei hiwalo, ‘Na owa vedova yam nuwatuwu iya mehemne i'abiye maseledine vehabana?’
Na iwalo, ‘Iya tauwalo mahalava ehebo’.
18 Na Yudeya babadaone nigele hiyayemidi ebeha towahonane mamehegibugibuna itutubuine na teina ta'i mehena i'itanedine. Eeta tamanawa yo hinanawa hiyogaedima,
19 ta hipanivilaedi hiwalo, ‘Ebeha heda teina mehegibugibuna amlalabahine? Na vedova yede ta mehenaone i'itanedine?’

20 Eena towahonane tamanawa yo hinawa Palisiwone
aidiyai hiwalo, ‘Ahanapuiya'o iya moiha natumai na hinage
mehegibugibuna alalabahine,
21 na hesi nigele ayahanapui vedova ta mehenane
i'itanedine, na hinage yaiya i'abiye namwanamwadine
nigele ayahanapui. Ta hola ampanivilaei na ibom vehabana
i'aubabada, wuwuna bada imwala'i'o.’
22 Tamana yo hinana walo teina hi'ataidi wuwuna yadi
tautaubadaone aidiyai himeheuhi. Wuwuna tautaubadaone
yadi loina himwauwidi ta ebe yaiya Yeisu i'awa Besinanaei
iya vada tapwalolowena hisosomanaei.
23 Teina wuwuna towahonane tamana yo hinana hiwalo,
‘Ibom ampanivilaei wau bada imwala'i'o’.
24 Eeta taumehegibugibuwa hiyogaeuyowei na hiwalo auli
hiwalo, ‘Havena Yeisu uno'ono'owei na Yaubada uno'owei
wuwuna iya ililivahigone na neta towahone ahanapuiya'o
iya towaho yababana.’
25 Na iwalo, ‘Nigele yayahanapui nuwana iya tauyababa
bo nigele. Na neta bada yahahanapuine ebeha meheguwone
higibu na i'abiye namwanamwadine.’
26 Na ainai hiwalo, ‘Hava ipapaihowaine ta mehemwone
u'i'itanedine?’
27 Na iwalo, ‘Bada yawalo auligomiu'o na nigele alinagu
amyabenalei. Hava wuwuna nuwanuwamiu ebeha ambe-
naliuyoi, nuwana omiu ana taumulitao awa?’
28 Tenem ainai hinahinabodai na hiwalo, ‘Owa bada ana
taumulitaede na ai Mosese ana taumulitao,
29 wuwuna bada ahanapuiya'o ebeha Yaubada
i'au'aubabada Mosese ainai, na towahone Yeisu nigele
ayahanapui havaena ilalaomane’.
30 Na towahowa aidiyai iwalo, ‘Teina ginauli palipalina
wuwuna towahonane mehegu i'abiye namwanamwadi na
nigele amyahanapui ebeha havaena ilalaomane.
31 Na bada tahanapuiya'o Yaubada nigele tauyababa
alinadi iyamulimulitaedi, na hesi ebe yaiya Yaubada
ive'ahihiyei yo yana nuwatuwu ipaihowaidi, mata Yaubada
towahonane alinana imulitaei.
32 Na bada tahanapuiya'o mugai ta wau nigele teya
yaiya tayabenalei ebeha taumehegibugibu iya'abiye
namwanamwadi.
33 Ebe towaho teina nigele Yaubada ainaena, mata nigele
howahowana ve'ive'ilala teina dova iyapaihowaidi.’
34 Ta Palisiwone taumehegibugibune hiwawalo auline
hiwalo, ‘Owa tauyababa yam hauga heda ainaena ta wau.
Ta ebeha uve'itagai yaiya owa?’ Eeta vada tapwalolowena
hiheusili ta i'aitulu gabaedine.

35 Na Yeisu towahowa wasana ibenalei ebeha vada tapwalolowena hiheusiliya'o, ta ibehaei na haugana ilobai iwalo auli iwalo, ‘Yaubada yana Besinana towahona uyemidiyei awa?’
36 Na towahowa iwalo, ‘Taubada, yaiya iya ta ainai yayemidi?’
37 Na Yeisu iwalo, ‘Towahonane teina ta'i uvinuvinununine na baidam am'au'aubabadane’.
38 Ta towahowa iwalo, ‘Bada yayemidiyego'o’, na italumiyahiwa ta ainai ipwapwagogone.
39 Na Yeisu iwalo, ‘Yau bale'uwai bada yalaoma'o ta yaloinaegomiu, ta ebe yaiyadiwo mamehegibugibudi mata hi'itanedi, na yaiyadiwo mehedi hi'ita'itanedi mata higibu’.
40 Ta Palisiwone Yeisu yana walo hibenaledi na hiwalo, ‘Vedova, ebeha ai hinage mehegibugibumai, awa?’
41 Na Yeisu iwalo aulidi iwalo, ‘Ebe omiu mamehegibugibumiu mata nigele mumuga yababadi alimiyai hiyamiyamiya, na omiu amwalo, ai mehemai a'itanedi'o, ainaena mata yami mumuga yababadi himiya vateyai’.

10

Sipi adi abwalu walo vegevegedina

1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai ebe yaiya sipi adi abwalu amwahanaena nigele iyaluwu na vali tupwaena imwalaedi'wa, iya neta tau'aivavali na taulauwunu.
2 Na ebe yaiya sipi yadi amwahaena iluwu iya adi tau'ita avivini moiha,
3 wuwuna yadi amwahane ana tau'ita avivini amwahanane mata iho'e ta sipi ana tau'ita avivinine iluwu na yana sipiwone yehadiyena iyogaedi ta alinana hibenalei na himulitaei ta himahalava maseleyai.
4 Maudoidi himahalava na adi tau'ita avivinine imugai na himulitaei wuwuna alinana hihanapuiya'o na himanahamwei.
5 Na sipiwone nigele howahowana na vali towaho himulitaei, na hesi mata ainaena hidena, wuwuna alinanane nigele hiyahanapui na hinage nigele hiyamanahamwei.’
6 Walo vegevegedi teina Yeisu iwalo mahalavaei aidiyai, na ginaulinane vehabana iwalo aulidi nigele iyamasele hibom aidiyai.

Yeisu iya tau'ita avivini sipi namwanamwana

7 Yeisu hinage iwalo aulidi iwalo, ‘Yawalo moiha alimiyai, yau sipi yadi awa'eda.

8 Na mugamugaidi tau'ita aviviniwone hilaoma, hiya
tau'aivavali na taulauwunu eeta sipiwone nigele alinadi
hiyabenaledi.
9 Yau hesi sipiwone yadi awa'eda na ebe yaiya
iya aliguwena iluwuma iya mata namwanamwa
ilobai, wuwuna hauga bagibagilina hiluwuluwu yo
himahamahalava na awahi namwanamwana hilobalobaidi,
10 na tau'aivavali yadi paihowa neta hilaoma hi'aivavali
yo hi'oiye mwalowoidi yo hinage hi'abiye yababadi,
na yau yalaoma tomowa yawahidi namwanamwana
mwaumwauna aliguwena hilobai.
11 'Na hinage aidiyai iwalo, 'Yau sipi adi tau'ita avivini
namwanamwana wuwuna yawahigu yatalamwei ta yagu
sipiwone vehabadi yamwalowoi.
12 Na ebe yaiya nigele yana sipiwo na maiha vehabana
i'ita'ita avivini, na ebe edewa manimaninina i'ita ilaolaoma
sipiwone ilauvehuludi na idena. Na edewanane sipi tup-
wadi i'oiye mwalowoidi, yo meheuhiyena sipi maudoidi
hitaubudebudeyanaedi.
13 Towahonane yana dena wuwuna wau maiha vehabana
ipaipaihowa, na sipiwone iya nigele ainaena, eeta vehabadi
nigele iyanuwanuwatuwu.
14 'Yau sipi adi tau'ita avivini namwanamwana, wuwuna
yagu sipiwone yahanapuidi na hiya hinage hihanapuigau.
15 Dova hinage Tamagu ihanapuigau na yau yahana-
puiya'o. Ta yau yawahigu bada yatalamwena'o ta yagu
sipiwone vehabadi yamwalowoi.
16 Tupwadi yagu sipiwone himiyamiya, neta hiya teina
ta'i nigele yagu abwaluwai hiyamiyamiya, hiya sipiwone
aliguwai yalauvaidima ta ebe alinagu hibenalei na hilaoma
aliguwai, na ma'adi geluwo hiyeboda ehebo, na ebe adi
tau'ita avivini ehebo ta'i.
17 Tamagu ivelauwegau moiha wuwuna yawahigu yata-
lamwei ta ebe yamwalowoi, na mulitai yawahigu yalobuyoi.
18 Nigele mata yaiya iyaloinaegau ta yamwalowoi. Yau
ta'i yatalamwegau ta yamwalowoi, eena howahowagu
yawahigu yavaiuyoi. Wuwuna teina dova Tamagu yana
nuwatuwu na hinage yana loina aliguwai.'
19 Yeisu yana walo teina vehabadi Yudeyaone hibom
aidiyai hiveta'eta'e mwala'ina, ta wahei aidiyai imahalava.
20 Na tomowa bagibagilidi hiwalo, 'Iya vi'avi'a ainai
imiyamiya ainaena i'abiye buwane. Havena yana walo
ambenabenaledi.'
21 Na tupwadi hiwalo, 'Teina nigele dova vi'avi'a yana
walo, wuwuna vi'avi'a nigele howahowana towaho meheg-
ibugibuna mehena i'abiye maseledi!'.

Yudeyaone Yeisu hita'wata'wataei

22 Bolibolimai haugana ainai na Yelusalem vada tapwalolo
mwala'ina abiyemaselena hipaihowai.
23 Eena Yeisu vada tapwalolo holanai ilowolowouhi, ehebo
biliutuhi ainai neta tauwasawasa Solomoni yana biliutuhi.
24 Tenem ainai Yudeyaone Yeisu hitowolo gwaigwaipileyei
na hiwalo auline, ‘Owa hauga maudoina nuwamai u'oi'oiye
pwanopwano na aiteya hauga ainai abo alimaiyai uwalo
mahalava moiha ebeha owa Besinana towahona?’
25 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Bada alimiyai yawalo ma-
halava'o na hesi nigele amyayemidiyegau. Na hinage pai-
howadine Tamagu yehanaena yapapaihowaidine aidiyena
bada hive'itagau'o,
26 na bada ta'i nigele amyayemidiyegau, wuwuna omiu
nigele yagu sipiwo.
27 Na yau yagu sipiwone alinagu hibenabenalei, na hiya
hinage yahanapuidi'o ta ainaena himulimulitaegau.
28 Na yawahi miyamiya ateyaina yamohedi ta nigele
mata hiyamwalowoi, eeta nigele mata yaiya nimaguwena
iya'waya'wayaidi.
29 Hiya sipiwone Tamagu imohegau, ainaena nigele teya
howahowana na Tamagu nimanaena i'wayai, wuwuna iya
ginauli maudoina imwala'i gabaedi.
30 Yau na Tamagu ehebo ta'i.’

31 Eeta Yudeyaone hinage gaima hivaidi na ebeha Yeisu
hitalai.
32 Na Yeisu i'itadi ta aidiyai iwalo, ‘Paihowa bagibagilidi
na namwanamwadi Tamagu ainaena bada yapaihowaidi'o
alimiyai, na vedova ta am'awa yabayababaegaune, ta ebeha
gaimaena amtalaigau’.

33 Na Yudeyaone Yeisu yana walowa hiyamaiha, hiwalo,
‘Nigele ebeha yam paihowa namwanamwadi vehabadi ata-
laigo, na hesi yam walo yaiyai vehabadi atalaigo, wuwuna
owa towaho mohili na uwalo ebeha owa Yaubada’.
34 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, ‘Loina lelelelena yami
Buki Ve'ahihi holanai iwalo, “Bada yawalo'o Ebeha omiu
yaubadao”.
35 Na tahanapuiya'o ebeha yana walomahalava maudoina
nigele oyama, na Buki Ve'ahihi tenemdova yana walom-
ahalava ebeha hiya Yaubada yana walo imohedi'o i'awa
yaubadaedi.
36 Eeta hava wuwuna haugana yawalo, ebeha yau
Yaubada Natuna, na yagu walone vehabana amnuwatuwu
ebeha walo awawa. Na yau ihanapuigau ta ivetamalegauma
bale'uwai yalaoma na yana paihowa yapaihowaidi.

37 Eeta am nuwatuwui ebe yau Tamagu yana paihowa
nigele yayapaihowaidi havena amyemiyemidiyegau.
38 Na hesi ebe amnuwatuwui paihowadine
yapaipaihowaidi na nigele amyayemidiyegau, bada yede
paihowadiyaone amyemidiyedi na tenem ainaena hi'abiye
gwaipilegomiu na amhanapuigau ebeha yau Tamagu
aliguwai imiyamiya na yau hinage ainai yamiyamiya.'
39 Tenem ainai Yudeyaone hitowoi na ebeha hi'abi avivini
ta nigele howahowadi, eeta Yeisu ilalaugabaidine.

40 Ilau Yolidani bwahi igeyo'awauyoi, neta Yoni yana
aba'abiye bapitaiso mugai tupwanane ainai na tenemai
imimiyane,
41 na tenem ainai tomowa bagibagilidi ainai hilaoma na
hibom hiwalo, 'Yoni nigele teya paihowa wahiwahiyalana
iyapaihowaidi, na hesi Yoni yana walomahalava towaho
teina vehabana moihana imahalava'o'.
42 Eeta tupwanane ainai tomowa bagibagilidi Yeisu
hiyemidiyei.

11

Lasalo mwalowoiyena itowolouyo

1 Ehebo towaho lovalovalana yehanaede Lasalo. Lasalo
iya Betani towahona na hinage nuhunao bwau, neta Meli na
Malida baidana himiyamiya.
2 Na Melinane iya howola mata Yeisu aena iyewoloidi yo
vahunaena iba'ilidi.
3 Na haugana nuhudine Lasalo ilovala, na nuhunaone
wasa hivetamalei Yeisu ainai hiwalo, 'Bada, am geluwo
Lasalo ilovala'.

4 Ta Yeisu wasane ibenalei na iwalo, 'Lovala teina ainona
ebeha Lasolo mata nigele yana hauga mwalowoi na hesi
Yaubada yana wahiyala tomowa maudoidi hi'ita na Yaubada
hiwalo vetuvehaeyei na hinage Natuna hiwalo vetuvehaeye-
gau'.
5 Na Yeisu Malida yo tahinane na hinage nuhudine Lasalo
ivelauwedi mwala'ina.
6 Ta hauganane wasa ibenalei ebeha Lasalo ilovala, eeta
tupwanane ainai ahubena bwau imimiyauyone.

7 Ahubena bwau hi'ovi na ana taumulitao aidiyai iwalo,
'Teina ta'i tawuyo Yudeya'.

8 Na ana taumulitaone Yeisu ainai hiwalo, 'Bada, havena
talaulau tupwanane ainai, wuwuna Yudeyaone howola ta'i
nuwanuwadi ebeha gaimaena hitalaigo'.

9 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Ahubena maudoina ainai neta
malatomtomwena ana higa ilavilavi, na ebe yaiya ahube-
naena ilau mata nigele iyalautupatupa wuwuna bale'u ana
masele imiyamiya,
10 na hesi ebe masigili ainai ilau neta mata ibe'u, wuwuna
nigele masele ainai iyamiyamiya.’

11 Yana nuwatuwu teina iwalowedi i'ovi na iwalouyo
iwalo, ‘Ada gelune Lasalo bada i'eno i'iwahi'o ainaena talau
na yavanoi’.

12 Na ana taumulitaone hiwalo, ‘Bada, unuwatuwui ebeha
i'eno i'iwahi neta mata inamwanamwa’.
13 Na Yeisu yana walo ainona ebeha Lasalo bada
imwalowoi'o, na hesi ana taumulitaone yadi nuwatuwu
ebeha moiha i'eno i'iwahi'o vehabana iwalowalone.
14 Eeta Yeisu aidiyai iwalo mahalava moiha, iwalo, ‘Lasalo
bada imwalowoi'o,
15 na yayaliyaya wuwuna yana mwalowoine nigele
ainai yayamiyamiya na ainaena yagu paihowa am'ita na
amyemidiyegau. Inamwanamwa bada talau na ta'ita.’

16 Na Tomasi iya yehana himwauwi patubwau, i'apuhini
na ana geluwo aidiyai iwalo, ‘Badagi yada tauve'ita baidada
talau na ebe imwalowoi ita hinage tamwalowoi’.

17 Haugana Yeisu ilaoma Betani vahalinai wasa ibenalei
ebeha ahubena vehopali i'ovi'o aidiyai Lasalo himwauwiya'o
magaiyai.
18 Betani na Yelusalem nigele amwaha daodao,
19 eeta Yudeyaone bagibagilidi mayadi atemuyamuya hi-
laoma ebeha Malida na Meli nuwadi tupwana hi'abiye
namwanamwadi nuhudine vehabana.
20 Na Malida wasa ibenalei ebeha Yeisu ilalaoma, eeta
imahalava Yeisu habi lawenama, na tahinane Meli vadai
imiyamiya.

21 Malida Yeisu ilobai na ainai iwalo, ‘Bada, ebe owa
mwalona teinai umiyamiya, nigele mata nuhugune
iyamwalowoi.
22 Na yahanapuiya'o ebeha hauga teina ebe hava veha-
bana Yaubada ainai u'awanoi mata imohego ta'i.’

23 Eeta Yeisu Malida ainai iwalo, ‘Nuhumne
mwalowoiyena mata itowolouyo’.

24 Na waihiune iwalo, ‘Ehe, yahanapuiya'o ebeha mulitai
hauga yana aba'ovi ainai mwalowoiyena abo itowolouyo’.

25 Na Yeisu iwalo, ‘Yau towolouyo wuwuna yo hinage
yawahi moiha. Ainaena ebe yaiya iyemidiyegau, na hau-
gana imwalowoi mata yawahi miyamiya vateyaina ilobai.

26 Na ebe yaiyadiwo hiya mayawahidi hiyemidiyegau
mata nigele hiyamwalowoi. Na owa vedova? Yagu walo
teina vehabana uyemidiyegau bo nigele?'
27 Na Malida iwalo, 'Bada, yayemidiyego ebeha owa Be-
sibesinanam, Yaubada Natuna bale'uwai ulaoma'.
28 Malida yana walo tuluhanai ilau gwaipile vadai na
tahina Meli ainai iwalo dawani, iwalo, 'Tauve'itawa bada
ilaoma'o na ipanipanivilaego'.
29 Haugana Meli ibenalei, itowolo mwayamwayau ta
imamahalavane habi itana.
30 Na Yeisu howola nigele iyalaoma dalavai, na hesi tup-
wanane ainai Malida ilolobaiwa imiyamiya.
31 Na Yudeyaone hiya Meli baidanao vadai hidoudou, Meli
yana lau hi'ita na yadi nuwatuwu ebeha ilalau magaiyai habi
dou, ta tuluhanaena hilalaune.
32 Meli tupwanane ainai imahalava ta Yeisu i'ita, na
mehenai ipwagogo aitulu na ainai iwalo, 'Bada, ebe owa
teinai umiyamiya mata nigele nuhugune iyamwalowoi'.
33 Na tenem ainai Yeisu Meli yana dou i'ita na hinage
Yudeyaone hiya baidanao hilaoma yadi dou hinage i'itadi na
atena imuya, na nuwana iyababa mwala'ina.
34 Na aidiyai ipanivila iwalo, 'Havaidova ainai ana maga-
ine?'
Na hiwalo, 'Bada, ulaoma ta ave'itago'.
35 Na Yeisu hinage idou.
36 Na Yudeyaone Yeisu yana dou hi'ita, eeta hiwalo, 'Moiha
ana gelune ivelauwei mwala'ina'.
37 Na tupwadi aidiyena hiwalo, 'Yeisu iya tauwahiyala,
na howahowana mehegibugibudi mehedi i'abiye maseledi
awa? Na vedova ta nigele iyalaoma lavinai na ana gelune
iyalauyeyawahaine ta havena imwalomwalowoi.'
38 Yeisu mayana nuwayababa na ihae magai ainai, na
magaine bada duluva ta ana awa'edane gaima mwala'ina
ainaena hive'eno'auhine.
39 Eena Yeisu boda aidiyai iwalo, 'Gaimane amvaivehulu'.
Na Malida iya taumwalowoiwa nuhunane iwalo, 'Bada,
bada ibova'o, wuwuna ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai
himwamwauwine'.
40 Na Yeisu Malida ainai iwalo, 'Wau yawalo mahalava
alimwai ebeha ebe uyemidiyegau mata Yaubada yana
wahiyala abo u'ita'.
41 Eeta gaimane hivaivehulu na Yeisu i'ita hae na i'awanoi,
iwalo, 'Tamagu yauwedo mwala'ina, wuwuna hauga mau-
doina alinagu ubenabenaledi.

42 Na teina ya'awa'awanoine tomowa teina vehabadi ta
ebe yam wahiyala hi'ita na hiyemidi moiha ebeha owa
uvetamalegaumane.'
43 Eeta yana awanoi tuluhanai alinana mwala'ina iyoga
iwalo, 'Lasalo, umahalavama!'
44 Na taumwalowoiwa ma'ana huma imamahalavamane,
wuwuna nimana yo aena na hinage maninane ale'owena
hihuma, eena boda iwalo aulidi, iwalo, 'Amlivahi vehulu na
am'abigabaei ta ilau'.

Yudeyaone nuwanuwadi Yeisu hi'oiye mwalowoi

45 Tenem ainai Yudeyaone Meli ana taubo'ewone Yeisu
yana paihowa hi'ita, na bagibagilidi hiyemidiyei moiha,
46 na hesi tupwadi nigele hiyayemidiyei, ta hilau gwaipile
Palisiwone aidiyai hiwalo mahalava hava dova hi'itaya'o
Yeisu ipapaihowaine.
47 Ta Palisiwone na taupwaoliwo mayadi babadao mau-
doidi himiya ahaidi na hiwalo, 'Towahone hava ainai mata
tapaihowai? Wuwuna paihowa wahiwahiyaladi ipaipai-
howaidi.
48 Na ebe nigele hava ainai tayapaihowai mata tomowa
maudoidi ainai hiyemidi na Lomaone yadi loina imahalava
ta yada vada tapwalolo na hinage yada boda maudoidi
hi'abiye yababadi.'
49 Na ehebo aidiyena yehanaede Kayapasi iya bolimai
tenem ainai taupwaoli yadi taubada mwala'ina, ana gelu-
wone iwalo aulidi iwalo, 'Omiu ta'i nuwapwanopwanomiu!
50 Ainaena nigele amyanuwamasele ebeha ginauli
namwanamwana alidai imahalava neta ehebo towaho
imwalowoi tomowa maudoida vehabada. Na nigele ana
ita namwanamwana ebe ita Yudeyaone yada boda hi'abiye
yababa.'
51 Na Kayapasi walo teina i'a'ataidine nigele iya yana
nuwatuwuwena, na hesi bolimai tenem ainai iya taupwaoli
yadi taubada mwala'ina. Ainaena hauga tenem ainai iwalo
mahalava howola abo Yeisu mata imwalowoi Yudeyaone
bodadi vehabadi.
52 Na nigele ebeha Yudeyaone hiya vehabadi na hesi
tupwa maudoidi aidiyai Yaubada yana tomowao ilau-
gogoidima ta hiveboda ehebo.
53 Ahubenanane tenem ainai tauloinaone yadi loina
himwau na ebeha Yeisu hi'oiye mwalowoi.
54 Tenem ainai Yeisu nigele Yudeyaone mehediyai
iyalowolowouhi, eeta ilaugabaidi ta ilau nu'ula papalinai
ehebo dalava yehanaede Ipileim ainai, na tenemai ma'ana
taumulitao himiyamiya.

55 Na hauganane ainai Yudeyaone yadi Buidi'wa guyauna
ana hauga muhamuhana ta tomowa bagibagilidi yadi
dalavaena hihae Yelusalem habi abiye maseledi abo mulitai
Buidi'wa hipaihowai.
56 Tenem ainai Yeisu hibehaei, na yadi behane ainai
vada tapwalolo vahalinai hitowotowolo na hibom aidiyai
hiwalo auliyoidi hiwalo, 'Vedova yami nuwatuwu? Moiha
towahonane nigele mata iyalaoma guyau teina ainai awa?'
57 Taupwaoliwo yadi babadao na hinage Palisiwone to-
mowa aidiyai hiloina neta ebe teya tupwa ainai Yeisu
hilobai hiwalo mahalava mwayamwayau babadaone aidiyai
ta Yeisu hi'abi avivini.

12

Yeisu ana yewoloi vehabana

1 Ahubena 6 hiha'waha'wana na Buidi'wa guyauna hipai-
howai, na Yeisu ilau Betani Lasalo yana dalavai, iya
mwalona mwalowoiyena Yeisu i'abiye towolouyoine.
2 Na nemai ai'ai hilauliga Yeisu vehabana, na Malida
ilauhuwa, ta Lasalo yo Yeisu mayana bodao himiyagogoi ta
hi'ai'ai.
3 Na Meli woloi dova oiwaga, ana maiha mwala'ina, ivai
ta Yeisu aenai ihihiwaine. Mulitai abo Meli ipwagogo ta
vahunaena Yeisu aena ibaba'ilidine. Na woloiwa panena
mwala'ina ainaena vadane ilau'auhi.
4 Eena Yudasa Isakaliyota, ibom ehebo Yeisu ana tau-
mulita yo hinage iya mata mulitai Yeisu i'alomagigiyei in-
uwanuwatuwu ta iwalo,
5 'Hava vehabana ta woloine nigele iyagimwalaei ta ana
maiha dova 300 kina iyavai ta tauwewelohe iyahaguidine?'
6 Yudasa yana walo nigele teina walo moiha ebeha
tauwewelohe vehabadi, na hesi ibom vehabana, wuwuna
iya tau'aivavali ehebo, na hinage Yeisu mayana taumuli-
tao yadi mane ana tau'ita avivini, na manenane ainaena
i'ai'aivavali.
7 Eeta Yeisu iwalolau Yudasa ainai iwalo, 'Badagi, havena
waihiu teina u'ulu'ulumiyanei. Wuwuna hava teina
aliguwai ipapaihowaine neta agu mwau magai vehabana.
8 Na tauwewelohe uwawalowedine hauga maudoina va-
halimiwai mata himiyamiya, na yau hesi nigele hauga
daodaona mata baidamiu tayamiyamiya.'
9 Ta Yudeya bodadi Yeisu wasana hibenalei ebeha Betani
ainai imiyamiya, ta dalavanane ainai hilalaune. Yadi lau
wuwuna ebeha nuwanuwadi Yeisu hi'ita, yo hinage Lasalo
hi'ita, ibom mwalowoiyena Yeisu yana walowena i'abiye
towolone.

10-11 Tenem ainai Lasalo hi'i'itane na Yudeya bagibagilidi
yadi taumugaiwo yadi loina hita'wata'wataedi na Yeisu ibom
hiyemidiyei, eeta taupwaoli mwalamwala'idi hiloina toyawa
ta ebeha Lasalo hi'oiye mwalowoi.

Yeisu yana luwu Yelusalem

12 I'ahubena na boda mwala'ina hilaoma Buidi'wa
guyauna ainai ta Yeisu wasana hibenalei ebeha ilalaoma
Yelusalem.
13 Eeta luwuluwu hivaidi ta himahalava habi lauvaina na
hiwuiwui alinadi mwala'ina hiwalo:
‘Hosana!
Ano'owego Bada!
Yaubada yehanaena ulaoma
uvetauloina mwala'ina Isileli alimaiyai.’
14 Na Yeisu lagulagu yehana ase ainai igelu ta ilaulau, dova
mwalo Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava iwalo:
15 ‘Saiyoni dalava didigana tomowamiu havena ammeheme-
heuhi.
Teina hauga yami tauwasawasa bada iluluwuwa al-
imiyai,
lagulagu ase yauyaubona ainai igelu.’
16 Hauganane tenem ainai ana taumulitao nigele walone
vehabana hiyanuwamasele, na hesi Yeisu yana towolouyo
wasawasana abo nuwadiyena ihae neta Buki Ve'ahihi
hilelelelewa ainona imamahalavane.
17 Eena tupwadi mwalona mehediyai Yeisu Lasalo ma-
gaiyena iyogaei na mwalowoiyena itowolouyo, bada hi-
lao'o adi geluwo aidiyai, ta wasanane hiwalo mahalavaei
amwaha daodaowai.
18 Tenem ainai Yudeya bagibagilidi Yeisu yana paihowa
wahiwahiyalana wasana hibenalei, Eeta hilaoma habi itana.
19 Eeta Palisiwone hibom aidiyai hiwalo, ‘Am'ita, yada
wahiyala bada i'ovi'o, wuwuna tomowa maudoidi Yeisu
yana boda aidiyai hilaulau’.

Tupwadi Gilisi nuwanuwadi na Yeisu hi'ita

20 Guyaune ainai tupwadi Gilisiwone ahi'ahipudiyai
himiyamiya na hiya habi tapwalolo ta hihae Yelusalem
Buidi'wane guyauna ainai.
21 Na taumiya Gilisi mayadi panivila hilau Pilipi ainai. Na
Pilipi iya Bedesaida towahona, neta Galili tupwanai. Eeta
hilau hipanivilaei ebe Yeisu hi'ita.
22 Na Pilipi ilau ta Andulu ainai iwalo mahalava ta hitau
bwau Yeisu ainai hilaoma ta taumiya Gilisi yadi nuwatuwu
hiwawalo mahalavaeine.

23 Ta Yeisu Gilisiwone yadi walo iyemaiha iwalo, ‘Hauga
bada imahalava'o na Tomowa Moihagu yagu wasawasa
yalobai.
24 Yawalo moiha alimiyai, ebe patu bale'u ainai ta'umai,
mulitai bale'u holanai ipwaha, na holanaena mata i'ini yo
i'aino namwanamwa yo mwala'idi.
25 Omiu dova hinage patu ebe yawahimiu amnuwavidi
mata amvetaudawanidi na ebe yawahimiu amtalamwedi,
hauga ilalaoma ainai yawahi miyamiya vateyaina mata
amlobai.
26 Ainaena ebe yaiya nuwanuwana na aliguwai ivetaupai-
howa, mugai imulitaegau, yo hinage ebe yaiya vehabagu
ivetau paihowa Tamagu i'awa namwanamwaei.’

Yeisu yana mwalowoi vehabana iwalo mahalava

27 ‘Hauga teina ainai nuwagu ivitai mwala'ina, ta vedova
mata yagu awa'awanoine? Ta vitai teina ainai Tamagu
ivaivehulugau. Nuwana havena tenem dova ya'awa'awanoi,
wuwuna vitai teina iya vehabana yalalaomane.
28 Na hesi ya'awanoi na Tamagu ainai yawalo, ‘Tamagu,
yeham u'abihini!’.
Eena ehebo alina galewaena hibenalei, iwalo, ‘Yehagu
bada ya'abihiniya'o na mulitai abo ya'abihiniyoi’.
29 Na bodaone tenem ainai hitowotowolo, alinane hi-
benalei ta hiwalo, ‘Tutu idagudagugune’.
Tupwadi hiwalo, ‘Nigele, tausagenawasa hesi ainai
i'au'aubabadane’.
30 Mulitai Yeisu aidiyai iwalo, ‘Alinane ambebenaleine
nigele yau vehabagu na hesi omiu vehabamiu.
31 Hauga teina bada imahalava'o yo tauyababa bale'uwai
himiyamiya Yaubada iloinaedi, yo hinage bale'u teina ana
tauloina Tomodulele mata igabaei aituluwei.
32 Na yau bale'uwena hi'abihinigau aiwa ainai, ta tomowa
maudoidi yaniulidima aliguwai.’
33 Eeta tenem dova Yeisu ive'itadi, vedova yana mwalowoi.
34 Bodaone yana walo hibenalei ta hiyemaiha, hiwalo,
‘Yama Buki Ve'ahihi iwalo mahalava ebeha Yaubada yana
Besinana miyamiya vateyaina, na vedova ta uwalo mata
Towahonane hi'abihini? Yaiya teina Towaho?’
35 Yeisu iwalo, ‘Hauga ubwa'ubwana ainai masele alimiyai
imiyamiya ta teina hauga maselene ainai amlau. Wuwuna
ebe yaiya guguyou ainai ilau mata nigele amwaha iya'ita
lobai.
36 Teina haugane masele alimiyai imiyamiya, ta maselene
amyemidiyei, omiu masele natunao.’ Yeisu yana walo teina
i'ataidi na ilaugabaidi ta aidiyena i'a'aidawanine.

37 Yeisu bada ve'ive'ilala bahudi ive'itadi'o na bada ta'i
nigele hiyayemidi.
38 Ainaena dova tauwalo mahalava Aisaya mwalona Buki
Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa, iyemala moiha'o, haugana
iwalo:
"Bada, wasanane awalo mahalavaena'o, na nigele teya yaiya
iyayemidiyedi? Yam wahiyala bada hi'itaya'o na
nigele hiyayemidi."
39 Na hibom nigele hiyayemidi wuwuna Aisaya hinage
Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:
40 'Yaubada bada mehedi i'abiye gibudi'o,
yo hinage yadi nuwatuwu i'abi auhidi'o,
Eeta nigele howahowana ta mehediyena hi'itadi,
na nigele howahowadi yadi nuwatuwu ainaena hanapu
hivai,
na nigele howahowadi hi'ita gwaipilema aliguwai
ta ebe ya'abiye namwanamwadi.'
41 Aisaya walo i'ataidi wuwuna Besinana yana wasawasa
i'ita mugaiyedi'o, eeta vehabana iwalo mahalavaedi.
42 Tenem ainai Yudeyaone adi taumugaiwo tupwana bag-
ibagilidi Yeisu hiyemidiyei, na nigele hiyawalo mahalava,
wuwuna Palisiwone himeheuhedi, mata dova vada tap-
walololowena hivaivehuludi.
43 Hiya nuwanuwadi hino'owedi ainaena Yaubada nigele
nuwadi.
44 Yeisu boda aidiyai iwalo mahalava iwalo, 'Ebe
yaiyadiwo omiu amyemidiyegau, agu tauvetamale hinage
amyemidiyei.
45 Na yaiyadiwo omiu am'itagau'o, agu tauvetamalene
bada am'itaya'o.
46 Yau maseleyede teina yalaoma bale'uwai ta ebe
yaiyadiwo amyemidiyegau nigele hinage guguyou ainai
amyamiyamiya.
47 'Na ebe yaiya alinagu ibenalei na nigele iyamulitaedi,
nigele mata yababa vehabana yayalauvetalaei. Wuwuna
yau yalaoma nigele habi lauvetala na hesi tomowa habi
livahidi.
48 Eeta ebe yaiya owa uta'wata'wataegau yo hinage yagu
walo uta'wata'wataedi, hauga yana aba'ovi ainai loina
ulobai, nigele aliguwena na hesi yagu walowo aidiyena mata
ulobai.
49 Wuwuna walowone nigele yagu nuwatuwuwena, na
hesi agu tauvetamalene hava dova ivenuwamwauwegauwa
yawalo mahalava alimiyai.
50 Na yana venuwamwau yahanapuiya'o yawahi
miyamiya vateyaina ainai imiyamiya. Ainaena hava

Tamagu yana venuwamwau aliguwai teina dova yawalowalowedine.'

13

Yeisu ana taumulitao aedi iuwadi

1 Bada hauga iu'iuna na Buidi'wa guyauna ana ahubena ebe hipaihowai, ta Yeisu ihanapuiya'o bada yana hauga imamahalava na bale'u teina ilaugabaei na iwuyo Tamana ainai. Hesi Yeisu yana bodao i'atemuyamuyaedi mwala'ina, hauga yana abavetuwuni ta ilaoma yana aba'ovi.

2 Na Tomodulele bada Yudasa ainai iluwu'o ta ivenuwamwauwena'o ebeha Yeisu ihuhulaei. Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna. Eeta yadi ai ainai

3 Yeisu bada ihanapuiya'o ebeha Yaubada ginauli maudoidi imohena'o ta ibom iloina, yo hinage ihanapuiya'o iya Yaubada ainaena ilaoma yo hinage mata Yaubada ainai ilau gwaipile.

4 Ainaena yadi aba'aiyena Yeisu itowolo ta ana luwuluwu ivai vehuludi na tawelo ivai ta ilau tulituliyei.

5 Na bwahi ihiwai gaeba mwala'ina ainai na ivetuwuni ta ana taumulitao aedi iuwadi na mulitai tawelowa ilalau tulituliyeiwa ainaena aedi iba'ilidi.

6 Na haugana Yeisu ilaoma Saimoni Pita ainai, Pita iwalo, 'Bada, havena aegu uwuwawuwadi'.

7 Na Yeisu iwalo, 'Nigele uyahanapui hava wau yapaipaihowaidi alimwai na hesi howola abo uhanapuidi'.

8 Na Pita Yeisu ainai iwalo, 'Havena hinage teya hauga aegu uuwauwadi.'

Eena Yeisu Pita yana walo iyemaiha, iwalo, 'Ebe nigele aem yayauwadi owa nigele augelu'.

9 Eeta Saimoni Pita italam, iwalo, 'Bada, ausala. Na hesi havena ae'a'avagu, na nimagu yo vahugu uwuwadi'.

10 Na Yeisu iwalo, 'Ebe yaiyadiwo omiu bada amhugu'o, howahowana ae'a'avamiu am'uwadi na ainaena taumiu maudoina imasele. Bada omiu ammasele'o, na hesi nigele maudoimiu.'

11 Yeisu bada ihanapu mugaiyena'o yaiya iya howola abo ihuhulaei, eeta iwalo, 'Nigele maudoimiu amyamasele'.

12 Eeta aedi iuuwadi'o ta ana luwuluwu ili'wauyoi ta imiyauyo na aidiyai i'aubabada, iwalo, 'Amhanapuiya'o hava yapaipaihowaine alimiyai?

13 Omiu amyogaigau'o ebeha yau Tauve'ita, na hinage yami Bada, ta neta walo moiha.

14 Yau yami Bada yo hinage Tauve'ita na bada aemi yauwadi'o, ainaena omiu amve'ao'aonaegau ta hinage ami geluwo aedi amuwadi,

15 dova hava teina yave'ive'itaedi alimiyai
amve'ao'aonaedi ta ampaihowaidi ami geluwo aidiyai.
16 Na yawalo moiha alimiyai mata nigele teya taupaihowa
yana taubada iyadi'wai, yo nigele mata teya tauyewasa ana
tauvetamale iyataudi'wai.
17 Ainaena ve'itao teina amhanahanapuidi na ebe am-
paipaihowaidi mata awanamwanamwa amlobaidi.
18 'Ginauli teina nigele ebeha maudoimiu vehabamiu
yayawalowalo, na hesi hiya yavesinuwaedi'o vehabadi
yawalowalone, na Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya
towaho vehabana iwalo:
"'Towaho teina iya ai'ai yamohei, itaugwaipile ta
ive'alehaegau."
19 'Ginaulidine teina alimiyai yawalo mahalavaedi'o
mulitai abo himahalava, ta ebe haugana himahalava
amyemidiyegau ta'i.
20 'Moiha, mulitai abo yavetamalegomiu boda aidiyai na
ebe yaiya i'abiye yaliyayagomiu, neta yau i'abiye yaliyaya-
gau na ebe yaiya i'abiye yaliyayagau agu tauvetamalene
i'abiye yaliyaya.'

Yeisu ana huhula vehabana iwalo mahalava
21 Yeisu ginauliwone teina iwalowedi'o ta nuwana ivitai
mwala'ina, eeta ana taumulitao aidiyai iwalo mahalava
iwalo, 'Yawalo moiha alimiyai ehebo alimiyena mata ihuhu-
laegau'.
22 Na ana taumulitao maudoidi hibom hivinuvinunuyoidi,
ta nuwadi ipwanopwano mwala'ina. Wuwuna yana walo
ana maselene nigele hiyahanapui.
23 Na ehebo ana taumulita, ibom Yeisu ana gelu moiha
iduivahali Yeisu ainai,
24 na Saimoni Pita nimanaena iwalo, 'Upanivilaei yaiya
vehabana iwalowalone'.
25 Eeta iduivahali ili'ilimani Yeisu ainai na talinanai iwalo-
himhim, iwalo, 'Bada, yaiya vehabana uwalowalone?'
26 Ta Yeisu iwalo auli, iwalo, 'Mata beledi yatomwahi ta
yayebuta na yamohei, iya neta towahonaede'. Eeta Yeisu
beledine iu'iuna ivai ta iyebuta ta Yudasa imomoheine,
Yudasa iya Saimoni Isakaliyota natuna.
27 Hauganane Yudasa beledi ivai Tomodulele iluwu ainai.
Ta Yeisu Yudasa iwalo auli, 'Umwayamwayau ta yam
nuwatuwu upaihowai.'
28 Na hiya Yeisu baidanao hi'a'aine nigele teya yaiya
aidiyena iyahanapui hava Yeisu vehabana iwalowalone.
29 Yudasa iya yadi mane ana tau'ita'ita avivini, eeta yadi
nuwatuwu ebeha Yeisu iwalo auli ta Yudasa ilalau yadi

guyau pwalawana iyemaihadi, bo ilalau tupwana mane tauwewelohe imohedi.
30 Eeta Yudasa belediwa i'ai, na mwayamwayauwena imahalava maseleyai. Neta bada imasigili'o.

Loina vauvauna Yeisu ainaena

31 Yudasa bada ilaugabaidi'o, na Yeisu iwalo aulidi, iwalo, ‘Yagu hauga bada imahalava'o na mata yau Tomowa Moih-agu yagu wasawasa imahalava yo Yaubada yana wasawasa hinage yayemahalava.
32 Na ebe aliguwena Yaubada yana wasawasa i'abiye mahalava, yau hinage Natuna mata i'abiye wasawasaegau ta yagu wasawasane i'abiye mahalava mwayamwayauwei.
33 ‘Natuguwao, hauga iu'iu alilina ainai yau baidamiu, na mulitai ambehaegau, dova mwalona Yudeyaone aidiyai yawalo mahalava'o, yawalo, tupwanane ainai yalaulaune omiu nigele howahowamiu na ainai amlaowa.
34 ‘Ainaena omiu hinage teina hauga loina vauvauna yamohegomiu, neta atemiyena amvelau ehebo ehebo ainai, dova yau yavevelauwegomiune,
35 ta yami velau ainaena tomowa bodadi hihanapui ebeha omiu agu taumulitao.’

Pita yana uvala Yeisu iwalo mahalavaei

36 Ainaena Saimoni Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Bada, havaidova mata ulalau?’
Ta Yeisu iwalo, ‘Nigele howahowam na hauga teina ainai umulitaegau, na hesi howola abo umulitaegau tupwanane ainai’.
37 Eena Pita Yeisu ipanivilaei, iwalo, ‘Bada, hava wuwuna teina hauga havena yamulimulitaego? Bada yatalam'o ta vehabam howahowana yamwalowoi.’
38 Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yam walo aliguwai nigele yaya'awa moihayei, na yawalo moiha alimiwai ebeha mata masigili teina ainai uuvalaegau mai tonuga, na mulitai am'am idou’.

14

Yeisu iya yada amwaha Tamada ainai

1 Yeisu iguguyeidi iwalo, ‘Havena am'alu'aluwagavai, na hesi Yaubada amyemidiyei, yo hinage yau amyemidiyegau.
2 Na Tamagu yana tupwa ainai aba'aiyawasi bahudi. Ainaena yalalau ta yami abamiya ya'atububuni. Ebe teina nigele walo moiha, mata nigele teina dova yayawalo ma-halava alimiyai.

3 Na ebe yalau na yami abamiya ya'atububuni, howola
abo yawuyoma na yalauvaigomiu ta tupwanae ainai
yamiyamiyane omiu hinage ainai ammiyamiya.
4 Na amwahanane ainai yalaulaune bada amhanapuiya'o.'
5 Eeta Tomasi iwalo, 'Bada, aiteya amwaha ainaena
ulaulaune? Vedova ebe amwahanane ahanapui?'
6 Na Yeisu Tomasi ainai iwalo, 'Yau amwahaede, na
yau walomoiha yo yau yawahimiu wuwudi. Ebe yaiya
nuwanuwana na ilau Tamagu ainai, nigele teya amwaha
iyamiyamiya, neta bada yau ta'i.'
7 Na Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Yau bada amhana-
puigau'o, ainaena Tamagu amhanapuiya'o. Moiha, Tamagu
bada amhanapuiya'o, yo hinage am'itaya'o.'
8 Na Pilipi Yeisu ainai iwalo, 'Bada, nuwanuwamai na
Tamamne uve'itagai neta bada ainaede'.
9 Eeta Yeisu Pilipi ainai iwalo, 'Hauga daodaona al-
imiyai yamiyamiya na nigele amyahanapuigau? Na
yaiyadiwo omiu bada am'itagau'o, omiu hinage Tamagu
bada am'itaya'o yo amhanapuiya'o. Eeta hava vehabana
uwalo "Tamamne uve'itagai"?
10 Nuwana nigele uyayemidiyegau ebeha yau Tamagu
ainai yamiyamiya, na hinage Tamagu ibom aliguwai
imiyamiya, awa? Walowone bada yawalowedi'o alimiyai
nigele yau yagu walo na hesi Tamagu ainaena, wuwuna
ibom aliguwai imiyamiya, yo hinage aliguwena yana pai-
howa ipaipaihowaidi.
11 Teina hauga amyemidiyegau neta yau Tamagu ainai
yamiyamiya, na Tamagu hinage iya aliguwai imiyamiya.
Na ebe yagu walowone nigele amyayemidiyedi, yede yagu
paihowaone wahiwahiyaladine amnuwatuwu avivinidi, ta
ainaena ebe amyemidiyegau.
12 Na yawalo moiha alimiyai, ebe yaiyadiwo omiu
amyemidiyegau, mata paihowa wahiwahiyaladi yapaipai-
howaidiwa omiu hinage dova mata ampaihowaidi, yo hi-
nage howola abo paihowa wahiwahiyala alilidi am'abiye
mahalavadi, wuwuna yau yalalau Tamagu ainai.
13 Ebe hava dova nuwanuwamiu na yehaguwena
am'awanoi, yamohegomiu ta'i, na neta ainaena Tamagu
yana wasawasa ilobai yagu paihowa ainaena.
14 Ebe teya ginauli vehabana yehaguwena am'awanoi
mata yapaihowai ta'i.'

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

15 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, 'Ebe amvelauwegau, yagu
loina am'awa abiyedi,

16 na howola abo Tamagu ainai ya'awanoi ta ami Tauhagu
ehebo imohegomiu. Iya Tauhagune, Alu'aluwa moiha yo
dumwadumwaluna, ta iya alimiyai imiya vateyai.
17 Na hiya taumiya bale'u nigele howahowadi ta
Alu'aluwane hilauvai, wuwuna ana oleya nigele hiya'ita
yo nigele hiyahanapui. Na hesi Tauhagune amhanapuiya'o
iya hauga maudoina atemiyai imiyamiya.
18 Mata nigele yayalaugabaigomiu, ta dova sinasinage-
hemiu, wuwuna mata yalau gwaipileuyoma.
19 Na hauga muhamuhana ainai mata yalaugabaigomiu,
ta nigele mata taumiya bale'u hiya'itauyoigau, na omiu
howola abo am'itagau mayawahigu yamiyamiya, ainaena
omiu hinage dova mayawahimiu ammiyamiya.
20 Na hauganane tenem ainai amhanapuigau ebeha yau
Tamagu ainai yamiyamiya, na omiu aliguwai ammiyamiya
na yau alimiyai yamiyamiya.
21 Ebe yaiya owa yagu loina uhanapuidi yo uyemidiyedi,
owa bada uvelauwegau'o. Eena Tamagu hinage ive-
lauwego'o yo yau hinage yavelauwego na yave'itauyowegau
alimwai.'
22 Ehebo Yudasa (iya nigele Yudasa Isakaliyota) Yeisu ainai
iwalo, 'Bada, vedova ta abom alimaiyai mata umahalavauyo
na nigele taumiya bale'u aidiyai?'
23 Na Yeisu ainai iwalo, 'Ebe owa yaiya uvelauwegau yagu
walo umulitaedi, eeta Tamagu mata ivelauwego, yo ainaena
Tamagu baidagu alaowa alimwai, ta owa baidamai tamiya
toyawa.
24 Na ebe owa yaiya nigele uyavelauwegau, owa yagu walo
nigele uyamulitaedi, na yagu walo nigele uyayemidiyedi. Na
walone neta ambebenaledine nigele aliguwena, na hesi iya
agu tauvetamale Yaubada ainaena.
25 'Ginauli teina yawalo auligomiu'o haugana yau
baidamiu tamiyamiya,
26 na howola Tauhagune, yehaguwena Yaubada ivetamale-
nama iya Alu'aluwa Ve'ahihi, ibom mata ginauli bahudi
ive'itagomiu, yo hinage walowone maudoidi yawalowalowe-
dine ivenuwamwauwegomiu.
27 Teina na yalau vehulugomiu, ainaena yagu
nuwadaumwali yamwauwi, na nuwadaumwalinane nigele
dova taumiya bale'u yadi nuwadaumwali. Eeta havena
am'alu'aluwagavai bo ammehemeheuhi.
28 'Yagu walo bada ambenalena'o ebeha howola mata
yalau na mulitai abo yawuyoma alimiyai. Na ebe omiu
amvelauwegau, yagu laune Tamadane ainai vehabana
amyaliyaya, wuwuna Tamadane iya imwala'i gabaegau.

29 Hauga teina ainai ginaulidine yawalo mahalavaedi
alimiyai, ta ebe hauga ilalaoma ainai himahalava, neta yagu
walone am'awa moihaedi.
30 Mata nigele hauga daodaona ya'au'aubabada alimiyai,
wuwuna bale'u ana tauloina, Tomodulele, ilalaoma, na iya
nigele teya yana wahiyala aliguwai,
31 na agu loina hesi Tamagu ainaena hauga maudoina
yapaipaihowaidi, ta teina ainaena taumiya bale'u hihanapui
ebeha Tamagu yavelauwei.
'Badagi! Amtowolo, talau.'

15

Yeisu iya aiwa ainona moiha

1 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Yau aiwa ainona moiha,
waini aiwana dova, na Tamagu iya taupaihowa.
2 Na ebe lagalagaguwone nigele hiya'aino, mata itom
vehuludi; na ebe lagalagaguwone ainodi imwauwidi, igula
yawahidi ta ebe hi'aino ili'ilimani.
3 Na omiu dova yagu walo ainaena bada yagu-
layawahigomiu'o.
4 Eeta omiu aliguwai ammiyamiya, yau hinage al-
imiyai yamiyamiya. Wuwuna ebe omiu nigele aliguwai
amyamiyamiya, mata nigele amya'aino ili'ilimani. Dova
ebe aiwa lagalagana nigele aiwana ainai iyamiyamiya, mata
nigele iya'aino.
5 'Yau aiwa'ahipuna na omiu lagalagaguwao, eeta ebe
yaiya aliguwai imiyamiya, i'aino ili'ilimani. Wuwuna ebe
yau nigele, mata nigele hava teya namwanamwana amya-
paihowai.
6 Na ebe yaiya iya nigele aliguwai iyamiyamiya, mata
hitom vehulu ta iwelai, ta lagalaga tomtom vehuludi hi-
tanoidi ta aiwa ala'alahina ainai higabudi.
7 Na ebe aliguwai ammiyamiya na hinage yagu walo
alimiyai imiyamiya, na ebe hava nuwanuwamiu am'awanoi
mata amlobaidi.
8 Ebe ammulitaegau moiha, ainomiu hinamwanamwa, na
ainaena Tamagu yana wasawasa tomowa hi'ita.
9 'Tamagu ivelauwegau, dova yau hinage yavelauwe-
gomiu, ta yagu velaune ainai ammiyamiya.
10 Ebe yagu loina ammulita moiha, yagu velau ainai
ammiyamiya. Dova yau Tamagu yana loina yamulitaedi, ta
yau yana velau ainai yamiyamiya.
11 Bada dova yawalo auligomiu'o na teina ta'i yagu
yaliyayaena amyaliyaya, ta nuwamiu maudoina hiyaliyaya
moiha.

12 Na teina yagu loina alimiyai ebeha amvelauyoigomiu
dova yau yagu velau alimiyai.
13 Na ebe yaiya ana geluwo vehabadi imwalowoi, neta
velau mwala'i alilina.
14 Omiu hinage dova ebe yagu loina am'awa abiyedi, omiu
augeluwo.
15 Nigele howahowana ta ya'awa taupaihowaegomiu,
wuwuna taupaihowao yadi taubada yana nuwatuwu nigele
hiyahanapui. Na hesi ya'awa augeluwoegomiu, wuwuna
hava dova Tamagu ainaena yabebenalediwa bada yawalo
mahalavaedi'o.
16 Omiu nigele amyavesinuwaegau na hesi yau yavesin-
uwaigomiu ta ebeha yavetamalegomiu ta ampaihowa, na
yami paihowane ainaena ainomiu namwanamwadi hima-
halava, na ainomiune himiya vateyai. Na hinage ebe hava
yehaguwena am'awanoiyei, Tamagu ta'i imohegomiu.
17 Neta bada yagu loinaede alimiyai yawalo
mahalavaena'o, ebeha amvelauyoigomiu.'

Taumiya bale'u Yeisu yana bodao hita'wata'wataedi

18 Yeisu hinage aidiyai iwalo, 'Ebe taumiya bale'u
hita'wata'wataegomiu, amnuwatuwu avivini ebeha yau hi-
nage mwalona hita'wata'wataegaune.
19 Na ebe omiu mumugamiu dova taumiya bale'u mata
taumiya bale'u hivelau alimiyai, wuwuna omiu adi geluwo.
Na hesi bale'u teina ainaena omiu bada yavai mahalavae-
gomiu'o, ainaena nigele taumiya bale'u yadi boda ainai
amyamiyamiya. Neta wuwuna ta mata taumiya bale'u
hita'wata'wataegomiu.
20 Amnuwatuwu avivini walo mugai yamohegomiu neta
nigele teya taupaihowa yana taubada iyataudi'wai. Yau
mugai hive'alehaegau, ainaena omiu hinage dova mata
hive'alehaegomiu. Na ebe mugai yagu walo hiyemidiyedi
omiu hinage yami walo hiyemidiyedi.
21 Ginauliwone yababadi teina hipaipaihowaidi alimiyai
wuwuna omiu yagu bodao, yo hinage agu tauvetamalene
nigele hiyahanapui.
22 Ebe mugai nigele yayalaoma ta aidiyai yayawalo ma-
halava, nigele yadi pwanoli iyamiyamiya. Na hesi bada
yalaoma'o ta aidiyai yavenuwamwau'o, ainaena nigele
howahowana na yadi pwanoli vehabana hiwalogeyo'awa.
23 Na ebe yaiya iya ita'wata'wataegau, iya hinage Tamagu
ita'wata'wataei.
24 Mugai paihowa abanuwapwanopwano mehediyai ya-
paipaihowaidi, neta nigele teya yaiya howahowana na
ipaihowaidi. Paihowa abanuwapwanopwano hi'itadi'o ta

hita'wata'wataegau na Tamagu hita'wata'wataei na mata ive'ewaidi ta nigele teya yadi abauvala.
25 Na yadi paihowane yababadine imahalava moiha wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo yemidi mugai, iwalo: ‘Yadi ta'wata'wata vehabagu nigele wuwuna.’
26 Na hesi howola ami Tauhagune Tamagu ainaena ivetamalenama, ta iya iwalo mahalavaegau,
27 na omiu hinage amwalo mahalava vehabagu, wuwuna yagu paihowa ana abavetuwuni ainaena ta wau omiu baidaguwao.’

16

1 Yeisu ana taumulitao aidiyai iwalo, ‘Bada ginauli teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai ainaena nigele mata aidiyena amyabe'u.
2 Wuwuna howola vada tapwalolowena hiheusiligomiu yo hinage howola hauga ilalaoma ta ebe yaiya i'oiye mwalowoigomiu, iya yana nuwatuwu ebeha teina Yaubada yana awanamwanamwa.
3 Yadi paihowa teina yababadi mata alimiyai hipaihowaidi, wuwuna Tamagu yo yau nigele hiyahanapuigai.
4 Ginauliwone tenem dova bada yawalo mahalavaedi'o alimiyai eeta haugana ebe himahalava amnuwatuwu avivinidi.’

Alu'aluwa Ve'ahihi yana mahalava

Yo hinage aidiyai iwalo, ‘Ginauliwone teina dova nigele mugai yayawalo mahalavaedi alimiyai, wuwuna yau baidamiu.
5 Muhamuhana na yalau iya ivetamalegaumawa ainai, ainaena mata yalaugabaigomiu na nigele teya yaiya alimiyena iyapanivilaegau yo iya walo, “Havaidova ulalau?”.
6 Yagu walo vehabadi nuwamiu hiyababa mwala'ina.
7 Na hesi yawalo moiha alimiyai neta inamwanamwa alili ebe yalaugabaigomiu, wuwuna ebe nigele yayalaugabaigomiu Tauhagune mata nigele iyalaoma. Na ebe yalaugabaigomiu na yalau mata Tauhagune yavetamalenama alimiyai.
8 Ebe ilaoma, bale'uwai mata yadi paihowa yababana i'abiye mahalavadi na Yaubada yana paihowa namwanamwana yo yana lauvetala i'abiye mahalavadi.
9 Paihowa yababadi i'abiye mahalavadi wuwuna tomawa nigele hiyayemidiyegau.
10 Paihowa dumwadumwaluna i'abiye mahalavadi wuwuna yau bada yalalau Tamagu ainai na nigele mata amya'ita'itauyoigau.

11 Na lauvetala i'abiye mahalavadi wuwuna Yaubada
Tomodulele bale'u loinana bada ilauvetalaena'o ta yana
yababa maihana ive'aloya'o.
12 ‘Na ve'ita bahudi himiyamiya, na hesi nigele mata mau-
doina hauga teina yawalo mahalavaedi alimiyai, wuwuna
nigele howahowamiu amhanapuidi.
13 Howola mata Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma abo iya imu-
gaiyegomiu ginauli dumwadumwaludi maudoidi aidiyai.
Na iya mata nigele yana nuwatuwuwena iyawalowalo, na
hesi hava ibebenalediwa, iwalowedi, yo hinage iwalowalo
ginauli mehemiyai vehabadi.
14 Eena yagu hanapuwena alimiyai ive'ita ta ainaena yagu
wasawasa i'abiye mahalava.
15 Hinage hava Tamagu yana ginauli maudoina yau
aliguwena mata i'abiye mahalava. Neta vehabana yawalo
auligomiu yawalo Alu'aluwana mata ive'itagomiu yau ve-
habagu.’

Nuwayababa tuluhanai yayaliyaya

16 Yeisu iwalouyo, iwalo, ‘Hauga muhamuhana ainai mata
nigele amya'itagau, na hinage hauga muhamuhana ainai
abo am'itagau’.
17 Na tupwadi ana taumulitaowa adi geluwo aidiyai hi-
walo, ‘Hava yana walo teina ana hanapu? Wuwuna alidai
iwalo, “Hauga muhamuhana ainai nigele mata amya'itagau,
na hauga muhamuhana ainai abo am'itauyoigau. Wuwuna
yalalau Tamagu ainai”,
18 eeta hava “Hauga muhamuhana ana hanapu”?’ Na
hiwalo, ‘Ta'i'ita! Nigele tayahanapui hava vehabana
iwalowalone’.
19 Na Yeisu ana taumulitaowa yadi nuwatuwu bada ihana-
puidi'o ebeha ainai hipanivila, eeta aidiyai iwalo, ‘Hava
vehabana ambom ampanipanivilauyowegomiune?’ Eena
iwalo, ‘Hauga muhamuhana mata nigele amya'itagau, na
hauga muhamuhana mulitai abo am'itauyoigau, awa?
20 Yawalo moiha alimiyai mata howola mayami
nuwayababa amdoudou, na hesi taumiya bale'u maudoidi
hiyaliyaya. Na omiu howola abo yami nuwayababane ibui
ta yaliyaya.
21 Dova haugana ebe waihiu yana hauga labalaba ainai
mata muya ilobai, na yana labalaba tuluhanai, muya mau-
doina inuwavehuludi, wuwuna gama bada i'avalaiya'o ta
mayana yaliyaya.
22 Omiu dova hinage, wuwuna nuwayababa alimiyai,
hauga teina, na howola yalau gwaipilema na am'itagau, na

vehabagu amyaliyaya moiha. Na yaliyayane mata nigele teya yaiya alimiyena iyavai vehulu.
23 Ta ebe hauganane ilaoma, omiu havena hava aliguwai vehabana ampanipanivila. Na yawalo moiha alimiyai ebe yehaguwena Tamagu ainai hava vehabana am'awanoi, imohegomiu ta'i.
24 Mwalona ta wau nigele teya hava vehabana yehaguwena amya'awa'awanoi. Ainaena teina hauga ebe hava nuwanuwamiu vehabana am'awanoi mata imohegomiu, na ainaena amyaliyaya moiha.
25 'Bada walo vegevegediyena ginauli teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai. Na howola hauga ilalaoma mata nigele walo vegevegediyena yayawalo auligomiu, na hesi Tamagu vehabana yawalo mahalava moiha alimiyai.
26 Hauga howola ainai omiu yehaguwena am'awanoi Yaubada ainai, na mata nigele yau vehabamiu yaya'awa'awanoi,
27 wuwuna Tamagu iya bada ivelauwegomiu'o. Na yana velauwegomiune wuwuna omiu amveluwegau, yo hinage amyemidiyegau ebeha Yaubada ainaena yalalaomane.
28 Yau Tamagu ainaena yalaoma ta bale'uwai yamiyamiya, ainaena teina hauga bale'u yalalaugabaei ta yawuwuyo Tamagu ainai.'
29 Eena ana taumulitao hibenalei ta hiwalo auli, hiwalo, 'Bada, teina hauga bada uwalo mahalava'o moiha alimaiyai, na havena walo vegevegediyena.
30 Teina ainaena ebe ahanapu ili'ilimanigo neta owa ginauli bagibagilidi uhanahanapuidi. Ainaena nigele mata ayapanivilaego, wuwuna bada yama nuwatuwu maudoidi uhanahanapuidi. Na bada ayemidiyego'o ebeha owa Yaubada ainaena ulalaomane.'
31 Eeta Yeisu iwalo aulidi iwalo, 'Bada amyemidiyegau'o, awa?
32 Na howola abo hauga imahalava, nuwana tawalo, bada hauga imahalavama'o, na maudoimiu amtaubudebudeyanaei yami dalava aidiyai, na yau yabom yamiyamiya. Ta nigele ebeha yau yabom, na hesi Tamagu baidagu.
33 'Walo teina yawalo mahalavaedi'o alimiyai ta ebe mayami nuwadaumwali ammiyamiya, wuwuna yau baidamiu. Hinage howola abo bale'u ainai vitai amlobai na hesi am'atepatu, wuwuna yau bale'u maudoina ana loina yawahiyala gabaena'o.'

17

Yeisu tauyemidiwo vehabadi i'awanoi

1 Ginauli teina Yeisu bada i'ata'idi'o ta galewa ainai itamayahi, ta i'awa'awanoi, iwalo, ‘Tamagu, yagu hauga bada ibwalenima'o. Ainaena yau natum mata yam wasawasa umohegau ta yam wasawasa ya'abiye mahalava.
2 Dova owa loina umohegau tomowa maudoidi vehabadi, na ainaena yau yawahi miyamiya vateyaina tomowaowa yamohe geyo'awaei aidiyai.
3 Neta yawahi miyamiya vateyaina mata tomowa hihanapuigo ebeha owa ubom Yaubada moiha, yo yau Besibesinanagu hihanapuigau ebeha owa uvevetamalegaumane.
4 Bale'u teina ainai yam wasawasa ya'abiye mahalavaya'o, wuwuna yagu paihowao umomohegauwa bada yave'ovidi'o.
5 Tamagu ee, owa, teina hauga mehemwai u'abiye wasawasaegau, dova mugai owa na yau yada wasawasawa ainai tamiyamiya, na mulitai bale'u ta'a'atububunine.
6 ‘Ta mumugam maudoina bada yave'itaena'o hiya taumiya bale'u umomohegaune aidiyai, wuwuna owa yam bodao na umomohegaune, ta yam walo maudoina himulitaedi,
7 yo hinage ginauli maudoina umomohegaune hihanapuidi'o ebeha owa alimwena hilalaomane.
8 Eeta walowa umomohegaune bada yave'itadi'o ta atediyai himwaudi'o, ainaena hihanapu ili'ilimanigau ebeha owa alimwena yalalaomane, yo hinage hiyemidiyegau ebeha owa uvetamalegaumane.
9 Ainaena teina hauga vehabadi ya'awa'awanoi alimwai. Nigele ebeha taumiya bale'u vehabadi, na hesi bodaone umomohegaune vehabadi, wuwuna hiya yam bodao.
10 Na yam bodaone yau yagu bodao dova hinage yagu bodaone owa yam bodao. Eeta yada bodaone yadi yemidi ainaena yavewasawasa'o.
11 Na yau hauga teina bale'u yalaugabaei na alimwai yalaowa, na hiya bale'uwai himiyamiya, vehabadi ya'awa'awanoi. Tamagu tauwahiyala yeham ala'alawowolina ainaena u'ita avivinidi na yeham umomohegauwa, ainaena hiyeboda ehebo, dova owa na yau tave'ehebone.
12 Haugana yau baidadi yam wahiyalane umohegau'o ainaena ya'i'ita avivinidine, ta nigele teya yayagabaei, na ehebo a'ava yababa ainaena mugai Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o ta ebe i'wadalele.
13 ‘Ta yau bada teina na yalalaowa alimwai, na yagu walo teina bale'uwai yagu bodao yawalowalowedine aidiyai ebe yagu yaliyaya ainaena hiyaliyaya mwala'ina.
14 Ta tomowadine yam walo bada yamohedi'o, na hesi taumiya bale'u hive'alehaedi, wuwuna hiya nigele taumiya

bale'u yadi boda aidiyai hiyamiyamiya, dova hinage yau nigele yadi boda ainai yayamiyamiya.
15 Nigele yaya'awanoi vehabadi ta ebeha bale'uwena uvai mahalavaedi, na hesi ya'awa'awanoi vehabadi ta ebe havena Tomodulele i'abi'abitowoidi.
16 Ainaena teina hauga hiya nigele taumiya bale'u yadi boda ainai hiyamiyamiya, wuwuna hiya dova yau.
17 Ya'awanoi alimwai ta yam walo moihaena u'abiye ve'ahihiyedi ta ebe yam bodao masemaseledi.
18 Dova owa uvetamalegauma taumiya bale'u aidiyai yau hinage teina yavetamaledi taumiya bale'u aidiyai.
19 Yagu bodao vehabadi yatalamwegau alimwai ta ebe hauga ilalaoma ainai hiya hinage hitalam moiha alimwai.
20 ‘Tamagu yo, nigele ebeha hibom vehabadi yaya'awanoi, na hesi hiya hinage mulitai yadi walowena hiyemidiyegau vehabadi.
21 Ya'awanoi alimwai ta ebe maudoidi hive'ehebo alidai, dova owa na yau ehebo ta'i, na ainaena taumiya bale'u hiyemidiyegau ebeha owa uvevetamalegaumane.
22 Mugai yam wasawasa umomohegauwa bada bodadine yamohedi'o, ta ainaena hive'ehebo'o, dova tabom yada ve'ehebone.
23 Ta yau aidiyai yamiyamiya, owa hinage aliguwai umiyamiya, ta teina ainaena hive'ehebo moiha. Ta teina ainaena taumiya bale'u hihanapuigau ebeha owa uvetamalegauma, yo hinage hihanapuigo ebeha owa hiya uvelauwedi, dova yau uvelauwegau.
24 ‘Tamagu yo, hiya bada umohedi'o aliguwai nuwanuwagu na baidaguwao amiyamiya. Ta tenem ainaena yagu wasawasawa umomohegauwa hi'ita, wuwuna mulitai abo bale'u upaihowai owa uvelau mugaiyegau.
25 ‘Tamagu yo, owa taudumwalu, na taumiya bale'u nigele hiyahanapuigo, na hesi yau yahanapuigo'o. Na hinage teina bodaone bada hihanapuigo'o ebeha owa uvetamalegaumane.
26 Eeta mumugam yave'itaena'o aidiyai, na howola abo yave'itauyoidi ta hihanapu ili'ilimanigo, na ainaena yam velaune ateguwai imiyamiya, hiya hinage atediyai imiyamiya, na yau hinage atediyai yamiyamiya.’

18

Yeisu ana abimomohi
1 Yeisu yana awanoi ive'oviya'o, ta ana taumulitaone baidanao hilau ta ehebo we'aha yehanaede Kidiloni higeyo'awai, ta hilau Olibe oyana ainai hiluluwune.

2 Yudasa iya tauhuhulane dalavanane ihanahanapui,
wuwuna hauga maudoina Yeisu mayana taumulitao tup-
wanane ainai hilaulau.
3 Eeta Yudasa tau'alehaone baidanao hilalaune tup-
wanane ainai, mayadi wodam yo lampa yo hinage mayadi
gogo'aleha, wuwuna tau'alehaone hiya taupwaoliwo yo Pal-
isiwo hivetamaledi Yudasa baidadi.
4 Na Yeisu bada ihanapuiya'o hava mata imahalavane
ainai, eeta ilau ta tau'alehaone ipapanivilaedine, iwalo,
‘Yaiya ambehabehaeine?’
5 Na hiya hiwalo, ‘Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede
Yeisu.’
Ta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Yau teina.’ Yudasa na
tau'alehawone baidanao hitowotowolo.
6 Na hauganane Yeisu iwalo, ‘Yau teina,’ maudoidi hi-
towolo si'isi'i ta hibebe'une bale'uwai.
7 Tau'alehaone hitowolouyoma bale'uwena na hinage
Yeisu ipanivilauyone, iwalo, ‘Yaiya yede ambehabehaeine?’
Na hiwalo, ‘Ehebo Nasaleti towahona, yehanaede Yeisu.’
8 Na hinage aidiyai iwalouyo, iwalo, ‘Bada alimiyai
yawalo'o ebeha yau teina, na ebe yau am'abi avivinigau agu
taumulitaone amtalamwedi ta hilau yadi dalavai’.
9 Yeisu walone teina dova i'a'ataine wuwuna yana
awanoiwa ebe imahalava ili'ilimani, haugana iwalo: ‘Tam-
agu tomowaowa umomohegauwa nigele teya yayagabaei.’
10 Na Saimoni Pita vahalinai itowotowolo yana aleha
elepana iwunihiyama ta ehebo taupwaoli mwala'ina yana
taupaihowa talina tautuwana itotomvehulune, yehanaede
Maki.
11 Na Yeisu iwalo Pita ainai, ‘Yam elepane umwauyoi
abamwauwinane ainai, nigele howahowana agu muya ve-
dinane ulaugagayowei. Wuwuna vedi teina Tamagu imohe-
gau ta ebeha yanuma.’

Yeisu hivetowolo Anase mehenai na Pita iuvala

12 Tau'alehaone mayadi taumugaiwo yo Yudeyaone
mayadi taupaihowao Yeisu hi'abi avivini ta nimanane
hipaidi.
13 I'ovi na hilalaweine Anase yana vadai, Anase iya Kaya-
pasi bwahiyana, bolimai tenem ainai Kayapasi iya taupwaoli
adi taumugai mwala'ina.
14 Na hinage iya Kayapasi mwalona Yudeyaone aidiyai
iwalo. ‘Howahowana teya towaho imwalowoi tomowa
maudoidi vehabadi’.
15 Na Yeisu hilauvai yo ana taumulitaone hitau bwau
Saimoni Pita na ehebo hinage Yeisu ana taumulita iya

taupwaoline mwala'inane ana gelu ta bodaone baidadiyao hiluluwune taupwaoline mwala'inane yana vadai.

16 Pita nigele iyaluwu na hesi awa'edane vahalinai itowotowolo, eena taumulitawa iya taupwaoli mwala'ina ana geluwa imahalavauyoma ta awa'edane ana tau'ita avivini ehebo waihiu ainai iwalo ebeha Pita hinage iluwu, eeta waihiuwa italam ta Pita iluluwune.

17 Na waihiuwa Pita ipanivilaei iwalo, ‘Owa nuwana ehebo Yeisu ana taumulita, awa?’

Na Pita iuvala iwalo, ‘Yau nigele’.

18 Na hauganane gwaugwau ana hauga, ta taupaihowaone yo tau'alehaone aiwa hiyuvi na himwaimwaibwa, eena Pita iluwu aidiyai ta baidanao himwaimwaibwa.

19 Na taupwaoline mwala'inane Yeisu ipanivilaei, ‘Yaiyadiwo amtaumulitaone yo hinage vedova yam ve'ita aidiyai’.

20 Na Yeisu iwalo, ‘Yau yagu ve'itane maseleyai yo vada tapwalolo holadiyai, yo hinage Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina holanai, eena hiya Yudeyaone maudoidi hauganane ainai hiluwuluwu ta bada yagu ve'ita hibenaledi'o, wuwuna nigele aidiyena yayave'ita dawani.

21 Na hava wuwuna ta nigele hiya aidiyai uyapanivilane, wuwuna hiya yagu walo maudoina bada hibenaledi'o na hava yagu walo aidiyai bada hihanapuiya'o.’

22 Hauganane Yeisu yana walo tenem dova iwalo mahalavaei, ehebo tau'aleha vahalinai itowotowolo nimanaena Yeisu i'o'oinavanavavaine na iwalo, ‘Hava vehabana taupwaoli mwala'ina uwalowalo mehei’.

23 Towahonane yana walo Yeisu iyemaiha iwalo, ‘Ebe hava yagu walopwano, uwalo mahalava tomowa aidiyai, na ebe yagu walo dumwaluna hava vehabana utatalaigaune?’

24 Na Anase Yeisu ivetamalei, ta ma'ana pai tau'alehaone hilalaweine taupwaoli mwala'ina Kayapasi ainai.

25 Na Pita besiwa baidadi hitowotowolo na himwaimwaibwa, ta hipanivilaei, hiwalo, ‘Owa teina towahone ana taumulita teya, bo?’

Na Pita hinage iuvala iwalo, ‘Yau nigele’.

26 Na taupwaoli mwala'ina yana taupaihowa teya mwalona Pita talinanane itotomvehulune ana gelu ehebo Pita hinage ipanivilauyoi iwalo, ‘Owa hinage Yeisu baidam alowai ya'i'itagom'une awa?’

27 Na Pita hinage iuvala, na tenem hauganane ainai am'amne idodoune.

Yeisu yana lauvetala Pailato mehenai

28 Eeta Yeisu Kayapasi yana vadaena hilauvai ta
hilalaweine tauloina mwala'ina, Pailato yana vadai,
na bada malane itomya'o, eeta nigele howahowana
Yudeyaone hiluwu Pailato yana vadai, wuwuna hauganane
ebe Buidi'wa guyauna hi'ai nigele howahowana Loma
tomowana yana vadai hiluwu, neta yadi ve'ahihi mwala'ina.
29 Ainaena Pailato ibwalenima yana vadaena ta ipapanivi-
laedine, iwalo, 'Hava yami ve'ewa teina towahone veha-
bana?'
30 Na Yudeyaone hiwalo, 'Ebe teina towahone nigele taup-
wanoli, mata nigele ayalauvaiyama alimwai'.
31 Na hinage Pailato aidiyai iwalo, 'Ausala, yede ambom
amlauvai amlawei na yami loinaena amlauvetalaei.'
Na Yudeyaone hiwalo, 'Ai nigele ama talam ebeha towaho
teya yana mwalowoi vehabana aloina'.
32 Na Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai veha-
bana mwalona bada ibom iwalowedi'o ta teina haugane
ainai walowone hibwabwaleni ili'ilimani.
33 Ta Pailato iluwuyo yana vadai, na Yeisu iyogaei ta hinage
iluluwune ainai, ta ipapanivilaeine, iwalo, 'Owa Yudeyaone
yadi tauwasawasa?'
34 Na Yeisu iwalo, 'Teina owa yam nuwatuwu ebeha yau
Yudeya yadi tauwasawasa, bo nuwana tomowa yadi walo?'
35 Na Pailato iwalo, 'Yau nigele Yudeya towahona, owa
hesi yam tomowao yo yam taupwaoliwo hilalauvaigomane
aliguwai, hava yede yam pwanoline?'
36 Na Yeisu iwalo, 'Yagu abaloina nigele teina bale'uwai,
wuwuna ebe yagu abaloina moiha teina bale'uwai mata
yagu hevahevaliwo hi'aleha vehabagu na nigele howa-
howana Yudeyaone hi'abi avivinigau, na hesi yagu abaloina
hali tupwai'.
37 Hinage Pailato ipanivilaei iwalo, 'Moiha owa tauwa-
sawasa?'
Yeisu iwalo, 'Ehe, neta dova yau tauwasawasa. Yalaoma
bale'uwai hilabahigau ebeha yavetauwasawasa na mumuga
dumwadumwaluna yawalo mahalavaei. Ebe yaiyadiwo
nuwadi himasele mata walomoiha hi'awa abiyei.'
38 Na hinage Pailato ipanivila, 'walomoiha hava?' Pailato
ibwaleniuyoma na Yudeyaone aidiyai iwalo, 'Nigele teya
pwanoli yayalobai ainai'.

Pailato iloina Yeisu yana mwalowoi vehabana

39 Pailato iwalo Yudeyaone aidiyai, 'Omiu mumugamiu
neta ebe Buidi'wa guyauna ana hauga ainai mata
teya taupwanoli yalivahi vehabamiu, ainaena vedova,

nuwanuwamiu Yudeya yami tauwasawasa yalivahi vehabamiu?'
40 Maudoidi hiwuiwui mwala'ina na hiwalowalo, 'Havena
iya na hesi Balabasi ulivahi'. Na Balabasi iya tau'aivavali
mwala'ina.

19

1 Pailato Yeisu ilauvai ta yana tau'alehaone imomohedine,
ta balavai ainaena hipwepwediline.
2 Hinage haihaili womawomalina hivai ta ana pwaop-
waomi hipai ta ulu'ulunai himwamwauwine yo hinage
luwuluwu hawahawawalina hivai ta hiveveluwuine,
3 mulitai hilaoma vahalinai na hi'abi'abitalawahiyei hi-
walo, 'Yauwedo, owa Yudeya yadi tauwasawasa!'. Na hinage
nimadiyena higohagohanavanavai.
4 Pailato ibwalenima ta bodaone aidiyai iwalo, 'Am'ita
towahowa teina yamahalavaenama'o ta ebe amhanapui
neta nigele teya pwanoli yayalobai ainai'.
5 Na mulitai Yeisu ulu'uluna ma'ana pwaopwaomi yo
ma'ana luwuluwu hawahawawalina hibwaleniyenama, na
Pailato bodaone aidiyai iwalo, 'Towahowa teina am'ita'.
6 Na taupwaoliwo yadi babadao mayadi taupaihowao
Yeisu hi'ita ta hiwuiwui hiwalo, 'Amtutu yepatu'.
Na Pailato aidiyai iwalo, 'Ambom amlauvai ta amtutuye
patu, wuwuna yau nigele teya yana pwanoli yayalobai'.
7 Ta Yudeyaone hiwalouyo, hiwalo, 'Yama loina neta iya
bada mata imwalowoi, wuwuna i'oyama ebeha iya Yaubada
Natuna'.
8 Tenem ainai Pailato walone ibenaledi ta imeheuhi
mwala'ina Yudeyaone aidiyai.
9 Na hinage Yeisu ilauvaiyoi ta hiluluwune yana vadai na
ipanivilaei, iwalo, 'Owa havaena ulalaomane?' Na Yeisu
nigele hava teya iyawalowei; bada inobu.
10 Ta Pailato iwawalouyone, 'Nigele yagu panivilane
uyayemaiha awa? Na uhanapuiya'o ebeha mayagu loina ta
hilivahigo na mayagu loina ta umwalowoi.'
11 Yeisu iwalo, 'Nigele teya yam loina aliguwai imiyamiya
ebe Yaubada nigele iyatalamwegau alimwai, na hesi uhana-
pui neta towahone iya itatalamwegaune yam loina ainai, iya
ana ve'ewa mwala'ina, na abo owa'.
12 Pailato walone tenem ibenalei ta nuwanuwana
mwala'ina ebeha Yeisu ilivahi. Na Yudeyaone hiwuiwui
mwala'ina hiwalo, 'Ebe neta towahone ulivahi, owa nigele
Sisa ana gelu. Wuwuna neta towahone iwalo ebeha iya
tauwasawasa, ainaena tahanapuiya'o ebeha iya Sisa ana
aleha.'

13 Ta Pailato yadi walone ibenalei eeta Yeisu ilauvai ibwaleniyenama ta Pailato imiyatalu yana abamiya talitalini ainai, Yudeyaone yadi yeha neta Gabata.
14 Na bada mahana ala'alapwahi ainai mulitai abo vali ahubena, na Buidi'wa guyauna hi'ai.
Ta Pailato iwalo, ‘Am'ita yami tauwasawasa teina’.
15 Na hiya hiwuiwui hiwalo, ‘Amtutuye patu’.
Hinage Pailato ipanivilauyo, ‘Vedova ta yami tauwasawasa na ebeha hi'oiye mwalowoi?’
Na taupwaoli mwala'idi yana walone hiyemaiha hiwalo, ‘Yama tauwasawasa Sisa ibom’.
16 Eeta Pailato italam ta ebe Yeisu hi'oiye patu.

Yeisu ana tutuye patu

Tau'alehaone Yeisu hi'abi avivini ta hilalaweine.
17 Ibom ana aiwa lagalagana i'avalai ta hilalaune tupwa ehebo ainai yehanaede ulu'ulu dalavana (na alina Yudeyaena hiwalo Goligota).
18 Ta tenem ainai hi'oiye patu na hinage towatowaho bwau hi'oiye patudi ta hivetowolodine vahalinai, ehebo nima tautuwanaena na ehebo nima eha'ehanaena na Yeisu ahipuwai.
19 Pailato ilaulele ta hi'o'oiye patune Yeisu ana aiwa lagalaganane ainai, iwalo:
‘Yeisu towaho Nasaleti iya Yudeya yadi Tauwasawasa’
20 Na tupwanane ainai Yeisu hi'oiye patune nigele amwaha daodao Yelusalem ainaena, eeta laulelene Yeisu vahunai himwamwauwiwa Yudeyaone maudoidi hivavahiline, wuwuna alina tonuga ainaena, hilelelene, alina Yudeya alina Loma na alina Gilisi.
21 Na Yudeya yadi taupwaoli babadadiyao hilaoma ta Pailato ainai hiwalo, ‘Taubada, hava wuwuna ulele uwalo, Yudeya yama Tauwasawasa? Na hesi ebe ulele uwalo teina towahone iwalo ebeha iya Yudeya yadi Tauwasawasa.’
22 Na Pailato aidiyai iwalo, ‘Hava yalelelelene imiyamiya lelelelena’.
23-24 Na tau'aleha hitau vehopali Yeisu hi'o'oiye patune, ana ale'owa hivaidi ta higuyauwei hibom aidiyai na ana luwuluwu hivai ta hibom hiwalo havena tapulipulihi, wuwuna luwuluwu mwala'ina na tabatabana na nigele ana dahe, eeta ehebo ai'opi'opi hipaihowai dova kati, ta ebe yaiya imugai abo luwuluwunane ivai.
Nuwatuwunane dova hipapaihowaine ta ebeha hava Yaubada yana Buki Ve'ahihi ainai iwawaloweiwa ana moiha imahalava haugana iwalo:
‘Agu ale'o higuyauwedi’,
na agu luwuluwu hi'ai'opi'opiyedi.

25 Na Yeisu ana aiwa lagalagana vahalinai waiwaihiu hitau
vehopali hitowotowolo, hiya Yeisu hinana matahina yo vali
Meli iya Kilopasi mwanena, na hinage Meli Magidalaena.
26 Tenem ainai Yeisu i'itadobi ta hinanane waiwaihiuwone
baidanao hitowotowolo i'i'itadine na hinage taumulitawa
iya ivelauwei moiha i'i'itane, na hinanane ainai iwalo,
‘Hinagu, natum u'ita’.
27 Na hinage ana taumulitane ainai iwalo, ‘Augelu, hinam
u'ita’. Tenem ainai Yeisu yana mwalowoi tulahanai tau-
mulitawa Yeisu hinanane ilauvai hilau yana vadai ta i'ita
avivinine.

Yeisu yana mwalowoi

28 Tenem hauganane ainai Yeisu ihanapuiya'o ebeha gin-
auli maudoina bada hi'ovi'o ta iwalo, ‘Gadogune imaguni’.
Ta teina walone ainaena Buki Ve'ahihi yana walomahalava
ibwaleni ili'ilimani.
29 Tupwanane ainai waini mayumayuyuna mavedina
himwauwi ta imiyamiya, na balou hivai ta hiyebuta
we'ahane mavedina ainai na teya aiwa yehanaede hisopa
hivai ta baloune mabutabutana hi'atuwomalei na hivelele
haeyei Yeisu awanai ta imalahuhuine.
30 Mulitai Yeisu iwalo, ‘Bada i'ovi'o’. Eeta ulu'uluna iyagelo
na yawahina i'o'ovine.

Yeisu luhuluhuna hiwomali

31 Yeisu yo towatowahowowa hitau bwau hitutuye patudi
na Yudeyaone adi taumugaiwone hilau ta Pailato ainai
hi'awanoi ebe howahowana italam ta aedine higodudi
na ebe himwalowoi mwayamwayau ta ebe hi'avala ait-
uluwuwedi adi aiwa lagalaganane aidiyena, wuwuna
bada ahubena mwala'ina ilau tebitebiniya'o, eeta hiya
nigele nuwadi ebeha towatowahowone besiwa hi'aba'abahi
ahubena tapwalolo ainai.
32 Nigele ta Pailato italam ta tau'aleha tupwadi ivetamaledi
hilau towatowahowone hitau bwauwa aedine higogodu-
dine, ta himwamwalowoine.
33 Na haugana hilau Yeisu ainai hilauta'ai, hi'ita bada
imwalowoi'o, ta nigele aenane hiyagodudi.
34 Na hesi ehebo tau'aleha, gitaena luhuluhunai iwowom-
aline ta 'wahina yo we'aha hisasagenane.
35 Yau ana taumulita teya hava meheguwena ya'i'itadine
teina vehabana yawalowalo alimiyai ta ebeha walo moihana
teina amhanapui yo amyemidiyedi.
36 Teina ginauliwone bada hibwaleni'o, ta ebe Buki
Ve'ahihi yana walomahalava ibwaleni ili'ilimani, hau-
ganane iwalo, ‘Nigele mata teya hilihiliyanane hiyagodu’.

37 Na hinage Buki Ve'ahihi yana walomahalava teya iwalo,
‘Towahonane hiwowomaline mata mulitai abo hi'ita’.

Yeisu ana mwau magaiyai

38 Ta bada ginauli maudoina hi'ovi'o na ehebo towaho
ilaoma ta Yeisu taunane Pailato ainai i'a'awanoiyeine. Iya
Alimatiya towahona, yehanaede Yosepa, na hinage iya Yeisu
ana taumulita dawadawanina, wuwuna Yudeyaone adi tau-
mugaiwone aidiyai imeheuhi, na Pailato italam Yosepa ainai
ta Yeisu tauna ivavaine.
39 Hinage Nikodimo ilaoma Yosepa ihagui ta Yeisu tau-
nane hivavaine. Iya Nikodimonane mwalona masigiliyena
ilau Yeisu ainai ta baidana hi'a'aubabadane, na Nikodimo
woloi teya mwala'ina na vitavitaina ivai ta ilawenama, na
woloinane ana vitaine dova towaho ana vitai na aiwa bwau
aidiyena hipapaihowaine hiya hiwalo mulo yo aloe.
40 Ta towatowahowone hitau bwau Yeisu taunane hivai
ta woloinane ainaena hiyewoloi na ale'o daodaodi, na
hewahewadi ainaena hihuma woloine baidana, bada
dova Yudeyaone yadi yemagai yo yadi atu'atububuni
taumwalomwalowoi vehabadi.
41 Na Yeisu yana abamwalowoi vahalinai, teya tanovi, na
ainai magai, na magainane nigele teya taumwalowoi hiya
mwauwi ainai.
42 Ta magainane ainai Yeisu taunane himwamwauwine,
wuwuna vahalidiyai na hinage bada Yudeyaone yadi tap-
walolo ana ahubena ilautebitebiniya'o.

20

Yeisu yana towolouyo

1 Bada wiki ana ahubena mugamugaina ibwaleni'o ta
howola maguguyouna, Meli Magidalaena ilau magaiyai ta
magaine ana oi'auhi gaima bada hive'iwahiyena'o.
2 Na isagena iwuyo ta Pita na Yeisu ana gelu moi-
hawa aidiyai iwalo, ‘Badawa magaiyena bada hivaiya'o ta
havaidova himwauya'o’.
3 Eeta taumulitaone Saimoni Pita na Yeisu ana gelu moiha.
4 Hitau bwau hitowolo na hilalaune magaiyai, na yadi
laune ainai hisagesagena mohili ta Yeisu ana gelu moihane
itauwahiwahiyala ta imumugaine magaiyai,
5 ta ipwagogo na i'italuwu magaine holanai ta huma a'ava
i'i'itadine hidabadabalala na nigele iyaluwu.
6 Mulitai abo Saimoni Pita igavaibwaleni ta itau'ali'aliline
magaine holanai na hinage humaowone i'i'itadine
himiyamiya.
7 Na ulu'ulunane ana pai na taunane ana huma nigele teya
iyabudeyanaedi.

8 Mulitai abo towahowa taubwaleni mugaiwa iluluwune
magaine holanai Pita ainai, ta hinage ale'owone i'itadi ta
i'awa moihane.
9 (Na hesi nigele hiyanuwamasele Buki Ve'ahihi yana
walomahalava, iwalo, 'Iya mata itowolouyo'.)

Yeisu yana mahalava Meli Magidalaena ainai

10 Tenem ainai taumulitaone hiwuwuyone yadi vadai.
11 Na Meli ibom itowolo magaine papalinai i'ai'aimehelino,
na mamehelinona ipwagogo ta i'ita luwu magaine holanai.
12 Na tausagenawasa bwau i'i'itadine ehebo Yeisu
aba'ulunai na ehebo aba'aenai himiyamiya na adi luwuluwu
hewahewadi.
13 Na hitau bwau Meli ainai hiwalo, 'Hava vehabana
udoudoune?'
Na aidiyai iwalo, 'Yagu Bada magaiyena hivaiya'o na
nigele yayahanapui havaidova himwamwauwine'.
14 Iwalo i'ovi na ebeha i'ita gwaipile ta Yeisu vahalinai
itowotowolo, na hesi nigele iyahanapui ebeha iya Yeisu.
15 Eeta Yeisu Meli ainai iwalo, 'Waihiu, hava vehabana
u'ai'aimehelinone, na yaiya ubehabehaeine?'
Na Meli yana nuwatuwu ebeha tanovi ana taupaihowa
teya, eeta iwalo, 'Taubada ebe owa uvavai mahalavaeine
uwalo mahalavaei, havaidova ta yavai'.
16 Na Yeisu Meli yehanane i'atai, iwalo, 'Meli!'.
Na Meli i'ita gwaipile iwalo, 'Labonai'. (Yudeyaone ali-
nadiyena ana bui neta Tauve'ita.)
17 Yeisu iwalo, 'Havena aliguwai u'abi'abi. Nigele yaya-
hae Tamagu ainai na hesi ulau ta tahiguwone nuwadiyai
umwauwi, yahahae Tamagu ainai na omiu hinage Tamamiu,
yagu Yaubada na hinage yami Yaubada.'
18 Na Meli ilau taumulitaone aidiyai iwalo, 'Badawa
ya'itaya'o'. Na hava Yeisu iwawaloweiwa, iwalowedine
taumulitaone aidiyai.

Yeisu yana mahalava ana taumulitaone aidiyai

19 Wiki ana ahubena mugamugaina, lavilavinane ainai
taumulitaone ehebo vada ainai hiluwu ta awa'edane higudui
na holanai himiyamiya, mayadi meheuhi Yudeyaone
aidiyai. Na Yeisu ilaoma ahi'ahipudiyai itowolo ta iwalo,
'Havena ammehemeheuhi'.
20 Mulitai nimana yo luhuluhuna ive'itadi ta hiyaliyaya
wuwuna yadi Bada bada hi'itaya'o.
21 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, 'Havena ammehem-
eheuhi, na hesi am'atepatu, wuwuna Tamagu iya ivetamale-
gauma na yau yavetamalegomiu'.

22 Iwalo i'ovi na yawahinane iyuvi geyo'awahei aidiyai
iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi amvai’.
23 Na hinage iwalo, ‘Ebe towaho yadi pwanoli amnuwa-
hamuidi, mata Yaubada inuwahamuidi, na ebe nigele, mata
besiwa imiyamiya aidiyai’.

Tomasi yana awa'oya'oyama

24 Tomasi iya hitau 12 aidiyena na yehana bwauna Patub-
wau, haugana Yeisu itaumahalava iya nigele baidadi.
25 Tupwadi hiwalolau Tomasi ainai hiwalo, ‘Yada Bada
a'itaya'o’.
Na iya iwalo, ‘Neta am'o'oyama, yau ebe ana elowone
aidiyai nimagune yamwauwidi yo ya'abisawahidi abo
yayemidi’.
26 Wiki ehebo i'ovi na taumulitaone vada ehebonane ainai
hiluwu na higudu auhiyoidi ta holanai himiyamiya, na
Tomasi baidadi. Na Yeisu ibwalenima ta ahi'ahipudiyai
itowolo, na iwalo, ‘Havena ammehemeheuhi’.
27 Na Tomasi ainai iwalo, ‘Nimagigim utautuwuyama
nimagu ainai ta u'ita. Na hinage nimam utautuwuyama
luhuluhugu ainai ta umwauwi na havena unuwanuwatuwu
bwaubwau na u'awa'awa oya'oyama.’
28 Na Tomasi iwalo, ‘Owa yagu Bada yo yagu Yaubada’.
29 Na Yeisu ainai iwalo, ‘Tomasi bada u'itagau ta uyemidi'o,
awa? Na hiya nigele hiya'itagau na hesi hiyemidiyegau mata
moiha hiyaliyaya.’

Buki teina ana lele vehabana

30 Ta Yeisu aba'ita bahudi ipaihowaidi'o ana taumulitaone
mehediyai, na maudoina nigele yayaleledi teina Bukine
ainai.
31 Na bada vihavihadi teina amvahili ta amhanapui yo
hinage Yeisu amyemidiyei ebeha iya Yaubada yana Besinana
na Yaubada Natuna ta Yeisu yehanaena yawahi miyamiya
vateyaina amvai.

21

Yeisu imahalava ana taumulitao aidiyai

1 Yeisu i'abiye mahalavauyoi ana taumulitaone aidiyai
Taibiliya ni'unai.
2 Temdova yana mahalava aidiyai. Ana taumulitaone
teina Saimoni Pita yo Tomasi, iya hiwalo Patubwau yo
Nataniyela iya yana dalava Kena, neta Galili holanai, na
hinage Sebedi natunaone, yo hinage bwau taumulitaone
baidadiyao.
3 Tenem ainai Saimoni Pita taumulitaone aidiyai iwalo,
‘Augeluwo, nuwana yalalau yayama’.

Na ana geluwone hiwalo, ‘Ehe inamwanamwa, talaowa’. Ta maudoidi higelu wagaena hiwowohene, na tenem boniyainane ainai hiyama ahubena na nigele teya yama hiya'ona.

4 Na bada malane itomtom ta taumulitaone Yeisu hi'i'itane maguwai itowotowolo, na hesi nigele hiyahanapui ebeha iya Yeisu.

5 Eeta Yeisu aidiyai iwalo, ‘Tahiguwao viha yamane am'o'onadine?’

Na hiwalo, ‘Nigele’.

6 Na hinage aidiyai iwalo, ‘Amtaudobi ta vinayane amyahuwei wagane ateyaniyena na yama am'onadi’. Eeta yadi vinayane hiyahuwei na yama bahudi hi'o'onadine, ta nigele howahowadi vinayane hiniulihini.

7 Tenem ainai Yeisu ana taumulitawa iya ana gelu moihawa Pita ainai iwawalone, iwalo, ‘Tenem iya yada Badawa’. Hauganane Pita ibenalei ebeha yadi Badawa, ana luwuluwu ili'wa na idadalahugune ni'uwai.

8 Na Yeisu ana taumulitaone maudoidi hiwohema vinayane mayamadi hiniulidima ta hidudunane maguwai, wuwuna le'awane nigele amwaha daodao.

9 Ta taumulitaone maguwai hi'aitulu na yama yo beledi hi'i'itadine ali'ahuwai Yeisu bada igabudi'o.

10 Na hinage Yeisu aidiyai iwalo, ‘Viha hinage ami yama amvaidima na tagabudi?’

11 Ta Saimoni Pita wagai igeluyo ta vinayawa iniulihini maguwai, na vinayane imwau moiha ta yama ana bagibagili 153 hi'o'onadine na hesi vinayane nigele iyalotapulihi.

12 Na Yeisu aidiyai iwalo, ‘Amlaoma na am'ai’. Hihanapuiya'o ebeha iya yadi Badawa, ta nigele teya aidiyena iyapanivilaei ebeha ‘Yaiya owa?’ Wuwuna bada hihanapuiya'o.

13 Eena Yeisu ilau ta belediwa yo yamawa ivaidi ali'ahuwena ta ana taumulitaone imomohedine.

14 Teina Yeisu yana mahalava tonugana ana taumulitaone aidiyai yana towolouyo tuluhanai.

Yeisu na Pita yadi aubabada

15 Hi'ai i'ovi na Yeisu iwawalone Saimoni Pita ainai, iwalo, ‘Saimoni owa Yoni natuna, yam velau imwala'i alili aliguwai, na hiya teina tupwana awa?’

Pita iwalo, ‘Bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego mwala'ina’.

Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.

16 Yeisu hinage iwalouyo, iwalo, ‘Saimoni owa Yoni natuna, uvelauwegau mwala'ina?’

Pita iwalo, ‘Ehe, bada uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.

Ainaena Yeisu iwalo, ‘Yagu sipiwone u'ita avivinidi’.

17 Yeisu hinage yana walo tonugana Pita ainai iwalo,
‘Saimoni, owa Yoni natuna, uvelauwegau?’
Ta tenem ainai Pita nuwanane iyayababane, wuwuna
Yeisu ipanivila mai tonuga ainai, iwalo, ‘Uvelauwegau?’ Na
Pita iwalo ainai iwalo, ‘Bada ginauli maudoina uhanapuidi'o,
ainaena uhanapuigau'o ebeha yavelauwego’.
Ta Yeisu Pita ainai iwalo, ‘Yagu sipiwo u'ita avivinidi.
18 Yawalo moiha alimwai neta yam hauga heda ainai ubom
am luwuluwu uli'wali'wa, na ebe nuwanuwam teya tupwa
ainai ulau, mata bada ulau, na mulitai yam hauga yemala
tautaubada ainai nimamne utau velele na vali tomowa
am luwuluwune hiveli'wago na aiteya tupwa ainai nigele
nuwam ulau, tupwanane ainai mata hilawego.’
19 Teina walone ainaena Yeisu ilaulau livahi Pita yana
mwalowoi vehabana, ta ebe yana mwalowoine ainaena
Yaubada yehanane i'abiye mwala'i. Na hinage Pita ainai
iwalo, ‘Umulitaegau.’
20 Pita i'ita gwaipile ta teya taumulitawa Yeisu ana gelu
moihawa i'i'itane (iya aine hauganane ainai Yeisu vahali-
nai iduivahali ta ipapanivilaeine, iwalo, ‘Bada yaiya am-
tauhuhulane’).
21 Na Pita towahonane i'i'itane, imulimulitaedi ta
iwawalone, ‘Bada, teina towahone vedova ana loina?’
22 Ta Yeisu Pita yana walone iyemaiha iwalo, ‘Ebe
nuwanuwagu iya imiyamiya ana higa yawuyoma, neta
nigele teya hava, na owa hesi umulitaegau’.
23 Ainaena Yeisu ana taumulitaone teina yana walone
hibenalei, eeta hibom aidiyai hi'au'aubabada wuwuna yadi
nuwatuwu ebeha taumulitanane mata nigele iyamwalowoi,
na Yeisu nigele tenem dova iyawalo, na hesi iwalo, ‘Ebe
nuwanuwagu iya imiyamiya ana higa yawuyoma, neta
nigele teya hava alimwai’.
24 Taumulitanane iya ginauliwone teina vehabadi
iwawalo mahalavane hinage iya walowone ileleledine
teina aubabadane ainai, bada tahanapuiya'o hava iwalo
mahalavaedine, walo moiha maudoina.
25 Yeisu yana paihowa ibagibagili alili, na ebe ehebo ehebo
taleledi, yanuwatuwui mata buki hibagibagili alili na bale'u
tupwa vehopali hi'oiye mwau.

PAIHOWA

Yeisu yana waloyemidi Alu'aluwa Ve'ahihi vehabana

1 Tiyopilo, bukine yalele mugaiyei holanai Yeisu yana paihowao yo yana ve'itao, hauganane yana paihowa ivetuwuni
2 ana higa Yaubada ilauvai yo ihahaene galewai. Yeisu yana mwalowoi tuluhanai mayawahina imahalava yana tauyewasao aidiyai, hiya vesivesinuwadi na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena adi loina imohedi.
3 Ahubena 40 holadiyai imahamahalava aidiyai, na aba'ita maudoina ive'itadi ainaena yana towolouyo hi'awa moihaei na yana tauyewasao hi'ita na baidanao hi'aubabada neta Yaubada yana Abaloina vehabana ive'itadi.
4 Howola baidadi himiyamiya na adi loina imohedi iwalo, ‘Havena Yelusalem amlaulaugabaei na hesi Tamadane yana waloyemidine mwalona yawalowena'o vehabana amha'waha'wai.
5 Amnuwatuwu avivini ebeha Yoni bwahiyena i'abiye bapitaisogomiu na ahubena nigele daodaona na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena bapitaiso amlobai.’

Yeisu ihae galewai

6 Haugana Yeisu yana tauyewasao hihulugogoi na hipanivila ainai hiwalo, ‘Bada, howahowana na teina hauga ita Isileli umugaiyegita na tabom taloinauyowegita?’
7 Na Yeisu iwalo, ‘Tamagu iya ibom iloiloina na nigele howahowana omiu amhanapui aiteya hauga yana loinane ipaihowaidi.
8 Na omiu hesi howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ilaoma na i'abiye wahiyalagomiu, na vehabagu ampaihowa na amwalo mahalava Yelusalem ainai yo Yudeya yo Sameliya dalavanao maudoina na bale'u maudoina aidiyai.’
9 Haugana walo teina ive'ovidi na hi'ita Yeisu ihaehae galewai, na yaloyalovi i'auhi na mehediyena itau aidawanine.
10 Ta ilaugabaidi na hiya howola hivinuvinunu galewai na towatowaho hitau bwau adi ale'o hewahewadi vahalidiyai hitowotowolo.
11 Na hiwalo, ‘Omiu Galiliwone, hava vehabana am'ita'ita haene, Yaubada bada Yeisu ilauvaiya'o galewai na howola abo iwuyoma ta ana ita dova hinage yana haene am'i'itane.’

Yudasa aivelahena

12 Olibe oyana ainaena hilau gwaipile Yelusalem neta amwahane nigele iyadaodao wuwuna oyanane neta Yelusalem vahalinai.

13 Na hiluwu yadi vadai na hihae vada ewanai, na Pita
na Yoni yo Yemesa yo Andulu yo Pilipi yo Tomasi yo Ba-
tolomiu yo Madiu yo Yemesa Alipiyosi natuna yo Saimoni
iya mwalona tauhamadudu abaloina vehabana yo Yudasa
iya Yemesa natuna.
14 Maudoidi teina yadi nuwatuwu ehebo hi'awa'awanoi
Yaubada ainai waiwaihiu baidadiyao yo Meli Yeisu hinana
na hinage Yeisu tahinao.

15 Bodaone adi bagibagili dova 120 ehebo ahubena ainai
Pita iguguya ahi'ahipudiyai na iwalo,
16 'Tahiguwao mwalona Deivida yana walo Alu'aluwa
Ve'ahihi imohei Yudasa Isakaliyota vehabana, na Buki
Ve'ahihi ainai imiyamiya,
17 na Yudasa mwalona baidada tawalo mahalava Yeisu
vehabana na hesi yada Bada ihuhulaei na imohei ana alehao
aidiyai'.

(
18 Yudasa bada imwalowoi'o yana paihowa yababana
vehabana, na mulitai abo imwalowoi ana maiha ainaena
bale'u igimwalai na bale'une holanai ibe'u na diyana
italupulihine na hinaena maudoina imahalava.
19 Na wasana Yelusalem maudoina hibenalei na ali-
nadiyena bale'une yehana himwau Akelidama na ana nuwa-
masele Bale'u Ma'wahina.)

20 'Dova Buki Sam holanai Deivida yana walo Yudasa
vehabana iwalo:
"Yana tupwa ova'ova a'avana
nigele teya tomowa iyamiyamiya ainai".
Na hinage iwalo:
"'Tomowa vagana mata ive'aivelaheyei".
Ainaena ilowoinanei walo teina ana nuwamasele moiha
imahalava.
21 'Eeta howola abo Yudasa aivelahena yaiya tomowa
hauga maudoina imulimulita Bada Yeisu yana hae yo yana
dobi aidiyai.
22 Na hinage Yoni Yeisu i'abiye bapitaiso hauganane ainai
ta ana higa Yeisu yana hae galewai, teina towahonane iya
ilaoma ta Yeisu yana towolouyo vehabana ayewasaei.'
23 Ainaena towatowaho hitau bwau yehadi hi'abihinidi
ehebo Yosepa yehana bwauna Basabasi iya hinage hiyogaei
Yusito, na bwaunane towaho yehana Madayo.
24 Eeta hi'awa'awanoi Yaubada ainai hiwalo, 'Bada ee, owa
tomowa maudoidi yadi nuwatuwu uhanapuidi'o ainaena
yam vesinuwa towatowaho bwau teina aidiyena uve'itaei
alimaiyai.

25 Na iya mata ibom ivetaupaihowa yo iyewasa Yeisu vehabana, wuwuna Yudasa paihowane ilaugabaina'o na ilau ibom yana tupwai.'
26 Na hitaubwauwone ai'opi'opiyena hivesinuwa ta Madayo vesinuwa ainai imiya mahalava eeta iya iluwu tauyewasao yadi boda ainai.

2

Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma

1 Mulitai Yudeya yadi guyau yehana Penitikosi ana ahubena ainai Yeisu ana tauyemidiwo maudoidi himiya ahaidi.
2 Mai'ehebo na galewaena ehebo dagugu dova yaumai mwala'ina i'aituluma ta vadane i'oiye mwaune.
3 Na ehebo ginauli hi'i'itane ana ita dova aiwa alahawahawalina vahudiyai itotowane ehebo ehebo ewadiyai.
4 Ainaena maudoidi Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaudi na hivetuwuni ta vali alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada neta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena.
5 Ahubena tenem ainai tautapwalolo Yudeya ainai yo vali tupwa aidiyena bada hilaoma'o na Yelusalem ainai himiyamiya.
6 Haugana dagugune hibenalei ta boda mwala'ina himiya ahaiyama vadane vahalinai ta aluwadi igavai wuwuna tomowa ehebo ehebo alinana ibenali lobai.
7 Yadi aluwagavai yo nuwapwanopwano ainaena ta hiwalo, 'Teina tomowaone tenem dova hi'au'aubabadane neta hiya Galili?
8 Na vedova ta ita ehebo ehebo yada dalavao alinadi ta benali lobaidine?
9 Alinane neta Padiya, yo Medi yo Elam yo Mesapotemiya ana taumiyao yo Yudeya yo Kapadosiya yo Ponita yo Esiya yo
10 Piligiya yo Pamipiliya yo Itipita yo Libiya tupwanao Sailini holadiyai himiyamiya yo Lomaena hilaoma.
11 Tupwana Yudeya na tupwana nigele Yudeya na hesi yadi tapwalolo ainai hitalamwedi baidadiyao, na hinage Kiliti yo Alebiya na maudoida alinada vagadi na vagadi aidiyena hi'au'aubabada Yaubada yana paihowao wahiwahiyaladi vehabadi.'
12 Ainaena maudoidi mayadi aluwagavai yo mayadi nuwapwanopwano hibom hipanivilauyowedi hiwalo, 'Hava wuwuna ta yadi paihowa tenem dova?'
13 Na hesi adi geluwo tupwadi hiwalo, 'Nuwana bwahi wahiwahiyalana hinuma ta hiyayauyaulene'.

Pita yana walo boda aidiyai

14 Pita ana geluwo hitau 11 baidanao hitowolo na Pita ivetuwuni ta alinana mwala'ina aidiyai iguguya iwalo, ‘Omiu Yudeya yo Yelusalem ana taumiyao maudoimiu yagu walo ambenalei na amnuwamasele,
15 ebeha yama paihowa teina nigele we'aha wahiwahiyalana ainaena, wuwuna howola malatomtom nigele numa yauyaule ana hauga.
16 Na hesi ginauli teina mwalona tauwalo mahalava Yoeli iwalo mugaiyei, iwalo:
17 “Yaubada iwalo:
Howola hauga yana aba'ovi ainai
Alu'aluwagu ya'atuhiwai tomowa maudoidi aidiyai,
na natumiyao towatowahodi yo waiwaihiudi hiwalo mahalava
yo yami hevahevaliwo hi'eno mehe'ita'ita
na yami babadao hi'eno nivinivi.
18 Walo moiha hauga teina ainai Alu'aluwagu ya'atuhiwai
yagu taupaihowao towatowaho yo waiwaihiu aidiyai
na vehabagu hiwalo mahalava.
19 Na yagu paihowao abanuwapwanopwano yave'itaedi galewai
yo hinage ila'ilala bale'uwai ya'abiye mahalavadi
dova 'wahina yo aiwa alahawahawawalina yo asu badobadona,
20 yo mahana iguguyou
yo wai'ena ana ita iyemala'wahina
na mulitai Bada yana ahubena mwala'ina na namanamalina imahalava.
21 Na ainaena ebe yaiyadiwo Bada yehanaena hiyogayoga ainai ilivahidi ta'i.” ’
22 Pita hinage iwalo, aidiyai, ‘Augeluwo omiu Yudeya, teina walowone ambenaledi Yeisu Nasaletiyena, Yaubada yana wahiyala yo yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ilala mehemiyai i'abiye mahalava ta ainaena Yaubada yana vesinuwa iyemala moiha. Ita teina ta hanapuiya'o wuwuna alidai ivetuwuni.
23 Yaubada mwalona Yeisune vehabana iloina na hava bale'uwai mata ilobai Yaubada ihanapu mugaiyei na omiu amhuhulaei, ta yami loinaena tomowa tauyababa aiwa lagalagana ainai hiyemwalowoine.
24 Na Yaubada mwalowoi yana tupwa vitaina ainaena ihahaguine na i'abiye towolouyoi, wuwuna nigele howahowana na mwalowoi yana tupwa ainai imiya vateyai.
25 Teina vehabana mwalona Deivida Yeisu yana walo iwalo mugaiyei, iwalo:

“Bada ya'ita meheguwai imiya vateyai
na nimatautuwaguwai imiyamiya, na i'abiye wahiyalagau na havena yatapitapiya.
26 Ainaena yayaliyaya mwala'ina na yano'owei
yo yanuwatuwu avivini ebeha havena taugu ipwahapwaha.
27 Yau nigele mata bwebweso ainai alu'aluwagu umwaumwau vateyai
taumwalowoi yadi dalavai nuwana hinage taugu ipwaha.
28 Na hesi yawahi namwanamwana yana amwaha uve'itaei aliguwai.
Ainaena mehemwai u'abiye yaliyaya vateyaigau.” ’

29 Na Pita iwalo, ‘Tahiguwao walo teina nigele tubuda Deivida vehabana, wuwuna Deivida tahanapuiya'o ebeha mwalona bada imwalowoi'o ta himwauya'o magaiyai na teina ta'i ana magaine imiyamiya.

30 Deividanane tauwalo mahalava ehebo na Yaubada yana waloyemidi ainai inuwatuwu avivini ebeha howola Deivida tubuna ehebo Deividanane yana abaloina ivai Yaubada ainaena.
31 Ainaena Besinanane yana towolouyo ihanapu mugaiyei na iwalowei ebeha havena Bwebweso ainai imiyamiya alili na hinage tauna havena ipwahapwaha.

32 ‘Teina Yeisunane bada mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolouyoiya'o na ai maudoimai a'itaya'o.

33 Ainaena Yaubada i'abihini ta nima tautuwanai imiyamiya na ibom Alu'aluwa Ve'ahihinane Yaubada mwalona iwalo yemidiyei na teina hauga bada imohegai'o ainaena paihowa teina am'ita'itadi yo ambenabenaledi ibom ainaena hilalaomane.

34 Wuwuna nigele Deivida iya yana hae galewa vehabana iyawalowalo, na hesi iwalo:

“Yaubada bada iwalo'o yagu Bada ainai,
‘Nimatautuwaguwai umiya
35 ana higa am alehao yamwau'ituluwedi aem ana abamwau ainai’.”

36 ‘Teina wuwuna Isileli maudoimiu amhanapui moiha ebeha Yaubada Yeisu bada i'awa Badaena'o ibom Besinana towahona na Yeisunane bada amtutuye patuya'o aiwa lagalagana ainai.’

37 Tomowaone Pita yana walo hibenalei na vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina, na Pita ma'ana geluwo aidiyai hipanivila, hiwalo, ‘Tahimaiyao, bada alauhapuli'o. Vedova yama paipaihowa?’

38 Na Pita iwalo, ‘Yami paihowa yababadi aidiyena amnuwabui na maudoimiu Yeisu Besinana yehanaena avebapitaisogomiu na yami yababao inuwatuwuhamuidi na Alu'aluwa Ve'ahihi imohegomiu.
39 Wuwuna Yaubada yana waloyemidine ebeha omiu vehabamiu, yo natumiyao hinage vehabadi, yo hiya amwaha daodaowai himiyamiya vehabadi yo yaiyadiwo Yaubada iyogaedi ainai.’
40 Pita yana walo yo yana guguya maudoina aidiyena iwalo mahalava iwalo, ‘Augeluwo, yaso teina yababana ainaena amhaguiyoigomiu’.
41 Eeta ahubenanane ainai tupwana tomowa Pita yana walo hibenalei ta hibapitaiso na adi bagibagili dova tausani tonuga.

Tauyemidiwo aidiyai
42 Tauyewasaone yadi ve'ita yo yadi ve'awa'au'augelu aidiyai hitalamweuyoidi. Na pwalawa aitomtomna ainai Yeisu abanuwatuwu avivinina hipaipaihowai na hitapwatapwalolo.
43 Na maudoidi Yaubada hive'ahihiyei, na tauyewasao yadi paihowao abanuwapwanopwano na vedevedede maudoidi hipaihowaidi.
44 Tauyemidiwone maudoidi himiyamiya vahaliuyoidi na hivetobwatobwa ehebo.
45 Na ebe yadi abaloina dalavai himiyamiya hivegimwalaedi na ginaulidine adi maihaena hi'aiyauyaedi hiya nigele yadi tobwatobwa aidiyai.
46 Ainaena ahubena ehebo ehebo aidiyai mayadi atetalam hitapwatapwalolo Yelusalem yadi vada tapwalolo mwala'ina ainai, na hibom yadi vadai mayadi yaliyaya hi'ai'aitoyawa.
47 Na Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei na hinage boda maudoina tauyemidiwone hi'awa'awa namwanamwaedi. Na ahubena ehebo ehebo aidiyai Yaubada tupwana tomowa hinage ilivalivahidi, na tauyemidiwo adi boda imwalamwala'i.

3

Pita na Yoni towaho ae peupeuna hi'abiye namwanamwa
1 Teya lavilavi ainai, Pita na Yoni hihaehae Yelusalem vada tapwalolo mwala'ina ainai habi awanoi wuwuna neta awanoi ana hauga.
2 Tenem hauganane ainai ehebo towaho ae peupeuna na iya yana hauga tubui hinana diyanai ma'ae peupeuna eeta ana geluwo ahubena ehebo ehebo aidiyai hi'ava'avalaiyama vada tapwalolone ana awa'eda mwala'ina yehana Awa'eda

Ausala ainai himwaumwauwi. Na hagu i'awa'awanoi vada tapwalolo ana tauluwuwo aidiyai. Tenem dova hauga bagibagilina ipaipaihowai.

3 Na ae peupeunane Pita na Yoni i'itadi hiluwuluwu na hagu vehabana i'awanoi aidiyai.

4 Eeta Pita na Yoni hivinuvinunui ta Pita iwalo, ‘Uvinunuigai’.

5 Ainaena ae peupeunane ivinuvinunuidi mayana yemidi ebeha hava mata himohei.

6 Na Pita iwalo, ‘Nigele yagu mane, na teina velaune yamohego. Besinana Yeisu towaho Nasaleti yehanaena yaloinaego na utowolo ta ulau’.

7 Na nimatautuwanaena i'abiye towolone, na aena yo aetutulina ana tubweuwo maudoina hiwawahiyalane.

8 Na igavai hae yo idobi italutowolo yo ilau. Abo itautau gavagavai na Yaubada ino'ino'owei na Pita na Yoni baidanao hiluwu vada tapwalolo mwala'ina ainai.

9 Na boda hi'ita ae peupeunane ilaulau mayana walo vetuvehae Yaubada ainai,

10 hi'atai ebeha ae peupeunane mwalona vada tapwalolo ana awa'eda ainai imiyamiya na i'awa'awanoi ana hagu vehabana, na nuwadi ipwanopwano yana namwanamwauyo vehabana.

Pita yana guguya

11 Ae peupeunawa Pita na Yoni i'abi avivinidi vada tapwalolo pepenai, himwauwi yehana Solomoni yana tupwa, na bodaone mayadi nuwapwanopwano hisagena ahaiyama aidiyai.

12 Na Pita i'itadi, eeta bodaona iwalo aidiyai. ‘Omiu Isileli, hava vehabana nuwamiu ipwanopwano na amvinuvinunugai? Nigele ai yama wahiyalaena bo nuwana yama mumuga dumwaluna ainaena towaho teina a'abiye namwanamwa ta itau gavagavaine.

13 Na hesi Yaubada yana wahiyalaena iya Abelaham yo Aisake yo Yakobo yadi Yaubada na tubudao yadi Yaubada na Yaubada yana taupaihowa yehana Yeisu i'abihini iya mwalona Pailato nuwanuwana ilivahi na omiu amuvalaei na am'awa yabayababaei Pailato mehenai.

14 Walo moiha Yeisu ibom taudumwalu na masemaselena amta'wata'wataei ta tomowa yadi tau'oiye mwalowoi nuwanuwamiu ta vehabana Pailato ainai am'awanoiyei.

15 Neta yawahi namwanamwana ana Tau'aiyauya am'oiye mwalowoine na Yaubada ibom mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na maudoimai a'itaya'o.

16 Ainaena towaho teina bada inamwanamwa'o ta am'itaya'o na amhanapuiya'o neta yemidi Besinana

yehanaena mehemiyai inamwanamwa moiha na iwahiyala'o.
17 ‘Tahiguwao yahanapuigomiu'o ebeha yami nuwap-
wanopwanowena Yeisu am'oiye mwalowoi dova yami
babadao.
18 Na amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada yana
tauwalo mahalava aidiyena hiwalo mahalava mugai ebeha
Besinanane yana muyamuya ilobaidi ainaena walonane
ana moiha bada imahalava'o.
19 Eeta ilowoinanegomiu ebe amnuwabui ta yami lauha-
puliwone ivai gabaedi na lautowoi namwanamwana am-
lobai Bada ibom ainaena.
20 Hinage Besinanane ibom ivesinuwa mugaiyei vehabana
ivetamalei alimiyai, neta Yeisu.
21 Iya bada galewai ihae'o na imiyamiya ana higa ginauli
maudoidi i'abiye dumwaludi dova Yaubada yana tauwalo
mahalavao ve'ave'ahihidi mwalona hiwalo mahalava mu-
gaiyei.
22 Mwalona Mosese hinage iwalo yemidi iwalo:
Mata howola yada Bada Yaubada alimiyena ehebo towaho
i'abihini na ivetauwalo mahalava vehabamiu dova
yau i'abihinigau na yana walomahalava maudoina
ambenaledi'o.
23 Na ebe yaiyadiwo tauwalo mahalavane yana walo
hita'wata'wataei Yaubada i'abiye yababadi yo ivaiga-
baedi yana tomowa aidiyena.
24 Tauwalo mahalavao Samwela yana haugai na ivetuwuni
ta ihahaemane neta hava hiwawalowediwa wau hivevе-
tuwuni.
25 Na omiu tauwalo mahalavaone tubudiyao ainaena
Yaubada waloyemidi tubudane Abelaham imohei iwalo,
“Owa yam huhu wena howola abo abaloina maudoina
bale'uwai awanamwanamwa yamohedi”.
Ainaena awanamwanamwane omiu hinage vehabamiu.
26 Na Yaubada yana taupaihowa Yeisu mwalowoiyena
i'abiye towolouyoi ta omiu Yudeya alimiyai ivetamale mu-
gaiyei na ebe yami lauhapuliwone vehabadi amnuwabui
neta yana awanamwanamwa alimiyai.

4

Pita na Yoni yadi lauvetala

1 Pita na Yoni howola hi'au'aubabada boda aidiyai na
taupwaoliwo yo vada tapwalolo ana tuilala mwala'ina, yo
hinage Sadusiyao hilaoma,
2 mayadi modi'ini wuwuna Pita na Yoni boda hive'itadi
ebeha Yeisu mwalowoiyena itowolouyo'o na ainaena mata
tomowa maudoida tatowolouyo.

3 Eeta hi'abi avivinidi ta vada paipaiyai himwauwidi na
ebeha i'ahubena abo yadi lauvetala hipaihowai, wuwuna
bada iboni'o.
4 Na hinage yadi guguya bodaone bada hibenalena'o ta
tupwana boda hiyemidi, ainaena tauyemidi maudoidi towa-
towaho adi vahivahili 5,000.
5 I'ahubena ta Yudeya yadi tauloinao yo yadi babadao yo
loina ana tauve'itao himiya gogoidi Yelusalem.
6 Na hinage Anasa ibom taupwaoli mwala'ina mayana
huhuwo yo yana bodao neta Kayapasi yo Yoni yo Alekisana
baidadiyao himiya gogoidi.
7 Ta Pita na Yoni ahi'ahipudiyai hitowolo na hipanivilaedi,
hiwalo, ‘Yami paihowa teina yaiya yana wahiyalaena yo
hinage yaiya yehanaena ampaipaihowaine?’
8 Na Pita Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na iwalo aidiyai,
‘Yama tauloinao yo yama babadao,
9 nuwana yamalauvetala wau wuwuna ae peupeunane
ahahaguine yo ebeha vedova ta a'abiye namwanamwane?
10 Eeta nuwanuwamai omiu yo Isileli maudoimiu amhana-
pui ebeha towaho teina mehemiyai itowotowolone yana
namwanamwa Yeisu Besinana ainaena, ibom towaho
Nasaleti, aiwa lagalagana ainai am'oiye mwalowoi na
Yaubada i'abiye towolouyoine.
11 Yaubada yana Buki iwalowalo Yeisu vehabana iwalo:

“‘Tau'abi vada omiu logidi teina amta'wata'wataeiwa neta
itaugwaipile ta logidi haehae alilina”.

12 Nigele teya yaiya howahowana na ilivahigita. Neta bada
Yeisu ibom. Wuwuna nigele ehebo teya dova yeha bale'uwai
iyamiyamiya na ainaena livahi talobai.
13 Na tauloinaone hi'ita Pita na Yoni yadi atepatu, na hi-
hanapuiya'o neta hibom bada taumiya dalava na abase'ulu
mwala'ina aidiyai nigele hiyaluwu, ainaena nuwadi ip-
wanopwano na hinuwatuwu avivini ebeha mwalona Yeisu
baidadi himiyamiya.
14 Na hinage ae peupeunane bada inamwanamwa'o hi'ita
lau vahalidiyai itowotowolo, ta nigele howahowana ebeha
hava hiwalowei.
15 Ainaena Pita na Yoni hivetamaledi ta hi'aitulu maseleyai
na tauloinaowone hibom hi'ulewahi.
16 Na hiwalo, ‘Vedova taloina towatowaho teina hitau
bwau vehabadi, wuwuna Yelusalem maudoidi hinana-
puidi'o ila'ilala mwala'ina bada hipaihowaiya'o na nigele
howahowana tauvalaei.
17 Na hesi tatowoi na mumuga teina ta'auhi na havena
idabadabalala boda maudoidi aidiyai, eeta taloina wahiyala

aidiyai na havena Yeisu yehanaena tomowa aidiyai hi'au'aubabada.'
18 Hiyogaedima na hiluwuyo aidiyai na hiloinaedi ta ebe
havena Yeisu yehanaena hi'au'aubabada yo hive'ive'ita to-
mowa aidiyai.
19 Hesi Pita na Yoni yadi walo hiyemaihadi, hiwalo, 'Omiu
ambom am'ita sipwai aiteya Yaubada mehenai idumwalu,
a'awa abiye gomiu, bo Yaubada a'awa abiyei.
20 Na ai nigele howahowamai na yama walo ilaumwau
ginaulidine a'itadi'o yo abenaledi'o vehabadi.'
21 Tauyewasaone walo auhi wahiwahiyalana himohedi na
hi'abigabaedi ta hilalaune. Nigele howahowana ta hipaidi
wuwuna hava imahamahalavane vehabana tomowa mau-
doidi Yaubada hino'owei.
22 Wuwuna ae peupeunane ana bolimai 40 na tupwana
bada hi'abiye namwanamwaya'o.

Tauyemidiwo yadi awanoi

23 Pita na Yoni himahalava na hilau adi geluwo aidiyai
na taupwaoliwo mwala'idi yo babadao yadi walo hiwalo
mahalavaedi.
24 Na adi geluwone hibenalei ta maudoidi nuwadi ehebo
na hitapwalolo Yaubada ainai hiwalo, 'Bada, owa Tauwa-
sawasa, galewa na bale'u yo ni'u na ginauli maudoina
holadiyai himiyamiya tauyemaseledi,
25 ainaena yam taupaihowa neta tubumai Deivida
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena yam walo iwalo
mahalavaei iwalo:
"Hava wuwuna abaloina maudoina Bada ainai hive'aleha.
Na hinage hinuwanuwatuwu awawa?
26 Ainaena bale'u yadi tauwasawasao yo yadi tauloinao
himiya ahaidi
na hi'atububuni habi aleha Bada yo yana Besinana
aidiyai."
27 'Walo moiha dalava teina holanaena hilaoma habi aleha
yam taupaihowa masemaselena yo Besinana ibom Yeisu
ainai. Hibom tau'alehaone neta Helodi yo Ponitiyo Pailato
yo Yudeya yo hinage nigele Yudeya.
28 Na hipapaihowaine hava dova owa yam ala'alawowoli
yo yam nuwatuwu mwalona uloina na hipaihowaidi'o.
29 Bada ee, yadi walo manimanini yam taupaihowao ali-
maiyai havena ubenabenaledi na hesi u'abiye wahiyalagai,
na mayama atepatu yam walo ayewasaei.
30 Na hinage yam wahiyalaena tau'asiyebwao uhaguidi, yo
u'abiye namwanamwadi. Yam taupaihowa Yeisu vesivesin-
uwana yehanaena ve'ive'ilalao yo vedevedede u'abiye ma-
halavadi.'

31 Yadi awanoi teina hive'ovidi na vada ainai himiyamiyawa imwahali, na maudoidi Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'oiye mwaudi. Na Yaubada yana walo hiwalo mahalavaei.

Yadi tobwatobwa hi'aiyauyanedi ehebo ehebo aidiyai

32 Tauyemidi maudoidi yadi nuwatuwu yo yadi velau ehebo. Nigele teya yaiya iyawalo, ‘Yau teina yagu ginauli’. Na hesi yaiya ginauli yehana itanitaniwagaeine neta maudoidi vehabadi.
33 Na hinage Bada Yeisu yana tauyewasao hiwahiyala alili yana towolouyo ana walomahalava vehabana, na maudoidi hivelau toyatoyawa.
34 Na hinage maudoidi ma'adi yo ma'adi ale'o, wuwuna vewasawasao aidiyena bada yadi bale'u yo yadi vadao hivegimwalaedi'o.
35 Na adi maiha maudoina hivaiyama na himohedi Yeisu yana tauyewasao, aidiyai na hibom hi'aiyauya yaiyadiwo himiya vitai aidiyai.
36 Towaho ehebo Saipilosiyena yehana Yosepa na yehana vauvauna tauyewasao himohei Banabasi, neta ana nuwamasele, ‘Tau'abiye atepatu’, iya Livai yana huhu ehebo.
37 Na ibom yana tanovi ivegimwalaei na manenane ivaiyama na imohedi Yeisu yana tauyewasao aidiyai.

5

Ananayasi yo Sapaila

1 Towaho ehebo mamwanena yadi tanovi higimwalaei, na manena hivaiyama. Towahonane yehana Ananayasi na mwanenane Sapaila.
2 Hitaubwaune hiloina ta tupwana mane hidawani, na ana tupwa Ananayasi ivaiyama tauyewasaone aidiyai, na i'oyama iwalo teina tanovi manena maudoina.
3 Eeta Pita iwalo auline, ‘Ananayasi hava vehabana Tomodulele nuwam ivai na tanovi ana maiha tupwana umwaudawanine? Neta yam oyama Alu'aluwa Ve'ahihi ainai.
4 Mwalona nigele uyavegimwalaei, tanovine owa yam abaloina, hinage hauganane uvegimwalaei manena owa yam abaloina. Na hava vehabana atemwai unuwanuwatuwu dawani mane vehabana na u'oyama. Na yam oyama teina nigele alimaiyai yo tomowa aidiyai, na hesi Yaubada ainai.’
5 Pita yana walo teina Ananayasi ibenalei na ibe'u ta imwamwalowoine. Ainaena tomowa maudoidi wasane hibenalei na himeheuhi mwala'ina.

6 Na hevahevali hilaoma ta tauna ale'owena hihuma na
hi'avala mahalavaei ta magaiyai himwamwauwine.
7 Dova mahana hawahawagana tonuga hi'ovi na mwane-
nane imahalava ta nigele iyahanapui hava imamahalavane.
8 Na Pita ipanivilaei iwalo, ‘Sapaila, yami tanovine amveg-
imwalaeine, viha ana maiha amvavaine? Dova mwanem
iwalo alimwai?’
Na Sapaila iwalo, ‘Ehe moiha, neta dova’.
9 Eeta Pita iwalo, ‘Vedova ta amtau bwau ebeha Bada
Alu'aluwana amtowoi? Ubenalei, mwanemne ana tauma-
gaiwone hiluluwuma na hi'avala mahalavaego hinage yam
oyama vehabana.’
10 Mai ehebo na Sapaila ibe'u Pita aenai, ta
imwamwalowoine na hevahevaliwone hiluwuma ta
hi'ita bada imwalowoi'o, ta hi'avalai na hilau himagaiyai
mwanenane vahalinai.
11 Ainaena tauyemidi maudoidi himeheuhi mwala'ina na
hinage yaiyadiwo wasanane hibebenaleine hinage hime-
heuhi.

Ala'alawowoli yo ila'ilala

12 Hinage boda ahi'ahipudiyai Yeisu yana tauyewasao
ala'alawowoli na ila'ilala bagibagilidi hi'abiye mahalavadi.
Na tauyemidi maudoidi himiya ahaidi vada tapwalolo ainai,
Solomoni yana tupwai.
13 Na boda maudoidi himeheuhi ta nigele hiyaluwu
tauyemidi baidadiyao, na tomowa maudoidi tauyewasao
hive'ahihiyedi na hino'owedi mwala'ina.
14 Na hesi tauyemidiwone yadi boda imwalamwala'i towa-
towaho yo waiwaihiu yaiyadiwo Bada hiyemidiyei neta
hiluwuluwu.
15 Tauyewasao yadi paihowa aidiyena na tau'asiyebwao
hilauvaidima ta amwahai gwalatau yo halabi aidiyai
hiveve'enodine. Ebe Pita yana lau ainai, na mahana ihi-
nali ta alu'aluwana italu tau'asi'asiyebwaone aidiyai mata
hinamwanamwa.
16 Hinage dalavaone Yelusalem vahalinai adi taumiyao
himiya ahaidima na yadi tau'asiyebwao yo tupwadi
yaiyadiwo alu'aluwa yababadi hi'abiye asiyebwadi
hivaidima ta maudoidi hi'abiye namwanamwadi.

Yeisu yana tauyewasao hi'abiye muyadi

17 Taupwaoliwo yadi babadao mwala'idi yo Sadusiyao yadi
boda baidadiyao himanini na hi'alomagigiliyedi.
18 Ainaena hitowolo na Yeisu yana tauyewasao hi'abi
avivinidi na vada paipaiyai himwamwauwidine.
19 Na boniyaiyena Bada yana tausagenawasa vada paipai
ana awa'eda iho'e na ilauvaidi ta himamahalavane.

20 Na iwalo aidiyai, ‘Amlau vada tapwalolo ainai ta nemai amtowolo yo tomowa aidiyai walone yawahi namwanamwadi vehabadi amguguyaedi’.

21 Ainaena tausagenawasa yana walo hibenalei na i'ahubena ta vada tapwalolo ainai hiluwu, na boda hive'ive'itadi.

Taupwaoli mwala'ina yo ma'ana geluwo Isileliwone babadadiyao hiyogaedi yo hiya tau'ulewahi himiya ahai, neta Isileliwone yadi boda mugamugaina. Na maudoidi hiyogaedima ta yadi taupaihowa vada paipaiyai tupwana hivetamaledi ta Yeisu yana tauyewasao hilauvaidima, na hilauvetala mehediyai.

22 Na hilau ta vada paipai a'avana hi'i'itane, na hiwuyoma hiwalo,

23 ‘Vada paipai gudugudуna a'i'itane, na ana tau'ita aviviniwone hitowotowolo awa'edane ainai, na hauganane awa'edane aho'e alonane nigele teya tomowa aya'ita.’

24 Na vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwala'idi yo taupwaoliwo mwala'idi wasa hibenalei ta hi'atehawawali mwala'ina, hava mata imahalavane.

25 Ainaena ehebo towaho aidiyai ilaoma iwalo, ‘Tomowaone vada paipaiyai ammwamwauwidiwa, vada tapwalolo ainai hive'ive'ita boda aidiyai’.

26 Eeta vada paipai taniwagana yana hevali baidana hilau ta tauyewasaowa hilauvaidi ta hiwuwuyone. Na hesi nigele hiyatotoyaidi wuwuna himeheuhi hiwalo mata tomowa himodi'ini na tau'ita aviviniwone hive'alagaimaidi.

27 Tauyewasaone hiluwuwedi ta tau'ulewahiwo mehediyai hivetowolodi. Na taupwaoli yadi tauloina ipanivilaedi, iwalo,

28 ‘Walo'auhi wahiwahiyalana amohegomiu'o, awalo havena Yeisu yehanaena amve'ive'ita boda aidiyai. Na am'itaya'o hava ampapaihowaine? Yami ve'ita amtaluye dabalala ta Yelusalem i'oiye mwau, na teina towahone yana mwalowoi vehabana ebeha amve'ewaigai.’

29 Na Pita yo tauyewasao tupwadi hiwalo, ‘Ilowoinanegai na Yaubada yana walo amulitaei na havena tomowa yadi walo.

30 Walo moiha omiu Yeisu aiwa ainai amtutuye patu na ana higa imwalowoi, na tubudao yadi Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoine,

31 na i'abihini nimatautuwanai imwamwauwine ta ibom Taumugaiyegita yo Taulivahigita, ta ebeha tanuwabui, na ainaena ita Isileliwone yada yababa inuwahamuidi.

32 Eeta ai ginauli teina vehabadi awalowalo mahalava
na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ibom tauwalo mahalava, iya
Yaubada yana aiyauya ana tau'awa abiwo alidai.'

Gameliyela yana walo

33 Na tauloinao Yeisu yana tauyewasao yadi walo teina
hibenaledi, na adi modi'i'ini moiha, na nuwanuwadi ta
hi'oiye mwalowoidi.
34 Na ehebo aidiyena yehana Gameliyela ibom Palisi na
loina ana tauve'ita, na ma'ana ve'ahihi tau'ulewahiwo bo-
dadi aidiyai, itowolo na iloina ta ebeha Yeisu yana tauye-
wasao himahalavaedi hauga ubwa'ubwana ainai.
35 Ainaena mulitai iwalo tauloinao aidiyai, 'Omiu Isileli ee,
am'ita avivinigomiu na havena amloiloina wahiyala teina
tomowaone aidiyai.
36 Amnuwatuwu avivini haugana mwalona Tudesi ima-
halava ebeha ibom taumugai vagana ehebo, na tomowa
adi bagibagili dova 400 hiluwu yana boda ainai, na
hesi Tudesinane hi'oiye mwalowoi, na ana taumulitao hi-
taubudebudeyanaedi, na yadi boda i'o'ovine.
37 'Na mulitai tomowa vahilina haugana ainai, ehebo
hinage towaho Galiliyena itowolo mahalava yehana Yudasa
na tomowa tupwadi iniulidi na himumulitaeine. Iya hinage
tomowa tupwadi hi'oiye mwalowoi na ana taumulitaone
hilolo'uhagwaline.
38 'Ainaena teina hauga yawalo alimiyai, ebeha havena
hava amloiloina towatowaho tenem vehabadi. Ebe adi loina
nuwana yadi paihowa teina tomowa aidiyena imahalava,
howola abo hitapiya.
39 Na hesi ebe yadi loina Yaubada ainaena imahalava,
nigele howahowamiu na am'auhidi, wuwuna mata dova ta
Yaubada amve'alehaei.'
40 Eeta Gameliyeli yana loina himulitaei, na tauyewasao
hiyogaedima aidiyai, na hisapidi, na hiwalo, 'Havena Yeisu
yehanaena am'au'aubabada tomowa aidiyai'.
41 Na tau'ulewahiwo hilaugabaidi, yo hilau hibom yadi
boda aidiyai mayadi yaliyaya, wuwuna howahowana muya-
muya hilobaidi Yeisu yehanaena.
42 Ahubena ehebo ehebo aidiyai himiyamiya ahai vada
tapwalolo mwala'ina holanai na hinage tomowa yadi
vada aidiyai Yeisu ibom Besinana towahona wasana
namwanamwana hive'ive'itaei yo higugugugugyaei.

6

Tauve'itao hitau 7 hivesinuwaidi

1 Haugana tenem ainai Yeisu yana boda imwalamwala'i,
ta Gilisiwone Yudeyaone baidadiyao hiveta'eta'e. Gilisiwone
hiwalo ai'ai ana aiyauya ahubena ehebo ehebo aidiyai yadi
hiwahiwapewo hi'ita'ita di'wadi'waidi.

2 Ainaena Yeisu yana tauyewasao hitau 12 tauyemidiwo
maudoidi hiyogaedima na hiwalo, ‘Nigele howahowana
Yaubada yana walo ana guguya alaumwauwi na ebeha ai'ai
a'aiyauya.

3 Eeta tahimaiyao, omiu alimiyena towatowaho hitau 7
amvesinuwaidi, yaiyadiwo ma'adi ve'ahihi, na hanahana-
pudi, na hinage ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala
aidiyai, ta paihowa teina ai'ai ana aiyauya vehabana tave-
towolodi.

4 Na ai a'aipate awanoi vehabana, na hinage Yaubada yana
walo ana ve'ita vehabana.’

5 Boda maudoidi hiyaliyaya yadi loina teina vehabana,
eeta hitau 7 hivesinuwadi neta, Sitiveni, ibom yana yemidi
mwala'ina Yeisu ainai, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala
ainai, yo Pilipi yo Pilikolasi yo Nikano yo Timoni yo Pa-
menasi yo hinage Nikolasi, ibom towaho Anitiyoki na bada
Yudeya yadi tapwalolo ainai iluwu'o.

6 Ainaena tomowaone teina hi'abihinidi Yeisu yana
tauyewasao mehediyai, na hi'abidebaidi na vehabadi
hi'awa'awanoi Yaubada ainai, na paihowane hive'avalaidi.

7 Eeta Yaubada yana walo idabalala tomowa aidiyai, na
tauyemidi adi boda imwala'i i'alili tupwa Yelusalem ainai,
na taupwaoliwo bodadi hinage walone hibenalei, na Yeisu
hiyemidiyei.

Sitiveni hi'abi avivini

8 Sitiveni Yaubada yana ala'alawowoli yo yana atemuya-
muya i'oiye mwau, na paihowa abanuwapwanopwano yo
ve'ive'ilalao ipaihowaidi tomowa ahi'ahipudiyai.

9 Na tupwana tomowa hilaoma na Sitiveni baidadi
hi'awa pa'ipa'i hiya tupwana Yudeya yadi tapwalolo yehana
himwauwi ‘Talatalamdi’, na tupwana Sailini ainaena, na
tupwana Alekisanidiliya ainaena, na tupwana Silisiya yo
Esiya aidiyena.

10 Na nigele howahowana hiwahiyala, wuwuna Sitiveni
yana walo hanahanapu Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena.

11 Eeta dawaniyena tomowa hiyemaihadi na hivetowolodi
ta hiya hiwalo, ‘Abenabenali na Mosese yo Yaubada
i'awa'awa yababaedi’.

12 Ta tomowa nuwadiyai himwauwi na Sitiveni
hive'alehaei, ainaena maudoidi yo babadao yo tauloinao

yo hinage loina ana tauve'itao hilaoma, na hi'abi avivini, na hilauvai tau'ulewahiwo yadi abamiya gogoi ainai.

13 Na tau'awa oya'oyamaone hilauvaidima na hiwalo, ‘Towaho teina, hauga maudoina aidiyai, Mosese yana loinao yo vada tapwalolo masemaselena hinage ihinalidi.

14 Na hinage yana walo abenalei iwalo, “Yeisu ibom towaho Nasaleti howola abo vada tapwalolo teina ilo'e vehulu, na yada mumuga Mosese ainaena ivetuwuni na ilalaomawa imwaubuidi, na vagadi imwauwidi”.’

15 Tau'ulewahiwone maudoidi Sitiveni maninane hivinu-vinunui, ana ita dova Tauwalo mahalava manina.

7

Sitiveni yana walouyo

1 Taupwaoliwo yadi tauloina Sitiveni ipanivilaei, iwalo, ‘Teina tomowaone hava hiwalowalowedine neta moihadi?’

2 Na Sitiveni yadi walo iyemaiha iwalo, ‘Tahiguwao yo tamaguwao, yagu walo teina ambenalei, Yaubada Didigana mwalona tubudawa Abelaham Mesapotemiya ainai imiyamiya, na howola nigele iyavedalava Halana ainai

3 Na iwalo Abelaham ainai, “Yam dalava yo yam huhuwo teina ulaugabaidi na ulau vali dalavai, tupwanane yave'itago ainai umiya”.

4 ‘Neta ainaena Kalidiya ilaugabaei, na ivedalava Halana ainai. Na Abelaham tamana imwalowoi mulitai abo Yaubada imugaiyei na ivedalavane tupwa teina ainai tamiyamiya.

5 Ta nigele hinage teya tupwa nuwana bale'u iyamohei Abelaham yana abaloina, na Yaubada iwalo yemidi hauga teina ebeha tupwanane Abelaham mayana huhuwo yadi bale'u hivai, na hauganane ainai Abelaham nigele natuna.

6 Na hinage Yaubada iwalo mugai ebeha Abelaham tubunao himiya taumana vali boda yadi tupwa ainai, yo dalavaone tanitaniwagadiyaone paihowa vitavitaidi himohedi, na himiya vitai bolimai 400 aidiyai.

7 Na hesi Yaubada iwalo, “Howola abo dalava tanitaniwagadi loina vitavitaina yamohedi, na mulitai tupwa tenem ainaena yagu boda himahalava na hipwagogo aliguwai tupwa teina ainai”.

8 Eeta Yaubada Abelaham ulewahi ana ve'ive'ilala imohei neta 'wapi ana hapi vehabana. Abelaham Aisake ilabahi ta hawahawaga ehebo i'ovi na hapi himomoheine. Dova hinage Aisake natuna Yakobo hapi imohei. Na Yakobo hinage natunao towotowohodi 12 adi bagibagili hapi imomohedine.

9 ‘Tubudane Yakobo natunao hiya tahidi Yosepa hivegimwalaei Itipita aidiyai, wuwuna hi'alomagigiliyei ta nemai ivetaupaihowa nigele maihana na hesi Yaubada baidana.
10 Na ihagui ana vitai aidiyena, na hinage hanapu namwanamwana imohei, Itipita yadi Pelo hanapunane i'ita lobai, ainaena Pelo Yosepa i'abihinine na loina imohei tupwa Itipita maudoina ainai, na hinage tauwasawasa yana vada holanai.
11 ‘Na mulitai vahali imahalava Itipita maudoina yo Kenani aidiyai, na miya vitai imahalava na tubudaone nigele adi.
12 Ta Yakobo wasa ibenalei ebeha ai'ai Itipita ainai imiyamiya, na natunao towatowahodi ivetamaledi Itipita ainai, ai'ai vehabana.
13 Mulitai ivetamaleuyoidi Itipita ainai, na Yosepa tahinao aidiyai iwalo mahalava, iwalo, “Yau tahimu Yosepa”, na hinage Pelo ainai iwalo mahalavaedi iwalo, “Teina tahiguwao”.
14 Ainaena Yosepa tamana Yakobo mayana huhuwo iyogaedima, adi bagibagili 75, na Itipita ainai hilalaomane.
15 Eeta tubudane Yakobo manatunao hidobi Itipita ta nemai himiyamiya ta himwamwalowoine.
16 Na yadi asiyebwao mwalomwalowoidi hilawedi ta mwalona Abelaham igimwalaiya'o Sikem, hibom Emoli natunao aidiyena na magainane ana maiha siliba imomohedine neta ainai hiyeyemagaine.
17 ‘Na hauga bada ilau tebitebiniya'o ta Yaubada yana waloyemidi ainona imiya mahalava Abelaham ainai neta ebeha Isileliwone Itipita hi'aitulu gabaei. Wuwuna tubudaone adi boda ihaehae.
18 Na tauwasawasa vauvauna itowolo ta yana hauga loina, na tauwasawasane Yosepa nigele iyahanapui.
19 Tubudaone i'oya'oyamaedi, na muya imohemohedi. Na iwalo wahiyala ta ebe natudiyao vauvaudi hitubui higabae mahalavaedi ta himwalowoi balabala awawai.
20 ‘Gama Mosese itubui hauga tenem ainai, ibom ana ita inamwanamwa, na tamana yo hinana yadi vadai hi'ita'ita avivini neta wai'ena tonuga.
21 Na mulitai yadi vadaena himwau mahalavaei, na Pelo natuna waihiuna ilolobaine, na ilauvaiyama yana vadai, na ebeha natuna i'ita avivini.
22 Eeta Mosese Itipita yadi hanapu maudoina hive'itaei, ta ihanahanapuidi na yana walowone yo yana paihowao hiwahiyala alili.

23 ‘Hauganane ana bolimai 40 ilobai Mosese nuwanuwana yana tomowao Isileli i'itadi.

24 Ainaena yana itane ainai Itipita ehebo towaho Isileli
italai awawai, eeta Mosese tahina ihagui na towaho Itipita
i'oiye mwalowoine.
25 Na Mosese yana nuwatuwu ebeha yana huhuwone
mata hihanapui, neta Yaubada nimanane iyeyepaihowa ta
Itipitaone aidiyena ivaivehuludi na hesi nigele hiyahanapui.
26 I'ahubena ta Mosese tahinao bwau ilolobaidine,
na nuwanuwana ebeha i'auhidi ta iwalo, “Augeluwo,
omiu boda ehebo na hava vehabana yami miyamiya
amveyaveyababa?”.

27 ‘Na tau'alehaone ehebo aidiyena Mosese yana walo
iyemaiha, na iwalo, “Yaiya owa utuwoi na uvetauloina
alimaiyai?
28 Vedova? Nuwanuwam na u'oiye mwalowoigau, lavi
dova Itipita towahona u'oiye mwalowoine?”
29 Walo teina Mosese ibenalei ta imeheuhi, na idena ilau
Midiyani ainai, imiya taumana, na tenemai itawahola yo
natunao towatowahodi bwau, ilabahidi.

30 ‘Bolimai 40 tuluhanai Mosese tupwa balabala awawai
oya Sainai vahalinai ilowolowouhi, na Yaubada yana
tauwalo mahalava i'abiyamahalavauyoi aiwa alahawa-
hawalina ainaena aiwa lugulugudi holadiyena.
31 Ta Mosese i'aluwagavai ta iwutulau tupwanane
ala'alahinane vahalinai ebeha i'ita ili'ilimani, ainaena Bada
alinana ibenalei iwalo,
32 “Yau tubumwao hibom Abelaham yo Aisake yo Yakobo
yadi Yaubada”. Na Mosese yana meheuhiyena ibatubatutuli,
ta nigele iya'ita lau.

33 ‘Ainaena Bada iwalo, “Am ae humahuma uwuludi
wuwuna neta bale'une ainai utowotowolone bale'u ve'ahihi.
34 Yagu tomowa yadi miya vitai Itipita holanai yahana-
puiya'o, na yadi dou, bada yabenalena'o, ainaena yadobima
habi haguidi. Eeta owa utowolo na yavetamalego Itipita
ainai, paihowa teina vehabana.”

35 ‘Isileliwone Mosese hita'wata'wataei, hiwalo, “Yaiya
owa ebeha utowoi na uvetauloina na u'abiye dumwalugai?”.
Eeta Isileliwone hita'wata'wataei na Yaubada yana vesinuwa
haugana tauwalo mahalava aiwa ala'alahawawalina ainai
ivesinuwai iwalo iya tauloina na taulivahi.
36 Yudeyaone imugaiyedi ta Itipita hi'aitulu gagaeine.
Mulitai ginauli abanuwapwanopwano na ve'ive'ilala i'abiye
mahalavadi Itipita ainai yo ni'u hawahawawalina ainai. Na
hinage ginauli abanuwapwanopwano yo ve'ive'ilala i'abiye
mahalavadi balabala awawai neta bolimai adi bagibagili 40.

37 ‘Teina Mosese Isileli aidiyai iwalo, “Yaubada howola abo
tahimiyaone aidiyena ehebo Tauwalo mahalava ivesinuwai
vehabamiu, dova mwalona yau ivesinuwaigaune.”
38 Na hinage Mosesenane nu'ulai Isileli tubunao maudoidi
baidanao, oya Sainai ainai himiyamiya na tauwalo ma-
halava Mosese loina namwanamwana yawahida vehabana
imomohedine.
39 ‘Na tubudaone Mosese yana loina hita'wata'wataei, ta
nuwanuwadi yo hilau gwaipile Itipita ainai,
40 Na Eloni ainai hiwalo, “Yada abapwagogowo
u'atububunidi, na himugaiyegita, wuwuna Mosese ibom
mwalona Itipita ainaena imugaiyegitamawa, havaidova
ilao'o”.
41 Tenem haugane ainai abapwagogo aiwa tagitagi hipai-
howai ta ana ita dova bulumakau natuna. Na ainai hip-
waopwaoli yo nimadiyena hava hipapaihowaine hiyaliyayai
ainaena na higuyaguyau.
42 Eeta Yaubada ita'wata'wataedi, na hibom yadi
nuwatuwu hipaihowai, neta utuiwo galewa aidiyai
hipwagopwagogo, dova tauwalo mahalavao yadi buki
holanai Yaubada yana walo imiyamiya, iwalo:

“Omiu Isileli tupwa balabala awawai bolimai 40 am-
miyamiya,
lagulaguwao amwunuidi, na nigele aliguwai amyap-
waopwaoli.

43 Na yami abapwagogo yehana Moloke yana gwau,
am'avalai yami abapwagogo na hinage Lepani yana utui
amtagi yo ainai amwalowalo vetuvehae.

Ainaena mata ya'oipeiyegomiu na amlau Babiloni tulutu-
luhanai.” ’
44 Na Sitiveni iwalo, ‘Mosese gwaune i'abi, neta dova
Yaubada ive'ita ma'ama'ayaune ainai. Ainaena hi'abi na
hauganane tupwa balabala awawai hilaulau Yaubada yana
gwaune hinage hi'avalai vali tupwai”.
45 Mulitai tubudiyao Yosuwa baidanao teina gwaune
hivaiyama na tupwanane ainai tubudao taumiya dalavao
hiheusilidi tupwa teina ainaena, na Yaubada ihaguidi ta
hiwahiyala, na yadi bale'u teina hivai, na gwaune imiyamiya
ana higa Deivida ivetauwasawasa aidiyai.
46 Iya Yaubada ana awanamwanamwa imohei. Na
Yaubada ainai ipanivila na ebeha italamwei ta Yakobo, yana
Yaubada yana vada i'abi.
47 Na hesi Yaubada yana vadane Deivida natuna Solomoni
i'a'abine.

48 ‘Yaubada ewa'aliliyai yana vada tomowa nimadiyena
hi'abi'abi nigele alonai iyamiyamiya, dova tauwalo ma-
halava yana walo iwalo:
49 “Galewa yagu abamiya wasawasa,
na bale'u aegu adi abamwau.
Ainaena aiteya vada howahowana, na vehabagu am'abi
na vadanane ainai ya'aiyawasi?
50 Wuwuna ginauli teina maudoidi yau yapaihowaidi.” ’
51 Na Sitiveni iwalo, ‘Omiu tau'ateyaiyaiwo. Yaubada
wasana ainai neta atemiu yabidaidi'o yo talinamiu yago-
haye tuidi'o. Omiu bada dova hauga daodaona tubumiyao
Alu'aluwa Ve'ahihi amta'wata'wataei.
52 Walo moiha tubumiyao tauwalo mahalavao mau-
doidi hi'abiye muyadi na hi'oiye mwalowoidi. Hiya
Taudumwaluwa yana laoma vehabana hiwalo mugaiyeiwa,
na teina hauga omiu hinage Taudumwaluwa amhuhulaei, ta
am'o'oiye mwalowoine.
53 Na omiu Yaubada yana loina himohegomiu tausagena
wasao aidiyena, na nigele amyamulitaei.’

Sitiveni hi'oiye mwalowoi

54 Sitiveni yana walo tauloinao hibenalei ta adi modi i'ini
mwala'ina, na awadi hitauve'alahi yadi modi'ini vehabana.
55 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi Sitiveni i'oiye mwau, ta
galewa ivinuvinunui, na Yaubada yana wasawasa masele
ainai ihae na Yeisu nimatautuwanai itowotowolo, i'i'itane.
56 Na iwalo, ‘Am'ita, galewa ilotaho'e na Tomowa Moihana
Yaubada nimatautuwanai ya'ita itowotowolo.’
57 Hiwuiwui wahiyala, na talinadi hi'abi auhidi, na ebeha
havena yana walo hibenabenalei. Eeta maudoidi vehabana
hisagena na hi'abi avivini.
58 Na dalavane tuluhanai higabaei aituluwei, na gaimaena
hitatalaine. Na tau'aisamasamaniwone adi luwuluwu
himwauwi hevali teya yehana Saulo aenai.
59 Sitiveni howola gaimaena hitalatalai na Bada ainai
i'awa'awanoi, iwalo, ‘Bada Yeisu alu'aluwagu uvaiyawa’.
60 Na aetutulina i'atuwomalei na iyoga wahiwahiyala
iwalo, ‘Bada, yadi mumuga yababana teina havena uye-
mayemaiha aidiyai’. Na yana walo teina tuluhanai
yawahina i'ovi.

8

1 Na Saulo bodaone i'awa namwanamwaedi Sitiveni ana
oiyemwalowoi vehabana.

Saulo tauyemidiwo i'alehaidi

Ahubena tenem ainai tauyemidiwo tupwa Yelusalem ainai adi alehao hivetuwuni na hi'aleha, ainaena hilouhagwali Yudeya yo Sameliya tupwanao aidiyai, na Yeisu yana tauyewasao hitau 12 Yelusalem ainai himiyamiya.

2 Na tupwana tomowa Yaubada ana tauyemidiwo Sitiveni hivai ta hidoudouwi i'ovi na abo higagaliyaunaeine.

3 Na hesi Saulo itowoi na tauyemidiwo yadi boda i'oiye sawali. Vada ehebo ehebo iluwuluwuidi na tauyemidiwo towatowahodi yo waiwaihiudi ilaulaugogoidi na vada paipaiyai imwaumwauluwuwedi.

Pilipi iguguya Sameliya ainai

4 Tauyemidiwo hilo'uhagwali, ta ebeha tupwa teya ainai wasana namwanamwana higuguyaei tomowa aidiyai.

5 Ainaena Pilipi idobi Sameliya tupwanane ainai, na tenemai Besinana Tomowana wasana iguguyaei aidiyai.

6 Na maudoidi Pilipi yana walo hibenalei, na yana paihowa wahiwahiyalana hi'itadi,

7 Ebe yaiyadiwo hi'asiyebwa, alu'aluwa yababana aidiyena mata imwau mahalavaedi, mayogayogadi yo hinage taubelubelu, yo taulepelowo i'abiye namwanamwadi. Ainaena bodaone hitalatalam toyatoyawa Pilipi yana guguya ainai.

8 Na ainaena abayaliyaya mwala'ina dalavanane ainai.

9 Na taumiya dalava ehebo yehana Saimoni, iya Pilipi yana walo iyemidiyei. Saimoninane mwalona tau'oba'oba na oyamaena iwalo mahalavaeuyowei ebeha iya teya towaho mwala'ina.

10 Tomowa maudoidi, tomowa mohili yo tomowa mwala'idi ainai hibenabenali ta hiwalo, ‘Teina tomowane dova Yaubada. Owa uwahiyala alili.’

11 Eeta Saimoni yana walowone hibenaledi wuwuna yana obaena i'abiye nuwapwanopwanodi hauga maudoina aidiyai.

12 Na mulitai Pilipinane imahalavama na wasana namwanamwana Besinana Yeisu yehana yo Yaubada yana loina vehabadi, iguguya, na hiyemidiyei, na hibapitaiso, towatowaho yo waiwaihiu.

13 Na Saimoni hinage Yaubada iyemidiyei, na yana bapitaiso tuluhanai Pilipi baidana himiyamiya. Na Saimoninane Pilipi yana ala'alawowoli yo yana ve'ive'ila ipaihowaidi wahiwahiyaladi i'itadi, na inuwapwanopwano moiha.

14 Ainaena Yeisu yana tauyewasao Yelusalem ainai himiyamiya, wasa hibenalei ebeha bada Sameliya hitalam'o Yaubada yana walo ainai, eeta Pita na Yoni hivetamaledima.

15 Na hitau bwaune hidobi Sameliya ainai, na tauyemidi
vauvaudi vehabadi hi'awa'awanoi, na Alu'aluwa Ve'ahihi
aidiyai iluwu.
16 Wuwuna howola nigele teya yaiya Alu'aluwa Ve'ahihi
iya'oiye mwau na bapitaiso ibom Bada Yeisu yehanaena
hivaiya'o.
17 Ainaena Pita na Yoni nimadi aidiyai himwauwi na
Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai iluwu.
18 Na Saimoni paihowa teina i'ita ebeha Yeisu yana
tauyewasao nimadi himwau tomowa aidiyai na Alu'aluwa
Ve'ahihi aidiyai iluwu, ainaena mani ivai ta ebeha Pita na
Yoni imohedi.
19 Na iwalo, ‘Teina ala'alawowoline ammohegau ta ebe
yaiya nimagu ainai yamwauwi mata Alu'aluwa Ve'ahihi
iluwui’.
20 Ta Pita Saimoni iwalowei, iwalo, ‘Yam mane baidam
amsilahe vateyai, wuwuna ebeha Yaubada yana velau yam
mane ainaena uyemaiha.
21 Owa nigele yama boda, na atem imumuga yababa
Yaubada mehenai.
22 Eeta ilowoinanego na yam yababa ainaena unuwabui,
na u'awa'awanoi Bada ainai, na ebe inuwahamuigo.
23 Na yahanapui atem paipaina alomagigili, yo mumuga
yababana aidiyena.’
24 Na Saimoni iwalo, ‘Am'awa'awanoi Bada ainai ta gin-
auline yababadine amwalo mahalavaedi'o, havena aliguwai
himiyamiya yo hilaolaoma’.
25 Mulitai Pita na Yoni yadi Bada vehabana hiwalowalo
mahalava na yana walo higuguyaei, na hiwuyo Yelusalem
ainai, na yadi wuyone ainai wasa namwanamwana hiwalo
mahalavaei Sameliya tupwanao aidiyai.

Pilipi towaho Itiyopiya ehebo i'abiye bapitaiso

26 Na Bada yana tausagena wasa Pilipi iwalo, ainai
‘U'atububuni na ulau tupwa yavana amwaha Yelusalem yo
ilau Gasa ainai’. Amwahane ilaulau balabala awawa ainai.
27 Eeta Pilipi itowolo ta ilalaune. Tenem hauganane
tauloina mwala'ina, Itiyopiyaena ilaulau gwaipile yana
dalavai. Iya Itiyopiya yadi alawata yehana Kanidesi yana
mane i'ita'ita avivini. Iya ilau Yelusalem ta Yaubada iwalo
vetuvehaeyei na iwuyowuyoma.
28 Igelu ta ilaulau na waloyemidi bukina Aisaya ainai
ilaulauvahili.
29 Ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi Pilipi iwalo ainai, ‘Ulau
mwayamwayau waga niuniuli vahalinai’.

30 Eeta Pilipi isagena ilau ainai ta ibenabenali na towahone
ilaulauvahili Aisaya yana buki ainaena. Na Pilipi ipanivilaei
iwalo, 'Uhanapuiya'o hava uvahivahiline?'
31 Na towahonane iwalo, 'Nigele, wuwuna nigele teya
yaiya na ebe i'aubabada ili'ilimani aliguwai'. Na iwalo ta
Pilipi imwalae taohani ta waga niuniuline ainai baidana
himimiyane.
32 Yaubada yana Buki ivahivahili iwalo:
'Ibom dova sipi mata hiwunui,
ta dova sipi natuna ebe hiwunuwunui, na ana tautomne
mehenai itowotowolo,
nigele alinana yo nigele teya hava iyawalowei.
33 Na hinage yana lauvetala ainai nigele hiya abiye
dumwaluyana ililimani, na ihinimaya.
Ainaena nigele teya natunao ta ebe hiwalo mahalavae,
wuwuna yawahina bale'uwai i'o'ovi.'
34 Na towaho Itiyopiyaenane Pilipi iwalo ainai, 'Yaiya
vehabana tauwalo mahalava teina iwalowalone? Ibom
vehabana nuwana vali towaho vehabana?'
35 Ainaena Pilipi ivetuwuni vahilinane ana livahi ainai, na
Yeisu wasana ive'itaei.
36-37 Eeta amwahanane hilaulau, na bwahi hi'ita lobai, ta
towahonane iwalo, 'Tenem we'ahane! Vedova howahowana
ainaena uvebapitaisogau?'
38 Ta yana taupaihowa iloinaei na waga niuniuli
ilaumwauwi, na hitau bwau Pilipi baidana hi'aitulu
bwahiyai, na Pilipi towahone i'abiye bapitaisone.
39 Ainaena bwahiyena hihaema na Bada Alu'aluwana
Pilipi ilauvai, na towahone Pilipi nigele iya'itauyoi, ainaena
mayana yaliyaya ilalaune yana dalavai.
40 Na Pilipi hilobai dalava Asotosi ainai ilaulau na wasa
namwanamwana iguguyaei dalava ehebo ehebo aidiyai, na
ana higa imahalava Sisaliya ainai.

9

Saulo yana nuwabui

1 Saulo howola i'ale'aleha Bada ana taumulitao aidiyai.
Eeta ilau taupwaoli mwala'ina ainai,
2 nuwanuwana yana letao ilelededi na ilawedi Yudeya
yadi miyagogoi Damasiko aidiyai. Na letaone aidiyena ebe
Yeisu yana amwaha adi taumulitao ilobaidi, towatowaho yo
waiwaihiudi i'abi avivinidi na ivaidima Yelusalem ainai habi
lauvetalaedi. Eeta letadine ivaidi na ilau.
3 Na Saulo ilaulau ta Damasiko ainai muhamuhana ima-
halava, na masele galewaena imasele ta i'i'iliyei.

4 Ta ibe'u bale'uwai na ehebo alina ibenalei, iwalo, ‘Saulo, Saulo, hava vehabana u'abi'abiye muyagaune?’

5 Saulo iwalo, ‘Bada, yaiya owa?’

Na alinane iwalo, ‘Yau Yeisu, u'abi'abiye muyagaune.

6 Na hesi utowolo na uluwu dalavai na tenemai amvenuwamwau ubenalei, yo hava mata upaihowaine.’

7 Na tomowaone Saulo baidanao hilaulau hitautowolo na tomowa alinana hibenalei na hesi nigele teya hiya'ita.

8 Ainaena Saulo bale'uwena itowoloma na nuwanuwana ta mehena imasele, na hesi nigele howahowana hava i'ita, eeta Saulo hi'abinimai na hiluwuwei Damasiko ainai.

9 Na nemai ahubena tonuga aidiyai nigele hava teya iya'ita, na hinage nigele iya'ai yo iyanuma.

10 Na Damasiko ainai Yeisu ana taumulita ehebo imiyamiya, yehana Ananayasi, na yana eno nivinivi yena Bada iwalo ainai, iwalo, ‘Ananayasi’.

Ta Ananayasinane iwalo, ‘Bada, Yau teina’.

11 Eeta Bada iwalo, ‘Utowolo na ahi'ahipuwena ulau amwaha yehana Dumwadumwaluna ainai, yo Yudasa yana vadai ehebo towaho upanivilae, ibom towaho Tasosiyena na yehana Saulo, na hauga teina ainai i'awa'awanoi.

12 Na eno'ita'itaena i'ita'ita na ehebo towaho yehana Ananayasi iluwu ta nimana ulu'ulunai imwauwi na ebe ivinunuyo.’

13 Na Ananayasinane iwalo, ‘Bada, towahonane wasana tomowa maudoidi hibenalena'o ebeha towaho yababana, na yam tauyemidiwo Yelusalem ainai bada ive'aleha aliliyedi.

14 Na hinage taupwaoliwo mwala'idi hitalamwei na hauga teina ilaoma ta ambodao maudoina Damasiko ainai habi paigai ebe yehamwena awa'awanoi.’

15 Na Bada iwalo ainai, ‘Badagi, ulau ainai. Wuwuna iya bada yavesinuwaiya'o na wasagu iwalowei tomowa tupwa vehopali alodiyai, yo tauloinao mwala'idi mehediyai yo Isileli hinage aidiyai.

16 Na hinage yave'itae yana muyamuyao mwala'idi mata ilobaidi, yau agu walomahalava vehabana.’

17 Ainaena Ananayasi ilau, na Yudasa yana vadai iluwu, na nimana imwauwi Saulo ulu'uluna ewanai iwalo, ‘Tahigu Saulo, Bada Yeisu imahalava alimwai, ibom ivetamale-gauma mehem ya'abiye masele, yo hinage Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'oiye mwaugo’.

18 Eeta Saulo mehenaena dova yama onavidi hibe'u na i'itauyone. Ainaena itowolo na ibapitaiso,

19 na hinage ai'ai ivai na i'ai ta yana wahiyala ilolobauy-oine.

Saulo iguguya Damasiko ainai

Tupwana ahubena aidiyai Saulo Yeisu ana taumulitao baidanao himiyamiya Damasiko ainai.
20 Na Yudeya yadi vada tapwalolo aidiyai Saulonane iguguya, ‘Ebeha Yeisu ibom Yaubada Natuna moiha’.
21 Na taubenaliwo hinuwapwanopwano mwala'ina, na hiwalo, ‘Yana guguya teina ambenalei ibom mwalona Yeisu ana taumulitao Yelusalem ainai ive'ave'alehaedi. Na hinage yana laoma teina wuwuna ebeha Yeisu ana taumulitao teinai himiyamiya i'abi avivinidi na ipaidi ta ilawedi Yelusalem, taupwaoliwo mwala'idi aidiyai, bo?’
22 Na hesi Saulo yana guguya i'ala'alawowoli, ana moiha ebeha Yeisu iya Yaubada yana Besinana neta wuwuna ivenuwavaivai moiha ainaena ta Yudeyaone himiyamiya Damasiko nigele howahowana yana walo hiyemaiha.

Saulo Yudeya idena gabaedi

23 Saulo Damasiko ainai imiyamiya, na Yudeya hiloiloina ebeha hi'oiye mwalowoi.
24 Na hesi yadi loina dawani bada Saulo ihanapuidi'o. Boniyai yo ahubena dalavane alina ana awa'eda hivinuvinunui ebeha yana aitulu ainai na hi'oiye mwalowoi.
25 Na hesi boniyai ehebo ainai Saulo ana taumulitao boha ainai hiyemiya, na hivedawedawe dobiyei aline hawahawagana ainaena.

Saulo yana laoma Yelusalem

26 Eeta Saulonane iwuyo Yelusalem na itowoi ta ebeha iluwu Yeisu ana taumulitao aidiyai, na himeheuhei, wuwuna nigele hiyayemidiyei ebeha bada inuwabui'o.
27 Na Banabasi ibom Saulo ihagui, na ilauvaiyama Yeisu yana tauyewasao aidiyai, na i'au'aubabada vedova Saulo amwahai Bada ilolobaine ta alinana ibebenaleine. Na vedova Saulo iguguya atepatu Damasiko ainai Yeisu yehanaena hinage i'aubabadanei.
28 Eeta hitalam Saulo baidadi himiyamiya. Na Yelusalem maudoina ita'i'iliyei mayana wahiyala Bada yehanaena igugugugugya.
29 Na Yudeya hibom tau'alina Gilisi Saulo baidadi hive'awa pa'ipa'i'i, na hiloiloina vedova na hi'oiye mwalowoi.
30 Na Yeisu ana taumulitao hibenalei, ta Saulo hilawei Sisaliya, na tenem ainai hivetamalei ta ilau Tasisi ainai.
31 Ainaena tautapwalolo Yudeya yo Galili yo Sameliya dalavadi maudoidi himiya ili'ilimani. Na Bada hive'ahihiyei, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala yo yana vehaguhagu aidiyai na himiyamiya, ta yadi boda imwalamwala'i.

Pita yana ta'i'ili Lida yo Yopa aidiyai

32 Pita ita'i'ili Yaubada yana tomowa masemaseledi aidiyai,
na ilaoma ehebo dalava yehana Lida ainai.
33 Na ehebo towaho taubelubeluna ilobai, yehana Eniyasi
ibom bolimai 8 yana aba'eno ainai i'eno'eno, nigele howa-
howana ilowouhi.
34 Eeta Pita iwalo ainai, ‘Eniyasi, Yeisu Besinana i'abiye
namwanamwago. Ainaena utowolo na yam halabi u'avalai
na ulau, ta itowolo mwayamwayau.’
35 Na tomowaone Lida yo Saloni adi taumiyaone hi'ita na
ainaena Bada Yeisu ainai hinuwabui.
36 Na dalava Yopa ainai Yeisu ana taumulita ehebo wai-
hiuna imiyamiya, yehana Tabita, na ana bui Dokasa, na
Dokasa ana bui neta lagulagu teya yehana, na waihiunane
velau wuwuna ta tauwewelohe ihaguhaguidi.
37 Tenem hauganane ainai i'asiyebwa yo imwalowoi, na
wagawagana hivai ta hivehuguvi, na hevala ehebo ewanai
himwamwauwine.
38 Yopa neta Lida vahalinai ainaena haugana Yeisu ana
taumulitao Pita wasana hibenalei ta tomowa bwau hiveta-
maledi Lida ainai Pita vehabana. Tomowaone wasa hilawei
Pita ainai hiwalo, ‘Ulau mwayamwayauma ta'ulaoma ali-
maiyai’.
39 Eeta Pita itowolo na tomowaone baidanao hilalaune,
haugana himahalava neta hilauvai ta hihae vadane ana
hevala ewanai. Na hiwahiwapewone maudoidi Pita hi-
towolo gwaigwaipileyei na luwuluwu yo abalauli'wa Dokasa
mwalona ipapaihowaidiwa hi'abiye mahalavadi na hi-
doudou.
40 Na Pita iloinaedi ta vadaena himahalava, na ibom
imiyamiya, na aetutulina i'atuwomalei yo i'awa'awanoi
Yaubada ainai, eena i'ita gwaipile na tauna iwalo lau ainai
iwalo, ‘Tabita utowolo’. Na waihiune mehena i'itanei na Pita
i'itane, ta eno'enowena itowolo imimiyane.
41 Na Pita nimanai i'abi na i'abiye towolone. Na
tauyemidiwo yo hiwahiwapewo iyogaedima, na Tabita
mayawahina ive'itae aidiyai.
42 Na wasane iyewasaei tupwa Yopa maudoina ainai,
ainaena tomowa maudoidi Bada Yeisu ainai hiyemidi.
43 Na Pita Yopa ainai imiya daodao, towaho yehana Sai-
moni yana vadai, ibom yana paihowa lagulagu 'wapidiyena
tobwatobwa ipaipaihowaidi.

10

Pita Koniliyosi ibo'eyei

1 Dalava Sisaliya ainai ehebo towaho yehana Koniliyosi
imiyamiya, iya Italiwone yadi tau'alehao, adi taumugai.

2 Ibom towaho namwanamwana na mayana huhuwo
Yaubada hive'ahihiyei, na hauga maudoina tauwewelohe
ihaguhaguidi na i'awa'awanoi Yaubada ainai.
3 Ahubena ehebo lavilaviyena, Koniliyosi i'eno ita'ita na
Yaubada yana tausagenawasa ehebo i'ita'ita ili'ilimani na
ilaoma ainai iwalo, ‘Koniliyosi!’.

4 Koniliyosi tausagenawasane ivinuvinunui na mayana
meheuhi, iwalo, ‘Bada, hava?’

Na tausagenawasa iwalo, ‘Yaubada yam awanoi yo yam
hagu tauwewelohe aidiyai ihanahanapui, na ainaena in-
uwatuwu avivinigo.
5 Eeta yam taupaihowao tupwadi uvetamaledi, na hilau
Yopa ta Saimoni iya yehana himwau Pita, hilauvaiyama.
6 Pitanane ehebo hinage Saimoni yana vadai le'awa ainai
imiyamiya, na Saimoninane yana paihowa lagulagu 'wapidi
aidiyena ginauli ipaipaihowaidi.’

7 Tausagenawasane yana walo i'ovi na ilalaune. Na
Koniliyosi yana taupaihowao bwau iyogaedima na yana
tau'aleha ehebo hinage Yaubada ana tauve'ahihi mwala'ina
iya Koniliyosi taumiya vahalina.
8 Ainaena tausagenawasane yana walomahalava
Koniliyosi i'aubabadaei hitau tonugane aidiyai, na
ivetamaledi Yopa ainai ta hilalaune.

9 I'ahubenama mahana ala'alapwahiyai hilaulau Yopa va-
halinai, na Pita vadai imiyamiya, na ihae ewai habi awanoi.
10 I'awa'awanoi mavahalina na howola vadai ai'ai
hi'atu'atububuni na Pita i'eno ita'ita.
11 Na galewa i'i'itane ilotaho'e, na ehebo ginauli i'ita
idobidobima, ana ita dova ale'o mwala'ina papalina vehopali
aidiyena hi'aba'abahi dobima bale'uwai.
12 Na holanai vali lagulagu yo vali lagulagu daladaladi yo
vali lowolowo yo vali lowolowo.
13 Ainaena ehebo alina Pita iwalo ainai, iwalo, ‘Pita,
utowolo yo neta lagulaguwone uwunuidi na u'aidi’.

14 Na Pita ita'wata'wataedi, iwalo, ‘Bada, badagi wuwuna
nigele teya hinage lagulagu laulaugagayodi teina dova
yaya'aidi’.

15 Na alinane iwalouyo iwalo, ‘Yaubada lagulagu
bada i'abiye maseledi'o, ainaena havena u'awa'awa
yabayababaedi’.

16 Ginauli teina mai tonuga Pita ainai imahalava, ali-
nanane mai tonuga dova iwalowei, na mulitai ginaulinane
iheheuyone galewai.

17 Pita howola yana eno'ita'itane ainona inuwanuwatuwui
na Koniliyosi tomowaowa tonuga ivevetamalediwa Sai-
moni yana vada hilobai na hilaoma ta ali awa'edanai hi-
towotowolo.
18 Na hipanavila hiwalo, ‘Teina ainai taumana yehana
Saimoni Pita imiyamiya?’
19 Vadanane ewanai Pita inuwatuwu behabeha, na
Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Pita, towatowaho hitau
tonuga hibehabehaego, na bada hilaoma'o ta elauhai
himiyamiya.
20 Ainaena utowolo na u'aitulu aidiyai ta baidamwao
amlau na havena unuwatuwu gwaigwaipile, wuwuna yau
tomowaone yavetamaledima.’
21 Ta ainaena Pitanane i'aitulu aidiyai na iwalo, ‘Yau Pita.
Hava vehabana amlalaomane?’
22 Na hiwalo, ‘Tau'alehao yadi taumugai yehana Koniliyosi
ivetamalegai ta alalaomane. Iya towaho dumwadumwaluna
na Yaubada iwalowalo vetuvehaeyei. Eeta hiya Yudeya mau-
doidi hive'ahihiyei. Yaubada yana tausagenawasa mase-
maselena Koniliyosi iwalo auli ta ivetamalegai yo alaoma
ebeha ave'i'imanego ta talau yana vadai, yo hava mata
u'au'aubabadaneine ibenalei.’
23 Pita tomowaone iyogaedi, na vadai hivetaumana.
I'ahubena na hitowolo ta Pita baidadi hilau, na tupwana
adi geluwo Yopa ainaena baidadiyao hilaulaune.
24 I'ahubenauyo abo himamahalavane Sisaliya ainai, na
tenem ainai Koniliyosi yana huhuwo yo ana geluwo iyoga
ahaidima, na yana vadai hiha'waha'wa.
25 Na Pita imahalava vadai na Koniliyosi imahalavama Pita
mehenai ibe'u dobi na ipwagogo.
26 Na Pita Koniliyosi i'abiye towolo, na iwalo, ‘Utowolo!
Yau tomowa mohili owa dova.’
27 Ainaena Pita yo Koniliyosi baidana hi'au'aubabada na
hiluwu vadai, na Pita boda i'itadi hiha'waha'wa.
28 Eeta iwalo lau aidiyai iwalo, ‘Omiu amhanapuiya'o neta
ai Yudeyaone nigele howahowana na omiu nigele Yudeya
baidamaiyao ta'awa heliheliyam, neta yama laugagayo ta
ebe havena abo'ebo'eyegomiu. Na hesi Yaubada ive'itagau
ebeha laugagayone bada i'ovi'o.
29 Ainaena hauganane Koniliyosi yana walo ivetamale-
nama nigele yayata'wata'wata, na hesi yatalamwegau ta
yalalaomane. Na hava vehabana uyogaegaune?’
30 Koniliyosi iwalo, ‘Ahubena vehopali bada hi'ovi'o ainai
lavilaviyai, dova wau teina ulalaomane eeta yagu vadai
ya'awa'awanoi na tomowa ehebo ana ale'o namanamalina
meheguwai itaumahalavane.

31 Ta iwalo, “Koniliyosi, Yaubada yam awanoi yo yam
aiyauya ihanapuidi'o ainaena i'atemuyamuyaego.
32 Tomowa uvetamaledi ta hilau Yopa ainai towaho yehana
Saimoni Pita hilauvai. Na towaho teya hinage yehana Sai-
moni iya lagulagu 'wapidi ana taulauhaili ainai ivetaumana
na Saimoninane yana vada neta ni'u vahalinai.”
33 Eeta vehabam walo yavetamale mwayamwayawe-
nawane ta u'atemuyamuyaegai na ulalaomane. Ainaena
mata maudoimai teina Yaubada mehenai na ginauliwone
hava Bada iwawalo auligowa ebeha u'aubabadaei neta mau-
doimai aha'waha'wa ebeha abenalei.’

Pita yana walo Koniliyosi mayana bodao aidiyai

34 Eeta Pita iwalo aidiyai, ‘Walo moiha bada nuwagu
imasele'o ebeha tomowa maudoidi Yaubada mehenai toya-
toyawa, na nigele Yudeya hibom iyavelauwedi.
35 Na hesi vali tomowa tupwa ehebo ehebo tomodiyao ebe
hive'ahihiyei, na himumuga dumwalu, Yaubada iyaliyaya
vehabadi.
36 Na Besinana Yeisu ibom maudoida yada Bada na
Yaubada nuwadaumwali wasana namwanamwana Yeisu
imohegai, ai Isileli yama awanamwanamwa vehabana. Na
omiu wasanane amhanahanapui.
37 Wuwuna Yoni wasanane ivetuwuni Galili ainaena, hau-
ganane iguguya, na tomowa i'abiye bapitaisodi na mulitai
Yeisu wasana ivetuwuni Yudeya tupwana maudoina ainai.
38 Wasanane ebeha Yaubada Yeisu towaho Nasaleti i'abiye
wahiyala Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, ta i'ala'alawowoli
na tomowa ihaguhaguidi, ebe yaiyadiwo Tomodulele
yana ala'alawowoliyena hi'asiyebwa, Yeisu i'abiye
namwanamwadi, wuwuna Yaubada yana ala'alawowoli
ainaena.
39 ‘Na ai Yeisu ana tauwalo moiha, wuwuna yana pai-
howao a'itadi'o Yudeya tupwanane aidiyai yo Yelusalem
ainai na ana higa aiwa lagalagana ainai hitutuye patu ta
imwamwalowoine.
40 Na ahubena tonuga ainai Yaubada i'abiye towolouyoi,
na i'abiye mahalavauyoi.
41 Nigele tomowa maudoidi aidiyai, na ai Yaubada ivesin-
uwaigai ebeha tauwalo moiha alimaiyai, na ana higa
yana towolouyo tuluhanai a'ai na anumanuma Yeisunane
baidamai.
42 Na iloinaegai ta tomowa aidiyai aguguya ebeha Yaubada
Yeisunane ivesinuwai yo hauga yana aba'ovi ainai lauvetala
ipaihowai, tomowa hibom bada himwalowoi vehabadi na
hinage ita mayawahida vehabada.

43 Tauwalo mahalava hinage mwalona hiwalo mahalava
mugai, ebeha yaiyadiwo Yeisu ainai hiyemidi yadi pwanoli
ana nuwahamu Yaubada ainaena hivai Yeisu yehanaena.'

Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu hibom nigele Yudeya aidiyai

44 Pita howola i'au'aubabada na Alu'aluwa Ve'ahihi i'aitulu
taubenabenali aidiyai

45-46 Na vali alina yo vali alina aidiyena hi'au'aubabada, na
Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei, na Yudeya hibom Yeisu
ana tauyemidiwo Pita baidanao Yopa ainaena hilalaomawa,
nuwadi ipwanopwano, wuwuna hi'ita Yaubada bada yana
velau Alu'aluwa Ve'ahihi imohedi'o hibom nigele Yudeya
aidiyai.

Ainaena Pita iwalo aidiyai,

47 'Augeluwo! Am'ita Alu'aluwa Ve'ahihi bada hivaiya'o
dova ita mwalona, eeta nigele howahowana yadi bapitaiso
bwahiyena ta'auhi awa?'

48 Ainaena Pita iloina Besinana Yeisu yehanaena hibapi-
taiso, na mulitai tomowadine Pita hi'awanoiyei yo tupwana
ahubena hinage himiyamiya, baidadi ta itatalamne.

11

Paihowa teina vehabana Pita i'au'aubabada

1 Yeisu yana tauyewasao yo tauyemidiwo, hibom
Yudeya ana taumiyao, bada wasa hibenalena'o ebeha
tupwana nigele Yudeya tomowadiyao Yaubada yana walo
hiyemidiyei.

2 Ainaena hauganane Pita iheuyo Yelusalem ainai, Yeisu
ana taumulitao hibom Mosese yana loina ana tauyewasao
Pitanane hi'ulumiyanei,

3 hiwalo, 'Vedova ta owa uluwu hibom nigele Yudeya yadi
vadai na baidamwao am'ai'ai?'

4 Eeta Pita i'avalaihini ta yana paihowa maudoina
i'aubabadaei, iwalo,

5 'Mwalona yau Yopa ainai yamiyamiya na ya'awa'awanoi
Yaubada ainai, na eno'ita'ita ainaena, ehebo ginauli ya'ita
dova ale'o mwala'ina na papalina vehopali aidiyena
hi'aba'abahi dobima aliguwai.

6 Ginaulinane yavinuvinunui, na lagulaguwao, yo lag-
ulagu daladaladi, yo hinage lowolowo, ale'onane holanai
ya'i'itadine.

7 Na ehebo alina yabenalei iwalo aliguwai, iwalo, "Pita,
utowolo na amlagulagu ulauwunu na u'ai".

8 'Na yau yawalo, "Bada badagi! Wuwuna nigele hinage
teya lagulagu laulaugagayodi teina dova yaya'aidi."

9 ‘Na alinane galewaena iwalouyo, iwalo, “Yaubada lagulagu neta bada i'abiye maseledi'o, ainaena havena u'awa'awa yabayababaedi”.
10 Ginauline mai tonuga aliguwai imahalava, na alinane hinage mai tonuga iwalo aliguwai, na mulitai maudoina ihae na i'wadalele galewai.
11 ‘Na tenem mahanane ainai, towatowaho tonuga hima-halavama vadanane ainai himiyamiya, Sisaliya ainaena hilaoma vehabagu.
12 Eena Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo aliguwai, iwalo, “Utowolo yo havena unuwanuwabwaubwau na tomowaone baidamwao amlau”. Na tahidao Yopaene hitau 6 hi'wayabuigau, ta alau Sisaliya ainai ta maudoimai aluluwune Koniliyosi yana vada alonai.
13 ‘Na towahonane alimaiyai i'au'aubabada iwalo, “Mwalona ehebo tausagenawasa ya'ita yagu vada holanai itowotowolo”, na iwalo, ‘Koniliyosi, tomowa uvetamaledi Yopa ainai, na Saimoni yehana Pita, hilauvaiyama,
14 na iya wasanane mata iwalowedi alimiyai yo ainaena owa mayam huhuwo livahi amvai’.”
15 ‘Eeta ya'avalahini na ya'au'aubabada, na Alu'aluwa Ve'ahihi aidiyai i'aituluma, dova mwalona ita alidai i'aitulu mugaiwa.
16 Ainaena Bada yana walo mwalona yanuwatuwu avivini, iwalo, “Yoni bwahiyena i'abiye bapitaisodi, na omiu mata howola abo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'abiye bapitaiso”.
17 Na ana masele neta Yaubada yana aiyauya aidiyai dova ita alidai, hauganane tayemidi Bada Yeisu Besinana ainai. Ainaena yau nigele howahowana Yaubada yana paihowa teina ya'auhi.’
18 Haugana teina walowone hibenaledi ta yadi walo wahi-wahiwo hilaumwauwidi na Yaubada hino'owei na hiwalo, ‘Abo Yaubada nigele Yudeya hawahawaga imohedi ta ebe hinuwabui yo yawahi miyamiya vateyaina hivai.’

Tauyemidiwo dalava Anitiyoki ainai

19 Mwalona tauyemidiwo adi alehao Sitiveni hi'oiye mwalowoi, na hinage hitowoi na tauyemidiwo maudoidi hi'oiye uhagwalidi ta hilau Pinisiya yo Saipilosi yo Anitiyoki aidiyai, na wasana namwanamwana hiwalowei Yudeya hibom aidiyai, na nigele dalavanane adi taumiya maudoidi aidiyai.
20 Mulitai tupwana tauyemidiwo, Saipilosi yo Sailini, himahalava Anitiyoki ainai na Bada Yeisu wasana higuguyaei nigele Yudeya hinage aidiyai.

21 Na Bada i'abiye wahiyaladi, na tomowa maudoidi yadi walo hiyemidiyei, na hinuwabui Bada ainai.
22 Hibom nigele Yudeya, na hesi hiyemidi'o Bada ainai, eeta tauyemidiwo Yelusalem ainai ta Banabasi hivetamalei Anitiyoki ainai.
23 Haugana imahalava neta Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina i'ita lobai ta iyaliyaya. Ainaena i'abiye wahiyaladi na ebeha maudoidi hauga daodaona Bada ainai hi'awa'awa abi na nuwadi maudoina ainaena hinuwanuwatuwu avivini.
24 Wuwuna Banabasi towaho namwanamwana, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na mayana yemidi mwala'ina Bada ainai. Eeta tomowa boda mwala'ina Bada hiyemidiyei.
25 Banabasi ilau Tasisi ainai, Paulo ibehaei,
26 na ilobai, ebeha baidana hilau gwaipile Anitiyoki ainai. hitau bwau bolimai ehebo holanai hiluwuluwu tauyemidiwo yadi miya toyawa aidiyai, na tomowa maudoidi hive'ive'itadi dalavadine Anitiyoki ainai, ta Yeisu yana tauyewasao hauganane ainai hivetuwuni yehanane Keliso yana boda.
27 Haugana tenem ainai tauwalo mahalava Yelusalemaena hidobi Anitiyoki ainai.
28 Na ehebo aidiyena yehana Agabusi, yadi miyagogoi ainai itowolo, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena iwalo mugai ebeha howola vahali mwala'ina imahalava tupwa maudoina aidiyai. Mulitai tauloina Kalodiyosi yana hauga ainai vahali mwala'ina imahalava.
29 Hauganane Yeisu yana tauyewasao Agabusi yana walone hibenalei, hibom hiloiloina ta ehebo ehebo hitowotowoi na velau hagu mane hivetamalei adi geluwone tupwa Yudeya ainai himiyamiya hihaguidi.
30 Teina yadi vehaguhagune neta Banabasi na Saulo nimadiyai himwamwauwine ta hilalaweine tauyemidiwo yadi tauloinao tupwa Yudeya aidiyai.

12

Yemesa hi'oiye mwalowoi na Pita vada paipaiyai himwau luwuwei
1 Hauganane ainai tauwasawasa Helodi yana loina wahiyala ainaena yana tau'alehao tupwana tauyemidiwo hi'abi avivinidi na hi'abiyababadi.
2 Ainaena Yemesa Yoni tahina, Helodi yana loinaena na elepa ale'aleha ainaena hi'oiye mwalowoine.
3 Na i'i'itane neta teina mumugane Yudeyaone i'abiye yaliyayadi eeta ihamadudui ta Pita ipapaine. Teina mumugane neta Buidi'wa guyauna ainai ivevetuwunine.

4 Na haugana Pita ipai ta vada paipaiyai imwauwi ta i'ovi
na tau'ita avivini tomowa vehopali vehopali ihiwaidi ta ilau
boda vehopali ipapaihowaidine. Yana nuwatuwu ebeha
Buidi'wa guyauna tuluhanai Yudeyaone imohedi na hi'oiye
mwalowoi.
5 Eeta vada paipaiyai himwauwi ta imiyamiya na hesi
tauyemidiwo vehabana hi'awa'awanoi wahiyala Yaubada
ainai.

Tausagenawasa Pita ihagui

6 Mata i'ahubena na boniyainane ainai Helodi Pita mata
i'oiye mwalowoi. Na wau boniyainane tau'alehao bwau
awa'edane neta gulawa pwawapwawati ainaena Pita hipaig-
waigwaipileyei yo himomohi bwauwedi na hi'eno'eno na
hinage tau'aleha bwau vehaudi hi'ita'ita avivini.
7 Nigele bweda na masele vadane alonai ihinali ta Yaubada
yana tausagenawasa itowolo mahalava. Towahone Pita la-
belabenai igoha na ivanoi iwalo, 'Utowolo mwayamwayau'.
Gulawa pwawapwawatiwowa Pita nimanai hibebe'une.
8 Na tauwagenawasane iwalo lau Pita ainai iwalo, 'Am
ale'o yo am aehumahuma uli'wadi'. Eeta Pita i'awa abiyei,
na tausagenawasane iwalouyo iwalo, 'Am abobo ainaena
u'ohamuigo na umulitaegau'.
9 Eeta tausagenawasane imahalava na Pita imulitaei ta
vada paipaine i'aitulu gabaeine. Na hesi tausagenawasane
hava ipaipaihowaidine neta moihadi himahamahalava na
Pita nigele iyanuwamasele. Yana nuwatuwu ebeha i'e'eno
nivinivi.
10 Hilaoma ta tau'ita avivini ehebo hilaugabaei, na bwauna
hinage hilaugabaei, na awa'eda mwala'ina pwawati hipa-
paihowaine ainai hilaoma, na awa'edane ibom ilotaho'e, na
himahalava dalavai, na amwahaena hilau bwaubwau nigele
daona na tausagenawasane Pita ilaugabaeine.
11 Ainaena Pita inuwamasele, na iwalo, 'Yahanapuiya'o
ebeha yau Helodi nimanaena Bada iyaiyovigau na yana
tausagenawasa ivetamalei, ta ihahaloigaune. Na hinage
Yudeyaone yadi nuwanuwatuwu ebeha aliguwai hava hipai-
howai neta yalaugabaidi'o.'
12 Pita bada nuwana imasele'o na ilau Meli yana
vadai, Yoni hinana, na Yoni yehana bwauna Maki, na
vadanane holanai tauyemidiwo maudoidi himiya gogoi, na
hi'awa'awanoi Yaubada ainai.
13 Na Pita vada ana awa'eda ainai i'aigohagoha, na taupai-
howa waihiuna ehebo yehana Loda ilaoma.
14 Na Pita alinana ibenali lobai, ta iyaliyaya mwala'ina,
na nigele awa'eda iho'e, eeta ilau gwaipile ta vada holanai
iwalo, 'Pita awa'edai itowotowolo'.

15 Na hiwalo, ‘Nuwana uyauyaule!’. Na waihiune
awana ipa'i'i ebeha Pitanane. Eeta hiwalo, ‘Nuwana Pita
alu'aluwana’.
16 Hi'awa pa'ipa'i'i na Pita howola i'ai'aigohagoha, ainaena
awa'eda hiho'e ta hi'ita ebeha ibom Pita, na nuwadi ip-
wanopwano moiha.
17 Na Pita nimanaena i'auhidi na hinobu, na iwalo aulidi
Bada vada paipaiyena ilauvaiyama. Ainaena iwalo, ‘Wasa
teina amwalowei Yemesa yo augeluwo aidiyai’. Na ilau-
gabaidi ta ilau vali tupwai.
18 I'ahubena na tau'alehao nuwadi ipwanopwano, na
hi'atehawawali mwala'ina Pita vehabana, vedova imama-
halavane.
19 Na Helodi iloinaedi ta Pita hibehaei, na nigele hiyalobai,
ainaena tau'ita aviviniwone yadi lauvetala ipaihowai, na adi
oiyemwalowoi iloinaei. Eeta Helodinane Yudeya ainaena
idobima Sisaliya imimiyane.

Helodi yana mwalowoi

20 Helodi hiya Taya yo Saidoni imodi'iniyedi eeta hiya
nuwanuwadi ebeha hivenuwa ehebouyo. Ainaena hi-
laoma ta yana vada ana tau'ita avivini yehana Bilasito
baidadi hi'awa heliheliyam. Na hi'awanoiyei ta ebeha
tauwasawasane yo hiya hivenuwa ehebo. Wuwuna tauwa-
sawasane yana dalavai hiduivahali lau ai'ai yana tupwa
ainaena.
21 Na Helodi ehebo ahubena iwalowei na baidadi
hi'au'aubabada, na ahubenanane ainai ana ale'o vauvauna
ili'wa, na yana abamiya wasawasa ainai imiya.
22 Na bodaone hiyogayoga, na hiwalo, ‘Yam aubabada
bada dova Yaubada na nigele tomowa’.
23 Na yadi no'o ivai ta nigele Yaubada iyawalo ve-
tuvehaeyei eeta Bada yana tausagenawasa Helodi ipai-
howai ta i'a'asiyebwane ta mwatamwata hiwomali ta
imwamwalowoine.
24 Neta hauganane ainai tomowa Yaubada yana walo
hibenalei yo hi'awa abiyei. Na yadi boda imwalamwala'i.
25 Na Banabasi yo Saulo yadi paihowa Yelusalem ainai
hive'oviya'o, ta hidobiuyo Anitiyoki ainai, na Yoni yehana
bwauna Maki hilauvai baidadi.

13

Banabasi na Saulo yadi paihowa

1 Tauyemidiwo Anitiyoki ainai, neta tupwadi yadi tauwalo
mahalavao yo tauve'itao. Eeta teina yehadi, Banabasi
na Simiyoni iya hiyogaei taugibagibana, na Lusiyasi iya

gama Sailini, na Mana'eni iya tauwasawasa Helodi ana abi'abiyemwala'i, yo Saulo.

2 Hibom hitapwatapwalolo mayadi hudi Yaubada ainai na Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo aidiyai, iwalo, ‘Nuwanuwagu Banabasi na Saulo yagu paihowa ehebo vehabana hipaihowai, ainaena amtalamwedi paihowanane ainai’.

3 Eeta Yaubada ainai hi'awanoiuyo mayadi hudi, na hi'abivahuidi, na Banabasi yo Saulo hivetamaledi yadi paihowane vehabana.

Yadi paihowa Saipilosi ainai

4 Alu'aluwa Ve'ahihi bada ivetamaledi'o ta hi'aitulu Selusiya, na wagaena higelu ta hi'adau bwanabwana Saipilosi vehabana.

5 Na dalava yehana Salamisi ainai hiduna, ta nemai Yudeya yadi vada tapwalolo ainai Yaubada yana walo higuguyaei. Na ehebo yadi hevali baidadi hita'i'ili yehana Yoni Maki.

6 Bwanabwanane maudoina hita'i'iliyei, na dalava Paposi ainai himahalava, ta tenemai tau'oba yehana Bayeisu, towaho Yudeya, ibom teya tauwalo mahalava oya'oyamana.

7 Na Bayeisunane Sagiyo Paulosi baidana, iya dalava ana tauloina, na towaho hanahanapuna. Ainaena Sagiyo Paulosi Banabasi na Saulo iyogaedima, na nuwanuwana ebeha Yaubada yana walo ibenalei.

8 Na hesi tau'obane i'auhidi, wuwuna nigele nuwanuwana na tauloinane Yeisu ainai iyemidi. Tau'obane yehana ana bui Elimasi neta taubalau.

9 Na Saulo iya yehana bwauna hiyogaei Paulo, Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwau na tau'obane ivinuvinunui.

10 Na iwalo, ‘Owa Tomodulele yo Alawai yana boda, na oyama wuwuna, ainaena paihowa dumwadumwaluna uve'alehaei na Bada yana amwaha dumwadumwaluna hauga maudoina utowotowoi ta u'abiye yababa yo u'abiye giyo.

11 Eeta teina mata Bada yana wahiyalaena mehem igibu ta mata nigele uyavinunuyo ana higa Yaubada yam ahubena iwawaloweiwa ainai abo uvinunuyo.’

Hauga tenem ainai dova hogahoga na tau'obane mehena iguguyou, ta ibehabeha yaiya ihagui na ivedadabi.

12 Na tauloinane Sagiyo Bada yana ala'alawowoli teina i'ita na Bada wasana vehabana nuwana ipwanopwano, eeta iyemidiyei.

Hilau Anitiyoki tupwana Pisidiya holanai

13 Paulo ma'ana bodao Paposiyena higelu, na hi'adauyo ta Pega ainai hiluluwune, tupwa Pamipiliya holanai. Na Yoni Maki ilaugabaidi ta iwuyo Yelusalem ainai.

14 Na bodaone Pega hilaugabaei, na Anitiyoki ainai himahalava, neta tupwa Pisidiya holanai. Eena ahubena Yudeya yadi tapwalolo ana ahubena ainai hiluwu Yudeya yadi vada tapwalolo ainai hitalumiyahiwa.

15 Haugana Mosese yana loinao yo tauwalo mahalavao yadi laulele vahilina tuluhanai vada tapwalolo adi babadao walo hivetamalei Paulo ma'ana geluwo aidiyai hiwalo, 'Tahimaiyao, ebe tomowa abiye wahiyalana aubabadadi alimiyai neta amwalowedi'.

16 Ainaena Paulo itowolo na nimana i'abihini, ta iwalo, 'Tahiguwao Isileli yo omiu vali tupwaena Yaubada ana tauve'ahihiwo, yagu walo teina ambenalei.

17 Yaubada mwalona Isileli tubudao ivesinuwaidi, na yadi boda i'abiye mwala'i yadi miya taumana Itipita ainai, na yana wahiyala mwala'ina ainaena imugaiyedi, ta Itipita hilaugabaeine.

18 Na bolimai 40 aidiyai yadi tapiyao i'alama'i'itaedi haugana balabala awawai hilaulau.

19 Na Kenani bale'une holanai dalava ana bagibagili 7 matomowadi imumutudine. Na tubudaone italamwedi ta Kenani bale'une hiloloinaeine,

20 neta bolimai ana bagibagili 450 aidiyai.

21 'Hi'awa'awanoi na Yaubada yadi tauwasawasa imohedi Saulo, ibom Kisa natuna, na yana huhu Beniyamina ainaena, na bolimai 40 aidiyai iloiloinaedi.

22 Mulitai Yaubada Saulo isosomanaei, na yadi tauwasawasa vauvauna Deivida imwauwi, iya Deivida vehabana iwalo, "Yesi natuna Deivida yalobai, na yavelauwei wuwuna yagu nuwatuwu maudoina mata ipaihowaidi".

23 'Ta Deivida yana huhu ainaena Yaubada Isileli adi Taulivahi Yeisu i'abiye mahalava, dova mwalona iwalo mugai.

24 Na mwalona hauganane ainai Yeisu nigele iyadobima, Yoni iguguya Isileli aidiyai, na yadi lauhapuli aidiyena hinuwabui, na i'abibapitaisodi.

25 Yoni yana paihowa ana aba'ovi ainai iwalo, omiu amnuwatuwui ebeha yau yaiya? Yau nigele Taulivahine na iya tuluhaguwena ilalaoma iya imwala'i gabaegau, ainaena yau nigele iyalowoinanegau na ana aehumahuma yavaivehulu.

26 'Tahiguwao, omiu Isileli yo Abelaham tubunao, na omiu nigele Yudeya yaiyadiwo Yaubada hino'ono'owei teina ainai, ita alidai teina livahine wasana Yaubada ivevetamalenamane.

27 Wasane neta Yeisu vehabana, na hesi yaiyadiwo
Yelusalem ana taumiyao yadi tauloinao baidadiyao nigele
hiyahanapui ebeha iya Taulivahine. Na hinage tauwalo
mahalavao yadi walo tapwalolo bagibagilidi aidiyai
hivahivahili neta nigele hiyanuwatuwu lobai. Hesi Yeisu
hive'ewai ta ainaena tauwalo mahalavao yadi walo iyemala
moiha.
28 Nigele teya yana lauhapuli hiya'ita lobai, na hesi Pailato
hi'awanoiyei ebeha hi'oiye mwalowoi.
29 Ainaena walodine Buki Ve'ahihi ainai hiwalo
mugaiyedi'o Taulivahi vehabana na maudoina Yudeya
bada hipaihowaidi'o, na yana mwalowoi tuluhanai aiwa
lagalagana ainaena himwau aituluwei, ta magai ainai
himwamwauwine.
30 Eeta Yaubada mwalowoiyena i'abiye towolouyoi,
31 na ahubena tupwana bagibagilina aidiyai imahama-
halava, ana taumulitaone aidiyai. Hibom mwalona
baidanao Galiliyena yo Yelusalemaena hilaoma. Hiya teina
wau ana tauwalo moiha hiwalowalo mahalava tomowa
aidiyai.

32 ‘Na ai hinage wasana namwanamwana amohegomiu,
mwalona Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai.
33 Na bada hi'abiye mahalavaya'o yaso vauvauna ita al-
idai, haugana Yeisu yana mwalowoiyena i'abiye towolouyoi.
Teina vehabana Sam bwauna ainai Yaubada yana walo
hiwalo mugaiyei, iwalo:

“Owa natugu
wau teina ainai ya'awa Natuguwego”.

34 Na Yaubada Yeisu i'abiye towolouyoi ta nigele howa-
howana Yeisu ipwaha, dova yana walo tenem dova iwalo:

“Mata awanamwanamwa ve'ave'ahihina yamohego neta
Deivida ainai yawawalo yemidiyeiwa”.

35 Na ainaena iwalouyo iwalo,

“Havena utalatalam ta yam taupaihowa ve'ave'ahihina ip-
wahapwaha”.

36 ‘Walo teina nigele Deivida vehabana. Deividanane
yana hauga ainai Yaubada yana nuwatuwu ipaihowaidi, na
imwalowoi na himwauwi magaiyai, na tubunao baidanao
hipwapwahane.
37 Na hesi towahonane mwalowoiyena Yaubada i'abiye
towolone nigele iyapwaha.

38 ‘Ainaena tahiguwao amhanapui moiha ebeha teina
towahone ainaena yami lauhapuli inuwahamuidi ta neta
vehabana na wasana aguguyaei alimiyai.

39 Na ebe yaiya ibom ainai yemidi, yana lauhapuli aidiyena ilivahi, na hesi Mosese yana loina nigele howahowana ilivahigomiu.
40 Ainaena am'ita avivinigomiu na walonane tauwalo mahalavao mwalona vehabana hiwalowalo yemidiwa, havena amve'ave'alo. Walonane iwalo:
41 “Omiu tau'abitalawahi ambenabenali, amlau yabayababa
na ammwalowoi.
Wuwuna yami hauga ainai paihowa hava yapaipaihowaine mata nigele amyayemidiyei.
Bwagana teya tomowa iwalo auligomiu na mata nigele amyayemidiyei.” ’
42 Haugana Paulo na Banabasi himahalava, na bodaone hi'awanoiyedi ta vali tapwalolo ainai ve'ita teina vehabana aidiyai hiwaloweuyoi.
43 Na boda vada tapwalolowena himahalava, na tupwana Yudeya yo tupwana Yaubada ana tauyemidiwo vali tupwa yo vali tupwa aidiyena, Paulo na Banabasi himulitaedi, ainaena Paulo na Banabasi aidiyai higuguya ta ebeha Yaubada yana ve'i'ila hi'ita yo hi'abi avivini.
44 Na vali tapwalolo ainai dalava ana taumiyaone maudoidi himiya ahaidi Bada yana walo vehabana yo habi benaleina.
45 Hiya Yudeya boda mwala'ina hi'i'itane, na hi'alomagigili, yo Paulo yana guguya ainai hi'awa yabayababaei.
46 Hesi Paulo na Banabasi mayadi atepatu hiwalo mahalava Yudeya aidiyai, hiwalo, ‘Ilowoinanei na Yaubada yana walo awalo mahalava mugai alimiyai, na hesi amta'wata'wataei, na omiu ambom amloinaegomiu ebeha nigele howahowana na yawahi vateyai amlobai, neta vehabana ata'wata'awataegomiu ta vali bodao aidiyai aguguya hibom nigele Yudeya.
47 Wuwuna Bada ivenuwamwau'o alidai, iwalo:
“Yami paihowa bada yamohegomiu'o na ebeha omiu nigele
Yudeya yadi masele,
na tupwa maudoina aidiyai adi livahi amlawei”.’
48 Ainaena hibom nigele Yudeya Paulo na Banabasi yadi walo teina hibenalei, na hiyaliyaya mwala'ina, ta Yaubada wasana hi'awa namwanamawaei. Na yaiyadiwo Yaubada ivesinuwaidi yo yawahidi miyamiya vateyaina hilobai, ebe walonane hiyemidiyei.
49 Na Bada wasana ivehulu tupwa maudoina aidiyai, yo holadiyai.
50 Na Yudeya Paulo na Banabasi hive'alehaedi, na hi'ulumiyaedi, hiya waiwaihiu alawatao yo tautapwalolo

yo hinage dalava adi babadao. Eeta Paulo na Banabasi hiheusilidi, ta tupwanane hilalaugabaeine.

51 Na mulitai abo tupwanane hilaugabaei, aedi namonamona hi'oiye hoyeholudi yadi tupwai neta aba'ita taumiya dalava aidiyai.

52 Na ainaena taumulitao hiyaliyaya mwala'ina, na Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaudi.

14

Paulo na Banabasi Aikoniyom ainai

1 Aikoniyom ainai Paulo na Banabasi Yudeyaone yadi vada va'ahihi ainai hiluwu ta higuguya. Yadi guguya ainai hibom Yudeya na nigele Yudeya boda mwala'ina hiyeyemidine.

2 Na Yudeya tupwadi Besinana nigele hiyayemidiyei, na hiwalo huluhuluidi hibom nigele Yudeya ta tauyemidiwo heve'alehaedi.

3 Eeta Paulo na Banabasi himiya daodao Aikoniyom ainai. Bada vehabana hi'au'aubabada wahiyala. Na Bada yana ve'i'ila iyemala moiha yadi walowo vehabadi neta Paulo na Banabasi ipaihowaidi ta ve'ive'ilala yo ala'alawowoli nimadiyena hi'abi'abiye mahalavadi.

4 Dalavane alonai neta tomowa hiwahei ta boda bwau. Tupwadi tauyemidiwone aidiyena hilalaune na tupwadi Yudeyaone aidiyena hilalaune.

5 Eeta Yudeyaone yo nigele Yudeyaone, yadi babadao baidadiyao hi'ulewahi ta ebeha Paulo na Banabasi hiwalo sebasebaiyedi na gaimaena hitalaidi.

6 Haugana yadi ulewahine hihanapui Paulo na Banabasi hidena ta hilalaune Lisitila yo Debi, dalava mwala'ina Laikoniya tupwanane ainai. Na hinage davala tupwadi Laikoniya alonai,

7 aidiyai Yaubada yana walo higuguyaei.

Paulo na Banabasi Lisitila yo Debi alodiyai

8 Tomowa ehebo Lisitila ainai imiyamiya neta hinana diyanai aena yababana ta haugana itubui nigele iyalaulau na hesi imiyamiya.

9 Iya Paulo yana walo ibenalei na Paulo towahone ivinuvinunu ili'ilimani ta iwalo, ‘Teina towahone yana yemidi vehabana howahowana na inamwanamwa’.

10 Eeta Paulo ilaumwau na towahone ivinuvinunui ta alinana mwala'ina ainaena iwalolau iwalo, ‘Aemwena utowolo dumwadumwalu!’. Towahone itaugavai ihae na idobi italutowolone ta aenaena ilau na ilaoma.

11 Hava Paulo ipapaihowaine, boda hi'itaya'o ta Laikoniya
alinadiyena hiwui hiwalo, ‘Yaubada bwau hiyemala tomowa
mohili ta hi'aituluma alidai’.
12 Banabasi yadi yaubada hiyewaligehaei ta hiwalo ‘Siusi’.
Na Paulo yadi yaubada vehauna hiyewaligehaei ta hiwalo
‘Hemisi’, wuwuna iya miyagogoi ana tauloina.
13 Yaubada Siusi yana taupwaoli yana vada tapwalolo
dalavane vahalinai neta bulumakau yo vane ilawedima
dalavane awa'edanai na ainai ebeha tomowa baidanao hip-
waoli tauyewasaone aidiyai.
14 Hesi Paulo na Banabasi teina paihowaone hibenalena'o
ta yadi luwuluwu hilivahidi na boda alodiyai hiluwu ta
hiwuiwui hiwalo,
15 ‘Vedova ta teina mumugane ampaipaihowaine?
Ai tomowa mohili dova omiu. Na alaoma ebeha
wasana namwanamwana a'aubabadaei alimiyai ta teina
mumugaone amta'wata'wataedi na am'ita gwaipile Yaubada
Mayawahine ainai. Teina Yaubadane iya galewa yo bale'u
yo ni'u iyeyemaseledine. Na alodiyai hava himiyamiya
hinage iyemaseledine.
16 Mwalona yaso mugamugaina italamwedi ta yadi
nuwatuwuwo hibom himulimulitaedi.
17 Hesi mumuga namwanamwadi hauga maudoina
ipaipaihowaidi neta hiyemala moiha aidiyai. Mahuli yo
dohi galewaena imohegita. Ai'ai imohegita ta ateda i'abiye
yaliyayadi.’
18 Teina abawalo au'auhine wuwudi hiwalowedi na hesi
howola boda hi'ai'aipate ebeha Paulo na Banabasi hipwaoli
aidiyai.
19 Tupwadi Yudeya Anitiyokiyena hilalaomane neta Pi-
sidiya alonai yo Aikoniyomyena hilaoma Lisitila ainai. Hiya
tomowa bodadi yadi nuwatuwuwo hi'oiye tomatomadi ta
Paulo gaimaena hitalai na hiniulilawei dalavane papalinai.
Yadi nuwatuwu ebeha bada imwalowoi'o.
20 Na hesi haugana tauyemidiwo hilaoma na hitowolo
gwaigwaipileyei, itowolo ta dalavane ainai iluluwuyone.
I'ahubenama ta iya na Banabasi baidana hilalaune Debi.

Paulo na Banabasi yadi laugwaipile Anitiyoki ainai

21 Paulo na Banabasi wasa namwanamwana Debi ainai
higuguyaei ta tomowa bodadi hi'abiye nuwabuidi. Na hilau
gwaipile ta hilau Lisitila ainai yo Aikoniyom ainai yo hilau
Anitiyoki neta Pisidiya alonai.
22 Yadi lau aidiyai tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi ta
hiwalo, ‘Am atepatu yami yemidiwo aidiyai. Wuwuna
to'oto'o bagibagilidi mata tagiulidi na abo Yaubada yana
Abaloina ainai tamahalava.’

23 Paulo na Banabasi boda ehebo ehebo alodiyai yadi
babadao hivetowolodi. Na mayadi awanoi yo mayadi hudi
hi'aiyauyaedi Bada nimanai wuwuna iya ainai yadi yemidi
himwauwidi.
24 Pisidiya tupwana hitauyayahi na abo hilalaune Pamip-
iliya yana abaloina ainai.
25 Wasa namwanamwana Pega ainai higuguyaei na abo
hidodobine Ateliya.
26 Ta Ateliya ainai na higelu ta hilalaune Anitiyoki teya
ainai neta Siliya tupwanai. Mwalona Anitiyoki ainai
tauyemidiwo Yaubada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini veha-
bana hi'awanoi ta Paulo na Banabasi hivevetamalediwa neta
himahalavauyo wuwuna yadi paihowa hive'ovidi'o.
27 Haugana Anitiyoki ainai himahalava, tauyemidiwo yadi
boda hitau'ahaidi na Yaubada ginauli maudoidi aidiyai
ipaipaihowaidi neta hiwalo aulidi. Na nigele Yudeya
Yaubada yadi hawahawaga imohedi ta hiyemidi.
28 Na Anitiyoki ainai tauyemidiwo baidadiyao himiya
daodao.

15

Miya ahai Yelusalem ainai

1 Tomowa tupwadi Yudeyaena hilaoma Anitiyoki ainai ta
adi geluwo hive'ive'itadi hiwalo, ‘Ebe nigele yami ve'ive'ilala
'wapi ana hapi amyavai dova Mosese iloina ilelelelewa ainai
mata nigele livahi amyavai’.
2 Paulo na Banabasi tomowaone baidadiyao heveta'eta'e
teina walone vehabana. Eeta Paulo na Banabasi tomowa
tupwadi hivevetowolodiwa baidadiyao hilau Yelusalem
ainai ta tauyewasao yo tauloinao ebeha hi'itadi teina walone
vehabana.
3 Paulo na Banabasi yo tomowaone hivetamaledi ta hi-
laulau neta haugana Pinisiya tupwanane yo Sameliya tup-
wanane hiluwuidi ta hilau na hiwalowalo mahalava hiwalo,
‘Hiya nigele Yudeya Yaubada hiyemidiyei’. Teina wasane
ainaena tauyemidi maudoidi hiyaliyaya mwala'ina.
4 Haugana Yelusalem ainai himahalava, tauyemidi yadi
boda yo tauyewasao yo tauloinao hi'abiye yaliyayadi. Na
Paulo na Banabasi Yaubada ginauli maudoidi aidiyai ipapai-
howaidiwa neta hiwalo aulidine.
5 Hesi Yudeyaone yadi loina adi tauve'itao tupwadi Yeisu
himulitaei ainaena hitowolo ta hiwalo, ‘Hiya nigele Yudeya
tomowadiyao yaiyadiwo Yeisu hiyemidiyei amwalo aulidi
amwalo, “Ve'ive'ilala 'wapi ana hapi amvai ta dova Mosese
yana loina ilelelelewa neta ebeha am'awa abiyei”.’

6 Eeta tauyewasao yo tauloinao himiya ahai ta teina
walone hi'a'aubabadaneine.
7 Na yadi aubabadane ana daodao alonai neta Pita
itowolo ta iwalolau aidiyai iwalo, ‘Tahiguwao, amhana-
puiya'o mwalona alomiyena na Yaubada ivesinuwaigau yo
ebeha hibom nigele Yudeya aidiyai wasa namwanamwana
yaguguyaei, na mata hibenalei yo hiyemidi.
8 Na tomowa yadi nuwatuwu neta Yaubada ihanapu
ili'ilimanidi'o, ta nigele Yudeya yaiyadiwo hiyemidiyei i'awa
namwanamwaedi. Yana awanamwanamwa i'abiye ma-
halava neta Alu'aluwa ve'ahihi imohedi dova ita imomohe-
gitane.
9 Hiya yo ita nigele iya'ita ve'ahagita. Atedi i'abiye
maseledi wuwuna hiyemidi.
10 Ainaena taumulita vauvaudi havena ta'abi'abiye be'udi
Mosese yana loina ainaena. Teina vitaine nigele howa-
howana ebeha ta'avalai wuwuna mwalona ta wau neta
loinane yada ababe'u. Teina paihowane ainaena havena
Yaubada tatowotowoi.
11 Ta yemidi'o ta Bada Yeisu yana ve'i'ilaena livahi
tave'aloya'o bada dova hiya hinage.’
12 Pita yana walo tuluhanai tomowa maudoidi himiya
nobu ta nigele alinadi. Na mulitai Banabasi yo Paulo
Yaubada yana ve'ive'ilala yo yana ala'alawowoli maudoidi
nigele Yudeya aidiyai ipapaihowaidiwa neta maudoina
hi'aubabadanedi.
13 Yadi aubabada tuluhanai Yemesa iwawalone iwalo,
‘Tahiguwao, ambenabenali!
14 Pita i'aubabadaei vedova Yaubada nigele Yudeya aidiyai
i'abiye mahalavauyoi ta aidiyai yana tomowa ivesinuwaidi.
15 Tenemdova tauwalo mahalavao yadi walo Yaubada
yana buki ainai i'awa namwanamwa iwalo:
16 “‘Teina tuluhanai mata yawuyoma yo Deivida yana vada
iguguliwa yavetowolouyoi.
Hava iyayababawa mata ya'abiye vauvauyoi, na yave-
towolodi,
17 yo mata tomowa maudoidi yau Bada hibehaegau.
Na nigele Yudeya mayehadi mata yagu tomowao.
18 Teina dova Bada alinana mwalona iwawalo
mahalavaeine.”
19 ‘Eeta yagu loina ebeha nigele Yudeya Yaubada
hiyemidiyei, havena adi vitai tamwaumwauwi.
20 Na hesi tawalo aulidi leta ainaena ta havena ai'ai
himohemohedi abapwagogo aidiyai hi'ai'aidi. Havena hime-
hemehe'ayo. Hinage havena uibai ma'wahinana yo gadodi
hi'i'idi hi'ai'aidi.

21 Wuwuna teina loinaone Mosese ilelelelledine hauga
daodaona higuguguyaei hiya Yudeya yadi vada tapwalolo
ainai. Ta yana walo higuguyaei tapwalolo ehebo ehebo
dalava maudoina ainai.'

Taumiya ganamuli yadi leta hivetamalei

22 Tauyewasao yo tauloinao yo tauyemidiwo bodadi bai-
didiyao hi'ulewahi ta tomowa hivesinuwaidi bodane alonai.
Hiya mata Paulo na Banabasi baidadiyao hivetamaledi ta
hilau Anitiyoki ainai. Tomowaone hivevetowolodine neta
Yudasa (yehana vehauna Basabasi) na hinage Sailasa. Neta
hitau bwauwone tahidaone hive'ahihi ili'ilimanidi.
23 Tomowaone hivetamaledi leta baidana ta hilalaune neta
tenem dova yana walo:

Tauyewasao yo tauloinao ai tahimiyao yama
awayauwedo omiu tahimaiyao maudoimiu alimiyai.

Omiu nigele Yudeya tomowadiyao Anitiyoki ainai yo
Siliya ainai yo Silisiya adi taumiyao.

24 Bada abenalena'o neta yama boda ainai tomowa
hilaowa ta hi'abiye vitaigomiu yo nuwamiu hi'abiye
yababadi'o yadi walo aidiyena hesi nigele alimaiyai hiya-
panivila na teina laulaune hipapaihowaine.

25 Eeta amiya ahai ta maudoimai atalam na tomowa
avesinuwaidi ta hilalaowane alimiyai ada geluwo Banabasi
yo Paulo baidadiyao.

26 Hitaubwau yawahidi hitalamwei Bada Yeisu Besinana
yahanaena.

27 Na Yudasa yo Sailasa avetamalediwa'o hiya mata
ginauliwowa alelelelediwa howahowadi mata hiwalo
auligomiu.

28 Wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwatuwu dova
yama nuwatuwu ta ebeha havena a'abi'abiye vitaigomiu, na
hesi teina ginauliwone hibom ammulitaedi.

29 Ai'ai himohemohedi abapwagogo aidiyai havena
am'ai'aidi. Havena uibai ma'wahinadi yo gadodi hi'i'idi
am'ai'aidi. Havena ammehemehe'ayo. Ebe teina ginauli-
wone havena aidiyai amya'abi'abilau neta mata ammiya
ili'ilimani.

Kaiyoni.

30 Tauyewasaone hivetamaledi ta hilalauwa neta hidobi
Anitiyoki ainai ta tauyemidiwo yadi boda hilau ahaidi na
letane himomohedine.
31 Na tomowaone letane hivahili ta yana walo abiye-
wahiyala ainaena ta hiyaliyaya moiha.
32 Yudasa na Sailasa neta hiya Yaubada yana tauwalo ma-
halavao eeta adi geluwo baidadiyao hi'aubabada mwala'ina.
Hi'abiye wahiyaladi ta hitowolo wahiyala.

33 Hiya baidadiyao himiya daodao, na abo hivetamaledi
yo mayadi nuwadaumwali hilau gwaipile tauvetamalediwa
aidiyai.
34 [Hesi Sailasa inuwanuwatuwu ta nemai imimiyane.]
35 Paulo na Banabasi Anitiyoki ainai himiyamiya, na
tomowa bagibagilidi baidadiyao Bada yana walo higuguyaei
yo heve'itaei.

Paulo na Banabasi yadi lau hiwahei

36 Ahubena viha hi'ovi na Paulo iwalolau Banabasi
ainai, iwalo, 'Talau gwaipileuyo ta tahidaone tataubo'eyedi
mwalona dalavaowa aidiyai Bada yana walo taguguyaeiwa
hola ta'itauyoidi vedova yadi miyamiya ana ita'.
37 Banabasi yana venuwa ebeha Yoni Maki hilauvai ta
baidadi hilau.
38 Na Paulo inuwanuwatuwu ta nigele iyadumwalu,
wuwuna mwalona Pamipiliya himiyamiya ta Yoni Maki
idena gabaedi na nigele iyamulitaedi ta yadi paihowa
hiyave'ovi.
39 Ainaena Paulo na Banabasi teina walowone aidiyena na
hi'awa pa'ipa'i'i ta hiwawaheine. Banabasi Yoni Maki ilauvai
ta hi'u'e yo hilalaune Saipilosi.
40 Na Paulo Sailasa ivesinuwai ta baidana ebeha hilau,
nigele ta adi geluwo hi'awa'awanoi Paulo yo Sailasa ve-
habadi ebe Bada yana ve'i'ila yo yana ita'avivini imiya
vahalidi.
41 Na hiso'e'eli ta Siliya na Silisiya yadi abaloina
dalavadiyao hiluwuidi yo tauyemidiwo yadi boda maudoidi
hi'abi'abiye wahiyaladi.

16

Timoti, Paulo na Sailasa hi'adau

1 Neta hauganane ainai Paulo na Sailasa hilau Debi ta
hinage hilaugabaei yo hilau Lisitila. Na nemai Lisitila ehebo
taumulita imiyamiya, yehana Timoti. Timoti hinana neta
waihiu Yudeyaena na Yeisu iyemidiyei. Na tamana towaho
Gilisiyena.
2 Tauyemidi maudoidi Lisitila yo Aikoniyom aidiyai neta
Timoti hi'awa namwanamwaei moiha.
3 Paulo nuwanuwana ebeha Timoti ilauvai. Eeta
Yudeyaone yadi paihowaena yadi ve'ive'ilala 'wapi ana
hapi ivai wuwuna tomowa nemai taumiya hiya Yudeyaone
hihanapuiya'o ebeha Timoti tamana towaho Gilisiyena.
4 Lisitila hilaugabaei yo hilaulau dalava ehebo ehebo
hiluwuidi ta Yelusalem ana tauyewasao yo ana tauloinao
hava hiloloinaewa neta tauyemidiwo hiwalo aulidi ebeha
hi'awa abiyedi.

5 Eeta tauyemidi yadi boda hi'abiye wahiyaladi ta ahubena
ehebo ehebo tomowa hinuwanuwabui na tauyemidi yadi
boda imwalamwala'i.

Paulo i'eno ita'ita Tilowasi ainai

6 Hi'adau ta hilau tupwa Piligiya yo Galetiya aidiyai na
Alu'aluwa Ve'ahihi nigele iyatalamwedi ebeha Bada yana
walo higuguyaei Esiya ainai.
7 Eeta Misiya tupwanane ainai hilau ta sigane ainai hima-
halava ta hi'ai'aipate ebeha Bitiniya tupwane hiluwui. Na
hesi Yeisu Alu'aluwana Ve'ave'ahihina nigele iyatalamwedi
ebeha hiluwui.
8 Eeta Maisiyaena hiso'e'eli ta hidodobine Tilowasi ainai.
9 Na tenem boniyaine ainai Paulo i'eno ita'ita ta tomowa
Masedoniyaena ivinuvinunui na Paulo i'awa'awanoiyei
iwalo, ‘U'atemuyamuyaegai na ugeyo'awama Masedoniya
ainai yo uhaguigai’.
10 Haugana Paulo towahone i'eno ita'itaei ta itautowolo
yo a'atububuni ta yau ebeha baidaguwao alau Masedoniya
wuwuna anuwatuwui neta Yaubada iyogaegai ta wasa
namwanamwana tomowa tenem aidiyai aguguyaei.

Lidiya yana nuwabui Pilipai ainai

11 Eeta Tilowasiyena waga avai ta a'u'e yo adumwalu ta
agegeyo'awane bwanabwana yehana Samotilesi ainai. Na
i'ahubenama ta agegeyo'awane Niyapoli ainai.
12 Tenem ainaena na aluwu ta alau Masedoniya dala-
vana mwala'ina Pilipai ainai. Dalavane hinage Loma him-
imiyaine. Na nigele ahubena hiyabagibagili dalavanane
ainai amiyamiya.
13 Eeta tapwalolowai dalavane alaugabaei ta alau bwahi
papalinai, ta yama nuwatuwu mata Yudeyaone yadi
aba'awanoi tenemai alobai. Waiwaihiu nemai himiya ahai
ta ainaena amiya na aidiyai a'au'aubabada.
14 Taubenaligaine ehebo neta Lidiya, wahiu Tayatailaena.
Iya luwuluwu hawahawawalidi ivegivegimwalaedi. Wai-
hiune neta Yaubada ana tauwalo vetuvehae teya eeta
nuwanuwana yo Bada i'abiho'e ainai na Paulo hava
iwalowalowedine neta aidiyai i'awa moiha.
15 Ta tenem hauganane ainai iya yo yana vada alona
tomowanao hibapitaiso na tuluhanai ive'i'imanegai iwalo,
‘Omiu amwalo yau Bada ana tauyemidi moihana ainaena
amlaoma ta yagu vadai ammiya’. Na nuwamaiyaone i'oi'oidi
ta alalaune.

Paulo yo Sailasa adi mwau vada paipai ainai

16 Vali ahubena ainai alaulau aba'awanoi dalavana ainai
na taupaihowa waihiuna alolobaine. Waihiune neta

alu'aluwa oba'obana iluwui, na howahowana iwalo mahalavaedi hava mata himahalavane hauga mehedai. Teina paihowane ainai na mane mwala'ina yana tauloinao vehabadi ipaipaihowai.

17 Ainaena waihiunane Paulo na ai imulimulitagai na iyogayoga, ‘Teina tomowaone Yaubada ewa aliliyai yana taupaihowao hiya livahi amwahana hi'au'aubabadaei alimiyai.’

18 Waihiunane tenem dova iyogayoga ahubena ehebo ehebo aidiyai, ana higa Paulo taunane ita'wata'wata, na i'ita gwaipile ta alu'aluwa oba'obanawa iwalo lauwi, iwalo, ‘Yeisu Besinana yehanaena yaloinaego na waihiu neta ainaena umahalava. Nigebweda na alu'aluwa oba'obanane wahiune i'aitulu gabaeine.

19 Na waihiune yana tauloinao himodi'iniyedi, wuwuna yadi mane mwala'ina abalobaina waihiunane, na bada Paulo i'abiye namwanamwaya'o, ta Paulo yo Sailasa hi'abi avivinidi, na hiniuli lawedi abagimwala tupwana adi tauloinao aidiyai.

20 Hilawedima ta taulauvetala Loma mehediyai na hiwalo, ‘Teina Yudeya tomowadiyao na yada dalava alonai tausosomana himwaumwauwi.

21 Wuwuna laugagayo hive'ive'itaei neta ita Loma yada laugagayowo hidi'wadi'wai ta nigele howahowana tavaidi yo tamulitaedi.’

22 Na bodao hinage hive'ewaidi, ainaena tauloinao hiloina ta Paulo na Banabasi adi ale'o hilivahidi, na hipwedipwedilidine.

23 Ta pwedipwedili mwala'ina himohedi, mulitai abo vada paipaiyai himwamwauwidine, na vada paipai ana tau'ita avivini hiloinaei na vada igudu momohi.

24 Na tau'ita avivini walo ibenalei, na imwau luwuwedi vada paipai holanai, na aedi ihipwaidi aiwa aidiyai, ta ebe havena hidenadena.

25 Boniyai gamwagamwana na Paulo yo Sailasa hi'awa'awanoi yo hiwaliwali Yaubada ainai, na tauluwu vada paipaiyai maudoidi hibenabenaledi.

26 Nigele bweda na mwani'ini'i mwala'ina isagena ta vada paipai ana logidi inu'uvi na aluwadi igavai, na vada paipai ana awa'eda maudoina hilotaho'e, na tauluwu vada paipaiyai aedi adi gulawao maudoidi hilotalivahi.

27 Na vada paipai ana tau'ita avivini aluwana igavai, na itowolo ta awa'eda ho'eho'edi i'itadi na yana nuwatuwu tauguguyaone bada hidena'o, eeta elepa ivai na ebeha ibom i'oiye mwalowouyoi.

28 Na Paulo i'ita ta iyoga iwalo, ‘Augelu, havena ubom u'oi'oiye mwalowoigo, wuwuna maudoimai teina amiyamiya’.
29 Na tau'ita avivinine yana taupaihowao aidiyai iyoga na lampa hivaiyama, na lampane ivai ta iluwu mayana meheuhi, na ibe'u dobi Paulo yo Sailasa mehediyai.
30 Na mulitai itowolo ta ivaimahalavaedi, na iwalo, ‘Babadao, amwalo aliguwai hava yapaihowai, na yawahigu Yaubada ilivahi?’
31 Na Paulo yo Sailasa hiwalo ebe Bada Yeisu ainai uyemidi, mata owa na yam vada alona tomowadi livahi amlobai.’
32 Eeta Bada wasana hiyewasae ibom yo yana vada alona aidiyai.
33 Boniyai tenem ainai Paulo na Sailasa ivai mahalavaedi, ta elodi iwuwadi na iya yo yana huhuwo hiyaliyaya na hibapitaiso.
34 Na abo ilauvaidi ta hihae yana vada ainai ta ai'ai imohedi ta hi'a'aine. Na tomowane yana huhuwo baidanao hiyaliyaya mwala'ina wuwuna Yaubada hiyemidiyei.
35 I'ahubena ta tauloinao yadi taulaupaiwo hivetamaledi, ta vada paipai ana tau'ita avivini hivenuwa mwau ainai, ebeha tomawa bwau vada paipaiyai amwauwidi'o, ulivahidi na himahalava.’
36 Na tau'ita avivini walo teina iwalowei Paulo ainai, iwalo, ‘Tauloinao wasa hivetamalema ebeha yalivahigomiu, ainaena ammahalavama na mayami yaliyaya amlau’.
37 Na Paulo ita'wata'wata, ta iwalo, ‘Havena alaulau. Wuwuna nigele teya yama lauhapuli lauvetala ainai hiyalobai, na babadao mehediyai hisapigai na vada paipaiyai himwauwigai, wuwuna ai Loma tomowadiyao. Na hava vehabana ebeha hilivahigai ta dawaniyena himwau mahalavaegai? Na hesi hibom hilaoma na hilauvaigai, na amahalava.
38 Na taulaupaiwo teina walowone hiwalowedi taulauvetala aidiyai ta taulauvetalaone himeheuhi mwala'ina wuwuna Paulo na Sailasa neta hiya Loma.
39 Eeta hilaoma vada paipaiyai na atemuyamuyaena hiwalo velau Paulo na Sailasa aidiyai, na vada paipaiyena hivaidi, na hi'awanoiyedi ta hilau vali dalavai.
40 Eeta Paulo yo Sailasa vada paipaiyena hilau Lidiya yana vadai, na tauyemidiwo hi'abiye wahiyaladi na mulitai hilalaugabaidine.

17

Paulo Tesalonaika ainai

1 Ainaena Paulo na Sailasa Ampipolisi yo Apoloniya
aidiyena hilau na Tesalonaika ainai himahalava, na Tesalon-
aika ainai Yudeya yadi vada tapwalolo imiyamiya.
2 Eeta Paulo yadi tapwalolo ainai iluwu ipaihowa dova
tupwa maudoidi aidiyai ipaipaihowa, na tenem ainai tap-
walolo tonuga himiyamiya, na aidiyai Yaubada yana Buki
ive'ive'ita, na baidadiyao hi'awa'awa pa'ipa'i'i,
3 na Paulo hanapu imohedi iwalo, ‘Besinana ilowoinanei
ebe muyamuya ilobai na imwalowoi, na hinage
mwalowoiyena itowolouyo’. Na hinage iwalo, ‘Yeisunane
yawawaloweiwa alimiyai, ibom Besinana towahona’.
4 Yudeyao tupwadi hi'awa moihaei na Paulo yo Sailasa
yadi boda ainai hiluwu, na Yaubada ana tauyemidiwo yo
ana tauve'ahihi hiya Gilisi aidiyena yo waiwaihiu yehadi
mwala'idi aidiyena maudoidi hiyemidi.
5 Hesi Yudeyaone hi'alomagigili ta tomowa yababadi hi-
laugogoidi ta boda hipapaihowaine. Na dalavane mau-
doina alonai hidagudagugu ta Yesoni yana vada hive'alehaei,
ebeha vedova na Paulo yo Sailasa hibehaedi ta ebe
hi'aituluwedi tomowa bodadi mehediyai.
6 Hesi nigele hiyalobaidi, eeta Yesoni yo tauyemidiwo
tupwadi hiniulilawedi dalava adi tauloinao aidiyai na hi-
wuiwui hiwalo, ‘Paulo na Sailasa hiya neta tupwa maudoina
hiveyaveyababa. Na wau hiluwuma yada dalava alonai.
7 Ta Yesoni yana vada ainai imwauwidi ta himiyamiya.
Hiya yada tauwasawasa mwala'ina Sisa yana laugagayo
hidi'wadi'wai. Na hiwalo, ‘Wasawasa teya yehana Yeisu’.
8 Dalava ana tauloinao yo bodao walo teina hibenaledi, ta
hiveta'eta'e,
9 na hiwalo ta Yesoni ana geluwo baidanao hiye-
maiha mane ainaena adi livahi vehabana abo mulitai
hi'abigabaedine.

Paulo na Sailasa yadi paihowa tupwa Beliya ainai

10 Masigiliyena tauyemidiwo Paulo na Sailasa hiveta-
maledi ta hilalaune Beliya, hauganane himahalava hiluwu
Yudeya yadi vada tapwalolo ainai, na Yeisu wasana
hive'itaei.
11 Mwalona Tesalonaika ainai Yudeya nigele
nuwanuwadi wasanane, na Yudeya Beliya ainai yadi
talam namwanamwana ta wasanane nuwadi ivai,
ainaena ahubena ehebo ehebo Buki Ve'ahihi hivahivahili
na nuwanuwadi wasana namwanamwana ana moiha
hihanapui.
12 Eeta Yudeya bodadi hiyemidiyei, na hinage Gilisi wai-
waihiu tupwadi hibom yehadi mwala'idi na hinage Gilisi
towatowaho bagibagilidi hiyemidi.

13 Na Yudeya Tesalonaika ana taumiyao hibenalei ebeha
Paulo Yaubada wasana bada iguguyaena'o dalava Beliya
ainai, ta hilau mwayamwayauma na bodao hivenuwamwau
aidiyai ebeha Paulo na Sailasa hi'alehaidi.
14 Eeta tauyemidiwo Paulo hivetamalei ta i'dodobine
le'awai na Sailasa Timoti baidanao himiyamiya Beliya ainai.
15 Tupwana tauyemidiwo aidiyena Paulo hi'wayabui ta
hilalaune Atenisi na Paulo loina imohedi ebeha Sailasa
yo Timoti hilau mwayamwayauma Atenisi ainai, eeta
tauve'wayabuwone hilau gwaipile Beliya.

Paulo yana miyamiya Atenisi ainai

16 Paulo Atenisi ainai Sailasa yo Timoti vehabadi
iha'waha'wa, na inuwayababa vehabadi, wuwuna
i'ita dalavanane ainai yadi abayemidi vagadi aidiyai
hipwagopwagogo.
17 Eeta Yudeya na tupwana Yaubada ana tauyemidiwo,
baidadiyao hiveta'eta'e nuwatuwu teina vehabana, Yudeya
yadi vada tapwalolo ainai, na hinage tomowa tupwadi ebe
yalobaidi abagimwala ainai baidanao hiveta'eta'e ahubena
ehebo ehebo aidiyai.
18 Na tauhanahanapuwo yadi boda yehadi Epikulo yo
Sitoeke Paulo baidanao hiveta'eta'e. Na tupwadi hiwalo,
‘Teina yauyaulene hava ebeha iwaloweine?’

Tupwadi hiwalo, ‘Ana ita dova tupwa teya yaubadadi adi
tauguguya’. Teina walone hiwalowei wuwuna Yeisu wasana
yo yana towolouyo iguguguyaeine.
19 Eeta Paulo hilauvai yo hilawei tauloina yadi miyagogoi
yehana Aliyopago ainai ta hiwalo, ‘Ve'ita vauvauna teina
owa u'au'aubabadaneine ebeha ahanapui.
20 Na ana benali alimaiyai abanuwapwanopwano, eeta
ulivahi alimaiyai na nuwamai imasele, na ahanapui.’
21 (Yadi panivila wuwuna teina, Atenisiwone yo hinage
vali tupwa tomowadi Atenisi ainai himiyamiya neta nigele
teya hava hiyapaipaihowai na ginauli vauvaudi hita'eyedi
na hiwalowalowedi.)
22 Ainaena Paulo vada miyagogoi holanai itowolo,
na iguguya aidiyai, iwalo, ‘Atenisi omiu, bada
yahanapuigomiu'o ebeha ammwahamwahaliuhi yami
tapwalolo aidiyai.
23 Wuwuna yami dalavao ya'ita yayahidi yo yalau na
abatapwalolo dalavadi ya'i'itadine yo gwalatau aidiyai
teina walowone yalolobaidine, iwalo, “Yaubada nigele
tayahanapui yana gwalatau”. Ainaena Yaubadane iya
amwalo vetuvehaeyeine na hesi nigele amyahanapui iya
ya'aubabadaneine alimiyai.

24 ‘Yaubada bale'u tauyemaselena yo ginauli maudoidi ainai himiyamiya tauyemaseledi, eeta iya galewa na bale'u ana Bada, na vada tapwalolo tomowa hipaipaihowaidi nigele ainai iyamiyamiya.
25 Na tomowa ita nigele howahowana na ehebo hava nimadaena tamohei Yaubada ainai, wuwuna iya yawahida yo alu'aluwada yo yada ginauli maudoidi adi tau'aiyauya.
26 Na ehebo towaho yehana Adam ainaena Yaubada vali tupwa yo vali tupwa tomowadiyao iyemaseledi yo tomowa hidabalala bale'u maudoina aidiyai, eeta boda ehebo ehebo yadi hauga yo yadi abamiya higana Yaubada mwalona iwalowedine.
27 Yana nuwatuwu ebeha ibom hibehaei yo howola abo hitowoi ta hilobai. Na hesi Yaubada vahalidai imiyamiya.
28 Wuwuna ibom ainaena yawahida tavaivai na baidada talaulau yo baidada tamiyamiya. Na dova yami tauwalo mahalava teya Yaubada vehabana iwalowalo neta ita hinage maudoida natunao.”
29 ‘Yaubada natunao ita ainaena nigele ebeha Yaubada ana ita tanuwanuwatuwui dova abapwagogo tomowa yadi nuwatuwuwena hipaihowaidi. Gola bo siliba bo gaima ainaena hilelelеledi, hiya nigele dova Yaubada.
30 Nuwapwanopwano haugadi aidiyai Yaubada nigele tomowa yemaihana iyamodeyei. Na wau tomowa maudoida iwalowalo auligita iwalo, ‘Yami mumuga yababadi amtalamwedi.
31 Wuwuna yada ahubena lauvetala howola Yaubada iwalowena'o na bale'u maudoina ada loina dumwaluna imohegita, towahone ivesinuwaiya'o ainaena, na towahonane mwalowoiyena i'abiye towolouyoi na ainaena tomowa maudoida wasa teina ta'awa moihaei.’
32 Na taumwalowoiwo yadi towolouyo wasana hibenalena'o, na tupwadi hiwalo sebasebai, na tupwadi hiwalo, ‘Nuwanuwamai ebe nuwatuwu teina vehabana u'aubabadauyo na abenalei’.
33 Ainaena Paulo bodaone aidiyena imahalava.
34 Na tupwana tomowa Paulo yana walo hiyemidiyei na yana boda ainai hiluwu, na holadiyena ehebo towaho yehana Diyonisiyo, iya vada abalauvetala ana taupaihowa ehebo na ehebo waihiu yehana Damalisi, na tupwana hinage boda baidadiyao.

18

Paulo yana paihowa dalava Kolinita ainai

1 Mulitai Paulo Atenisi ilaugabaei na ita'i'ili Kolinita ainai.

2 Na tenemai Yudeya towahona ilobai, yehana Akwila, na
yana dalava Ponita, na mwanena Pilisila vauvauna Italiyena
hilaoma, wuwuna tauwasawasa Kalodiyosi Yudeya mau-
doidi iloinaedi na Loma ainaena himahalava.
3 Ainaena Paulo ilau itaubo'eyedi na baidadi himiyamiya,
wuwuna iya yo hiya yadi mane amwahana neta palae
hipaipaihowai.
4 Tapwalolo bagibagili aidiyai vada tapwalolowai
Yudeyaone yo Gilisiwone baidadiyao hiveta'eta'e. Na
i'ai'aipate ebeha nuwadi igwapile.

5 Haugana Sailasa na Timoti Masedoniyaena hima-
halavama, neta Paulo yana paihowa palae hailina ilaugabaei
na yana hauga guguya ainai igagabaeine. Na Yudeyaone
iwalowalo auli ili'ilimanidi neta Yeisu iya Besinana towa-
hona.
6 Eeta hi'awa pa'ipa'i'i na hi'awa oya'oyama, ta Paulo ana
luwuluwu mu'amu'alina i'oiye hoyeholu mehediyai, neta
yadi abitau'wata ana aba'ita ipaihowaine, na iwalo aidiyai,
‘Omiu howola abo amsilahe yami abitau'wata vehabana,
ta neta omiu ami ve'ewa na nigele yau agu ve'ewa. Eeta
wau'ivetuwuni ta ilaulau mata yalaugabaigomiu na wasana
namwanamwana yalawei nigele Yudeya aidiyai.’

7 Ainaena yadi vada tapwalolo ainaena himahalava,
na hiluwu Titiyo Yusito yana vadai, ibom Yaubada ana
tauve'ahihi ehebo, na yana vada Yudeya yadi vada tap-
walolo vahalinai.
8 Na vada tapwalolone ana taumugai yehana Kilisiposi,
mayana huhuwo Bada Yeisu ainai hiyemidi, na hinage
Kolinita bagibagilidi Paulo yana guguya hibenalei, na Yeisu
ainai hiyemidi yo bapitaiso hivai.

9 Masigiliyena Paulo yana eno mehe'ita'itaena Bada Yeisu
i'i'itane, na Yeisu iwalo, ‘Paulo, havena u'ate'atehawawali,
na hesi wasa uwalowei, na havena ulaulau mwau.
10 Na yau baidamiu tamiyamiya, wuwuna dalava teina
ainai tomowa bagibagilidi hiyemidiyegau, yo yagu bodao
imwala'i na nigele howahowana yaiya i'aleha alimwai, yo
iveyababago.’
11 Eeta bolimai ehebo na tupwana aidiyai Paulo tenemai
imiyamiya, na Yaubada yana walo ive'ive'itaei.

12 Haugana Galiyo ivetauloina mwala'ina, dalava Gilisi
ainai, Yudeyaone hiloina na Paulo hilawei habi lauvetala
Galiyonane ainai.
13 Na hiwalo towaho teina tomowa nuwadi i'oi'oidi, na
ebeha Yaubada hiwalo vetuvehaiyei na neta yada loinao
iho'eho'edi.’

14 Ta Paulo ebeha iwalouyo, na Galiyo iwalo mugai Yudeya
aidiyai, na iwalo, ‘Yudeya omiu yagu walo ambenalei. Ebe
towaho teina imumuga yababa yo lauhapuli paipaihowai,
ilowoinanei na yami ve'ewa yabenalei.
15 Na hesi nuwatuwu teina omiu ambom yami walowo yo
yehao yo loinao yami dalavaena. Ainaena omiu amloina, na
yau yata'wata'wata.’
16 Na abalauvetala ainaena iheusilidi ta himamahalavane.
17 Na bodaone Sositeni hi'abi avivini, iya Yudeya yadi
vada tapwalolo ana tau'ita avivini na hitatalaine Galiyo yana
abalauvetala mehenai, na hesi Galiyonane nigele vehabadi
iyamode.

Paulo iwuyo Anitiyoki

18 Paulo Kolinita ainai imiyamiya ahubena bagibagilina
na abo mulitai tauyemidiwo ilaugabaidi na Akwila mwa-
nena Pilisila baidanao wagaena higelu na hi'adau Siliya
vehabana. Na ehebo ginauli neta mulitai abo higelu Paulo
iwalo hae Yaubada mehenai Kenikiliya ainai ta vahuna
hi'wa'wahine.
19 Na Kenikiliya hi'adau ta hilau Epeso ainai, ta Pilisila
na Akwila ilaugabaidi na iluwu Yudeya yadi vada tapwalolo
ainai, ta baidanao hi'au'aubabada.
20 Ainaena hi'awanoiyei na ebeha hauga daodaona
baidadi himiyamiya, na ita'wata'wata.
21 Na hesi iwalo howola abo yawuyoma, ebe Yaubada
italamwegau eeta Epeso ilaugabaei na igeluyo.
22 Na igelu ta Sisaliya ainai iduna, na ihae Yelusalem ainai
na tauyemidiwo baidanao hi'awa heliheliyam, na mulitai
ilalaune Anitiyoki ainai.

23 Anitiyoki ainai imiya daodao, na abo mulitai itowolo
ta ilau Galetiya yo Piligiya tupwane ehebo ehebo aidiyai
ita'ita i'ili, na Yeisu ana taumulitao maudoidi i'abi'abiye
wahiyaladi.

Apolosa iguguya Epeso ainai

24 Hauganane ainai ehebo Yudeya towahona yehana
Apolosa na Alekisanideliyaena ilaoma Epeso, ibom tau-
guguya wahiwahiyalana Yeisu vehabana, na Buki Ve'ahihi
ihanapu moiha.
25 Ve'ita Bada yana Amwaha ainai ivai ta italam moiha
yo Yeisu vehabana ive'ive'itadi yo i'au'aubabadaedi neta
ivedumwaludi. Na hesi Yoni yana bapitaiso ibom ihahana-
puine.

26 Yudeyaone yadi vada tapwalolowai ivetuwuni ta
i'aubabada wahiyala na haugana Pilisila na Akwila hi-
benalei ta hilalauvaine. Hilauvai ta hilawei yadi vada ainai
ta Yaubada yana Amwaha hi'aubabadaye dumwalune ainai.
27 Mulitai Apolosa inuwanuwatuwu ebeha igeyo'awa Gilisi
ainai, eeta tauyemidiwo Epeso ainai hihagui ta hilaulele-
lau taumulitao Gilisi aidiyai. Hiwalo aulidi ebe Apolosa
hiyaliyayai na hilauvai. Haugana imahalava neta Yaubada
yana ve'i'ila ita'aviviniyena na tomowa hiyemidi neta aidiyai
ivehaguhagu moiha.
28 Na yana ve'ita Yudeya yadi ve'ita iwahiyala gabaei
wuwuna Buki Ve'ahihi ainaena ive'itadi ebeha Besinana
towahona ibom Yeisu.

19

Paulo yana paihowa Epeso ainai

1 Apolosa howola Kolinita ainai imiyamiya, na Paulo
ita'i'ili tupwana nu'ula aidiyena na Epeso ainai ilaoma
le'awai. Tenem ainai tupwana Yeisu ana taumulitao ilobaidi.
2 Na iwalo, 'Augeluwo, hauganane Yeisu amyemidiyei neta
Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala amlobai bo nigele? Na
hiyemaiha hiwalo howola nigele ayabenalei neta Alu'aluwa
Ve'ahihi vehabana'.
3 Ainaena Paulo iwalo, 'Aiteya bapitaiso ainaena am-
babapitaisone?' Na hiwalo, 'Yoni yana bapitaiso ainaena'.
4 Paulo iwalo aidiyai, 'Yoni yana bapitaiso neta nuwabui
ana bapitaiso yo mumuga yababana vehabana. Na Yoni
ivenuwamwauwedi ebeha iya howola abo ilaoma ainai
hiyemidi neta Yeisu'.
5 Teina Epesowone hibenalei na Bada Yeisu yehanaena
bapitaiso hivai.
6 Na Paulo i'abidebaidi na Alu'aluwa Ve'ahihi iluwu ate-
diyai na yana wahiyalaena vali alina yo vali alina aidiyena
hi'au'aubabada na hiwalowalo mahalava.
7 Na maudoidi adi bagibagili dova 12.
8 Ta wai'ena tonuga aidiyai Yudeya yadi vada tapwalolo
holanai Paulo igugugugugya na Yaubada yana Abaloina veha-
bana mayana atepatu i'au'aubabada na ihamahamaduduidi.
9 Na hesi tupwadi hi'abitau'wata ta nigele hiyayemidi,
na Bada yana Amwaha hi'abiyebaba. Eeta Paulo taumuli-
taone ivaidi ta baidanao, na tomowaone hilaugabaidine.
Na ahubena ehebo ehebo tauve'ita yehana Tilanasi yana
abave'ita vadana ainai i'au'aubabada.
10 Yana paihowaone teina dova ipaipaihowai bolimai
bwau aidiyai. Ainaena tupwa Esiya ana taumiyao maudoidi

hibom Yudeya yo hinage tupwana nigele Yudeya, Bada wasana hibenalei.

Sikiva natunao

11 Yaubada vedevedede mwala'idi i'abiye mahalavadi Paulo yana paihowaena.

12 Ainaena tomowa manidi ababa'ilina yo adi luwuluwu Paulo i'abitowoidi na hivaidi ta hilawedi tau'asiyebwao aidiyai na adi asiyebwao hi'ovi yo alu'aluwa yababadi hilaugabaidi.

13-14 Na tupwana Yudeya yadi tau'obao himiyamiya na hauga maudoina hita'ita'i'ili alu'aluwa yababadi higabagabaei aituluwedi. Ainaena Paulo wasana hibenalei yo yana paihowa hiya neta taupwaoli mwala'ina yehana Sikiva natunao towatowahodi hitau 7. Na hitau 7 hitowoi ebeha Bada Yeisu yehanaena alu'aluwa yababadi tau'asiyebwao aidiyena hiheusilidi eeta ehebo alu'aluwa yababana ainai, hiwalo, ‘Yeisunane, Paulo iguguyaei ibom yehanaena aloinaego na towahone ulaugabaei na ulau.’

15 Na alu'aluwa yababanane iwalo, ‘Yeisu yahanahanapui yo Paulo yahanahanapui na hesi omiu yaiyediwo?’

16 Towahone teina ainai alu'aluwa yababana imiyamiya neta itautowolo yo italaidi, na elo imohedi yo adi ale'o ipulipulihidi ta tau'a'avadi higavai aitulu yo hidena ta hilalaune.

17 Na wasane teina Epeso ana taumiyaoe maudoidi hibenalei, na himeheuhi hiya Yudeya yo nigele Yudeya. Na Bada Yeisu yehana hi'awa wahiyalaei.

18 Na tauyemidi vauvaudi boda hilaoma na boda mehediyai yadi mumuga yababadi yo mumuga guguyou hiwalowedi.

19 Ebeha hibom hinage hi'oba'oba. Na yadi obao bukidi hivaidima na boda maudoidi mehediyai higabudi, na bukiwone hitano'ahaidi na adi maiha kina 50,000 maudoina ana mwala'i dova.

20 Tenem ainai Yaubada yana walo i'ini ta imwala'i yo iwahiyala tomowa maudoidi aidiyai.

Epeso hi'aleha

21 Teina paihowaone tuluhadiyai Paulo i'ulewahi ebeha Masedoniya yo Gilisi tupwadiyaone itauyayahidi yo ilau Yelusalem. Na iwalo, ‘Yalalau Yelusalem ainai mulitai abo yalau Loma’.

22 Eeta imiyamiya Esiya hauga ubwa'ubwana ainai ana tau'abihaguwo Timoti yo Elasitosi ivetamaledi na hilalaune Masedoniya.

23 Hauga tenem ainai tomowa himanini wuwuna nigele nuwanuwadi ebeha Bada yana amwaha Paulo i'aubabadaei.

24 Towaho ehebo yehana Dimitilo ibom samali ana taupaihowa siliba ainaena, na Epeso yadi abapwagogo waihiuna yehana Dayana, yana vada tapwalolo alu'aluwa habuludi isamalidi na igimwagimwalaedi tomowa aidiyai na wasawasa mwala'ina ainaena ilobalobai, yo yana taupaihowao hinage.
25 Na Dimitilo yana taupaihowao iyoga ahaidima na tomowa tupwadi hinage yadi paihowa dova, na iwalo, ‘Augeluwo amnuwatuwu avivini ebeha paihowa teina ainaena yada wasawasa talobalobai.
26 Bada am'itaya'o yo amhanapuiya'o ebeha teina towahone Paulo hava ipaipaihowaidine. Iya iwalo abapwagogo tomowa nimadiyena hipaipaihowaidi neta nigele yadi ala'alawowoli. Na tomowa bodadi ivenuwavaidi ta hi'a'awa abiyeine. Nigele Epeso tomowadi hiyabom na Esiya tupwana maudoina.
27 Ainaena ebeha tadena moiha wuwuna mata teina yada paihowane yehana iyababa. Na hinage nigele yada paihowa yehana ibom, na ebeha tadena wuwuna mata yada abapwagogo waihiuna haehaena yehana Dayana yana vada tapwalolo nigele hiyave'ahihiyei. Teina yada abapwagogo waihiuna Esiya tupwana maudoina yo bale'u maudoina hiwalowalo vetuvehaeyei mata ana no'o i'ovi.’
28 Na bodaone Dimitilo yana walo hibenalei na himodi'ini mwala'ina, na hiyogayoga, ‘Dayana Epesowena ihae alili’.
29 Eeta tomowa maudoidi hisagena gogoidi na hiyogayoga awa'awawa, na Masedoniya towatowahodi bwau hi'abi avivinidi ta vada abamiya gogoi ainai hiluluwuwedine. Hiya teina Paulo baidadi hi'ada'adau yehadi Gayosi na Alisitako.
30 Na Paulo nuwanuwana tauwuiwone aidiyai ilau, na tauyemidiwone hi'auhi.
31 Na tupwana ana geluwo Esiya babadadi walo hivetamaledi na Paulo hi'awanoiyei ebeha havena iluwuluwu vada miyagogo ainai.
32 Tauwuiwone tupwadi ginauli vagana hiwuiwuiyei na tupwadi ginauli vagana hiwuiwuiyei. Wuwuna tomowa bodadi hiluwuluwu neta hinuwapwanopwano ta nigele hiyahanapui hava vehabana hiluluwune.
33 Tomowa tupwadi hiwalo Alesana iya maninine ivevetuwunine wuwuna Yudeyaone hiwalo ta ihae boda mehediyai. Na Alesana nimana i'abihinidi yo i'oi'au'auhidi ebeha hinobu na iwalo aulidi neta Yudeyaone havena hive'e've'ewaidi.
34 Na hesi Alesana hi'ita lobai ebeha iya towaho Yudeyaena ainaena mahana hawahawagana bwau alonai hiwuiwui toyatoyawa hiwalo, ‘Dayana Epesowena ihae alili’.

35 Eeta dalavane adi tauloinao yadi taulaulele tomowaone i'abiye nobudi na iwalo ‘Augeluwo omiu Epeso, tomowa maudoida tahanapuiya'o Epeso dalavanane neta Dayana haehae alilina yana vada tapwalolo ana tau'ita avivini na hinage gaima galewaena ibe'u dobima neta iya tau'ita avivinina.
36 Mata nigele yaiya teya teina ginauliwone iyauvalaedi. Ainaena na ebeha amnobu na havena ampaipaihowa yauyaule.
37 Na am'ita tomowaone teina amlauvaidimane hiya nigele yada vada tapwalolo ainaena hiya'aivavali, yo yada abapwagogo waihiuna hiya'awa yabayababae?
38 Ainaena na ebe Dimitilo mayana taupaihowao tomowa teya hive'ewai, neta abalauvetala himiyamiya yo tauloinao himiyamiya, howahowana tenemai hive'ewauyoidi.
39 Na hesi ebe nuwanuwamiu ginauli tupwadi am'aubabadaedi mata dalava tomowadiyao yadi miya ahai ainai loinaena hi'abiye dumwalu.
40 Na wau yami walo awa'awawa vehabana ana ita mata loina talobai, wuwuna nigele yada wuwu.
41 Na yana walo ive'ovi na boda ivetamaledi ta hilo'uhagwaline.

20

Paulo yana ta'i'ili Masedoniya yo Gilisi aidiyai

1 Walo i'ovi, na Paulo taumulitao iyogaedima na i'abiye wahiyaladi, yo i'awa yauwedo, na ilau Masedoniya.
2 Na Masedoniya tupwanao aidiyai, i'abiye wahiyaladi yana ta'i'ili aidiyai, na mulitai Gilisi ainai imamahalavane.
3 Tenemai wai'ena tonuga imiyamiya na muhamuhana wagaena i'adau Siliya vehabana, na tupwana walo ibenalei ebeha Yudeyaone hiloiloina vehabana habi abi'avivinina, eeta yana amwaha ibui na Masedoniya holanaena ilau gwaipilene.
4 Pilosi natuna yehana Sopata Beliya towahona yo Tesalonaika hitau bwau, Alisitako yo Sikanidosi na Debi towahona yehana Gayosi yo Timoti yo Tikiko yo Tilopimo Esiya tupwanaena, teina hiya maudoidi Paulo baidanao hilalaune.
5 Hibom teina hilau mugai wagaena ta Tilowasi ainai hiha'waha'wa.
6 Na ai Pilipai ainai amiyamiya ana higa pwalawa a'avana ai'aina apaihowai na mulitai agelu, na ahubena 5 holadiyai asagesagena, na mulitai aluwu Tilowasi, na ama geluwo alobaidi na ahubena 7 amiyamiya.

Paulo yana paihowa Tilowasi ainai

7 Tapwalolo ainai amiya ahaigai yo a'ai'ai Bada abanuwatuwu avivinina avai, na Paulo i'aubabada tomowa aidiyai. I'aubabadane neta ilau ta boniyai gamwagamwana ivai wuwuna ebeha mata i'ahubena na ilau.
8 Na vada ana hae dova vada tonuga adi hae ainai amwalae, na lampa bagibagilidi agabudi.
9 Na hevali ehebo yehana Yutikosi vada ana awa'eda ana heva ainai imiya, na mehena i'eno'eno, na Paulo howola i'au'aubabada na Yutikosinane i'eno i'iwahi, ya ibe'u dobi bale'uwai, eeta hi'aitulu hi'avalai na hi'abihini, na hesi bada imwalowoi'o.
10 Na Paulo i'aitulu ta ainai ipwagogo na i'atuhapwali, na aidiyai iwalo, ‘Havena am'ate'atehawawali wuwuna yawahina imiyamiya’.
11 Eeta Paulo imwalaeuyo na beledi i'aiyauya aidiyai, na iniulidi hibom yadi bodao aidiyai, na hi'ai ta baidadiyao hi'au'aubabada ana higa i'ahubena, na hitowolo ta hilau-gabaidi.
12 Na hevalinane hi'avalaihini mayawahina ta mayadi nuwadaumwali hilalaune.

Tilowasi ainaena a'adau Molita vehabana

13 Amugai alau wagai na a'u'e ta atata i'iline Asosi ainai na ebeha tenem ainai Paulo ado'oi, wuwuna iwalo alimaiyai iwalo, ‘Wagaena amlau na yau aeguwena yalau.’
14 Haugana Asosi ainai na ilobaigai ta igelu, na alalaune Mitilini ainai.
15 Tenem ainaena na agegeluyowa atau ahubena Kiyo bwanabwanana vahilinaena alalaune. I'ahubenama ta Samo ainai aduna, na i'ahubenauyo ta agegeyo'awane Melito ainai adudunane.
16 Paulo bada iwalo'o alimaiyai ebeha Epeso alaugabaei, na havena ahubena agabagabaei Esiya tupwanao aidiyai, wuwuna nuwanuwana ilau mwayamwayau ebe howa-howana Yelusalem ilobai Penitikosi ai'aina ana ahubena ainai.

Paulo yana walovelau Epeso aidiyai

17 Eeta Melito ainaena na walo ivetamalei ta ilalaune Epeso ainai tauyemidiwo yadi taumugaiwo hiha'waha'waidi.
18 Haugana himahalava ta Paulo iwalo aidiyai, iwalo, ‘Omiu amhanahanapui yagu mumuga haugana tamiyamiya baidaguwao, Esiya ainai yagu laoma mugai ainaena na ana higa wau teina.
19 Neta Bada vehabana yapaipaihowa mayagu nuwadobi yo mayagu dou yo hinage muya yalobaidi ahubena ehebo ehebo aidiyai Yudeya yadi loinaena.

20 Na nigele ehebo hava Bada wasana namwanamwana ana walomahalava yayanuwavi, na hesi maudoina yave'itagomiu yami tapwalolo aidiyai, yo yami vada ehebo ehebo aidiyai.
21 Na yagu ve'ita alimiyai dova Yudeya alimiyai na hinage omiu vali tomowao dova, maudoimiu yaguguya'o alimiyai ta yami mumuga yababana aidiyena amnuwabui'o Yaubada ainai na Bada Yeisu amyemidiyei.
22 Ta ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi yana loinaena yalau Yelusalem, na nigele yayahanapui hava mata imahalava aliguwai.
23 Na hesi dalava ehebo ehebo aidiyai Alu'aluwa Ve'ahihi iwalowalo mahalava aliguwai ebeha howola abo Yelusalem ainai pai yo muyamuya yalobaidi.
24 Na nigele yawahigu vehabana yayanuwanuwatuwu na yayanuwavi yo yaya'auhi. Na hesi yagu amwaha yo yagu paihowane Bada Yeisu imomohegauwa vehabana yanuwanuwatuwu na ebeha yave'ovi, neta ve'i'ila ana walomahalava wasa namwanamwana vehabana Yaubada ainaena.
25 Haugana baidamiu tamiyamiya Yaubada yana Abaloina vehabana yaguguya na yalau yo yalaoma. Na wau yahanapuiya'o ebeha mata nigele manigu amya'itauyoi.
26-27 Ainaena teina hauga yawalo mahalava alimiyai ebeha Yaubada yana loinao maudoidi bada yamohe gomiu'o, nigele teya yayadawani alimiyai. Eeta ebe teya alimiyena i'wadalele neta nigele yau agu ve'ewa.
28 Na hesi taumugaiwone omiu ambom am'ita avivini-uyoigomiu na yami sipiwone am'ita avivinidi, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi yami paihowa imohegomiu ta Yaubada yana boda am'ita avivinidi, wuwuna yada Bada Yeisu 'wahinanaena igimwalaigita'o.
29 Yahanahanapui hinage yagu lautuluhanai mata tauve'ita yababadi, dova edewa manimanini, hilaoma na sipi tupwadi hiveyababadi.
30 Na omiu howola alimiyena tomowa hitowolo na hive'ita oya'oyama alimiyai yo tupwana taumulitao hiniulidi hibom yadi bodao aidiyai.
31 Ainaena am'ita avivinidi yo hinage yagu guguya amnuwatuwu avivini, neta bolimai tonuga holadiyai nigele yaya'aiyawasi, ahubena yo boniyai aidiyai, mamehelinogu yagugugugguya ehebo ehebo alimiyai.
32 ‘Na wau Yaubada nimanai ta yana ve'i'ila walona ainai yamwauwigomiu, iya mata i'abiye wahiyalagomiu. Natunao masemaseleda vehabada na awanamwanamwa imwauwi ta'imiyamiya mata imohegomiu.

33 Haugana yau baidamiu tamiyamiya, nigele teya yaiya
yana mane yo yana ale'o namwanamwadi yayavenuwadi.
34 Na hesi amhanapuiya'o ebeha teina nimaguwena agu
yo yagu tobwatobwa yalobalobaidi, na hinage augeluwo
yahaguhaguidi.
35 Yagu mumuga ainaena yave'itagomiu ebeha
ilowoinanegita na ita yada paihowaena tautapitapiya
tahaguidi. Dova hinage Bada Yeisu yana walo
amnuwatuwui, iwalo, “Tavai mohilei, yaliyayana ihabulu,
na aiyauya yaliyayana imwala'i i'alili”.’
36 Paulo yana walo i'ovi na aetutulina i'atuwomalei babada
baidanao na hi'awa'awanoi Yaubada ainai.
37 Na maudoidi Paulo hi'atuhapwali na hidouwi i'ovi na
hivelauwei.
38 Na hinuwayababa mwala'ina wuwuna iwalo aidiyai,
‘Mata nigele amya'itayoigau’. Na hidobiyei wagai ta hivevegelune.

21

Paulo yana lau Yelusalem ainai

1 Paulo baidamai ama geluwo avelauwedi, na
a'u'e dumwadumwaluna Kosa bwanabwanana ainai.
I'ahubenama ta a'u'euyo Lodi ainai aluwu, na vali ahubena
aluwu Patala ainai.
2 Na Patala ainai waga alobai habi geyo'awa Pinisiya, ta
waganane ainai agelu geyo'awa ta alalaune.
3 Alaoma ta Saipilosi bwanabwanana a'ita lawei na waga
higwaipile ta alalaune tupwa yavana na adudunane Taya
Siliya tupwanai. Waga ginauli idodo'oidi ebeha tenemai
ihiwa'aituluwedi.
4 Na tupwana Yeisu ana taumulitao alobaidi, ta
baidamaiyao amiyamiya ahubena 7. Na Alu'aluwa Ve'ahihi
yana nuwamaseleyena ama geluwone Paulo hiwalo auli,
‘Havena uhaehae Yelusalem.’
5 Ainaena yama ahubena hi'ovi ta adobi wagai, na
mamwanediyao yo manatudiyao hidobiyegai dalava yana
aba'ovi le'awai, aemai a'atuwomaledi na a'awa'awanoi
Yaubada ainai.
6 Na a'awa yauwedo, na agelu wagai, na hibom hilau
gwaipilene dalavai.
7 Taya alaugabaei na a'adauyo, na Tolemaisi ainai aluwu,
na a'aitulu ta taumulitao alobaidi na a'awa yauwedo, ta
ahubena ehebo baidamaiyao amiyamiya.
8 I'ahubenama na alau Sisaliya, ta Pilipi iya tauguguya
hitau 7 aidiyena yana vadai aluwu, na amiyamiya baidamai.

9 Na Pilipi natunao hitau vehopali waiwaihiudi, na hesi nigele hiyatawahola, hiya yadi paihowa neta Yaubada yana nuwatuwu hiwalowalo mahalavaedi tomowa aidiyai.

10 Ahubena tupwana amiyamiya, na ehebo tauwalo mahalava yehana Agabusi, Yudeyaena idobima.

11 Na alimaiyai ilaoma ta Paulo ana tulituli ivai, na aena yo nimana ipaipaiuyoidi, na iwalo, ‘Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo teina dova, Yudeya tomowadiyao Yelusalem ainai mata teina tulituline taniwagana hipai, yo himohedi hiya taumiya ganamuli aidiyai.’

12 Ai na dalavanane ana taumiyaone walo teina abenalei, na Paulo a'awanoiyei, awalo havena uhaehae Yelusalem.’

13 Na hesi yama walo igwaipile iwalo, ‘Hava ampaipaihowaine ta teina dova amdoudou na ategu am'abi'abiyemuya. Bada yatalamwegau'o na himwaugau vada paipaiyai yo hi'oiye mwalowoigau Yelusalem ainai Bada Yeisu vehabana.’

14 Na a'auhi ahayai ta alaumwauwi ‘Inamwanamwa neta, hava Bada yana nuwatuwu dova ipaihowai.’

15 Ahubenaone hi'ovi, na yama tobwatobwa a'atububuni, ta ahahaene Yelusalem.

16 Na tupwadi Yeisu ana taumulitao Sisaliya ainaena baidamaiyao alau, na hilawegaima Nesoni towaho Saipilosiyena yana vadai, iya Yeisu ana taumulita mugai teya, ebeha ainai amiyamiya.

Paulo na Yemesa yadi velaulobaloba

17 Bada Yelusalem ainai alaoma'o, na taumulitao hivelauwegai mayadi yaliyaya.

18 Na i'ahubenama ta Paulo baidamai alau Yemesa yana vadai, na tenemai tauyemidiwo yadi taumugaiwo alobaidi.

19 Ta Paulo ivelauwedi, na Yaubada yana paihowa nigele Yudeya holadiyai vehabana i'au'aubabada aidiyai.

20 Na maudoidi hibenalei ta Yaubada hino'owei, na hiwalo Paulo ainai, ‘Tahimai, u'ita tausani viha boda bada Yeisu ainai hiyemidi'o, yo bagibagilidi tauyemidiwone Yudeya, yo Mosese yana loina howola himulimulitaei.

21 Na wasam hibenalei ebeha owa Yudeya vali tupwanao adi taumiya uve'ive'itadi yo ebeha Mosese yana loina hita'wata'wataei, na uwalo aidiyai ebeha havena natudiyao towatowahodi hihapihapidi yo tubudiyao yadi mumuga havena himulimulitaei.

22 Na mata tomowa bodadi hibenalei ebeha bada ulaoma'o, ainaena hava mata tapaihowaine?

23 Yama nuwatuwu tenem dova, Towatowaho hitau vehopali yama boda ainaena bada Yaubada ainai hiwalo hae'o.

24 Teina tomowaone ulauvaidi ta amlau yo hi'abiye maseleuyoidi neta owa baidadi. Na uyemaiha ta ebe vahumiu hi'wahi vehuludi. Teina mumugane ainaena na mata tomowa vehabam hi'au'aubabada na hi'awa oya'oyamaeuyowedi. Na mata hiwalo owa hinage Mosese yana loina umulimulitaei.

25 Na Yeisu ana tauyemidiwo hiya nigele Yudeya bada yadi leta avetamalena'o, na ebeha hava dova tomowa hipwaopwaoliyedi vali abayemidiwo aidiyai havena hi'ai'aidi, na hinage lagulagu ma'wahinadi yo gadodi hi'i'i'i'idi havena hi'ai'aidi, na hinage havena hipwanopwanoli.

26 I'ahubena na Paulo tomowaowa vehopali ilauvaidi ta baidanao hi'abiye maseleuyoidi. Na vada tapwalolo mwala'ina iluwui ta tomowa iwalo aulidi mata ahubena viha abiye maseleuyoidi i'ovi na yadi abapwaoli hi'aiyauyanedi.

Paulo hi'abi avivini

27 Yadi ahubenao muhamuhana na 7 hi'ovi, ainaena Yudeya hiya mwalona himiyamiya Esiya ainai, hilaoma Paulo hi'ita vada tapwalolo mwala'ina holanai, na boda hi'oiye mwahalidi, ta Paulo hi'abi avivinine.

28 Na hiwuiwui hiwalo, ‘Ama geluwo omiu Yudeya amhaguigai. Teina iya towahone tupwa maudoina ita'i'iliyei na tomowa ive'ive'itadi iwalo Yudeya tomowadi Mosese yana loina yo teina vada tapwalolone havena hi'awa'awa abiyei. Na wau hinage nigele Yudeya ilauvaidi ta hiluwuma vada tapwalolo mwala'ina ainai ta teina tupwa haehaena hiyeyebi'ine.’

29 (Teina walowone hiwalowalowedi wuwuna Paulo na Tilopimo Epesowena hi'ita'itadi na hihae yo hidobi dalavane ainai. Na yadi nuwatuwu hiwalo Paulo Tilopimonane ilauvai ta hiluluwune vada tapwalolo mwala'ina alonai.)

30 Teina vehabana Yelusalem maudoidi himodi'ini, ta hisagenama, na Paulo hi'abi avivini, ta vada tapwalolowena hiniuli mahalavaei, na awa'eda higuguduidine.

31 Tomowaone bodadi hi'ai'aipate ebeha Paulo hi'oiye mwalowoi ta walo hivetamalei Lomaone yadi tau'aleha adi tauloina ainai hiwalo Yelusalemaone maudoidi himamanini.

32 Ainaena ilau mwayamwayau na tau'alehao mayadi taumugaiwo ivaidi, na boda aidiyai hisagena aitulu. Na hauganane boda tau'alehao mayadi tauloina hilaolaoma hi'itadi, Paulo ana talai hilaumwauwi.

33 Eeta aleha ana tauloina idobima na Paulo i'abi avivini ta iloina na balavai pwawati bwau aidiyena hipai, na ipanivila boda aidiyai, iwalo, ‘Yaiya iya? Na hava ipapaihowaine?’

34 Na boda hiyoga alinadi vagana yo vagana, ta aleha
ana tauloina nigele howahowana na ibenaledi wui wahi-
wahiyala ainaina, eeta iloina ta ebeha tau'alehao yadi vadai
hilawei.
35 Paulo hihaeyei neta vada ana amwaha ainai na hi'avalai
wuwuna boda tuluhanaena hilaolaoma himodi'ini alili
ebeha hi'oiye mwalowoi.
36 Na hinage hi'avalai wuwuna tomowaone hiwuiwui
hiwalo, ‘Ta'oiye mwalowoi!’.

Paulo yana walo boda aidiyai

37 Muhamuhana hilauvaiyama vadai, na Paulo aleha ana
tauloina i'awanoiyei, iwalo, ‘Howahowana walo ehebo al-
imwai yawalowei’.
Na tauloinane aluwana igavai, na iwalo, ‘Alina Gilisi
uhanahanapui?
38 Yagu nuwatuwu owa Itipita towahona, mwalona
ulaoma tau'oiye mwalowoi 4,000 iyoga ahaidi aleha veha-
bana, na umugaiyedi nu'ula awawai.’
39 Na Paulo tauloina yana walo iyemaiha iwalo, ‘Nigele.
Yau towaho Yudeyaena na Silisiya tupwanaei dalava yehana
Tasisi ainai hilalabahigaune. Tenem dalavane Silisiya ihae
alili na yau dalavane towahona. Ya'awa yauwedo mwala'ina
alimwai na utalamwegau yo tomowa aidiyai ya'aubabada.’
40 Na ainaena italamwei na Paulo vada ana awa'eda ainai
itowolo, na nimana i'avalaihini, ta hinobu, na maudoidi
aidiyai ai'aubabada alina Hibulu ainaena.

22

1 ‘Tahiguwao yo tamaguwao, ambenabenali na mehemiyai
yau vehabagu yagu walo yawalowei.’
2 Tomowaone hibenabenali na Paulo Yudeya alinadiyena
i'au'aubabada eeta hinobo ili'ilimani.
3 ‘Yau towaho Yudeyaena. Na Silisiya dalavana yehana
Tasisi ainai yatutubuine, na hesi teina Yelusalem ainai
yamwala'i ta yase'ulu, yagu tauve'ita yehana Gameliyela,
na ive'itagau tubudao yadi loina wahiwahiyalana ainaena.
Na ya'aipate moiha ta Yaubada ainai yatalam wegau dova
maudoimiu wau yami talam.
4 Na yemidi vauvauna teina ana taumulitao
yave'alehaedi, na towatowaho yo waiwaihiu vada paipaiyai
yamwauluwuwedi, na tupwadi ya'oiye mwalowoidi.
5 Taupwaoli mwala'ina yo tau'aleha babadadiyao howa-
howana hava yawalowaloweine hi'awa moihaei. Hiya
Yudeya tomowadiyao Damasiko ainai himiyamiya yadi leta
hileledi ta abeha yalawedi. Eeta yalaulau tenemai ta Bada

Yeisu ana taumulitao ebeha gulawa pwawapwawatiyena yapaipaidi yo yalawedi Yelusalem ainai ta hilauvetalaedi.

6 ‘Ta mahana ala'alapwahiyai yalaulau, na Damasiko ainai ebeha yamahalava, na masele mwala'ina galewaena imahalavama, na imasele ta'i'iliyegau.

7 Eeta bale'uwai yabe'u, na alina ehebo yabenalei aliguwai, iwalo, “Saulo, Saulo, hava vehabana u'abi'abiye muyagaune?”.

8 ‘ “Na yapanivila, Bada, yaiya owa?”.

‘Na iwalo aliguwai, “Yau Yeisu Nasaletiyena, u'abi'abiye muyagaune”.

9 Hauga tenem ainai towatowahowone baidaguwao alaulau maselenane hi'i'itane, na hesi towahone iwalowalo laoma aliguwai ainona nigele hiyahanapui.

10 ‘Na yawalo, “Bada, hava yapaihowai?”.

‘Na iwalo aliguwai, “Utowolo, na Damasiko ainai ulau, na tenemai amloina ubenalei”.

11 Na masele yana wahiyalaena mehegu igibu, ainaena hiya baidaguwao alalauwa hi'abinimaigau, ta alalaune Damasiko ainai.

12 ‘Na Damasiko ainai ehebo towaho yehana Ananayasi, imiyamiya ibom Yaubada ana tauyemidi moiha, na Mosese yana loina ana taumulita, na Yudeya tupwana ana taumiyao hi'awa namwanamwaei.

13 Na Ananayasinane ilaoma vahaliguwai itowolo, na iwalo aliguwai, iwalo, “Tahigu Saulo, mehem imaseleuyo”, tenem ainai mehegu inamwanamwauyo, na towahonane ya'i'itane.

14 ‘Na iwalo aliguwai, “Tubudao yadi Yaubada ivesinuwaigo yo yana nuwatuwu uhanapui, yo Taudumwalune u'ita, na alinana ubenalei.

15 Ibom vehabana uwalo mahalava, yo hinage hava u'itaya'o na ubenalena'o vehabana tomowa maudoidi uwalo aulidi.

16 Na hava uha'waha'waine? Utowolo na yehana uyogaei, na ainaena ubapitaiso, yo yam yababa iwuwa gabaedi.”

17 ‘Mulitai yalau gwaipile Yelusalem, na vada tapwalolo ainai ya'awa'awanoi, na dova ya'eno nivinivi.

18 Bada ya'ita, iwalowalo aliguwai, iwalo, “Ulau mwayamwayau na Yelusalem ulaugabaei, wuwuna howola yam walowena vehabagu mata hisosomanaego?”.

19 ‘Na yawalo ainai, “Bada, hibom bada hihanapuigau'o ebeha yadi vada tapwalolo ehebo ehebo aidiyai amtauyemidiwo yatalatalaidi, yo vada paipaiyai yamwaumwauwidi.

20 Na hauganane yam tauwalo mahalava Sitiveni hi'oiye
mwalowoi, yau hinage vahalinai yatowotowolo, na yadi pai-
howao aidiyai yatalam, na hinage tautalaiwone adi 'wamao
ya'ita avivinidi.”
21 ‘Eeta Bada iwalo aliguwai, “Teina ainaena mata yaveta-
malego na ulau dalava amwaha daodaowai nigele Yudeya
aidiyai”.’

Paulo iwalo tau'aleha adi tauloina ainai

22 Tomowa hinobu na hibenabenali ana higa Paulo
walowone teina iwalowedi, na hinage hivetuwuni na hiwui-
wui alinadi mwala'ina ainaena hiwalo, ‘Ta'oiye mwalowoi
towaho teina nigele iyalowoinanaei ebeha imiyamiya’.
23 Na dova hiyogayoga, ta yadi modi'ini vehabana adi
luwuluwuwo higabagabaehinidi, na namonamo hinage hi-
gabagabaehinidi.
24 Na tau'aleha adi tauloina yana tau'alehao iloinaedi,
iwalo, ‘Towaho teina amlau vadai, yo sapi bagibagilina
ammohei, na ana higa iwalo mahalava hava yadi modi'ini
ainai vehabana’.
25 Na hilawei vadai, na hipai habisapina, na tau'alehao
adi taumugai vahalinai itowolo, na Paulo taumugainane
iwalo ainai, ‘Yau bada yave-Lomao, na nigele teya loina
iyamiyamiya ta ebeha amsapigau, wuwuna nigele teya hava
yagu lauhapuli amyalolobai lauvetala ainai’.
26 Eeta taumugaine Paulo yana walo ibenalei, ta ilau
mwayamwayau ilau yadi aleha ana tauloina ainai, na
ipanivilaei iwalo, ‘Hava ebeha upaihowai towahone ainai?
Towaho teina iya Lomaena?’
27 Ta tauloinane ilaoma na Paulo iwalo ainai, ‘Uwalo
moiha owa Loma towahone?’
Na Paulo iwalo, ‘Ehe, yau towaho Lomaena’.
28 Eeta tauloinane iwalo, ‘Yau nigele Loma natudi na hesi
mane mwala'ina yamwauwi ta yaluluwune alodiyai’.
Na Paulo iwalo, ‘Yau Loma natudi wuwuna Tasisi ainai
hilabahigaune.’.
29 Eeta tautalainaowa mai'ehebo na hilaugabaeine. Na
tau'aleha yadi tauloina i'ita'ita ta imeheuhi moiha wuwuna
loina idi'wai ta Paulo Loma towahona na iwalo ta aena yo
nimana hipaipaidine.

Paulo yana lauvetala Yudeya yadi tauloina mehediyai

30 Tau'alehaone yadi tauloina inuwanuwatuwu mwala'ina
ebeha ihanapui hava vehabana Yudeyaone Paulo
hiveve'ewaine. Eeta i'ahubena na iwalo ta taupwaoliwo
babadadiyao yo tau'ulewahiwo maudoidi himiya ahai. Eena

Paulo vada paipaiyai ivaivehulu ta ilawei yo mehediyai ivevetowolone.

23

1 Eeta Paulo Yudeya yadi tau'ulewahiwo i'itadi, na iwalo aidiyai, iwalo ‘Tahiguwao mwalona ta wau yagu nuwalele ebeha Yaubada yana loina yamulitaei moiha’.

2 Na Ananayasi iya taupwaoli mwala'ina, na hiya Paulo vahalinai hitowotowolo iwalo aidiyai na Paulo awana hisapi.

3 Ainaena Paulo iwalo Ananayasi ainai iwalo, ‘Owa am'ita namwanamwana, na hesi atemwai yababa mwala'ina, Yaubada mata italaigo. Neta ainai umiya na ebeha loinaena ulauvetalaegau na hesi tomowa uwalo ta hitatalaigaune neta loina udi'wai?’

4 Na hiya hitowotowolo Paulo vahalinai hiwalo, ‘Vedova ta Yaubada yana taupwaoli mwala'ina ainai uwalo sebasebaine?’

5 Na Paulo iwalo, ‘Yauwedo tahiguwao! Nigele yayahanapui ebeha neta taupwaoli mwala'ina. Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo, ‘Havena yam tauloina ainai uwalo sebasebai.’

6 Teina hauga Paulo i'ita ebeha taumiya dalavaone yadi boda bwau, ehebo Sadusiyao na ehebo Palisiwo, eeta aidiyai iyoga mahalava, iwalo, ‘Tahiguwao, yau ehebo Palisi yadi boda, wuwuna tamagu hinage iya Palisi yadi boda, na yagu lauvetala teina wuwuna yayemidi, ebeha taumwalowoi mwalowoiyena mata hitowolouyoma.’

7 Paulo yana walo teina vehabana Palisiwo, yo Sadusiyao, hive'awa pa'ipa'i'i, na ainai boda hiwahei.

8 Wuwuna Sadusiyao hiwalo taumwalowoi nigele howahowana hitowolouyo, na hinage hiwalo ebeha tausagenawasa yo alu'aluwa yababadi nigele ehebo iyamiyamiya, na hesi Palisi hiyemidi ebeha taumwalomwalowoi mata hitowolouyo, na hinage tausagenawasao yo alu'aluwa yababadi himiyamiya.

9 Eeta ta'eta'e mwala'ina imahalava, ta tupwana loina adi tauve'itao hiya Palisi yadi boda aidiyena hitowolo, na hiwalo wahiyala, hiwalo, ‘Teina towahone nigele howahowana hava yababana alobai ainai. Nuwana alu'aluwa bo Yaubada yana tausagenawasa moiha Paulo ainai iwawalo laune.’

10 Yadi veta'eta'e mwala'ina ilaulau ta aleha ana tauloina bodao imeheuhedi, wuwuna mata Paulo hi'abi avivini na hi'oiye mwalowoi. Eeta tau'alehaone iloinaedi na hidobi, ta Paulo ahi'ahipudiyena hivavaiyamane vadai.

11 Boniyaiyena Bada Paulo vahalinai itowolo, na iwalo, ‘Paulo u'atepatu. Bada uwalo mahalavaegau'o Yelusalem

ainai, yo dova hinage mata Loma aidiyai uwalo mahalavaegau'.

Paulo oiyemwalowoina hi'ulewahiyei

12 I'ahubena, ta Yudeyaone tupwadi hi'ulewahi yo hiwalohae ebeha mata nigele hiya'ai bo hiyanuma ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi.
13 Tomowa ana bagibagili 40 idi'wai neta hiya ulewahine hipapaihowaine.
14 Eeta hilau taupwaoli mwala'idi yo babadao aidiyai, na hiwalo, 'Ai bada awalo hae'o, ta ebeha havena teya ai'ai alaulautowoi ana higa Paulo a'oiye mwalowoi.
15 Eeta omiu yo tau'ulewahiwo baidamiyao amlau aleha ana tauloina ainai, na am'oyamaei ta Paulo ilauvaiyama ta ebeha yana lauhapuli habi behaei moiha. Na ai a'a'atububuni ebe hauganane alidai ilalaoma bada a'oiye mwalowoi.'
16 Paulo yana gama tau'oiye mwalowoiwone yadi ulewahi ibenalei, na tau'aleha yadi abamiya iluwui na Paulo ainai iwalo mahalava.
17 Na Paulo tau'alehao yadi taumugai ehebo iyogaenama, na iwalo ainai, 'Hevali teina ulawei aleha ana tauloina ainai, na hava yana nuwatuwu iwalo mahalava ainai.'
18 Ta ilauvaiyama tauloinane ainai, na iwalo ainai, 'Paulo vada paipaiyai imiyamiya iyogaegau na iwalo aliguwai ebeha hevaline teina yalauvaiyama, na hava yana nuwatuwu iwalo mahalava alimwai.'
19 Ainaena tauloinane hevalinane i'abinimai na tupwana hilau, hibom, na ipanivilaei, iwalo, 'Hava ebeha uwalowei aliguwai?'
20 Na hevalinane iwalo, 'Yudeya yadi tau'ulehiwo hi'awanoiyego ebeha i'ahubena Paulo ulauvai na udobiyei yadi abamiya gogoi ainai yo ebeha yana lauhapuli yadi tupwai hibehaei.
21 Na yadi awanoi havena ubenabenalei, wuwuna hitau 40 idi'wai hi'eno dawani amwahai Paulo vehabana, na bada hiwalo yemidi'o ebeha havena hi'ai'ai yo hinumanuma ana higa Paulo hi'oiye mwalowoi mugaiyei. Maudoidi hiha'waha'wa ebeha talam hilobai Paulo vehabana.'
22 Ainaena tauloinane iwalo, 'Ulau na havena teya yaiya ainai uwalowalo mahalava neta bada yadi nuwatuwu dawani aliguwai uwalowena'o.

Paulo hivetamalei Sisaliya ainai

23 Ainaena aleha ana tauloina yana taumugaiwo bwau iyogaedi na iwalo, mata ta'alehao 200 am'abinonovaidi, na hosi

adi taugeluwo 70 adi bagibagili na gita adi tau'avala adi bagibagili 200 baidamiyao amlau Sisaliya ainai. Am'atububuni ta boniyena dova eno ana mahana ainai amtowolo yo amlau.
24 Na hosi tupwadi amvaidi na ainaena Paulo igelu, na mayana namwanamwa amlawei gabana Pilikesa ainai.'
25 Na hinage leta ilele tenem dova iwalo:
26 'Yauwedo owa gabana mwala'ina Pilikesa alimwai, yau Kalodiyosi Lisiyasi aliguwena.
27 Towaho teina Yudeya hi'abi avivini na mata hi'oiye mwalowoi, na wasana yabenalei ebeha ibom Loma towahona eeta tau'alehao baidaguwao alau aidiyai, na nimadiyena ahahaguine.
28 Na nuwanuwagu yadi ve'ewane wuwuna yahanapui, eeta yadi tau'ulewahi, ainai yawawalone.
29 Na ya'ita lobai nigele teya hava yana yababa ta ebe imwalowoi bo vada paipaiyai amwauwi. Tomowaone hiveve'ewaine neta hiya hibom yadi loinaena.
30 Bada yadi ulewahi yabenalena'o Paulo ana oiyemwalowoi vehabana, eeta yamwayamwayau na yavetamalenawa alimwai, ta ana tauve'ewaone hinage yawalo aidiyai, na hilaowa alimwai, na netai hiwalo mahalava hava yadi ve'ewa wuwuna towaho teina vehabana.'
31 Tau'alehao walo himulitaei ta Paulo boniyaiyena hilauvaiyama Anitipatili ainai.
32 Na i'ahubena ta tupwana tau'alehaone hilau gwaipile yadi tupwai, na taugelu hosi hibom Paulo hilalaweine.
33 Paulo hilauvai ta hidobi Sisaliya ainai ta letane gabana Pilikesa himohei na Paulo hilauyemiyaine ainai.
34 Na gabana yana leta ivahili i'ovi, na Paulo ainai ipanivila, 'Havaidova yam dalava?'
Na Paulo iwalo, 'Yagu dalava Silisiya holanai.'
35 Eeta gabana iwalo, 'Amtauve'ewaone hilaoma abo yam lauvetala yapaihowai'. Na tau'alehao iloinaedi na Paulo hi'ita avivini vada wasawasa mwalona Helodi yana vada ainai.

24

Paulo yana lauvetala Pilikesa mehenai

1 Ahubena 5 hi'ovi na Ananayasi, taupwaoli mwala'ina yo tupwadi Yudeya yadi babadao, na hinage ehebo towaho iya taulauvetala, yehana Tetalosi, iya baidanao hidobima, na gabana Pilikesa ainai yadi ve'ewa Paulo vehabana hivaiyama.
2 Eeta Paulo hilauvai mahalavaei, na Tetalosi itowolo na ve'ewa Paulo vehabana iwalo mahalavaei, iwalo, 'Yauwedo

owa yam loina namwanamwadi aidiyena mumuga yababana bada hidumwalu'o abaloina teina holanai, na teina hauga amiyamiya daumwali.

3 Teina miyane tupwa maudoina, ayaliyayai yo a'awa yauwedo moiha alimwai.

4 Na nigele nuwagu hinage yagu walo ya'abiye daodao alimwai, na hesi ya'awanoiyego ta nuwanamwanamwaena yama walo ahu'ahubalina yawalo mahalavaedi towaho teina vehabana.

5 ‘Walo moiha towaho teina a'ita lobai neta iya towaho yababa'alilina. Bale'u tupwa vehopali ainai Yudeyaone aidiyai hauga daodaona manini ivetuvetuwuni. Na Yeisu towaho Nasaletiyena yana boda iloiloinaei na imugamugaiyedi.

6 Iya hinage itowoi na yama vada tapwalolo mwala'ina i'abiye yababa, na a'abi avivini yo ebeha aloinaei yama loinaena.

7 Na Lisiyasi iya aleha ana tauloina ilaoma, na nimanaena ihaloigai ta ilalaweine.

8 Na iloina ebeha ana tauve'ewaone alaoma alimwai, na alau vetala. Eeta abo ubom upanivilaei, ta yana pwanoli u'ita lobai dova yama walomahalava.’

9 Na Yudeya ve'ewane hi'awa moihaei.

10 Ainaena gabana nimanaena Paulo ainai iwalo ta ebeha i'aubabada, eeta Paulo iwalo, ‘Yahanapui owa abaloina teina ainai bolimai bagibagilina uloiloina, eeta mayagu yaliyaya, na mehemwai ya'aubabada vehabagu.

11 Ebe tomowa upanivilaedi, hiwalo mahalava alimwai neta ahubena 12 hi'ovi'o aidiyai, hauganane yahaema Yelusalem ainai ebeha Yaubada yawalo vetuvehaeyei.

12 Nigele teya yaiya baidagu ayaveta'eta'e na Yudeya tomowadiyao hiyalobaigau. Na vada tapwalolo mwala'ina yo habuludi yo Yelusalem alonai nigele tomowa yaya'abiye modi'inidi na hiyalobaigau.

13 Teina wau hiveve'ewaigaune neta nigele howahowana na hiyemala moiha.

14 Na teina yawalo auligo, Yeisu yana amwaha taumulitaena yau eeta hi'awa oya'oyamaegau. Na hesi tubumaiyao yadi Yaubada yawalowalo vetuvehaeyei na Mosese yana loinao yamulitaedi na tauwalo mahalavao yadi buki aidiyai ginauli maudoidi hilelelelediwa neta yau yayemidiyedi.

15 Na yagu nuwatuwu avivini Yaubada ainai dova teina hiya tomowaone, neta tomowa maudoidi namwanamwadi yo yababadi mata mwalowoi ainaena hitowolouyo.

16 Eeta hauga maudoina aidiyai yatowotowoi wahiyala ebeha yamumuga dumwalu Yaubada mehenai, yo tomowa aidiyai.

17 ‘Na bolimai bada hi'ovi'o yawuyoma Yelusalem na velau mane yalawenama yagu boda aidiyai, na hinage yapwaoli Yaubada vehabana.
18 Yau bada ya'abiye maselegau'o, na pwaolinane yapaihowai vada tapwalolo mwala'ina holanai, na nigele boda baidaguwao, yo nigele paihowa yabayababa.
19 Hesi Yudeyaone Esiya tupwanaena hilalaomawa neta tenemai. Hiya ebe yadi nuwayababa aliguwai eeta hilaoma yo alimwai ebe hive'ewaigau.
20 Ainaena hiya bada hilaoma'o teina mehemwai, ilowoinanedi na hava yagu lauhapuli hi'ita lobai, hauganane yadi tau'ulewahiwo hilauvetalagau hiwalowei alimwai.
21 Na ehebo walo yawalo mahalavaei, hauganane ahi'ahipudiyai yatowotowolo, na vehabana hive'ewaigau, neta walo moiha. “Na yagu walone ebeha wau mehemiyai yalauvetala, wuwuna yayemidi ebeha taumwalowoi mata hitowolouyo”.’
22 Yaiyadiwo Yeisu yana ve'itao tomowa himulimulitaedi neta Pilikesa ihanapui ili'ilimanidi'o ainaena na lauvetala igudui na iwalo, ‘Tau'aleha yadi tauloina yehana Lisiyasi imahalavama abo yami lauvetala vehabana yanuwanuwatuwu.’
23 Eeta Pilikesa aleha adi taumugai iwalo auli iwalo, ‘Paulo am'ita avivini na hesi habuluna am'abigabaei ta yana venuwa hava ana geluwo himohemohei’.

Paulo vada paipaiyai

24 Ahubena veha hi'ovi na Pilikesa mwanena Dalusila baidana hilaoma, iya Yudeya waihiuna, na Pilikesanane Paulo iyogaenama, ta yana aubabada hibenalei neta yemidi Yeisu Besinana vehabana.
25 Na Pilikesa imeheuhi, hauganane Paulo yana guguya ibenalei, ta mumuga dumwaluna, yo atepatu, yo lauvetala ilalaoma vehabana, na Pilikesa iwalo, ‘Badagi! Ulau gwaipile, na aiteya hauga malamalaina aliguwai abo yayogaego.’
26 Na Pilikesa nuwanuwana mane ilobai Paulo ana livahi vehabana, na tenem vehabana iyogayoga hamahamadudu na baidana hi'au'aubabada.
27 Eeta ana higa bolimai bwau hi'ovi, na Posiu Pesitosi neta Pilikesa ive'aivelaheyeine. Na Pilikesa nuwanuwana Yudeya hi'awa namwanawaei, ainaena iloina ta Paulo vada paipaiyai imiyamiya.

25

Paulo i'awanoi na Sisa ainai ilauvetala

1 Pesitosinane ilaoma Sisaliya, na ivetuwuni yana vetauloina, ta ahubena tonuga hi'ovi na ihae Yelusalem.

2 Na taupwaoliwo mwala'idi yo Yudeya yadi babadao hilaoma, ta yadi ve'ewa Paulo vehabana hiwalo mahalavaei.

3 Na Pesitosi ainai hi'awanoi wahiwahiyala hiwalo, ‘Howahowana na Paulo uvetamalenama Yelusalem, na teinai alauvetalai?’ Na yadi nuwatuwu moiha, neta ebeha Paulo hi'oiye mwalowoi amwahai, hauganane ebe ilaoma.

4 Eeta Pesitosi iyemaiha iwalo, ‘Havena yatalatalam, na hesi Paulo Sisaliya vada paipaiyai bada imiyamiya, na yau abo yawuyowa Sisaliya,

5 na ebe nuwanuwamiu yami tauloinao baidaguwao adobi, na hava yami ve'ewa Paulo vehabana tenemai amlau vetala.’

6 Hawahawaga ehebo na tupwana aidiyai imiyamiya, ta ainaena idobi Sisaliya, na i'ahubena, ta lauvetala ana abamiya ainai imimiyane, na iloina ta Paulo hilalauvaiyamane.

7 Paulo ilaoma na Yudeyaone hiya Yelusalemaena hidobima, na hitowolo ta'i'iliyei, na yadi ve'ewa Paulo vehabana hiwalowedi, mayadi modi'ini, na maudoidi yadi walomahalava nigele moiha.

8 Na Paulo ibom iwalolau Pesitosi ainai iwalo, ‘Yau nigele Yudeya yadi loina yo vada tapwalolo mwala'ina ana loina, yo Sisa yana loina yayaho'eho'e’.

9 Na Pesitosi hesi nuwanuwana ta Yudeyaone i'abiye yaliyayadi, ainaena Paulo ainai iwalouyo iwalo, ‘Vedova, nuwanuwam na Yelusalem ainai uhae, na amve'ewaone teina vehabadi ulauvetalaedi?’

10 Na Paulo iwalo, ‘Nigele nuwagu yagu lauvetala vehabana Yudeya hiloinaegau, wuwuna nigele teya hava aidiyai yaya'abiye yababa, na owa bada uhanapuiya'o na hesi Loma yami abalauvetala ainai yatowotowolo, na teina ilowoinanegau.

11 Ebe loina yehana bada yadi'waya'o na lauhapuli yapaihowaya'o inamwanamwa yo yamwalowoi. Nigele ebeha mwalowoi yadena gabaei. Na ebe teina ve'ewaone oyama mata nigele teya yaiya imohe geyo'awahegau teina tomowaone aidiyai. Yagu awanoi ebeha Sisa yada tauwasawasa mwala'ina mehenai yalauvetala.’

12 Ainaena Pesitosinane imahalava na yana tauhanapuwone baidanao hi'au'aubabada, ta iwuyoma mayana yemaiha, iwalo, ‘Inamwanamwa, nuwanuwam Sisa yana lauvetala, ainaina Sisa yana lauvetala ainai yavetamalego.’

Agalipa mamwanena himahalavama

13 Ahubena viha i'ovi, na tauwasawasa Agalipa mamwanena Benisi baidana Sisaliya ainai himahalava, Pesitosi habi walovelauweina.
14 Na yadi miyamiya ahubena bagibagilina ainai Pesitosi tauwasawasa Agalipa ainai Paulo ana ve'ewao iwalo mahalavaedi, na hi'au'aubabada, ‘Towaho ehebo teina vada paipaiyai Pilikesa ilaugabaei.
15 Iya towahonane vehabana mwalona Yelusalem ainai yamiyamiya, na Yudeya yadi taupwaoli mwala'idi yo yadi babadao aliguwai hiwalo, na hi'awanoiyegau ebeha yaloinaei yo hi'oiye mwalowoi.

16 ‘Hesi yawalo aulidi yawalo, ‘Loma yama mumuga neta nigele howahowana ta lauhapuli taupaihowaina awalo ta hi'oiye mwalowoi awawai, ana higa tauve'ewanane baidana hilauvetala. Na lauhapuline ana taupaihowane yana hawahawaga amohei yo ibom vehabana i'aubabada.’
17 Eeta hilaoma teina ainai, na nigele yayabweda, na i'ahubena na abamiya lauvetala ainai yamiya, na yawalo ta towahonane hilalauvaiyamane.
18 Na ana tauve'ewao hitowolo, ta yagu nuwatuwu mata hava yana yababa vehabana hiwalowei. Na hesi nigele.
19 Hava maudoina hiwawalowedina neta hiya hibom yadi yemidi yo yadi miyamiya vehabadi. Na towaho ehebo yehana Yeisu hiwalowalowei hiwalo, Bada imwalowoi'o, na Paulo iwalo, “Nigele, howola mayawahina imiyamiya.
20 Na yau yanuwanuwatuwu bwaubwau, vedova na ginauli teina vehabana yaloina, eeta Paulonane yapanivilaei ebeha howahowana hihae Yelusalem na tenemai ilauvetala.
21 Na Paulonane ita'wata'wata, na Sisa yana lauvetala vehabana i'awanoi. Eeta vehabana yatalamwei na vada paipaiyai imiyamiya, howola ana higa amwaha alobai, na yavetamalei Sisa ainai.’

22 Na Agalipa Pesitosi iwalo ainai, ‘Yau hinage nuwanuwagu na towahonane yana walo yabenalei’.

Na Pesitosi iwalo, ‘Inamwanamwa, ahubena mata yana walo ubenalei’.
23 Ainaena i'ahubena ta Agalipa yo Benisi hilaoma yadi wasawasa ale'ona hi'aupasaedi na vada abamiya gogoi ainai hiluwu, na aleha ana tauloinao yo dalavanane ana babadao hi'abiye dunadi mayadi ve'ahihi, na Pesitosi iloinaedi na Paulo hilauvai vada holanai.
24 Eeta Pesitosi iwalo, ‘Owa tauwasawasa Agalipa, yo omiu amlaoma maudoimiu, towaho teina am'ita. Ibom vehabana Yudeya maudoidi Yelusalemaena yo hinage tupwa

teina ainaena hi'awanoiyegau, na hiwalo wahiyala aliguwai hiwalo, ‘Towaho teina mwalowoi ibom ilowoinanei.
25 Na nigele teya yana lauhapuli yayalobai, na vehabana imwalowoi, na ibom nuwanuwana na yada tauwasawasa mwala'ina Sisa ainai ilauvetala, ainaena yaloina na yavetamalei Sisa ainai.
26 Na nigele teya yana lauhapuli vehabana, na yada Bada Sisa ainai yalaulele. Teina ainaena yalauvaiyama mehemiyai omiu maudoimiu, na ana dumwalu owa tauwasawasa Agalipa mehemwai. Na lauvetala teina tuluhanai yana lauhapuli ehebo talobai, na vehabana yalaulele Sisa ainai.
27 Wuwuna nigele iyadumwalu ebeha tomowa vada paipai ana taumiya yavetamalei, na nigele teya hava ve'ewa vehabana yayamwau yemahalava.’

26

Paulo iwalo mahalava tauwasawasa Agalipa ainai

1 Ainaena Agalipa Paulo ainai iwalo, ‘Inamwanamwa Paulo, ubom vehabam u'aubabada’.
Ta Paulo nimana i'abihini, na iwalo ainai tenem dova,
2 ‘Tauwasawasa Agalipa ee, wau yayaliyaya mwala'ina wuwuna owa mehemwai yatowolo, na Yudeya yadi ve'ewao aliguwai vehabadi ya'aubabada,
3 Yudeya yama mumuga yo yama hamahamadudu uhanapuidi'o. Eeta ya'awanoiyego mayam alama'i'ita yagu walo ubenalei.
4 ‘Mahabuluguwai na yagu miya ilaoma ta wau Yudeyaone hihanapuiya'o. Yawahigu yagu dalavai yo Yelusalem ainai neta ivetuwuni ta ilalaomane bada hihanapuiya'o.
5 Mwalona bada hihanapuiya'o yada tapwalolo ana loina wahiwahiyalana moiha yana boda yehana Palisi neta yau adi gelu teya. Ebe nuwanuwadi, abo hiwalo mahalavaei.
6 ‘Na wau teina ainai yatowolo na hilauvetalaegau, wuwuna Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai towolouyo vehabana neta ainai yaha'waha'wa na yayemiyemidi.
7 Na hesi yada huhu ana bagibagili 12 ahubena yo boniyai aidiyai Yaubada hiwalowalo vetuvehaeyei, na teina waloyemidi ainai hiha'waha'wa na hiyemidi ebeha mata hilobai. Tauwasawasa owa, teina ainaede ha'wane yo yemidine vehabana na Yudeyaone hive'ewaigau wuwuna ya'au'aubabada Yeisu yana towolouyo vehabana.
8 Hava vehabana Yaubada tomowa mwalowoi ainai na i'abiye towolouyoidi tupwamiu nigele howahowana ta amyemidiyei?

9 ‘Walo moiha, yau mwalona yagu nuwatuwu ebeha gin-
auli maudoidi yatowoidi, na Yeisu towaho Nasaleti yehana
ya'abiye yababa, yo ya'auhi.
10 Teina vehabana Yelusalem ainai tauyemidiwo maudoidi
yamwauwidi vada paipaiyai, dova taupwaoli mwala'idi
hiwalo aliguwai ta hi'oiye mwalowoidi, yau dova hinage
yatalam.
11 Na hauga bagibagilina vada tapwalolo maudoidi aidiyai
ya'auhidi yo yahamahamadudu na Yeisu hita'wata'wataei,
eeta yamodi'ini yo yatalaidi vali dalava aidiyai.
12 ‘Ainaena taupwaoliwo mwala'idi hiloinaegau na
Damasiko ainai yalau.
13 Na tauwasawasa u'ita ahubenanane yalalau Damasiko
mahana ala'alapwahiyai, na galewaena masele mwala'ina
imaselema na nigele dova mahana maselena, na ya'ita
ma'augeluwo masele ita'i'iliyegai.
14 Na maudoimai abe'u dobi bale'uwai, na alina yabenalei
alina Hibulu ainaena iwalowalo, iwalo, “Saulo, Saulo hava
vehabana u'abi'abiye muyagaune? Moiha ubom uve'aleha
aliguwai yo upewapewauyoigo.”
15 ‘Na yawalo, “Bada, yaiya owa?” na iwalo, “Yau Yeisu
u'abi'abiye muyagaune”.
16 Na hesi aemwena utowolo. Ya'abiye mahalavauyoigau
ebeha yavetowologo ta owa yagu taupaihowa. Wau hava
aliguwai u'i'itawa ebeha tomowa tupwadi uwalo aulidi.
Na hinage hauga mehedai hava yave'ive'itago neta ebeha
tomowa uwalo aulidi.
17 Na ebe Yudeya yo nigele Yudeya hitowoi na hi'abiye
muyamuyago yahaguigo.
18 Wuwuna nigele Yudeya aidiyena yavetamalego, na
mehedi u'abiye maseledi, na guguyou ainaena hinuwabui
masele ainai, na hinage Tomodulele yana wahiyala ainaena
himahalavama na yadi yababa Yaubada inuwahamuidi,
na yadi yemidi aliguwena mata Yaubada yana tomowa
abamiya hilobai.”
19 ‘Tauwasawasa Agalipa, teina vehabana eno'ita'ita gale-
waena ya'ita na nigele yata'wata'wataei.
20 Na hesi Damasiko ainai yawalo mahalava mugai, na
mulitai Yelusalem ainai na Yudeya tupwana maudoidi
aidiyai, na hinage nigele Yudeya aidiyai, yawalo mahalava ta
ebeha yadi mumuga yababana aidiyena hinuwabui Yaubada
ainai, na yadi mumuga namwanamwana ainaena yadi
nuwabui hive'itaei.
21 ‘Yagu paihowa teina ainaena Yudeya hi'abi
avivinigau vada tapwalolo mwala'ina ainai, ebeha hi'oiye
mwalowoigau.

22 Na ilaoma ainaena ta ana higa wau Yaubada ihaguh-
aguigau ta yatowolo na yawalowalo mahalava tomowa
haehaedi yo dobidobidi aidiyai. Hava tauwalo mahalava yo
Mosese hiwawaloweiwa ebeha mata ivetuwuni neta walone
ehebo awalowaloweine.
23 Neta ebeha Besinana towahona muyamuya ilobai,
na mwalowoi ainaena itowolo mugai, na masele ivehulu
Yudeya yo nigele Yudeya aidiyai.'

Pesitosi Paulo i'awa yauyauleyei

24 Paulo teina dova i'au'aubabada na Pesitosi iwalo
wahiyala, iwalo, 'Paulo yauyaulem! Nuwana use'ulu alili
ainaena i'abiye yauyaulegone.'
25 Na Paulo iwalo, 'Bada Pesitosi nigele yayayauyaule,
na hesi hava yawalowaloweine neta walo moiha, na
dumwaluna.
26 Ginauli teina tauwasawasa Agalipa ihanahanapuidi, yo
mehenai yawalowalo nigele mayagu hinimaya, na yahana-
hanapui ginauli teina nigele teya dawadawanina, wuwuna
teina nigele paihowa dawadawanina.
27 Tauwasawasa Agalipa, tauwalo mahalavao yadi walowo
uyemidiyedi? Bada yahanapuiya'o ebeha uyemidiyedi'o.'
28 Agalipa Paulo ainai iwalo, 'Yamnuwatuwu ebe hauga
ubwa'ubwana ainai u'abiye nuwabuigau!'
29 Na Paulo Agalipa yana walo iyemaiha iwalo, 'Hauga
ubwa'ubwana bo daodaona ainai nigele yayamode. Hesi
yagu tapwalolo Yaubada ainai neta owa yo omiu maudoimiu
ambenabenali aliguwai yawalo ebeha mata iyawegu am-
peli. Na hesi nigele nuwanuwagu ebeha gulawa pwawap-
wawatiyena hipaipaigomiu.
30 Eeta tauwasawasa yo mwanenane Benisi yo gabana
taumiya aitulu maudoidi hitowolo, na himahalava.
31 Na hibom hi'au'aubabada hiwalo, 'Towaho teina nigele
teya hava yana lauhapuli, na vehabana imwalowoi bo
tamwauwi vada paipaiyai.'
32 Ainaena wasawasa Agalipa Pesitosi ainai iwalo, 'Towaho
teina ebe nigele Sisa yana lauvetala vehabana iya'awanoiyei
howahowana talivahi.'

27

Paulo yana adau Loma vehabana

1 Loina bada hiwalowena'o ebeha Itali ainai alau, eeta
Paulo yo tupwadi paipaidi baidanao Sisa yana tau'alehao
adi taumugai nimanai himwauwi yehana Yuliyasi na yama
adau ainai i'ita avivinidine.
2 Adilamitiyom ainaena wagaena agelu, na ibom wa-
ganane ebeha isagena ilalau Esiya le'awana tupwanao

aidiyai, ta a'u'e Alisitako baidamai, ibom yana dalava Masidoniya tupwa Tesalonaika ainaena.

3 I'ahubena na Saidoni ainai aluwu, na Yuliyasi Paulo i'atemuyamuyaei na italamwei ta ilau ana geluwo aidiyai, na yana venuwa hava neta himohei.

4 Tenem ainai na agelu neta yaumai mehena atupatupai eeta Saipilosi bwanabwananane woyonaena alalaune.

5 Na bada Silisiya yo Pamipiliya ni'unao alaugabaidi, na Maela aluwu, tupwa Lasiya ainai.

6 Tenem ainai Lasiya wagana Alekisanidelaena ilalau Itali alobai eeta ainai agelu geyo'awane.

7 A'u'e ta alaulau neta nigele ayasagena ainaena na ahubena viha agabaedi na mulitai Nidosi le'awana papalinai adudunane. Yaumaine howola itowatowa eeta nigele dumwaluwena ayalau na Kiliti bwanabwanana woyonaena alalaune ta Salimone yihuna ata'i'iliyei.

8 Le'awa papalinaena a'abi'abivelolo na alau ta Lasiya dalavana vahalinai alo teya yehana Abaduna Namwanamwana ainai adudunane.

9 Hauga daodaona agabaei, ta vahali ana hauga i'ovi, na yaumai ana hauga yababana bada ivetuwuniya'o, eeta Paulo iwalo aidiyai,

10 iwalo, ‘Babada, ilowoinanei na ta'aiyawasi teina ainai. Havena tatowotowoi na ta'ada'adau mata dova ta tasilahe, na tobwatobwa yo waga tavesilahe, yo ita hinage ta mwalowoi.’

11 Na tau'alehao adi taumugai waga taniwagana yo waga ana tauyiu alinadi ibenaledi, ta nigele Paulo yana walo vehabana iyanuwanuwatuwu.

12 Abadunane neta ehive yo hauga yababa haugadi aidiyai nigele iyanamwanamwa ilimani. Ainaena na tomowa hibagibagili alili yadi venuwa ebeha higelu aitutlu na howahowadi mata hi'aipate na Pinikisi hivai. Pinikisi neta abaduna teya Kiliti bwanabwanane ainai. Teina abadunane mehena tupwa yalasi ainai eeta mata hi'aiyawasi hauga yababa ainai.

Wowoli hilobai

13 Haugana yavana manumanuwana itowatowa yadi nuwatuwu hiwalo bada yaumai namwanamwana hive'aloya'o. Eeta yadi lowom hitabeidi na hi'u'e ta Kiliti ni'u papalinaena a'abi'abiye patu na alalaune.

14 Nigele daona na yaumai bwauli mwala'ina itowa dobima oyane ainaena.

15 Yaumaine waga ainai igohagoha ta nigele howahowamai na mehenaena alau eeta aboboyoweine.

16 Na bwanabwana habuluna yehana Kalodiya woyonaena iwoyoigai ta alalaune na a'aipate wahiwahiyala ta wagane ana waga habuluna amwau ili'ilimanine.
17 Na wagane habuluna ana taupaihowao hiniulihini na wagane mwala'ina gulawanaena hi'wam'wam alateine. Saitisi ainai tavali himeheuhei na wolewole mwala'ina hiwulihi na ilibaigai ta alalaune.
18 Na wowoli mwala'ina waga i'oi'oi buibui aliliyei, na ana aido'o maudoina hihiwa dobiyedi ni'uwai.
19 Na ahubena tonugana ainai waga ana tobwatobwao hivaidi, na hivehulu aituluwedi.
20 Na ahubena maudoina aidiyai nigele mahana yo utui aya'itadi, na yaumaine howola imutumutugai eeta yama nuwatuwu mata amwalowoi.
21 Na bada ahubena bagibagilidi hi'ovi, ta waga ana taugelugeluwo nigele hiya'ai, ahubena maudoina aidiyai, na Paulo ahi'ahipudiyai itowolo ta iwalo, ‘Tahiguwao, ebe yagu walo ambenalei na havena Kilitiyena tagelugeluma, mata nigele vitai tayalobai yo ginauli taya vehuludi.
22 Hesi yawalo auligomiu ebeha am'atepatu, na mata nigele teya iyamwalowoi, na hesi waga ibom mata tagabaei.
23 Wuwuna boniyaiyena yagu Yaubada ibom yayemidiyei ta yana tausagenawasa ilaoma vahaliguwai itowolo,
24 na iwalo aliguwai, “Paulo havena umehemheuhi, mata Sisa mehenai utowolo, wuwuna yam awanoi ainaena waga ana taugeluwo maudoidi baidamwao mata Yaubada iyayovigomiu ta mata nigele amyamwalowoi.”
25 Ainaena babadao ebeha am'atepatu, wuwuna Yaubada yayemidiyei, na howola ipaihowai alidai dova yana tausagenawasa iwalo auligaune.
26 Na howola bwanabwana ehebo ainai mata taduna.’

Waga iduna

27 Hawahawaga bwau hi'ovi na ni'u didigai howola ilibalibaigai. Dova boniyai gamwagamwana na wagane ana taupaihowao hi'ita lobai ebeha bada le'awa atauvahavahaliya'o.
28 Eeta ni'u hilivetowotowoi ana daodao, na hilobai dova guli ana bagibagili 20 ana dobi. Na tupwana ilibahaiyegai, na hinage hilivetowoi na hi'ita lobai dova ana dobi 15 guli ana bagibagili.
29 Na himeheuhi gaima vehabana mata ainai hiduna, eeta lowom vehopali higabaedi, waga tuluhanai na hi'awa'awanoi ahubena vehabana na ebeha i'ahubena mwayamwayau.
30 Na tupwana waga ana taupaihowao nuwanuwadi ebeha waga hidena gabaei na waga habuluna higabae aituluwei

ni'uwai, na hinage hi'oyama na ebeha lowom higabaei waga mehenaena.
31 Na hesi Paulo iwalo tau'alehao na aleha ana taumugai aidiyai iwalo, ‘Ebe teina wagane ana taupaihowao nigele wagai hiyamiyamiya mata nigele amyayawahai.’
32 Eeta tau'alehaone wagane habuluna gulawana hitomwutuhi na hivelibai ta ilalaune.

33 I'ahubena gabaei ta ilaulau na Paulo tomowa maudoidi i'awanoiyedi ebeha hitowoi na hi'ai. Teina dova iwalo, ‘Amha'waha'wa neta hawahawaga bwau teina wau. Na hawahawaganane ainai neta nigele hava amya'aitowoi.
34 Ainaena na ya'awanoiyegomiu ebeha am'ai wuwuna ai'ai vahunaena mata amyawahai. Na mata nigele teya yaiya iyamwalowoi.’

35 Iwalo i'ovi na beledi ivai na vehabana maudoimai mehemaiyai i'awa yauwedo Yaubada ainai ta i'abitomwahi, na ibom i'a'ai mugaine.
36 Na maudoimai a'atepatu ta hinage a'a'aine.
37 Na ama bagibagili wagane ainai agegelune neta 276.
38 Bada diyamai hiseseha'o, na witi waga holanaena hihiwa aituluwei ni'uwai, ta ebeha waga imalamalai.

39 I'ahubena na le'awa nigele hiya'atai na hesi le'awa namonamona hi'ita lobai, na hinuwanuwatuwu ebe howahowana wagane hihaeyei maguwai.
40 Eeta lowom hitomwutuhidi ta ni'uwai himiyamiya na hilalaugabaidine. Na hinage yabiyabi bwau gulawaena hipapaidine neta gulawadine hitomwutuhidine. Abo waga aimehenai dibi hi'u'ei na yaumai iyuvi'ona na ahahaene maguwai.

41 Na aluhi ilibawahiyegai na waga avedunaei namonamo magumaguna ainai, ta waga aimehenai iduna, na nigele howahowana imwahali na hinage dubinai bagodu ilasalasa na i'oi'oiwowoli ta tupwatupwadi.
42 Ainaena tau'alehao hinuwanuwatuwu na ebeha vada paipai ana taumiyao hi'oiye mwalowoidi, wuwuna mata hitubahae maguwai na hidena.
43 Na hesi aleha adi taumugaine nuwanuwana na Paulo ihagui, eeta i'auhidi ebeha havena hi'oi'oiye mwalowoidi. Na tomowa maudoidi iwalo aulidi iwalo, ‘Yaiyadiwo tuba hihanapui higavai mugai yo hitubahae magumaguwai.
44 Na yaiyadiwo nigele tuba hiyahanapuine neta aiwa yo wagane tupwatupwadi aidiyena hi'abi avivini na hitubahae.’ Teina dova maudoimai manamwanamwamai na ahahaena muguwai.

28

Yama miya Molita ainai

1 Manamwanamwamai atubataohani magumaguwai na
bwanabwanane ana taumiyao hiwalo alimaiyai ebeha
bwanabwanane teina yehana Molita.
2 Na bwanabwanane hivelau alimaiyai, na aiwa hiyuvi na
maudoimai hiyogaegai ta amwaibwa aiwane ainai, wuwuna
'wesu yo gwaugwau ana hauga ainai.
3 Na Paulo aiwa itanoiyama na aiwa ala'alahina ainai
imwaulawei na ala'alawowolinane ainaena mwata itauteli
ta Paulo nimanai i'oipaipaiyeine.
4 Na taumiya dalava hi'ita Paulo nimanai mwata
i'aba'abahi, na hi'au'aubabada hibom, hiwalo, ‘Moiha
towaho teina nuwana taubalau eeta Yaubada iyemaiha
ta ni'uwai nigele iyamwaloi ta mwata ainaena mata
imwalowoi.’
5 Na Paulo mwatane igoha avalai aiwa ala'alahina ainai na
hesi nigele muya iyalobai yo iyalautowoi.
6 Na bwanabwanaone ana taumiyaone Paulo hivinuvin-
unui, ta yadi nuwatuwu ebeha mata nimanane iloloni yo
tauna i'ape'ape, na imwalowoi, na hiha'waha'wa ta Paulo
nigele hava iyavai, eeta yadi nuwatuwu hibui na hiwalo,
‘Towahone teina yaubada teya’.
7 Na bwanabwanane ana bada yehana Pubiliyosi, na yana
dalava vahalinai aluluwune na Pubiliyosinane ilauvaigai ta
ahubena tonuga aidiyai i'ita avivinigai.
8 Na hauganane ainai Pubiliyosi tamana vadai i'eno'eno
mayana asiyebwa, na yana asiyebwane neta ala'alawowoli
yo diyasagena, na Paulo iluwu ainai na vehabana
i'awa'awanoi Yaubada ainai, na tauna i'abitowoi, ta
inamwanamwane.
9 Eena bwanabwanaone maudoidi tau'asiyebwao hilaoma
Paulo ainai, ta i'abiye yawahaidi.
10 Na velau maudoina himohegai ta yama hauga gelu ainai
hava yama venuwa himohegai ado'oidi ta a'a'adaune.

Molita na Loma ainai

11 Bwanabwanai amiyamiya neta wai'ena tonuga hi'ovi'o.
Na mulitai abo waga teya Alekisanideliyaena hauga yababa
alonai na iha'waha'wa ainai agegelune. Teina wagane
aimehenai neta abapwagogo bwau hisasamalidine.
12 Na a'u'e ta Silakusa ainai awulihi, ahubena tonuga
amiyamiya.
13 Tenem ainaena ata'i'ili Legiyom ainai awulihi, na
i'ahubenama yavana itowama, ta a'u'euyo asagesagena na
i'ahubenauyo aluluwune Puteyoli ainai.

14 Puteyoli ainai tupwana taumulitao alolobaidine, ta hiyogaegai yadi vadai, na aidiyai amiyamiya hawahawaga ehebo ainai. Na tenem ainaena alau Loma vehabana.
15 Na taumulitaone Loma ainai wasamai hibenalei, na hilaoma amwahai hivedunagai tupwa abagimwala yehana Apiyosi ainai na Vada Taumana Tonuga aidiyai. Hauganane ainai Paulo ama geluwone ilobaidi, na Yaubada ainai i'awa yauwedo, na i'atepatu.
16 Haugana alau Loma ainai amahalava, na tau'alehao Paulo hitalamwei ta ibom imiyamiya na tau'aleha ehebo i'ita'ita avivini.

Paulo yana paihowa Loma ainai

17 Ahubena tonuga hi'ovi, na Paulo Yudeya yadi taumugaiwo iyoga ahaidima, na iwalo aidiyai, ‘Tahiguwao, yau nigele hava teya yababana yada bodao aidiyai yayapaihowai, yo yada mumuga tubudao aidiyena yayaho'e, na hesi hipaihowaigau ta Yelusalem ainai hipaigau yo Lomaone nimadiyai himwamwauwigaune.
18 Na yagu lauvetala mugai ainai Loma nuwanuwadi ebeha hilauvaigau, wuwuna nigele teya yagu lauhapuli na ebeha yamwalowoi
19 Na Yudeyaone hesi nuwatuwune hitowolo auhine. Teina paihowane iduiduigau ta lauvetala Sisa ainai ya'a'awanoiyeine. Na hesi yagu dalava tomowadiyao nigele teya ve'ewa yayamohedi.
20 Neta vehabana ta yayogaegomiuma na tau'au'aubabada. Wuwuna ita Isileli yada ha'wa yo yada yemidi teina vehabana vada paipaiyai himwauluwuwegaune.’
21 Na Paulo ainai hiwalo, ‘Nigele teya leta Yudaena ayavai owa vehabam. Na nigele tahida teya wasam iyalawenama ta wasam yababana iya aubabadaei.
22 Na hesi nuwanuwamai abenalei alimwena hava yam nuwatuwuwone wuwuna ta tupwa maudoidi tomowadiyao yam boda hi'awa yababaedi.’
23 Ainaena ahubena himwauwi, na boda maudoidi hilaoma Paulo yana vadai na malatomtomwena ta ana higa iboni aidiyai iguguya, Yaubada yana Abaloina vehabana, na Mosese yana loina ainaena yo tauwalo mahalavao yadi walo aidiyena ive'itadi Yeisu vehabana, na itowoi ta ebeha hinuwabui.
24 Eeta tupwadi hiyemidiyei na tupwadi nigele.
25 Ta Paulo yana walo ehebo tuluhanai hilo'uhagwali wuwuna holadiyai nuwatuwu vagadi vagadi ivevetuwunine. Ana wuwune neta teina dova iwalo, ‘Alu'aluwa

Ve'ahihi yana ala'alawowoliyena Yaubada tauwalo mahalava yehana Aisaya tubudao aidiyai i'aubabada neta iwalo ili'ilimani'o iwalo:
26 “Ulau na tomowaone uwalo aidiyai,
Ambenalei na mata nigele nuwamiu iyamasele
yo hinage amvinuvinunu na hesi mata nigele amya'ita.
27 Wuwuna tomowa teina yadi nuwatuwu hipwanopwano'o,
na talinadi itui'o;
na hinage mehedi ihoga'o.
Mata dova ta mehediyena hi'ita
na talinadiyena hibenalei,
na hinuwamasele,
na aliguwai hi'ita gwaipile,
na ya'abiye namwanamwadi.” ’
28 Eeta Paulo walonane hinage iwalowei, iwalo, ‘Amhanapui ebeha Yaubada yana walomahalava ada livahi vehabana bada ivetamalenama'o nigele Yudeya aidiyai, na hiya mata walone hibenalei.
29 [Na walo teina hibenalei na hiwalowalo mwala'ina hibom.]
30 Eeta Paulo yana vada teina iyemayemaiha na ainai imiyamiya bolimai bwau aidiyai, na tomowa maudoidi yana vadai hiluwuluwu na baidanao hi'awa heliheliyam.
31 Na Yaubada yana Abaloina vehabana iguguya mayana nuwatuwu wahiwahiyalana na ive'itadi Bada Yeisu Besinana vehabana, na nigele teya yaiya iyatowoi na yana guguya i'auhi.

LOMA

Awayauwedo

1 Yau Paulo Yeisu Besinana yana taupaihowa, yo tauyewasa Yaubada iyogaegau yo imwauwahiyegau na wasa namwanamwana vehabana yawalo mahalava.

2 Wasa namwanamwana mwalona Yaubada iwalo yemidiyei yana tauwalo mahalavao aidiyai, ta hileleya'o Buki Ve'ahihi ainai.

3 Wasane neta Yaubada Natuna Yeisu Besinana vehabana ibom iyemala tomowa moiha Deivida yana huhu ainaena,

4 na mulitai Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena i'abiye mahalava neta iya Yaubada Natuna na mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, ta ive'itagita ebeha Yeisu Besinana iya yada Bada.

5 Na iya ainaena Yaubada i'atemuyamuyaegau ta ivesinuwaigau ebeha Besinana yehana vehabana yavetau yewasa ta ebeha tomowa tupwa maudoidi yemidi awa'abina yamugaiyedi.

6 Na omiu hinage Loma Yaubada bada iyogaegomiu'o ta omiu Yeisu Besinana yana boda ainai ammiyamiya.

7 Ainaena na yalaulele omiu maudoimiu Loma ainai ana taumiya. Omiu Yaubada ivelauwegomiu ta iyogaegomiu ebeha omiu iya yana tomowao ve'ave'ahihimiu. Yaubada Tamada na Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi nuwadaumwali imiya vahaligomiu.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi

8 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai Yeisu Besinana ainaena, wuwuna bagibagilimiu yami yemidi wasana hibenabenalei tupwa maudoina ainai.

9 Yaubada ihanapuigau'o, hauga maudoina yagu awanoi ainai yanuwanuwatuwuigomiu. Yaubada ibom yana paihowa ainai yatalamyowegau mwala'ina Natuna wasana ana guguya vehabana.

10 Yagu awanoi Yaubada ainai hauga maudoina ebeha howahowana yalaowa yataubo'eyegomiu, ebe teina iya yana nuwatuwu dova.

11 Wuwuna nuwanuwagu mwala'ina yo ya'itagomiu, ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ainaena ya'abiye wahiyalagomiu.

12 Teina ainaena omiu na yau tavehaguhagu, eeta omiu yami yemidiyena amhaguigau, yau hinage yagu yemidiyena yahaguigomiu.

13 Tahiguwao, nuwanuwagu ta amhanapui neta hauga
bagibagilidi yagu nuwatuwu ebeha yataubo'eyegomiu
na hesi nigele howahowagu. Na nuwanuwagu ebeha
gamwagamwanimiyai tupwamiu ya'abiye nuwabuigomiu
ta dova taumiya ganamuli tomowadi gamwagamwanidiyai
ya'abiye nuwabuidine.
14 Wuwuna ilowoinanegau ebe boda maudoidi aidiyai
yapaihowa, hiya dalava mwala'idi aidiyai himiyamiya, yo
hinage nu'ula adi taumiyao, yo tauhanapuwo, yo hinage
taunuwapwanopwanowo.
15 Ainaena omiu Lomaone nuwanuwagu mwala'ina wasa
namwanamwana alimiyai yaguguyaei.
16 Wasa namwanamwana ana guguya vehabana nigele
yayahinihinimaya, wuwuna Yaubada yana wahiyala ainai
imiyamiya ainaena ebe yaiyadiwo hiyemidi ilauyeyawa-
haidi, mugai ai Yudeya alimaiyai, na omiu taumiya gana-
muli mulitai abo alimiyai.
17 Eeta moiha, wasa namwanamwana teina ive'itagita
ebeha yada yemidi a'ava ainaena Yaubada imwau
yedumwalugita ta hauga maudoina mayada yemidi.
Wuwuna Buki Ve'ahihi yana walo dova, iwalo,
‘Taudumwaluwo yadi yemidiyena yawahi hilobai’.

Tomowa yadi mumuga yababana

18 Yaubada hinage galewaena yana modi'ini bada
ive'itaena'o hiya taumumuga yababa maudoidi aidiyai,
wuwuna hiya yadi mumuga yababana aidiyena mumuga
dumwaluna hi'au'auhidi.
19 Yaubada ana hanapu bada i'abiye mahalavaya'o aidiyai,
na ibom ive'itauyowena'o ta nuwadi bada imasele'o.
20 Haugana Yaubada bale'u iyemasele, yana mumuga
dawadawanidi dova yana ala'alawowoli miyamiya
vateyaina yo lautowoi haehaedi aidiyena tomowa bada
hi'itaya'o. Eeta nigele howahowana ta tomowa hiwalo,
‘Nigele ayahanapui’.
21 Na hihanapuiya'o ibom Yaubada, na hesi nigele
hiyave'ahihi bo ainai hiya'awa yauwedo, ainaena ta
nuwatuwu awa'awawao aidiyai hiwahiyala, eeta guguyou
ana amwahao atedi i'oiye mwau.
22 Na hiya hi'awa hanapuyowedi, na hesi yauyauledi.
23 Wuwuna Yaubada miyamiya vateyaina nigele hiyawalo
vetuvehaeyei, na hesi miyalaena yadi abayemidi ginauli
vagadi hipaihowaidi adi ita dova tomowa yo lagulagu yo
lowolowo yo lagulagu daladaladi, ta aidiyai hitapwatap-
walolo.

24 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwu
bi'ibi'idi atediyai himiyamiya hipaipaihowaidi, eeta
gamwagamwadiyena taudi hipwanopwanoli mumuga
yababana ainaena.
25 Wuwuna walomoiha Yaubada vehabana higwaipile
oyama vehabana ainaena Yaubada nimaginaulidi aidiyai
hitapwatapwalolo, na Tauyemaselediwa nigele hiyawalo
vetuvehaeyei, ibom ana no'o miyamiya vateyaina. Moiha.
26 Ainaena Yaubada italam ta yadi nuwatuwudawaniwo
yababadine hipaihowaidi, eeta yadi waiwaihiuwone nigele
taudi ana yepaihowa moihana ainaena hiyalaulau, na vali
mumuga ainaena hilaulau neta yadi taliya waiwaihiuwo
baidadiyao hi'eno'eno.
27 Na hinage dova towatowahodi. Ve'awa au'augelu moi-
hana waiwaihiu baidadiyao hibui ta yadi taliya towatowaho
baidadiyao hinuwanuwaleleuyoidi. Taudi ana yepaihowa
vedebahinihinimayadi aidiyena ta yababana ana maiha
ewanai mata yababana.
28 Tenem ainaena nigele nuwadi Yaubada ana nuwatuwu
hanapu, eeta Yaubada aidiyai italam ebeha nuwatuwu yaba-
bana i'oiye mwaudi ta ginaulidine nigele iyalowoinanedi,
hipaihowaidi.
29 Hiya mumuga yababa maudoina i'oiye mwaudi, dova
tobwatobwa nuwanuwadi yo mumuga yababa yo alomagig-
ili yo oiyemwalowoi yo awapa'ipa'i'i yo oyamao yo tauveso-
somana yo ulumiyai,
30 walo yabayababa yo ve'aleha Yaubada ainai yo
awasewa yo nuwahaehae yo gagasa yo paihowa yababadi
adi tau'abiye mwala'i, na tamadiyao yo hinadiyao hi'awa
sewaedi.
31 Na hiya yauyaule, ta yadi waloyemidi nigele hiya pai-
howaidi, na hinage nigele velau yo atemuyamuya aidiyai
iyamiyamiya.
32 Teina tomowaone Yaubada yana loina hihanapuiya'o ta
ebe yaiyadiwo dova himumuga mwalowoi ta'i ilowoinanedi,
na hesi yababanane hipaipaihowai ta ainaena adi geluwo
hive'ao'aonaedi na hiwalo huluhulidi.

2

Yaubada yana lauvetala

1 Augeluwo havena ami geluwo yadi mumuga vehabana
am'awa yababaedi, wuwuna ebe am'awa yababaedi na omiu
hinage mumuga ehebonane ampaipaihowai neta, ambom
am'awa'awa yababaegomiu.

2 Na tahanapuiya'o ebeha Yaubada ibom ilowoinanei na
taupaihowa yababaone ana dumwaluwena ilauvetalaedi.
3 Ainaena augeluwo omiu, ebe vali tomowa am'awa'awa
yababaedi havena amnuwanuwatuwu ebeha Yaubada yana
lauvetala mata nigele amyalobai. Nigele! Mata iloinaegomiu
hinage, wuwuna mumugane omiu dova ampaipaihowaidi.
4 Na havena Yaubada yana velau am'awa'awa ginauli
yabayababaedi, wuwuna i'atemuyamuyaegomiu na ve-
habamiu i'alama i'ita ta ebeha yami yababa ainaena i'abiye
buigomiu ainai.

5 Ta omiu yami talinatui yo yami tuluhayaiyai vehabana
ami maiha yababana amhiwahiwai ewanai. Eeta hau-
gana Yaubada yana modi'ini yo yana lauvetala dumwad-
umwaluna i'abiye mahalava ana ahubena ainai ami maiha
mata imwala'i alili.
6 Wuwuna maudoida mata ehebo ehebo alidai iyemaiha,
hava yada paihowa dova.
7 Tomowa tupwadi amwaha namwanamwana hipai-
howai ala'alabiliyei ta ebeha Yaubada yana vewasawasa yo
ve'ahihi yo velau miyamiya vateyaina hibehaei, ta hiya mata
Yaubada yawahi vateyai imohedi.
8 Na hesi tupwadi tomowa hi'ulu'uluyaiyai alili ta mumuga
namwanamwana hita'wata'wataei, na mumuga yababana
himulimulitaei, ainaena ebe Yaubada imodi'iniyedi mata
iloinaedi.
9 Eeta yaiyaidiwo mumuga yababana ana taupaihowao
mata loina vitaina yo muyamuya mwala'ina hilobai, mugai
Yudeyao na mulitai abo nigele Yudeyao.
10 Na taumumuga dumwalu maudoida mata Yaubada
yana vewasawasa yo ve'ahihi yo nuwadaumwali imohegita.
Ita Yudeya Yaubada mata iyemaiha mugaiyegita na abo
hinage nigele Yudeya.
11 Yaubada mata maudoida iloinaetoyatoyawaegita.

12 Na yaiyadiwo howola Mosese yana loina nigele
hiyabenalei na mumuga yababana hipaipaihowai mata
nigele iyalauvetalaedi yadi yababa vehabana ta maudoidi
mata himwalowoi. Dova hinage Yudeyaone hiya bada
Mosese yana loina hihanapuiya'o na ebe hilauhapuli mata
ilauvetalaedi Mosese yana loinao aidiyena.
13 Wuwuna nigele loina ana benali a'ava ainaena Yaubada
iyamwau yedumwalugita na hesi yana loina ana paihowa
ainaena.
14 Hiya nigele Yudeyaone loinane Mosese ainaenane nigele
aidiyai, na hesi hiya yadi nuwatuwuwena hipaihowa hava
namwanamwana, neta bada hiya yadi loina.

15 Ainaena yadi paihowa aidiyena tahanapui ebeha atediyai loina namwanamwana imiyamiya dova Mosese yana loina, ta hiya yadi mumuga hihanapuidi'o neta aiteya yababana na aiteya namwanamwana.
16 Wasana namwanamwana, bada yaguguyaena'o alimiyai ta mata lauvetala ana hauga ainai Yaubada Yeisu Besinana iloinaei ta ibom tomowa yada nuwatuwu dawadawanidi vehabadi ilauvetalaegita.

Yudeya vehabadi

17 Na omiu vedova? Ta ambom am'abi'abihihiyoigomiune na amwalo, ‘Ai Yudeya Yaubada ihaguhagugai na yana loina imohegai Mosese ainaena’.
18 Eeta Yaubada yana nuwatuwu bada ahanapuiya'o wuwuna loinanane bada ive'itagomiu'o, mumuga namwanamwa alilina vehabana.
19 Eena ambom am'awa hanapuwegomiu ebeha tomowa mehegibugibudi adi taumugaiwo, yo hiya mumuga guguyou ana taumiyao, am'abiye maseledi.
20 Na yauyauledi yo hedaheda aidiyai amvetauve'ita, ebeha omiu Mosese yana loina ainaena nuwamasele na walomoiha amvaiya'o.
21 Owa uve'ive'ita tomowa aidiyai, na vedova owa? Ebe aidiyai uwalo, ‘Havena aivavali’, na owa, u'ai'aivavali?
22 Na hinage ebe uwalo, ‘Havena ampwanopwanoli’, na owa upwanopwanoli. Na ebe uwalo yau yaubada oya'oyama yata'wata'wataena'o, na owa yaubada oya'oyamane yana vada tapwalolowai u'ai'aivavali?
23 Omiu amwalo haehae alili amwalo, ‘Mosese yana loina alimaiyai imiyamiya’, na hesi loinanane nigele amyamulitaedi, ainaena yada Yaubada ammwaumwau dobiyei.
24 Dova Buki yana walomahalava, iwalo, ‘Omiu Yudeya yami mumuga ainaena nigele Yudeya Yaubada hi'awa yabayababaei’.
25 Na moiha omiu Yudeya Abelaham yana ila'ilala hapi taumiyai imiyamiya. Na ebe Mosese yana loinaone ammulitaedi, ila'ilalawa hapine ginauli namwanamwana alimiyai, na hesi ebe loinanane nigele amyamulitaedi moiha ila'ilalanane alimiyai ginauli awa'awawa.
26 Na hesi nigele Yudeya Abelaham yana ve'ive'ilalane nigele taudiyai iyamiyamiya, na ebe loinadine hi'awa abiyedi hiya adi oleya dova ila'ilalanane aidiyai imiyamiya.
27 Ainaena omiu Yudeya howola abo nigele Yudeya hiwalo meheigomiu, wuwuna Mosese yana loina yo Abelaham yana ila'ilalane alimiyai imiyamiya, na nigele loinadine amyamulimulitaedi, na hesi nigele Yudeya bwagana nigele

Abelaham yana ila'ilalane taudi ainai, Mosese yana loina himulimulitaedi.

28 Eeta aiteya tomowa ana ve'ive'ilala tauna hapi tomowa nimadiyena hipaipaihowai, neta iya nigele Yudeya moiha.

29 Hesi Yudeya tomowana moihana neta atenai ve'ive'ilalane. Nigele loina lelelelena yana paihowaena na Yaubada Alu'aluwana yana paihowaena. Nuwana tomowa teina dova mata nigele tomowa hiyano'owedi, na hesi Yaubada mata ino'owedi.

3

1 Ebe dova, hava ana namwanamwa ita boda teina yehada Yudeya? Na hinage hava ana namwanamwa ve'ive'ilala tauda hihapihapidi?

2 Ta moiha, ginauli namwanamwadi bagibagilidi alidai himiyamiya. Na ginauli mugamugaina neta Yaubada yana walo alidai imwauwiya'o.

3 Na ebe Yudeyaone tupwadi nigele hiyayemidi, neta mata vedova? Mata taunuwatuwu bwaubwau vehabadi na Yaubada yana waloyemidi mata nigele iyayemala moiha, bo?

4 Mata nigele! Bwagana tomowa maudoidi hi'oya'oyama na Yaubada mata nigele iya'oyama. Dova Yaubada yana Buki ainai hilele hiwalo,

‘Yam walo aidiyai ebeha tomowa hi'awa dumwaluwego.
Lauvetala ainai yam walo hidumwalu ta havena tomowa
hiwalo au'auhi.’

5 Hesi ebe yada mumuga yababa Yaubada yana mumuga namwanamwana i'abiye mahalava, na hava vehabana mata ilaumehe sabuwegitane. Nuwana mumugana nigele hi'abiye dumwalu, bo? (Teina tomowa yadi nuwatuwuwena ya'au'aubabadane.)

6 Mata nigele. Wuwuna ebe Yaubada nigele yana dumwalu nigele howahowana taumiya bale'u ilauvetalaegita.

7 Eeta yada ve'oya'oyamaena mata Yaubada yana vewasawasa yo yana dumwalu ta'abiye mahalava, hava vehabana na mata ve'ewa tavai ita tauyababa.

8 Na nuwana amwa'amwaha yababadi ta paipaihowaidi aidiyena na mata Yaubada yana namwanamwa ta'ita lobai, bo? Mata nigele. Tomowa tupwadi teina ve'itane vehabana na hiwalo sebasebaiyegau. Na ana dumwalu hiya mata ve'ewa hivai.

Nigele teya yana mumuga namwanamwana

9 Ebeha ita Yudeya yada miyamiyane nigele Yudeya
yadi miyamiya inamwanamwa gabaei? Nigele! Bada
yave'itagita'o ebeha maudoida tauyababa.
10 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:
‘Nigele teya yana mumuga dumwaluna. Nigele alili.
11 Nigele hinage teya yaiya iyahanapui,
ta nigele teya yaiya Yaubada iyabehabehaei.
12 Eeta, tomowa maudoidi bada hilau hapuli'o
ta amwaha yababana ainai himahalava'o.
Nigele teya hinage yana paihowa namwanamwana. Nigele
alili.
13 Na awadi hibowa dova magai ho'eho'ena,
ta ve'oya'oyama memenadiyena himahamahalava.
Hopadiyena yadi walowone dova weso womawomalidi.
14 Na walo yabayababa yo manini hauga maudoina
himahamahalava.
15 Na aedi himwayamwayau tomowa adi oiyemwalowoi
vehabadi.
16 Na ebe aiteya tupwa ainai hilalau, mata ginauli
maudoina hi'abiye yababadi yo hivenuwayababadi.
17 Nigele teya nuwadaumwali bo ve'awa au'augelu aidiyai
iyamiyamiya.
18 Yo hinage nigele Yaubada ana meheuhi aidiyai
iyamiyamiya.’
19 Na wau tahanapuiya'o Mosese yana loina hava
iwalowaloweine neta iwalowalo lawei yaiyadiwo loina
alonai adi taumiya aidiyai. Eeta neta ainai na tomowa
mata nigele hiyawalo au'auhi na Yaubada mata tomowa
maudoida ilauvetalaegita.
20 Wuwuna mata nigele yaiya teya iwalo, ‘Yaubada
mehenai yau yadumwalu wuwuna yana loina hava
iwalowalowei maudoina yamulimulitaei’. Loina yana
paihowa tomowa ipaihowaidi ta hi'itauyoidi ebeha bada
hiyababa'o.

Yaubada imwau dumwaluwegita

21 Hesi teina hauga Yaubada tomowa imwauye
dumwalugitawa iya baidana bada imiya mahalava'o. Iya
nigele yana paihowa loina yana tupwa ainai. Bwagana
Mosese yana loina yo tauwalo mahalavao teina mumugane
hiwalo'auligita.
22 Yaubada tomowa imwau yedumwalugita yada yemidi
ainaena Yeisu Besinana ainai. Teina dova Yaubada ipai-
howai maudoida Yeisu Besinana ana tauyemidiwo alidai
wuwuna nigele teya ana vagavaga.

23 Taumiya bale'u maudoida tauyababa, na tamiya wahi
Yaubada yana wasawasa ainaena.
24 Na hesi Yaubada yana aiyauya ve'i'ilaena maudoida
imwau yedumwalugita Yeisu Besinana ainaena ta iha-
haloigitane.
25 Na Yaubada Natuna i'aiyauyanei ta 'wahinanaena ilau-
vaigita Yaubada ainai baidada tave'au'augelu, neta ebe Yeisu
tayemidiyei. Teina Yaubada ipaihowai ta ainaena ive'itagita
ebeha iya taudumwalu, wuwuna mwalona tomowa yadi
yababao i'itadi'waidi na i'alama'i'ita ana higa Yeisu Besinana
ivetamalenama alidai.
26 Eeta teina hauga Yaubada ive'itagita ebeha ibom
taudumwaluna, ta Yeisu ana tauyemidiwo ita i'awa
dumwaluwegitai.

27 Eena vedova, howahowana tawalo haehae ginauli teina
vehabana? Nigele ta'i! Wuwuna yada yemidi a'ava ainaena
i'awa'awa dumwaluwegita, na nigele loina ana awa'abi
ainaena.
28 Ainaena ta'ita lobai neta tomowa yada yemidiyena
Yaubada mata i'awa dumwaluwegita, na nigele loina ana
awa'abi ainaena.
29 Yede Yaubada ita Yudeya tabom yada Yaubada? Nigele,
na nigele Yudeya hinage yadi Yaubada.
30 Yaubada ehebo ta'i. Ainaena na ita Yudeya imwauye
dumwalugita yada yemidiyena, na hinage nigele Yudeya
yadi yemidiyena imwau yedumwaluwedi.
31 Eeta ebeha teina yemidine vehabana na Mosese yana
loina tamwau gabaei, bo? Nigele! Hesi loina ana tupwa ainai
tatowolo wahiyala.

4

Abelaham yada aba'ita

1 Na hava mata Abelaham vehabana tawalowei? Abela-
ham iya tubuda mugamugaina, na hava iya yana ita loba?
2 Ebe iya Yaubada imwau dumwaluwei ginauliwone
ipaipaihowaidine aidiyena, howahowana vehabadi iwalo
haehae, na hesi havena Yaubada mehenai.
3 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo, ‘Abelaham Yaubada
iyemidiyei, ta yana yemidi ainaena Yaubada ivahili ta iya
tomowa dumwadumwaluna’.
4 Towaho ipaihowa neta ana maiha himohemohei, ta
nigele hiyawalowei ebeha dova ana aiyauya, na hesi yana
ala'i'iwahi ana maiha.

5 Ainaena ebe yaiya tomowa nigele yana paihowa na
hesi Yaubada iyemidiyei neta iya tauyababao inuwanuwa-
hamuidi. Neta tomowane yana yemidi vehabana na
Yaubada i'awa dumwaluwei.
6 Na mwalona bada Deivida iwalo'o haugana tomowa teya
Yaubada i'awa dumwaluwei nigele yana paihowaena na hesi
yana yemidiyena. Eeta yana yaliyaya vehabana iwalo:
7 'Hiya tauyaliyaya moiha wuwuna Yaubada yadi yababao
maudoidi inuwahamuidi na imwauwahiyedi'o.
8 Hiya hinage hiyaliyaya wuwuna Bada yadi yababao mata
nigele iyavahilidi.'
9 Teina yaliyayane Deivida iwawaloweine tomowa hibom
taudi hapihapidi ve'ive'ilaladi vehabadi, bo? Nigele alili!
Hiya hinage nigele taudi ve'ive'ilaladi aidiyai. Eeta bada
awalowena'o awalo, 'Abelaham Yaubada iyemidiyei ta yana
yemidi vehabana Yaubada ivahili iya tomowa dumwad-
umwaluna'.
10 Maivihana teina laulaune ivevetuwunine? Howola
nigele Abelaham yana ve'ive'ilala hiyamwauwi bo bada
himwauya'o na ivevetuwunine? Howola nigele Abelaham
yana ve'ive'ilala hiyamwauwi na teina laulaune ivevetuwu-
nine.
11 Neta haugane nigele ve'ive'ilala hiyamwauwi
na ve'ive'ilalane ebeha i'abiye mahalava neta yana
yemidi vehabana na Yaubada ivahili iya tomowa
dumwadumwaluna. Teina ainona neta yaiyadiwo ma'adi
ve'ive'ilalao na hiyemidi ebeha Yaubada imwaumwau
yedumwaludi, hiya Abelaham adi mumuga.
12 Hiya mayadi ve'ive'ilalao neta Abelaham adi mu-
muga, na yemidinane ainai himiyamiya na himulimulitaei
dova Abelaham yana yemidine mulitai abo ve'ive'ilalanane
ivavaine.

Yemidiyena Yaubada yana waloyemidi tavai

13 Yaubada Abelaham iwalo yemidiyei ebeha mata
mayana huhuwo bale'u maudoina hiloina. Na yana
waloyemidi neta nigele yana awa'abi loina vehabana
ainaena, na hesi yemidiyena awadumwalu ilobai Yaubada
ainaena.
14 Eeta, ebe Yaubada yana waloyemidi loina ana awa'abi
ainaena, neta mata yada yemidi nigele ainona, yo hinage
Yaubada yana waloyemidi nigele ainona.
15 Wuwuna loina ainaena Yaubada yana modi'ini
ilawelawenama. Na havaidova ainai nigele loina neta
ainai nigele loina ana awasewa.
16 Eeta neta waloyemidine ita tauyemidiwo alidai
imiyamiya. Teina vehabana na waloyemidine yana

wahiyala imiya geyo'awa Abelaham tubunao aidiyai neta yana ve'i'ila nigele maihana. Ita nigele tau'awa abi tayabom alidai na hiya hinage loina nigele hiyabenabenalei na hiyemidi dova Abelaham iyeyemidine. Ainaena Abelaham iya maudoida ada mumuga mugamugaina.

17 Dova Yaubada yana Buki ainai iwalo, ‘Yavesinuwaigo'o ta owa bale'u maudoina tubudi’. Abelaham Yaubada iyemidiyei. Ibom Yaubada taumwalowoi adi tau'abiye towolouyo, na hinage hava nigele iyamiyamiya howahowana iwalo na himahalava.

18 Abelaham iyemidi na inuwatuwuhae. Bwagana nigele teya nuwatuwuhae ana aino iya'ita, na hesi dalava maudoida iya ada mumuga. Dova Buki yana walo, ‘Tubumwao adi bagibagili mata dova utui adi bagibagili’.

19 Eeta, Abelaham bada ana bolimai muhamuhana na 100 na hesi yana yemidi nigele iyatapiya haugana inuwatuwui tauna bada imwalowoi'o yo hinage mwanena Sela nigele howahowana na heda ilobahi.

20 Na yana yemidi nigele iyalaugabaei eeta Yaubada iwalo yemidiyei ebeha havena inuwanuwatuwu bwaubwau. Na hesi yemidi wahiyala ainaena i'oiye mwau ta Yaubada iwalo vetuvehaeyeine.

21 Iya atenai iwahiyala alili, ebeha Yaubada yana waloyemidine howahowana ipaihowai.

22 Neta vehabana ta Abelaham yana yemidi Yaubada i'awa dumwaluwei.

23 Walowone ainaena ana awadumwalu ilolobaine nigele iya ibom vehabana hiyalele,

24 ita hinage maudoida vehabada hilele. Ebeha mayada yemidi Yaubada ainai, iya yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi mata ivahiligita ita tomowa dumwadumwaluda.

25 Na ita yada yababao vehabana Yeisu hiyemwalowoi, na mwalowoiyena Yaubada i'abiye towolouyoi, ta ainaena ebeha i'abiye dumwalugita Yaubada mehenai.

5

Miyadumwalu Yaubada baidada

1 Ainaena teina hauga yada yemidiyena bada Yaubada imwau yedumwalugita'o ta Yaubada baidada tanuwadaumwalu yada Bada Yeisu Besinana ainaena.

2 Ta yemidiyena Yeisu iya iluwuwegita Yaubada yana ve'i'ila alonai ta wau tamiyamiya. Na Yaubada yana wasawasa ve'alona taha'wai mayada yemidi di'waena tayaliyaliyayai.

3 Hinage tayaliyaya hauga vitai aidiyai wuwuna ta hanapui neta vitai iya alama'i'ita ivaivaiyama.
4 Na alama'i'ita iya Yaubada yana mumuga namwanamwa ilawelawenama. Na mumuga namwanamwana iya yemidi miya ha'wana ilawelawenama.
5 Nuwatuwuhaene teina nigele teya nuwa'uvali ainai iyamiyamiya, wuwuna Yaubada yana velau ilau'atuhiwai atedai Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena neta iya yana aiyauya.
6 Haugana ita howola tapitapiyada Besinana imwalowoi yada yababao vehabadi mahananane ivevesinuwaiwa ainai.
7 Ginauli olo'ololona ebe yaiya imwalowoi taudumwalu vehabana. Nuwana mata dova ta tomowa teya i'atepatu ta imwalowoi tomowa namwanamwana vehabana.
8 Hesi Yaubada ive'itagita yana velau ana mwala'i haugana ita howola tauyababa neta Besinana yana mwalowoi ainaena.
9 Iya 'wahinana yana sagena vehabana imwau yedumwalugita Yaubada baidada ainaena ta hanapui ili'ilimani Yaubada yana modi'ini mata nigele tayave'alo wuwuna Besinana bada imwalowoi'o vehabada.
10 Eeta moiha, mwalona ita Yaubada ana alehao na hesi natuna yana mwalowoi ainaena bada tave'au'augelu'o. Ta teina haugane ita Yaubada ana geluwo eeta Besinana yana yawahaiyena mata ilivahigita.
11 Hesi neta nigele ibom, ita hinage tayaliyaya wuwuna hava Yaubada ipapaihowaine yada Bada Yeisu Besinana ainaena ta hauga teina Yaubada ainai ta'awa au'augeluyo.

Adam na Besinana
12 Mugai mumuga yababana ilaoma bale'uwai ehebo towaho ainaena, na yana yababa ainaena mwalowoi baidana ivaiyama, eeta ainona neta mwalowoi idabalala tomowa maudoida alidai, wuwuna maudoida taumumuga yababa.
13 Na mwalona Mosese yana loina nigele bale'uwai hiyamiyamiya, yababa imiyamiya, na hesi Yaubada nigele tomowa iya'awa yababaedi wuwuna nigele loinanane aidiyai.
14 Eeta, Adam yana haugai ana higa Mosese yana hauga ainai mwalowoi iloina tomowa maudoidi aidiyai. Bwagana hiya yaiyadiwo nigele hiyalauhapuli dova Adam ipapaihowaine haugana Yaubada yana loina i'awa sewaedine na hesi mwalowoi iloinaedi. Towaho mata mulitai ilalaoma neta ana oleya dova Adam.
15 Na hitau bwauwone nigele ehe'ehebodine wuwuna Yaubada yana aiyauya nigele dova Adam yana lauhapuli. Moiha neta tomowa maudoina himwalowoi wuwuna ehebo

towaho yana lauhapuli ainaena. Na hesi Yaubada yana ve'i'ila imwala'i alili na hinage yana aiyauya tomowa bagibagilidi aidiyai ehebo towaho yana ve'i'ila ainaena neta Yeisu Besinana.
16 Na tenem ehebo ana vagavaga gamwagamwai neta Yaubada yana aiyauya na towaho ehebo yana lauhapuli. Lauhapuline tuluhanai yababa ve'ewana ana lauvetala ilalaomane na hesi lauhapuli bagibagilidi tuluhadiyai aiyauya ainona Yaubada imwau yedumwalugita.
17 Eeta, towaho ehebo ta'i yana yababa ainaena mwalowoi ivetauloina towaho ehebo yana yababa ainaena. Na hesi towahone bwaunane yana paihowa iwahiyala alili, ibom Yeisu Besinana Yaubada yana ve'i'ila imohe vehulugita nigele i'awa maimaiha, na hesi imwau yedumwalugita iya baidada. Ta mata aiyawasi ainai Yeisu Besinana ainaena taloina.
18 Ainaede tahanahanapui ebeha ehebo towaho yana yababa ainaena na tomowa maudoida lauvetala ve'ewana taveve'alone. Dova hinage ehebo towaho yana paihowa dumwaluna ainaena howahowana tomowa maudoida ilivahigita, na Yaubada i'awa namwanamwaegita na yawahi vateyai imohegita.
19 Eeta ehebo towaho yana loina ho'e ainaena tomowa maudoidi hiyababa, na hinage ehebo towaho yana awa'abi ainaena tomowa maudoidi i'abiye maseledi ta Yaubada i'awa dumaluwedi.
20 Moiha, hauganane Mosese yana loina imahalava, yababa imwala'i, na haugana yababa imwala'i alili Yaubada yana ve'i'ila imwala'i di'wa.
21 Ainaena tahanapuiya'o ebeha yababa ainona neta mwalowoi iwahiyala tomowa aidiyai, na Yaubada yana ve'i'ila ainona iwahiyala alili, eeta imwau yedumwalugita iya baidada na yawahi vateyai tavai yada Bada Yeisu Besinana ainaena.

6

Ita na Besinana tavetoyatoyawa

1 Yede hava mata tawaloweine? Ita ebeha mumuga yababana ainai besiwa tamiyamiya na Yaubada yana ve'i'ila alidai imwala'i, bo?
2 Nigele alili! Ita tamwalowoi'o yada yababao miyamiyadi ainaedi nigele howahowana talautowoi na vedova ta mata tamiyamiya alabili yababa holanai?
3 Wuwuna tahanapui neta haugana bapitaiso tavavaine, yada ve'ehebo Yeisu Besinana baidada hinage bapitaiso ainaena tamwalowoi toyatoyawa.

4 Ainaena haugana ta bapitaiso neta Besinana baidada
tamwalowoi, ta hiyemagai eheboigita'o. Teina vehabana
na Besinana Tamana yana wasawasaena mwalowoiyena
i'abiye towolouyoi neta dova hinage ita mata yawahi vau-
vauna ainai tamiya ilimani.

5 Na ita bada yana mwalowoine alonai tave'ehebo'o. Eeta
mata iya yo ita tave'ehebo yana towolouyo ainaena.
6 Tahanapuiya'o neta ada lautowoi miyamiyadi bada
Besinana baidana hive'abahi oviyedi'o. Eeta tauda adi
lautowoi bi'ibi'idi yadi wahiyala bada ibohoidi'o ta mata
nigele yababa ainai tavetaupaihowa.
7 Wuwuna haugana tomowa imwalowoi, neta bada
yababa yana pai ilotalivahi'o.

8 Na ebe Besinana baidada tamwalowoi toyawa tayemidi
mata iya baidada mayawahida tamiya toyawa.
9 Wuwuna tahanapuiya'o neta Besinana mwalowoiyena
itowolouyo'o ta mata nigele hinage iyamwalowoiuyo.
Mwalowoi yana wahiyala iya ainai bada i'ovi'o.
10 Besinana mai'ehebo imwalowoi eeta yababa yana
wahiyala iya ainaena bada i'ovi'o ta wau livahine
imiyamiyane neta Yaubada vehabana imiyamiyane.
11 Ainaena ita yababa ana tupwa ainai tavahiliuyoigita'o
neta bada tamwalowoi'o na Yeisu Besinana ainaena Yaubada
vehabana tamiyamiya.

12 Yababa havena amtalatalamwei ta taumiu yana pai-
howa bi'ibi'idi iloiloinaegomiu ta yadi nuwalelewo am-
mulimulitaedi.
13 Havena taumiu yaunao amtalatalamwedi ta tau ana
yepaihowa yababana vehabadi. Na hesi Yaubada ainai am-
talamwegomiu dova tomowa mwalowoiyena i'abiye yawa-
haigomiu. Yaubada ainai maudoina amtalamwedi ta iya
mumuga dumwalu vehabana iyepaihowagomiu.
14 Yababa havena iloiloinaegomiu, wuwuna Yaubada yana
ve'i'ila ammiyamiya, na nigele yana loina ainaena.

Dumwalu ana taupaihowao

15 Yede mata vedova? Howahowana yababa tamulitaei
wuwuna nigele Mosese loinaena tayamiyamiya na Yaubada
yana ve'i'ilaena ilivahigita, bo? Nigele alili!
16 Tahanapui ili'ilimani neta ebe tauloina teya ainai
tatalamyowegita ebeha tavetaupaihowa moihana ita neta
tauloinane ta'awa'awa abiyeine. Ebe yababa ainai tatalamy-
owegita mata tamwalowoi na ebe Yaubada ta'awa abiyei
mata imwau yedumwalugita.

17 Hesi Yaubada ya'awa yauwedowei wuwuna mwalona
yababa iyepaihowagomiu na wau ve'ita teya ana ita amvai
ta ve'itane ainai yami nuwatuwu holadiyena am'awa abiyei.
18 Na yababaena Yaubada ivaivehulugomiu ta wau mu-
muga dumwaluna ana taupaihowao.
19 Yaiyadiwo tomowa hi'au'aubabada alimiyai neta dova
yau ya'au'aubabada vetaupaihowa vehabana wuwuna
yami hanapu nigele iyamwala'i. Mwalona taumiu yaudiyao
tupwadi amtalamwedi ta amyepaihowadi miya bi'ibi'idi
ta yababadi aidiyai ta yababana iyepaihowagomiu.
Howahowana dova wau, taumiu yaudiyao amtalamwedi
ta amyepaihowadi mumuga dumwaluna ainai ta miya
ve'ave'ahihina vehabana amvetaupaihowa.
20 Haugana ita yababa iyepaihowagita, nigele habuluna
mumuga dumwaluna taya'ita lobai.
21 Neta mumugaone wau tahinimayaedi. Hesi mwalona
tapaipaihowaidi hava namwanamwana aidiyena talolobai-
dine. Neta mumugaone tapaipaihowaidine tuluhanai mata
mwalowoi tave'alo.
22 Hesi wau yababa yana paiyena Yaubada ivaivehulugita
ta ita Yaubada yana taupaihowao. Yada vetaupaihowa mai-
hana mata miya ve'ave'ahihina iya ainai talobai ta tuluhanai
mata aiyawasi vateyai tave'alo.
23 Wuwuna yababa ana maiha neta mwalowoi, na hesi
Yaubada yana aiyauya nigele maihana, neta yawahi vateyai
yada Bada Yeisu Besinana ainai.

7

Aba'ita tawahola ainai

1 Tahiguwao, hava ebeha mata yawalowei neta amhana-
pui ili'ilimaniya'o wuwuna maudoimiu Mosese yana loina
amhanapuiya'o. Loinane neta tomowa iloiloinaei ana higa
tomowane yawahina bale'uwai i'ovi.
2 Aba'ita dova waihiu tawatawaholana. Loinaena mata
waihiune mwanena ainai imiyamiya ana higa towahone
imwalowoi. Hesi ebe towahone imwalowoi mata loina
waihiune ipapaiyepatune towahone ainai bada ilotaho'e'o.
3 Ainaena ebe mwanena howola mayawahina na wai-
hiune teya towaho baidana himiyamiya neta mata iya
yehana taumehe'ayo. Hesi ebe mwanena imwalowoi mata
loinanaena iya nigele pai ainai iyamiyamiya ta mata nigele
yehana taumehe'ayo ebe towaho teya itawaholai.
4 Tahiguwao, howahowana hinage dova ita. Loina ainai
ita bada tamwalowoi'o Besinana Tauna ainaena wuwuna ita
Besinana tauna yaunao. Na iya mwalowoi ainaena Yaubada

i'abiye towolouyoi ta ita iya ainaena ebe ta'aino ili'ilimani Yaubada vehabana.
5 Wuwuna haugana tabom yada nuwatuwuwena tamiyamiya neta loina ada lautowoi holadai bi'ibi'idi i'oi'oiye mwahalidi ta hipaipaihowa ta ebeha ta'aino ili'ilimani mwalowoi vehabana.
6 Na hesi wau loinanane yana pai ainai bada tamiya wahi'o, wuwuna mwalona loinanane i'abi avivinigitane bada tamwalowoi gabaena'o. Ainaena ta'ita nigele loina miyamiyana lelelelena ainai tayapaipaihowa na Alu'aluwa Ve'ahihi mayawahina vauvauna ainai tapaipaihowane.

Loina na yababa

7 Ainaena hava mata tawaloweine? Ebeha loinaone neta yababadi, bo? Nigele! Na hesi ebe nigele loina, mata nigele yababa yayahanapui. Ebe nigele loina teina dova iyawalowei iwalo, ‘Hava tomowa teya ainaena havena un-uwanuwaleleyei’, mata nigele yayahanapui neta nuwalele tenem dova imiyamiya.
8 Hesi loina teina ainaena na yababa yana hawahawaga ilobai ta nuwalele aiduma ana ita vagana ateguwai ima-hamahalava. Ebe nigele loina mata yababana nigele ana ita yayahanapui.
9 Yau hinage mwalona loinane nigele yayahanapui neta mayagu yaliyaya yamiyamiya. Na hesi haugana loinane yahanapui ta yababa ive'ita lobaigau ta yau yanuwayababa.
10 Na loinanane ainona ebeha mata yawahi ivaiyama na yau aliguwai neta mwalowoi ivavaiyamane.
11 Loinane ainaena yababana yana hawahawaga ilobai ta i'oyamaegau yo i'oi'oiye mwalowoigau.
12 Eeta Mosese yana loina neta ginauli ve'ave'ahihina, ta loinane ana aubabada neta idumwalu yo inamwanamwa ta iya ainai ve'ave'ahihina.
13 Yede teina loinane namwanamwanane mwalowoi ivaivaiyama aliguwai, bo? Nigele alili. Yababana iya yagu mwalowoi ivaivaiyama. Na hava namwanamwana ainaena mwalowoi ipaipaihowa holaguwai neta ebeha yababana i'abiye mahalava neta yababana. Eeta loinane ainaena ebeha i'abiye mahalava neta yababa moiha iyababa vateyai.

Alu'aluwada na tauda yadi paihowa

14 Mosese yana loinane bada tahanapuiya'o ebeha Yaubada ainaena, na yau neta tomowa mohili ta taugu yana nuwaleleyena yamiyamiya yo yababana ainai yapaipaihowa.
15 Eena nigele yayanuwamasele hava vehabana ginauli-dine yapapaihowaidine, wuwuna hava yata'wata'waedi'o

besiwa yapaipaihowaidi, na hesi hava nuwanuwagune nigele yayapaipaihowaidi.
16 Eeta, Mosese yana loinane ya'awa moihaei, wuwuna yababa yapaihowaiya'o nigele namwanamwana aliguwai.
17 Nigele ebeha yau yagu paihowa na hesi lautowoi yababana ateguwai yana paihowa.
18 Yahanapuiya'o ebeha nigele teya mumuga namwanamwana tauguwai iyamiyamiya, eeta mumuga namwanamwana nuwanuwagu na hesi nigele howahowagu yapaihowai.
19 Ainaena, nuwanuwagu mwala'ina yamumuga namwanamwa na hesi nigele howahowagu, wuwuna yababa howola yapaipaihowai.
20 Teina ainaena tahanapui ebeha yababanane yapaipaihowaine nigele yau aliguwena, na hesi lautowoi yababana ateguwai iya yana paihowa,
21 Ginauli teina hive'ita ili'ilimanigau ebeha hava namwanamwana nuwanuwagu yapaihowaidi, na hesi yababa iha'waha'wa ta mata bada yapaihowai.
22 Yahanapu ili'ilimaniuyoigau'o Yaubada yana loina ainai yayaliyaya moiha,
23 na hesi vali loinao aidiyena taugu maudoina iloiloinaegau, hauga maudoina lautowoi yababana ateguwai iwahiyala alili ta yagu nuwatuwu namwanamwadi i'abi'abiye tapiyadi, na taugu yana paihowa yababana ainaena pai yo mwalowoi yalobalobaidi.
24 Moiha yau tomowa ate muyamuyagu! Teina nuwalelene taugu ilawelawei mwalowoi ainai na mata yaiya ihaloigaune?
25 Na hesi ta'awa yauwedo Yaubada ainai wuwuna yada Bada Yeisu Besinana ihaloigau'o.

Ainaena yagu miya teina dova yau ategu yatalamwei moiha Yaubada yana loina yapaihowai, na hesi taugu nuwanuwana loina yababana yapaihowai.

8

Yaubada Alu'aluwana yawahi moiha wuwuna

1 Eeta moiha ebe Yeisu Besinana baidada, nigele mata yababa ve'ewana tayave'alo.
2 Besinana Yeisu baidada, ainaena Yaubada Alu'aluwana yana wahiyalena yababa yo mwalowoi yadi loina aidiyena ilivahigita'o, ta yawahi vauvauna talobaiya'o.
3 Livahine teina Mosese yana loinane nigele howahowana, wuwuna ada lautowoi tapitapiyana, ainaena Yaubada livahine ipaihowai, neta Natuna moiha italamwei idobima

bale'uwai ana oleya dova ita tauyababa tauda ili'wa, na yada yababa vehabana ipwaoliuyowei ta yada yababaone iwahiyala gabaedi,

4 eeta teina hauga Yaubada Alu'aluwana yana hagu ainaena howahowana loina dumwadumwaluna tamulitaei, na nigele ada lautowoi tapitapiyana ainaena.

5-6 Wuwuna ebe yaiyadiwo adi lautowoi tapitapiyana himulimulitaedi neta hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na mumugane ainaena mwalowoi hilobalobai, na yaiyadiwo ebe Alu'aluwa Ve'ahihi himulimulitaei, hiya Yaubada yana nuwatuwu hipaipaihowai, adi maiha neta yawahi namwanamwana yo miyadaumwali.

7 Na ebe ada lautowoi tapitapiyana tamulitaei, neta bada Yaubada tave'ave'alehaei, ainaena nigele howahowana yana loina tamulitaei.

8 Eeta ebe ada lautowoi tapitapiyana nigele howahowana Yaubada iyaliyaya vehabada.

9 Na hesi omiu Yaubada Alu'aluwana iloiloinaegomiu yo hinage alimiyai imiyamiya, ainaena ambom ami lautowoi tapitapiyana nigele iyaloiloinaegomiu. Eeta ebe yaiya nigele Besinana Alu'aluwana ainai iyamiyamiya, iya nigele Besinana yana boda.

10 Eeta moiha, tauda mwalomwalowoidi mumuga yababa ainaena, na ebe Besinana alidai imiyamiya, alu'aluwada nigele howahowana imwalowoi, na hesi mayawahida tamiya namwanamwa, wuwuna bada i'abiye dumwalugita'o.

11 Yaubada Alu'aluwana Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, eeta ebe alimiyai imiyamiya, mata Yaubada Alu'aluwanane ainaena taumiu mwalomwalowoidi alimiyai yawahi vauvaudi i'aiyauya.

12 Ainaena tahiguwao, nigele iyalowoinanegita ebe ada lautowoi tapitapiyana tamulimulitaei.

13 Mata dova ta tamwalowoi, na hesi ada lautowoi tapitapiyana tata'wata'wataei na Yaubada Alu'aluwana tamulitaei ta ebe Alu'aluwanaena ada lautowoi tapitapiyana ta'oiye mwalowoi, ta ebe yawahi namwanamwana talobai.

14 Na hinage Yaubada i'awa natugu alidai ebe Alu'aluwana tamulitaei.

15 Wuwuna Alu'aluwane Yaubada imomohegitawa nigele ebeha ipaihowaigita ta mayada meheuhi tapaihowa. Na hesi Alu'aluwane ipaihowaigita ta ita Yaubada natunao yo Alu'aluwane yana ala'alawowoliyena tayoga Yaubada ainai na tawalo, ‘Aba, Tamamai’.

16 Yo hinage Alu'aluwanaena alu'aluwada hanapu imohedi ta ebe tahanahanapui ebeha ita Yaubada natunao.

17 Ebe ita Yaubada natunao mata Besinana baidada
awanamwanamwa talobai Yaubada ainaena. Na hesi
tamuya dova Besinana yana muya ta ebe wasawasa talobai
dova Besinana yana wasawasa.

Vewasawasa mehedai

18 Muya teina hauga talobalobai yanuwatuwui ebeha
nigele ginauli mwala'ina, wuwuna miya wasawasa howola
abo talobai, neta namwanamwa alilidi,
19 wuwuna Yaubada yana yemaselewo maudoidi
hiha'waha'wa nuwanuwadi mwala'ina ebeha natunaone
i'abiye mahalavagita ta hi'itagita.
20 Na Yaubada yana yemaselewo nigele yababadi, na
iloinaedi ta teina hauga hiveginauli awa'awawa, na hesi
yana yemaselewone ma'adi yemidi hiha'waha'wa mata ive-
dumwaludi.
21 Wuwuna howola abo Yaubada i'abiye vauvaudi ta
havena hipwahapwaha, na yadi miya namwanamwana
imohedi, dova ita natunaone na yadi vewasawasa hive'alo.
22 Tahanapuiya'o neta Yaubada yana yemaselewo hauga
maudoina adi muyamuyao aidiyena hisidasida, dova waihiu
ana muyao labalaba ainai.
23 Na ita hinage Alu'aluwa Ve'ahihi lautowoi
namwanamwana habuluna ta'i imohemohegita na mulitai
abo miya namwanamwana moiha talobai, ainaena teina ta'i
ma'ada muyao tasidasida na taha'waha'wa, aiteya hauga
ainai tauda i'abiye vauvau, na i'awa natuna moiha alidai.
24 Hauga teina yemidiyena ta ha'waha'wa neta ada livahi
ainona ebeha ta'ita. Wuwuna neta yada nuwatuwuhae
nigele taya'ita lobai. Moiha, howola nigele taya'ita ginauli
hava ta'ita'itadine neta vehabana havena tanuwanuwatuwu
mugai.
25 Na ebe yada nuwatuwuhae ainona nigele tayalobai,
bada besiwa mayada alama'i'ita taha'waha'wa ana higa ta'ita
lobai.
26 Alu'aluwa Ve'ahihi hinage yada tapiya aidiyena ihaguh-
aguigita, wuwuna yada awanoi aidiyai nigele tayahanapui
vedova mata ta'awanoine. Hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ibom
ateda yana sida ainaena na Yaubada ainai i'awa'awanoi
vehabada nigele howahowana tawalowei.
27 Yaubada ibom ateda i'ita yayahidi'o na ihanapuidi'o
hava Alu'aluwa Ve'ahihi inuwanuwatuwuine. Wuwuna
ita yana tomowa ve'ave'ahihida eeta Alu'aluwa Ve'ahihi
i'awa'awanoi vehabada Yaubada yana nuwatuwuwena.
28 Tahanapuiya'o neta yaiyadiwo Yaubada tavelauwei yo
ita yaiyadiwo yana nuwatuwuwena na iyogayogaegita mata
ginauli maudoidi vehabada imwau ili'ilimanidi.

29 Ainaena yaiyadiwo ita iyogaegita'o bada iwalo
yemidiyegita'o ebeha natunao, bada dova natunane, eeta
ibom ada tautuwa na ita maudoida tahinao.
30 Yaubada ivesinuwaegita ta iyogaegita na i'awa
dumwaluwegita yo hinage yada abamiya wasawasa
imohemohegita.

Yaubada yana velau

31 Moiha, Yaubada yana velaune vehabana nigele howa-
howana hava tawalowei, wuwuna ebe Yaubada baidada na
ihaguhaguigita nigele howahowana yaiya ive'alehaegita.
32 Na Yaubada Natuna moiha nigele iyanuwavi, na hesi
italamwei maudoida vehabada, ainaena ginauli maudoina
hinage howola abo imohe awawaigita.
33 Ainaena nigele howahowana yaiya teya ive'ewaigita
wuwuna Yaubada bada ivesinuwaegita'o yo i'awa
dumwaluwegita'o.
34 Na hinage nigele howahowana yaiya ebeha lauve-
tala ve'ewana alidai imwauwi, wuwuna Besinana Yeisu
imwalowoi'o vehabada na mwalowoiyena itowolouyo, ta
teina hauga Yaubada nima tautuwanai imiyamiya, na ve-
habada i'awa'awanoi.
35 Eeta nigele teya ginauli howahowana Besinana yana
velau alidaena iwaheigita, vitaiwone dova, walosebasebai
yo muya yo alomagigili yo vahali yo wewelohe yo silahe yo
mwalowoi.
36 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai waloyemidi ehebo iwalo:
‘Ahubena ehebo ehebo aidiyai yam paihowa vehabana na
abamwalowoi ainai atowotowolo,
dova sipi ainai guyau habi oiyemwalowoidi’.
37 Na hesi ginauli maudoina teina aidiyena tawahiyala alili,
wuwuna Besinana yana velau yo yana hagu alidai imwala'i.
38 Bada yahanapuiya'o moiha neta nigele teya ginauli howa-
howana Yaubada yana velau alidaena ivai vehuludi, ita
mayawahida yo mwalomwalowoida, yo hinage tausage-
nawasao yo Tomodulele ma'ana geluwo yadi paihowao
aidiyena, hauga teina ainai yo hauga ilalaoma aidiyai.
39 Yo tauloinao galewai bo bale'uwai yadi wahiyalaena,
wuwuna nigele teya yaiya howahowana Yaubada yana ve-
laune yada Bada Yeisu Besinana ainaena, ivaivehulu ali-
daena.

9

Yaubada yana bodao Isileli vehabadi

1-2 Yawalo dumwalu alimiyai, yau Besinana baidagu na
nigele yaya'oya'oyama, neta yagu huhu Isileli vehabadi
nuwagu iyababa mwala'ina, ainaena hauga bagibagilina

ategu imuyamuya vehabadi. Yagu walomahalava teina Alu'aluwa Ve'ahihi ihanahanapui neta walo moiha.

3 Bada ebe vehabadi na Yaubada yana awayababa alonai yamiyamiya ta Besinana vehabadi ive'ahagau ta hiya yagu huhuwo hivebesinana.

4 Wuwuna hiya Yudeyaone ivesinuwaidi ta hiya natunao yo aidiyai yana wasawasa i'abiye mahalava. Yana waloyemidi ipaihowa hiya baidadi ta Mosese yana loina imohedi. Hiya walovetuvehae moiha aidiyai yo Yaubada yana waloyemidi hivaiya'o.

5 Babada mugamugaidi aidiyai, hiya dova Abelaham yo Aisake yo Yakobo na mulitai yadi huhu ainaena Besinana imahalava. Eeta ginauli teina vehabadi Yaubada ibom imwala'i alili tawalo vetuvehae hauga maudoina. Moiha.

6 Nigele Yaubada yana waloyemidi iyabe'u wuwuna Isileli tomowadi maudoidi nigele Yaubada yana tomowao.

7 Eeta moiha, nigele Abelaham yana huhu maudoina Yaubada iya'awa natunaedi, wuwuna Yaubada iwalo, ‘Yam huhuwo Aisake natunao ainaena’, mata nigele Aisake tahina ainaena.

8 Eeta teina ana nuwamasele ive'itagita'o moiha ebeha Yaubada natunao nigele Abelaham yana huhu ainaena, na hesi Yaubada yana waloyemidi ainaena.

9 Wuwuna mwalona Yaubada Abelaham ainai iwalo yemidi, iwalo, ‘Howola abo hauga yawalowei ainai, yalau gwaipilema na natum towahona yamohego, mwanemne Sela ainaena’.

10 Na hinage dova tubuda Aisake Lebeka itawaholai, na natunao patubwau diyanai,

11-12 na mulitai abo Lebeka ilabalaba, Yaubada iwalo auli, iwalo, ‘Ebe natumwone ulabahidi alomauna ivetauloina tautuwa ainai’. Teina ainai tahanapui moiha ebeha hedahedadaone nigele yadi paihowa namwanamwana bo yababana aidiyena iyavesinuwaedi na hesi yana waloyemidi ainaena, wuwuna Yaubada nigele tomowa yadi paihowaena iyavesinuwaedi, na hesi ibom yana nuwatuwuwena.

13 Dova hinage Yaubada iwalo mahalava Buki Ve'ahihi ainai, iwalo, ‘Yakobo yavelauwei, na hesi Iso yata'wata'wataei’.

14 Ainaena hava mata tawaloweine Yaubada yana paihowa teina vehabana, ebeha nigele dumwaluna, bo? Nigele!

15 Wuwuna Mosese yana loina ainai, Yaubada iwalo:

‘Ebe teya nuwanuwagu ya'atemuyamuyaei mata ya'atemuyamuyaei,
hinage ebe yaiya nuwanuwagu yavelauwei mata yavelauwei’.

16 Teina ainaena ive'itagita ebeha Yaubada yana velau nigele
iyamahamahalava awawa, tomowa yadi nuwatuwuwo bo
nuwana yadi paihowao aidiyena, na hesi ibom bada yana
atemuyamuyaena.
17 Na teina hinage ehebo aba'ita Itipita yadi tauwasawasa
ainaena, wuwuna mwalona Yaubada yana walo Pelo ve-
habana, iwalo, ‘Yavetowologo ta owa tomowa mwala'ina
wuwuna ebeha alimwena yagu wahiyala ya'abiye mahalava
yo hinage yehagu u'abiye dabalala bale'u tupwa maudoina
aidiyai.
18 Eeta moiha, ebe Yaubada nuwanuwana na yaiya
i'atemuyamuyaei mata i'atemuyamuyaei bada, na ebe yaiya
nuwanuwana na i'abiye tui mata i'abiye tui.

Yaubada yana modi'ini yo yana atemuyamuya

19 Nuwana tupwamiu omiu ginauli teina vehabana
amnuwanuwatuwu, ebeha maudoida yada mumugaone
Yaubada yana vesinuwaena, hava yede vehabana
ive'ewaigita?
20 Augeluwo, ita havena teina dova Yaubada
ta'ulu'ulumiyanei, dova walata ana tau'abi, ehebo hauga
towahonane walata i'abidi, na ehebo walata tau'abiwa
iwalo auline, iwalo, ‘Hava wuwuna nigele uya'abigau dova
augelune?’
21 Na hesi ana dumwalune neta tau'abi walatane ibom
yana paihowa iloinaei, ebe nuwanuwana na toputopu
ehebonane ainaena walata bwau i'abidi, ehebo ana ita
namwanamwana na ehebo nigele. Ibom abo iloiloina.
22 Yaubada hinage dova yana paihowa ibom iloiloina,
na hauga maudoina tauyababa aidiyai i'ala'alama'i'ita
mwala'ina, na yadi yababa nigele iyaveuveuyodi, ta yana
modi'ini yo yana wahiyala hiya'ita.
23 Hinage nuwanuwana na yana wasawasaone mugai
i'atububunidi'o ita ivesinuwaegita vehabada, ebeha yana
atemuyamuya ive'itagita.
24 Eeta boda bwau aidiyena iyogaegita, Yudeya ali-
maiyena, na omiu nigele Yudeya alimiyena.
25 Dova tauwalo mahalava Hoseya yana Buki ainai iwalo
mahalava, iwalo:
“Tomowao hiya nigele yagu bodao yayogaedima ta yagu
boda ainai hiluwu,
wuwuna mwalona nigele yagu velau ainai
hiyamiyamiya,
na teina hauga bada yavelauwedi'o.
26 Na dalavanane ainai Yaubada iwalo aidiyai, iwalo:
Omiu nigele yagu bodao,

mata walonane hibui ta hiyogaedi hiwalo,
'Hiya Yaubada Miyawahina natunao!'."
27 Aisaya hinage dova Isileli vehabadi iwalo mahalava, iwalo:
"Howola abo Isileli bodanao idabalala dova namonamo le'awai,
na hesi mata aidiyena vihavihadi Yaubada ilauyeyawa-haidi.
28 Wuwuna Bada mata bale'u maudoina ilaumehesabu mwayamwayauwei".
29 Dova hinage mwalona Aisaya yana walo, iwalo:
"Yaubada ibom Tauwahiyala,
ainaena ebe nigele teya ada mumuga iya'atemuyamuyaedi,
mata maudoida imutugita,
dova Sodoma yo Gomola maudoidi i'oiye mwalowoi-dine".

Isileliwo nigele hiyayemidiyei

30 Teina ainaena tahanapui ebeha nigele Yudeya nigele hiyatowotowoi ta ebeha Yaubada i'awa dumwaluwedi, na hesi yadi yemidi aidiyena awadumwalu hilobalobai.
31 Na hesi Isileliwone hi'ai'aipate ta ebeha loina ana awa'abi ainaena Yaubada i'awa dumwaluwedi, na hesi hi'ai'aipate ahaya.
32 Hiya yadi nuwatuwu ebeha yadi paihowa vehabana mata Yaubada i'awa dumwaluwedi ainaena, ta nigele hiyayemidiyei. Neta yadi lauhapuli dova gaima ainai hitu-patupa.
33 Eeta Buki Ve'ahihi ainai vehabana iwalo:
"Am'ita avivinigomiu wuwuna gaimane mata Saiyoni ainai yamwauwi,
na tomowa bagibagilidi ainai hibe'u,
na hesi ebe yaiyadiwo ainai hiyemidi, mata nigele hinimaya hiyalobai".

10

1 Tahiguwao, walo moiha yagu bodaone vehabadi yanuwanuwatuwu mwala'ina vedova na livahi hilobai, ainaena hauga bagibagilina vehabadi ya'awa'awanoi wahiwahiyala Yaubada ainai.
2 Yahanahanapuidi ebeha Yaubada vehabana hi'ai'aipate wahiyala, na hesi nigele ana amwaha moiha ainaena hiyalau.
3 Amwahanane iyababa, ainaena hiya yadi nuwatuwu himulimulitaedi, ta ebeha ainaena Yaubada i'awa dumwaluwaedi, na hitowoi ahaya, wuwuna Yaubada

yana nuwatuwune adi awadumwalu vehabadinane nigele hiyatalamyowedi.
4 Eeta Mosese yana loina neta Besinana itomvehuluya'o, ta ebe yaiya Besinana iyemidiyei mata awanamwanamwa ilobai Yaubada ainaena.

Yaubada yana livahi tomowa maudoida vehabada

5 Mosese yana loina ada awadumwalu vehabana, na ilele, iwalo, ‘Ebe yaiya loina maudoina imulitaedi, mata yawahi ilobai’.
6 Na teina ta'i ita yada yemidi ebeha Yaubada ibom i'abiye dumwalugita, wuwuna ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walomahalava ainai iwalo, ‘Havena teya alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, “Yaiya mata ihae galewai?”.’ (Ana nuwamasele ebeha yaiya Besinana ilauvaiyama?)
7 Na hinage havena yaiya alimiyena inuwanuwatuwu iwalo, “Yaiya i'aitulu bale'u elauhanai?”.’ (Ana nuwamasele ebeha yaiya Besinana i'abiye towolouyoi mwalowoiyena?)
8 Na hesi Buki Ve'ahihi yana walomahalava dumwadumwaluna iwalo, ‘Walonane vahalimiyai imiyamiya neta awamiyai yo hinage atemiyai’. Eeta ai yemidi vehabana agugugugugуya.
9 Ainaena ebe Yaubada nuwanuwada ilivahigita awadaena tatalam, tawalo, ‘Yagu Bada owa Yeisu’, na atedaena tayemidi moihana neta Yaubada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o.
10 Wuwuna atedaena Yaubada tayemiyemidiyei na imwau yedumwalugita, na awadaena tawalowalo mahalava, ta ilivalivahigita,
11 dova Buki Ve'ahihi iwalo, ‘Ebe yaiyadiwo hiyemidiyei, mata nigele hinimaya hiyalobai’.
12 Eeta nigele teya wahei alidai iyamiyamiya, ai Yudeya na omiu nigele Yudeya ahi'ahipudai, wuwuna maudoida ita yada Bada. Ainaena ebe ainai ta'awanoi mata awanamwanamwa mwaumwauna tavai.
13 Dova Buki Ve'ahihi yana walo, ‘Ebe yaiya yehanaena i'awanoi, mata ilivahi’.

14 Na moiha, tomowa nigele howahowana na livahi vehabana hi'awanoi ainai, ebe nigele hiyayemidiyei. Na ebe nigele hiyayemidiyei mata vedova wasanane hibenaleine. Na nigele howahowana hibenalei ebe nigele yadi tauguguya.
15 Mata vedova wasane namwanamwana higuguyaei ebe tauguguyaone nigele hiyavetamaledi? Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Tauguguyaone hiya wasa namwanamwanane higuguyaedi iyawedi inamwanamwa alili’.

16 Na hesi tomowa tupwadi wasa namwanamwana nigele
hiya'awa abiyei, dova Aisaya iwalo mahalava'o vehabadi,
iwalo, ‘Bada, yam walo teina vehabana nigele hiyayemidiye-
gau’.
17 Eeta yemidi wasa ainaena ilaolaomane. Na wasana neta
Besinana guguyana ainaena ilaolaoma.
18 Na yapanivila Yudeyaone bada yana walone hi-
benalena'o, bo nigele? Bada hibenalena'o, wuwuna Buki
Ve'ahihi ainai iwalo:
“Yadi guguya bada dalava maudoina hibenalena'o,
wuwuna bale'u maudoina ainai walonane hiwalo ma-
halavaena'o”.
19 Na vedova? Walo teina vehabana Isileli hinuwamasele'o
bo nigele? Bada hihanapuiya'o, wuwuna Yaubada mwalona
Mosese ainai iwalo:
“Omiu Isileli, mata yagu paihowa ainaena vali tomowa
am'alomagigiliyedi,
yo hinage ammodi'iniyedi, nigele Yudeya vehabadi.”
20 Aisaya hinage iwalo wahiyala Yaubada yana walo veha-
bana iwalo:
“Yaiyadiwo, nigele hiyabehabehaegau hiya hilobaigau'o,
na hiya nigele hiyapanipanivila vehabagu,
bada aidiyai ya'abiye mahalavauyoiga'o”.
21 Hesi Isileliwone vehabadi iwalo:
“Hauga maudoina yayogayoga ebeha hilaoma aliguwai,
na hesi hita'wata'wataegau,
wuwuna hiya tau'abitau'wata”.

11

Isileli vihavihadi mata himiya namwanamwa

1 Yapanivila, moiha Yaubada yana bodao Isileliwone
ita'wata'wataedi'o, bo? Nigele! Yau ehebo Isileli huhu
Beniyamina ainaena, na ama mumuga mwala'ina yehana
Abelaham.
2 Ainaena yahanapuiya'o ebeha ai Yaubada yana bodao
ivesinuwa mugaiyegai ta ai yana tomowao, eeta nigele mata
iyasosomanaegai. Mwalona Elaitiya Isileli ivetalapiliyedi
Yaubada ainai, na yana walowone Buki Ve'ahihi ainai iwalo,
3 ‘Bada, yam tauwalo mahalavao maudoidi hi'oiye
mwalowoidi'o yo hinage yam abapwaoli hi'abiye
yababaya'o, na yau yabom yatutupwane, na teina ta'i
nuwanuwadi ebeha hi'oi'oiye mwalowoigau’.
4 Na yana panivilane maihana hava Yaubada ainai
iwawaloweine? Na Yaubada iwalo, ‘Nigele ebeha ubom
umiyamiyane, yagu bodao hitau 7,000 hinage himiyamiya,

hiya Ba'ala ainaena ya'abi avivinidi, ta nigele ainai hiyatapwatapwalolo'.

5 Hinage dova teina ta'i Yaubada bada yana bodao Yudeya a'ava vihavihamai ivesinuwaegai yana ve'i'ilaena, na ai teina atupwa amiyamiyane.

6 Hagu teina alobai nigele ebeha yama paihowao aidiyena, na hesi Yaubada yana ve'i'ila ainaena, wuwuna ve'i'ila ma'ana maiha neta nigele ve'i'ila moihana.

7 Yede vedova. Teina ainaena Isileli maudoidi hava hibehabehaeine nigele hiyalobai, na hesi ai vihaviha a'avamai Yaubada yana bodao ivesinuwanegai ta livahine alolobaine. Na maudoidi talinadine itui ta Yaubada yana yoga nigele hiya benalei.

8 Na Buki Ve'ahihi dova yana walomahalava, iwalo:

"Mwalona ta wau Yaubada i'abiye nuwapwanopwano,
ainaena mehedi igibuidi
na hinage talinadi i'abiye tuidi".

9 Deivida hinage yana walomahalava dova iwalo:

"Ilowoinanedi ebe yadi guyau aidiyena mata hi'ona na ilauhipwaidi dova hipwahipwa,
yo hinage dova ha'e aidiyai hibe'u, ta maihana hive'alo.

10 Na hinage ilowoinanedi ebe mehe gibugibudi havena hava hi'ita'ita,
na hinage hauga maudoina adi ava'avala vitaidi aidiyena tuluhadi hilotayou vateyai."

Hiya nigele Yudeya adi livahi vehabana

11 Na yapanivila, nuwana Yudeyaone bada hibe'u vateyai'o ta nigele mata hiyatowolouyo, bo? Nigele, howola abo hitowolouyo. Eeta amnuwatuwu avivini neta hiya hilauhapuli ta omiu nigele Yudeya livahi amlobalobai ta Isileliwone hi'alomagigiliyegomiu.

12 Na moiha omiu nigele Yudeya awanamwanamwa amlobalobai wuwuna hiya Yudeya bada hibe'u'o, na hesi ebe hitowolouyo neta awanamwanamwa mwala'ina maudoida alidai.

13 Yagu walo teina omiu nigele Yudeya vehabamiu, wuwuna yavetauyewasa omiu nigele Yudeya vehabami eeta yagu paihowa teina vehabana yawalo haehaei.

14 Ta ebe Yudeyao hi'alomagigiliyegomiu, na yadi alomagigiline ainaena nuwadi i'abi gwaipiledi, ta livahi hilobai Yaubada ainaena.

15 Na moiha, Yaubada Yudeya ita'wata'wataedi na omiu nigele Yudeya Yaubada i'awa au'augeluwegomiu, na ebe aiteya hauga ainai Yudeyaone hinuwabui neta, ginauli

namwanamwana, na ainona taumwalowoi mata hiyawahai ili'ilimani.
16 Ebe pwalawa tupwana Yaubada tamohei, neta ve'ave'ahihina ta pwalawane maudoina mata ve'ave'ahihina. Dova hinage aiwa ebe lamlamna am'ita ve'ave'ahihina, bada amhanapuiya'o ebeha lagalagana maudoina ve'ave'ahihidi.
17 Na Yudeyaone dova Yaubada yana aiwa, wuwuna lagalaganao tupwadi igodudi na omiu alimiyena itole'aivelaheyedi, wuwuna omiu vali aiwa laganao na hesi ivaigomiu ta yana aiwa ainai itubweigomiu, eeta yana aiwane ana bwahiyena amnumanuma, neta Yaubada yana velau hauga maudoina amlobalobai.
18 Na hesi velaunane havena vehabana amnuwatuwu haehae, wuwuna lagalaga nigele howahowana wuwu iloinaei, na hesi aiwa wuwuna howahowana lagalaga iloinaei.
19 Wuwuna ebe amnuwahaehae na amwalo, ‘Yaubada yana aiwa lagalaganao bada igodudi'o na ai alimaiyena itole'aivelaheyedi’.
20 Neta walo moiha. Na hesi amnuwatuwu avivini neta lagalaganaone igogodudine, nigele hiyayemidiyei, ainaena omiu yami yemidiyena amtowolo wahiyala. Eeta ilowoinanegomiu ebe Yaubada ammeheuhei na havena amnuwahaehae,
21 Yudeyaone hiya lagana moihadi na Yaubada ita'wata'wataedi. Yami nuwatuwu amwalo ebeha mata nigele iyatom vehulugomiu, bo?
22 Ve'ita teina ive'itagita ebeha Yaubada yana ve'i'ila yo yana lauvetala ta'ita lobaiya'o, neta taube'u aidiyai loina imwauwi. Na omiu mata inuwanamwanamwa alimiyai ebe nuwanamwanamwa ainai ammiyamiya. Na hesi ebe yana ve'i'ilane amta'wata'wataei, omiu hinage igoduvehulugomiu.
23 Na ebe Yudeya hinuwabuiuyo na hiyemidiuyowei, mata Yaubada itubweuyoidi, wuwuna Yaubada howahowana na ipaihowai.
24 Na omiu nigele Yudeya amnuwatuwu avivini neta mwalona omiu vali aiwa lagalaganao, ta nigele Yaubada yana aiwane ainai amyamiyamiya, na hesi yana paihowa abanuwapwanopwano mwala'ina alimiyai ipaihowai, wuwuna yana aiwane ainai itubweigomiu, eeta Yudeyaone, hiya Yaubada yana aiwa lagalaganao moiha, ta Yaubada howahowana itubweuyoidi yana aiwane ainai.

Isileli mata livahi hilobai
25 Tahiguwao, nuwanuwagu ehebo ginauli dawadawanina Isileli vehabadi yawalo mahalava alimiyai na ebe havena

amnuwahaehae, na hesi ginauli teina amhanapui neta howola Isileli mayadi awasewa himiyamiya ana higa omiu nigele Yudeya ami vahivahili maudoina ilaoma Yaubada ainai.
26 Na howola abo Isileli livahi hilobai. Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:
‘Taulivahine towaho Saiyoni howola abo imahalava
na Yakobo yana huhu yadi yababa aidiyena ivaivehuludi.
27 Na haugana ebe yadi yababa yavaivehulu,
mata waloyemidi namwanamwana yamohedi.’
28 Na moiha, teina hauga Yudeya Yaubada hive'ave'alehaei, wuwuna yana wasa namwanamwana hita'wata'wataei, ainaena omiu nigele Yudeya livahi amlobalobai, na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Isileli Yaubada ivelauwedi, wuwuna mwalona tubudiyaone Yaubada ivesinuwanedi'o yana bodao.
29 Wuwuna Yaubada mumugana yo yana velau yo yana vesinuwa aidiyai mata nigele iyamwau gwaipiledi.
30 Na omiu nigele Yudeya mwalona Yaubada nigele amyamulitaei, na teina hauga Yaubada yana atemuyamuya bada amlobaiya'o, wuwuna Isileli Yaubada hita'wata'wataei.
31 Ainaena wau Yudeyaone Yaubada hi'awa sewaei ta atemuyamuyane ehebonane amveve'alone hiya hinage mata hive'alo.
32 Wuwuna Yaubada tomowa maudoida ipaihowigita ta awasewa yana pai holanai tamiyamiya. Eeta iya mata yana atemuyamuya i'abiye mahalava maudoida alidai.
33 Yaubada yana wasawasa yo yana nuwatuwu honihoni imwala'i alili ainaena ita nigele teya howahowana Yaubada yana nuwatuwu yo yana paihowa ihanapuidi.
34 Eeta moiha, yana hanapu imwala'i alili,
ainaena nigele howahowada tadi'wai yo ebeha tave'ita ainai teya hava ginauli vehabana.
35 Na nigele howahowana ta ana vagavaga tamwauwi na ebeha alidai iyemaihauyoi.
36 Wuwuna ibom ginauli maudoina adi taupaihowa, yo hinage ibom yana wahiyalaena ginauli maudoina ibom vehabana iginaulidi. Ainaena Yaubada tawalo vetuvehae vateyai. Moiha.

12

Tauda maudoina Yaubada ainai tatalamwei
1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta Yaubada yana atemuyamuya alidai imwala'i alili, ainaena teina

yagu awanoi alimiyai ebeha haugana mayawahimiu ampwaoliyegomiu Yaubada ainai, wuwuna Yaubada nuwanuwana na taumiu maudoina amtalamwedi yana paihowa ve'ave'ahihina ainai. Teina tapwalolo moiha Yaubada mehenai ebe dova ampaihowai.

2 Havena ampaihowauyoigomiu ta mumuga bale'u ammulimulitaei, na Yaubada ainai amtalamyowegomiu, ta yami nuwatuwu ilauyevauvaudi ta ainaena ami oleya ibuidi ta mata howahowana Yaubada yana nuwatuwu hava namwanamwadi, yo yaliyaliyayadi, yo dumwadumwaludi amhanapuidi.

3 Yau Yaubada ainaena atemuyamuya yalobai, eeta ilowoinaegau na ya'aubabada alimiyai na ebe nuwatuwu moiha amvai ta havena amnuwahaehae, na hesi mayami nuwamasele amliveliveuyoigomiu wuwuna yami yemidi ehebo ehebo amlobalobai Yaubada yana aiyauya ainaena.

4 Na tauda ehebo ta'i, na hesi yaudao bagibagilidi na yaudaone maudoidi yadi paihowa vagadi vagadi.

5 Na ita hinage Yeisu Besinana Tauna, na yada paihowa vagadi yo vagadi, na hesi maudoida Besinana ainai taveboda ehebo, na tavehaguhaguyoigita.

6 Eeta ve'i'ila ana mwala'i viha Yaubada imohemohegita neta hinage dova ebeha ada aiyauya vagadi vagadi tayepaihowadi. Ebe ada aiyauya Yaubada yana tauwalo mahalava, mata yada yemidi ana mwala'iyena tawalo mahalavaei. Ta ebe yaiya alimiyena mayana yemidi yo hinage mayana nuwamasele walomahalava vehabana, ana lowoinana moiha ebe bada ipaihowai.

7 Na ebe yada aiyauya neta abihagu, ta'abi hagu ili'ilimani. Na ebe Yada aiyauya ve'ita, tave'ita dova.

8 Na ebe yaiya i'ai'aipate yo ana geluwo hauga maudoina i'abi'abiye wahiyaladi, dova yana paihowa. Na ebe yaiya hauga bagibagilina i'ai'aiyauya awawa, mayana talam ipaihowa dova. Na ebe taumugaiwone paihowa ilowoinanedi, hipaihowa bada. Na hinage ebe yaiya yana atemuyamuyaena ana geluwo ihaguhaguidi, mayana yaliyaya ipaihowa.

Velau amwa'amwaha moiha

9 Amvelau moiha na yababana amta'wata'wataei, na hesi mumuga namwanamwana am'abi avivini.

10 Awa tahina ana velau ainaena amvelauweuyoigomiu yo ve'ahihi ainai amvelauweuyoigomiu.

11 Na havena Yaubada yana paihowa ainai am'abi'abitau'wata, na hesi mayami atetalam ampaihowa.

12 Na amnuwatuwu avivini neta howola abo Yaubada yana
hagu imahalava alidai yo vehabana amyaliyaya, ainaena
yami miya vitai aidiyai am'awa'awanoi Yaubada ainai
mayami alama'i'ita.
13 Na ebe tauyemidiwo hi'abiye ahubali, yami tobwatob-
waena amhaguidi, na amyogaedi yami vadai.
14 Ebe yaiyadiwo hita'wata'wataegomiu havena
amwalowalowedi, na hesi am'awa namwanamwaedi.
15 Na ebe tauyaliyayao am'itadi, baidamiyao amyaliyaya.
Hinage dova ebe taudou am'itadi, baidamiyao amdou,
16 ainaena maudoimiu nuwami ehebo na amiyamiya.
Havena amnuwahaehae na hesi paihowa nuwanuwadobidi
amvaidi. Havena amnuwanuwatuwuyoigomiu na amwalo
ebeha omiu tauhanahanapu.
17 Ebe yaiyadiwo hive'alehaegomiu, havena mumuga
yababana ainaena amyemayemaiha aidiyai, na hesi
amyemaihadi mumugane tomowa maudoidi hi'awa'awa
namwanamwaedine aidiyena.
18 Na hinage amtowoi wahiyala ta mumuga
namwanamwana ainaena miya daumwali vehabana amiya
tomowa maudoidi aidiyai.
19 Na havena tauyababa aidiyai amvaivai maiha yo ebeha
yadi yababao amyemaihadi, wuwuna ginauli teina Yaubada
ibom ana tauloina, vehabana Buki Ve'ahihi ainai bada iwalo
mahalava'o, iwalo, ‘Yayoi tomowa yadi yababa vehabana
yaloina’. Teina dova Taubada yana walo:
20 ‘Na ebe ami alehao hivahali, ai'ai am mohedi
yo ebe gadodi imaguni, bwahi am mohedi,
ta ebe yadi yababao aidiyena hihinimaya i'iwahi.’
21 Ainaena havena yababa ainai amtalatalamwegomiu ta
alimiyai iwahiwahiyala, na omiu hesi amwahiyala gabaei
yami mumuga namwanamwana aidiyena.

13

Tauloinao tave'ahihiyedi

1 Maudoida howahowana ebe yada gabemaniwo
tave'ahihiyedi, wuwuna yadi abatowolowo Yaubada
imohedi. Na ebe yadi abatowolowone nigele Yaubada
ainaena, nigele howahowana na alidai hivetauloina.
2 Ainaena ebe yaiya tauloinao ihinalidi, neta Yaubada yana
paihowa ihinaliya'o, eeta maiha yababana ilobai.
3 Na tauloinaone nigele yadi paihowa ebeha
taunamwanamwao hi'abiye meheuhidi, tauyababa aidiyai.
Ainaena ebe nigele nuwanuwamiu tauloinao ammeheuhedi,

howahowana ammumuga dumwalu, ta ebe tauloinaone hi'awa namwanamwaegomiu.

4 Wuwuna hibom Yaubada yana taupaihowao imwauwidi habi haguigomiu. Na ebe ammumuga yababa, mata ammeheuhi, wuwuna hiya tauloinao ta howahowana hiloinaegomiu. Neta Yaubada yadi abatowolo imohedi'o ta ebeha loina himwauwi tauyababa aidiyai.

5 Eeta howahowana ebe tauloinao am'awa abiyedi ta Yaubada yana modi'ini havena amve'ave'alo yo am'ate'atehawawali.

6 Hinage howahowana yada takesi tamohedi, wuwuna hiya Yaubada ivesinuwanedi teina paihowane vehabana.

7 Ami vagavaga tomowa aidiyai imiyamiya amvedumwaludi. Ebe ami vagavaga takesi ainaena amvedumwalu. Ebe ami vagavaga tomowa aidiyai ainaena amvedumwaludi. Eeta yami ve'ahihi maudoidi am'abiye mahalava yo tomowa maudoidi amve'ahihiyedi.

Velau

8 Ami vagavagao amyemaiha ve'ovidi, ta ebe vagavaga ehebo ta'i neta velau vehabana amnuwanuwatuwu wuwuna velau nigele howahowana amyemaihadi, ainaena ebe ada geluwo tavelauwedi, loina maudoidi bada tapaihowaidi'o,

9 Loina dova havena pwanoli, yo havena yemwalowoi, yo havena aivavali, yo havena tomowa yadi tobwatobwa amnuwanuwaleleyedi, yo hinage loinao tupwadi himiyamiya, na hesi loinaone adi uini teina dova iwalo, ‘Am geluwo uvelauwedi dova owa amvelau’.

10 Ta ebe loina teina umulitaei, Mosese yana loinao maudoidi bada u'awa abiyedi'o, wuwuna ebe yaiya velau atenai imiyamiya, mata nigele ana geluwo iya'abi'abiye yababadi.

11 Eeta teina ta'i howahowana na dova ampaihowa, wuwuna hauga muhamuhana na i'ovi. Yeisu bada amyemidiyena'o, ainaena havena am'eno'eno, na hesi amhilahilawa, wuwuna hauga muhamuhana ainai na ada Taulivahi imahalavama.

12 Boniyai nige bweda na i'ovi ta masele muhamuhana na imahalava. Ainaena na guguyou mumugadi ta paipaihowaidi talaumwauwidi na masele aleha ginaulidi tali'wadi

13 Eeta ta'ita avivinigita ta dova tomowa masele ana taumiya. Na havena tapwanopwanoli, na havena tanuma yauyaule, na havena meheganawali, na havena aleha, na havena wahei, na havena alomagigili.

14 Na hesi Bada Yeisu Besinana tali'wa na havena bale'u mumugana vehabana tanuwanuwatuwu na tamulimulitaedi.

14

Havena tomowa ta'ulu'ulumiyaedi

1 Tupwana tomowa yadi yemidi tapitapiyadi, nigele wahi-
wahiyaladi, ainaena howahowana tatalam na baidadao
taveboda ehebo, na havena ta'awa yagayagala.
2 Tupwadi tomowa hiwalo, ‘Ai'ai maudoina howahowana
ta'aidi’, na tupwadi yadi yemidi tapitapiyana hiwalo, ‘Lagu-
lagu bunumadi havena ta'ai'aidi’.
3 Howahowana na hibom lagulagu bunumadi adi tau'ai
havena adi geluwo hi'ulu'ulumiyaedi, dova hiya bunuma
ana tauve'ahihi havena hinage adi geluwo hiya bunuma
adi tau'ai hi'ulu'ulumiyaedi, wuwuna Yaubada bada ivesin-
uwaedi'o ebeha natunao,
4 Omiu vedova ta Yaubada yana taupaihowao am-
loiloinaedi. Wuwuna Yaubada ibom yana taupaihowao ebe
i'awa namwanamwaedi bo i'awa yabayababaeidi na ibom
mata i'abiye wahiyaladi.
5 Tupwadi tomowa hinage dova yadi nuwatuwu, ebeha
tupwadi ahubena, ahubena mwala'idi, na hesi tupwadi
adi geluwo yadi nuwatuwu ebeha ahubena maudoina
ehe'ehebonane bada. Ebe ginauli teina dova talobaidi,
howahowana na ehebo ehebo tabom, ebe hava tahanapui
neta inamwanamwa tamulitaei.
6 Wuwuna ebe yaiya ahubena teya inuwatuwuidi ebeha
ahubena mwala'idi, neta ibom yana nuwatuwu ebeha tenem
ainaena Bada ive'ahihiyei. Hinage dova ebe yaiya ai'ai
maudoina i'ai'aidi, neta ibom yana nuwatuwu ebe ainaena
Bada ive'ahihiyei, eeta ai'aidine vehabadi i'awa yauwedo
Yaubada ainai. Hinage dova ebe yaiya tupwadi ai'ai aidiyena
ive'ahihi, ibom hinage yana nuwatuwu ta ainaena Bada
ive'ahihiyei mayana velau na i'awa yauwedo Yaubada ainai.
7 Na moiha, nigele tabom tayaloiloinauyowegita bwagana
mayawahida bo tamwalowoi.
8 Ebe tayawayawahai, neta yada Bada vehabana tay-
awayawahaine. Na ebe tamwalowoi, neta yada Bada ve-
habana tamwalomwalowoine. Ainaena yada Bada ibom
yawahida maudoina yo yada mwalowoi adi tauloina.
9 Teina ainaena Besinana imwalowoi na itowolouyo, eeta
taumwalowoi yo ita mayawahida maudoida alidai iloina.
10 Eeta amnuwatuwu avivini na havena ami geluwo
am'ulu'ulumiyaedi na am'awa'awa yababaedi, wuwuna
howola mata maudoida Yaubada mehenai tatowolo na ibom
iloinaegita,
11 dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava ainai Yaubada
iwalo:
‘Moiha, yau miyamiya vateyaigu,

eeta tomowa maudoidi meheguwai hipwagogo,
na alinadi mwala'inaena hiwalo vetuvehaegau na hiwalo, Yau Bada'.
12 Mata ita ehebo ehebo tabom yada mumuga tawalo mahalavaedi Yaubada ainai.

Havena ada geluwo ta'abi'abiye tapiyadi

13 Ainaena tahida havena ta'awa'awa yababaedi, na hesi tabom yada paihowa yo yada mumuga ta'ita avivinidi, ta ebe havena teya ada gelu ta'abi'abiye be'u yana ve'ahihi aidiyena.

14 Na moiha, yada Bada Yeisu bada i'abiye nuwamaselegau'o ta yahanapuiya'o ebeha nigele teya ai'ai laulaugagayona iyamiyamiya, na hesi ebe teya tomowa inuwatuwui tupwadi ai'ai laulaugagayodi, laugagayodine ibom bada vehabana ainaena ibi'ibi'i.

15 Na ebe tupwadi tahidao hinuwanuwatuwu ebeha bunuma ginauli laulaugagayodi, na ebe bunuma u'ai'ai mata tomowadine ta'abiye nuwayababadi ta bada velau amwahana tagabaena'o. Na hesi unuwatuwu avivini neta tomowadine vehabadi Besinana imwalowoi, ainaena havena ginauli ve'ave'ahihinane mehediyai u'ai'ai mata dova u'abiye tapiyadi.

16 Na ai'ainane alimwai ebeha namwanamwana, na hesi vali tomowa aidiyai nigele, ta ebe hi'itago na u'ai mata hi'awa yabayababaego.

17 Na hesi amnuwatuwu avivini ebeha Yaubada yana Abaloina nigele ai'ai yo bwahi vehabadi, na hesi mumuga dumwadumwaluna yo nuwadaumwali yo yaliyaya, Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, vehabadi.

18 Ta ebe mumugane teina aidiyena Besinana yana paihowa tapaihowai, mata Yaubada vehabada iyaliyaya, na hinage tomowa hi'awa namwanamwaegita.

19 Eeta yada abamasi nuwadaumwali, ta ebe ehebo ehebo ta'abiye wahiyalauyoigita.

20 Na hesi havena ai'ai aidiyena Yaubada yana paihowa am'abi'abiye yababa, wuwuna ai'ai maudoina namwanamwadi, na ebe tupwadi ai'ai aidiyena ada geluwo ta'abiye be'udi, ai'ainane havena hinage ta'ai'aidi.

21 Ainaena teina ta'i howahowana ginaulidine vehabadi ada geluwone hive'ave'ahihine, bunuma yo waini, havena ta'abi'abitowoidi, mata dova ta ta'abiye be'udi.

22 Yam yemidi ana miyamiya teina mumugane ainaena nigele tomowa hiyahanahanapui na owa Yaubada ubom alimwai. Hiya nigele adi lautowoi yababana hauganane

na ginauli teya hipaihowai na hi'awa dumwaluwei hiya tauyaliyaya.
23 Na hinage ebe mayada nuwabwaubwau ai'aidine ta'aidi, neta bada talauhapuli'o Yaubada mehenai, wuwuna nigele tayayemidi. Na bada tahanapuiya'o ebeha hava tapaihowaiya'o, na nigele mayada yemidi, neta lauhapuli.

15

Hiya yadi yemidi tapitapiyana tahaguidi

1 Yaiyadiwo ita yada yemidi wahiwahiyalana, ilowoinanegita na ada geluwo hiya yadi yemidi tapitapiyana tahaguidi, na havena tabom vehabada tanuwanuwatuwu.
2 Ainaena ehebo ehebo howahowana ada geluwo tahaguidi ta ebe yadi yemidi imwala'i.
3 Wuwuna Besinana hinage dova nigele ibom vehabana iyanuwanuwatuwu, na hesi dova Yaubada yana Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o, iwalo, ‘Yaiyaidiwo hi'awa'awa yababaego, yadi awayababane aliguwai hi'ataidi’.
4 Na hinage ve'ita bagibagilidi Buki Ve'ahihi ainai imiyamiya Yaubada yana ve'itawone vehabada. Na mayada alama'i'ita taha'waha'wa na Buki Ve'ahihi yana haguwena mata nuwatuwuhae tavai.
5 Ainaena tanuwatuwu avivini ebeha Yaubada ibom alama'i'ita yo abiye wahiyala wuwuna, eeta ibom howahowana na i'abiye wahiyalagita nuwatuwu ehebo ainaena, dova Besinana Yeisu yana nuwatuwu,
6 ta ebe maudoida nuwatuwu ehebo ainaena Yaubada tano'owei, iya yada Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada.

Wasana namwanamwana teina omiu nigele Yudeya alimiyai

7 Ainaena ami geluwo ehebo ehebo amyaliyayaidi yami awa'au'augelu aidiyena, dova Yeisu Besinana ita i'awa au'augeluwegita, ta yami awa'au'augelu namwanamwana ainaena Yaubada ana no'o imwala'i.
8 Na yawalo auligomiu ebeha Besinana hinage Yudeya aidiyai ivetau paihowa, ta Yaubada yana waloyemidi babada mugamugaidi aidiyai ana moiha imahalava,
9 na hinage hibom nigele Yudeya tupwa maudoina aidiyai himiyamiya, Yaubada hino'owei yana atemuyamuya aidiyai vehabadi. Wuwuna ehebo lele Buki Ve'ahihi ainai iwalo:
‘Teina ainaena nigele Yudeya baidaguwao awalo vetuvehaego,
na hinage yeham vehabana mayama walo vetuvehae awaliwali alimwai’.

10 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya, Yaubada yana tomowao baidamiyao
amyaliyaya’.
11 Na hinage iwalo:
‘Omiu nigele Yudeya Bada amno'owei,
na hinage tomowa maudoimiu amno'owei’.
12 Hinage dova Aisaya yana Buki ainai iwalo:
‘Yesi yana huhu ainaena ehebo towaho ilaoma
na tupwa maudoidi aidiyai ivetoloina,
na nigele Yudeya hinuwatuwuhae ainai’.
13 Yaubada iya nuwatuwuhae wuwuna na iya yami yemidiyena yaliyaya mwala'ina yo nuwadaumwali maudoina mata imohegomiu ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana ala'alawowoliyena yami nuwatuwuhaene mata imwala'i alili.

Paulo yana loguguya vehabana

14 Tahiguwao, bada yahanapuigomiu'o moiha ebeha omiu tomowa namwanamwamiu na hanahanapumiu, ainaena howahowana ami geluwo aidiyai amwaha namwanamwana amve'ita.
15 Na mayagu atepatu yami leta teina yaleleyawa ta tupwadi ginauli amnuwatuwu avivinidi, wuwuna yagu paihowa teina Yaubada imohegau,
16 neta Yeisu Besinana vehabana yawalo mahalava omiu nigele Yudeya alimiyai. Yagu paihowa teina ainai dova pwaoli yapaipaihowai ta ebe Yeisu wasana ambenalei, na mulitai yamohegomiu Yaubada ainai, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi bada i'abiye maselegomiu'o ta Yaubada vehabamiu iyaliyaya mwala'ina.
17 Eena moiha, mayagu yaliyaya Yaubada yana paihowa vehabana yapaipaihowa, wuwuna Yeisu Besinana baidagu apaipaihowa.
18 Eeta hava Besinana ipaihowai ta omiu nigele Yudeya Yaubada am'awa abiyei ta mata mayagu atepatu ibom yawalowei. Teina yagu walo yo yagu paihowa ipaihowai aidiyena.
19 Na hinage yagu paihowao ve'ive'iladi yo wahiwahiyaladi yo abanuwapwanopwano ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena Besinana wasana maudoina yaguguya ta'i'iliyei Yelusalemaena ana higa yalaoma Ililikom.
20 Na wasa namwanamwana nuwanuwagu tupwa vauvaudi hiya aidiyai yaguguya mugai, hibom tupwadine nigele Besinana wasana hiyabenalei, wuwuna nigele

nuwanuwagu na vali tauguguyao yadi paihowa yayemutulaidi.

21 Wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo mahalava'o iwalo:
‘Yaiyadiwo hiya Besinana wasana nigele hiyabenalei,
mata howola abo hibenalei, na hinuwamasele’.

Paulo nuwanuwana Loma itaubo'eyedi

22-23 Teina wuwuna ta nigele yaya'itagomiune. Na hesi moiha, bolimai bagibagilina aidiyai nuwanuwagu na ya'itagomiu, na nigele howahowagu. Na tupwaone teina aidiyai yagu paihowa bada yave'ovidi'o.

24 Ainaena teina hauga ya'ita mugaiyegomiu, na tupwana omiu baidaguwao tayaliyaya, na amhaguigau ta yalau Sipeni.

25 Na hesi mulitai abo yalaowa alimiyai, nuwanuwagu yalau mugai Yelusalem na Yaubada yana bodao adi hagu yamohedi.

26 Wuwuna Masidoniya yo Gilisi nuwanuwadi ebe yadi velau yamohedi Yaubada yana bodao wewelohedi Yelusalem ainai.

27 Tenem velaune hiya adi yaliyaya na hesi ana dumwalu wuwuna adi vagavaga hiya Yudeyaone aidiyai mwalona. Yudeyaone wasa namwanamwana hilawei aidiyai ta Besinana Yeisu hilobai eeta adi lowoinana ta teina hauga yadi vehaguhagu hinage mane habuluna hivetamalei ta yalawei Yelusalem.

28 Ainaena teinai yagu paihowane yave'ovi, neta velaune teina Yelusalem yamohedi, na mulitai yalaowa alimiyai na ya'itagomiu, na alimiyena yageluyo ta yalau Sipeni.

29 Na yahanapuiya'o mata yagu taubo'ene inamwanamwa, wuwuna Besinana yana awanamwanamwa mwala'ina aliguwai imiyamiya, ainaena tayaliyaya toyawa.

30 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yehanaena na Alu'aluwa Ve'ahihi yana velauwena, alimiyai ya'awanoi mwala'ina ebe omiu na yau Yaubada ainai ta'awanoi vehabagu,

31 neta Yudeya tupwadi Yeisu nigele hiyayemidiyei, ta ebe havena hipaipaigau, yo hinage Yaubada yana bodao Yelusalem ainai vehabadi, na ebe velau teina yalalawedi vehabadi hiyaliyaya.

32 Eeta Yaubada yana nuwatuwu teina dova, mata mayagu yaliyaya yalaowa alimiyai, ta netai alimiyai ya'aiyawasi.

33 Yaubada baidamiu, ibom nuwadaumwali wuwuna. Moiha.

16

Paulo yana awayauwedo

1 Nuwamiyai yamwauwi nuhudane Pibi vehabana, iya
dalava Kenikiliya ainai Yaubada yana boda ihaguhaguidi,
2 na hauganane ilaowa alimiyai, nuwanuwagu na yami
vadai amyogaei, Bada yehanaena, wuwuna amwa'amwaha
teina dova Yaubada yana tomowa ilowoinanedi, eeta Pibi
amhagui ebe tupwadi ginauli aidiyena i'ubwa, wuwuna
ibom hinage dova Yaubada yana boda bagibagilidi ive-
lauwedi'o, na hinage yau dova ihaguigau.
3 Na hinage yagu awayauwedo Pilisila yo Akwila aidiyai
amwalowei, hiya mwalona baidaguwao Besinana Yeisu ve-
habana avetau paihowa.
4 Na hinage yawahidi hitalamwedi vehabagu hauga abasi-
lahe aidiyai. Ainaena vehabadi ya'awa yauwedo, na nigele
ebeha yabom yagu awayauwedo, na hinage Yaubada yana
bodao hibom himiyamiya nigele Yudeya aidiyena.
5 Na hinage yagu awayauwedo amwalo mahalavaei hiya
Yaubada yana bodao himiya gogoi Pilisila yo Akwila yadi
vada ainai.

Na yagu awayauwedo amwalo mahalavaei augelu Epen-
itosi ainai, iya Yeisu Besinana ana tauyemidi mugai Esiya
yana abaloinao aidiyena.
6 Na hinage yagu awayauwedo Meli ainai, iya ipaipaihowa
mwala'ina vehabamiu.
7 Ya'awa yauwedo hinage augeluwo Anidalonikosi yo
Yuniyasi aidiyai, hiya Yudeya mwalona baidaguwao vada
paipaiyai amiyamiya, hitau bwaune ma'adi ve'ahihi Yeisu
ana tauyewasao aidiyena, wuwuna hiya Besinana ana
tauyemidiwo mugamugaidi, na mulitai yau.
8 Na hinage yagu awayauwedo augelu moiha Ampiliyasi
ainai, iya Bada ana tauyemidi ehebo.
9 Na hinage yagu awayauwedo Ebanosi ainai, iya
baidada Besinana vehabana tapaipaihowa, hinage yagu
awayauwedo augelu Sitakisi ainai.
10 Na hinage yagu awayauwedo Apelisi ainai, iya Besinana
ana tauyemidi moiha.

Na Alisitobulosi mayana bodao yagu awayauwedo hinage
aidiyai,
11 yo hinage Helodiyoni iya Yudeya towahona, na hinage
Bada yana bodao hiya Nasisosi yana vadai himiyamiya.
12 Yagu awayauwedo hinage Bada yana taupaihowao hiya
waiwaihiudiyao Tilipena yo Tiliposa aidiyai.

Na hinage augelu Pesisi ainai, ibom Bada vehabana
ipaipaihowa mwala'ina.

13 Na yagu awayauwedo hinage Luposi ainai, iya Bada
ivesinuwai, yo hinanane hinage ainai, iya ivelauwegau dova
yau natuna moiha.
14 Yagu awayauwedo hinage Asinikilito yo Pilegoni yo
Hemisi yo Patalobasi yo Hemasi, yo Yaubada yana bodaone
baidadiyao aidiyai.
15 Yagu awayauwedo Pilologosi yo Yuliya aidiyai, na hi-
nage towahone Neliyosi manuhuna aidiyai, yo Olimipasi, yo
Yaubada yana tomowao bodaone baidanao aidiyai.
16 Ainaena ehebo ehebo ami geluwo awa'au'augelu moiha
ainaena amvelauwedi.
Na hinage Besinana yana bodao maudoidi tupwa mau-
doina aidiyena, yadi velau omiu Yaubada yana bodao Loma
ainai alimiyai.

Paulo yana venuwamwau yana aba'ovi

17 Tahiguwao, teina yagu awanoi mwala'ina alimiyai
ebeha am'ita avivinigomiu hiya tauwahei aidiyena, wuwuna
ve'itanane mwalona amvaiya'o hiya nigele nuwadi, ainaena
hi'awa'awa yababaei, na hinage tomowa yadi yemidi
hi'abi'abiye tapiyaedi eeta amdena gabaedi.
18 Ebe yaiyadiwo yadi paihowa tenem dova, hiya nigele
yada Bada Besinana vehabana hiyapaihowa, na hesi
hiya yadi aiduma hipaipaihowaidine, wuwuna yadi walo
am'amnadi aidiyena tomowa hiya nigele wahiwahiyaladi
hi'oya'oyamaedi, na hiniuniuli wuyowedi.
19 Na omiu bada tomowa hihanapuigomiu'o maudoimiu
ebeha wasa namwanamwana ana taumulitao, ainaena ve-
habamiu yayaliyaya mwala'ina. Na hinage nuwanuwagu na
mumuga namwanamwana maudoina amhanapui moiha, na
mumuga yababana amta'wata'wataedi.
20 Walo moiha, Yaubada ibom nuwadaumwali wuwuna,
na aemiu vahalinai mata Tomodulele igoha mutumutu.
Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.
21 Timoti baidagu apaipaihowa na yana velau ilalaowa
alimiyai, dova hinage tupwadi ama geluwo Yudeya aidiyena,
Lusiyasi yo Yesoni yo Sosipateli.
22 Yau Tetiyasi leta teina yalele Paulo vehabana, yagu
awayauwedo alimiyai Bada yehanaena.
23 Na hinage towahone yana vadai amiyamiya, Yehana
Gayosi, yana velau alimiyai, vada teina Yaubada yana boda
yadi abamiya dalavai.
Na hinage Elasitosi, ibom dalava teina mwala'ina ana
mane ana tau'ita avivini, na tahidane Kwatasi, hitau bwau
yadi velau alimiyai. [

24 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.]
25 Ainaena teina hauga Yaubada tano'owei, wuwuna ibom howahowana na i'abiye wahiyalagomiu, yau yagu guguya ainaena, neta Yeisu Besinana wasana. Na hinage mwalona bolimai daodaodi aidiyai wasa teina dawadawanina na teina hauga i'abiye mahalavaya'o.
26 na hesi teina hauga bada i'abiye mahalavaya'o alidai tauwalo mahalavao yadi leleowa aidiyena, na hinage Yaubada Miyamiya vateyaina iloina na ebeha dalava maudoina tomowadiyao wasa teina hihanapui ta ebe hiyemidi na hi'awa abiyei.
27 Yaubada ibom tauhanapu moiha, ainaena howahowana Yeisu Besinana yehanaena tano'owei, hauga maudoina. Moiha.

1 KOLINITA

Awayauwedo

1-2 Yau Paulo na Yaubada ivesinuwaigau na ebeha Yeisu
Besinana yana tauyewasa. Omiu Kolinita tauyemidiwo yami
leta teina tahida Sodeni ihaguigau na yaleleyawa. Wuwuna
omiu bada Yeisu Besinana i'abiye maselegomiu'o na yana
boda vesivesinuwadi aidiyai amluwuma na ammiyamiya,
hiya Yeisu Besinana yehanaena baidamiyao am'awa'awanoi.
Hiya tupwa maudoina aidiyena baidadao yada Bada Yeisu
Besinana ehebo a'ava.
3 Ta yada Bada Yeisu Besinana yo tamada Yaubada yadi ate
muyamuya yo yadi nuwadaumwali imiya vahaligomiu.
4-5 Moiha ta'i, Yaubada ive'i'ilaegomiu na ginauli bag-
ibagilidi namwanamwadi imohegomiu, dova yami walo
namwanamwadi yo yami nuwamasele namwanamwadi
Yeisu Besinana ainaena. Eeta hauga maudoina vehabamiu
ya'awa yauwedo Yaubada ainai.
6 Na hinage ya'awa yauwedo wuwuna Besinana am'awa
moihaei na wasana amyemidiyei.
7 Na hinage Yaubada yana aiyauya namwanamwadi mau-
doidi alimiyai himiyamiya, hauga teina am ha'waha'wa yada
Bada Yeisu Besinana yana mahalavauyoma vehabana.
8 Na iya i'abi'abiye wahiyalagomiu, na nigele teya yami
pwanoli ana higa ahubenanane iwuyoma.
9 Yaubada ma'ana yemidi mwala'ina, eeta iyogaegomiu na
ebeha natuna Yeisu Besinana yada Bada, baidamiu am'awa
au'augelu.

Havena wahei

10 Tahiguwao, teina yagu guguya alimiyai yada Bada
Yeisu Besinana yehanaena na yami nuwatuwu ehebo yo
yami aubabada ehebo, na havena am'awa'awa pa'ipa'i'i yo
amwahewaheigomiu.
11 Wuwuna tupwadi Kalowi yana bodao bada hiwalo'o
aliguwai yami awapa'ipa'i'i vehabana.
12 Eeta tupwamiu amwalo, ‘Ai Paulo yana boda’, na
tupwamiu amwalo, ‘Ai Apolosa yana boda’ na tupwamiu
amwalo, ‘Ai Pita yana boda’, na tupwamiu amwalo, ‘Ai
Besinana yana boda’.
13 Vedova Besinana ibagibagili, bo? Nigele. Yau Paulo
vehabamiu yamwalowoi aiwa lagaga ewanai, bo? Nigele.
Na yehaguwena hi'abiye bapitaisogomiu, bo? Nigele.

14 Ya'awa yauwedo Yaubada ainai, wuwuna nigele boda
mwala'ina yaya'abiye bapitaisogomiu. Na hesi Kilisiposi yo
Gayosi, hibom.
15 Ainaena havena amnuwanuwatuwu na amwalo, ‘Ai
Paulo yana boda, wuwuna Paulo i'abiye bapitaisogai’.
16 (Moiha ta'i, hiya hinage Sitepana yana huhu ya'abiye
bapitaisodine. Neta bada adi bagibagiline.)
17 Wuwuna yagu paihowa Besinana imohegau neta wasa
namwanamwana ana guguya vehabana, na nigele abiye
bapitaiso. Na hinage guguyanane nigele yagu hanapuwena,
mata dova ta Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana
ainai wasana ya'abiye tapiya.

Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai

18 Yeisu yana mwalowoi aiwa lagalagana wasana tup-
wadi tomowa hiya alu'aluwadi mwalomwalowoidi hi'awa
oya'oyamaei, na hesi ita tayemidiyeiwa ebeha Yaubada yana
wahiyala wasanane ainai imiyamiya, na ainaena ilivahita.
19 Teina vehabana na Yaubada Buki Ve'ahihi ainai iwalo
mahalavaei iwalo:
“Hiya tauhanapuwo yo taunuwamaselewo yadi
nuwanuwatuwu yata'wata'wataedi na yalau-
dawanidi”.
20 Eena vedova hiya tauhanapuwone? Yo nuwana
tauve'itaone? Yo tauguguyaone teina hauga bale'uwai
himiyamiya? Moiha ta'i, Yaubada yadi hanapuwone i'awa
ginauli awa'awawaidi.
21 Wuwuna hanapu bale'u nigele howahowana ainaena
Yaubada tahanapui. Na hesi Yaubada yana nuwatuwu na
yana wasa namwanamwana, ana walomahalava ainaena
ita ana tauyemidiwo ilivahigita. Wasanane taumiya bale'u
hi'awa ginauli yabayababaei.
22 Hiya Yudeya nuwanuwadi ve'ive'ilala hi'ita, na hiya
Gilisi hanapu hibehabehaei.
23 Na ita hesi wasanane taguguyaei, Besinana
yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai, na Yudeya
hita'wata'wataei, na Gilisiwone wasane hi'awa ginauli
awa'awawaei.
24 Na hesi ita Yaubada ana tauyemidiwo ivesinuwanegita,
boda Yudeya yo vali boda aidiyena, na Besinana ainaena
Yaubada yana wahiyala na yana hanapu imohegita.
25 Wuwuna hava Yaubada yana paihowa belubeluna yo
habuluna, tomowa ita yada wahiyala mwala'ina iwahiyala
gabaedi.
26 Na tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada
ivesinuwaigita, na tabagibagili alili nigele bale'u ana

tauhanapuwo nuwana ana tauwahiyalao nuwana ana babadao.
27 Na hesi buwabuwada ivesinuwaigita, ta tauhanahanapuwowa ta abiye hinimayadi, na bale'uwai tatapitapiyawa Yaubada ivesinuwaigita ta tawahiyala'o ta'abiye yauyauledi.
28 Na hinage bale'u elauhanai Yaubada yana paihowao hi'awa ginauli awa'awawaedi, na hesi Yaubada yana paihowa aidiyena yadi ginauli maudoina i'oipeiyedi.
29 Eeta nigele teya tomowa howahowana na iwalo hae Yaubada mehenai.
30 Wuwuna Yaubada iya yana paihowaena Yeisu Besinana baidada tave'ehebo, ainaena Yaubada yana hanapu Yeisu imwaugeyo'awahei alidai, ta Yeisu iya tauna ipwaoliyowei vehabada, na ainaena i'abiye vauvaugita, na i'abiye dumwalugita.
31 Buki ve'ahihi yana walomahalava ginauli teina vehabana iwalo, ‘Ebe yaiya nuwanuwana na ino'o, yada Bada ibom ino'owei’.

2

Paulo yana guguya

1 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini hauganane mwalona Yaubada wasana yavaiyama na yawalowei alimiyai, nigele ebeha yau tauhanapu mwala'ina.
2 Na hesi nuwanuwagu na Besinana iya vehabana yaguguya alimiyai, iya hi'oiye mwalowoi aiwa lagalagana ainai.
3 Eena yagu mahalava alimiyai dova tautapitapiya, na mayagu batutuli yo mayagu atehawawali.
4 Na hinage yagu guguya alimiyai nigele walo wahiwahiyalana yo nuwamasele aidiyena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena.
5 Ainaena yagu guguya ambenalena'o na amyemidiyei ebeha nigele tomowa yadi nuwamasele ainaena, na hesi Yaubada yana wahiyalaena.

Nuwamasele moiha

6 Nuwamasele moiha Yaubada ainaena yawalowalo mahalava omiu yami nuwatuwu hunadi alimiyai, na hesi bale'u teina ana taunuwamaselewo yo tauloinao yadi nuwamasele mata sawasawalidi.
7 Na nuwamasele Yaubada ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga bada i'abiye mahalavaya'o. Wuwuna mulitai na bale'u iyemasele, mugai nuwanuwana na ada awanamwanamwa imohegita.

8 Na bale'u teina ana tauloinao nuwamasele nigele hiya-
hanapui, na bada ebe hihanapu mugaiyei, nigele howa-
howana yada Bada galewaena hi'oiye mwalowoi aiwa la-
galagana ainai.
9 Teina vehabana na Yaubada yana Buki Ve'ahihi iwalo
mahalava iwalo:
“Nigele teya tomowa iya'ita bo iyabenalei,
yo nigele teya iyanuwatuwui mata imahalava,
neta bada Yaubada i'abinonovaidi'o yaiyadiwo hivevelauweine”.
10 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena Yaubada nuwamasele
bada i'abiye mahalavaya'o alidai.
Wuwuna Yaubada Alu'aluwana ginauli maudoidi ihana-
puidi, eena Yaubada yana nuwatuwu dawadawanina hinage
ihanahanapuidi.
11 Ta amnuwatuwu avivini ita tomowa, wuwuna ebe
yaiya towaho mayana nuwatuwudawani, towahonane
iya alu'aluwana ihanahanapui dova hinage Yaubada
Alu'aluwana ibom yana nuwatuwu ihanahanapui.
12 Yaubada Alu'aluwana nigele taumiya bale'u alu'aluwadi
dova, na hesi Yaubada Alu'aluwana imohegita, ainaena
tanuwamasele yana velauwone alidai vehabadi.
13 Ainaena yada walo nuwana yada ve'ita, nigele tau-
miya bale'u yadi nuwamasele ainaena, na hesi Yaubada
Alu'aluwanaena. Eeta ebe yaiyadiwo Alu'aluwanane aidiyai
imiyamiya, howahowana walonane hihanapui.
14 Na ebe nigele, nigele howahowana hihanapui,
wuwuna aidiyai ebeha ginauli yauyauledi ta'i. Eena nigele
howahowadi ginaulidine hihanapuidi, wuwuna Yaubada
Alu'aluwana nigele howahowana i'abiye maseledi.
15 Ita hesi ginauli maudoidi tave'aha ili'ilimanidi Yaubada
Alu'aluwanaena ta nigele teya yaiya ebeha iyalauvetalae-
gita.
16 Dova Yaubada yana Buki iwawaloweiwa iwalo:
‘Moiha ta'i, nigele ehebo yaiya Yaubada yana nuwatuwu
iyahanapui yo eheha ive'itaei’.
Na ita hesi Besinana yana nuwatuwu ainaena
tanuwanuwatuwu.

3

Yaubada yana taupaihowao

1 Tahiguwao, nigele howahowana na nuwamasele moiha
yawalo mahalavaei alimiyai, wuwuna alu'aluwamiu
nigele hiyahuna, na yami nuwanuwatuwu howola bale'u
yana nuwanuwatuwu dova. Wuwuna omiu amvetuwuni
Besinana ana yemidi ainai, dova hedaheda habuludi.

2 Ainaena nigele howahowana na ai'ai yamohegomiu, na
hesi huhu a'ava ainaena yave'aigomiu, wuwuna mwalona
ainaena ta ana higa wau nigele howahowamiu ai'ai am'ai.
3 Moiha, yami mumuga howola taumiya bale'u dova,
wuwuna howola am'awa'awa pa'ipa'i'i yo am'alo'alo magig-
ili.
4 Na tupwamiu amwalo, ‘Ai Paulo yana boda’. Na tup-
wamiu hinage amwalo, ‘Ai Apolosa yana boda’. Yami walone
dova taumiya bale'u yadi walo, bo?

5 Vedova ta yau na Apolosa vehabamai am'awa
pa'ipa'i'ine? Ai taupaihowa yada Bada vehabana. Yama
paihowa bada ivaiyama vagana yo vagana apaipaihowaidi,
na ainaena omiu Besinana amyemidiyei.
6 Yau yagu paihowa tau'uma bada, na Apolosa
tau'ita avivini, na Yaubada iya yana wahiyalaena ai'ai
imwalamwala'i.
7 Ainaena Yaubada iya tawalo vetuvehaeyei, na ai mata
nigele. Wuwuna ai a'umai yo a'ita avivini na Yaubada
ainona tau'abiye mwali'ina.
8 Tau'uma na tau'ita avivini howahowamai mata ama
maiha alobai yama aipate wahiwahiyala ana mwala'i neta
dova.
9 Teina hauga Yaubada baidamai yana tanovi apaipai-
howai, na yana tanovine neta omiu tomowa. Na hinage
omiu Yaubada yana vada.

10 Wuwuna Yaubada i'atemuyamuyaegau, na ivesin-
uwaigau ebeha yana tau'abi vada, ainaena logidi yamwauwi
ili'ilimanidi na ebe tupwadi hinage taupaihowao logi-
dine aidiyena hilau'abi na hi'ita aviviniuyoidi ta hilau'abi
ili'ilimani.
11 Yada logidi wahiwahiyalana imiyamiya, iya Yeisu
Besinana, ainaena nigele howahowana na vali logidi tave-
towolo.
12 Na hesi logidinane ewanai yada ginaginauli
tamwauwidi. Tupwana tomowa yadi ginaginauli
namwanamwadi hivaidima, dova hi'ahi'a yo ulabwa
yo pauli, na tupwadi yadi ginaginauli tapitapiyadi
hivaidimane, dova keipoke yo mala'wa yo mulumulu.
13 Ainaena howola lauvetala ana ahubena ainai, yada
Bada ehebo ehebo yada paihowao i'itadi na itowoidi, hi-
wahiyala bo hitapiya.
14 Ebe yaiyadiwo logidine ewanai hivada'abi ili'ilimani
mata maiha hivai.
15 Na hiya tauvada'abi yababadi mata yadi vada igo-
hayasawalidi, na tomowadine mata hagu hive'alo na yadi
tobwatobwa mata nigele teya iyamiyamiya.

16 Ainaena amnuwatuwu avivini ebeha ita Yaubada
yana vada haehaena, wuwuna Yaubada Alu'aluwana alidai
imiyamiya.
17 Ebe yaiyadiwo Yaubada yana vada hi'abiye yababa,
hinage Yaubada i'abiye yababadi, wuwuna yana vada mase-
maselena hiya hiveyababa, na yana vadane neta ita.
18 Havena yaiya owa ubom u'oya'oyamaego ebeha
owa ehebo tauhanapu, wuwuna ebe bale'u teina ana
hanapu a'ava uhanapui, ilowoinanego na hanapunane
uta'wata'wataei, na nuwamasele moiha Yaubada ainaena
uvai.
19 Wuwuna hanapu teina bale'u ainaena dova hanapu
buwabuwana Yaubada mehenai. Na Buki Ve'ahihi ainai
yana walomahalava teina dova iwalo:
"Yaubada tauhanapuwo i'onadi'o na hisilahe'o hibom yadi
hipwahipwaena".
20 Na hinage iwalo:
"Bada tauhanapuwone ihanapuidi'o neta hinuwanuwatuwu
pwano".
21 Na havena amwalowalo gagasa yami taumugaiwone
bale'uwai vehabana, wuwuna Besinana ginauli maudoidi
bada imohegomiu'o.
22 Dova yau yo Apolosa na Pita imwauwigai, ami tauhaguwo,
na bale'u maudoina imohegomiu, na hinage yawahimiu yo
yami mwalowoi, na hinage ginauli maudoina hauga teina
ainai yo hauga hilalaoma aidiyai imohegomiu.
23 Wuwuna omiu Besinana yana tomowao, na Besinananane
Yaubada ainaena.

4

Besinana ana tauyewasao

1 Ai Besinana yana taupaihowao, wuwuna wasanane
Yaubada ainaena mwalona dawadawanina, na teina hauga
awalowalo mahalava alimiyai.
2 Yama paihowane ainaena ilowoinanei na apaihowa
ili'ilimani.
3 Yagu paihowa teina vehabana, mata amlauvetalaegau
bo tomowa tupwadi hilauvetalaegau neta nigele ginauli
mwala'ina wuwuna nigele yayalauvetalauyowegau.
4 Na hinage yau yagu nuwatuwu ebeha yagu pai-
howa namwanamwana, na hesi nigele yayahanapui moiha,
namwanamwana bo yababana. Yaubada ibom ihanapuiya'o
ta abo imwauve'aha.
5 Ainaena teina haugane havena teya yaiya ana gelu
ainai i'ainimavelele. Hesi Bada yana laoma vehabana
amha'waha'wa, wuwuna yana hauga laoma ainai mata

imwau ve'ave'ahagita. Yana ve'ahane hidumwalu wuwuna yada nuwatuwu yababadi atedai Yaubada mata imwau yemahalavadi na yada nuwatuwu namwanamwadi mata hinage imwau yemahalavadi ta vehabadi i'awa namwanamwaegita.

6 Aba'ita teina yau yo Apolosa alimaiyena am'ita, eena ainaena amwa'amwaha namwanamwana havena amlaulaugabaei, na havena amwalowalo haehae yami taumugai vehabadi.

7 Na havena amnuwahaehae ebeha ami geluwone amnamwanamwa gabaedi, wuwuna hava namwanamwana alimiyai himiyamiya, maudoina Yaubada ainaena amlobalobai, ainaena havena amwalowalo gagasa.

8 Bada am'ita lobaiya'o, bo? Bada amvewasawasa'o, bo? Bada amyemidi'o na hiya howola, bo? Bada ebe amyemala wasawasa ta omiu na ai taloina toyawa.

9 Na hesi teina hauga ana ita dova Yaubada yana tauyewasao ai miya vitai imohegai, dova hiya paipaidi habi oiyemwalowoidi, na ainaena tausagenawasa yo tomowa yo ginauli maudoidi mehediyai.

10 Na ama ita dova yauyaulemai Besinana vehabana, na omiu ami ita dova Besinana ana tauhanapuwo, wuwuna ai tapitapiyamai na omiu wahiwahiyalamiu, yo mayami ve'ahihi, na ai mayama hinimaya.

11 Hauga maudoina ma'ama vahali yo ma'ama gadomaguni, yo nigele ama ale'o, yo nigele yama vadao, ainaena ama ita dova amiya wewelohe.

12 Abom nimamaiyena apaipaihowa, na ebe yaiyadiwo hi'awa yabayababaegai walovelauwena ayemaihadi, na hinage ebe hi'abiye muyaegai a'alama'i'ita.

13 Na hinage ebe himodi'iniyegai mayama namwanamwa a'awa au'augeluwedi. Moiha, ai dova mohomoho, ainaena tomowa hita'wata'wataegai.

14 Walo teina yaleleyawa nigele habi abiye hinimayagomiu, na hesi habi abiye dumwalugomiu dova natuguwao moiha omiu.

15 Walo moiha yami tauve'itao hibagibagili alili, Besinana yana amwaha vehabana, na yabom bada tamamiu, wuwuna wasana namwanamwana ana guguya ainaena yalauvaigomiuma Yeisu Besinana ainai.

16 Eeta natuguwao, ya'awanoi alimiyai na amve'ao'aonaegau.

17 Na natugu Timoti yavetamalenawa yo yagu mumuga Besinana ainai vehabana iwalo mahalavaei alimiyai, dova tauyemidiwo yave'itadi dalava maudoidi aidiyai, yo ainaena

havena amnuwanuwapwanopwanowei. Timoti yavelauwei na yayemidiyei mwala'ina, wuwuna Bada yana paihowa ainai imwala'i alili, na teina hauga ilalaowa alimiyai.

18 Na hesi tupwadi alimiyena hinuwatuwui ebeha yau havena yalaolaowa, ainaena hinuwanuwahaehae yo higagagagasa.

19 Nigele! Na hesi ebe yada Bada italam, howola abo yalau mwayamwayauwa alimiyai, na taugagasaone yatowoidi, nigele ebeha yadi walowone aidiyena, na yadi paihowao hesi ya'itadi, wahiwahiyaladi nuwana tapitapiyadi.

20 Wuwuna Yaubada yana Abaloina holanai yana tomowao nigele hiyawalowalo mohili, na hesi yana wahiyalaena hipaipaihowa.

21 Na vedova yami nuwatuwu? Mayagu loina wahiyala nuwana mayagu velau yo yagu mumuga hegoyana yalaowa? Omiu amloina.

5

Kolinita yadi lauhapuli

1 Yami yababa yabenalei wuwuna ehebo tomowa alimiyena tamana mwanena baidana hipwanoli. Pwanoli neta iyababa alili. Hiya nigele Yudeya tupwa maudoidi aidiyai nigele dova yadi mumuga.

2 Eena havena amnuwahaehae, na hesi mumuga teina vehabana amdou, yo towahonane yababana yami boda ainaena amvai vehulu.

3 Teina hauga yau yamiya amwaha daodaowai, na hesi yagu nuwatuwu alimiyai imiyamiya, dova yau baidamiu, ainaena yababanane ana loina alimiyai yawalo mahalavaenawa, neta yada Bada Yeisu yehanaena.

4 Ana loinane teina dova, ammiya ahaigomiu, yada Bada Yeisu yana wahiyalaena,

5 tauyababane ammohe gabaei Tomodulele ainai na ebe tauna i'abiye yababa, na ainaena howola yada Bada yana ahubena ainai tomowanane alu'aluwana ihagui.

6 Havena amnuwahaehae, na hesi amnuwatuwu avivini ebe yababana habuluna alimiyai imiyamiya, mata maudoimiu iveyababagomiu.

7 Eeta yababanane alimiyena amvaivehulu na amveboda ehebo namwanamwana, wuwuna Besinana yana mwalowoiyena i'abiye maselegomiu, na Besinananane iya dova yada buidi'wa guyauna puhomana, wuwuna bada vehabada hi'oiye mwalowoiya'o.

8 Na yada guyaune tapaihowaidi, nigele mayada mumuga yababa aidiyena, na hesi mayada mumuga masemaseledi yo dumwaluna aidiyena.

9 Mwalona yami leta ehebo ainai yawalo mahalava ebeha
havena taumehe'ayowo baidamiyao am'awa'awa au'augelu.
10 Na hesi nigele yayaloiloina na ebeha taumehe'ayo yo
tobwatobwa nuwanuwadi yo tau'aivavaliwo yo tau'oba am-
sosomanaedi, wuwuna bale'u teina ainai hiya, hibagibagili
alili, ainaena nigele howahowana talaugabaidi.
11 Na hesi yagu loina alimiyai teina hauga ebe yaiya
tauyemidi imehe'ayo, bo tobwatobwa nuwanuwana bo
i'oba'oba, yo imanimanini, yo we'aha wahiwahiyalana inu-
manuma, yo i'aivavali, havena am'awa'awa au'augeluwei yo
baidamiu am'ai'ai.
12 Na hesi yau yagu abaloinao tauyemidiwo aidiyai, na
havena vali bodao aidiyai.
13 Wuwuna hiya howola abo Yaubada iloinaedi, na hesi
taupwanoline ehebo yami boda, ainaena ilowoinanei na
amloinaei, yo alimiyena amheusili.

6

Lauvetala vehabana
1 Ehebo ginauli alimiyai imiyamiya, neta yami lauve-
tala aidiyai omiu amlaulau hiya nigele tautapwalolo yadi
tauloinao aidiyai, na ana dumwalu ebeha amlau hiya tau-
maselewo aidiyai.
2 Amnuwatuwu avivini ebeha ita Yeisu ana tauyemidiwo
howola abo taumiya bale'u maudoina taloinaedi, ainaena
howahowamiu na ginauli habuhabuludi lauvetala aidiyai
amloinaedi.
3 Howola galewai tausagenawasa hinage taloinaedi, eeta
teina ta'i howahowada na paihowa bale'uwai taloinaedi.
4 Ainaena havena amlaulau tauloinao hiya nigele
tauyemidiwo aidiyai.
5 Neta ginauli abahinimaya. Na ebe yaiya alimiyena
nuwanuwana ana gelu baidana hilauvetala, ilowoinanedi
na ehebo taunuwamasele boda tautapwalolo ainaena hi-
behaei, na iya lauvetalane vehabana iloina.
6 Na hesi omiu yami paihowa nigele dumwaludi, wuwuna
hiya nigele Besinana ana tauyemidiwo mehediyai amlaulau-
vetala.
7 Omiu tauyemidiwo ebe amlauvetala, ana ita nigele
namwanamwana, na hesi ebe vitai alimiyai himahama-
halava, ilowoinanegomiu na ami tau'oyamaone vehabadi
am'alama'i'itanedi na havena amlaulauvetalaedi.
8 Hinage nigele ebeha teina haugane omiu tauyemidiwo
tahimiyao am'oyamaedi na aidiyena am'aivavali.
9 Ebe mumugamiu dova havena am'oya'oyamaeuyoigomiu
wuwuna Yaubada yana Abaloina ainai tauyababa maudoidi

i'auhidi, dova tau'obaone yo taupwanoliwone na pwanoliwone waiwaihiu a'ava hibom baidadiyao hipaipaihowai na hinage towatowaho a'ava hibom ma'adi geluwo hipaipaihowai.
10 Na tau'aivavaliwone yo tau'aidumao yo taunuma yauyaulewo yo tauwalo yabayababao yo tau'oyamao hiya mata nigele hiyaluwu Yaubada yana Abaloina ainai.
11 Mwalona amumuga dova, na hesi teina haugane Yaubada iwuwagomiu'o na ammasele'o, wuwuna yada Bada Yeisu Besinana yehanaena, na Alu'aluwa Ve'ahihi yana paihowaena, bada i'abiye dumwalugomiu'o.

Pwanoli vehabana
12 Ehebo walo yabenalei, wuwuna tupwana tomowa hiwalo, “Mumuga maudoina howahowagu.” Moiha, howahowada ginauli maudoina tapaihowaidi, na hesi tupwana mumuga nigele hiyahaguigita, wuwuna yadi wahiyalaena na howahowana hipaigita.
13 Amnuwatuwu avivini ai'ai vehabana, moiha, ai'ai diyada vehabana, na hinage diyada ai'ai vehabana, na hesi howola ai'ai yo diyada Yaubada imutudi, na tauda Yaubada imohegita nigele pwanoli vehabana, na iya hesi vehabana, yo iya ita vehabada.
14 Yo hinage iya yana wahiyalaena mwalowoiyena i'abiye towologita, dova yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoi.
15 Tauda neta Besinana yaunao, ainaena havena yaiya owa taumehe'ayo baidam ammumuga yababa.
16 Wuwuna ebe yaiya towaho taumehe'ayo baidana hi'enogwau neta bada hive'ehebo, dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava, iwalo, “Hitaubwau hive'ehebo, dova taudi ehebo”.
17 Na hesi ebeha yada Bada baidam amve'ehebo alu'aluwamiu ainaina.
18 Eeta ilowoinanegomiu na pwanoli amta'wata'wataedi, wuwuna pwanoli nigele dova vali mumuga yababadi. Moiha, vali mumuga yababadi nigele tauda hiya'abi'abiye yababadi, na pwanoli hesi tauda i'abi'abiye yababadi.
19 Eena amnuwatuwu avivini ebeha tauda Alu'aluwa Ve'ahihi yana vada, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihi Yaubada ainaena ilaoma na holadai imiyamiya, eeta ita nigele alidaena na Yaubada ainaena.
20 Wuwuna bada iyemaihagita'o, eeta ilowoinanegita na tauda aidiyena yehana ta'abiye mwala'i.

7

Tawahola vehabana

1 Nuwatuwune tawahola vehabana yagu leta ainai ampanivilaegau eeta yau yawalo auligomiu. Ebe towatowaho havena hitawatawahola neta inamwanamwa.
2 Nigele howahowana yo maudoimiu teina dova ammiyamiya. Na ebe mehe'ayo ana lautowoi alimiyai imahalava, ana dumwalu ebeha amtawahola ta vehau vehau mwanena.
3 Na ainaena towatowaho mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulitaedi. Hinage dova omiu waiwaihiu mwanemiyao yadi nuwatuwu ammulimulitaedi.
4 Wuwuna ebe waihiu itawahola, nigele howahowana na ibom tauna iloinaei, na hesi mwanena towahone iloina. Hinage towaho, nigele howahowana na ibom tauna iloinaei na hesi mwanena waihiuna iloina.
5 Na mwanemiyao havena am'eno'eno wahi gabaedi. Ebe yami nuwatuwu ehebo ainaena ahubena viha'a'ava amhudiuyowegomiu ebeha Yaubada ainai am'awanoi abo'am'eno bwauyo, na havena ammiyamiya wahi alili, mata dova ta nuwatuwu dawaniwo alimiyai himahalava ta Tomodulele yana towoiyena i'abiye be'ugomiu.
6 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola, inamwanamwa, na havena yaloiloinaegomiu ebeha maudoimiu amtawahola.
7 Yau nigele yayatawahola, ainaena ebe tupwamiu dova yau. Hesi Yaubada ada guyau imohegita ta tupwamiu amtawahola na tupwamai nigele.

8 Eena omiu 'wahi'wahi'i yo hiwahiwapewone ami venuwamwau teina ebeha havena amtawatawahola, neta inamwanamwa ammiyamiya, dova yau nigele yayatawahola.
9 Ebe nuwanuwamiu na amtawahola, inamwanamwa, amtawahola, ta ebe havena nuwalele i'abi'abiye yababagomiu.

10 Omiu tautawahola yada Bada yana loina yawalo mahalava alimiyai ebeha havena amvinavinawahe.
11 Na hesi ebe yaiya waihiu mwanena mwalona ivinawaheyena'o yana amwaha bwau namwanamwadi himiyamiya, neta ebe waihiunane iya imiyamiya na havena itawatawahola, na inamwanamwa hinage ebe ilaugwaipileuyo mwanena ainai. Na hinage towatowaho mwanediyao havena hivinavinawaheyedi.

12 Teina hinage tupwana nuwatuwu yau aliguwena, na nigele yada Bada yana loinaena, neta ebe yaiya owa towaho mwanem nigele iyayemidi Yaubada ainai, na yana nuwatuwu dova na baidam ammiyamiya, havena uvinavinawaheyei.

13 Hinage dova ebe ehebo waihiu owa mwanem nigele
iyayemidi Yaubada ainai, na nuwanuwana na baidam am-
miyamiya, havena uvinavinawaheyei.
14 Ebe yaiya towaho bo waihiu mwanena nigele Yaubada
iyayemidiyei, na hesi baidana himiyamiya, howola abo
tauyemidine mwanena Yaubada i'abiye namwanamwa, na
ainaena natudiyao tupwa masemaselena ainai himiyamiya.
15 Na ebe yaiya owa mwanem nigele Yaubada ainai
iyayemidi na nuwanuwana na ivinawaheyego, u'abi gabaei
na havena unuwanuwavi. Wuwuna Yaubada nuwanuwana
ammiya daumwali, na nigele nuwanuwana yo ammiya
manimanini.
16 Omiu towatowaho bo waiwaihiu mata vedova na
mwanemiyao am'abiye nuwabuidi ta hiyemidi, ta'i'ita.
Nigele tayahanapui?

Yada miyamiya Yaubada iloinaedi

17 Yada paihowa bada Yaubada i'aiyauya'o ehebo ehebo
alidai, ainaena abapaihowadine aidiyai tamiyamiya. Teina
yagu loina tauyemidi tupwa maudoina aidiyai.
18 Ebe yaiya owa Yudeya tomowana na Yudeya yadi
ila'ilala mwalona hihapigo taumwai na mulitai Yeisu
Besinana ainai uyemidi, havena unuwanuwavitai Yudeya
yadi ila'ilala vehabana. Na ebe nigele ve'ive'ilalane alimwai,
havena hihapihapigo.
19 Wuwuna hapi nigele ginauli mwala'ina, na ginauli
mwala'ina hesi Yaubada yana loina adi mulita.
20 Havaidova ainai umiyamiya na Yaubada iyogaego ta
uyeyemidiyeine neta ainai umiyamiya.
21 Ebe yaiya owa ehebo Yaubada yana taupaihowa ta
haugana unuwabui, havena unuwanuwatuwu alili yam
paihowa awa'awawane vehabana, na ebe yam hawahawaga
itaumahalava mata uwuyo yam dalavai.
22 Moiha ta'i, taupaihowa bale'uwai ebe Besinana ainai
hiyemidi, Yaubada howahowana yadi yababa aidiyena ili-
vahidi, na hinage towatowaho mwala'idi ebe Besinana ainai
hiyemidi, hivetau paihowa iya vehabana.
23 Wuwuna Besinana iyemaihagita'o ta ita yana bodao.
Eeta havena amtalatalamwegomiu vali taubadao aidiyai.
24 Ainaena tahiguwao, yami abamiya hava ainai na
Yaubada iyogaegomiu ta amyemidiyeine neta ainai am-
miyamiya, Yaubada baidamiu.

Hiya vavahala yo hiwahiwape adi loina

25 Omiu nigele tawatawaholamiu amivenuwamwau.
Nigele loina teya Bada iyamohegita na i'atemuyamuyaegau

ta abatowolo dumwadumwaluna imohegau eeta teina yawalowalo auligomiune.

26 Ainaena hauga teina hauga vitaina na yagu nuwatuwu ebeha havena amtawatawahola.

27 Na ebe yaiya owa bada utawahola'o, mamwanem ammiyamiya. Na ebe yaiya owa nigele uyatawahola, havena waihiu ubehabeha.

28 Na hesi ebe yaiyadiwo bada hitawahola'o neta nigele lauhapuli, na hesi tawatawaholadi yadi paihowa mwala'ina, ainaena nuwanuwagu na ya'abiye malamalaigomiu.

29 Tahiguwao, yagu aubabada ainona neta teina hauga bada i'ahubali'o, ainaena tawatawaholamiu ilowoinanegomiu na ebe ammumuga dova hiya nigele hiyatawahola.

30 Na omiu taudou ampaihowaigomiu ta dova hiya nigele taunuwayababa, na omiu tauyaliyaya ampaihowaigomiu ta dova hiya nigele tauyaliyaya na omiu taugimwala dova abo nigele yami tobwatobwa.

31 Havena bale'u teina yana ginauliwo vehabadi amnuwanuwatuwu alili, wuwuna hauga bada i'ahubali'o na bale'u teina isawali.

32 Ainaena nuwanuwagu na havena ginauli bale'u vehabadi amnuwanuwatuwu alili, na hesi ammumuga dova nigele hiyatawahola. Wuwuna hibom nigele hiyatawahola Yaubada yana paihowa a'ava vehabana hinuwanuwatuwu mwala'ina, ebeha nuwanuwadi na yada Bada hi'abiye yaliyaya.

33 Na hiya tawatawaholadi bale'u yana ginauliwo nuwanuwadi na ebeha aidiyena mwanediyao hi'abiye yaliyayadi.

34 Eeta nigele howahowadi na amwaha bwau aidiyena hilaulau. Na hinage vavahala yo waiwaihiu hiya nigele hiyatawahola, howahowadi na hinuwanuwatuwu mwala'ina, na ainaena taudi na alu'aluwadi hi'moheuyoidi Yaubada ainai, na hesi tawatawaholadi hinuwanuwatuwu ginauli bale'u vehabadi na ebeha aidiyena mwanediyao hi'abiye yaliyayadi.

35 Yagu walo teina ainaena nigele tawahola yaya'auhi, na hesi habi haguigomiu, Yaubada yana paihowa aidiyai ampaihowa namwanamwa, na havena vali ginauli vehabadi amnuwanuwatuwu.

36 Ebe owa towaho teya yaiya vahala baidam am'awa heliheliyam'o bada ta'i Besinana vehabana ammiyawahi na ammiyamiya. Na ebe am vahalane bada ivewaihiu mwala'i'o, ta vehabana unuwanuwatuwu neta am'amna upaihowai ta yam nuwalele ebeha utawaholai, neta nigele teya yababana.

37 Na ebe towaho yana nuwatuwu iwahiyala na havena itawatawahola na ebe howahowana na i'alama'i'ita na havena itawatawahola na hinage ebe nigele yaiya aidiyena iyanuwanuwayababa laugagayo teina vehabana, neta inamwanamwa alili.
38 Eeta ebe yaiya itawahola neta inamwanamwa, na ebe nigele iyatawahola neta inamwanamwa alili.
39 Na ebe yaiya waihiu tawatawaholana na mwanena baidana himiyamiya na ebe towaho imwalowoi, waihiune howahowana na itawaholauyo. Na neta ana lowoinana na Yaubada ana tauyemidi towahone ehebo baidana hitawahola.
40 Na hesi yanuwatuwui ebeha waihiune ibom imiyamiya, na havena itawatawaholauyo, neta inamwanamwa alili, nuwana Yaubada alu'aluwana yana nuwatuwu teina dova.

8

Abayemidi oya'oyamao

1 Ehebo panivila hinage yagu leta ainai bada yawalo mahalavaena'o, neta ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo gaima yo aiwa aidiyai. Ginaulidine yadi aba'oyama amhanahanapuidi, na hesi havena amnuwanuwahaehae yami hanapu vehabana, na ilowoinanegomiu na ami geluwo maudoidi atemiyena amvelauwedi, wuwuna velau ginauli mwala'ina, na hanapu nigele ginauli mwala'ina.
2 Ebe yaiya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo, “Yau tauhanahanapu”. Neta iya howola alili.
3 Na hanapu moihana neta ebe tomowane Yaubada ivelauwei, mata Yaubada tomowanane ihanapui.
4 Eena vedova ai'ai tomowa himohemohedi yadi abapwagogo oya'oyamao aidiyai? Mata ta'ai bo nigele. Abapwagogo oya'oyamao teina nigele abapwagogo moiha, wuwuna Yaubada ibom imiyamiya, na vali abapwagogo neta ginauli awa'awawa bada.
5 Na tomowa bagibagilidi yadi nuwatuwu ebeha abapwagogo yo yaubadao bagibagilidi bale'uwai na galewai himiyamiya.
6 Na ita alidai neta Yaubada ehebo a'ava iya Tamada eeta ginauli maudoidi ainaena hilalaomane, ta hiya vehabana himiyamiya. Na hinage ita alidai neta Bada ehebo a'ava iya Yeisu Besinana, na Besinanane ainaena Yaubada ginauli bagibagilidi iya ainaena hilalaomane ta iya ainaena tamiyamiya.
7 Ita yada yemidi wahiwahiyalana, na tupwadi yadi yemidi tapitapiyana, wuwuna hinuwatuwu bwaubwau ebeha vali abayemidi hinage abayemidi moiha, eeta ebe

tomowaone abayemidi oya'oyamaone adi hi'aidi mata hime-heuhi aidiyai.

8 Na hesi ai'ai vehabana Yaubada mata nigele iyave'ewaigita wuwuna nigele teya ai'ai alu'aluwada iya'abi'abiye namwanamwa bo iya'abi'abiye yababa.

9 Ainaena ai'ai maudoina howahowana na ta aidi na hesi amnuwatuwu avivini na havena amiu aidiyena tauyemidi tapitapiyadi am'abi'abiye be'udi.

10 Wuwuna ebe yaiya owa mayam nuwamasele uhanapui ebeha vali abapwagogowo ginauli awa'awawa, na nigele teya yadi abawahiyala, ainaena ebe adi u'aidi, na am gelu ehebo mayana yemidi tapitapiyana i'itago, iya hinage i'ai, na hesi mayana meheuhi.

11 Moiha, owa mayam hanapu, na hesi yam hanapu ainaena howola abo tahim tapitapiyanane u'abiye yababa. Na unuwatuwu avivini ebeha Besinana imwalowoi am gelune tapitapiyanane habi haguina.

12 Na ebe tahimne u'abiye be'u ta inuwabwaubwau, neta yam lauhapuli Besinana ainai.

13 Na yau hesi nigele nuwanuwagu na ehebo tahida ya'abiye be'u, ainaena ai'aidine yata'wata'wataedi moiha, na havena yalaulau towoidi, mata aidiyena tahidao yaveyababadi yo ya'abiye be'udi.

9

Tauyewasao yama mumuga

1 Havena tomowa hitowotowoi na hiloinaegau, yo hi'ulu'ulumiyanegau, na hesi amnuwatuwu avivinidi ebeha yau yada Bada Yeisu yana taupaihowa ehebo, na Badane bada ya'itaya'o, na wasana bada alimiyai yawalowena'o, ta amyemidiyena'o.

2 Ainaena amhanapuigau yau Yeisu ana tauyewasa moiha. Na tupwana tomowa hi'ulumiyanegau ebeha yau nigele Yeisu ana tauyewasa. Na nigele! Amnuwatuwu avivini yau yagu guguyaena yada Bada ainai yami yemidi ammwamwauwine.

3 Ta teina dova yawalo agu tau'ulumiyaiwone aidiyai.

4 Ebeha yau Besinana ana tauyewasa moiha dova hiya. Wuwuna hiya adiwo yo adi bwahi ammohemohedi, eeta ilowoinanei na yau hinage dova ammohegau.

5 Na hinage hiya tauyewasao na yada Bada Yeisu tahinao yo hinage Pita, yadi ta'i'ili aidiyai mamwanediyao hilaowa ta am'i'ita avivinidine. Ainaena ebe yau dova yatawahola ta ma'asolegu ata'i'ili, ilowoinanei na baidagu am'ita avivinigai.

6 Na yau yo Banabasi nigele alimaiyai dova amyapaipaihowai, wuwuna ai abom a'ita aviviniuyoigai yama paihowa ana maiha aidiyena.

7 Ehebo panivila yapanivilaegomiu na amnuwanuwatuwu vehabana. Panivila teina: tau'alehaone havaidova ainaena adi ita avivini hilobalobaidine? Gabemani aidiyena, bo hibom bada aidiyena? Hinage ehebo yagu panivila: Ebe towaho yana tanovi i'umai, na laulau eli ana hauga, vedova mata ainonane i'ai bo nigele? Hinage ehebo yagu panivila: Vedova ebe towaho ehebo yana maheyao i'ita'ita avivini mohiledi na nigele teya iyawunui yana guyau vehabana, hava yana ita avivinine ana namwanamwa?

8 Aba'ita teina dalavaena, na Mosese yana loina baidana hivetoyatoyawa,

9 iwalo, “Ebe bulumakau witi holanai ipaipaihowa, ilowoinanei na witiwone aidiyena i'ai”. Yaubada nigele iyanuwanuwatuwu bulumakau hibom vehabadi.

10 Na hesi iwalowalo yana taupaihowao ita vehabada, ainaena loina teina imwauwi ta ayemidiyei ebeha yama paihowa aidiyena amai alobai, dova hibom taulau venuvenu yo hinage taulau eli hiyemiyemidi ai'ai yadi alowena hi'ai.

11 Ai hinage dova alu'aluwamai adiwo bada a'umaidi'o alimiyai, ta ilowoinanegomiu na taumai ana ammohegai.

12 Tauyewasao tupwadi amve'aidi'o, ainaena ilowoinanegomiu na ai hinage amve'aigai?

Na haugana baidamiu ta miyamiya nigele yami hagu ayavaivai na hesi a'alama'i'ita mata dova ta Besinana wasana ataugudugudui.

13 Na hinage vada tapwalolo mwala'ina ana taupaihowao amnuwatuwu avivinidi. Hiya tomowa yadi velauwone aidiyena adi hilobalobaidi, na hinage taupwaoliwone adi hilobalobaidi lagulaguwone abapwaoli ainai hiwunuwunuidi na aidiyena hivaivaidi.

14 Bada yana loina teina dova na ebeha Yeisu Besinana wasana ana tauyewasao adi hilobaidi yadi paihowa aidiyena.

15 Na hesi nigele yayawalo alimiyai na amve'aigau, na hinage havena yami leta yalelele na ebeha amve'aigau, nigele yawalowalo ai'ai vehabana. Ebe vahaliyena yamwalowoi, teina inamwanamwa, wuwuna nigele nuwagu na amiu yavaidi.

16 Yagu paihowa teina wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana, na nigele ebeha paihowa teina ainaena agu walo vetuvehae yalobai, wuwuna yagu paihowa bada,

na ilowoinanegau na yapaihowa. Na ebe yata'wata'wataedi mata vitai mwala'ina aliguwai imahalava.

17 Yaubada agu loina teina imwauwi yagu paihowa vehabana na nigele yau yabom vehabagu yo yagu nuwatuwunena, ainaena havena maiha yavaivai paihowanane vehabana.

18 Hesi bada yayaliyaya wuwuna wasa namwanamwana alimiyai ya'aiyauya awawa, na hesi havena yanuwanuwatuwu maiha vehabana.

19 Na hinage havena tomowa agu loina himwaumwauwi, na hesi tomowa maudoidi vehabadi yapaipaihowa na yahaguidi.

20 Eeta yamumuga Yudeya yadi mumuga dova na ainaena ebeha Yudeya yahaguidi. Na hiya Mosese yana loina himulimulitaedi, ebe baidaguwao amiyamiya yamumuga dova hiya na ainaena yahaguidi. Na hesi ateguwena nigele howahowana loinadine aidiyai yamulimulita.

21 Na hinage hiya Mosese yana loina nigele hiyahanapui, ebe baidaguwao amiyamiya, yamumuga dova na yahaguidi, na hesi havena agu loina Besinana ainaena yaho'eho'e.

22 Na hinage ebe hiya yadi yemidi tapitapiyana na baidaguwao amiyamiya, yamumuga dova hiya na yahaguidi. Ainaena tomowa maudoidi baidaguwao vehabadi yatowoi wahiyala na yamanahamwedi ta ainaena tupwana aidiyena hagu hilobai Besinana ainaena.

23 Yagu paihowa teina wasa namwanamwana vehabana, ta ebe omiu baidaguwao hagu talobai wasanane ainaena.

24 Na amnuwatuwu avivini ebe abasagena ainai maudoidi hivesagesagena, ehebo aidiyena mata imugai, eeta ilowoinanegita na tatowoi wahiyala na tamugai.

25 Na yaiyadiwo hiya bale'uwai hitowoi wahiyala, na hinage hi'alama'i'ita yadi towoi ainaena, ebeha maiha ovi'ovina hilobai, na hesi ita tatowoi wahiyala na maiha miyamiya vateyaina galewaena talobai.

26 Teina vehabana yasagena alili, wahiyalaena, yo yamwahali alili wahiyalaena, na havena yamwahali awa'awawa.

27 Ainaena taugu yaloina wahiyalaei na havena yamumuga awa'awawa, mata dova yagu guguya vali tomowa aidiyai na tuluhanai yau yabe'u.

10

Abayemidi pwano

1 Tahiguwao tubudao amnuwatuwu avivinidi ebeha mwalona hauganane ainai balabala awawai hilaulau, yaloyalovi ainaena Yaubada imugamugaiyedi, na hinage ni'u

holanaena yadi amwaha ipaihowai na ainaena higeyo'awa vali tupwai.

2 Eena yaloyalovi yo ni'u aidiyena yadi bapitaiso hilobai ebeha Mosese ana taumulitao.

3 Na hinage adiwa yo adi bwahi maudoina galewaena hilobaidi alu'aluwadi vehabadi

4 Na adi bwahi hivaivaidi gaima ehebo ainaena, na gaimanane galewaena baidadi hilaulau, yehana Besinana.

5 Na hesi Yaubada nigele iyayaliyaya tubudaone vehabadi, ainaena nu'ulai himwalowoi, na wagawagadi nemai hilaugabaidine.

6 Hiya aba'ita alidai na havena pwanoli vehabana tanuwanuwatuwu.

7 Na hinage havena tapwalolo vagana adi abayemidi aidiyai, dova hiya nu'ula awawai hipapaihowaine. Buki Ve'ahihi ainai hiya vehabadi iwalo mahalava, iwalo, "Tomowaone himiya na hi'ai'ai na hinumanuma, na mulitai hitowolo na hipaihowa awa'awawa".

8 Na hinage hipwanopwanoli, ainaena ahubena ehebo ainai hitau 23,000 aidiyena Yaubada i'oiye mwalowoidine. Teina aba'ita alidai yo ebeha havena tapwanopwanoli.

9 Na hinage Yaubada ana tau'wata'wata himwauwi na weso ainaena i'oiye mwalowoidine. Teina ive'itagita ebeha havena hinage ita tapaipaihowai dova.

10 Na hinage Yaubada hi'ulumiyanei, na ehebo tausagenawasa ivetamalenama na i'abiye yababadi yadi ulumiyaine vehabadi. Aba'ita teina alidai na ebeha havena ta'ulu'ulumiyai.

11 Aba'itane teina maudoina Buki Ve'ahihi ainai hileledi na ebeha teina ta'i ita yaso mulimulitada maihane vitaidine alidai tanuwatuwu avivini, na havena lauhapuline tapaipaihowaidi.

12 Eeta ebe yaiya owa unuwanuwatuwui ebeha mayam wahiyala utowotowolo, u'ita avivinigo na havena utapitapiya,

13 wuwuna abatowoine aidiyena Tomodulele itowotowoigomiu, maudoida itowotowoigita dova, na hesi Yaubada yana loina imwauwi na havena Tomodulele itowotowoi ala'alabiliyegita, na ebe ta'alama'i'ita howola abo amwaha namwanamwana ive'itagita na ainaena abatowoine tawahiyala gabaedi.

14 Augeluwo, nuwanuwagu na vali abayemidi amta'wata'wataedi.

15 Omiu mayami nuwamasele, ainaena yagu walo teina vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina.

16 Wuwuna ebe numa masemaselena vehabana ta'awa
yauwedo Yaubada ainai na tanuma, neta Besinana 'wahi-
nana i'abiye namwanamwagita na Besinana baidada tave-
toyatoyawa. Dova beledi, ebe ta'abi tomwahi na ta'ai,
beledinane ainai Besinana baidada talau ehebo'o, wuwuna
iya tauna ta'a'aine.
17 Beledine ehebo ainaena maudoida ta'ai, ainaena
Besinana tauna ainai taveboda ehebo.
18 Dova Isileli maudoidi yadi pwaoliwo hiwunuidi
Yaubada vehabana na hi'aidi, eena Yaubada baidadi
hiveboda ehebo.
19 Moiha ta'i, ai'aine hiya taumiya ganamuli himomohe-
dine vali abayemidi aidiyena, na hinage yadi abayemidi-
wone, aiwa yo gaima, yo ginauli awa'awawa aidiyai, na hesi
nigele yadi wahiyala.
20 Na hinage paihowadine hiya taumiya ganamuli gin-
aulidine vehabadi hipaipaihowa, nigele Yaubada vehabana
hiyanuwanuwatuwu, na hesi Tomodulele ma'ana geluwo
vehabadi. Ainaena nigele nuwagu na vali abayemidiwo
vehabadi ampaipaihowa, ta mata Tomodulele ana geluwo
baidamiyao amveboda ehebo.
21 Nigele ana ita namwanamwana ebe yada Bada ana vedi
ainaena amnumanuma na yana aba'ai ainaena am'ai'ai, na
Tomodulele yana paihowa ampaipaihowaidi,
22 wuwuna yada Bada atena am'abiye doyedou. Yada Bada
tauwahiyala ibom, ainaena havena ta'abi'abiye modi'ini,
mata dova ta i'oyesawaligita.

Ai'ai vali abayemidiwo vehabadi

23 Ginauli maudoidi howahowada na tapaihowaidi, na
tupwana paihowa nigele howahowana hihaguigita.
24 Nigele ebeha tabom vehabada tanuwanuwatuwuyoigita
na ebeha ada geluwo tupwadi hinage ta haguidi.
25 Ainaena ebe lagulagu bunumadi vali tomowa aidiyena
amgimwala, havena ampanipanivila bunumanane veha-
bana, na hesi am'ai bada, na havena amnuwanuwatuwu
yababana hava mwalona ai'ainane ainai hipapaihowaine.
26 Wuwuna bale'u maudoina ta hinage ginauli maudoina
bale'uwai Yaubada yana Abaloinao.
27 Na hesi ebe taumiya dalava ehebo iyogaego na ulaulau
yana vadai na am imwauwi vehabam, bada ta'i u'ai, na
havena upanipanivila hava mwalona ipaihowai ai'ainane
ainai, na ainaena havena unuwanuwatuwu vitai vehabana.
28 Na hesi ebe yaiya iwalo mahalava ai'ainane vehabana
na alimiyai iwalo, “Hiya yadi paihowa Tomodulele veha-
bana ai'ai neta hipaihowai ainaena”. Havena ai'ainane

u'ai'ai, mata tauwalo mahalavane inuwayababa, yo imeheuhi, ainaena owa hinage unuwayababa.
29 Nigele owa yam meheuhi ainaena, wuwuna owa nigele Tomodulele uyamehemeheuhei, na hesi tauwalo mahalavane yana meheuhiyena. Na nuwana tomowa teya iwalo, “Paulo, hava vehabana na mata tautapitapiya vehabadi loina yave'alo?
30 Hava vehabana na tautapitapiya hi'ulumiyanegau? Bada agu vehabana ya'awa yauwedo'o Yaubada ainai ta nigele yababa teya aliguwai iyamiyamiya.”
31 Hiya yadi walo ana maiha teina, ebeha ilowoinanegita na yada paihowa maudoina, yo yada ai, yo yada numa, yo hava hinage, aidiyena Yaubada yehana ta'abiye mwala'i.
32 Eeta havena vali tomowa am'abi'abiye nuwayababadi, nuwana Yudeya, yo taumiya ganamuli, yo Yaubada yana boda.
33 Dova yau yatowotowoi na ebeha havena yagu nuwanuwatuwuwena yapaipaihowa, na hesi hava tomowa yadi nuwatuwu dova yapaihowai, na hiyaliyaya, na ainaena adi hagu hilobai Yaubada ainaena.

11

1 Ilowoinanegomiu na yagu mumuga teina amve'ao'aonaei, dova yau Besinana mumugana yave'ao'aonaeine.

Waiwaihiu yadi pasa tapwalolo ainai

2 Yauwedo tahiguwao, wuwuna ve'itaone yamomohegomiune bada amnuwatuwu avivinidi na am'abi avivinidi.
3 Na nuwanuwagu amhanapui ebeha Besinana towatowaho yada Bada, na hesi waiwaihiu yadi bada neta mwanediyao, na Besinana yana Bada Yaubada.
4 Ebe towaho ma'ana pwaopwaomi i'awa'awanoi yo iwalo mahalava neta abahinimaya yana Bada Besinana ainai.
5 Na ebe waihiu vahu a'avana i'awa'awanoi yo iwalo mahalava, neta hinage abahinimaya yana bada, iya mwanena, ainai. Moiha ta'i, ana ita yababana ebe vahuna maudoina 'wahi'wahina.
6 Wuwuna ebe waihiu nigele vahuna iya'oi'oihamui, vahuna itom na ihinimaya vahuna 'wahi'wahina vehabana, ainaena i'oihamui na ana ita inamwanamwa tapwalolo ainai.
7 Tapwalolo holanai towaho nigele howahowana na vahuna i'oi hamui, wuwuna towaho ana ita Yaubada dova, na hinage ana walo vetuvehae Yaubada ana walo vetuvehae dova, na waihiu ana walo vetuvehae towaho ana walo vetuvehae dova.

8 Wuwuna nigele towaho mugamugaina waihiu ainaena
iyamahalavama, na hesi waihiu towaho ainaena imama-
halavamane.
9 Na hinage Yaubada towaho nigele waihiu vehabana
ipapaihowaine, na hesi waihiu towaho vehabana ipapai-
howaine.
10 Ainaena waiwaihiu ilowoinanedi na vahudi
hi'oihamuidi tapwalolo ana hauga ainai, na waiwaihiuwone
yadi awa'abi mwanediyao aidiyai tausagenawasao hi'itadi.

11 Na hesi ebe yada Bada yana amwaha tamulitaei nigele
howahowana na waihiu ibom iloinaei bo towaho ibom
iloiloina.
12 Wuwuna waihiu towaho ainaena imahalava na towaho
waihiu ainaena itubui, na maudoida Yaubada ainaena ta
mahalava.
13 Eena amnuwatuwu avivini, ebe waihiu vahu
a'avana na i'awa'awanoi Yaubada ainai, vedova ana ita,
namwanamwana bo nuwana iyababa.

14 Maudoida bale'uwai tamiyamiya, ebe towaho ta'ita
vahuna daodaona, na ana ita dova waihiu, neta abahini-
maya.
15 Na ebe waiwaihiu vahudi daodaodi neta adi abawalo
vetuvehae, yo hinage vahudi ana aba'oihamu.
16 Ada loina teina dova, na nigele hinage teya loina
Yaubada yana boda maudoida alidai, ainaena havena ehebo
yaiya loina teina vehabana iwalowalo gwaipile.

Bada yana ai

17 Ehebo hinage mumugamiu vehabana nigele yayaliyaya,
neta nigele iyanamwanamwa.
18 Wuwuna tupwana tomowa hiwalo aliguwai ebeha yami
miya dalava aidiyai amwahewaheuyoigomiu ta vehau ve-
hau yana boda, eeta neta nuwana moihana.
19 Na yami waheine ainai ana namwanamwa neta ebeha
yaiyadiwo hiya Yaubada i'awa dumwaluwedi moiha tahana-
puidi.
20 Na hinage yami miya dalava aidiyai ebe yada
Bada yana ai ve'ave'ahihina am'ai, neta ana ita nigele
iyanamwanamwa.
21 Wuwuna omiu tupwana amiu am'ai'ai, na ami geluwo
tupwadi ma'adi vahali, na hinage omiu am'ai'ai yo hinage
amnumanuma mwala'ina ainaena ambuwabuwa.
22 Eeta ilowoinanegomiu na ambom yami vada aidiyai
am'ai yo amnuma, na havena Yaubada yana tapwalolo
am'abi'abiye yababa, na hiya wewelohedi am'abi'abiye hin-
imayadi. Teina vehabana nigele yayawalo vetuvehaeye-
gomiu.

23 Yada Bada Yeisu yana ai ana nuwamasele bada
hive'itagau'o na yau yave'itagomiu'o, neta boniyainane Yu-
dasa Yeisu i'alomagigiliyei, mulitai Yeisunane beledi ivai,
24 na i'awa yauwedo Yaubada ainai na itomwahi, na iwalo,
‘Teina taugu omiu ami hagu vehabana. Ta teina dova
ampaihowai agu abanuwatuwu avivini vehabana.’
25 Eeta hi'ai i'ovi, na hinage Yeisu vedi ivai, na iwalo, ‘Vedi
teina waloyemidi vauvauna vehabana, na waloyemidine
vauvaunane 'wahinagu ya'abiye mahalava. Ebe aiteya
hauga ainai amnuma amnuwatuwu avivinigau.’
26 Na beledine ana ai yo vedine ana numa aidiyena yada
Bada yana mwalowoi vehabana tave'itaei hauga maudoina,
yo ana higa ilau gwaipilema.
27 Na hesi ebe yaiya ai'ainane i'ai awa'awawai yo yada
Bada ana vedine ainaena inuma yabayababa, towahonane
neta yana pwanoli, wuwuna yada Bada tauna yo 'wahinana
aidiyena ipaihowa yabayababa.
28 Na ebe nuwanuwada na yada Bada yana ai ta'ai, mugai
mumugada vehabana tanuwanuwatuwu, yo hinage ta'abiye
dumwalugita, na mulitai ai'ainane ta'ai, na hinage vedinane
ainaena tanuma.
29 Wuwuna ebe yaiya i'ai awa'awawa yo inuma
awa'awawa, na nigele iyanuwanuwatuwu Besinana tauna
vehabana, howola mata ana loina ilobai.
30 Teina wuwuna ami lovalao yo yami tapiyaone tupwana
bagibagilidi himahamahalava alimiyai, na hinage tupwana
ami bodao bada hi'wadalele'o.
31 Eeta ilowoinanegita na yada mumuga ta'abiye
dumwaludi, na ebe Yaubada havena iloiloinaegita.
32 Na ebe hauga teina ainai Bada ilauvetalaegita, neta
i'abiye dumwalugita, ta ebe hauga mehedai mata nigele
taumiya bale'u baidadi iyalauvetala eheboigita.
33 Tahiguwao, ebe hauganane yada Bada yana ai am'ai,
ami geluwo amha'waidi na am ai toyawa.
34 Na ebe yaiya ivahali, yana vadai nemai i'ai mugai,
na ainaena havena i'ai ala'alabili tapwalolo ainai, mata
dova Yaubada imanini yami tapwalolo ana ita yababana
vehabana. Neta ibom loina teina vehabana.
Na hesi tupwana ami loina hinage himiyamiya, ainaena
ebe hauganane yalaowa alimiyai, loinanane ya'abiye
dumwaludi alimiyai.

12

Yaubada yana aiyauya vehabada

1 Tahiguwao, nuwanuwagu na Yaubada yana aiyauya
alu'aluwada vehabadi yalivahi na amhanapui.

2 Wuwuna mwalona guguyou yana tupwa ainai ammiyamiya na vali abatapwalolo aidiyai amtalatalamwegomiu, hiya nigele howahowana ta hi'aubabada, na hesi hi'oya'oyamaegomiu.
3 Eeta teina hauga ebe yaiyadiwo omiu Yaubada Alu'aluwana alimiyai imiyamiya, neta nigele Yeisu amyawalo dobidobiyei, na hesi am'awa Badaei, wuwuna nigele teya yaiya howahowana na Yeisu i'awa Badaei ebe nigele Alu'aluwa Ve'ahihi ainai iyamiyamiya.

4 Alu'aluwa Ve'ahihi ehebo ta'i na hesi yana aiyauya alidai vagana yo vagana.
5 Badane ehebo a'ava, na yada hagu vagadi yo vagadi tomowa tamohemohedi.
6 Paihowa vagadi yo vagadi ta paipaihowaidi na wuwudi ehebo a'ava neta Yaubada, iya ginauli maudoidi i'abiye mahalavadi.
7 Na Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ehebo ehebo alidai neta maudoida ada hagu vehabana.
8 Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya ana ita vagadi yo vagadi, wuwuna tomowa ehebo ana aiyauya nuwamasele, na ehebo hanapu ginauli dawadawanina vehabana.
9 Na ehebo yemidi, yo ehebo taulovala adi tauhagu.
10 Na ehebo vedevedede ana paihowa, na ehebo tauwalo mahalava, na ehebo vali alu'aluwa adi aba'atai nuwana namwanamwana bo yababana, na ehebo hinage vali alina howahowana na aidiyena i'aubabada, na ehebo hinage alina ana taubui.
11 Aiyauya teina Alu'aluwa Ve'ahihi iya ivesinuwa, na i'aiyauya ehebo ehebo alidai, na imohegita na dova tapaihowaidi.

Tau ehebo na yaunao bagibagilidi

12 Ita dova tau'ehebo eeta tahanapuiya'o ebeha tau'ehebo, na yaunao bagibagilina. Taune neta Besinana na yaune neta ita.
13 Wuwuna maudoida bada tabapitaiso'o, Alu'aluwa ehebo ainaena, na bada taveboda ehebo'o. Ai Yudeya yo omiu vali tupwa aidiyena, yo taumiya vitai yo taumiya namwanamwa, na bada maudoida taveboda ehebo'o ta Alu'aluwa Ve'ahihi alidai imiyamiya ainaena.

14 Moiha, yau nigele ehebo na hesi maudoina vagana yo vagana.
15 Ainaena ebe ae iwalo, “Yau nigele tau yana boda ainai yamiyamiya, wuwuna yau nigele nima”, Yana walone teina nigele walo moiha.

16 Hinage ebe dova talina iwalo, “Yau nigele tau yana boda, wuwuna yau talina, na nigele mehe”. Talina yana walone nigele walo moiha.
17 Ebe tau maudoina mehe a'ava, nigele howahowana na walo teya ibenalei, na ebe hinage tau maudoina talina a'ava nigele howahowana yo ginauli teya i'ita.
18 Na Yaubada tenem dova inuwatuwui na yau maudoidi yadi paihowa imohedi.
19 Wuwuna ebe yau ehebo ta'i, neta nigele tau maudoina.
20 Ainaena tau'ehebo ta'i ipaihowai na hesi yauna bagibagilidi.
21 Eeta nigele howahowana na hinage mehe iwalo nima ainai, “Nigele nuwanuwagu owa”. Na hinage nigele howahowana na vahu iwalo ae ainai, na iwalo, “Nigele nuwanuwagu owa”.
22 Na tupwadi hinage tauda yaunao adi ita dova hitapiya, na hesi yadi paihowa mwala'ina tauda ana hagu vehabana.
23 Hinage yaudao tupwadi havena tawalowalo vetuvehaedi nuwana vehabadi tahinihinimaya na hesi ta'ita avivinidi yo ta dawanidi.
24 Na nigele tauda maudoina adi ita avivini dova. Wuwuna Yaubada tauda ipaihowai na ebeha yauda maudoina hiya nigele adi walo vetuvehae na ta'ita avivini ili'ilimanidi.
25 Eeta havena wahei imahamahalava tau yaunao aidiyena. Na hesi maudoina hivetoyatoyawa na maudoidi hivehaguhagu yada paihowa aidiyena.
26 Wuwuna ebe yauda ehebo imuya mata tauda maudoina himuyamuya hinage. Ebe yau ehebo mayana yaliyaya mata tau hinage maudoina hiyaliyaya.
27 Ita maudoida Besinana taunao na ehebo ehebo taunane yaunao.
28 Wuwuna yada paihowa Yaubada yana boda holanai vagana yo vagana, Yaubada i'aiyauya alidai, mugai hiya Besinana ana tauyewasao, yo mulitai tauwalo mahalavao, mulitai tauve'itao, yo vedevedede adi taupaihowao, yo taulovala adi taupaihowao, yo tauhaguwo, yo taumugaiwo, yo hiya vali alina adi tau'aubabadao.
29 Maudoida tauyewasa, bo? Maudoida tauwalo mahalava, bo? Maudoida tauve'ita, bo? Maudoida vedevedede tau'abiye maseledi, bo?
30 Maudoida tau'abiye namwanamwa, bo? Maudoida alina vauvaudi adi tau'aubabadao, bo? Maudoida walo ana tau'abiye masele, bo? Nigele ali'alili.
31 Paihowa teina Yaubada i'aiyauyaei maudoidi alidai, ainaena ilowoinanegomiu na amnuwanuwatuwu

aiyauya namwanamwadi vehabadi, na hinage amwaha namwanamwana yave'itagomiu'o, neta velau.

13

Velau vehabana

1 Ebe yagu walowone namwanamwadi, dova tauguguyaone yo dova galewa tausagenawasao yadi walo, na ebe velau nigele ateguwai iyamiyamiya, yagu guguyane ginauli awa'awawa, dova sinaha hitutututu awawai, yo yoguli hiyuviyuvi awawai.

2 Na hinage ebe yau Yaubada yana tauwalo mahalava, na mayagu hanapu mwala'ina bale'u yo galewa vehabana, yo ebe yayemidi moiha Yaubada ainai na ainaena yawalo oya aidiyai, howahowana hilau vali tupwai, na ebe nigele velau ateguwai, yau bada towaho awa'awawa.

3 Na ebe yagu tobwatobwa maudoina ya'aiyauyaei tauwewelohe aidiyai, na hinage taugu yatalamwei na higabu yadi pwaoli vehabana, na ebe nigele velau ateguwai iyamiyamiya, yagu paihowaone ainodi nigele howahowana yalobaidi.

4 Moiha, velau mumuga maudoidi imwala'i gabaedi, velau i'alama'i'ita yo inuwahegoya tomowa aidiyai, na nigele iya'alo'alomagigili, na nigele iyanuwanuwatuwuyoi ta iyanuwahaehae.

5 Na nigele iyatalitalinatui. Velau nigele iya'ai'aiduma na nigele iya'abi'abituluha yaiyai na nigele iyavaivai maiha.

6 Velau mumuga yababana vehabana nigele iyayaliyaliyaya, na hesi mumuga dumwaluna vehabana iyaliyaliyaya.

7 Velau ginauli maudoina howahowana. Velau iyemidi. Velau inuwatuwu avivini. Velau i'alama'i'ita.

8 Ainaena velau havena i'ovi'ovi, na hesi hiya Yaubada ana tauwalo mahalavao howola yadi walowone hive'ovi. Dova hiya vali alina yo vali alina aidiyena hiwalowalo, howola abo alinadine i'ovi. Na tauhanapuwo howola abo yadi hanapu isawali.

9 Wuwuna teina hauga yada hanapu tupwana, eeta yada walomahalava tupwana hinage.

10 Na hauga ilalaoma aidiyai hanapu vauvauna maudoina imahalava na hanapu miyamiyana tanuwapwanopwanowei.

11 Dova yau mwalona hedaheda bada, na hesi teina hauga bada yavetowaho mwala'i'o ta heda yana walo yo yana paihowa yo yana nuwanuwatuwu bada aliguwena hi'ovi'o.

12 Teina haugane yada nuwamasele hihogahoga na howola abo ta'ita ili'ilimani. Na yau hanapu tupwana yahahanapuine, na hesi howola abo maudoina yahanapu ili'ilimani dova hauga teina Yaubada ihanahanapu ilimanigau.

13 Ginauli mwala'idi tonuga himiya vateyai, neta yemidi, yo nuwatuwuhae, yo velau, na maudoidi aidiyena velau imwala'i gabaedi.

14

Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya

1 Ainaena tatowoi wahiwahiyala na tavelavelauyowegita moiha, na hinage tatowoi wahiwahiyala na Yaubada Alu'aluwana yana aiyauya alidai talobaidi, na aiyauya ehebo namwanamwa alilina, neta walomahalava Yaubada yana nuwatuwu tawalo mahalava mugaiyei.

2 Na ehebo hinage aiyauya tomowa aidiyai, neta vali alinao adi aubabada vehabana. Ebe vali alina aidiyena ta'au'aubabada, neta Yaubada iya ainai ta'au'aubabada, na nigele tomowa aidiyai, ainaena walowone adi nuwamasele tomowa aidiyai ipalipali, ta teina Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyalaena nuwamasele dawadawanina tawalowalowedi, ainaena tomowa nigele hiyanuwamasele.

3 Na ebe tawalo mahalava tomowa aidiyai, na yada walo ainaena hinuwamasele, neta adi hagu, atepatu yo yaliyaya vehabadi.

4 Na ebe yaiya vali alina ainaena i'au'aubabada, neta iya bada ihaguhaguyoi, na hesi ebe tauwalo mahalava hiwalo tauyemidiwo bodadi alinadiyena neta maudoidi adi hagu.

5 Yau nuwanuwagu na maudoimiu vali alina aidiyena am'au'aubabada. Na hinage nuwanuwagu mwala'ina na amwalo mahalava, wuwuna tauwalo mahalava yadi paihowa ginauli mwala'ina, na walo vali alina aidiyena nigele ginauli mwala'ina, na hesi ehebo taubui imiyamiya na walodine iya ibuibuidi, neta ginauli namwanamwana boda adi hagu vehabana.

6 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebe yalalaowa alimiyai, na vali alina ainaena ya'au'aubabada alimiyai, nuwana mata nigele hagu ainaena amyalobai. Na hesi ebe yalaowa alimiyai lautowoi vauvauna yo nuwamasele yo walomahalava yo ve'ita yamohegomiu, teina abahagu alimiyai.

7 Nigele iyadumwalu ebe tomowa huwehuwena hiyuvi awawai na wali teya hiwaliyei neta mata nigele habuluna tomowaone hiyabenali lobai.

8 Na hinage ebe yaiya yoguli iyuvi awawai, alinana ana
nuwamasele nigele tayahanapui, aleha vehabana, bo hava
ana yoga vehabana.
9 Dova hinage ita, ebe nigele tayawalo dumwalu nigele
howahowana tomowa yada walone hiyanuwamasele veha-
bana, wuwuna yada walone dova walo awa'awawa yo ta'e
awa'awawa.
10 Na moiha, bale'uwai alinaone hibagibagili alilidi
himiyamiya, na tupwa ehebo ehebo aidiyai taumiya
dalavaone hiya alinadi hihanahanapuidi.
11 Ainaena ebe vali tupwaone alinadi nigele yayahana-
puidi, yau dova taumana wuwuna yateibaba, eeta nigele
howahowagu na alinadi yahanapui. Na hinage hiya nigele
howahowadi na yagu walo hihanapui.
12 Yauwedowo augeluwo, nuwanuwamiu na Yaubada
Alu'aluwana yana aiyauya alimiyai amvaidi, ainaena
ilowoinanegomiu na amtowoi ta ami aiyauyane aidiyena
yana boda am'abiye wahiyaladi.

13 Na ebe teya alimiyena vali alina aidiyena i'au'aubabada,
ilowoinanei na i'awa'awanoi Yaubada ainai na nuwamasele
ilobai, yo ainaena yana walo ibui ta tomowa aidiyai
iwalowalo mahalavaei.
14 Wuwuna ebe vali alina ainaena ya'awa'awanoi, alinane
ana nuwamasele nigele yayahanapui, wuwuna alu'aluwagu
ibom i'awa'awanoi, na hesi yagu walowone nigele yayahana-
puidi, hava vehabadi ya'au'aubabadane.
15 Na ilowoinanegau ebe mayagu nuwamasele yo hi-
nage alu'aluwaguwena ya'awa'awanoi, na yawali vetuvehae
Yaubada ainai alu'aluwaguwena na hinage mayagu nuwa-
masele.
16 Ebe yaiya owa alu'aluwamwena uno'ono'owei, vali
alinanaena, nigele uyahanapui, yo am geluwone nigele
hiyanuwamasele, vedova mata hi'awa moihaei?
17 Walo vetuvehae inamwanamwa, na hesi nigele
iyanamwanamwa alili wuwuna ada geluwo nigele
iyahaguidi.
18 Eeta ya'awa yauwedo Yaubada ainai wuwuna vali alina
aidiyena ya'au'aubabada alili abo omiu.
19 Na tapwalolo miya ahaina ainai, nuwanuwagu alina
yehana yahanahanapui ainaena ve'ita ahu'ahubalina
yawalowei tomowa aidiyai na nigele yaya'awa
namwanamwaei vali alina ainaena ya'au'aubabada alili,
wuwuna tomowa nigele hiyahanapui.

20 Tahiguwao, havena yami nuwatuwu dova hedaheda,
na hesi yami nuwatuwu dova towaho mwala'ina yana

nuwatuwu. Havena paihowa yababana vehabana amnuwanuwatuwu alili yo ebeha amhanapuiya'o.
21 Wuwuna Buki Ve'ahihi holanai Yaubada yana loina ehebo imiyamiya, iwalo:
“Taumanao howola hilaoma na vali alinao aidiyena yagu bodao aidiyai yagu walo hiwalo mahalavaei. Na hesi havena yagu walone himulimulitaedi.”
Yaubada yana walo dova.
22 Wuwuna alinao vagadi aidiyena ta'au'aubabada, neta ve'ive'ilala nigele ita tauyemidi vehabada na hesi hiya taumiya ganamuli vehabadi. Na walomahalavaena ta'au'aubabada neta ve'ive'ilala nigele taumiya ganamuli vehabadi na tauyemidi vehabada.
23 Na ita ebe tapwalolo vehabana tamiya ahaigita na vali alina aidiyena ta'au'aubabada, na tupwadi nigele Yeisu ana tauyemidiwo hiluwu na alinada palipalina hibenalei, mata yadi nuwatuwu ebeha tabuwa.
24 Na ebe maudoida Yaubada yana walo tawalo mahalavaei na tupwadi hiya nigele Yeisu ana taumulitao hiluwuma ta walomahalavane hibenalei mata yadi yababao hi'ita lobaidi na hive'ewauyoidi.
25 Yo ainaena yadi nuwatuwu dawani vehabadi hinuwavitai na hihinimaya, na Yaubada mehenai hibe'u aitulu na ainai hipwagogo na hi'awa moiha, yo ainai hiwalo, “Moiha, Yaubada baidamiu ammiyamiya”.

Tapwalolo ana amwaha

26 Tahiguwao, ebe tapwalolo vehabana amluwuluwu, ehebo towaho wali i'abihini, ehebo ive'ita, na ehebo nuwatuwu vauvauna iwalo mahalavaei, na ehebo vali alina ainaena i'aubabada, na ehebo alinane ibuidi, na aidiyena paihowane boda hihaguidi.
27 Na ebe vali alina tomowadiyao hi'au'aubabada, neta inamwanamwa mata hitau bwau bo hitau tonuga, hi'aubabada na hesi ehebo ehebo hi'aubabada na yadi aubabada ana taubui mata walowone ainodi iwalo mahalavaedi.
28 Na ebe alinaone nigele adi taubuiwo, havena teya yaiya vali alina ainaena i'au'aubabada tapwalolo ana hauga ainai, na hesi ibom nuwanaena i'aubabada Yaubada ainai.
29 Na hinage tauwalo mahalava hitau bwau bo hitau tonuga hi'au'aubabada ta ambenalei na yadi walowone vehabadi amnuwanuwatuwu ili'ilimani.
30 Na ebe ehebo towaho tapwalolo holanai imiyamiya yo hanapu vauvauna ilobai, itowolo na ginaulinane iwalo mahalavaei, na tauguguyane inobu.

31 Na maudoimiu howahowamiu na ehebo ehebo amwalo
mahalava, yo am'abiye wahiyalagomiu, na nuwamiu
am'abiye namwanamwadi.
32 Tauwalo mahalava howahowana yo yadi aubabada
hi'ita avivini.
33 Wuwuna Yaubada iya i'abi'abiye dumwaluwegita, eeta
mayada nuwahegoya tatapwatapwalolo.
34 Na waiwaihiu omiu, ilowoinanegomiu na tapwalolo
ainai amnobu na walo ambenalei. Wuwuna Buki Ve'ahihi
ainai Mosese yana loina waiwaihiu vehabadi teina dova,
na dova hinage tauyemidiwo vehabadi tupwa maudoidi
aidiyai.
35 Ebe waiwaihiu maudoidi na hava hihanapui, howa-
howadi na yadi vadai mwanediyao hipanivilaedi na hiya
hive'itadi. Wuwuna ebe waiwaihiu hiwalo tapwalolo ainai,
abahinimaya alidai.
36 Na havena amnuwanuwahaehae ebeha ambom al-
imiyai Yaubada yana walo imahamahalava, yo ambom
alimiyai imiyamiya.
37 Na hinage ebe yaiya inuwatuwui ebeha ibom Yaubada
yana tauwalo mahalava na Yaubada Alu'aluwana ainai
imiyamiya, na yana nuwamasele imohei, mugai ihanapui
ebeha yagu walo leta teina ainai yavetamalenawa, neta
Yaubada yana loina alimiyai.
38 Na ebe tomowane yagu walo nigele iya'awa moihaei,
yana walo havena am'awa'awa moihaei.
39 Ainaena tahiguwao, ilowoinanegomiu na amtowoi
wahiwahiyala ta Yaubada yana walo amwalo mahalavaei,
na vali alina adi walowone vehabadi havena am'au'auhidi
tapwalolo ainai.
40 Na hinage ginauli maudoidi dumwadumwaludi
namwanamwadi yami tapwalolo aidiyai ampaihowaidi.

15

Besinana yana towolouyo

1-2 Tahiguwao, wasa namwanamwana bada yawalo
mahalavaena'o alimiyai, amnuwatuwu avivini ebeha
mwalona atemiu amtalamwei wasanane ainai, na i'abiye
wahiyalagomiu na ainaena ami hagu amlobai, ebe
wasanane am'abi avivini. Na ebe nigele amya'abi avivini,
yami yemidine ginauli awa'awawa.
3 Wasa teina ya'ita lobai ainaena yawalo mahalava
alimiyai na nuwatuwu mwala'ina neta Besinana yada
yababao vehabadi imwalowoi, dova Buki Ve'ahihi yana walo
mahalava.

4 Ta himwauwi magaiyai na ahubena tonugana ainai
itowolouyo, dova Buki Ve'ahihi iwalo mahalava.
5 Itowolouyo na Pita ainai i'abiye mahalavauyoi na hinage
tauyewasao hitau 12 aidiyai i'abiye mahalavauyoi.
6 Ehebo hauga ainai ada geluwo hitau 500 aidiyai i'abiye
mahalavauyoi. Boda neta tupwadi bada himwalowoi'o na
hibagibagili alili mayawahidi.
7 Yemesa ainai i'abiye mahalavauyoi, na hinage Besinana
ana tauyewasao maudoidi aidiyai i'abiye mahalavauyoi.
8 Na yana aba'ovi yau aliguwai i'abiye mahalavauyoi, na
hesi yagu hauga tubuiyo ainai yamataimeyameya.
9 Na yau yehane tauyewasa nigele iyalowoinanegau
wuwuna Yaubada yana bodao ya'abiye muyamuyadi
ainaena Besinana ana taumulitao maudoidi hi-
namwanamwa gabaegau.
10 Na hesi Yaubada ive'i'ilaegau na ilivahigau. Ainaena
nigele iyalivahi awawaigau, wuwuna bada yayemidi'o
moiha na tauyewasao maudoidi yadi paihowa yalaugabaei,
nigele yau yagu wahiyalaena, na Yaubada yana ve'i'ilaena.
11 Eeta tauyemidiwone alimiyai bada higuguya'o, na
yau hinage bada alimiyai yaguguya'o, ainaena Besinana
amyemidiyena'o.

Towolouyo vehabana

12 Yama guguya alimiyai awalo mahalava ebeha Besinana
mwalowoiyena itowolouyo'o, na amyemidiyei. Eena hava
vehabana ta tupwamiu amwalo, “Ebeha tomowa nigele
howahowana na mwalowoiyena hitowolouyo?”.
13 Wuwuna ebe tomowa nigele mwalowoiyena hiya-
towotowolouyo, Besinana hinage nigele mwalowoiyena iy-
atowolouyo.
14 Ainaena yama guguyaone nigele ainona ta omiu hinage
yami yemidine Besinana vehabana nigele ainona.
15 Na hinage ai Yaubada ana tauyewasao dova
a'oya'oyamaegomiu yama walowone aidiyena, wuwuna
awalo, “Yaubada Besinana mwalowoiyena i'abiye
towolouyoi”. Na tupwamiu amwalo, “Nigele
taumwalomwalowoi hiyatowotowolouyo”.
16 Yami nuwatuwu vedova? Besinana hinage nigele iya-
towolouyo, bo?
17 Ebe Besinana nigele iyatowolouyo neta yami yemidine
Besinana ainai nigele habuluna ainona ta mata yami yababa
ainai ammiyamiya.
18 Na yami nuwanuwatuwu amwalo hiya mwalona
Besinana hiyemidiyei ta himwamwalowoiwa mata nigele
hiyanamwanamwa, bo?

19 Na hinage ita Besinana ana taumulitao atemuya-
muyada, ebe Besinana yana hagu alidai teina hauga
bale'uwai vehabana, na nigele hauga ilalaoma vehabana
yada mwalowoi tuluhanai.
20 Na ana dumwalu neta Besinana mwalowoiyena itowolo
mugai, na mulitai abo taumwalomwalowoi maudoidi hi-
towolouyo.
21 Wuwuna towaho ehebo ta'i ainaena mwalowoi ima-
halava bale'uwai, neta Adam, na hinage dova towaho ehebo
yana paihowa ainaena towolouyo i'abiye mahalava.
22 Ainaena bada tahanapuiya'o ebeha Adam yana yababa
ainaena maudoida mwalowoi alidai imamahalavane, na
moiha Besinana ainaena yawahi vateyai talolobaine.
23 Na yawahi vateyai yana lau teina dova, mugai Besinana
itowolouyo na howola ilau gwaipileuyoma ita yaiyadiwo
yana bodao, hinage tatowolouyo.
24 Na mulitai Besinananane tauloinao maudoidi iwahiyala
gabaedi na Tomodulele yo tauloinao yababadi maudoidi
iwahiyala gabaedi, yo hauga yana aba'ovi ainai Besinana
yana loina imohegeyo'awahei Tamana ainai.
25 Wuwuna Besinana mata mayana wahiyala iloiloina ana
higa ana alehao maudoidi iwahiyala gabaedi.
26 Na aleha mwala'ina yana aba'ovi ainai mata Besinana
mwalowoi iwahiyala gabaei, na igwaipile ta namwanamwa.
27 Wuwuna Yaubada loina maudoina Besinana imo-
heina'o. Na hesi Tau'aiyauyane nigele howahowana
Besinana iloinaei.
28 Ainaena howola hauganane ainai Besinana ginauli mau-
doidi iloinaedi, iya italam Tamana yana loina ainai, wuwuna
Tamanane Besinana yana loina maudoina ana taumohe,
eeta Yaubadanane ihae alili.
29 Na ebe taumwalowoi havena hitowotowolouyo,
hava wuwuna omiu tupwamiu bapitaiso amvaivai hiya
taumwalomwalowoi vehabadi?
30 Na hinage vedova yau? Ebe nigele howahowana na
mwalowoiyena yayatowolouyo, hava vehabana abasilahe
ainai hauga maudoina yapaipaihowa Besinana vehabana?
31 Moiha ta'i, ahubena ehebo ehebo aidiyai dova
yamwalomwalowoi, na hesi mayagu yaliyaya omiu yami
towolo wahiyala vehabana, yada Bada Yeisu Besinana ainai.
32 Na hinage mwalona Epeso ainai tomowa manimaninidi
dova maheya nu'ula hi'alehaigau, na hesi alehanane nigele
ana namwanamwa aliguwai ebe nigele mwalowoiyena yay-
atowolouyo. Ainaena hiwalo:
“Ebeha ilowoinanegita na hauga bale'uwai tayaliyaya yada
ai yo yada numa aidiyena”,

wuwuna mwalowoi ana hauga nigele howahowana teya hava talobai.
33 Na hesi walodine neta oyama, neta ainaena havena aidiyena hi'oya'oyamaegomiu, mata yadi mumuga yababana amve'ao'aonaedi.
34 Yo tupwamiu Yaubada amnuwapwanopwanowei. Teina abahinimaya alimiyai, ainaena ilowoinanegomiu na amhanapui, yo ainaena yami mumuga yababana amlaumwauwidi.

Tau vauvauna vehabana
35 Na tupwamiu nigele amyanuwatuwu masele towolouyo vehabana, ainaena amwalo, “Tau mwalowoiwone aiteya tau ana ita mata ainaena hitowolouyo?”.
36 Na ilowoinanegomiu amhanapui ebeha dova patu ta'umai na i'ini howola mata patunane ipwaha.
37 Amhanahanapui ebe pegapega bo ehebo patu ta'umai, taunane ainaena i'ini, nigele patu mugamugaina ana ita dova, na hesi vagana.
38 Wuwuna tauloina iya Yaubada, na aiwa yo awahi ehebo ehebo adi ita yana nuwatuwu dova, na imwauwidi.
39 Na tauda hinage yana nuwatuwuwena iyemasele. Tomowa tauda ana ita vagana na lagulagu taudi adi ita vagadi na lowolowo taudi adi ita vagana, na yama taudi adi ita vagana.
40 Galewa ginaulidi himiyamiya yo hinage bale'u ginaulidi himiyamiya na adi ita namwanamwa vagana yo vagana.
41 Na hinage mahana ana ita vagana, na wai'ena ana ita vagana, na utui ana ita vagana, na utui ehebo ehebo adi ita vagadi yo vagadi.
42 Dova hinage yada towolouyo ana ita, ginauli mwalomwalowoina ta hamui na ginauli nigele iyamwalomwalowoi mata itowolouyo.
43 Moiha ta'i, taudao ama'amagogoidi hihamuidi na tatowolouyo manamwanamwada. Tauda tapitapiyadi hihamuidi na tatowolouyo mayadi wahiyala.
44 Wuwuna tau bale'uwena himagamagaiyedi na tau galewaena hitowotowolouyo, wuwuna tau bale'uwena vagana na tau galewaena vagana.
45 Buki Ve'ahihi yana walomahalava hinage dova iwalo, “Towaho mugamugaina, Adam, tauna mayawahina”, na towaho bwauna, Yeisu, alu'aluwana ainaena tomowa yawahida imohegita.
46 Towaho alu'aluwana nigele iyamahalava mugai, na hesi tauna imahalava mugai na alu'aluwana mulitai.
47 Wuwuna towaho mugamugaina Yaubada ipaihowai bale'u ainaena, na towaho bwauna galewaena idodobimane.

48 Adam bale'u mu'amu'alinaena imahalavama, eeta ita
hinage bale'u mu'amu'alinaena tamamahalavane, na hesi
Besinana iya galewaena idodobimane eeta ita mata dova
Besinana ta yemala tomowa galewaena.
49 Ainaena ada ita dova tomowa bale'uwena na hesi ada
itane mata igwaipile ta dova Besinana iya tomowa gale-
waena.
50 Tahiguwao amnuwatuwu avivini ebeha tauda bale'u
nigele howahowana na Yaubada yana Abaloina ainai
hiluwu, wuwuna tau bale'uwena pwahapwahana na tau
galewaena mata nigele iyapwaha.
51 Na hinage hanapu vauvauna yave'itagomiu
ebeha havena ita Besinana yana boda maudoida
tamwalomwalowoi, na hesi ita howola mayawahida
tamiyamiya na Yaubada tauda imwau buidi.
52 Wuwuna hauga yana aba'ovi ainai yoguli hiyuvi
mwala'ina na Yaubada tauda i'abibui mwayamwayauwedi,
yo hinage taumwalowoi mataudi vauvauna hitowolouyo, na
ita mayawahida tauda hinage i'abibuidi.
53 Wuwuna Yaubada howahowana tauda pwahapwahadi
na mwalomwalowoidi i'abibuidi, na hivauvau na miyamiya
vateyaidi.
54 Yo howola hauga tenem ainai Buki Ve'ahihi ana
awamoiha imahalava, neta iwalo:
“Mata mwalowoi i'oiye sawali na ita tamiya alili”.
55 “Mwalowoi, havaidova yam wahiyala? I'ovi'o.
Mwalowoi, havaidova yam muya? I'ovi'o.”
56 Mwalowoi yana wahiyala imahalavama mumuga yaba-
bana ainaena, na mumuga yababana Mosese yana loina
aidiyena tahanahanapui.
57 Na yada Bada Yeisu Besinana ihaguigita ta mwalowoi
tawahiyala gaebei, ainaena Yaubada ainai ta'awa yauwedo
mwala'ina.
58 Na hinage tahiguwao ya'awa yauwedo mwala'ina al-
imiyai, na yaguguyeigomiu na amtowolo wahiyala, ta hauga
maudoina am'atepatu Bada yana paihowa ainai, wuwuna
howola Bada yana paihowa ainaena ainona talobai.

16

Velau tauwewelohe vehabadi

1 Ehebo hinage ginauli, velau Yaubada yana tomowao
Yelusalem ainai adi hagu vehabana. Mwalona Galetiya yadi
velau vehabana yawalo aulidi, ainaena omiu dova hinage
ampaihowai.
2 Neta tapwalolo ehebo ehebo aidiyai yami velau
ammwaumwauwidi. Ebe yami mane mwala'ina velau

mwala'ina, na ebe yami mane habuluna yami velau hinage habuluna, na hauganane yalaowa, bada yami velau imiyamiya.

3 Na ebe hauganane yalaowa alimiyai tupwadi ami geluwo amvesinuwanedi na yami velaune hilawei Yelusalem ainai, na hinage Yelusalemaone yadi leta yalele na velaune baidana hilawedi.

4 Na ebe ilowoinanegau, yau baidaguwao alau Yelusalem.

5 Teina hauga nuwanuwagu na yalau Masedoniya na mulitai yalaowa alimiyai,

6 na neta ainai ya'aiyawasi. Mata nuwana neta ainai yamiya daodao ana higa gwaugwau ana hauga i'ovi, na aiteya tupwa yanuwanuwatuwui ainaena amhaguigau ta ya'adau lau aidiyai.

7 Wuwuna nigele nuwanuwagu hauga ubwa'ubwana omiu baidaguwao tamiyamiya, na hesi ebe Yaubada ita-lam, ainaena hauga tupwana daodaona baidamiu nemai tamiyamiya.

8 Teina hauga Epeso ainai yamiyamiya ana higa Buidi'wa guyauna i'ovi na mulitai yalaowa.

9 Wuwuna dalava teina ainai howahowana na Yeisu yana paihowa mwala'ina yapaihowai, bwagana agu alehao himiyamiya, na nigele yayamodemode aidiyai.

10 Na Timoti hinage ebe ilaowa alimiyai, amyogaei yami vadai na am'abiye yaliyaya moiha, wuwuna iya yada Bada vehabana ipaipaihowa, yau dova.

11 Na havena yaiya Timoti isosomanaei, na hauganane ilalau gwaipilema aliguwai amhagui na mayana yaliyaya ilau gwaipilema, wuwuna iya na tupwana tahinao hinage yaha'waha'waidi.

12 Apolosa hinage iya tahida ehebo, na mwalona Apolosa ya'awanoiyei ebeha tahidao baidanao hilaowa alimiyai, na ita'wata'wata, na ebeha teya hauga ainai inamwanamwa abo ilaowa.

Walo yana aba'ovi

13 Augeluwo am'ita avivinigomiu, na yemidi moiha ainaena amtowolo momohi na amwahiyala mayami atepatu.

14 Yo hinage yami paihowao maudoidi aidiyai amvelave-lauyowegomiu.

15 Sitepana yana huhu amhanapuidi'o ebeha hiya Besinana ana tauyemidiwo mugai tupwa Gilisi ainai, na hitalamwedi Yaubada yana tomowa adi hagu vehabana.

16 Ainaena nuwamiyai yamwauwi na yadi walowone
ammulitaedi, yo yaiyadiwo hinage baidadiyao Besinana
vehabana hipaipaihowa hiya hinage ammulitaedi.
17 Hauga teina yayaliyaya mwala'ina wuwuna Sitepana yo
Potunato yo Akaikosi bada hilaoma'o, na hiya dova omiu
miyalaemiyao bada hi'abi'abiye yaliyayagau.
18 Dova omiu mwalona hinage hi'abi'abiye yaliyayagomiu,
ainaena teina hauga ta'i agu lautowoi inamwanamwa alili.
Teina vehabana tomowa dova hiya amve'ahihiyedi.
19 Yaubada yana boda maudoidi tupwa Esiya ainaena yadi
awayauwedo ilalaowa alimiyai. Na hinage Akwila yo Pilisila,
yo hinage tauyemidiwo hiya yadi vadai hitapwatapwalolo
yada Bada yehanaena, yadi awayauwedo alimiyai.
20 Yaubada yana boda maudoidi hinage yadi awayauwedo
alimiyai. Tahimiyao velauwena amnihoidi.
21 Teina yagu awayauwedo alimiyai yau nimaguwena
yaleleyawa.
22 Ebe yaiya nigele Bada iyavelauwei miya vitaina ive'alo.
Bada ee, nuwanuwagu na ulaoma.
23 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila imiya vahaligomiu.
24 Na hinage yagu awayauwedo Yeisu Besinana yehanaena
ilalaowa maudoimiu alimiyai.

2 KOLINITA

Awayauwedo

1 Yau Paulo Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu Besinana vehabana, na tahida Timoti ainaena.

Yami leta ilalaowane neta Yaubada yana bodao Kolinita ainai vehabamiu. Na hinage Yaubada yana bodao Gilisi tupwana maudoina alonai vehabadi.

2 Yaubada Tamada yo Bada Yeisu Besinana yadi atemuyamuya yo yadi nuwadaumwali himiya vahaligomiu.

Yaubada yana hagu

3 Yaubada iya Bada Yeisu Besinana Tamana yo yana Yaubada ta'awa yauwedowei iya atemuyamuya wuwuna. Yaubadanane ainaena vehaguhagu maudoina ilaolaoma vehabana ta'awa yauwedowei.

4 Iya ada vitai maudoidi aidiyai ihaguhaguigita. Eeta vehaguhugu ehebonane Yaubada imohemohegita ainaena mata tomowa tupwadi adi vitaiwo vagadi yo vagadi tahaguidi.

5 Wuwuna Besinana yana muya bagibagilidi ita hinage alonai baidada eeta Besinana ainaena Yaubada yana vehaguhagu mwala'ina mata tave'alo.

6 Ebe Yaubada yana paihowa vehabana abom amuyamuya, neta ta'i omiu ami hagu yo ami yayovi vehabana abom amuyamuyane. Na ebe hagu alobai omiu hinage mata ihaguigomiu ta muyaone ehebonane a'alama'i'itaedine mata i'abiye wahiyalagomiu ta'am'alama'i'ita.

7 Yama itahae ana wahiyala alimiyai imiyamiya wuwuna ahanapuiya'o ebeha dova yama muyao'alodiyai ammuyamuya hagune ave'ave'alodine omiu mata hinage amve'alo.

8 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha avenuwamwauwegomiu vitaiwone ave'ave'alodine Esiya tupwanane ainai vehabadi. Vitaiwone alimaiyai himwamwauwidine neta himwala'i yo hivitai alili ta yawahimai muhamuhana na agabaei.

9 Alautowoi ebeha mwalowoi bada ilaoma'o alimaiyai. Eeta teina imahalava ta ebe havena abom ayemiyediuyowegai, na hesi Yaubada ibom taumwalomwaloi i'abi'abiye towolodi ebeha ainai aduivahali.

10 Mwalowoi mwala'i alilina ainaena iyayoviga ta mata ilauyeyawahaigai. Na yama itahae iya ainai amwauwi ta mata iyayoviuyoigai.

11 Omiu hinage ebeha awanoiyena amhaguhaguigai. Eeta ebe awanoi maudoidi vehabamai Yaubada mata iyemaihadi

yo hinage i'awa namwanamwaegai, na tomowa bagibagilidi mata vehabamai na hi'awa yauwedo iya ainai.

Paulo yana ulewahi ibui

12 Yama gagasa wuwuna teina, neta yama nuwanuwatuwu iwalo yedumwalu alimaiyai ebaha yawahimai teina bale'une ainai yo hinage ginauli mwala'ina dova yama ve'awa'au'augelu omiu baidamai neta hiya Yaubada yana nuwatuwu ve'ave'ahihinaena yo yana walo moihanaena iloiloinaegai, nigele taumiya bale'u yadi nuwatuwuhonihoniyena na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena.
13 Neta vehabana hauga maudoina alaulelelaowa nigele walo dawaniyena na hesi ebeha amhanapuidi.
14 Hava alelelediwane nuwanuwamai ebeha nuwamiu himasele ta amhanapu ili'ilimanigai. Haugana yada Bada Yeisu yana ahubena laugwaipileuyoma ainai mata amgagasa vehabamai dova ai hinage agagasa vehabamiu.

15 Yami gagasa yahanapu ili'ilimani ta mwalona yagu ulewahine ebeha yalaowa alimiyai mai bwau ta ebe yami hagu ilauhepoi.
16 Mwalona nuwanuwagu yagu laomane Masedoniya ainai yataubo'eyegomiu na yagu laugwaipilene ainai yataubo'euyoigomiu. Na yagu taubo'euyoigomiune ainai mata amhaguigau ta ya'adau lau Yudeya ainai.
17 Yawalo ebeha yalaowa na hesi nigele yayalaowa. Teina yagu ulewahine ya'abi avivinine nigele yau taunuwatuwu bwaubwau. Yagu ulewahine yapaipaihowaidi nigele dova taumiya bale'u ginauli ehebo vehabana na hiwalo ehe na ana dumwalu nigele.

18 Bada dova Yaubada iwalowalo moiha neta dova yagu waloyemidi alimiyai. Nigele yayawalo ehe na ainona nigele.
19 Wuwuna Yaubada Natuna Yeisu Besinana, Sailasa, Timoti na yau aguguyaei gamwagamwanimiyai neta nigele ehe na hinage nigele. Iya Yaubada ana moiha.
20 Wuwuna Yaubada yana waloyemidi maudoidi hiyemala moiha neta Besinana ainai. Teina vehabana iya ainaena ‘Moiha’ ta tawalowei ebeha Yaubada ta'awa wasawasaei.
21 Eeta Yaubada iya Besinana ainai ivetowolo momohigai omiu baidamaiyao. Na Yaubada iya ivesinuwaigita yo i'abidebaigita
22 ta iya yana ve'ive'ilala alidai imwauwi neta Alu'aluwa Ve'ahihi imohegita ta atedai. Teina dova yana aiyauya mugamugaina, na ainaena tahanapui ebeha yana aiyauya tupwadi vehabada i'atububunidi'o ta hiha'waha'wa.

23 Yaubada mehenai yawalo moiha neta mwalona nigele
yayalaowa Kolinita alimiyai wuwuna nigele nuwanuwagu
ta ya'abiye nuwayababagomiu.
24 Hava ebe amyemidiyei nigele aya'aipate ebeha ainai
aloina. Wuwuna ahanapuiya'o neta yami yemidine aidiyai
amtowolo wahiyala'o. Eeta omiu baidamaiyao tapaihowa
yami yaliyaya vehabana.

2

1 Nigele yayalaowa alimiyai wuwuna yagu nuwatuwu yapai-
howai ta nigele ebeha ya'abiye nuwayababauyoigomiu.
2 Ebe ya'abiye nuwayababagomiu, yaiya mata itupwa ta
i'abiye yaliyayagaune? Nigele teya yaiya wuwuna tomowa
tau'abiye yaliyayagau mata ya'abiye nuwayababagomiu.
3 Teina vehabana na leta neta yaleleyawa alimiyai. Nigele
nuwanuwagu yalaowa ta omiu ebeha am'abiye yaliyaya-
gauwa am'abiye nuwayababagau. Wuwuna yahanapui
ili'ilimani neta yagu yaliyayane omiu hinage yami yaliyaya.
4 Eeta yalaulelewa mayagu nuwavitai yo mayagu ate-
muyamuya yo mamehelinogu; ta nigele ebeha ya'abiye
nuwayababagomiu na hesi yagu velau ana mwala'i alimiyai
ebeha amhanapui.

Tauyababa ana nuwahamu

5 Ami gelu teya i'abiye nuwayababagau ta ebe yau mayagu
nuwayababa omiu hinage tupwana mayami nuwayababa.
Teina yawalowalone nigele ebeha ami gelune ya'abiye
nuwavitai.
6 Na tomowa maudoimiu amhulugogoi ta yemaihana teina
dova ammohemoheine neta bada howahowana.
7 Na hesi amnuwahamui na am'abiye wahiyala ta havena
inuwanuwayababa alili mata ainaena ibe'u.
8 Eeta ya'awanoiyegomiu ebeha yami velau iya vehabana
am'abiye mahalavauyoi.
9 Teina vehabana na yalaulelelaowa ebeha yami awa'abi
yatowoi ta yahanapuigomiu neta moiha yagu loguguya mau-
doidi aidiyai am'awa abi, bo nigele?
10 Ebe yaiya teya yana yababa amnuwahamui mata yau
hinage yanuwahamui. Na ebe hava vehabana na yanuwa-
hamui neta Besinana mehenai na yapapaihowaine omiu
vehabamiu.
11 Na yapapaihowaine ebeha Tomodulele havena iwahi-
wahiyala gabaegita, wuwuna yana nuwatuwuwo bada ta
hanapuidi'o.

Besinana ainaena ta wahiyala

12 Haugana Tilowasi ainai yamahalava ya'ita lobai ebeha
Besinana wasana namwanamwana yaguguyaei neta tenem
ainai Bada yagu hawahawaga iho'eya'o.
13 Hesi yagu nuwatuwu nigele iyatalu wuwuna tahigu
Taito yabeha ahayai Tilowasi ainai. Nigele ta yavelauwedi
na yalaugabaidi ta yalalaune Masedoniya.
14 Na Yaubada ainai ta'awa yauwedo wuwuna iya yana
lau ahaiyena hauga maudoina Besinana ainaena ta wahiyala
di'wa. Ta Yaubada iyepaihowagai na Besinana ana hanapu
vehabana a'abiye dabalala tupwa maudoina aidiyai dova
pwalawasi panena.
15 Wuwuna ita dova pwalawasi panena namwanamwa
alilina Besinana i'aiyauyanei Yaubada ainai. Neta pane-
nane idabadabalala ta livalivahidi na taumwalomwalowoi
gamwagamwadiyai hibenabenalei.
16 Taumwalomwalowoi aidiyai teina panenane dova
mwalowoi ivaivaiyama. Na livalivahidi aidiyai teina pa-
nenane iya yawahi ivaivaiyama. Teina vehabana ta yaiya
howahowana mata teina vitaiwone ipaihowaidi?
17 Hesi ai howahowamai wuwuna ai nigele dova to-
mowa tupwadi hiya Yaubada yana Walo hivai ta dova
aba'aigimwagimwala. Ai Yaubada ivetamalegai eeta iya
mehenai nuwatuwu moihanaena a'au'aubabada Besinana
yehanaena.

3

Waloyemidi vauvauna ana taupaihowa

1 Teina walone ana dagugu dova ya'awa namwanamwauy-
owegau, bo? Yau nigele dova yavetaumanaegomiu ta
nuwanuwamiu abiye masele letana tomowa aidiyena
ilaowa alimiyai ebeha yau yaiya dova tomowa tupwadi.
Na nigele ebeha omiu alimiyena am'abiye mahalavaegai
tomowa aidiyai.
2 Mwalona ilaoma ta wau yagu abiyemasele letana neta
omiu. Atemiyai yaleledi'o ta tomowa bagibagilidi hivahili ta
hihanapuiya'o.
3 Na imiya mahalava ili'ilimani neta Besinana iya teina
lelene ilelelene yau aliguwena. Iya nigele abalaulele
we'awe'ahana ainaena iyalaulele na hesi Yaubada
Mayawahina Alu'aluwana Ve'ave'ahihina ainaena. Na
hinage nigele abalaulele gaima tabatabana dova Mosese
yana loina na abalaulelene tomowa atemiyai.
4 Teina walone awalowei wuwuna Besinana ainaena na
a'atepatu Yaubada mehenai.
5 Nigele teya hava alimaiyai iyamiyamiya ta ebeha
awalowegai neta howahowamai ta mata teina paihowane

apaihowai. Ala'alawowoli alimaiyai imiyamiya neta Yaubada ainaena ilaolaoma.
6 Iya i'abiye ala'alawowoligai ta waloyemidi vauvauna awalo mahalavaei. Teina waloyemidi vauvaunane neta nigele loina lelelelena ainaena, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena. Wuwuna loina lelelelena neta tomowa i'oi'oiye mwalowoidi na Alu'aluwa Ve'ahihi tomowa yawahi imohemohedi.
7 Loinane neta abalaulele gaimana Yaubada ainai ilele ta haugana Mosese ivavaiwa neta Yaubada yana wasawasa namanamalina i'abiye mahalava. Moiha Mosese manina maselena mata isawali ta ilau na hesi maninane maselenane imehe'ai'ai moiha ta nigele howahowana na Isileliwone manina hivinunui. Loina ana paihowa alonai tomowa himwalomwalowoi na hinage yana hauga laoma manamanamalina.
8 Na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi yana laoma namanamalina idi'wa alili yana paihowa alonai.
9 Na loina mumugana iya yababa ve'ewana ivaivaiyama neta manamanamalina ilalaomane. Ainaena na Alu'aluwa Ve'ahihi iya awadumwalu ilawelawenama neta mata namalina idi'wa alili.
10 Na wau namanamalina mugamugaina ana ita dova nigele iyamasele ili'ilimani wuwuna mulimulitana namalina imwala'i alili.
11 Waloyemidi miyamiyana isawali na hesi mayana namanamalina ilalaomane eeta tahanapui ebeha mata waloyemidi miyamiya vateyaina namanamalina idi'wa alili.
12 Ita yada nuwatuwu hae ana ita teina dova neta vehabana a'atepatu moiha.
13 Ita nigele dova Mosese. Iya ale'owena manina ilau'au'auhi haugana yana namanamalina ihabuhabulu ta isasawaline ta ebe Isileliwone havena hivinuvinui.
14 Na mayadi nuwapwanopwano mwalona ta wau haugana waloyemidi mugamugaina hivahili neta hiya ale'one ehebonane howola yadi nuwatuwu i'oi'oi'au'auhi ta nigele hiyavaivehulu. Wuwuna Besinana ibommo ainaena mata teina ale'one Yaubada ivaivehulu.
15 Na mwalona ta wau, haugana Mosese yana loina hivahili neta ale'one howola yadi nuwatuwu ilaulau'au'auhi.
16 Na hesi haugana tomowa i'ita gwaipileuyo Bada ainai neta Yaubada ale'one mata ivaivehulu.
17 Na Badane neta iya Alu'aluwa Ve'ahihi. Na havaidova ainai Bada Alu'aluwana imiyamiya neta ainai nigele loina bo yababa yana pai teya iyamiyamiya.
18 Ainaena maudoida nigele manida abalau'au'auhina na Bada yana vewasawasa tave'itaei. Na Badane neta

iya Alu'aluwa Ve'ahihi eeta igwaipilegita ta ana ita dova Besinana yana wasawasa alidai imwalamwala'i.

4

Yada tapiyao dova walata

1 Ainaena teina waloyemidi vauvauna yana paihowa Yaubada yana atemuyamuyaena imohegai ta nigele ayatapiya.

2 Mumuga dawadawanidi yo vedebahinihinimayadi amwau gabaedi'o. Nigele mumuga oya'oyamaena ayamiyamiya yo nigele Yaubada yana walo ayapaipaihowa pwanoli. Na awamoiha maudoina ainaena Yaubada mehenai amiyamiya ebeha tomowa maudoidi yadi nuwanuwatuwu ilimani vehabana amoheuyoigai.

3 Wasa namwanamwana aguguyaei ta ebe italu aidawani mata tomowa tupwadi aidiyai italu aidawani.

4 Hiya nigele hiyayemidi wuwuna Tomodulele bale'u ana tauloina yababana yadi nuwatuwu i'auhidi. Iya iguduidi ta masele ihinahinalidi nigele howahowana na hi'ita lobai. Masele neta iya wasa namwanamwana ainaena ilalaomane. Na wasane ainaena Besinana yana vewasawasa i'abiye mahalava wuwuna iya Yaubada ana oleya moiha.

5 Nigele ayabom wasamai agugugugugyaei na Yeisu Besinana iya Bada wasana agugugugugyaeine. Na awalowalo neta ai yami taupaihowa Yeisu vehabana.

6 Mwalona Yaubada iwalo ebeha, ‘Mata guguyou holanai masele ihinali’. Na teina haugane Yaubada ehebonane yana wasawasa tahanapui neta ta'ita'ita ihinahinali Besinana maninai.

7 Hesi ai Yaubada yana wasawasa taumai tapitapiyadi aidiyai himiyamiya ta dova bagi namwanamwana walata miyamiyana alonai. Ai wahiyala mwala'i alilina a'abiye mahalava neta ai nigele alimaiyena na hesi Yaubada iya ainaena.

8 Hauga daodaona hi'abiye nuwavitaigai na hesi nigele hiya'abiye yababagai. Hauga tupwadi anuwatuwu bwaubwau na hesi nigele ayatapiya.

9 Hauga tupwadi hi'abiye muyagai na hesi Yaubada nigele iyanuwapwanopwanowegai. Hauga tupwadi hitalaigai na hesi nigele ayasilahe moiha.

10 Hauga maudoina amwalomwalowoi dova Yeisu ta ebe iya yawahina tomowa hi'ita holamaiyai.

11 Yama miya ahubena ehebo ehebo alodiyai Yeisu vehabana na mwalowoi awutu vahavahali moiha. Na teina alonai a'alama'i'ita ta ebe Yeisu yawahina tomowa hi'ita.

12 Eeta moiha mwalowoi holamaiya ipaipaihowa na omiu
yawahi amlobalobai.
13 Yaubada yana Buki iwalowei iwalo, ‘Ya'aubabada
wuwuna yayemidi’. Teina yemidine ehebonane alimaiyai
vehabana na a'aubabadaei wuwuna ayemidi.
14 Tahanapuiya'o neta iya Yaubadane ehebonane Bada
Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o na hinage mata
omiu na ai i'abiye towolouyoigita. Yeisu baidada na ilau
ahaigita ta talau iya mehenai.
15 Teina maudoina neta omiu vehabamiu. Na Yaubada
yana ve'i'ila idabalala boda ta boda aidiyai ta mata Yaubada
yana vewasawasa ana awayauwedo imwala'i.

Yemidiyena tamiyamiya

16 Eeta mata nigele ayatapiya. Moiha taumai hitapitapiya
na hesi alu'aluwamai ahubena ehebo ehebo i'abi'abiye vau-
vauyoi.
17 Na teina vitaiwone habuludi hauga ahu'ahubalina
alonai aveve'alodine, mata vewasawasa mwala'ina yo
miyamiya vateyaina ilawelawenama, teina vitaiwone mata
imwala'i gabaedi.
18 Hava ta ita'itadine nigele aidiyai ayanuwanuwatuwu
alili. Na hava nigele taya'ita'itadine hiya aidiyai
anuwanuwatuwu moiha. Wuwuna hava ta ita'itadine
neta hauga ahu'ahubalina vehabana na hava nigele
taya'ita'itadine neta hauga miyamiyavateyaina vehabana.

5

1 Na tahanapuiya'o neta taudane teina gwau
tamiyamiyaneine bale'uwai mata ilotalotalo'e na Yaubada
ainaena vada tavai. Neta vadane galewai nigele tomowa
nimadiyena hiya'abi na mata imiya ta ilau hauga nigele
yana aba'ovi.
2 Teina haugane ta'am'amna yababa na yada venuwa neta
ebeha Yaubada vada vauvauna mata imohegita dova ale'o
vauvauna.
3 Ta ebe teina ale'one Yaubada imohegita mata
alu'aluwada nigele hiyabugewa.
4 Teina gwaune holanai amiyamiyane neta a'am'amna
yababa wuwuna anuwavitai. Nigele ebeha teina
nuwanuwada ada ale'o tavaivehuludi na hesi nuwanuwada
Yaubada iveli'wagita tauda vauvauna ainaena ta ebe yawahi
tauna mata taudawa mwalomwalowoina i'abiye sawali.
5 Yaubada iya teina ginauline ainai i'atububunigita ta
Alu'aluwa Ve'ahihi imohegita dova abavetuwuni. Eeta
tahanapui neta mulitai abo hava tupwadi vehabada
i'atububunidiwa imohegita.

6 Ainaena hauga maudoina ta'atepatu. Tahanapuiya'o
teina haugane taudaone aidiyai tamiyamiyane neta howola
nigele Bada baidada tayamiyamiya yana tupwai.
7 Nigele vinunuwena tayalaulau na hesi yemidiyena ta-
laulaune.
8 Eeta ta'atepatu yo nuwanuwada ebeha teina taudaone
talaugabaidi ta talau Bada baidada tamiyamiya yana tupwai.
9 Bwagana teina tamiyamiya tauda holadiyai bo Yaubada
yana tupwai ta miyamiya na hesi yada aipate mwala'ina
ebeha ta'abiye yaliyaya.
10 Wuwuna maudoida mata Besinana mehenai tatowolo
ta iya ilauvetalaegita. Tomowa ehebo ehebo hava tauna
ainai ipapaihowaine mata maihana ivai. Namwanamwana
mata maihana namwanamwana na yababana mata mai-
hana yababana.

Besinana ainaena Yaubada baidada ta'awa heliheliyam

11 A'aipate ebeha tomowa tupwadi nuwadi avaidi wuwuna
Bada meheuhina ahanapuiya'o. Na Yaubada ihanapuigai'o
ta hinage nuwana omiu bada atemiyena amhanapuigai'o.
12 Nigele ebeha a'awa namwanamwauyowegai
mehemiyai na hesi vedova mata ammwauhinigai
ana wuwuna awalo auligomiu. Eeta yaiyadiwo
tomowa hivinunuidi tuluhaena na nigele yadi mumuga
nuwa'alodiyai vehabana hiyanuwanuwatuhu mata yadi
walo amyemaihadi.
13 Ebe ayauyaule dova tomowa yadi aubabada neta
Yaubada vehabana na ayauyaulene. Na ebe ulu'ulumai
dumwadumwaludi neta omiu vehabamiu na ulu'ulumai
hidudumwalune.
14 Besinana yana velaune iloiloinaegai wuwuna
ahanapui neta iya ibom tomowa maudoida vehabada
imwamwalowoine. Ainaena ita hinage maudoida
tamwalowoi.
15 Na maudoida vehabada imwamwalowoine ta yaiyadiwo
ita mayawahida nigele ebeha tabom vehabada ta paihowa
na hesi Besinana vehabana ta paihowa. Wuwuna iya
vehabada imwalowoi ta itowolouyo.
16 Ainaena teina haugane tomowa mata nigele yadi
nuwatuwu ayanuwatuwuidi bale'u nuwanuwatuwuna
ainaena. Moiha mwalona Besinana teina dova
anunuwatuwuine na teina haugane nigele.
17 Haugana tomowa ive'ehebo Besinana ainai neta iya
tomowa vauvauna. Ginauli miyamiyadi bada hi'ovi'o na
ginauli maudoidi higwaipiledi ta dova vauvaudi.
18 Teina ginauliwone maudoidi neta Yaubada ipapai-
howaidine. Iya mwalona ana aleha ita na Besinana ainaena

igwaipilegita ta ita ana geluwo. Na tomowa tupwadi apaihowaidi ta iya baidadi hi'awa au'augelu neta Yaubada paihowane imomohegaine.

19 Yada wasa neta taumiya bale'u maudoida Besinana ainaena na Yaubada i'awa au'augeluwegita ta nigele yada yababao iyavahivahilidi. Na yaiyadiwo mata tomowa apaihowaidi ta i'awa au'augeluwedi neta yewasane paihowana imomohegaine.

20 Eeta ai Besinana vehabana a'au'aubabada, bada dova Yaubada iya i'awa'awanoi ai awamaiyena. Na ai Besinana vehabana a'awa'awanoiyegomiu awalo, ‘Yaubada am'awanoiyei ta i'awa'awa au'augeluwegomiu’.

21 Wuwuna Besinana nigele yana yababa na ita vehabada na Yaubada ipaihowai ta yada yababa maudoidi i'avala gogoidi. Teina dova ipaihowai ta ebe tave'ehebo Besinana baidada mata Yaubada yana paihowa dumwaluna ta ve'alo.

6

1 Nigele ta Yaubada baidamai yama paihowa toyawa holanai a'awanoiyegomiu omiu Yaubada yana ve'i'ila tauvaina havena yana ve'i'ilane amgebegebe awawai.

2 Wuwuna iya iwalowei iwalo,

‘Atemuyamuya ana hauga ainai yami awanoi yabenaledi.
Na livahi ana ahubena ainai yahaguigomiu.’

Walo moiha, teina Yaubada yana atemuyamuya haugana ebeha mata ami livahi amlobai.

3 Nigele nuwanuwamai ebeha yaiya teya yama paihowa i'itaye yababa. Ainaena na ababe'u nigele teya yaiya yana amwaha ainai ayamwaumwauwi.

4 Hesi ginauli maudoidi holadiyai apaipaihowaidi ebeha a'abiye mahalava neta ai Yaubada yana taupaihowao: Alama'i'ita moihanaena vitai yo wewelohe yo muya holadiyena atowotowolo momohi.

5 Ama alehao hitalaigai ta vada paipaiyai higuduigai ta himiya gwaigwaipileyegai na hiwalowalo yababaigai. Na apaihowa wahiyala. Na nigele aya'eno'eno ili'ilimani. Na nigele aya'ai'ai ili'ilimani.

6 Na yama nuwatuwu masemaselenaena yo nuwatuwu hanahanapuwena yo yama nuwadobiyena yo aiyauyaena yo Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yo velau moihanaena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao.

7 Na yama walo moiha yo Yaubada yana ala'alawowoliyena a'abiye mahalavauyoigai ai Yaubada yana taupaihowao. Na mumuga dumwadumwaluna avai ta iya yama aba'aleha yo abalau'au'auhi.

8 Tomowa hive'ahihiyegai na tupwadi hi'ita dobiyegai
na hi'awa yababaegai na tupwadi hiwalo vetuvehaeyegai.
Hiwalo ebeha a'oya'oyama na hesi awalowalo moiha,
9 na hinage hiteibabaegai na hesi hihanapuigai'o. Na
hipaihowaigai ebeha amwalowoi na hesi mayawahimai.
Bwagana hitalaigai na hesi nigele hiya'oi'oiye mwalowoigai,
10 yo bwagana hivenuwayababagai na hauga daodaona
ayaliyaliyaya. Ama ita dova tauwewelohe na hesi tomowa
bagibagilidi a'abi'abiye tobwatobwadi. Na Ama ita dova
nigele teya hava alimaiyai na hesi ginauli maudoidi ai
alimaiyai.
11 Ama geluwo omiu Kolinita awalo dumwalu alimiyai
neta ginauli maudoidi awalo mahalavaidi'o ta atemai aho'e
gabaei alimiyai.
12 Ai nigele atemai ayaguduidi alimiyena na omiu yami
venuwaena atemiu amguduidi alimaiyai.
13 Eeta teina yawalowalo laowa alimiyai dova omiu
natuguwao. Teina yama mumugane amyemaiha ta omiu
hinage atemiu amho'e gabaedi alimaiyai.

Ita Yaubada yana vada tapwalolo

14 Yaiyadiwo nigele hiyayemidi havena aidiyai ampatu-
patu. Wuwuna mumuga dumwadumwaluna na mumuga
yababana nigele howahowana na hive'ehebo. Na nigele
howahowana masele na guguyou himiya gogoi.
15 Nigele howahowana Besinana na Tomodulele yadi
nuwatuwu ehebo. Tomowa yemiyemidina na tomowa
nigele iyayemidi nigele howahowana yadi nuwatuwu ehebo.
16 Yaubada yana vada tapwalolo nigele howahowana aiwa
tagitagi holanai himiya. Na ita Yaubada yana vada tapwalolo
dova iya yana Buki holanai iwawaloweine iwalo, ‘Yau mata
holadiyai yo gamwagamwadiyai yamiya. Na yau mata yadi
Yaubada na hiya mata yagu tomowao.’
17 Na Bada iwalouyo iwalo,
‘Omiu yagu tomowao,
amlaugabaedi yo hiya aidiyena amwaheigomiu.
Hava nigele iyamasele havena ainai am'abi'abilau,
ta yau mata yayaliyayaigomiu.’
18 ‘Eeta yau mata Tamamiu
na omiu mata natuguwao towatowahomiu yo waiwaihi-
umiu.’
Teina dova Bada Yaubada Tauwahiyala alili iwawaloweine.

7

1 Ainaena augeluwo moihadi omiu, teina waloyemidi-
wone bada maudoidi tavaidi'o. Eeta yada nuwatuwu

dawadawanidi tata'wata'wataedi neta ginauliwone tauda yo alu'aluwada hi'abi'abiye bi'idi aidiyena. Yauwahida ta'abiye masaledi Yaubada mehenai wuwuna tave'ahihiyei.

Paulo yana yaliyaya

2 Atemiu amho'edi alimaiyai wuwuna nigele teya yaiya aya'abiye yababa yo nigele teya yaiya ayave'ita pwanoli. Na hinage nigele teya yaiya aya'oyamaei na yana tobwatobwa ayavai vehulu.

3 Teina yawaloweine nigele ebeha yave'ewaigomiu wuwuna bada dova mwalona yawawaloweiwa neta omiu ami nuwatuwu atemaiyai imiyamiya eeta bwagana mata amwalowoi bo amiya na hesi hauga daodaona talaulautoyawa.

4 Omiu vehabamiu ya'atepatu yo yanuwahaehae moiha. Na ama vitai maudoidi holadiyai yagu nuwatuwu hitalu ta yaliyaya i'oiye mwaugau.

5 Haugana tenem bada amahalava'o Masedoniya ainai na hesi howola taumai nigele hiya'aiyawasi. Vitaiwo himiya gwaigwaipileyegai neta veta'eta'e tomowa baidamaiyao yo meheuhi atemaiyai na amiyamiya.

6 Na hesi Yaubada iya taunuwavitaiwo adi tau'abiye atepatu eeta Taito yana laoma ainai i'abiye atepatugai.

7 Nigele yana laoma ibom ainaena iya'abiye atepatugai na hesi vedova am'abiye atepatuwa wasana ainaena hinage i'abiye atepatugai. Na yami velau yo yami nuwayababa yo yami talam vehaguhagu yau vehabagu iwalowalo auligai ta yagu yaliyaya imwala'i alili.

8 Mwalona yagu leta ainai ya'abiye muyagomiu, ta vehabana yanuwanuwatuwu na teina haugane nigele vehabana yayanuwanuwatuwu wuwuna yagu leta i'abiye nuwayababagomiu hauga ahu'ahubalina.

9 Leta neta yalelele vehabana yayaliyaya. Na nigele yayayaliyaya ya'abiye nuwayababagomiune na hesi yayaliyaya wuwuna yami nuwayababa ainona neta yami nuwabui. Neta nuwayababane Yaubada nuwanuwana ainaena nigele aya'abiye yababagomiu.

10 Nuwayababa Yaubada nuwanuwana wuwuna neta nuwabui yana abavetuwuni ta tomowa hilaulau yawahai ta hi'awa namwanamwaei. Na taumiya bale'u yadi nuwayababa ainaena mwalowoi hive'ave'alo.

11 Am'ita hava Yaubada ipapaihowaine yami nuwayababa ainaena ta am'atepatu wahiyala na amnuwalele vedumwaluyoigomiu ainai. Eeta amwalo wahiyala mayami meheuhi yo mayami velau ammoheuyoigomiu mayami atetalam ta am'atububuni taumumuga yababa

yemaihana vehabana. Ginauli maudoidi aidiyai am'abiye mahalavauyoigomiu neta nigele teya hava yami pwanoli.
12 Eeta teina leta yapaihowai nigele taupwanoli mehena yayasabui yo hinage nigele pwanoli ana tauyemaiha yaya-haguhagui vehabana yayalaulele. Na yalaulele ebeha yami atetalam vehabamai Yaubada mehenai ya'abiye mahalava alimiyai.
13 Teina vehabana na yama nuwatuwu hiwahiyala.
Nigele yama nuwatuwu wahiyala ibom na hinage yama yaliyaya. Wuwuna Taito maumaudoimiu am'abiye wahiyala ta yana yaliyayaena i'abiye yaliyayagai.
14 Na yagu nuwatuwu haehae omiu vehabamiu yawalo auli ta nigele amya'abiye hinimayagau. Mwalona ginauli maudoidi awalowalowedi alimiyai neta moihadi. Eeta yama nuwahaehae Taito ainai vehabamiu neta imiya mahalava moihana.
15 Taito inuwatuwu avivini vedova amyayaliyayaine mayami meheuhi yo mayami ve'ahihi na hinage mayami awa'abi vehabana eeta yana velau vehabamiu iwahiyala.
16 Na yau yayaliyaya wuwuna ginauli maudoidi aidiyai yayemidiyegomiu moiha.

8

Tauyemidiwo yadi velau

1 Ama geluwo nuwanuwamai ebeha amhanapui hava Yaubada yana atemuyamuya ipapaihowaine tauyemidiwo yadi boda Masedoniya ainai.
2 Hiya vitai holanaena hilaulau neta towoi mwala'ina hive'ave'alo ta bwagana hiwewelohe na yadi yaliyaya imwala'i alili ta ainaena yadi velau idi'wa alili.
3 Mata yawalo mahalavaedi alimiyai neta velau ana mwala'i hava howahowadi mata himwaumwauwi neta himwauwi. Na hinage hava nigele howahowadi na himwauwi mata himwaumwau di'wa. Hibom yadi talam
4 alimaiyai hi'awanoi hamahamadudu ebeha Yaubada ana tauve'ahihiwo Yudeya vehabadi yadi tupwa hipaihowai hagu ainaena.
5 Yama nuwatuwu mata velau a'ava himwauwi na hesi hivelau di'wa wuwuna himoheuyoidi Yaubada ainai na mulitai atedi hitalamwedi alimaiyai.
6 Ainaena Taito bada velau ana vai ivetuwuni gamwagamwanimiyai eeta a'awanoiyei ebeha ive'ovidi.
7 Na ginauli dova yemidi yo aubabada yo hanapu yo vehaguhagu nuwalelena yo yami velau vehabamai aidiyai ammahuli alili. Eeta nuwanuwamai ebeha teina hinage velaune paihowana ainai ammahuli moiha.

8 Teina yawalowaloweine nigele dova loina na ebeha
tomowa tupwadi yadi vehaguhagu nuwalelena ya'abiye
mahalava ta ainaena na yami velau moihana yalautowoi.
9 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila bada amhana-
puiya'o. Bwagana iya imahuli alili na hesi ivewewelo-
heuyowei omiu vehabamiu ta ebe yana vewewelohеyena
iyemahuligomiu.
10 Na yagu nuwanuwatuwu teina dova. Bolimai tuluhadai
haugana velau amvetuwuni inamwanamwa ta teina hau-
gane amve'ovidi. Wuwuna omiu velau ana taupaihowao
mugamugaimiu yo hinage omiu tomowa mugamugaimiu
velau amyaliyayai.
11 Mwalona velaune amyaliyayai na yami yaliyayane iye-
mala moiha ta teina haugane hava howahowamiu yami
tobwatobwao aidiyena paihowane amve'ovi.
12 Ebe velau tayaliyayai mata yada velaune Yaubada
vehabana iyaliyaya. Yaubada nuwanuwana hava alidai
imiyamiyane tamohei na hava nigele alidai iyamiyamiya
nigele nuwanuwana.
13-14 Teina nigele yawalo ebeha tomowa tupwadi vitai
hi'avala vehulu na omiu am'avalai. Na hesi nuwanuwamai
neta maudoimiune amtoyatoyawa. Wuwuna hiya adi va-
hali holanai ta ebeha omiu yami mahuliyena amhaguidi.
Eeta omiu mata ami vahali holanai yadi mahuliyena hi-
haguigomiu. Teina dova mata ampaihowauyoigomiu ta
maudoimiu amtoyatoyawa.
15 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, ‘Yaiya
tomowa itano'ahai mwala'ina nigele ana tupwa mwala'ina.
Na yaiya tomowa nigele iyatano'ahai moiha nigele iya'abiye
ahubali.’

Taito ma'ana geluwo yadi lau Kolinita

16 Yaubada ainai ya'awa yauwedo wuwuna iya ipaihowai
ta Taito yana nuwalelene alimiyai dova yau.
17 Moiha yama awanoi ainai italam na hesi ami hagu ainai
inuwalele moiha ta ibom yana nuwatuwuwena itowolo ta
ilalaowa alimiyai.
18 Taito na tahida teya avetamaledi ta hilalaowa. Wasa
namwanamwana guguyana ainai tahida teina ilau'alili ta
teina ainaena tauyemidi yadi boda maudoidi hive'ahihiyei
mwala'ina.
19 Teina tahidane tauyemidiwo yadi boda hivesinuwai ta
iya mata ihaguigai ta velaune alawei Yudeya. Ainaena
Bada a'awa wasawasaei na mata tomowa hihanapui neta
nuwanuwamai tauyemidiwo ahaguidi.

20 Teina velau mwala'ina yaiyadiwo a'ita'ita avivini ebeha
ahibahiba ili'ilimani ta tomowa havena hivetavetalapili neta
vehabana tahida teina alalauvaine.
21 Eeta yama venuwa ebeha yama mumuga
hinamwanamwa nigele ebeha Yaubada mehenai ibom
na tomowa hinage mehediyai.
22 Hinage tahida teya avetamalei ta teina tomowaone
ivetonugaedi ta baidanao hilalaowa. Hauga bagibagilina
alautowoi ginauli vagadi yo vagadi aidiyena ta alolobaine
iya tautalam. Na teina haugane iya tautalam moihana
vehabamiu wuwuna alimiyai iyemidi.
23 Na Taito iya yagu taliyataupaihowa ta ami hagu ve-
habana iya baidagu apaipaihowa. Na tahidao bwau Taito
baidanao hilalaowa neta hiya tauyemidiwo yadi bodao ve-
habadi hitowotowolo yo hinage Besinana yana vewasawasa
hi'abiye mwala'i.
24 Eeta yami velau amve'itaedi aidiyai ta tauyemidiwo
yadi boda maudoidi mata hi'ita lobai ta yama nuwahaehae
iyemala moiha.

9

Yaubada yana tomowa adi hagu

1 Yaubada ana tauve'ahihiwo adi haguhagu amveta-
malei Yudeya vehabana mata nigele howahowana yalaulele
ili'ilimani.
2 Na Yahanapuiya'o neta nuwanuwamiu mwala'ina
ebeha amvehaguhagu. Tomowa Masedoniya aidiyai
yamwahinigomiu, yawalo, ‘Hiya Gilisi bolimai tuluhadai
bada hi'atububuni'o ebeha hivehaguhagu’. Na hibagibagili
alili yami nuwalele nuwadi i'abiye mwahali.
3 Hesi tahidao yavetamaledi ta hilalaowane nigele
ebeha yagu nuwahaehaene neta walo a'ava na hava
yawalowalowedine ebeha am'atububuni na amha'waha'wa.
4 Ebe Masedoniya tupwadi baidaguwao alaowa ta hi'ita
lobai nigele amya'atabubuni, omiu yo ai tahinimaya moiha.
Na yau hinage yahinimaya wuwuna vehabamiu yanuwa-
haehae.
5 Ainaena yawalo inamwanamwa tahidao ya'awanoiyedi
ta hilau mugaiwa alimiyai ta mata velau amwalowalo
yemidiyegauwa am'atububuni vateyaidi. Ainaena nono-
vana haugana ya'abimahalavawa ta imiya mahalava neta
yami nuwatuwuwena amvelavelau na nigele hiyahuluhu-
luigomiu.
6 Teina amnuwatuwu ili'ilimani. Yaiya nigele iyalaupeli
mwala'ina mata nigele iyalauyaba mwala'ina. Na yaiya
ilaupeli mwala'ina mata ilauyaba mwala'ina.

7 Ainaena tomowa ehebo ehebo vedova yana nuwatuwu
ipaipaihowai ebeha ipaihowai ta'i. Nigele ebeha mayana
nuwavitai na ivelau yo hinage nigele ebeha ivelau wuwuna
iya yana paihowa ebeha ivelavelau. Tomowa mayana
yaliyaya na ivelau neta Yaubada yana awanamwanamwa.
8 Na Yaubada howahowana mata ami velau mwala'ina
imohegomiu yo hauga daodaona ginauli maudoidi
amnuwanuwaleleyedi mata amlobaidi ta howahowamiu.
Na hinage mata vagavagana imohegomiu ta paihowa
namwanamwadi maudoidi vehabadi howahowana.
9 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele iwalo:
‘Tomowa nuwanuwana i'aiyauya hauga maudoina
tauwewelohe aidiyai,
Yana mumuga dumwaluna imiyamiya mata ilau ta
hauga nigele ana higa’.
10 Yaubada taulaupeli venuvenu imohemohedi ta
hilaulaupeli na mulitai venuvenu yo ai'ai namwanamwana
ainaena tamahuli, na mata ipaihowai ta yami mumuga
namwanamwana mahulina i'abiye mwala'i.
11 Eeta Yaubada mata amwaha maudoidi aidiyena i'abiye
mahuligomiu ta mayami mumuga namwanamwa hauga
maudoina, eeta tomowa bagibagilidi Yaubada hi'awa yauwe-
dowei yami velau vehabana neta ainaena hilolobaiwa.
12 Wuwuna teina velaune ampaipaihowaine nigele
Yaubada yana tomowao adi haguhagu iya ibom iyave'alo,
na tomowa bagibagilidi hinage ipaihowaidi ta Yaubada ana
awayauwedo hi'abiye mwala'i moiha.
13 Teina velaune paihowana ampaipaihowaine mata ami
ita imiya mahalava. Tomowa bagibagilidi mata Yaubada
hi'awa wasawasaei wuwuna yami walomahalava wasa
namwanamwana vehabana. Na yami velau mwala'ina
aidiyai yo tomowa tupwadi aidiyai mata Yaubada hino'owei
wuwuna yami atetalamwena am'aiyauya.
14 Na vehabamiu hi'awanoi ta ami velaune atediyai
imwala'i wuwuna Yaubada yana ve'i'ila mwala'ina alimiyai
imiyamiya.
15 Yaubada nigele howahowada ta'aubabadaei vehabana
na ta'awa yauwedowei.

10

Paulo yana paihowa vehabana i'awa pa'ipa'i'i

1 Yau Paulo, Besinana yana nuwadobiyena yo yana
nuwanamwanamwaena ya'awanoiyegomiu. Tupwamiu
amwalo ebe yau baidamiu neta yanuwadobi na ebe yau
amwaha daodaowai neta yawalowalo wahiyala.

2 Eeta ya'awanoiyegomiu haugana yalalaowa havena amhuluhuluigau ta yawalowalo wahiyala. Wuwuna yaiyadiwo hiwalo bale'u yana nuwatuwuwena alaulau yahanapuiya'o mata aidiyai walo wahiwahiyalana yavetowolo.

3 Moiha bale'uwai tamiyamiya na hesi nigele bale'u yana nuwatuwuwena aya'ale'aleha.

4 Wuwuna yama alehao ginaulidi neta nigele bale'u ginaulidi na hesi ala'alawowoli haehae alilina. Yaubada yana ala'alawowoli ainaena ali wahiwahiyaladi hibuibuiyedi.

5 Awa pa'ipa'i'i yo abawalo gagasao maudoidi Yaubada yana hanapu hi'ale'alehai ai agohalo'elo'edi. Na nuwanuwatuwuwo maudoidi apaidi ta Besinana hi'awa abiyei.

6 Haugana ebe am'awa'abi ili'ilimani ai a'atububuni'o ta tau'awa sewa maudoidi ayemaihadi.

7 Ebe teya tomowa inuwatuwuyoi na iwalo iya Besinana yana taupaihowa, bada ebe inuwatuwuyo neta ai hinage Besinana yana taupaihowao.

8 Ebe yada Bada yana loina imohemohegai mata vehabana yawalo haehae habuluna na nigele yayahinimaya wuwuna yagu loina ainona ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha agohalo'edi.

9 Nigele ebeha yawalo yemeheuhigomiu yagu letao aidiyena.

10 Tomowao tupwadi yadi aubabada hiwalo, ‘Paulo leta ainai yana walo hiwahiyala yo hivitai. Na hesi haugana iya baidada nigele teya yana wahiyala ta yana walowo dova ginauli awa'awawa.’

11 Tomowao teina ebeha hihanapui ili'ilimani neta haugana ai lovai na yama leta alodiyai awalowalowedi mata neta dova yama mumuga haugana ai badamiu.

12 Ami geluwo tupwadi hino'ono'oweuyowedi. Havena awalowalo ta ebeha avetoyatoyawa wuwuna yehadi himwaumwauhinidi. Na hesi tomowa teina hiyauyaule wuwuna hiya hibom adi liveyena hivetoyatoyawa. Na hinage yadi mumuga hivetoyatoyawa adi geluwo baidadiyao eeta hibom hi'awa namwanamwauyowedi.

13 Yaubada yana paihowa dalava tupwadi aidiyai yo gamwagamwanimiyai imohegai'o na neta paihowane ana higahiga a'au'aubadaeine ta anuwahaehaeyeine na hesi ai mata nigele nuwahaehae ana higahiga ayadi'wai.

14 Ai nigele ayalaulau alili nuwahaehae ainai wuwuna moiha Besinana wasana namwanamwana ai amumugaiyeine.

15 Ainaena yagu nuwahaehae vehabamiu neta nigele tomowa tupwadi yadi paihowa vehabana na yayanuwahaehae. Hesi ai paihowa vehabana yagu nuwatuwu wahiwahiyalana ebeha yami yemidi imwalamwala'i ta mata yagu abapaihowaowa gamwagamwanimiyai hinage imwala'i.
16 Mulitai abo alau dalava amwaha dodaowai tupwadi aidiyai wasa namwanamwana aguguyaei. Ainaena mata nigele ayalau tahidao yadi abapaihowa dalavadi aidiyai ta havena awalo haehae tomowa tupwadi yadi paihowa ainona vehabana.
17 Dova Yaubada yana Buki holanai hilele hiwalo, ‘Yaiya nuwanuwana na iwalo haehae Bada hava ipapaihowaidine vehabana iwalo haehae’.
18 Wuwuna ebe Bada towaho i'awa namwanamwaei neta inamwanamwa Yaubada mehenai na ebe towahonane ibom i'awa namwanamwaeuyowei neta nigele iyanamwanamwa Yaubada mehenai.

11

Paulo na tauyewasa oya'oyama

1 Nuwanuwagu am'alama'i'ita ta aubabada yauyaule habuluna yapaihowai. Yauwedo na amtalamwegau ta yapaihowai.
2 Yaubada yana alomagigiliyena vehabamiu ya'alomagigili. Wuwuna omiu dova nuwapuyo ta ebeha mata yawalo yemidiyegomiu dova vahala atena masemaselena hilalawei mwanena ehebo mohimohili Besinana ainai.
3 Na yameheuhi wuwuna mata tomowa hiniuligomiu ta yami nuwanuwatuwuwo hivetauyabayababadi ta yami talam masemaselena maudoina Besinana ainai amlaugabaei. Dova mwalona mwata yana oyama hanahanapuwena Ive i'o'oyamaeine.
4 Ebe tomowa teya ilaoma na Yeisunane agugugugugyaeine imiyamiya na Yeisu vagana iguguyaei neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na Alu'aluwa Ve'ahihi amvavaiwa imiyamiya na alu'aluwa vagana amvai neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu. Na hinage ebe wasa namwanamwana alimaiyai amvavaiwa imiyamiya na vagana amvai neta am'atububuni moiha ebeha ammoheuyoigomiu.
5 Teina tomowaone hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai na hesi nigele hiya namwanamwa di'waigau.
6 Ta mata walo ainai nigele yayanamwanamwa na hesi hanapu ainai yau bada ainaede. Neta hanapune imasele

ili'ilimani hauga bagibagilina yama mumugao maudoidi aidiyena.

7 Yaubada wasana namwanamwana yaguguyaei alimiyai neta nigele yaya'awa maihaei, na yamwau dobiuyowegau ta ebeha ya'abihinigomiu. Na teina mumugane yapaipaihowaine neta yababa yapapaihowaine, bo?

8 Haugana gamwagamwamiyai yapaipaihowa neta tauyemidi boda tupwadi aidiyai ya'abilau na omiu nigele. Na yagu abilaune ana ita dova yadi mane ya'aivavali ta ainaena yahaguigomiu ta nigele ami vaga teya.

9 Na haugana yau baidamiu tamiyamiya na ya'abiye ahubali ginauli ainaena nigele teya yaiya yaya'abiye vitai. Wuwuna tahidao Masedoniyaena hilalaomane hiya yagu miya ahubali ainai hihaguigau. Na hauga mulitai mata nigele yaya'abi'abiye vitaigomiu dova hinage mwalona nigele yaya'abiye vitaigomiu.

10 Besinana iya tauwalo moihana na yau hinage yawalo dumwalu alimiyai neta mata nigele teya yaiya Gilisi tupwanaena yagu nuwahaehae iya gudui wuwuna nigele yaya'abiye vitaigomiu.

11 Nigele yayavelauwegomiu eeta teina walone yawawaloweine, bo? Nigele ali'alili. Yagu velau omiu vehabamiu Yaubada ihanapuiya'o.

12 Na hava yapaipaihowaine neta nigele maihana eeta mata yapaipaihowa ala'alabiliyei. Wuwuna yaiyadiwo yadi nuwahaehaeyena hiwalo ebeha yadi paihowa dova ai mata yaguduidi.

13 Tomowa teina dova neta nigele tauyewasa moihadi. Hiya taupaihowa oya'oyamao adi ita moihadi hidawanidi na hipaihowauyoidi ta dova Besinana yana tauyewasao.

14 Na havena am'alu'aluwagavai wuwuna Tomodulele ana ita moihana idawadawani na ipaihowauyoi ta ana ita dova masele ana tausagenawasa.

15 Eeta ebe yana taupaihowao hinage adi ita moihadi hidawadawanidi na hipaihowauyoidi ta dova mumuga dumwaluna ana taupaihowao neta havena am'alu'aluwagavai. Teina yadi paihowane yana aba'ovi ainai na hava hipapaihowaiwa mata maihana hivai.

Paulo yana yewasa muyana

16 Na yawalo auliuyoigomiu havena teya yaiya i'awa'awa yauyauleyegau. Ebe am'awa yauyauleyegau yede amtuluhahegoyaegau ta mata yagu abanuwahaehae habuluna.

17 Yagu nuwahaehae ainai bada ebeha yawalo neta nigele Bada yana nuwatuwuwena yayawalowalo na

yabom yagu yauyauleyena teina nuwahaehaene ainaena yawawaloweine.

18 Boda holamiyai neta hiwalowalo haehae dova bale'u maudoina ainai ta hinage yau mata yawalowalo haehae.

19 Omiu amhanapu alili eeta tauyauyaulewo amtalamwedi ta alimiyai hinuwanuwahaehae!

20 Wuwuna ebe tomowa ivehevaliyegomiu na yami namwanamwa itanotanoidi yo oyamaena ivaivaigomiu yo i'ita'ita dobiyegomiu yo ilaunavanavaigomiu neta amtalamwei ta teina dova ipaipaihowaine.

21 Yau yatapiya ta nigele yayatalaigomiu. Neta yagu abahinimaya, bo?

Hesi ebe yaiya howahowana ginauli hava vehabana inuwahaehae yau hinage dova howahowagu yanuwahaehae. Teina ya'au'aubabadane neta dova yauyaule.

22 Ebe hiya Hibulu, yau hinage Hibuluwena. Ebe hiya Yudeya yau hinage Yudeyaena. Ebe hiya Abelaham tubunao yau hinage Abelaham tubuna.

23 Ebe hiya Besinana yana taupaihowao yau hesi yana taupaihowa ili'ilimani moiha ta yadi'waidi. Teina ya'au'aubabadane neta dova buwa. Yagu paihowa wahiwahiyala ainai yo vada abapaiyai yo tomowa hitalaigau aidiyai yo hauga bagibagilina mwalowoi yawutu vahavahali.

24 Pwedipwedili ana bagibagili 39 himomohegaune neta mai nima ehebo yavevealodine hiya Yudeyaone aidiyena.

25 Lomaone mai tonuga hipwepwediligaune. Na mai ehebo tomowa tupwadi ebeha gaimaena higohaye mwalowoigau. Na mai tonuga wagaena yayoyoline na mai ehebo ni'uwai yatubatuba neta ahubena ehebo na boniyai ehebo.

26 Na yagu adau bagibagilidi holadiyai yasilahe abaita ainaena yo yasilahe tau'aivavali aidiyena. Na yasilahe yagu taliya Yudeya aidiyena yo yasilahe nigele Yudeya aidiyena. Dalava mwala'idi holadiyai yo balabala awawai bada dova muya yave'ave'alodi. Gabwai bada dova muya yave'ave'alodi yo yasilahe tauyemidi oya'oyamao aidiyena.

27 Paihowa vitavitaidi yapaihowaidi ta ya'ala'i'iwahi. Hauga ibagibagili alili boniyena nigele yaya'eno'eno. Na vahali yo gadomaguni holadiyai yamiyamiya yo hauga bagibagilina nigele agu yo nigele agu ale'o ta gwaugwau holadiyai yamiyamiya.

28 Na nigele teina mumugaone hibom. Na hesi yanuwanuwatuwu tauyemidi yadi boda maudoidi vehabadi ahubena ehebo ehebo iya i'abi'abiye vitaigau moiha.

29 Haugana tomowa teya itapiya neta yau hinage yatapiya. Na haugana tomowa teya hi'abiye be'u neta yau yanuwavitai moiha.
30 Ebe mata yanuwahaehae mata ginauliwowa hi'abi'abiye tapiyagauwo himiya mahalava na vehabadi yanuwahaehae.
31 Bada Yeisu yana Yaubada yo Tamana awanamwanamwa miyamiya vateyaina ihanapuiya'o neta nigele yaya'oya'oyama.
32 Haugana yau Damasiko na tauwasawasa Aletasi elauhanai tauloina dalava awa'edana ainai tau'ita aviviniwo ivetowolodi ta ebeha hi'abi avivinigau.
33 Hesi tauyemidiwo tupwadi dalavane alinane hawahawagana ainaena kodowena hive'abahi dobiyegau ta tauloinane yadena gabaeine.

12

Yaubada eno'ita'ita Paulo imomoheine
1 Nuwahaehae nigele teya hava ana namwanamwa na nigele howahowagu ta awagu yagudui eeta mata yanuwahaehae. Hesi teina haugane eno'ita'ita yo abiye mahalava Bada imomohegauwa mata ya'aubabadaedi.
2 Bolimai 14 bada hi'ovi'o ainai tauyemidi* yahanahanapui Yaubada i'abihini ta ihahaene galewa haehae ali'alilina ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui, na Yaubada ihanapuiya'o.
3-4 Yahanapuiya'o neta Yaubada teina tomowane i'abihiniya'o ta ihahaeyeine yana abamiya wasawasana ainai. Teina ivetuwuni neta matauna ilalaune bo alu'aluwa a'avana ilalaune nigele yayahanapui. Yaubada ihanapuiya'o. Na tenem ainai hava ibebenaledine nigele howahowana ta'aubabadaedi yo nigele iyalowoinanei tomowa awadiyena hiwalowei.
5 Eeta teina vehabana mata yanuwahaehaeyei na yau vehabagu mata nigele yayanuwahaehaeyowegau. Hesi ginauli hava yagu tapitapiya hi'abiye mahalavadi mata yanuwahaehaeyedi.
6 Ebe nuwanuwagu yanuwahaehae mata yau nigele buwa wuwuna yawalowalo moiha. Eeta mata nigele yayanuwahaehae wuwuna nigele nuwanuwagu ebeha tomowa hi'abihinigau, na hava aliguwai hi'i'itadine yo hibebenaledine neta aidiyena hi'ita lobaigau.

* **12:2:** Tauyemidi neta Paulo iya ibom vehabana i'au'aubabadane. Nigele nuwanuwana ebeha iwalo haehae eeta tomowa teya vehabana i'au'aubabadane.

7 Teina abiye mahalavaone Yaubada imomohegaune neta
moiha imwala'i alili na Yaubada nigele nuwanuwana ebeha
yanuwahaehae. Eeta vitai italamwei aliguwai dova haihaili
womawomalina taugu iwomawomali. Na teina neta Tomod-
ulele yana taupaihowa italaigau na i'abiye laumwauwigau
ta mata nigele yanuwahaehae di'wa.

8 Teina vehabana na mai tonuga Bada ainai ya'awanoi
ebeha haihaili womawomalina ivai vehulu.
9 Na hesi aliguwai iwalo, 'Havena, yagu ve'i'ila owa
howahowam wuwuna yam tapiya haugana neta yau yagu
ala'alawowoli yana hauga wahiyala'. Ainaena na yay-
aliyaya alili yagu tapitapiya yagagasaedi neta mata Besinana
ala'alawowoli aliguwai imwauwi.
10 Besinana vehabana na vetapitapiya yo walo hinahinali
yo silahe yo taumuya yo vitai hauga maudoina aidiyena
yanamwanamwa. Wuwuna yagu tapiya haugana neta abo
yawahiyala moiha.

Paulo inuwanuwatuwu Kolinita vehabadi.

11 Yagu walo dova yauyaule na hesi omiu ampaihowaigau
eeta teina dova ya'au'aubabadane. Bada ebe am'awa
namwanamwaegau, na hesi nigele. Teina tomowaone
hiyogauyowedi tauyewasao gamwagamwanimiyai, na hesi
nigele hiyanamwanamwa di'waigau, bwagana yau ginauli
awa'awawa.
12 Gamwagamwamiyai ya'alam'i'ita ili'ilimani na
ve'ive'ilala yo vedevedede yo paihowa wahiwahiyaladi
bagibagilidi aidiyena ya'abiye mahalavauyowegau neta yau
tauyewasa moihagu.
13 Yagu mumuga gamwagamwanimiyai neta dova hinage
yagu mumugane vali tauyemidiwo boda maudoidi aidiyai,
na hesi haugana ya'ahubali ginauli aidiyena nigele teya
yaya'abiye vitai. Yauwedo na teina paihowa pwanone
vehabana amnuwahamuigau.

14 Teina yagu hauga tonugana ya'atububuni ebeha
yalaowa ta yataubo'eyegomiu na mata nigele ya'abiye
vitaigomiu. Nigele yami tobwatobwa yayavenuwa wuwuna
yau dova tamamiu. Eeta hedaheda nigele yadi paihowa
ebeha hinadiyao yo tamadiyao adi haguhagu vehabana
hi'atububuni. Na hesi hina yo tama hiya yadi paihowa
natudiyao adi haguhagu hi'atububuni vehabadi.

15 Yagu abayaliyaya neta ami haguhagu vehabana
yagu tobwatobwa maudoidi yatalamwedi yo hinage
yatalamweuyogau vehabamiu. Neta yagu velau ana mwala'i
imiya mahalava. Na vedova omiu yami velau mata ihabulu?

16 Na tupwamiu am'au'aubabada amwalo, ‘Paulo yama
tobwatobwa nigele iyatanotanoidi na yana hanapuwena
i'oya'oyamaegai’.
17 Tomowaowa yavetamalediwaowa alimiyai, vedova teya
aidiyena ya'oyamaegomiu na yami tobwatobwa yatanoidi?
Nigele! Amhanapuiya'o neta nigele yayapaihowa.
18 Taito ya'awanoi hamahamadudui ebeha ilaowa al-
imiyai. Na tahida teya yavetamalei ta iya baidana hi-
lalaowane. Vedova yami tobwatobwa itanoidi? Nigele. Iya
na yau yama mumuga ehe'ehebodine.
19 Teina leta amvahivahiline nuwana amnuwanuwatuwu
ebeha mehemiyai a'au'aubabadane ama ve'ewa ana abiye-
dumwalu vehabana, nigele. Na hesi ai Besinana yana
taupaihowao ta amiyamiya na a'au'aubabada Yaubada
mehenai ta ebe a'abiye wahiwahiyalagomiu.
20 Na yagu meheuhine neta nuwana ebe yamahalavawa
ta mata ya'itagomiu nigele dova yagu nuwanuwatuwu
vehabamiu. Na yami mumugao mata nigele hiya'abiye
yaliyayagau, na hava yapaipaihowai mata nigele hiya'abiye
yaliyayagomiu. Na yagu meheuhine neta nuwana
mata manini yo alomagigili yo modi'ini yo aiduma yo
awayabayababa yo vetalapili yo nuwahaehae yo talina tui
yalobaidi.
21 Hinage yagu meheuhine neta nuwana mata yagu
laugwaipileuyowa ainai Yaubada i'abiye nuwadobiyegau
mehemiyai. Na tomowa bodadi mwalona yababa hipai-
howaidi ta nigele hiyanuwabui aidiyai mata yadou ve-
habadi. Hiya nuwatuwu bi'idi mumugadi hipaipaihowaidi
yo meheganawali yo paihowa bi'ibi'idi hipaipaihowaidi
mata vehabadi yadou.

13

Paulo yana walo gudugudu

1 Teina yagu hauga tonugana yalalaowa alimiyai. Dova
loina teya iwalo, ‘Ebe tauwalo moiha bwau bo tonuga
ve'ewa hava ainai yadi walo ana benali ehebo abo mata
ammulitaei’.
2 Omiu yaiyadiwo mwalona yababa ampaipaihowaidi
yo omiu nigele amyapaipaihowaidi ebeha yawalo
gudugudui gomiu maudoimiu. Mwalona yagu laowa
bwauna ainai yawalowei na teina yau lovai ta mata
yawaloweuyoi, haugana yalalau gwaipileuyowa tauyababa
maudoidi lauvetala mata hive'alo.
3 Yami venuwa ebeha amhanapui neta Besinana
aliguwena i'au'aubabada eeta ana moiha mata ya'abiye

mahalava. Iya yana paihowa alimiyai nigele iyatapiya na hesi alomiyai iwahiyala alili.

4 Bwagana Yeisu tapiya holanai hive'abahi na hesi Yaubada yana ala'alawowoliyena mayawahina. Dova itatapiyane ai hinage atapitapiya na yama paihowa alimiyai neta Yaubada yana ala'alawowoliyena mata iya baidamai amiya.

5 Am'itauyoigomiu yemidi amwahanaena amlaulau bo nigele. Yami mumuga am'ita lobaiya'o ebeha Yeisu Besinana alimiyai imiyamiya. Ehe, iya alimiyai imiyamiya. Na ebe ginauli yababadi ampaipaihowaidi na ambe'u neta nigele.

6 Na yayemidi neta mata am'itagai ebeha nigele ayabe'u.

7 Na Yaubada ainai a'awanoi ta mata ihaguigomiu yo havena yababa ampaipaihowaidi. Nigele ebeha ama ita a'abiye mahalava ta tomowa hiwalo yama paihowa idumwalu, na omiu ebeha yami mumuga maudoidi hidumwalu. Bwagana ama ita dova nigele taupaihowai namwanamwamai na hesi nuwanuwamai ebeha yami mumuga maudoidi hidumwadumwalu.

8 Wuwuna ai nigele howahowamai ta walo moihana agudui. Hesi howahowamai ta walo moihana vehabana apaihowa.

9 Mata ayaliyaya ebe atapiya na amwahiyala. Na a'awanoi ebeha Yaubada ihaguigomiu ta yami mumuga hinamwanamwa moiha.

10 Yau lovai na teina yalaulele ebeha yalalaowa ta nigele ebeha abiye dumwalugomiu vehabana yagu walo yo yagu mumuga hivita moiha. Na yagu loina neta Bada imohegau ebeha yami yemidi ya'abiye wahiyaladi na nigele ebeha yagoha loe'elo'edi.

Paulo yana awayauwedo

11 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa. Kaiyoni! Am'aipate wahiwahiyala ta ebe yami mumuga hinamwanamwa moiha. Yagu guguya ambenaledi ta maudoimiu nuwamiu ehebo yo nuwahegoyaena ammiyamiya. Na velau yo nuwadaumwali ana Yaubada mata omiu baidamiu ammiyamiya.

12 Ainihoniho ve'ave'ahihina ainaena am'awa yauwedoweuyoigomiu. Yaubada ana tauve'ahihiwo maudoidi hi'awa yauwedowegomiu.

13 Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila yo Yaubada yana velau yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'awa'au'augelu maudoimiu alimiyai imiya vahaligomiu.

GALETIYA

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yana tauyewasa teya, nigele
tomowa yadi vesinuwaena, na hesi Yeisu yana vesinuwaena,
yo hinage Tamada Yaubada. Ibom Yeisu mwalowoiyena
i'abiye towolouyoi.
2 Na tahidao baidaguwao yami leta avetamalenawa omiu
tautapwalolo, boda ehebo ehebo tupwa Galetiya holanai
ammiyamiya.
3 Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana yadi
ve'i'ilaena ammiya namwanamwa.
4 Wuwuna Tamada Yaubada yana nuwatuwu teina dova,
ainaena Yeisu ibom italam ta imwalowoi yada pwanoli
vehabadi, eeta ihaguigita teina bale'u yababana yana
wahiyalaena,
5 teina vehabana Yaubada ainai tawalowalo vetuvehae,
nigele yana aba'ovi. Moiha.

Wasa namwanamwana ehebo ta'i

6 Abanuwapwanopwano teina aliguwai, wuwuna
Yaubada mugai ivesinuwaigomiu ta ebe Besinana ainaena
ve'i'ila amlobai, yo wasana namwanamwana amyemidiyei.
Na mwayamwayauwena teina hauga amta'wata'wataena'o,
na wasa vagana amyemidiyeine.
7 Wasa namwanamwana ehebo ta'i, na nigele teya hinage
wasa iyamiyamiya, na hesi tupwadi tomowa bada hivelau
pwanopwanogomiu'o, wuwuna nuwanuwadi yo Besinana
wasana himwau gwaipile ta ainaena hi'oya'oyamaegomiu.
8 Besinana wasana mugai ambenaleine neta moihana,
eeta havena teya yaiya vali wasa imohemohegomiu. Ai
yo tausagenawasa galewaena nigele howahowana wasa va-
gana ayamohegomiu. Na ebe yaiya wasa namwanamwana
imwau gwaipile ta vali wasa iyemahalava, vitai mata ilobai
Yaubada ainaena.
9 Bada mugai awalo mahalava'o alimiyai, na teina hinage
yawalo mahalavauyo neta ebe yaiya vali wasa imohegomiu,
yababana mata ilobai Yaubada ainaena.
10 Vedova, tomowadine adi walo vetuvehae vehabana
yanuwanuwatuwu, bo nuwana Yaubada ana walo vetuve-
hae? Wuwuna ebe tomowa yadi nuwatuwu yapaipaihowai,
nigele howahowagu ta Besinana vehabana yavetaupaihowa.

Paulo yana nuwabui

11 Tahiguwao, amnuwatuwu avivini neta wasa
namwanamwana yawalowalo mahalavae, nigele tomowa
aidiyena.
12 Wasane nigele tomowa yadi walomahalavao yo yadi
ve'itao aidiyena, na hesi Yeisu Besinana yana ve'itao
aliguwai ainaena.
13 Na yagu mumuga mugamugaina, haugana taumiya
Yudeya yadi boda holanai yamiyamiya, neta ambenalena'o,
ebeha Yaubada yana bodao ya'abi'abiye muyadi na
nuwanuwagu yo yamutudi.
14 Ainaena agu yasowone taumiya Yudeya holanai
yawahiyala gabaedi, wuwuna tubudao yadi mumuga
vehabana ya'ai'aipate wahiyala na agu yasoyasowowa
yadi aipate tupwana ta'i.
15 Haugana nigele hiyalabahigau, na mugai Yaubada yana
ve'i'ilaena bada ivesinuwagau'o,
16 ta ibom yana nuwatuwena natuna aliguwai ive'itaei, ta
yavetauyewasa vehabana nigele Yudeya aidiyai. Ainaena
nigele yayalaulau tomowa aidiyai habi panivila wasa teina
vehabana.
17 Nigele yayalau Yelusalem Besinana ana tauyewasa mu-
gai aidiyai, na hesi yalau Alebiya, ta nemai yamiyamiya ana
higa yalau gwaipilema Damasiko.
18 Mulitai bolimai tonuga tuluhadiyai yahae Yelusalem,
Pita yatau bo'eyei, na nemai baidagu ahubena 15
amiyamiya.
19 Na Yeisu ana tauyewasa bahudi nigele yaya'itadi. Neta
bada Yemesa, ibom yada Bada tahina.
20 Yagu walo teina Tamada mehenai yalelediwa nigele teya
hinage oyama.
21 I'ovi na Yelusalem yalaugabaei ta yalau Siliya yo Silisiya
yadi tupwa ainai.
22 Na haugana yamiyamiya aidiyai Besinana yana bodao
Yudeya tupwanao aidiyai nigele agu oleya hiyahanapui.
23 Bada wasagu hibenalena'o ebeha ‘Ibom mugai
iyeyemuyagitawa, na hesi bada inuwabui'o, ta wasa
namwanamwana mugai ilaulaugagayoweiwa hauga teina
iguguguyaei.’
24 Ainaena Yaubada hiwalo vetuvehaeyei yagu nuwabui
vehabana.

2

Besinana ana tauyewasao hitalam Paulo yana guguya ainai

1 Bolimai 14 hi'ovi na Banabasi baidagu ahaeuyo
Yelusalem na Taito yalauvai ta baidamai ahahaene.
2 Na yagu lau wuwuna Yaubada yana ve'ita aliguwai. Eeta
yahae Yelusalem, na yalau Yaubada yana bodao adi tau-
mugaiwo aidiyai, ta abom a'au'aubabada, na yagu yewasa
yaguguyaei hiya nigele Yudeya aidiyai. Wuwuna nigele
nuwagu yaguguya awa'awawa, eeta yadi taumugaiwo yagu
guguyane hi'awa namwanamwaei.
3 Na Taito i'wayabuigau ta ahahaene Yelusalem, ibom teya
towaho Gilisi, na hesi taumugaiwone nigele hiyaloinaei yo
ebe 'wapina hihapi vehulu ana ve'ive'ilala dova hibom.
4 Na tupwadi adi geluwo oya'oyamadi bada alimaiyai
hiluwuma'o, nuwanuwadi yada miya namwanamwana
Yeisu Besinana imomohegitawa hi'ita, na hibom nigele
tauyemidi moiha, nuwanuwadi yo loina vitaina himohegai.
5 Na hesi yadi loina maudoina ata'wata'wataei, ta nigele
teya hava ainai ayatalam. Havena yada wasa moihana
himwaumwau gwaipile.
6 Na hinage tauyewasao tomowa hiyogaedi adi
taumugaiwo, na hesi nigele yayamodemode aidiyai nuwana
hiya taumugaiwo bo taumulitao wuwuna maudoida
Yaubada mehenai tatoyatoyawa, hiya havena teya lauhepoi
himwaumwauwi yagu guguyane ainai.
7 Na hesi taumugaiwone Yaubada yana veguveguyai hi-
hanapuiya'o ebe yau wasa namwanamwana yaguguguyaei
hiya nigele Yudeya aidiyai, na Pita hesi iguguguyaei Yudeya
aidiyai.
8 Wuwuna Yaubada Pita wahiyala imohena'o yana pai-
howa Yudeya aidiyai, na yau hinage dova wahiyala imohe-
gau yagu paihowa hiya nigele Yudeya vehabadi.
9 Ainaena taumugaiwone, Yemesa, Pita na Yoni, Yaubada
yana velau aliguwai hi'ita lobai, na hitalam Banabasi yo
yau alimaiyai, ta nimamaena avelau. Hitau tonugaone
tomowa hi'awa taumugaiyedi hitalam alimaiyai ta ebe yau
yo Banabasi alau hiya nigele Yudeya aidiyai, na hibom hilau
Yudeya aidiyai.
10 Ta ehebo ginauli vehabana hivenuwamwauwegai,
ebeha wewelohedi ahaguidi. Ginauli teina inamwanamwa
alili eeta hauga maudoina ya'ai'aipate wahiyala vehabana.

Paulo Pita iwalo debadebai

11 Hauganane Pita ilaoma Anitiyoki ainai, ta nemai yana
mumuga nigele hiyadumwalu, ta yawalo debadebai yana
mumuga yababadi vehabana.
12 Moiha ta'i, yana lau mugaima ainai yana mumuga
namwanamwana, eeta Yaubada yana bodao hiya nigele

Yudeya i'awa au'augeluwedi ta baidanao hi'ai'ai ehebo, na mulitai tupwadi Yemesa yana bodao hilaoma, ta Pita Yudeyao imeheuhedi, eeta ai toyawa nigele Yudeya baidanao ita'wata'wataei, yo ilaugabaidi. Neta Pita yana lauhapuli.

13 Eeta taumiya Yudeya bahudi hinage hi'oyama, ta Banabasi hinage yadi oyamane imulitaei.

14 Ainaena yau yahanapuiya'o ebeha Yeisu Besinana wasana dumwadumwaluna nigele hiyamulimulitaei moiha, ta maudoidi mehediyai Pita yapanivilaei, yawalo, ‘Augelu, owa Yudeya towahona, na tupwana hauga taumiya Yudeya yada mumugao utautau gabaedi na vali dalava mumugadi uve'ao'aonaedi, eeta vedova mata vali dalava tomowadiyaone u'abiye nuwabuidine ta ita Yudeya mumugada himulitaei?’

Yaubada i'awa namwanamwaegita yada yemidi a'ava ainaena

15 Hiya nigele Yudeya dalava maudoina aidiyai yabayababadi ta'i, na tabom hesi taumiya Yudeya,

16 tahanahanapui neta Yaubada tomowa i'awa'awa dumwaluwegita nigele Mosese yana loina ana awa'abiyena, na hesi yada yemidi Yeisu Besinana ainai vehabana. Wuwuna ita yada yemidi Yeisu Besinana ainai tamwauwiya'o ta Yaubada i'awa dumwadumwaluwegita. Na hesi yada yemidi nigele Mosese yana loina ana awa'abi ainai tayamwaumwauwi, wuwuna Yaubada nigele tomowa iya'awa'awa dumwadumwaluwedi Mosese yana loina ana awa'abi vehabana.

17 Maudoimai taumiya Yudeya nuwanuwamai yo Besinana yana mwalowoi ainaena Yaubada i'awa dumwaluwegai. Na tupwana hauga alaulau hapuli pwanoli ainaena, vedova teina, nuwana Besinana ivevelau pwanoligai? Nigele.

18 Yau ebe yawuyouyo ta yagu yemidi Mosese yana loina ainai yamwauwi, neta yayababa'o.

19 Wuwuna Mosese yana loinane bada iyemwalowoigau'o, na mulitai yana wahiyala aliguwena i'ovi'o, ta ebeha yawahi moiha yalobai Yaubada yana paihowa vehabana.

20 Besinana baidagu bada hive'abahi gogoigai'o, ta yamwamwalowoine na hesi yawahigu yalobauyoi, nigele yau yawahiguwena na Besinana yawahina aliguwai imiyamiya. Teina hauga mayawahigu yamiyamiya, na yawahigune wuwuna neta yagu yemidi Yaubada Natuna ainai. Besinana ibom yana ve'i'ilaena italamyowei, ta vehabagu imwamwalowoine.

21 Havena Yaubada yana ve'i'ilane aliguwai yauvauvalaei.
Havena tanuwanuwatuwu ebeha Mosese yana loinao adi
awa'abi ainaena Yaubada i'awa namwanamwaegita. Mata
dova ta Besinana yana mwalowoine iveginauli awa'awawa.

3

Yemidi Besinana ainai

1 Omiu Galetiyao yauyaulemiu! Yaiya ivevenayaigomi-
une ta nuwamiune hipwanopwanone? Mugai ave'itagomiu
ta nuwamiune himasele moiha Yeisu Besinana vehabana,
ebeha aiwa lagalagana ainai imwalowoi na hesi am-
nuwagabaena'o! Ainaena yami nuwatuwu ebeha Mosese
yana loina ana yemidiyena livahi amlobai?

2 Ehebo panivila yapanivilaegomiu: Aiteya amwaha
ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi amvavaine? Mosese yana loina
ana paihowa ainaena, bo Besinana wasana ambenalei ta ana
yemidi ainaena?

3 Yauyaulemiu! Yami tapwalolo yana vetuwuni amhana-
puiya'o ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, eeta havena am-
towotowoi ta ebeha yami tapwalolo amve'ovi ambom yami
paihowa aidiyena.

4 Vedova ta ami lautowoi maudoina amyepaipaihiyei, na
Besinana ana yemidi ainai am'aipate ahaya?

5 Ehebo hinage panivila: Yaubada ibom Alu'aluwa Ve'ahihi
imohemohe alimiyai, na yana wahiyalaena yami paihowa
wahiwahiyaladi ampaipaihowaidi. Vedova yana aiyauyao
alimiyai, Mosese yana loinao adi awa'abi, bo Besinana
wasana ana yemidi ainaena?

6 Amnuwatuwu avivini Abelaham neta ibom Yaubada
iyemidiyei, ainaena Yaubada i'awa dumwaluwei,

7 yo amhanapui neta Yaubada ana tauyemidiwo hibom
Abelaham natunao.

8 Mwalona Yaubada Abelaham iwalo auli, iwalo,

‘Owa alimwena mulitai vali dalava yadi awanamwanamwa
hilobai.’

Na Yaubada yana walo teina Buki Ve'ahihi holanai iwalo
mahalava mugai, neta dalava bagibagilidi adi abiye
dumwalu Yaubada ana yemidi ibom ainaena.

9 Eeta tahanahanapui neta tauyemidiwone maudoidi adi
awanamwanamwa hilobai, hiya Abelaham baidanao.

10 Na yaiyadiwo yadi nuwatuwu neta ebeha Mosese
yana loina ana awa'abi ainaena hinamwanamwa, mata
awayababa a'ava hilobai, wuwuna Buki Ve'ahihi iwalo,

‘Loina maudoina buki teina holanai ebe yaiya nigele
iyamulitaei moiha, awayababa abo ilobai.’

11 Nigele howahowana Yaubada i'awa dumwaluwegita
ebe Mosese yana loina a'ava ta'awa'abiyei. Wuwuna Buki
Ve'ahihi dova iwalo,
‘Taudumwalu yadi yemidiyena yawahi namwanamwana
mata hilobai.’
12 Mosese yana loina ana amwaha vagana, na yemidi ana
amwaha vagana. Loina ana amwaha Buki Ve'ahihi ainai
teina dova hileleya'o, iwalo,
‘Ebe yaiya loina maudoina i'awa abiyedi,
yawahi namwanamwana ilobai.’
13 Na nigele howahowana na loina maudoina tamulitaedi,
eeta Besinana ive'aivelahegita ta ihaguigita teina loinane
ana vitai ainaena. Loina ana vitai teina ebe nigele taya-
mulitaei mata tamwalowoi, eeta Besinana ita vehabada
imwalowoi dova tauyababa mwala'idi adi oiyemwalowoi
aiwa lagalagana ainai. Buki Ve'ahihi mugai yana walo teina
dova iwalo,
‘Ebe yaiyadiwo aiwa lagalagana ainai himwauwidi ta
himwalowoi,
hiya awayababa hilobai Yaubada ainaena.’
Ta Besinana ita vehabada vitainane i'a'avalaine.
14 Ta Yeisu Besinana ainaena nigele Yudeya yaliyaya
hilobai, dova yaliyayawa Yaubada iwalo yemidiyeiwa
Abelaham ainai, ebeha maudoida yada yemidiyena mata
Alu'aluwa Ve'ahihi iwawalo yemidiyeiwa imohegita.

Waloyemidi vehabana

15 Tahiguwao, ehebo aba'ita yada mumuga ainaena yamo-
hegomiu, teina dova: Ebe towaho iwalo yemidi yana heda
ainai, yana waloyemidine nigele teya yaiya howahowana yo
imwau gwaipiledi.
16 Dova hinage Yaubada yana waloyemidi Abelaham yana
huhu imohei.
Nigele ebeha Buki Ve'ahihi iyawalo, ‘Huhuwo aidiyai’ na
hesi yana huhu ehebo ta'i ainai, neta Besinana.
17 Ana hanapu neta Yaubada yana ulewahi ivenuwamwau
mugaiyei Abelaham ainai, eeta bolimai 430 tuluhanai
Mosese yana loina imahalava. Na nigele howahowana
waloyemidine iho'e, bo imwau gwaipilei loinanane ainaena,
na hesi mayana wahiyala howola imiyamiya.
18 Amnuwanuwatuwu avivini, ebe ada awanamwanamwa
talobai Mosese yana loina ainaena, neta mata nigele
Yaubada yana walo yemidi tayalobai. Na hesi mugai
Yaubada awanamwanamwa iwalo yemidiyei Abelaham
ainai.

19 Na hava vehabana loina imamahalavane? Loinane
i'a'abiye mahalavane alidai yada yababao vehabadi ta al-
idai imiyamiya ana higa Abelaham yana huhuwa Yaubada
iwalo yemidiyeiwa imamahalavamane. Na loinane tausage-
nawasa aidiyena Mosese ivai, ta tomowa imohedi.
20 Na Yaubada yana waloyemidi ana mohene vagana,
wuwuna Yaubada imohe dumwalu Abelaham ainai.

Yada yemidiyena Yaubada i'awa natunaegita

21 Havena amnuwanuwatuwu ebeha Mosese yana loina
Yaubada yana waloyemidi iveve'alehaei? Wuwuna nigele
hinage teya loina howahowana yo yawahida imohegita bo
yada mumuga i'abiye dumwaludi. Nigele.
22 Na hesi Buki Ve'ahihi maudoida i'awa yababaegita,
eeta Yeisu Besinana ana tauyemidiwo hibom Yaubada yana
waloyemidi hilobalobai.
23 Mugai haugana nigele yemidi tayahanapui, ita Mosese
yana loina i'abi avivinigita na tamiya vitai, ana higa Yaubada
yemidi i'abiye mahalava alidai.
24 Ta loinanane i'ita'ita avivinigita ana higa Besinana
imahalava, na ebe tayemidi ainai mata Yaubada i'awa
namwanamwaegita.
25 Teina hauga Besinana bada ilaoma'o, eeta loina yana ita
avivini alidai i'ovi'o,
26 na hesi yada yemidiyena Yaubada howahowana i'awa
natuguwegita, Yeisu Besinana baidada.
27 Wuwuna yaiyadiwo omiu ambapitaiso'o Yeisu Besinana
yehanaena bada Besinana ibom baidamiu ammiya ehebo.
28 Na hinage maudoida Besinana baidada, na nigele teya
wahei holadai iyamiyamiya. Ainaena taumiya Yudeya yo
vali bodao ita ehebo, na taubadao yo yana taupaihowao
hiya boda ehebo, yo hinage towatowaho na waiwaihiu hiya
boda ehebo, ta maudoida Yeisu Besinana ainaena taveboda
ehebo'o,
29 ta maudoida Abelaham yana huhu, wuwuna maudoida
Besinana yana bodao, eeta Yaubada yana waloyemidi Abela-
ham ainai bada tavaiya'o.

4

1 Ebe yaiya yana hauga gama ainai na tamana yana
abaloina imohei, gamanane mata nigele iyavetauloina, na
hesi ivetaupaihowa,
2 na yana tauve'itao alinadi i'awa abiyedi, ana higa aiteya
hauga tamana italam na natunane ivetauloina.
3 Ita dova, wuwuna mugai yada yemidi mugamugaidi
vehabadi tavetaupaihowa.

4-5 Ainaena Yaubada Natuna yana hauga ana lowainana ainai ivetamalenama, na hinana ilabahi ta ivetomowa alidai, neta ita Mosese yana loinao hipaipaigita, ta aidiyena ivavai vehulugitane. Teina ainaena Yaubada maudoida i'awa natuguwegita.

6 Eeta Yaubada Natuna alu'aluwana atedai imwauwiya'o ta Yaubada i'awa tamanaei, iwalo, 'Tamagu!'

7 Ainaena, omiu nigele ebeha yana taupaihowao, na hesi natunao, howola abo yana abaloina imohegomiu, dova yana waloyemidi.

Taumiya Galetiyao Paulo nuwanuwana

8 Omiu mugai Yaubada nigele amyahanapui, ta yami abayemidiwo bale'u ginaulidi aidiyai, hibom dova yaubada oya'oyamao.

9 Na teina hauga Yaubada amhanapuiya'o, nuwana tawalo Yaubada ihanapuigomiu'o. Ainaena havena Yaubada amta'wata'wataei, na amwuyowuyo yami abayemidiwo tapitapiyadi vehabadi ampaipaihowa.

10 Yami nuwatuwu pwano vehabadi na tupwana ahubena, bo wai'ena, bo nuwana bolimai, bo vali hauga na vali hauga vehabadi yami paihowaone ampaipaihowaidi.

11 Teina vehabadi ya'atehawawali, ta nuwana mata yagu paihowao alimiyai amveginauli awa'awawaedi.

12 Tahiguwao, bada ami boda ainai yaluwu'o ta yau dova omiu, eeta ilowoinanegomiu ebe omiu yagu mumugao amvaidi.

Nigele teya yababana aliguwai amyapaihowai.

13 Na amnuwatuwu avivini mugai yalaowa alimiyai ma'agu lovala, na besiwa wasa namwanamwana yaguguyaei alimiyai.

14 Ta nigele amyasosomanaegau taugu yana tapiya vehabana, na hesi amtalam aliguwai ta amlauvaigau dova Yaubada yana tausagenawasa ehebo bo nuwana Yeisu Besinana dova.

15 Na hinage amve'au'augeluwegau moiha, ebe howahowana mehemiu amvaivehuludi ta ammohegau mehegu yababadi adi miyalae. Na teina hauga vedova yada ve'au'augeluwa?

16 Ana ita dova bada amveve'alehaegau, wuwuna walo moiha bada yamohegomiu'o.

17 Yami nuwabui wuwuna yami tauve'itao vauvaudi bada hi'ai'aipate vehabamiu, na hesi hi'oya'oyamaegomiu. Hibom nuwanuwadi ta yagu loina amta'wata'wataei na yadi loinao nuwamiu hivaidi.

18 Yagu loina teina ebe yau baidamiu tamiyamiya, bo
nuwana ebe alimiyena yamiya daodao, yagu loina ehebo ta'i,
neta howahowamiu ta am'aipate paihowa namwanamwana
vehabana.
19 Natuguwao, vehabamiu ategu imuyamuya hauga mau-
doina yami nuwabui vehabana, na ana higa Besinana al-
imiyai imahalavauyo, ta atemiyai imiya, ta ainaena yagu
abayaliyaya yalobauyoi.
20 Ebe dova yau baidamiu tamiyamiya, na ainaena am-
nuwabui ta agu lautowoi hinamwanamwa, na hesi bada
yanuwanuwatuwu mwala'ina yami yababao vehabadi.

Heiga yo Sela aubabadadi

21 Omiu nuwanuwamiu ta Mosese yana loinao ammuli-
taedi, na hesi adi hanapuwo nigele amyahanapuidi.
22 Amnuwatuwu avivini Abelaham aubabadana hileledi'o,
natunao towatowahodi bwau, ehebo yana vahala ainaena,
na bwaunane mwanena moiha ainaena.
23 Yana vahalane yehana Heiga, na mwanenane yehana
Sela, ta Heiga yana hiuma mumuga bale'u ainaena, na Sela
yana hiumane Yaubada yana waloyemidi ainaena, ta natuna
yehana Aisake.
24 Na teina waiwaihiuwone au'aubabadadi aidiyena
waloyemidi bwau ta'ita lobaidi'o. Waiwaihiu hitau bwau adi
nuwamasele teina: Heiga dova Yaubada yana loina tomowa
imohemohedi oya Sainai ainaena. Eeta natunao ilabahidi
hiya taupaihowa paipaidi.
25 Na yadi tupwa Alebiya holanai, oya Sainai ainai, na
Heiga ana 'ita dova hibom taumiya Yelusalem wuwuna wau
hiya paipaidi Mosese yana loinao aidiyena.
26 Na Sela ana ita dova ita Yelusalem galewaena tomowada
wuwuna ita natunao livalivahida.
27 Ginauli teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai hileleya'o,
iwalo:
‘Waihiu owa yaiyaipoim uyaliyaya.
Mugai nigele uyalabalaba,
na hesi uyaliyaya mwala'ina natumwao boda mwala'ina
vehabana,
na waihiune iya mamwanena himiyamiya
manatudiyao, nigele adi boda.’
28 Tahiguwao, ita Aisake dova, wuwuna Aisake hinana
yaiyaipoina, na mulitai Yaubada yana waloyemidi vehabana
ta ilalabalabane.
29 Na Isimeli Aisake ive'alehaei. Aba'ita teina, ibom
mumuga bale'u ainaena hilalabahine ive'alehaei iya
waloyemidiyena hilalabahine. Mugai hiya hitau bwauwone

dova wau teina hinage tomowa, adi geluwo aidiyai hipaipaihowai.

30 Na Buki Ve'ahihi holanai loina lelelelena iwalo:
‘Vahalane manatuna uheusili mahalavaedi. Havena vahala
natuna na natum moiha hiloiloina ehe'ehebo. Na hesi
Aisake ibom abaloinane ivai.’
31 Ita nigele Isimeli dova, wuwuna Isimeli taupaihowa paipaina natuna, na hesi ita Aisake dova, ta yada miya namwanamwana.

5

1 Miya namwanamwa vehabadi Besinana ilivahigita ada paiwo aidiyena, eeta amtowolo wahiyala na havena amtalatalamyo Mosese yana loina paipaina ainai.

Besinana yana loina namwanamwana

2 Yau Paulo yaguguya alimiyai ta ebe Mosese yana loinao aidiyai amtalam na Yudeyao yadi ve'ive'ilala 'wapimiu hihapi vehulu mata Besinana yana hagu alimiyai iveginauli awa'awawa.
3 Wuwuna ebe yaiya alimiyena italam ta 'wapina hihapi vehulu, howahowana yo hinage Mosese yana loina maudoidi i'awa abiyedi,
4 yo ebe yaiya owa nuwanuwam na Mosese yana loinao adi awa'abiyena mata awanamwanamwa ulobai, bada Besinana yana ve'i'ila alimwai ugabaena'o, ta utom vehuluya'o.
5 Na ita Yaubada tayemidiyei mata i'awa dumwaluwegita. Teina yada nuwa'avivini Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, na vehabana taha'waha'wa.
6 Moiha ta'i, Yeisu Besinana ainai Yudeyao adi ve'ive'ilala, neta hapi, nigele iya'abiye dumwalugita, yo hinage ebe hapi tata'wata'wataei neta nigele ginauli mwala'ina. Na hesi ebeha Yeisu tayemidi ainai na tavelawei, ibom ada tau'abiye dumwalu.
7 Omiu mugai amsagena wahiyala yemidi ana amwaha moihana ainaena, na yaiya imwau auhigomiune?
8 Laugagayo teina nigele Yaubada ainaena, wuwuna mugai Yaubada iyogaegomiu ibom yana amwaha ainai, na hesi laugagayo teina vali tomowa aidiyena.
9 Teina dova ehebo ginauli iu'iuna na yababana, tahowahowana yo maudoimiu i'abiye yababagomiu.
10 Yau yada Bada yayemidiyei ebeha howahowana i'abiye nuwamaselegomiu, ta yagu loina a'ava ammulitaei na ebe yaiya i'abiye tapiyagomiu, ana maiha Yaubada ainaena mata ilobai.
11 Tahiguwao, havena amnuwanuwatuwu yagu guguya vehabadi ta ebeha tomowa hapi hivai yo Yudeyao yadi loina himulitaei, na yagu guguya hesi Besinana yana mwalowoi

aiwa lagalagana ainai vehabana, na guguya teina vehabana taumiya Yudeya hinuwanuwayababa ta hiveve alehaegau.
12 Moiha ta'i howahowana yo ami tau'abiye tapiyaone hivehapihapiuyoidi hibom.
13 Tahiguwao, Yaubada bada ivesinuwaigomiu'o ta livalivahimiu, na havena amnuwanuwatuwui ebeha nigele ami loina teya ta mumuga bale'u ammulimulitaedi, na hesi velau namwanamwa ana loinaena amlau ta ambom amvehaguhaguyoigomiu.
14 Wuwuna loina maudoina adi uini, loina ehebo teina, iwalo,
‘Am geluwo uvelau namwanamwaedi dova ubom amvelaune.’
15 Ebe loinane teina amtaugabaei na ambom alimiyai amveve'alehauyoigomiu, howola ami boda amvesawali.

Alu'aluwa ainona vagana na yada nuwalelewo vagana

16 Alimiyai yawalo, Alu'aluwa Ve'ahihi ammulitaei ta havena mumugada ainaena amlaulau.
17 Wuwuna yada nuwalelewo Alu'aluwa Ve'ahihi ive'ave'alehaedi, ainaena hinage Alu'aluwa Ve'ahihi yada nuwalelewo ive'ave'alehaedi. Eeta holadai hi'ale'aleha, na hava namwanamwana nuwanuwada ebe tapaihowai nigele howahowada tapaihowai.
18 Neta ta'i ebe Alu'aluwa Ve'ahihi imugaiyegomiu, Mosese yana loinao hi'o'ovi alimiyena.
19 Yada nuwalelewo yana paihowa tahanahanapuidi, neta pwanoli, mehe'ayo, aihigani,
20 balau, alawai awapa'ipa'i'i, aleha, alonagigili, modi'ini, aiduma, wahei, vehinahinali,
21 yo hinage abayaliyaya yababana bwahi wahiwahiyalana ana numa ainaena, yo tupwadi mumuga yababadi. Mumugaone teina vehabadi mugai yavenuwamwau'o, ta wau hinage yavenuwamwau alimiyai, ebeha adi taupaihowao havena Yaubada yana Abaloina ainai hiluwuluwu.
22 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainona namwanamwana atedai hibom neta, velau, yaliyaya, nuwadaumwali, alama'i'ita, atemuyamuya, vehaguhagu, nuwa'ehebo,
23 nuwahegoya, yo tuluhegoya. Na nigele teya loina iyamiyamiya yo mumugaone teina ilaugagayowedi.
24 Na hesi ita Yeisu Besinana iloinaegita, ta yada nuwalelewo yababadi i'oiye mwalowoidi'o ana aiwala lagalagana ainaena.
25 Na yawahi namwanamwana imohegita Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena, ta howahowana Alu'aluwa Ve'ahihi imugaiyegita.

26 Na havena tanuwanuwahae, bo nuwana ada geluwo
tata'wata'watadi, bo ta'alo'alomagigiliyedi.

6

Tavehaguhagu

1 Tahiguwao, ebe tahida ehebo yana lauhapuli ainaena
ibe'u, omiu alu'aluwamiu wahiwahiyaladi amtowoi
ta tahidane amvedumwalu, nuwahegoyaena, na hesi
am'ita'itayoigomiu, ta ebe havena hinage yana aba be'une
ainai ambe'ube'u.
2 Ami ava'avalao vitavitaidi aidiyai amvehaguhaguy-
oigomiu, wuwuna teina ada loina Besinana ainaena.
3 Ebe yaiya i'abihiniuyoi ebeha iya tauwasawasa, neta
i'o'oyamauyowei.
4 Eeta howahowana ehebo ehebo ibom yana mumuga
i'ita, aiteya paihowa namwanamwana na aiteya yaba-
bana. Na ebe namwanamwana, anawalo vetuvehaei yana
nuwatuwuwena ibom ilautowoi na havena ana geluwo yadi
walo ainaena.
5 Na ada ava'avala tabom ehebo ehebo ta'avalaidi.
6 Tapwalolo ana tauve'itao, ebe hanapu hive'itagita, howa-
howana ginauli tamohedi, ebe teya hava aidiyai i'ubwa.
7 Havena ubom u'oya'oyamauyoigo, wuwuna nigele howa-
howana Yaubada ta'oyamaei. Havaidova towaho itudai,
ainaena ilau'eli.
8 Ebe yada nuwalelewo ainaena i'uma, lau'eline ainai
yababana ilobai, na ebe Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena i'uma,
mata yawahi miyamiya vateyaina i'eli.
9 Havena yada paihowa namwanamwadi aidiyena tatap-
itapiya, wuwuna ebe havena tatapitapiya, mata laulau'eli
ana hauga lau'eli namwanamwana talobai.
10 Ainaena howahowada hauga maudoina tomowa mau-
doidi tahaguhaguidi, na hesi Yaubada ana tauyemidiwo
tahaguidi mwala'ina.

Walo yana aba'ovi

11 Lele teina mehena mwala'ina yau nimaguwena yale-
leyawa.
12 Yudeya yadi hapi ana tauvaiwo nigele nuwadi yagu
guguyane teina dova: ada abiyedumwalu talobai Besinana
yana mwalowoi a'ava ainaena, na nigele hapi ainaena. Eeta
hive'ive'i'imanegomiu ta ebeha yadi hapine amvai, ta hi'awa
namwanamwaegomiu.
13 Na amnuwatuwu avivini ebeha hapi ana tauvaiwo
ilowoinanedi yo Mosese yana loinao maudoidi himulitaedi,
na hesi nigele hiyamulimulitaedi. Neta ta'i nuwanuwadi

hapi amvai, ta tenem yadi abagagasa yami luwu adi boda holanai vehabana.
14 Na yau havena yawalo haehae, na hesi yada Bada Yeisu Besinana ana aiwa lagalagana vehabana yawalo haehae, wuwuna mumuga bale'u i'oiye mwalowoiya'o ta yana loinane aliguwai i'ovi'o, na hinage hibom mumuga bale'u ana taumulitao hita'wata'wataegau dova yau taumwalowoi.
15 Moiha ta'i, hapi nigele ginauli mwala'ina, na hinage ebe hapi nigele tayavai teina nigele ginauli mwala'ina. Ginauli mwala'inane ehebo ta'i, neta ebeha Yaubada Alu'aluwana i'abiye vauvaugita.
16 Ebe i'abiye vauvaugita mata Yaubada yana nuwadaumwali yo yana atemuyamuya imiya vahaligita ta dova Isileliwo moiha.
17 Teina hauga yo hauga ilalaoma aidiyai havena teya yaiya i'abi'abiye tau'wata'watagau, wuwuna 'wapiguwai Yeisu yana ve'ive'ilala himiyamiya, teina 'weyadine yalobaidi yana paihowa vehabana.
18 Tahiguwao, yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila namwanamwana alu'aluwamiu aidiyai. Moiha.

EPESO

Awayauwedo

1 Yauwedowo omiu Yeisu Besinana ana tauyemidiwo,
yami leta teina yau Paulo aliguwena. Yaubada yana
nuwatuwuwena yavetauyewasa Yeisu vehabana.
2 Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena
na yadi nuwadaumwali himiya vahaligomiu.

Abihagu Besinana ainaena

3 Augeluwo ta'awa yauwedo Yaubada ainai, iya yada Bada
Yeisu Besinana Tamana, na Besinana ainaena alu'aluwada
ivelauwedi na wasawasa galewa maudoina imohegita'o.
4 Wuwuna mwalona howola bale'u nigele iyayemasele, na
ivesinuwa mugaiyegita ta ebeha taveboda ehebo Besinana
baidada, yo Yaubada mehenai mumugada masemaselena,
na nigele ada abave'ewa.
5 Ainaena Yaubada nuwanuwana na yana velauwena
ivesinuwaegita na Yeisu Besinana ainaena i'awa natunae-
gita,
6 na Yaubada tano'owei teina ve'i'ila namwanamwa alilina
vehabana, iya Natuna moiha imohe awawaigita.
7-8 Na natunane 'wahinanaena ilivahigita yada pwanoli
aidiyena, ta Yaubada inuwahamuidi, neta iya yana ve'i'ila
mwala'i alilina imohegita. Na ana mwala'i nigele ana
abalive.
9 Hinage nuwamasele yo hanapu imohegita, eeta ibom
yana nuwatuwu dawadawanidi tahanahanapuidi, wuwuna
yana waloyemidi miyamiyana ebeha Besinana ainaena
hagu imohegita.
10 Yana waloyemidi teina ebeha hauga yana aba'ovi
ainai Besinana ginauli maudoidi imwau'ahaidi na hiyemala
ehebo, neta ginauli galewai yo hinage ginauli bale'uwai
maudoidi imwau'ahaidi iya mehenai.
11 Na Yaubada ibom yana nuwatuwuwena iloiloina, ta
yana paihowa maudoina ipaipaihowaidi, na inuwatuwu
mugai vehabada ta ivesinuwaegita na iloinaegita Besinana
yana boda vehabana,
12 ebeha tauyemidi mugamugaimai Besinana ainai yana
wasawasa ano'owei.
13 Na hinage omiu Besinana ainaena wasa moiha na
namwanamwana, neta ami livahi vehabana, ambenalena'o,
eeta iya amyemidiyei na hinage Alu'aluwa Ve'ahihiwa iwalo
yemidiyena'o ta imohegomiu'o,

14 iya dova ila'ilala, ta ainaena tahanapui ebeha ada maiha
galewai Yaubada ainaena howola abo talobai, na ainaena
yana wasawasa tano'owei.

Paulo yana awanoi

15-16 Hauga maudoina aidiyai omiu vehabamiu
ya'awa'awa yauwedo Yaubada ainai, na ya'awa'awanoi
vehabamiu, wuwuna wasamiu yabenalena'o neta Bada
Yeisu amyemidiyena'o, na hinage ana tauyemidiwo
maudoidi atemiyena amvelavelauwedi.
17 Na yagu awanoi vehabamiu ebeha yada Bada Yeisu
Besinana yana Yaubada, iya Tamada na Tauwasawasa
mwala'ina, i'abiye hanapugomiu, na iya amhanapui
ili'ilimani.
18 Yo hinage atemiyena ginaulidine namwanamwadi ve-
habadi iyogaegomiu'o mata amhanapuidi, yo amyemidiyei
ebeha howola abo amlobaidi. Ta ebe amhanapuidi yana
aiyauya mwala'ina yana tomowao ita alidai, neta iya yana
wasawasa ainaena.
19 Na hinage mata amhanapui Yaubada ipaipaihowa
wahiyala ita ana tauyemidiwo vehabada.
20 Yana wahiyalane ive'itaei Besinana ainaena, haugana
mwalowoiyena i'abiye towolouyoi, na yana abamiya gale-
wai imohei, Yaubada nima tautuwanaena.
21 Ainaena Besinana tomowa dawadawanidi yadi loinao
maudoidi imwala'i gabaedi, nuwana 'tausagenawasao yadi
loinao bo alu'aluwa yababadi yadi loinao, bo hiya yehadi
mwala'ina yadi loinao, teina hauga yo hauga hilalaoma
aidiyai.
22 Wuwuna Yaubada Besinana ana loina imohei ginauli
maudoidi ebeha iloinaedi, na tauyemidiwo ita hinage mau-
doida iloiloina alidai.
23 Wuwuna tauyemidiwo ita dova Besinana taunao,
ainaena Besinananane i'oiye mwauwigita dova ginauli mau-
doidi i'oiye mwauwidi.

2

Mwalowoi ainaena mata yawahi namwanamwana talobai

1 Omiu mwalona dova mwalomwalowoimiu yami
awasewa yo yami yababao aidiyena.
2 Na mwalona bale'u mumugana yababadi ampaipai-
howaidi, wuwuna alu'aluwa yababadi hiya yadi bada yana
wahiyala alonai ammiyamiya yo am'awa'awa abiyei, eeta
neta alu'aluwane, iya tauwalo sebasebaiwo himulimulitaei
ta nuwadiyai imiyamiya.

3 Mwalona hinage ita dova hiya na tauda yana nuwatuwu
dawaniwo tamulimulitaedi, ta hava ita yada nuwatuwu
tapaipaihowaidi. Ainaena Yaubada imodi'iniyegita wuwuna
mumugada yababadi, dova taumiya bale'u maudoidi.
4-5 Ainaena yada lauhapuliwone hi'oi'oiye mwalowoigita,
na hesi Yaubada yana atemuyamuya imwala'i alili yo yana
ve'i'ila mwala'ina alidai na ainaena i'abiye towolouyoigita,
Besinana baidada. Yaubada iya yana velau ainaena ili-
vahigita,
6 na hinage Besinana baidada i'abihinigita, na galewa yana
wahiyala imohegita, ta Yeisu Besinana yana besinanaena
taloiloina.
7 Teina ipaihowai na ebeha hauga ilalaoma aidiyai yana
ve'i'ila mwala'i alilina ive'itaei, neta yana atemuyamuya
Yeisu Besinana ainaena.
8 Moiha, yana ve'i'ila ainaena ilivahigomiu'o yami yemidi
vehabana, na nigele ambom yami paihowa aidiyena, na hesi
Yaubada yana aiyauya ainaena.
9 Yada abihagune nigele ebeha yada paihowa ainaena
tayalobai, mata dova ta tanuwahaehae ebeha ita bada yada
wahiyalaena.
10 Na hesi Yaubada iya yana paihowa atedai
i'atububunidi'o Yeisu Besinana ainaena, na ebeha
tapaipaihowai paihowaone namwanamwadi Yaubada
mugamugaina ivesinuwanedi'o vehabada.

Besinana yehanaena taveboda ehebo

11 Omiu taumiya ganamuli na nigele Yudeya tomowadiyao
na nigele Yudeya, eeta hiya Yudeya yadi ve'ive'ilala neta
'wapi ana hapi tomowa nimadiyena nigele amyavaivai, ta
hihinahinaligomiu.
12 Mwalona omiu nigele Besinana yana boda, ainaena
ammiya bala daodao, ta Isileli yana abaloina ammiya
tulutuluhaei na Yaubada yana waloyemidi iwawalo ma-
halavaeiwa, nigele habuluna amya'ita lobai. Ainaena nigele
amya'ita haeyei, wuwuna Yaubada nigele amyahanapui na
nigele amyanuwanuwatuwui.
13 Mwalona ammiyawahi, na teina haugane Yeisu
Besinana imwalowoi na 'wahinana isagena vehabamiu
eeta ilauvaigomiu ta amlaoma'o vahalinai.
14 Mwalona tamiya tulutuluhauyoigita ta ai Yudeya na
omiu nigele Yudeya na teina haugane Besinana yada
miyawahei iho'eya'o na imwauwi ili'ilimanigita daumwali
alonai ta ita huhu ehebo.
15 Iya tauna ana 'oiyemwalowoi ainaena Mosese yana lau-
gagayowo itau'au'auhigomiu maudoidi ibohoidi, eeta ilau

ahaigita ta taveboda ehebo iya baidada, na nigele dova mwalona boda bwau himiyamiya, na teina hauga tamiya daumwali.
16 Hinage yada wahei aidiyena ilivahigita ta ivaigitama Yaubada ainai yo iya baidada ta'awa au'augeluyo'o, ta yana paihowane, iya tauna ehebo ainaena aiwa lagalaga ainai hi'oiye patu, ta ve'alehaone hi'o'ovine.
17 Ainaena Yeisunane ilaowa na daumwali iguguyaei omiu taumiya amwaha daodao alimiyai, yo ai hinage vahalinai amiyamiya alimaiyai.
18 Eeta iya ainaena, omiu yo ai Alu'aluwa ehebo ainaena ilauvaigita Tamada ainai.
19 Omiu mwalona taumanao ammiya wahi'o, na hauga teina hesi bada amvetaniwaga toyawa'o Yaubada yana bodao baidamiyao, na amveboda ehebo Yaubada yana huhu ainai.
20 Omiu hinage hi'abigomiu, eeta ita dova vada, na Yeisu Besinana iya yada wahuwahu, iya ainai logidi mwala'idi neta Yeisu ana tausagenawasao yo tauwalo mahalavao,
21 na ainaena ita maudoida vada ana ginaginauli, na Yeisu i'abigita ta tayevada mwala'ina na ve'ave'ahihida.
22 Na omiu nigele Yudeya ta hesi bada amyemala ginaginauli'o, Yaubada Alu'aluwana yana abamiya.

3

Paulo yana paihowa nigele Yudeya vehabadi

1 Teina vehabana yau Paulo yapwagogo na ya'awa'awanoi Yaubada ainai, iya yagu paihowa imohegau omiu nigele Yudeya alimiyai, na Yeisu yana paihowa vehabana vada paipaiyai himwauwigau'o ta yamiyamiya.
2 Mwalona yagu paihowa wasana ambenalena'o, ta yagu paihowane Yaubada imohegau, na ebeha iya yana ve'i'ilaena omiu ami hagu amlobai.
3 Na yagu paihowa teina hanapu mwalona dawadawanina vehabana, na hesi ana nuwamasele Yaubada bada ive'itagau'o, dova mwalona yaleleyawa yami leta ubwa'ubwana ainai.
4 Na ebe amvahili mata am'ita lobai ebeha Besinana ana hanapu dawdawanina bada yahanapuiya'o.
5 Na hanapunane yaso mugamugaidi nigele hiyahanapui, eeta teina ta'i Alu'aluwa Ve'ahihi i'abiye mahalava yana tauyewasao yo tauwalo mahalavao alimaiyai.
6 Hanapu dawadawanina ainaena omiu nigele Yudeya howahowana na Yaubada yana livahi amlobai, ai Yudeya dova. Yana livahi mwalona iwalo yemidiyena'o, eeta Yeisu Besinana wasana ainaena talobaiya'o ta taveboda ehebo'o.

7 Na Yaubada yana wahiyalaena yo yana velauwena paihowa teina imohegau, ta ebeha wasa namwanamwanane Besinana vehabana yawalo mahalavaei.
8 Na yau dova wewelohe tauyemidiwo holadiyai, na hesi Yaubada yana ve'i'ilaena paihowa teina imohegau, na omiu nigele Yudeya alimiyai Besinana wasana yaguguyaei, ta ainaena yana wasawasa mwala'i alilina am'ita lobaidi.
9 Yo hinage tomowa maudoidi hihanapui ebeha Yaubada iya ginauli maudoina adi tauyemasele, na hauga daodaona aidiyai yana nuwatuwu idawani, ta wau yagu paihowaena i'abiye mahalavaya'o.
10 Eeta Yaubada yana waloyemidi ebeha ita yana boda alidaena yana hanapu vagana yo vagana i'abiye mahalavadi galewa ana tauloinao yo tauwahiyalao dawadawanidi aidiyai.
11 Teina Yaubada yana nuwatuwu mwalona ta ana higa wau, na teina ta'i i'abiye mahalavaya'o yada Bada Yeisu Besinana ainaena.
12 Besinana bada tayemidiyena'o eeta ta'atepatu na baidada taluwu Yaubada mehenai ta'awa'awanoi ainai.
13 Ainaena agu muyao teina vehabamiu havena vehabana atemiu hitapitapiya, na hesi amhanapui ebeha agu muyaone teina omiu yami vewasawasa vehabana.

Besinana yana velau mwala'ina

14 Teina wuwuna yau aetutuligu yatauyoudi Tamada mehenai.
15 Iya huhu maudoidi galewai yo bale'uwai wuwudi.
16 Na ya'awa'awanoi ainai ta ebeha yana wasawasa yo yana wahiyala italamwei alimiyai, ta ebe iya Alu'aluwana atemiu i'abiye wahiyaladi.
17 Na hinage yami yemidiyena Besinana imiyamiya atemiyai, ta mumugamiu yo yami miya maudoina ana wuwu moihana velau ta'i.
18-19 Ainaena taumaselewo maudoidi baidamiyao howahowamiu Besinana yana velau amhanapu ili'ilimani neta ana tabataba, yo ana daodao, yo ana hae, yo ana dobi, nigele ana live. Besinana yana velau imwala'i alili, yo hinage Yaubada iya tauwahiyala moiha yana mumugaena i'oiye mwaugomiu.
20 Moiha, yana wahiyala holadai ipaipaihowa, ta ebe hava vehabana ta'awanoi mayada yemidi, iya howahowana na ipaihowai, ma'ana yemutulai mwala'ina vehabada.
21 Ainaena yana boda maudoida Yeisu Besinana yehanaena tano'ovateyai, yaso ta yaso hilalaoma hauga maudoina aidiyai. Moiha.

4

Boda ehebo

1 Yau Bada yana taupaihowa paipaina, yagu nuwatuwu
ebeha yami mumugao hinamwanamwa ta dova iya iyogae-
gomiu yana mumuga.
2 Na mayami nuwadobi, yo mayami atetalam, yo mayami
alama'i'ita, na ehebo ehebo amvelauyoigomiu, yo am-
nuwatuwu avivini ami geluwo aidiyai.
3 Na am'aipate wahiyala, ta ebe Alu'aluwa Ve'ahihi
i'uinigomiu, ta mayami nuwadaumwali ammiya yaliyaya.
4 Moiha ita bada ehebo, Alu'aluwa Ve'ahihi hinage ehebo
ta'i, ta iyogaegita omiu yo ai, na tanuwanuwatuwu ada livahi
ehebo a'ava hauga ilalaoma vehabana.
5 Yada Bada hinage ehebo ta'i, yada yemidi ehebo ta'i, yada
bapitaiso hinage ehebo ta'i.
6 Tamada Yaubada ehebo ta'i, iya ginauli maudoidi
ewadiyai, na hinage alidai imiyamiya.
7 Na Besinana yana wasawasa ainaena ada yau i'aiyauya.
8 Teina vehabana Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo:

“Haugana ihae ewai ana alehao iwahiyala gabaedi, na
tomowa i'aiyauyanei adiyau.”

9 Walo teina ebeha “ihae galewai”, na vedova? Nigele
iyabom iyahae na hesi i'aitulu bale'u hola'alilinai.
10 Na iya tau'aitulune ihae ta galewa ihae gabaei ewai,
ainaena iya tupwa maudoidi aidiyai imiyamiya na iloiloina.
11 Na yana aiyauyane teina dova, ebeha tupwadi tomowa
tauyewasao, na tupwadi tauwalo mahalava na tupwadi
tauguguya na tupwadi taumugai na tupwadi tauve'ita.
12 Na maudoida yada paihowa ehebo ehebo neta yana
boda ada hagu vehabana na ebeha tawahiyala, Besinana
bodana yana mwala'i vehabana.
13 Na maudoida tayemidi ovi, na hinage Yaubada Natuna
tahanapui mayada mumuga hunadi, dova Besinana yana
mumuga hunana, na namwanamwana maudoina.
14 Teina ainaena heda mumugana alidaena talaugabaidi,
wuwuna mwalona yada hanapu tapitapiyana ainai ve'ita
vagadi yo vagadi hi'abi'abiye nu'uvigita, neta tupwadi
tau'oyama yadi ve'ita am'amnadi yo yababadi aidiyena.
15 Na hesi ilowoinanegita na velauwena tawalowalo
moiha, eeta yada mumuga maudoidi himwala'i ulu'uluda
Besinana yana mumuga dova.
16 Wuwuna ita Besinana taunao, na yau vagadi yo vagadi
imohegita ebeha ta tubweuyoidi yo tavehaguhaguyoigita
velauwena na tawahiwahiyala.

Mumuga miyamiyana na mumuga vauvauna

17 Teina hinage Bada yehanaena yaguguya alimiyai ebeha
yami mumuga taumiya ganamuli dova amlaumwauwi,
wuwuna yadi nuwatuwu awa'awawa aidiyena.
18 Yadi hanapu higuguyou, na nigele Yaubada yawahina
aidiyai iyamiyamiya, eeta yadi ulu'ulu yaiya aidiyena bada
talinadi itui'o.
19 Ainaena bada hiyababa alili'o, ta hitalamwedi mumuga
mehe'ayo aidiyai, na mumuga bi'ibi'idi maudoidi nuwadi
ivai.
20 Na omiu Besinana yana mumuga bada amhanapuiya'o
ebeha vagana.
21 Wuwuna mwalona amwaha moiha ambenalena'o ta
Yeisu vehabana hive'itagomiu.
22 Ainaena mumuga miyamiyana amta'wata'wataedi,
neta paihowadine mwalona ampaipaihowaidi, hauganane
nuwadawaniwo hi'abi'abiye yababagomiu moiha,
23 na hesi howahowana yami nuwatuwuwo yo atemiu
hivauvauyo.
24 Ta ainaena mumuga vauvauna amvai, Yaubada yana
mumuga dova, wuwuna iya atedai mumuga dumwad-
umwaluna yo masemaselena imwauwiya'o.
25 Ainaena oyama amta'wata'wataei na maudoimiu
amwalowalo dumwalu ehebo ehebo alimiyai, wuwuna
maudoida Besinana tauna yaunao.
26 Na ebe ammodi'ini, havena ammumuga yababa, na hesi
amtowoi na amnuwadaumwali mwayamwayau.
27 Havena Tomodulele yana hawahawaga ammohemohei
ta ivetauloina alimiyai.
28 Tau'aivavali ilowoinanedi na hilaumwau, na hesi
ginauli namwanamwadi nimadiyena hipaihowaidi, ta
paihowanane ana maiha ainaena hagu himohemohedi
tauwewelohe aidiyai.
29 Havena hinage teya walo yababana am'ata'ataidi, na
hesi walo namwanamwa a'avadi tomowa adi hagu veha-
bana, hava hauga ehebo ehebo ana lowoinana vehabana
am'au'aubabada, ta ainaena yaiyadiwo hiya hibenalegomiu
yami aubabadaena mata hagu hilobai.
30 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi nuwana am'abi'abiye
yababa, wuwuna Alu'aluwa Ve'ahihinane dova ve'ive'ilala
alidai, ebeha howola abo ada abiye vauvau talobai.
31 Na hinage yababaone teina dova amta'wata'wataedi:
walo abelena, modi'ini, awapa'ipa'i'i, manini,
awayabayababa, na hinage walo hinahinali,
32 Hesi amvehaguhaguyoigomiu, yo amnuwahegoya ta
ami geluwo yadi yababa amnuwahamuidi ehebo ehebo

ainai, dova Yaubada yami yababao Besinana ainaena inuwahamuidi'o.

5

1 Yaubada yana velauwena bada i'awa natunaegomiu'o, ainaena iya yana mumugane amve'ao'aonaei.

2 Hinage amvelavelauyoigomiu dova Besinana yana velaune, ta italamweuyoi na ivetaupwaoli Yaubada ainai ita vehabada ta imwamwalowoine dova pwaoli panena Yaubada ibenalei ebeha namwanamwana.

3 Omiu Yaubada ana tauyemidiwo, ainaena ilowoinanegomiu na pwanoli yo mehe'ayo yo wasawasa ana nuwalele amlaugabaidi, na havena vehabadi hava teya amwalowalowei.

4 Hinage havena mumuga bi'ibi'idi am'ata'ataidi yo walo awa'awawa am'ata'ataidi, yo walo talawahi wuwuna walodine nigele adi lowoinana holamiyai, na hesi yami walowena Yaubada amwalo vetuvehaeyei.

5 Moiha, tauyababa nigele howahowana hiluwu Besinana yo Yaubada yadi abaloina ainai, dova hiya taupwanoli yo taumehe'ayo yo tau'aiduma, wuwuna tobwatobwa ana nuwalele ainona teina, ebeha yada yemidi tamwauwi tobwatobwa aidiyai, na nigele Yaubada ainai.

Masele vehabana

6 Mumuga teina vehabadi Yaubada loina ana tauho'ewo imodi'iniyedi, eeta havena teya yaiya yana walo awa'awawaena i'oya'oyamaegomiu.

7 Na hinage havena loina ana tauho'ewo baidamiyao am'awa'awa au'augelu.

8 Wuwuna omiu guguyou mwalona ainaena bada amgeyo'awama'o Bada yana masele ainai, eeta masele mumugadi ampaipaihowaidi.

9 Ta mumugaone namwanamwadi yo dumwaludi yo moihadi himahamahalava masele ainaena.

10 Na hinage hava yada Badane nuwanuwana amtowoi ta amhanapuidi na ampaihowaidi.

11 Na guguyou ana paihowa awa'awawa aidiyena amdena, ta amve'itadi ebeha yababadi.

12 Moiha ta'i abahinimaya, ebe hiya yadi paihowa dawadawanidi vehabadi ta'au'aubabada.

13 Na masele ana taupaihowa mata yababao i'abiye mahalavadi.

14 Wuwuna masele ginauli bi'ibi'idi mata i'abiye mahalavadi ta ainodi tahanapuidi. Teina vehabana na hi'au'aubabada na hiwalo:

“Owa tau'eno'eno, mwalowoiyena utowolo
ta Besinana maselena imaseleigo.”

15 Ilowoinanegomiu na yami mumuga am'ita ili'ilimanidi
na havena ampaipaihowa awa'awawa, na hesi amhanapui
ili'ilimani.
16 Havena yami hawahawaga amgabagabaei, wuwuna
teina ta'i hauga yababa alilina.
17 Ainaena havena amyauyaule, na hesi nuwamiu imasele,
hava Yaubada dova yana nuwatuwu vehabamiu.
18 Havena we'aha wahiwahiyalana ainaena
amnumanuma yauyaule, neta ginauli abasilahe, na hesi
Alu'aluwa Ve'ahihi i'oiye mwaugomiu.
19 Na amwaliwali ma'ami geluwo, wali tapwalolo, yo
Sam walinao, yo hinage walibui aidiyena, mayami yaliyaya
atemiyena amwali yada Bada ainai.
20 Na hauga maudoina am'awa'awa yauwedo ginauli
maudoidi vehabadi, yada Bada Yeisu Besinana yehanaena
Tamada Yaubada ainai.

Hiya tawatawaholadi adi loina

21 Yami ve'ahihi Besinana ainai dova hinage omiu ambom
amve'ahihiyuyowegomiu.
22 Omiu waiwaihiu tawatawaholamiu mwanemiyao yadi
walo amve'ahihiyedi, dova yami ve'ahihi Besinana ainai.
23 Wuwuna waihiu ana taumugai neta mwanena, dova
Besinana ita yana boda ada taumugai na ada Taulivahi, na
ita dova tauna yaunao.
24 Ainaena ita Besinana yana boda ta tamulitaei, dova
hinage waiwaihiu mwanediyao yadi nuwatuwu himulimuli-
taedi.
25 Tautawahola towatowaho ilowoinanegomiu na mwane-
miyao amvelauwedi, dova Besinana yana boda ivelauwe-
gita, eeta iya italamyowei ta imwalowoi vehabada.
26 Ada abiye masele vehabana, neta yada yababa ana
aba'uwa we'ahana yana walo ainaena.
27 Ainaena ita mata i'ita lobaigita yana boda namanama-
lina, na nigele ebeha bi'i bo hava yababana alidai, na hesi
maudoina bada namwanamwana, na vauvauna.
28 Neta dova towatowaho ilowoinanegomiu na mwane-
miyao amvelauwedi, omiu taumiu dova. Wuwuna ebe yaiya
mwanena ivelauwei, neta ibom bada ivelauyowena'o.
29 Wuwuna nigele teya hinage tomowa ibom tauna ainai
iyave'aleha, na hesi i'ita avivini na ana ai'ai imohei tauna
ana hagu vehabana, dova Besinana yana boda ita i'ita
avivinigita.
30 Eeta ita iya tauna yaunao.
31 Yaubada yana Buki iwalowei:

“Towaho tamana yo hinana ilaugabaidi na mamwanena
himiya ehebo, dova tau ehebo ta'i.”
32 Walo teina dova walo vegevegedi dawadawanina, na
ana hanapu neta Besinana yo tauyemidiwo vehabada.
33 Eeta ilowoinanegomiu na ehebo ehebo mwanena ive-
lauwei ibom dova, na waihiu tawatawaholana howahowana
mwanena ive'ahihiyei.

6

Hedaheda adi loina

1 Omiu hedaheda ilowoinanegomiu na hinamiyao yo
tamamiyao yadi walo am'awa abiyedi, yada Bada mehenai,
wuwuna teina ainaena ebeha ammumuga namwanamwa.
2 Hinage, “Tamam yo hinam uve'ahihiyedi”. Teina loina
mugamugaina ma'ana waloyemidi ana tau'awa abiwo ve-
habadi.
3 Teina dova iwalo, “Aba yaliyaya ulobai na bale'uwai
umiya daodao”.
4 Omiu tama hinage havena natumiyao adi tau'wata'wata
amwaumwauwi ta mata himodi'iniyegomiu, na hesi yada
Bada yana loinao yo yana ve'itao amguguyaedi.

Babadao yo taupaihowao adi loina

5 Omiu taupaihowa mohili yami babadao bale'uwai
yadi walo mayami meheuhi amve'ahihiyedi, yo yadi walo
am'awa abiyedi, dova Besinana yana walo am'awa abiyei,
na havena hinage yami nuwatuwu bwau.
6 Nigele ebeha hauganane yami babadaone hivinuvin-
unuigomiu na abo aidiyai ampaihowa ili'ilimani, na hesi
Yaubada vehabana amtuluhahegoya atemiyena na Besinana
vehabana ampaipaihowa ili'ilimani.
7 Omiu Besinana yana bodao, ilowoinanegomiu na
yami babadao aidiyai am'atetalam, dova Bada ainai
am'ate'atetalamne, na vehabadi ampaihowa ili'ilimani.
8 Ta amnuwatuwu avivini ebeha babadao yo yadi taupai-
howao maudoidi yadi paihowa namwanamwadi adi maiha
Bada ainaena hilobai ehe'ehebona.
9 Omiu babadao hinage ammumuga ili'ilimani yami tau-
paihowao aidiyai, na havena amwalowalo yagaidi, na hesi
amnuwatuwu avivini ebeha omiu na hiya yami Bada gale-
wai imiyamiya, eeta yana loina alimiyai ehe'ehebona mau-
doimiu vehabamiu, nigele vagana yo vagana.

Yaubada yana aba'aleha tobwatobwana

10 Tahiguwao, yana aba'ovi teina, Bada yana
'ala'alawowoli ainaena amwahiyala.

11 Yo Yaubada yana aba'aleha maudoina aidiyena amlauli'wa, na ainaena havena amtapitapiya hauganane ebe Tomodulele i'oyamaegomiu.
12 Wuwuna yada alehane nigele tomowa baidadao, na hesi tauloina yababadi aidiyai, hiya guguyou teina ta'i bale'uwai adi tauloinao, yo galewa ana alu'aluwao yababadi.
13 Teina vehabana Yaubada yana aba'aleha maudoina amli'wadi, na ebe havena amtapitapiya howola hauga yababana ainai, na ainaena mayami wahiyala ana higa hauga ilalaoma amtowolo wahiyala.
14 Eeta amtowolo na walomoihana amlau tulituliyei, na nuwa'epomiu amlau au'auhidi mumuga dumwaluna ainaena.
15 Yo ami aehumahuma amli'wadi neta nuwadaumwali, wasa namwanamwana ainaena amlauli'wa.
16 Na hinage yami yemidi dova yami 'wapeya ainaena amlau au'auhigomiu, neta howahowana Tomodulele yana gita hawahawawalina ilau au'auhidi.
17 Ulu'ulumiu ana oi'au'auhi Yaubada yana livahi amvai, yo Alu'aluwa Ve'ahihi yana elepa ale'aleha amvai, neta Yaubada yana walo.
18 Hauga maudoina Alu'aluwa Ve'ahihi yana hagu ainaena am'awa'awanoi Yaubada ainai awanoi bagibagilidi aidiyena. Havena amtapitapiya na hesi amtowolo wahiyala na am'ita avivinigomiu na am'awanoi Yaubada yana tomowao maudoidi vehabadi.
19 Yo yau hinage vehabagu, ta ebe mayagu atepatu wasa namwanamwana ana nuwamasele dawadawanina yawalowalo mahalavaei.
20 Wasa teina ana paihowa vehabana vada paipaiyai himwauwigau, ainaena am'awa'awanoi Yaubada ainai ta ebe wasanane yawalo mahalavaei mayagu atepatu, wuwuna ana lowoinana teina dova.

Aba'ovi

21-22 Tikiko, iya tahida namwanamwana, ta i'ai'aipate yada Bada yana paihowa ainai, na yavetamalenawa'o ta ebe wasagu maudoina i'aubabadaei alimiyai, na ebeha yagu miya yo yagu paihowa vehabadi amhanapuidi, eena yama miya vehabana ivenuwamwauwegomiu, yo hinage i'abiye wahiyalagomiu.
23 Velau yo yemidi yo nuwadaumwali Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana aidiyena omiu tahiguwao moiha alimiyai.
24 Yo hinage yaiyadiwo baidamiyao, ebe yada Bada Yeisu Besinana ainai hivelau vateyai, iya yana ve'i'ilaena hinage ivelauwedi.

PILIPAI

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Timoti baidagu apaipaihowa Taulivahi
Yeisu vehabana, yami leta aleleyawa omiu taumiya Pilipai
Yeisu Besinana yana Yaubada yana bodao yo hinage yami
taumugaiwo na Besinana yana taupaihowao maudoimiu
alimiyai.
2 A'awanoi Tamada Yaubada na yada Bada Yeisu Besinana
yadi ve'i'ila yo yadi nuwadaumwali imiyamiya alimiyai.

Paulo yana awanoi taumiya Pilipai vehabadi

3 Hauga teina Yaubada ainai ya'awa yauwedo, hauganane
yanuwatuwuigomiu.
4 Na yayaliyaya vehabamiu yagu awanoiwo aidiyai.
5 Yo Yaubada ainai ya'awa yauwedo ama haguwo al-
imiyena alobalobaidi, wasa namwanamwana ana waloma-
halava abavetuwuni ainai ta wau.
6 Yo hinage yahanapui ebeha Yaubada yana paihowa
namwanamwadi bada alimiyai ivetuwuniya'o ta ibom mata
ive'ovi Yeisu Besinana yana ahubena mwala'ina ainai.
7 Yagu yaliyaya vehabamiu idumwalu wuwuna omiu
nuwagu amvaiya'o, ta omiu baidaguwao Yaubada ihaguh-
aguigita teina hauga vada paipaiyai yamiyamiya, yo ihaguh-
aguigita hinage wasa namwanamwana ana lo'aleha, yo yana
abawahiyala aidiyai.
8 Yaubada ihanahanapuigau neta Yeisu Besinana yana
velauwena nuwanuwagu yavelauweomiu.
9 Na ya'awa awanoi vehabamiu ta yami velau
namwanamwa imwala'i, mayami hanapu yo nuwamasele
maudoina.
10 Ta ainaena ginauli namwanamwadi amvesinuwaidi,
eeta Besinana yana ahubena ainai mata mumugamiu
dumwadumwaludi yo masemaseledi,
11 na yami paihowa namwanamwadi Yeisu Besinana yana
wahiyalaena vehabamiu tomowa Yaubada hiwalo vetuve-
haeyei yo hi'awa wasawasaei.

Paulo yana talam Besinana ainai

12 Tauhiguwao, nuwanuwagu yo amhanapui ebeha
vitaiwone teina bada yalobaidi'o ta aidiyena wasa
namwanamwana i'aiyauya tomowa bagibagilidi aidiyai.
13 Ainaena dalava teina Sisa yana tau'alehao yo tomowa
maudoidi bada hibenalena'o ebeha Besinana vehabana
himwamwauwigaune vada paipaiyai.

14 Yo hinage tahidao bodadi yagu miya vada paipaiyai hi'itaya'o, ta hinuwamotu yada Bada yana paihowa ainai, yo Yaubada yana walo hiwalowalo mahalava mayadi atepatu.
15 Tupwadi tauguguyao alomagigiliyena higugugugugya Besinana vehabana, na tupwadi neta nuwatuwu namwanamwa ainaena higugugugugya,
16 ta hiya hivelauwegau yo hihanapuigau neta vada paipaiyai yamiyamiya wasa namwanamwana ana ve'ita vehabana,
17 Na hesi tau'alomagigiliwone nuwanuwadi ta hi'abiye nuwavitaiyegau hauga teina vada paipaiyai yamiyamiya, eeta oyamaena Besinana wasana higugugugugyaei hibom yadi boda vehabana.
18 Besiwa, na Besinana wasana ana guguya mwala'ina vehabana yayaliyaliyaya, nuwana oyamaena bo walomoi-haena.
19 Yo hinage yayaliyaya, wuwuna yahanahanapui neta Yeisu Besinana Alu'aluwana yana hagu ainaena, yo yami awanoi aidiyena, ebe hilivahigau teina miya vitai ainaena.
20 Hinage mayagu nuwatuwuhae ta nuwanuwagu mwala'ina ebeha havena yahinihinimaya, na hesi mayagu atepatu teina ta'i ta hauga maudoina Besinana yehana ya'abi'abiye mwala'i, nuwana yagu miya bale'uwai mayawahigu, bo nuwana yagu mwalowoi ainaena.
21 Moiha ta'i, yagu miya bale'uwai neta Besinana baidagu, na hesi yagu mwalowoi ainai lauhepoi Besinana ainaena mata yalobai.
22 Ebe bale'uwai yamiyamiya yagu paihowao namwanamwadi Besinana vehabana himahamahalava, eeta nigele yayahanapui hava mata nuwanuwagu yavesinuwaeine.
23 Na ginauli bwau aidiyena adi vesinuwa aliguwai hivitai alili. Nuwanuwagu yo bale'u teina yalaugabaei ta Besinana baidagu amiyamiya, neta abayaliyaya mwala'ina.
24 Na hesi ilowoinanegau ta bale'uwai yamiyamiya yo ebe yahaguhaguigomiu.
25 Eena yahanapui moiha mata omiu baidaguwao tamiyamiya na yahaguigomiu ta amyaliyaya yami yemidi Besinana ainai vehabana,
26 yo hinage yagu laugwaipilewa alimiyai vehabana amyaliyaya mwala'ina, wuwuna Yeisu Besinana yana hagu alidai.
27 Am'ita avivinigomiu ebeha yami paihowaena tomowa Besinana wasana hi'awa namwanamawaei, eeta yatau bo'eyegomiu, bo nuwana ebe yamiyauyo, bada ta'i wasamiu namwanamwana yabenabenalei ebeha mayami atetalam

amtowotowolo wahiyala, na yami nuwatuwu ehebo ta am'ai'aipate wasa namwanamwana ana yemidi vehabana.
28 Havena hinage ammehemeheuhi ami alehao aidiyai. Teina wuwuna hibom hihanapui moiha ebe hisilahe, omiu mata livahi amlobai Yaubada ainaena.
29 Wuwuna Yaubada bada italam'o alimiyai ta Besinana ainai amyemiyemidi ta ibom hinage vehabana muyao mata amlobaidi.
30 Dova yagu lo'aleha Besinana vehabana yo agu muyao am'itadi'o, na teina hauga ambenabenaledi, ta omiu hinage yami lo'aleha yo ami muyao dova amlobalobaidi.

2

Nuwadobi
1 Howahowana Besinana i'abiye atepatugita, bo yana velauwena ta'ai'aipate? Howahowana Alu'aluwa Ve'ahihi ive'au'augeluwegita, yo ainaena tavelau namwanamwaegita yo ta'atemuyamuyauyoigita?
2 Ebe dova, amvenuwatoyawa na amvelau namwanamwaegomiu, alu'aluwamiyena yo atemiyena amve'ehebo ta ebe yami velau namwanamwana teina vehabana yayaliyaya moiha.
3 Havena am'ai'aiduma yo amnuwahaehae, na hesi amnuwadobi, yo ami geluwo yehadi am'abihinidi.
4 Havena ambom yami paihowa vehabana amnuwanuwatuwu na hesi ami geluwo yadi miya namwanamwa vehabana amnuwanuwatuwu.
5 Howahowana ebe yami nuwatuwuwo Yeisu Besinana yana nuwatuwu dova.
6 Iya Yaubada, na hesi nigele nuwanuwana ta yana vetauloina i'abi avivini,
7 aenaena Yaubada yana wasawasa ilaugabaei, na hilabahi bale'uwai, ta ivetaupaihowa ana oleya tomowa ita dova.
8 Hinage yana nuwadobi ainaena, ibom italamyowei ta imwalowoi aiwa lagalagana ainai.
9 Teina vehabana Yaubada Yeisu i'abihini na yehanane i'abihiniuyoi yeha maudoidi ewadiyai,
10 eeta yehanane taumiya galewa yo taumiya bale'u na taumiya bwebweso hinage, maudoida tapwagogo ainai,
11 yo ta'awa moiha ebeha Yeisu Besinana ibom yada Bada, neta Tamada Yaubada tano'owei.

Masele taumiya bale'u vehabadi
12 Augeluwo, mwalona am'awa abi moiha na teina ta'i alimiyena yamiya amwaha daodao'o, na besiwa howola am'awa'awa abi ili'ilimani, ta mayami meheuhi na mayami

atehawawali ampaipaihowa ta ebe livahi namwanamwana ainai ammiya ili'ilimani.
13 Yaubada iya atemiyai ipaipaihowa, ta ibom yana nuwatuwuwena amnuwanuwatuwu na ampaipaihowa.
14 Yami paihowa aidiyai amtalam ampaihowa, na havena amta'wata'wata yo nuwana am'ulu'ulumiyai,
15 ta ainaena omiu Yaubada natunao namwanamwamiu yo masemaselemiu, eeta nigele teya yami yababa, na hesi taumiya bale'u yadi masele omiu, wuwuna hibom mumugadi guguyouna yo yababana.
16 Augeluwo, wasa namwanamwana am'abi avivini ta ainaena yawahi vateyai amlobai, na haugana Besinana ilau gwaipilema yayaliyaya, wuwuna nigele nuwagu yagu paihowao alimiyai yagabaedi.
17 Ebe agu alehao hi'oiye mwalowoigau, neta dova hipwaoliyegau yami yemidi vehabana, ta mata omiu baidaguwao tayaliyaya.
18 Ta ebe howahowana na omiu baidaguwo tayaliyaya toyawa.
19 Yanuwatuwuhae ebeha yada Bada Yeisu yana haguwena mata hauga iu'iuna ainai Timoti yavetamalaenawa ta wasamiu ivaiyama, eeta yabenalei na ebe yayaliyaya.
20 Timoti ibom agu tauhagune, na nigele teya yaiya iyamiyamiya ta ebe vehabamiu inuwatuwu ili'ilimani.
21 Na agu tau'abihaguwo bagibagilidi hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na nigele Yeisu Besinana yana paihowa vehabana hiyanuwanuwatuwu.
22 Timoti amhanapuiya'o neta towaho namwanamwana, ta iya dova natugu baidagu wasa namwanamwana vehabana a'ai'aipate.
23 Eeta haugana ebe agu loina yabenalei, nuwanuwagu na Timoti yavetamalenawa alimiyai.
24 Na yayemidi mata yada Bada yana hagu yalobai ta hauga iu'iuna ta'i na yau hinage yalaowa alimiyai.
25 Teina hauga nuwanuwagu Epapilodaito yavetamalenawa ilau gwaipilewa alimiyai, ibom tahigu baidagu apaipaihowa, bada dova a'ale'aleha Yeisu Besinana vehabana. Epapilodaito mugai agu hagu alimiyena ivaiyama'o,
26 na teina ta'i iya nuwanuwana omiu, ta haugana yana lovala wasana ilaowa ta ambenalena'o, inuwavitai moiha wuwuna omiu am'ate'atehawawali yana lovala vehabana.
27 Bada ilovala'o mwala'ina, na hesi Yaubada i'atemuyamuyaei, yo hinage yau i'atemuyamuyaegau wuwuna mata dova ta Epapilodaito imwalowoi na ainaena yanuwavitai moiha.

28 Ainaena nuwanuwagu mwala'ina yavetamalenawa na
am'itauyoi mayana namwanamwa ta ebe amyaliyaya, eeta
yagu nuwayababa i'ovi.
29 Haugana imahalavawa yada Bada yehanaena amyo-
gaei yami vadai mayami yaliyaya. Yo hinage tupwadi
yada Bada yana taupaihowao, ebe hilaowa alimiyai dova
amve'ahihiyedi.
30 Moiha Epapilodaito muhamuhana na Besinana yana
paihowa ainaena imwalowoi, wuwuna omiu nigele howa-
howamiu yo amhaguigau, eeta iya italam ta ihahaguigaune
neta vehabana ilolovalane.

3

Mumuga namwanamwa vehabana

1 Tahiguwao, yada Bada vehabana amyaliyaya.
Mwalona nuwatuwu teina yaleleyawa'o, na teina hinage
nuwanuwagu ebeha yaleleuyoi, yami miya namwanamwa
vehabana.
2 Am'ita avivinigomiu tauyababao yadi mumuga dova
edewa, hibom hapi 'wapidiyai ana tauvai bodadi aidiyena.
3 Na hesi ita ada hapi atedai, ta Yaubada ainai tapwag-
opwagogo Alu'aluwana ainaena, eeta Yeisu Besinana ibom
tawalowalo vetuvehaeyei, na nigele ginauli bale'u ainai
tayayemiyemidi, neta ainaena ita hapi moiha bada tavaiya'o.
4 Yau bale'u mumugana aidiyena yanuwahaehae, wuwuna
yau hinage tomowa tupwadi yamwala'i gabaedi.
5 Yau ta'i Isileli towahona moiha, na yagu huhu Beniyam-
ina, ta agu ulutubu Hibulu na 'wapiguwai hihapigau yagu
tubui ana ahubena 8 ainai, ta taupwaoliwo yadi loinao
yamulita ili'ilimanidi dova Palisi yadi boda.
6 Na tapwalolo ainaena ya'ai'aipate mwala'ina Yaubada
yana bodao adi abiyemuya vehabana, na loina ainai nigele
teya Mosese yana laugagayo yayaho'e.
7 Na hesi teina mumugaone bada ya'awa ginauli
awa'awawaedi'o, wuwuna Besinana ibom ainai
yatalamwegau'o.
8 Moiha, yagu Bada Yeisu Besinana ana hanapu iya ginauli
mwala'i alilina, na ginauli bale'uwai imwala'i gabaedi, eeta
mumugawone teina nigele nuwagu, ta Yeisu ibom vehabana
ginauli maudoina yamwauvehuludi yo ya'awa yababaedi
wuwuna nuwanuwagu Besinana ta'i.
9 Yo hinage nuwanuwagu Besinana ainai yamiyamiya
nigele ebeha yabom yagu mumuga dumwaluwena bo
Mosese yana loinao aidiyena, na hesi yagu yemidi Besinana
ainai vehabana. Neta mumuga dumwaluna Yaubada

ainaena na imohemohegita yada yemidi Besinana ainai vehabana.
10 Nuwanuwagu hinage Besinana yahanapui yo yana towolouyo ana wahiyala yalautowoi, ta ana muyao baidagu ave'ava'avalaedi, na hinage yana mwalowoi yave'ao'aonaei,
11 ta ainaena ebe mwalowoiyena yau hinage yatowolouyo.

12 Nigele ebeha towolouyo bada yalobaiya'o, bo nuwana yagu mumugao maudoidi hinamwanamwa'o na hesi teina ebeha ya'abi avivini. Ginauli teina vehabana Yeisu Besinana bada i'abi avivinigau'o.
13 Tahiguwao, nigele yayawalowalo ebeha bada ya'abi aviviniya'o, na hesi yagu nuwatuwu ehebo ta'i, ainaina ginauli dagelaguwai yanuwagabaedi'o ta hava meheguwai vehabadi ya'ai'aipate wahiyala,
14 neta abamasiwa, Yaubada yana yoga haehaena ana maiha galewai Yeisu Besinana ainaena.

15 Eeta maudoida teina dova tanuwatuwu toyatoyawa ebe yada nuwatuwu bada hihuna'o. Na ebe yami nuwatuwu vagadi, ginauli teina vehabadi howola abo Yaubada ive'itaedi alimiyai.
16 Na hava talobalobaidi ebeha ta'abi avivini ili'ilimanidi.
17 Tahiguwao, maudoimiu amve'ao'aonaegau, na ebe yaiyadiwo yadi mumuga dova yau, amvinuvinunuidi ta omiu amvemumuga dova.
18 Na hesi tomowa bagibagilidi yadi mumuga ainaena Besinana yana mwalowoi aiwa lagalagana ainai hive'alehaei. Hiya mwalona yawalo mahalavaedi'o alimiyai, na teina hauga hinage mayagu dou yawawalouyo tauyababaone vehabadi.
19 Hibom yadi aba'ovi ainai mata hisilahe, wuwuna yadi abayemidi diyadi ibom vehabana, yo ginauliwo abahinimaya hiwalowalo vetuvehaeyedi, wuwuna ginauli bale'u ta'i nuwanuwadi.
20 Na ita hesi yada dalava galewai, ta ainaena ada Taulivahi, ibom yada Bada Yeisu Besinana, howola abo iwuyoma, eeta vehabana taha'waha'wa.
21 Na haugana iwuyoma, mata tauda tapitapiyadi imwau gwaipiledi, ta tauda wahiwahiyaladi yo masemaseledi dova ibom taunane. Yana paihowa teina ibom yana wahiyalaena, wuwuna howahowana yo ginauli maudoidi aidiyai ivetauloina.

4

1 Tauhiguwao, yagu velau alimiyai wuwuna omiu yagu abayaliyaya yo yagu abano'o, eeta yagu nuwatuwu

mwala'ina ebe ya'itauyoigomiu. Amtowolo wahiyala yada Bada ainai.

Guguya

2 Omiu waiwaihiu, Yuwodiya na Sinitiki ya'awanoi alimiyai ebeha amve'awa au'augeluyo, yada Bada yana nuwatuwu teina dova.
3 Hinage owa augelu moiha, ya'awanoi ta waiwaihiu teina uhaguidi, wuwuna mwalona hibom baidaguwao apaipaihowa toyawa wasa namwanamwana ana walomahalava vehabana, yo hinage Kalemeniti na tupwadi agu tauhaguwo baidamaiyao apaipaihowa, hiya yehadi yawahi bukina holanai lelelеledi.
4 Hauga maudoina amyaliyaliyaya yada Bada vehabana, na yawalouyo ebeha amyaliyaya ta'i.
5 Howahowana yo tomowa maudoidi yami alama'i'ita hihanahanapui, wuwuna mata yada Bada iwuyouyoma.
6 Havena teya hava vehabana am'ate'atehawawali, na hesi am'awa yauwedo ginauli maudoidi vehabadi Yaubada ainai, na ampwagopwagogo, ta yami nuwatuwuwo vehabadi am'awa'awanoi.
7 Ta Yaubada yana nuwadaumwali ainaena i'abiye yaliyayagomiu. Na yana nuwadaumwaline nigele howahowana tanuwamaseleyei eeta ainaena Yeisu Besinana baidamiu atemiu yo yami nuwatuwu himiya namwanamwa.
8 Tahiguwao, teina yagu walo ana higa, neta ginauli moihadi vehabadi amnuwanuwatuwu: Ginauli namwanamwadi, yo dumwadumwaludi, yo masemaseledi, yo adi oleya namwanamwadi, yo venuwavaivaidi, ta hava ebe namwanamwa aidiyai, vehabadi amwalo vetuvehai.
9 Omiu amve'ao'aonaegau, yagu paihowaone am'i'itadine aidiyena, yo yagu walowone aidiyena na yagu ve'itaone ambebenaledine ta amhanapuidi'o. Ainaena Yaubada mayana nuwadaumwali baidamiu ammiyamiya.

Taumiya Pilipai yadi velau Paulo ainai

10 Yada Bada iveyaliyayagau'o wuwuna teina hauga am'atemuyamuyaegau'o. Mwalona nuwanuwamiu amhaguigau, na hesi nigele teya amwaha.
11 Ta havena ya'ulu'ulumiyai yagu miya vitai mwalona vehabana, wuwuna bada yahanapuiya'o ta howahowagu yagu miyamiya maudoina aidiyai yayaliyaliyaya ta'i:
12 Hauga miyavitai bo yaliyaya; hauga mahuli bo vahali; hauga vewasawasa bo vewewelohe.

13 Howahowagu miya maudoidi aidiyai ebeha yayaliyaya,
wuwuna Besinana ibom baidagu ta ainaena i'abi'abiye
wahiyalagau.
14 Na yagu miyavitai teina bada am'abiye malamalaiya'o
yami haguwena, ta vehabana ya'awa yauwedo mwala'ina
alimiyai.
15 Omiu taumiya Pilipai amhanapuiya'o wasa
namwanamwana ana walomahalavao mugai alimiyai, na
haugana Masedoniya yalaugabaei, nigele teya Yaubada yana
bodao tobwatobwa yo ai'ai ainaena hiyahaguhaguigau, na
omiu hesi taumiya Pilipai ambom amhahaguigaune.
16 Hauga mugai Tesalonaika ainai yamiyamiya amh-
aguigau'o na mulitai hinage amhahaguyoigaune.
17 Yagu walo teina nigele ebeha nuwanuwagu aiyauya
awawa ammohemohegau, na hesi ebeha yami aiyauya ain-
ona alimiyai imwala'i ami hagu moiha vehabana.
18 Na yami velauwa Epapilodaito ivavaiyamawa mau-
doina yalobaiya'o ta imwala'i alili bada dova yami pwaoliwo
Yaubada ainai amgabudi'o ta panena namwanamwana
ibenaledi'o ta vehabana iyaliyaya.
19 Eeta yagu Yaubada yami venuwao maudoidi imohemo-
hegomiu, neta ibom yana wasawasa ibagibagili alili Yeisu
Besinana yana paihowa aidiyena.
20 Ainaena Tamada Yaubada tano'owei ta nigele yana
aba'ovi. Moiha.
21 Yagu awayauwedo Yeisu Besinana yana Yaubada
yana bodaone maudoidi aidiyai, yo tahiguwone teinai
baidaguwao amiyamiyane hinage yadi awayauwedo al-
imiyai,
22 yo Yaubada yana bodaone Sisa yana vadai hipaipai-
howane, yo hinage Yaubada yana bodao maudoidi yadi
awayauwedo alimiyai.
23 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena alu'aluwamiu
himiya namwanamwa.

KOLOSE

Paulo yana leta Kolosewone aidiyai

1 Yau Paulo, Yaubada yana vesinuwaena yavetauyewasa
Yeisu Besinana ainai. Na tahidane Timoti ihaguigau ta yami
leta teina aleleyawa
2 omiu Kolosewone Yaubada yana bodao na hinage
Besinana ana tauyemidiwo alimiyai. Yaubada tamada yana
ve'i'ila na yana nuwadaumwali alimiyai.

Paulo i'awa yauwedo Kolosewone aidiyai

3 Yaubada iya Yeisu Besinana Tamana, na hauga maudoina
yama awanoiyena, anuwanuwatuwu avivinigomiu na ve-
habamiu a'awa'awa yauwedo,
4 wuwuna wasamiu abenalei ebeha Yeisu Besinana
amyemidiyei na Yaubada yana bodao maudoidi amve-
lauwedi,
5 eena amnuwatuwu avivini ebeha yami abayaliyaya
howola abo galewai amlobai, dova mwalona wasa
namwanamwana, neta walomoiha, bada ambenalena'o.
6 Wasane ambebenaleine imwalamwala'i na hinage
i'ai'aino, teina hauga tupwa maudoina aidiyai. Dova omiu
hauganane ainai Yaubada yana ve'i'ila ambenali mugaiyei
Epapilasi ainaena na am'awa moiha.
7 Moiha, adage Epapilasi towaho namwanamwana.
Wasane iveve'ita mugaiyegomiune, iya ai'aivelahemai
ipaipaihowa Besinana vehabana alimiyai.
8 Na Epapilasi Alu'aluwa Ve'ahihi ana velau atemiyena
bada iwalo mahalavaena'o aliguwai.

Besinana yana paihowa

9 Hauganane wasamiu abenali mugaiyei ana higa wau,
nigele awanoi ayalaumwauwi vehabamiu, na hesi Yaubada
ainai a'awa'awanoi na ebe Alu'aluwa Ve'ahihi nuwamiu
i'abiye maseledi, ta amhanapui moiha hava yana nuwatuwu
vehabamiu,
10 na hinage yami paihowaena yada Bada am'abiye
yaliyaya yo hinage mumugamiu namwanamwana i'ai'aino,
ta Yaubada ana hanapu atemiyai ebe imwala'i,
11 yo hinage ibom ana wahiyala mwala'inaena i'abiye
wahiyalagomiu, na yami paihowa maudoidi aidiyena,
am'alama'i'ita, na amtowolo wahiyala,
12 na hinage mayami yaliyaya, am'awa yauwedo Tamada
ainai, iya ibom yana talamwena wau teina tamiyamiya
tupwa masemaselena ainai, yana tomowa baidadao.

13 Iya tupwa guguyou ainaena ilauvaigita ta imwaulawegita Natuna namwanamwana yana Abaloina ainai.
14 Wuwuna iya igimwalaigita, ta yada pwanoli aidiyena i'abiye maselegita.
15 Ita nigele howahowada Yaubada ta'ita, na hesi ana ita dova Natunane, na Besinana Yeisu yemaselewo maudoidi aidiyena inamwanamwa gabaedi, ta iya ihae alili.
16 Wuwuna iya ginauli maudoidi galewai yo bale'uwai ibom wuwudi, ginauli ta'ita'itadi yo ginauli nigele taya'ita'itadi, yo hinage tausagenawasao yo tauloinao yo tauwahiyalao yo alu'aluwao, hiya maudoidi Yaubada iyemaseledi Natuna yana paihowaena, na Natunane vehabana.
17 Mulitai abo yana yemaselewo himahalava iya imiyamiya, na yana wahiyalaena ginauli maudoina hipaipaihowa.
18 Ita Yaubada yana bodao dova taunao, hinage iya ibom ulu'uluda yo ibom abavetuwuni na iya ibom mwalowoiyena itowolo mugai, eeta ginauli maudoidi adi taumugai.
19 Yaubada yana nuwatuwuwena na yana wahiyalaena yo mumugana maudoina aidiyena Yeisu i'oiye mwau.
20 Na Yeisu aiwa lagalagana ainai 'wahinana yana sagenaena ginauli maudoidi bale'uwai yo galewai himimiyawahiwa, bada ivaidima'o Yaubada ainai habi awaheliheliyamyo.
21 Omiu hinage mwalona ammiyawahi alili na yami nuwanuwatuwu aidiyena Yaubada ainai am'aleha na ammumuga yababa.
22 Na Yeisu tauna mwalowoiyena ivaigomiuma ta i'abiye ve'ahihigomiu'o na hinage i'abiye maselegomiu'o ta ebe imwau hinigomiu Yaubada mehenai madumwadumwalumiu.
23 Neta ebe yami yemidi havena hitapitapiya, na hinage amtowolo wahiyala wasana namwanamwana ambebenaleiwa ana yemidi ainai, ta havena amlaulaugabaei. Wasanane ana guguya tomowa maudoidi bale'uwai hibenalena'o, na yau Paulo ana tauguguya teya.

Paulo yana paihowa Yaubada yana bodao vehabadi

24 Teina hauga yagu muya yalobalobai omiu vehabamiu, na hesi mayagu yaliyaya. Yau taugu yana muya na Besinana yana muya ilauhepoiyedi na imwala'i'o Yaubada yana bodao vehabamiu, wuwuna omiu neta Besinana taunao.
25 Yau hinage Yaubada yana loinaena yavetauvepaihowa omiu Yaubada yana bodao vehabamiu, ta ebeha Yaubada yana walo maudoina ya'au'aubabadaedi.

26 Walonane mwalona tomowa mugamugaidi ita tubudao
aidiyena imwau dawanidi, na teina hauga imwau ma-
halavaedi Yaubada yana bodao ita alidai.
27 Wuwuna Yaubada ana hanapu mwalona dawadawan-
ina, na inamwanamwa alili, eeta nuwanuwana i'abiye ma-
halava omiu nigele Yudeya alimiyai, hanapunane ebeha
Besinana imiyamiya atemiyai, yo ainaena amnuwatuwu
avivini ebeha tupwa wasawasa holanai mata amluvu.
28 Ibom Besinanane awalowaloweiwa na mayama
nuwamasele moihaena aguguya na ave'ita tomowa
maudoimiu alimiyai, na omiu Besinana ana taumulitao
ebeha a'abiye mahalavaegomiu mayami mumuga maudoina
namwanamwana yo hunana.
29 Teina vehabana yapaipaihowa na yawahiwahiyala
ibom yana wahiyala mwala'ina aliguwai ainaena.

2

1 Nuwanuwagu amnuwamasele ebeha yau yapaipaihowa
mwala'ina omiu vehabamiu yo hinage taumiya Laodisiya
vehabadi, yo hinage hiya manigu nigele hiya'ita vehabadi.
2 Ta ebe ainaena hibom velauwena hi'awa heliheliyam
moiha ma'adi lautowoi namwanamwana yo mayadi nuwa-
masele moiha. Ainaena hiyaliyaya mwala'ina, wuwuna
bada nuwadi imasele'o mwalona nuwatuwu dawadawanina
vehabana, neta iya Besinana.
3 Na Besinana ainai hanapu yo nuwamasele maudoina
wasawasadi himiyamiya.
4 Yawalowalo ebeha havena vali tomowa yadi walo
am'amnana ainaena hi'oya'oyamaegomiu.
5 Teina hauga taugu imiyawahi alimiyena, na yagu
nuwanuwatuwu alimiyai imiyamiya, na yayaliyaya yami
miya namwanamwana yo yami yemidi wahiwahiyalana
Besinana ainai vehabadi.

Besinana baidada

6 Eeta Besinana Yeisu yada Bada ainai am'atetalam'o,
ainaena ibom ta'i yana wahiyalaena amlaulau.
7 Wuwuna Besinana yami yemidi ana wahuwahu, na
yami yemidi ana abiyemwala'i, yo ana abiyewahiyala,
dova hiveve'itagomiune, ta vehabana am'awa yauwedo
mwala'ina.
8 Havena teya yaiya i'oya'oyamaegomiu tomowa yadi
hanapu aidiyena, yo alu'aluwa yababadi yadi nuwatuwena
wuwuna yadi nuwamaselene ginauli awa'awawa
bale'uwena, na nigele Besinana ainaena.
9 Besinana ibom ainai Yaubada yana wahiyala yo hinage
mumugana maudoina himiyamiya.

10 Na Besinana ainaena miya namwanamwa moihana
bada amlobaiya'o ta tausagenawasao yo alu'aluwa yababadi
maudoidi iwahiyala gabaedi, na iloiloinaedi.
11 Na hinage Besinana ainaena yami ve'ive'ilala am-
lobaiya'o ana ita dova hapi, nigele hapi ababwa'abwa'ala
'wapina ainai, na hesi mumuga bale'u atemiyai itom
gabaedi'o.
12 Hinage Besinana baidamiu bapitaiso amvaiya'o
neta himagaiyegomiu'o, na Besinana baidamiu yami
bapitaisowa ainaena amtowolouyo'o, wuwuna Yaubada
yana wahiyala amyemidiyei neta Besinana mwalowoiyena
i'abiye towoloya'o.
13 Omiu mwalona nigele hapi amyavai, ta yami mumuga
yababana ainai ammwalowoi moiha, na hesi Besinana
baidada yawahi vauvauna Yaubada imohegita'o na yada
pwanoliwone inuwahamuidi'o.
14 Ada vagavaga ana loina vitaina bada itomgabaena'o, na
ana aiwa lagalagana ainai hitutuye patune vehabada.
15 Na hinage Tomodulele yo ma'ana geluwo maudoidi
imwau aituluwedi, na ana aiwa lagalagana ainai adi hini-
maya imwauwi yo iwahiyala gabaedi.
16 Nigele howahowana teya yaiya i'awa'awa yababae-
gomiu amiu bo ami bwahi bo yami guyau bo wai'ena
vauvauna ana haugai bo tapwalolo aidiyai, dova Yudeyaone.
17 Ginauliwone aba'ita ta'i, na hesi adi hanapu moiha
Besinana ibom ainaena i'abiye maseledi.
18 Na havena yaiya teya i'awa'awa yababababaegomiu
wuwuna omiu nigele amyatapwatapwalolo mayami
nuwadobi tausagenawasa aidiyai. Tomowadine yadi
nuwamasele niviniviyena vehabana hinuwahaehae bale'u
ana nuwatuwu aidiyena.
19 Na hesi Besinana nigele hiya'abi avivini, ibom ulu'uluda,
na ita Besinana taunao ehebo ehebo, na taunane ehebo
ta'i ainai tapaipaihowa yana namwanamwa vehabana, yo
taunane imwalamwala'i Yaubada yana paihowa ainaena.

Yawahi vauvauna Besinana ainaena

20 Mwalona ammwalowoi'o Besinana baidamiu, neta
alu'aluwa yababadi yadi loina alimiyai bada i'ovi'o, na hava
vehabana howola ampaipaihowa dova bale'u yadi paihowa?
Hava vehabana tomowa yadi ve'itao
21 yo yadi loinao ammulimulitaedi, ebeha havena ginauli
laulaugagayodi am'abi'abitowoidi yo amlaulautowoidi?
22 Teina ginauli sawasawalidi na ebe tayepaihowadi mata
hi'ovi. Wuwuna tomowa yadi nuwatuwuwena yo yadi ve'ita
aidiyena hilalaomane.

23 Teina loinaone adi ita a'ava dova hanapu moiha, na adi taumulitao himumuga mayadi nuwadobi, yo hinage taudi hilaugagayowedi, na hesi loinadine nigele teya yadi wahiyala, ainaena taudi yana nuwatuwu dawadawanidi iloiloinaedi.

3

1 Yaubada Besinana baidamiu bada mwalowoiyena i'abiye towolouyoigomiu'o eeta howahowana galewa ana nuwatuwu ambehaedi, wuwuna Besinana Yaubada nima tautuwanai imiyamiya galewai.

2 Hinage yami nuwatuwuwo ammwauwidi galewai, havena bale'u ainai.

3 Wuwuna bada ammwalowoi'o na teina hauga yawahimiu Besinana baidamiu Yaubada ainai.

4 Eeta yawahida namwanamwana Besinana ainaena tavaiya'o, ta ebe haugana Besinana ilaoma omiu hinage Besinana baidamiu ammahalava yana wasawasa mase-maselena ainai.

5 Ainaena bale'u mumugana atemiyai amyemwalowoidi, dova ainatole yo paihowa yababadi yo nuwatuwu dawani yo aiduma yo vetobwatobwa neta vali abayemidi pwanowo.

6 Na ginauliwone teina vehabadi mata Yaubada imodi'ini alidai.

7 Mumugaone yababadine teina mwalona bada ampai-howaidi'o,

8 ta teina ta'i amta'wata'wataedi, neta modi'ini, aleha, alomagigili yo hinali yo awayabayababa.

9 Hinage havena am'oya'oyama ami geluwo aidiyai, wuwuna mumuga bale'u bada amta'wata'wataena'o.

10 Ainaena mumuga vauvauna amlobaiya'o, ta ada tau'abiye masele hauga maudoina i'abi'abiye vauvaugomiu, ebeha amhanapui ta ami lautowoi ana ita dova iya.

11 Eeta nigele teya wahei iyamiyamiya, na amwalo, ‘Yudeya vali boda bo hiya nigele Yudeya vali boda’, bo nuwana amwalo, ‘Hiya 'wapidi hihapidi boda vagana, na hiya nigele hiyahapidi boda vagana’, bo ‘Taumanao yo dalava tanitaniwagadi’, bo ‘Taupaihowao mohili yo tauloinao’, na hesi boda teina maudoina Besinana yana boda, eeta iya atedai imiyamiya na ibom ta'i ilaulau ahaigita.

12 Omiu Yaubada yana velauwena ivesinuwaigomiu ta ebe ve'ave'ahihimiu ibom vehabana, ainaena am'atemuyamuya yo amvelauyoigomiu yo amnuwadobi mayami atetalam yo mayami alama'i'ita.

13 Na amvehaguhagu ehebo ehebo ainai, ta havena ami
geluwo am'awa'awa yaliyedi, na hesi hiya yadi pwanoli-
wone amnuwahamuidi, wuwuna yada Bada hinage yami
pwanoliwo inuwahamuidi'o.

14 Na velau amli'wa wuwuna velau mumuga haehae
alilina na mumuga maudoidi i'uinidi.

15 Na hinage Besinana yana nuwadaumwali atemiu
iloinaei, wuwuna Yaubada maudoida iyogaegita ta tayeboda
ehebo eeta ta'awa yauwedo Yaubada ainai.

16 Hinage Besinana yana walo namwanamwa alilidi
hi'ini'ini ili'ilimani atemiyai, yo ainaena ehebo ehebo
ainai amve'ita yo amguguya hanapu moiha ainaena; yo
yami wali yo Sam walinao aidiyena yo walibui ta ebe
Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena am'awa yauwedo Yaubada ainai
atemiyena.

17 Na yami paihowao yo yami walowo maudoina aidiyena
yada Bada Yeisu yehanaena ampaihowaidi mayami
awayauwedo Tamada Yaubada ainai.

Vali boda yo vali boda adi loina

18 Yada Bada yana tomowao ita ada lowainana ebeha
waiwaihiu tawatawaholamiu mwanemiyao yadi walo am-
mulitaedi.

19 Hinage dova omiu towatowaho mwanemiyaone amve-
lau aidiyai, na havena amwalowalowedi.

20 Hedaheda habulumiu, omiu hauga maudoina
tamamiyao yo hinamiyao alinadi ammulitaedi teina yada
Bada yana abayaliyaya.

21 Na omiu tama, natumiyao havena am'abi'abiye
modi'inidi, mata dova ta taudi hisosomana yo hi'wata'wata.

22 Omiu hinage taupaihowaone yami tautaubadao
bale'uwai alinadi ammulitaedi ginauli maudoidi vehabadi,
na nigele ebeha hiya'ita'itagomiu abo aidiyai ampaihowa
mayami tuluha hegoya, na ebeha am'abiye yaliyayadi
hauga maudoina aidiyai mayami atetalam, ta ebe Bada
amve'ahihiyei.

23 Yami paihowa maudoina aidiyena amtuluhahegoya
nigele tomowa vehabadi, na hesi Bada vehabana.

24 Eeta mulitai abo Besinana ainai ami maiha amvai,
wuwuna yada Bada Besinana vehabana tapaipaihowa.

25 Na hesi tauyababao iyemaihadi ginauli yababadi
aidiyena, wuwuna Bada mata nigele iyave'ahadi.

4

1 Omiu tautaubadao amloina dumwalu yami taupai-
howaone ehebo ehebo aidiyai, wuwuna amnuwatuwu
avivini omiu hinage yami Taubada imiyamiya galewai.

Guguya awanoi vehabana

2 Am'ita avivinigomiu, na havena yami awanoi itapitapiya,
na hesi am'awa yauwedo Yaubada ainai, yo am'alama'i'ita
awanoi aidiyena.
3 Na hinage ai vehabamai am'awa'awanoi ta ebe Yaubada
amwaha i'abiye mahalava alimayai, na Besinana wasana
mwalona dawadawaninawa ebe ayewasaei tomowa aidiyai,
na teina wasane vehabana himwamwauwigaune vada
paipaiyai Yeisu wasana ana guguya vehabana.
4 Ainaena am'awa'awanoi vehabagu, ta wasanane ana
nuwamasele ya'abiye masele. Yagu paihowa ana lowainana
dova.
5 Na hinage hiya Yeisu nigele hiyayemidiyei aidiyai ammu-
muga dumwalu, na havena yami hauga amgabagabaei.
6 Am'aubabada ili'ilimani hauga maudoina mayami nuwa-
masele moiha, na ebe ami geluwo hipanivilaegomiu amye-
maiha dumwalu ehebo ehebo aidiyai.

Walo velau Kolose aidiyai

7 Tikiko howola abo ilaowa na yagu paihowa maudoina
iwalowei alimiyai. Na iya tahida velavelauna, yada Bada
yana taupaihowa dumwaluna, na baidamai apaipaihowa
ovi.
8 Ta bada yavetamalenawa'o alimiyai abo iya yama
miya i'aubabadaei, na hinage yana walowena i'abiye
wahiyalagomiu.
9 Tahidane Onesimo Tikiko baidana hilalaowa. Onesimo
iya yami dalava towahona, na tahida velavelauna mayana
yemidi. Na hinage hava teinai himahamahalava mata
hi'aubabadaedi alimiyai.
10 Alisitako iya baidagu vada paipaiyai amiyamiya, na
yana awayauwedo alimiyai teina yawalowenawa, na hinage
Maki, neta Banabasi nubaina, mwalona bada nuwamiyai
yamwauwiya'o Maki vehabana, na ebe ilaowa alimiyai,
amyogaei yami vadai.
11 Na hinage Yeisu iya yehana bwauna Yasitosi, na hi-
tau tonuga yadi awayauwedo alimiyai. Hitautonugaone
teina hiya Yudeya na baidaguwo apaipaihowa Yaubada
yana Abaloina vehabana, na hiya yagu miya vitai aidiyena
hi'abi'abiye wahiyalagau.
12 Epapilasi hinage yana awayauwedo alimiyai, na
iya yami boda alimiyena na ipaipaihowa Besinana

Yeisu vehabana. Na hinage yana awanoiwone aidiyai i'awa'awanoi mwala'ina ebe amtowolo wahiyala mayami mumuga namwanamwana maudoina dova Yaubada yana nuwatuwu.
13 Moiha ta'i, Epapilasi ibom ipaihowa'o mwala'ina vehabamiu, yo Laodisiyaone yo Hiyelapolowone vehabadi.
14 Hinage ada gelu Luke iya tau'asiyebwaone yadi taulaumulamula yo Dimasa yadi awayauwedo alimiyai.
15 Tahidao tupwa Laodisiya ainai himiyamiya yagu awayauwedo amwalowei aidiyai, yo hinage Yaubada yana bodaone waihiu Nimipasi yana vadai hitapwatapwalolo aidiyai.
16 Yami leta teina omiu Yaubada yana bodao amvahili mugaiyei, mulitai amvetamalei Yaubada yana bodao tupwa Laodisiya aidiyai, yo Laodisiyao yadi letane hinage hivetamalenawa alimiyai na amvahili.
17 Akiposi amwalo ainai, ‘Paihowawa yada Bada imohego'o uwahiyala na uve'ovi.’
18 Awayauwedo teina yau nimaguwena yalelelelene, Yau Paulo.
Na amnuwatu avivinigau ebeha yau vada paipaiyai yamiyamiya.
Ve'i'ila alimiyai.

1 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao teina yami
leta aleleyawa omiu Yaubada yana bodao Tesalonaika ainai.
Omiu Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana adi
tauyemidiwo yadi ve'i'ilaena ammiya daumwali.

Tesalonaika himumuga namwanamwa

2 Hauga maudoina a'awa yauwedo Yaubada ainai, mu-
mugamiu namwanamwana vehabana, yo hinage hauga
maudoina Tamada Yaubada ainai a'awa'awanoi vehabamiu.
3 Wuwuna yami yemidiyena ampaihowa ili'ilimani, yo
hinage yami paihowao velauwena mayami alama'i'ita yo
mayami yemidi yada Bada Yeisu Besinana ainai yo Yaubada
Tamada mehenai.
4 Tahimaiyao, Yaubada bada ivelauwegomiu'o yo ivesin-
uwanegomiu'o.
5 Eeta haugana wasa namwanamwana amohegomiu,
nigele ebeha walo a'ava, na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi walone
i'abiye wahiyala alimiyai, ta ebe walonane am'awa moihaei.
Na hinage yama paihowa vehabamiu am'i'itane neta pai-
howa dumwaluna.
6 Eeta bada amve'ao'aonegai yo hinage yada Bada
amve'ao'aonaena'o. Ammiya vitai'o na hesi wasanane
amvaiya'o mayami yaliyaya na yaliyayanane Alu'aluwa
Ve'ahihi ainaena ilalaomane.
7 Ta omiu aba'ita namwanamwana Besinana ana
tauyemidiwo tupwa Masedoniya, yo Gilisi aidiyai.
8 Moiha yada Bada wasanane bada alimiyena idabalala'o
Masedoniya, yo Gilisi aidiyai na hinage omiu yami yemidi
Yaubada ainai wasana bada idabalala'o tupwa maudoidi
aidiyai; ainaena ebe tupwa yehana ainai alalau nigele howa-
howana vehabamiu a'aubabada,
9 wuwuna hiya alimaiyai hi'au'aubabada yami talam
mwalona ai alimaiyai vehabana, ebeha yami abayemidi
miyamiyadi amta'wata'wataedi'o ta Yaubada ainai
amtalamwegomiu'o, wuwuna ibom Yaubada moiha na
mayawahina, eeta iya vehabana ampaipaihowa.
10 Na Natuna amha'waha'wai aiteya hauga i'aituluma
galewaena. Wuwuna Yeisu itowolouyo'o mwalowoiyena
na howola mata ilaoma na Yaubada yana modi'ini ainaena
ihaloigita.

2

Paulo yana paihowa Tesalonaika ainai

1 Tahimaiyao, bada amhanapuiya'o ebeha mwalona
yama taubo'e alimiyai, nigele ayataubo'e awawa na hesi
ma'ainona.
2 Amnuwatuwu avivini hinage ebeha Pilipaiwone
mwalona himumuga yababaegai ta hi'abiye hinimayaegai,
na besiwa Yaubada i'abiye wahiyalagai, yo i'abiye atepatugai
na wasa namwanamwana awawaloweine alimiyai,
bwagana tomowa hive'ave'alehaegai?
3 Na agugugugugya alimiyai nigele oyamaena, nigele walo
yababana ainaena, na hesi walomoiha ainaena.
4 Yama paihowa teina Yaubada italam alimaiyai ebeha
wasa namwanamwana awalo mahalavaei na yama walone
nigele teya hava tomowa nuwanuwadi na hesi hava
Yaubada nuwanuwana. Na nuwatuwuwone atemaiyai
himiyamiya, Yaubada ibom ihanahanapuidi.
5 Na amhanapuiya'o mwalona alaowa alimiyai, nigele
yama walo gwawawalidi yo hinage Yaubada ihanapuiya'o
nigele ebeha yama walo am'amnaena na ebeha yami ginauli
avaidi.
6 Na hinage ginauliwone apaipaihowaidine mehemiyai yo
hinage vali tomowa mehediyai nigele ai ama no'o vehabana
na hesi omiu ami hagu vehabana.
7 Moiha, ai Besinana ana tauwalo mahalavao, howa-
howana avetauloina alimiyai, na hesi nigele. Yama mumuga
alimiyai mayama nuwahegoya dova waihiu natunao aidiyai
mayana nuwahegoya.
8 Na nuwamai amvaiya'o eeta mayama atetalam alimiyai
Yaubada wasana ayewasaei na hinage ai abom atalamwegai
ta a'awa au'augelu moiha alimiyai.
9 Ama geluwo amnuwatuwu avivini mwalona yama pai-
howa alimiyai ahubena yo boniyai aidiyai apaipaihowa
mwala'ina, ta ebe abom ave'aigai na hinage Yaubada wasana
awalo mahalavaei alimiyai, wuwuna nigele nuwanuwamai
ami vitai amwauwi ama ita'avivini vehabana.
10 Omiu Besinana ana tauyemidiwo, na yama mu-
muga alimiyai amhanapuiya'o, yo hinage Yaubada ihana-
puiya'o ebeha masemaselemai yo dumwadumwalumai na
namwanamwamai.
11 Wuwuna maudoimiu a'ita avivinigomiu dova towaho
natunao i'ita'ita avivinidi,
12 na hinage aguguyeigomiu ta a'abiye wahiyalagomiu
na awalo alimiyai ta ammumuga namwanamwa, wuwuna
Yaubada ivesinuwaigomiu'o iya yana abaloina yo yana wa-
sawasa vehabana.

13 Tahimaiyao, hauga maudoina a'awa'awa yauwedo
Yaubada ainai, wuwuna Yaubada yana walo bada amohe-
gomiu'o ta ainai amtalamwegomiu'o nigele ebeha tomowa
yadi walo na hesi Yaubada ainaena. Eeta moiha, walone
Yaubada ainaena amyemidiyena'o ta ana wahiyala bada
amlautowoiya'o.
14 Na hinage miya vitai amlobaiya'o, dova hinage Yeisu
Besinana ana tauyemidiwo Yudeya ainai, wuwuna Yaubada
yana bodao miya vitai hilobalobai hiya yadi boda aidiyena.
15 Ainaena Yudeya hiya mumugadiyena, ta yada Bada
Yeisu hi'oiyemwalowoi yo hinage mwalona tauwalo
mahalavao hi'o'oiyemwalowoidine eeta ai hinage
hive'alehaegai ainaena Yaubada nigele aidiyai iyayaliyaya
wuwuna tomowa maudoidi hita'wata'wataedi.
16 Yama walomahalava tupwa maudoina tomowadiyao
aidiyai hitowotowoi na hi'auhigai wuwuna nigele nuwadi
na Yaubada ilivahigomiu, ainaena yababa i'oiye mwaudi ta
Yaubada yana modi'ini bada hive'aloya'o.

Paulo nuwanuwana ebeha itaubo'eyoidi

17 Tahimaiyao, mwalona alaugabaigomiu na hauga
ahu'ahubalina nigele aya'itauyoigomiu na hesi nigele
ayanuwapwanopwanowegomiu na atowotowoi wahiyala ta
alaowa habi itauyoigomiu.
18 Yau Paulo yatowotowoi wahiyala na ebeha alaowa na
ataubo'eyegomiu, na a'aipate ahaya, wuwuna Tomodulele
yama amwaha iguduguduidi.
19 Omiu ambom anuwanuwatuwu avivinigomiu na ebe
aiteya hauga yada Bada Yeisu yana mahalavama,
20 mata walo vetuvehae yo yaliyaya vehabamiu alobai.

3

1 Haugana Atenisi ainai amiyamiya a'ate'atehawawali ve-
habamiu eeta yaloina yawalo, ‘Timoti, ulau Tesalonaika na
ataubwau teinai amiyamiya’.
2 Eeta tahidane Timoti avetamalenawa, wuwuna iya
teya ama boda Yaubada yana paihowa Besinana wasana
vehabana, tahidane avetamalenawa ta ebeha i'abiye
wahiyalagomiu na Besinana ainai amyemidi moiha,
3 ta ebe havena yami muyamuya aidiyena amtapitapiya,
wuwuna bada miya vitaiwone amhanapuidi'o ebeha mau-
doida talobalobaidi.
4 Mugai ai baidamiu tamiyamiya, bada awalo'o alimiyai
mata miya vitaiwone alimiyai himahalava, eeta teina hima-
hamahalavane.
5 Neta vehabana yanuwanuwatuwu mwala'ina ta Timoti
yavetamalenawa na yami yemidi i'ita ta wasamiu ivaiyama

aliguwai, wuwuna a'atehawawali Tomodulele ainai, mata dova ta abatowoi mwala'ina imohegomiu na amtapiya ta yama paihowa mwalona alimiyai i'abiye yababa.

6 Ainaena Timoti ilaowa na wasamiu ivaiyama iwalo, ‘Tesalonaika Besinana ainai hiyemidi moiha na velau wuwudi na hinage hauga maudoina yada taubo'e mugamugaina hinuwatuwu avivini mayadi yaliyaya, na nuwanuwadi ta hi'itauyoigita’. Ai hinage dova nuwanuwamai na a'itauyoigomiu.

7 Tahimaiyao, bwagana mayama muyamuya yo mayama miyavitai na hesi yami yemidi wasana bada abenalena'o ta i'abiye yaliyayagai'o.

8 Ainaena yami towolo wahiyala Bada vehabana ama lautowoi inamwanamwa.

9 Eeta yama awayauwedo Yaubada ainai nigele howahowana alaumwauwi, wuwuna Yaubada ainai yama yaliyaya vehabamiu imwala'i alili.

10 Na boniyai yo ahubena aidiyai a'awa'awanoi wahiyala ebeha manimiu a'itauyoidi yo hinage viha ababe'u alimiyai himiyamiya aidiyena a'abiye wahiyalagomiu.

11 Ainaena yagu nuwatuwu bwau teina: Mugai Tamada Yaubada yo yada Bada Yeisu yama amwaha hiloinaei na ainaena alaowa alimiyai.

12 Bwauna ebeha Bada yana velauwena i'oiye mwaugomiu na ambom amvelauyoigomiu, yo hinage vali tomowa amvelauwedi, dova ai avelavelauwegomiune.

13 Na ebe haugana yada Bada Yeisu ma'ana tauyemidiwo himahalavama omiu mayami wahiyala yo nuwamiu masemaseledi Tamada Yaubada mehenai amtowolo.

4

Yaubada nuwanuwana mumuga namwanamwana

1 Tahimaiyao, teina ginauli yana aba'ovi, mwalona mumuga ave'itagomiu ebeha Yaubada am'abiye yaliyaya ta teina haugadine bada ammulitaedi'o eeta havena amlaulaumwau na ebeha Bada Yeisu vehabana ampaihowa hamahamadudu.

2 Yada Bada Yeisu yana loina yamohegomiu'o ta amhanapuidi'o.

3 Yaubada nuwanuwana yami miya masemaselena na havena ammehemeheganawali,

4 na ehebo ehebo amtawahola mumuga namwanamwana na dumwaluna ainaena.

5 Havena nuwatuwu dawani dova hiya ganamuli Yaubada nigele hiyahanapui.

6 Hinage havena vali tomowa mwanediyao amhalohaloidi
mata dova Bada yana modi'ini amlobai. Ginaulidine bada
mwalona vehabadi avenuwamwauwegomiu'o.
7 Wuwuna Yaubada ivesinuwaegita nigele mumuga
bi'ibi'idi vehabana, na hesi mumuga masemaseledi
vehabana.
8 Ainaena ebe yaiya loina iho'e nigele ebeha tomowa
yadi loina na hesi Yaubada yana loina iho'eho'e wuwuna
Alu'aluwa Ve'ahihi iya nuwatuwu ana tau'abiye masele ta
teina Yaubada yana aiyauya alidai.
9 Tahidao adi velau vehabana, mata nigele ayaleledi wa,
wuwuna Yaubada bada ive'itagomiu'o eeta ambom bada
amvelauyoigomiu'o.
10 Dova hinage tahidao Masedoniya holanai bada amve-
lauwedi'o. Eeta awalo huluhuluigomiu ta yami velauwone
aidiyai imwala'i.
11 Na hinage amtowoi ta ammiya daumwali na ambom
yami paihowa ampaipaihowaidi, na havena tomowa yadi
paihowa amvetavetalapiliyedi dova mwalona bada yawalo'o
alimiyai.
12 Teina ainaena mata hiya nigele Besinana ana
tauyemidiwo hive'ahihiyegomiu eeta yami miya vehabana
havena vali tomowa aidiyai amduiduivahali.

Bada yana laugwaipilema vehabana

13 Tahimaiyao, havena amnuwanuwapwanopwano
taumwalomwalowoi vehabadi na ebe teya ada gelu
imwalowoi, havena amnuwanuwayababa dova hiya nigele
yadi yemidi towolouyo ainai.
14 Na ita Yeisu tayemidiyei ebeha mwalowoiyena
itowolouyo na hinage tayemidiyei ebeha ada geluwo bada
himwalowoi'o, Yaubada abo ilauvaidi Yeisu baidanao.
15 Teina yada Bada yana walo awalowaloweine alimiyai
ebeha haugana iwuyoma hiya taumwalowoi Besinana
hilobai mugaiyei na ita mayawahida mulitai.
16 Wuwuna Bada alinana mwala'ina howola imahalava,
na tausagenawasao adi taumugai hinage iyoga yo hinage
yoguli hiyuvi mwala'ina na Badawa galewaena i'aituluma
na taumwalowoiwo mwalona Besinana ana tauyemidiwo
hitowolo mugai,
17 na hinage ita howola mayawahida hiya baidadao tahae
galewai na yada Bada baidada tavelaulobaloba yaloyalovi
ainai na iya baidada tamiya vateyai.
18 Eeta teina wasane ainaena am'abiye wahiyalagomiu yo
amyaliyaya.

5

1 Tahimaiyao, nigele howahowana na yami letane teina
ainaena awalo alimiyai aiteya hauga ainai Yeisu mata iwuy-
oma,
2 wuwuna bada amhanapuiya'o ebeha nigele tayahana-
pui, na hesi yana laomane dova tau'aivavali yana laoma
boniyaiyena,
3 na ebe tomowa hiwalo, ‘Yadi miya maudoina
namwanamwana’, na mulitai hisilahe hiya mata
ive'aluwagavaidi dova waihiu yana abivelolo yana hauga
labalaba ainai. Ainaena teina dova silahene nigele
howahowana hidena gabaei.
4 Eeta tahimaiyao, omiu nigele tupwa guguyouna ainai
amyamiyamiya, ainaena silahe haugana mata nigele
ive'aluwagavaigomiu dova tau'aivavali.
5 Wuwuna omiu masele ainai ammiyamiyane, eeta
maseleyena talaulau na havena guguyou yana amwahaena.
6 Ainaena havena ta'eno'eno, dova tomowa maudoidi
hi'eno'enone, na hesi Yeisu taha'waha'wai mayada nuwad-
umwalu.
7 Havena ita dova hiya taumehe'eno'eno, yo bwahi wahi-
wahiyalana aadina taunumao, hiya guguyou yadi abapai-
howa.
8 Na hesi ita masemaseleda, eeta ita tabom ta'ita
avivinigita, yo alu'aluwada tawutu'au'auhi Yaubada ana
yemidi yo ana velau aidiyena, na hinage mayada nuwatuwu
avivini ada livahi howola abo talobai ainaena.
9 Wuwuna Yaubada nigele ebeha iloinaegita na yana
modi'ini ana tupwa ainai tamahalava, na hesi nuwanuwana
yada Bada Yeisu Besinana yana paihowa ainaena lavihi
tavai.
10 Eeta Besinana vehabada imwalowoi ta ebe mayawahida
bo mwalomwalowoida na iwuyoma, ilauvaigita ta baidada
tamiya vateyai.
11 Ainaena howahowana ambom am'abiye
wahiyalagomiu yo amvehaguhaguyoigomiu, neta
paihowane dova teina hauga ampaipaihowaidine.

Aba'ovi

12-13 Tahimaiyao, a'awanoi alimiyai ebeha ami tau-
mugaiwone aidiyai amve'ahihi, yo amvelau ili'ilimanidi,
wuwuna Bada yana paihowa hipaipaihowai, neta hi'ita'ita
avivinigomiu yo higugugugugya alimiyai. Na ehebo ginauli
hinage havena awapa'ipa'i'i, na hesi nuwadaumwaliyena
ammiyamiya.
14 Tahimaiyao, howahowana hinage tautuluhayaiyai
amguguyeidi, yo tau'atehawawali am'abiye atepatudi yo

tautapiya amhaguidi, teina ginauliwone alama'i'itaena ampaipaihowaidi.

15 Am'ita avivinigomiu, havena teya alimiyena yababana iyemayemaiha yababana ainaena, na hesi hauga maudoina amvelauyoigomiu, na amvehaguhagu, yo vali tomowa hinage amhaguidi.

16 Hauga maudoina amyaliyaliyaya.

17 Hinage hauga maudoina Yaubada ainai am'awa'awanoi.

18 Yo hauga maudoina am'awa'awa yauwedo Yaubada ainai yami miya namwanamwadi yo yababadi vehabadi. Neta Yaubada yana nuwatuwu, ita Yeisu Besinana yana bodao vehabada.

19 Havena Alu'aluwa Ve'ahihi yana paihowa am'au'auhi,

20 Eeta ebe tauguguya teya iwalo mahalava, havena yana walomahalavane amta'wata'wataei,

21 na hesi walonane amtowoi na ebe namwanamwana am'abi avivini,

22 na ebe yababana neta maudoina amta'wata'wataei.

23 Yaubada iya miya daumwali wuwuna, eeta alu'aluwamiu yo nuwamiu yo taumiu i'abiye masele moiha ta himasele ta ebe ammumuga namwanamwa na ammiyamiya ana higa Yeisu Besinana iwuyoma.

24 Yaubada ivesinuwaigomiu, iya Taudumwalu eeta hava bada iwalowedi'o mata ipaihowaidi.

25 Tahimaiyao, am'awanoi vehabamai Yaubada ainai.

26 Na hinage Yaubada yana bodao maudoimiu velauwena am'atuhapwaliuyoigomiu.

27 Na yaloinaegomiu Yaubada yehanaena na leta teina tahidao mehediyai amvahili.

28 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alimiyai.

2 TESALONAIKA

Awayauwedo

1 Yau Paulo na Sailasa yo Timoti baidaguwao yami leta
aleleyawa omiu Yaubada yana bodao Tesalonaika alimiyai,
wuwuna omiu Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana adi
taumulitao.
2 Tamada Yaubada yo Bada Yeisu Besinana yadi ve'i'ilaena
ammiya daumwali.

Besinana howola abo iwuyoma tomowa adi loina vehabana

3 Tahimaiyao, ilowoinanegai ebeha hauga maudoina
Yaubada a'awa yawedowei wuwuna yami yemidi i'ini'ini yo
yami velau ambom alimiyai imwalamwala'i.
4 Ainaena Yaubada yana bodao maudoidi mehediyai
ano'ono'owegomiu, awalo, ‘Hiya Tesalonaika moiha
tau'alama'i'ita. Bwagana adi alehao vitai mwala'ina
himohemohedi na hesi mayadi alama'i'ita yo mayadi yemidi
Yaubada ainai’.
5 Teina aba'ita howahowana ainaena Yaubada yana loina
dumwaluna tahanapui, wuwuna yami miya vitai aidiyena
i'abiye wahiyalagomiu, eeta ami muyao vehabadi yana
abaloina ana luwu ilowoinanegomiu.
6 Na ami tau'abiye muyamuyao adi maiha Yaubada
i'atububuniya'o ta yana modi'ini mata hilobai.
7 Na hesi omiu taumiya vitai ihaguigomiu, neta howola
abo Bada Yeisu galewaena i'aitulu mwayamwayauma,
mayana tausagenawasao wahiwahiyaladi na hinage aiwa
ala'alahawawalina ivaiyama, na omiu yo ai yada aiyawasi
abo imohegita,
8 na hibom yada Bada Yeisu Besinana wasana
hita'wata'wataeiwa ta Yaubada hiteibabaeine abo adi maiha
vitavitaina imohedi.
9 Mata himiyawahi na hisilahe vateyai dalava
ala'alawowolina ainai, nigele yana aba'ovi na Bada manina
yo yana wahiyala wasawasana yo ana walo vetuvehae
nigele howahowana hi'ita.
10 Eeta haugana ilaoma ana no'o mwala'ina abo ilobai
yana paihowa abanuwapwanopwano vehabadi ana
tauyemidiwo masemaseledi aidiyena. Na omiu mwalona
wasana amohegomiu ta amyeyemidiyeiwa howola abo
omiu baidamaiyao Yeisu yana mahalava ainai tano'owei.

11 Mwalona Yaubada ivesinuwaigomiu ta iyogaegomiu
ainaena amyeyemidiyeine. Teina vehabana ai hauga mau-
doina a'awa'awanoi vehabamiu ta ebe ammulita moiha.
Wuwuna omiu nuwanuwamiu na yemidi moiha ainaena
ammumuga dumwalu eeta yama awanoi Yaubada ainai
ebeha i'abiye wahiyalagomiu na yami paihowaone ampai-
howaidi.
12 Teina ainaena mata tomowa maudoidi yada Bada Yeisu
yehana hino'owei, omiu yami paihowa namwanamwadi
vehabadi. Na hinage walo vetuvehae mata amlobai ibom
yehanaena, wuwuna omiu Yaubada yo Bada Yeisu Besinana
yadi ve'i'ila alimiyai.

2

Towaho yababana vehabana

1 Tahimaiyao, nuwanuwamai ebeha amhanapui Bada
Yeisu Besinana yana mahalavawuyoma na yada miyatoy-
awa ainai vehabana,
2 ta ebe havena am'ate'atehawawali, ebe tomowa hi-
walo, ‘Besinana yana hauga bada imahalava'o’, havena
amyemiyemidiyedi. Nuwana yadi walo hanapu aidiyena
bo guguya hibebenaleine ainaena, bo nuwana yau yadi leta
yalelelene aidiyai ainaena.
3 Havena hinage teya oyama amyemiyemidiyei, na hesi
amnuwatuwu avivini ebeha mugai howola abo tomowa
bagibagilidi Yaubada hive'alehaei, mata towaho yababana
imahalava na abo mulitai Yeisu iwuyoma. Moiha, towahone
yababanane neta guguyou towahona,
4 iya Yaubada ana aleha na hinage tauyemidiwo maudoidi
adi aleha, howahowana iya i'abihiniuyoi ta Yaubada yana
vada tapwalolo ainai imiya na ivetauloina dova Yaubada.
5 Amnuwatuwu avivini neta mwalona omiu baidaguwao
tamiyamiya na ginaulidine vehabadi bada yawalo'o al-
imiyai.
6 Ebeha yana hauga moihana ainai imahalavama na hesi
hava i'au'auhi bada amhanapuiya'o.
7 Moiha teina ta'i towahone yababanane yana paihowao
himahamahalava dawani bale'uwai, na hesi towaho va-
gana paihowane yababadine i'au'auhidi ana higa tau'auhine
itowolowahi
8 abo tauyababane imahalavama. Na hesi tuluhanaena
yada Bada Yeisu ilalaoma na yana wahiyala awanaena yo
manina pigapigabunaena towahone i'abiye yababa.
9 Na towahone yababanane ilaolaomane, neta Tomod-
ulele yana wahiyalaena ve'ive'ilala yo vedevedede mata
ipaihowaidi tomowa habi oyamaedi.

10-11 Wuwuna hiya wasa moihana hita'wata'wataei ta
yadi tupwa neta dalava ala'alahina, ainaena Yaubada
italamwedi'o ta Tomodulele yana oyama maudoina
hiyemidiyei, na abo lauvetala hilobai, wuwuna ve'ita
moihana hita'wata'wataena'o,
12 Eeta mumuga yababa ana paihowa nuwadi ivaiya'o. Ebe
mugai wasa namwanamwana hiyemidiyei, Yaubada mata
ihaguidi na teina nigele.

Yaubada yana vesinuwao

13 Tahimaiyao, yada Bada ivelauwegomiu, wuwuna
mwalona ivesinuwanegomiu ta ebeha Alu'aluwa Ve'ahihi
ainaena i'abiye maselegomiu, na wasa namwanamwana
amyemidiyei ami hagu vehabana, eeta howahowana hauga
maudoina vehabamiu a'awa yauwedo Yaubada ainai.
14 Mwalona Yaubada yana nuwatuwu dova na wasanane
aguguyaei alimiyai ta amyemidiyei, neta ainaena yada Bada
Yeisu Besinana yana wasawasa imohegomiu'o.
15 Tahimaiyao, amtowolo wahiyala, yama ve'itaone yo
yama walowone aidiyai neta yama aubabada yo yama leta
aidiyena.
16 Tamada Yaubada ivelau moiha alidai, eeta hauga mau-
doina i'abi'abiye yaliyayagita, ta hinage tanuwatuwu avivini
mata ginaulidine howola yana ve'i'ilaena abo vehabada
ipaihowaidi.
17 Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana hi'abiye
yaliyayagomiu, yo hi'abiye wahiyalagomiu, yami paihowao
aidiyai, ta hauga maudoina yami walowo hinamwanamwa.

3

Awanoi vehabana

1 Tahimaiyao, ehebo ginauli hinage vehabana
amnuwanuwatuwu na am'awa'awanoi Yaubada ainai, ta
ebe Bada wasana yama guguyaena idabalala yo iwahiyala
tomowa aidiyai, dova mugai alimiyai.
2 Na hinage am'awa'awanoi ta tauyababao aidiyena
Yaubada ihaguigai, wuwuna Bada ana tauuvalao bagibagi-
lidi himiyamiya.
3 Na hesi Bada yana abi'ili'ilimaniyena howahowana
i'abiye wahiyalagomiu, yo i'ita avivinigomiu Tomodulele
yana towoi ainaena.
4 Eeta Bada ayemidiyei ebeha yama ve'itao alimiyai mata
ammulitaedi,
5 na hinage i'abiye nuwamaselegomiu, yana velau veha-
bana, yo hinage yami alama'i'ita Besinana ainai vehabana.

Havena abitau'wata

6 Tahimaiyao, aloinaegomiu yada Bada Yeisu Besinana
yehanaena ebeha tupwadi ada geluwo abi'abitau'watadi
havena aidiyai am'ita'italau, wuwuna abitau'wata ai nigele
ayave'itagomiu.
7 Ainaena bada amhanapuiya'o ebeha howahowana ai
amve'ao'aonaegai. Wuwuna mwalona omiu baidamaiyao
tamiyamiya, nigele teya hauga aya'abitau'wata paihowa
ainai.
8 Dova hinage ai abom amaiyena ai'ai. Na boniyai yo
ahubena aidiyai apaipaihowa, wuwuna nigele nuwanuwa-
mai ami vitai amwauwi amai vehabana.
9 Na hesi loina imiyamiya ebeha omiu amve'aigai, na
besiwa ai abom amai vehabana apaihowa, eeta omiu yama
paihowane amve'ao'aonaedi.
10 Hinage mwalona tamiyamiya, aloinaegomiu neta ebe
yaiya nigele iyapaihowa havena i'ai'ai.
11 Wasamiu bada abenalena'o ebeha tupwadi alimiyena
hi'abitau'wata, ta nigele hiyamiya alahai na hiyapaihowa.
12 Eeta ada geluwone nuwadiyai amwauwi, na yada Bada
Yeisu Besinana yehanaena aloinaedi, na yadi paihowa hi-
bom hipaihowaidi, na himiya alahai ta ebe ai'ai hilobai.
13 Tahimaiyao, paihowa namwanamwana vehabana
havena amtapitapiya.
14 Ebe yaiya ve'ita teina yami leta holanai nigele iya'awa
abiyei, havena towahonane ainai am'ita'italau, na ainaena
yana paihowane vehabana ihinimaya.
15 Amtowoi ta havena amve'ave'alehaei, wuwuna iya
tahida, eeta ve'ita a'ava ammohei.
16 Yada Bada iya nuwadaumwali wuwuna, ainaena i'abiye
nuwadaumwaligomiu, yo i'abiye yaliyayagomiu hauga mau-
doina na baidamiu ammiya vateyai.
17 Leta teina yana aba'ovi yau nimaguwena yaleleyawa,
dova yagu leta tupwadi aidiyai.
18 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila maudoimiu
alimiyai.

1 TIMOTI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada taulauyeyawahaigita yo Yeisu
Besinana yada aba nuwatuwu avivini yadi loinaena Yeisu
Besinana vehabana yavetauyewasa.
2 Timoti, owa dova natugu moiha yemidi ainaena eeta yam
leta yavetamalenawa.
Tamada Yaubada yo Besinana yada Bada yadi ve'i'ila, yo
atemuyamuya, na nuwadaumwali himiya vahaligo.

Ve'ita oya'oyama vehabana

3 Mwalona hauganane yalaugabaigo na yalau Masedoniya,
na yavenuwamwauwego yawalo, 'Havena ulaulau, badagi
teina Epeso ainai umiyamiya na tomowa tupwadi u'auhidi
vali ve'itao aidiyena hive'ive'ita.
4 Na hinage hiya tubudao yadi vedevedede yo yehadi
hibehabehaedi ebeha Yaubada yana paihowa hilobai
ta nigele howahowadi wuwuna hi'awa pa'ipa'i'i eeta
u'abiye laumwaudi na Yaubada yana amwaha himulitaei
yemidiyena'.
5 Teina yagu loina ainaena atemiu himasele ta ambom
amvelauwegomiu moiha, yo amnuwanamwanamwa, yo
amyemidi moiha Besinana ainai.
6 Tupwadi tomowa mumuga teina hita'wata'wataei, na
walo awa'awawaena bada hiteibaba'o.
7 Nuwanuwadi na Yaubada yana loina hive'itaedi, na yadi
walowone yo yadi guguyaone wuwuna nigele hiyahanapui.
8 Walo moiha, loinadine aba hagu namwanamwana, ebe
tamulitaei moiha.
9 Yaubada laugagayo imwauwidi nigele tau-
namwanamwao vehabadi, na hesi laugagayo ana tauho'ewo
yo tautalinatuiwo, yo tau'awa sewao yo Yaubada nigele
hiyave'ahihiyei, yo tauyababao yo yadi nuwatuwu bi'ibi'idi
yo Yaubada yana paihowa ana tauwalo sebasebaiwo hinage
vehabadi, yo hiya tamadiyao yo hinadiyao yo tomowa
tupwadi hiyemwalowoidi vehabadi,
10 na tawatawaholadi aidiyai hipwanopwanoli, yo tomowa
adi tau'aivavaliwo, yo tauve'ewa oya'oyama yo tauwalo
oya'oyama yo hinage ve'ita namwanamwana yo dumwaluna
ana tauveyababa maudoidi,
11 na ve'ita dumwaluna Yaubada ainaena, ibom masele
yo yaliyaya wuwuna, neta vehabana na yagu paihowa
imohegau ta wasana yaguguyaei tomowa aidiyai.

Yaubada yana ve'i'ila vehabana

12 Ya'awa yauwedo yada Bada Yeisu Besinana ainai
wuwuna i'abiye wahiyalagau yana paihowa teina vehabana,
ainaena ya'awa yauwedo mwala'ina wuwuna Yaubada yana
nuwatuwu yo yana paihowa howahowagu ta yapaihowai
eeta nimaguwai ammwamwauwine.
13 Mwalona nigele dova, wuwuna Yeisu ya'awa yababaei
hauganane ainai yana bodao aidiyai yave'aleha, na Yaubada
ihanapuiya'o ginauli yababadi yapaihowaidi yau yagu
nuwapwanopwano ainaena, hinage nigele yayayemidi,
ainaena i'atemuyamuyaegau,
14 na yada Badane ive'i'ilaegau, ta yayemidiyei na yana
velau Yeisu Besinana ainaena imohegau.
15 Walo teina walo moiha, na ilowoinanei na tayemidi,
wuwuna Yeisu Besinana bada bale'uwai ilaoma'o tauyababa
habilivahidi, na tauyababa maudoidi aidiyena yau yayababa
alili.
16 Na Yaubada yana atemuyamuya aliguwai wuwuna
yau tauyababa mwalona na Yeisu Besinana vehabagu
i'alama'i'ita, ta tauyababa maudoidi hi'ita aliguwai na hi-
hanapui ebeha hibom hinage, ebe Besinana hiyemidiyei,
yawahi moiha hilobai.
17 Ainaena Yaubada tave'ahihiyei yo tano'owei, wuwuna
iya Yaubada moiha, nigele howahowana na maninina ta'ita.
Iya Tauwasawasa na yana Abaloina nigele yana aba'ovi.
Moiha.
18 Natugu Timoti, unuwatuwu avivini mwalona Yaubada
yana tauwalo mahalavao, na hinage yau yagu venuwamwau
alimwai neta walowone unuwatuwudi, ta dova yam
aba'aleha Yaubada yana paihowa vehabana.
19 Wuwuna tupwadi adi geluwo nuwatuwu
namwanamwana hita'wata'wataei, ainaena yadi yemidi
itapiya na hibe'u.
20 Na taube'uwone ehebo yehana Haimeniyo, na hi-
nage teya yehana Alekisani, hitau bwau Tomodulele ainai
yatatamwedi na mehedi isabui, ta nuwadi imasele na
havena yada Bada yehana hi'awa'awa yababaei.

2

Awanoi Yaubada ainai

1 Ainaena yami miyagogoi aidiyai, mugai am'awa'awanoi
Yaubada ainai tomowa maudoidi vehabadi, ta
am'awa'awanoi mayami awayauwedo Yaubada ainai.
2 Hinage tauwasawasao yo tauloinao vehabadi
am'awa'awanoi, ta ebe yadi loina idumwalu na ainaena

tamiya daumwali, mayada mumuganamwanamwa, yo mayada ve'ahihi.

3 Ada Taulivahine Yaubada teina dova awanoi yana abayaliyaya,

4 wuwuna Yaubada tomowa maudoidi yadi yababa ainaena ilivahidi, ta nuwadi imasele ve'ita moiha vehabana.

5 Yaubada ehebo ta'i, na hinage towaho ehebo ta'i ilauvaigita Yaubada ainai, iya Yeisu Besinana.

6 Wuwuna Besinana iya italamyowei na maudoida vehabada ipwaoli. Eeta hauga dumwaluna ainai yana velau iyemala moiha.

7 Ainaena yagu paihowa imohegau na wasa teina yawalowalo mahalava yo yagugugugugуya yo yave'ive'ita hibom tupwa vehopali aidiyai, ta ebeha nuwamasele moiha Yaubada ainaena hiyemidiyei. Teina walo moiha, na nigele oyama.

8 Ainaena nuwanuwagu towatowaho tupwa maudoidi aidiyai, mayadi mumuga daumwali, nimadi hi'abihinidi na hi'awanoi Yaubada ainai, mayadi yaliyaya na havena mayadi modi'ini yo mayadi manini.

9-10 Waiwaihiu nuwanuwagu hiya hiyepasauyoidi paihowa namwanamwana aidiyena, wuwuna neta tapwalolo ilowoinanedi, na havena 'wapi ana pasa ainai yadi hauga higabagabaei, na hipasa ili'ilimani, na havena mayadi nuwahaehae.

11 Na hinage tapwalolo holanai mayadi atetalam ve'ita hibenaledi, na havena hi'au'aubabada.

12 Nigele yayatalam na waiwaihiu hive'ita tapwalolo ainai. Havena hiloiloina towatowaho aidiyai, na hesi himiya alahai, na hibenali moiha.

13 Wuwuna Yaubada Adam ipaihowa mugaiyei, na Ive mulitai.

14 Na hinage Tomodulele yana oyama ainai Adam nigele iyatapiya, na waihiu hesi itapiya ta pwanoli ipaihowa mugaiyei.

15 Eeta waiwaihiu yadi labalaba ainai, Yaubada mata muya ainaena ihaloigomiu, ebe yemidi, yo velau yo ve'ahihi amwa'amwahadi ammulitaedi.

3

Taumugai yadi paihowa

1 Walo moiha ebe yaiya nuwanuwana na ivetau mugai, neta paihowa namwanamwana,

2 Tauloina amvevetowolo tomowa namwanamwana, yo yana mumuga dumwadumwaluna na mwanena ehebo ta'i,

na yana nuwatuwu wahiwahiyalana yo tuluhana hegohegoyana na yana nuwatuwu hunana na taumana yana vada alonai ivelauwedi yo tauve'ita hinage namwanamwana.

3 Havena bwahi wahiwahiyalana inumanuma yauyaule, yo hinage havena imanimanini, na hesi mumugana hegohegoyana, na nigele iya'awa pa'ipa'i'i yo havena wasawasa ainai yana yemidi imwaumwauwi.

4 Ilowoinanei na iya yana vada ana taumiyao imugaiyedi mumuga namwanamwana ainaena, ta natunao walo hibenalei mayadi ve'ahihi.

5 Na ebe towaho nigele howahowana natunao iloina dumwaluwedi, iya nigele howahowana Yaubada yana boda imugaiyedi na iloina dumwalu aidiyai, awa?

6 Havena tauyemidi vauvauna amvesivesinuwaidi ta ebeha hivetaumugai mata yadi nuwahaehae ainaena na hibe'u dova Tomodulele nuwahaehae ainaena mwalona ibebe'une.

7 Taumugaiwone ilowoinanedi yo ma'adi awanamwanamwa hiya ganamuli mehediyai, wuwuna mata tomowa yadi itayababa vehabana, na hibe'u Tomodulele hipwahipwa himwamwauwiwa ainai.

8 Vada tapwalolo adi tau'ita avivini hinage ilowoinanedi yo himumuga namwanamwa mayadi nuwatuwu dumwadumwaluna, na havena bwahi wahiwahiyalana hinumanuma aliliyedi yo hinage havena wasawasa ainai yadi yemidi himwaumwauwi,

9 na yadi nuwatuwu dawadawanina hi'abi avivini nuwatuwu namwanamwaena.

10 Ainaena amtowoi mugaiyedi ta hiwahiyala yemidi ainai na abo amvetowolodi ta vada tapwalolo hi'ita avivinidi.

11 Mwanediyaone hinage yadi nuwatuwu dumwadumwaluna, yo havena adi geluwo hi'awa'awa yababaedi, na havena bwahi wahiwahiyalana hinumanuma alili, na hesi hituluhahegoya moiha.

12 Vada tapwalolo ana tau'ita avivini mwanena ehebo ta'i, na natudiyao yo yadi huhuwo himugai ili'ilimaniyedi.

13 Vada tapwalolo adi tau'ita aviviniwo ebe hituluhahegoya, mata tomowa hi'awa namwanamwaedi, na hinage Yeisu ana yemidi vehabana hitowolo wahiyala.

14 Yanuwatuwuiya'o ebeha hauga iu'iuna na yalaowa alimwai, na mugai yam leta teina yaleleyawa.

15 Na ebe yabwedabweda, leta teina ainaena uhanapui aiteya mumuga ita tauyemidi ilowoinanegita iya yada Yaubada Mayawahina yana boda holanai, wuwuna ita tauyemidi yana ve'ita moiha ana tau'ita aviviniwo.

16 Moiha ta'i, yada tapwalolo ana hanapu dawadawanina,
na ginauli mwala'ina Besinana vehabana teina:
Bada ivetomowa,
na Alu'aluwana ainaena iwahiyala,
na tausagenawasa hi'itaya'o,
na wasana tupwa bagibagilidi hibenaledi,
ta taumiya bale'u tupwadi hiyemidiyei,
na mulitai ihae tupwa wasawasa ainai.

4

Tuve'ita oya'oyama vehabadi

1 Alu'aluwa Ve'ahihi bada iwalo mahalava'o neta howola abo hauga yana aba'ovi ainai tomowa tapwalolo hita'wata'wataei, na alu'aluwa yababadi yo Tomodulele yadi ve'ita oya'oyama hibenaledi.

2 Mumuga yababadi aidiyena, tauve'ita oya'oyamao tomowa mata hive'ahihiyedi, na yadi yababao nigele vehabadi hiyanuwanuwatuwu.

3 Yadi oyamaone tupwana teina, ebeha tawahola ginauli yababana, na hinage tupwadi ai'ai adi ai hi'auhidi. Na omiu Besinana ana tauyemidiwo ve'ita moiha amhanahanapui ebeha Yaubada ai'ai maudoina ipaihowaidi ai vehabana, yo ebeha mayada awayauwedo ta'aidi.

4 Ginauli maudoina Yaubada ipaihowaidi namwanamwadi ainaena vehabadi ta'awa yauwedo Yaubada ainai, na tavaidi,

5 wuwuna Yaubada yana walowena yo yada awanoiyena bada i'abiye maseledi'o.

Yaubada yana taupaihowa mumugadi

6 Venuwamwau teina ebe ada geluwo aidiyai uve'itaei neta owa Besinana yana taupaihowa namwanamwana, wuwuna ve'ita dumwaludi Yeisu ana yemidi vehabana umulimulitaedi, na aidiyena alu'aluwam iwahiwahiyala.

7 Na aubabada awa'awawa bagibagilidi nigele Yaubada ainaena. Eeta havena ubenabenaledi, na hesi utowolo wahiyala hauga maudoina na umumuga namwanamwa Yaubada mehenai.

8 Ebeha ulautowotowoi taum yana wahiyala vehabana, neta hauga ahu'ahubalina ainai, na alu'aluwam vehabana neta iya inamanamwa alili wuwuna iya mata ihaguigita yawahida bale'uwai vehabana, na hinage hauga ilalaoma ainai.

9 Walo teina walo moiha, ainaena tatalamwegita ainai,

10 eeta hauga teina ainai mayada paihowa yo mayada
tuluhahegoya, wuwuna Yaubada miyamiyavateyaina to-
mowa maudoida ada Taulivahi ebe tayemidiyei, Ta yada
nuwatuwu hae ainai bada tamwauwiya'o.
11 Ginauliwone teina uguguyaedi, na uve'itaedi tomowa
aidiyai.
12 Tomowa havena hihinahinaligo wuwuna ebeha owa
hevahevali na hesi yam walo namwanamwana yo yam
paihowa namwanamwana, yo yam velau yo yam yemidi,
yo yam mumuga masemaselena aidiyena neta aba'ita hiya
aidiyai.
13 Na hinage tapwalolo holanai Buki Ve'ahihi uvahili, yo
uguguya, na uve'ita, ana higa yamahalavawa.
14 Mwalona tapwalolo ana babadao hi'abivahuigo,
ainaena paihowanane vehabana Yaubada i'abiye
wahiyalago. Na unuwatuwu avivini
15 ta paihowadine aidiyai havena u'abi'abitau'wata, eeta
ebe tomowa yam paihowa vehabana hiwalo, ‘Moiha ta'i,
Timoti taudagelahegoya’.
16 Timoti, u'ita avivinigo, na uve'ita ili'ilimani, na ainaena
owa na yam taubenaliwo Yaubada ihaguigomiu.

5

Yada paihowa ada geluwo aidiyai

1 Havena babadao uwalowalowedi, na hesi nuwam hego-
hegoyanaena u'aubabada aidiyai, bada dova ta'i tamam
u'awa'awanoiyei, na hevahevali u'awa'awa tahiguwedi;
2 na ai'aihalewo aidiyai umumuga dova hinamwao na va-
havahala aidiyai yam nuwatuwu masemaselenaena u'awa
nuhuguwedi.
3 Hiwahiwapewone nigele yadi huhu amhaguidi.
4 Na ebe natudiyao nuwana tubudiyao himiyamiya, hiya
teina ilowoinanedi na hi'ita avivinidi, ta dova mwalona hab-
uludiyai yadi ita'aviviniwa hiyemaiha, vehaguhagu teina
dova Yaubada yana abayaliyaya.
5 Ainaena hiwahiwapewone hiya nigele yadi huhuwo,
ebeha yadi yemidi Yaubada ainai himwauwi, na
awanoiyena ahubena yo boniyai aidiyai amhaguidi.
6 Na yaiya waihiu yaliyaya awa'awawa vehabana
inuwayababa, neta iya tauna mayawahina na hesi
alu'aluwana bada imwalowoi'o.
7 Ainaena hiwahiwapewo guguya teina umohedi na himu-
muga ili'ilimani, ta ebe havena tomowa hiwahiwapewone
hi'awa'awa yababaedi.

8 Na ebe taunuwabui teya nigele yana huhuwo bo
natunao iya'ita avivinidi, iya bada Yaubada yana ve'ita
ita'wata'wataena'o, eeta iya ganamuliwone iyababa gabaedi.
9 Hiwahiwapewone uvahili eheboidi na uve'ahadi: ebe adi
bolimai 60 bo ihae, na mwanediyao mwalona ehebo ta'i,
10 na tomowa mehediyai yadi mumuga dumwaluna,
wuwuna natudiyao adi ita'avivini ainai hipaihowa
ili'ilimani, yo taumanao na hinage tauyemidiwo adi italau
ainai, yo taumiya vitai hihaguidi neta hiya uvahili eheboidi.
11 Na waiwaihiu vauvaudi hihiwahiwapedi havena
hiluwu hiwalowalo yemidi Besinana ainai ta ebeha havena
hitawatawaholauyo, wuwuna hiya mata yadi waloyemidine
hiho'e na hitawaholauyo,
12 ta teina ainaena Yaubada mehenai bada hiyababa'o.
13 Eeta waiwaihiu vauvaudi havena uvetovetowolodi,
wuwuna mata hi'abituluha yaiyai na vada ehebo ehebo
aidiyai hivelavelabina na hivetalapili yo tomowa yadi
vada alodi ulumiyaidi himodemodeyedi na hiwalowalo
awa'awawauhi.
14 Ainaena yagu nuwatuwu ebeha waiwaihiu vauvaudi
ilowoinaedi na hitawaholauyo, ta hilabalaba, yo hibom
natudiyao hi'ita avivinidi, eeta ainaena adi alehao nigele
howahowana na hi'awa yababaedi, yadi mumuga vehabana.
15 Wuwuna tupwadi hiwahiwapewone bada hitapiya'o, ta
Tomodulele yana amwaha ainai hilaulau.
16 Ebe tauyemidi waihiuna, na yana huhu ainai teya
ihiwape, ilowoinanei yo i'ita avivinidi. Na Besinana yana
boda ita havena iyemoyemodegita. Na hesi hiwahiwape
nigele adi gelu, ita yada boda mata hi'ita avivinidi.
17 Ami taumugaiwo hipaipaihowa ili'ilimani omiu hinage
amve'ahihiyedi moiha yo am'ita avivinidi, neta yadi guguya
yo yadi ve'ita ana mutulai.
18 Teina vehabana Buki Ve'ahihi ainai Yaubada iloina,
iwalo:
‘Ebe bulumakau ipaipaihowa witi patuna ainai, howa-
howana yo tupwana witi i'ai’.
Na hinage iwalo:
‘Taupaihowa adi maiha ilowoinanedi na hi'ai’.
19 Timoti, ebe yaiya tomowa taumugai teya ive'ewai
na iwalo, ‘Teina taumugaine yababana ipaihowaiya'o’, na
nigele tauwalo haguina, neta walone havena ubenabenalei.
Na ebe tomowa bwau bo tonuga yadi walo ana benali ehebo,
taumugaine ulauvetalaei.
20 Ebe taumugai yana yababa am'ita lobai, amwalowei
tomowa bagibagilidi mehediyai, ta ebe tupwadi tomowa
pwanolinane havena hipaipaihowai.

21 Teina amvenuwamwau aliguwena Yaubada yo Yeisu
Besinana mehediyai, yo hinage tausagenawasao mase-
maseledi mehediyai, ebeha loina teina umulitaedi moiha.
Tomowa maudoidi uloinaedi loina ehebo ta'i ainaena, na
havena tupwadi a'ava aidiyai uloiloina yaiyai, na tupwadi
aidiyai nigele.
22 Taumugai ana vesinuwa ainai havena utotototoya, mata
dova ta mayana yababa dawadawanina vesinuwa ilobai, ta
neta ana ita dova yana yababao aidiyai uhaguhagui. Mata
maumaudoina ulauvehulu.
23 Havena bwahi a'avana unumanuma, wuwuna hauga
bagibagilina ulovalovala na diyam imuyamuya, ainaena
ilowoinanego na tupwana waini unumanuma.
24 Tupwadi tomowa yadi yababao miyamiya mahalavadi
vehabadi adi loina hilobai. Na tupwadi yadi yababao
miyamiya dawanidi, na mulitai abo himiya mahalava.
25 Dova hinage paihowa namwanamwadi tupwadi
miyamiya mahalavadi, na tupwadi mulitai abo himiya
mahalava, wuwuna nigele howahowana na himiya
mahalava.

6

1 Taupaihowao yadi babadao hive'ahihiyedi yo hi'awa abi
aidiyai. Ebe nigele mata tupwadi tomowa yada ve'itaone
hiya'awa yaliyedi, na hiwalo, ‘Yaubada ana tauyemidiwo
hiya, na nigele hiyapaihowa dumwalu’.
2 Hinage hevahevaliwone ebeha yadi babadaone
baidadiyao hi'awa tahigu Besinana ana yemidi ainai, ta ebe
havena yadi babadao adi yemidi hilaulaumwau. Na hesi
himwahaliuhi vehabadi, yo yadi paihowa namwanamwadi
himwala'i, wuwuna yadi babadaone hiya Besinana ana
tauyemidiwo, eeta velauwena aidiyai hipaihowa.

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

Ve'ita teina uguguyaedi tomowa aidiyai.
3 Na ebe yaiya yana ve'ita vagana, nuwana yada Bada
Yeisu Besinana yana walo dumwadumwaludi nigele iya-
mulitaedi, na ve'itaowa mumuga namwanamwana veha-
bana ita'wata'awataedi,
4 iya yana nuwapwanopwano inuwahaehaeyei, ta miya
tulutuluha ivevetuwunine. Teina mumugaone aidiyena
alomagigili yo modi'ini yo walo yabayababa yo manini na
veta'eta'e himahamahalava.
5 Ainaena adi geluwo baidadiyao hive'awa pa'ipa'i'i,
na yadi nuwatuwu yababanaena vehabana ve'ita moiha
havena hihanahanapui, na hesi hinuwatuwui ebeha

Yaubada ana ve'ahihi ainaena wasawasa bale'u mwala'ina hilobai.
6 Na ita yada wasawasa vagana, Yaubada ana ve'ahihi
ainaena howahowana iloinaegita, na hesi wasawasa bale'u
ana loba havena vehabana tanuwanuwatuwu.
7 Wuwuna ita mwalona nimanima a'avada bale'uwai
tamahalavama, na howola abo nimanima a'avada bale'u
teina talaugabaei.
8 Ainaena ada yo ada ale'o vehabadi tayaliyaya, na vali
ginauli vehabadi havena tanuwanuwatuwu alili.
9 Hiya wasawasa ana taunuwalelewo howola abo To-
modulele yana hipwahipwa ainaena ilauhipwaidi, na yadi
nuwatuwu pwano aidiyena hi'abiye yababadi, yo howola
abo hiya silahe moiha hilobai.
10 Wuwuna wasawasa ana nuwalele yababana maudoina
wuwudi, na hinage wasawasa ana beha wahiyala ainaena,
tupwadi adi geluwo tapwalolo moiha hilaugabaei, ta aba
nuwayababa bagibagilidi hilobalobaidi.

Amwaha namwanamwana vehabana
11 Timoti, owa Yaubada yana taupaihowa, eeta
teina mumugane ainaena u'ita avivinigo, na mumuga
dumwadumwaluna umulitaei, teina ginauliwone amwaha
namwanamwana, neta yemidi yo velau yo alama'i'ita yo
nuwahegoya.
12 Hinage tapwalolo ana paihowa namwanamwadi aidiyai
utowolo wahiyala, na yawahim vateyai hinage u'abi avivini,
wuwuna mwalona Yaubada ivesinuwaigo hauganane yam
yemidi Yaubada ainai uwalo mahalavaei tomowa bagibagi-
lidi mehediyai.
13 Timoti, yaloinaego Yaubada mehenai, iya ginauli bag-
ibagilidi yawahidi ana taumohe, na hinage Yeisu Besinana
mehenai, iya mwalona Ponitiyo Pailato mehenai walomoi-
haena iwawalone.
14 Na yagu loinane ebeha venuwamwau teina umulitaei
ili'ilimanidi, na havena ehebo ainai utapitapiya ana higa
yada Bada Yeisu Besinana iwuyouyoma.
15 Wuwuna howola abo haugawa vesivesinuwanawa ainai
Yaubada Yeisu i'abiye mahalava. Yaubada Tauloina ibom na
namwanamwana, iya tauwasawasa maudoidi yadi Tauwa-
sawasa, na hinage babadao maudoidi yadi Bada.
16 Yaubada ibom miyamiyavateyaina, eeta nigele teya
yaiya dova, na yana dalava nigele howahowana ta'ita,
wuwuna imasele alili, yo hinage nigele howahowana
Yaubadanane ta'ita, na yana wasawasa yo yana wahiyala
mata nigele iya'ovi. Moiha.

17 Bale'u ana tauwasawasao uvenuwamwauwedi ta
havena hinuwanuwahaehae yadi wasawasa vehabadi,
na hinage havena hiyemiyemidi ebeha howola abo
aba hagu mwala'ina yadi wasawasa aidiyena hilobaidi,
wuwuna wasawasadine sawasawalidi. Na hesi Yaubada
ibom ainai hiyemidi, wuwuna Yaubada iya tau'aiyauya
namwanamwana, na yada abayaliyaya maudoina iya
ainaena himahamahalavama.
18 Hinage tauvewasawasaone uvenuwamwauwedi ta pai-
howa namwanamwadi yo vehaguhagu yo aiyauya aidiyena
hivewasawasa moiha.
19 Teina ainaena adi maiha namwanamwana hauga
ilalaoma ainai mata hilobai neta yawahi vateyai.
20 Timoti, yemidina Yaubada imomohegone u'ita'ita
ili'ilimani, na hanapu oya'oyama yo awapa'ipa'i'i
awa'awawa havena umulimulitaedi.
21 Wuwuna hiya mumugaone teina adi taumulitao yadi
yemidi Yeisu ainai itapiya'o. Yaubada yana ve'i'ila imiya
vahaligo.

2 TIMOTI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada yana nuwatuwuwena yavetauye-
wasa Yeisu Besinana vehabana. Neta iya yawahida wuwuna
dova Yaubada yana waloyemidi tubudao aidiyai.
2 Timoti owa yavelauwego eeta ya'awa natunaego ta yama
leta teina yavetamalenawane.
Tamada Yaubada na Yeisu Besinana yada Bada yadi ve'i'ila
na yadi atemuyamuya na yadi nuwadaumwali ainaena
umiya yaliyaya.

Timoti yana yemidi Yaubada ainai

3 Yaubada ainai ya'awa yauwedo, wuwuna iya
tubuguwao yadi Yaubada na ainai yavetaupaihowa yagu
nuwanuwatuwu maseledi aidiyena, na hinage ainai
vehabam ya'awa'awanoi boniyai yo ahubena aidiyai.
4 Mwalona yalaugabaigo ainai yam dou yanuwatuwu
avivini ainaena nuwanuwagu mwala'ina na aiteya hauga
ainai ya'itauyoigo ta yayaliyaya.
5 Na hinage yam yemidi moiha Yaubada ainai
yanuwatuwu avivini, dova hinage tubum Loise yo hinam
Yunisi Yaubada hiyemidiyei moiha ainaena owa hinage
teina hauga Yaubada uyemidiyei moiha.
6 Hinage hauganane ya'abidebaigo na Yaubada wahiyala
imohego na wahiyalane u'ita avivini ta havena alimwena
i'ovi'ovi.
7 Wuwuna Yaubada nigele meheuhi iyamohegita, na hesi
wahiyala yo velau yo nuwatuwu moiha imomohegitane.
8 Ainaena havena yada Bada wasana ana walomahalava
vehabana uhinihinimaya. Yau hinage yagu luwu vada
abapai ainai vehabana havena uhinihinimaya. Na owa
hinage howola abo Yeisu wasana vehabana tupwana vitai
mata ulobaidi aidiyai, ainaena ilowoinanego na Yaubada
yana wahiyalaena utowolo wahiyala.
9 Yaubada ihaguigita na iyogaegita ebeha miya
namwanamwana tamulitaei. Ita nigele yada
namwanamwana vehabana iyayogaegita na bale'u
ana yemasele mugamugaina ainai mwalona yana
nuwatuwuwena ive'i'ila alidai Yeisu Besinana ainaena.
10 Ta teina hauga yana ve'i'ila alidai i'abiye mahalavaya'o
ada Taulivahi Yeisu Besinana ainaena. Na Besinana
mwalowoi i'oiye sawali, ta wasana namwanamwana
ainaena yawahi vateyai ilalaomane alidai.

11 Yaubada yagu paihowa imohegau ebeha wasa
namwanamwana yawalo mahalavei. Ainaena yau
tauyewasa yo tauve'ita teya.
12 Teina vehabana yagu miya vitai yalobai, ta nigele
vehabana yayahinimaya, na hesi yada Bada yayemidiyei iya
yahanahanapui, na hinage yahanapui ebeha yagu paihowa
imohegau ya'ita avivini ana higa ahubena mwala'ina yana
laugwaipilema ainai.
13 Mwalona guguya namwanamwana yamohego'o Yeisu
Besinana ana yemidi yo ana velauna vehabana, neta umulita
moiha.
14 Na Alu'aluwa Ve'ahihi iya holadai imiyamiya, na
hanapu moiha bada imohegita'o, ta hanapunane un-
uwatuwu avivini.
15 Bada uhanapuiya'o neta hiya Esiya yo Paigelo
yo Hemogenisi bodaone hita'wata'wataegau na
hilaugabaigau'o.
16 Na hesi Onesipolo vehabagu nigele iyahinimaya ebeha
vada abapaiyai yamiyamiya, na yana hagu hauga mau-
doina ainaena agu lautowoi i'abiye namwanamwa, ainaena
Yaubada ainai ya'awa'awanoi ta Onesipolo ma'ana bodao
i'atemuyamuyaedi.
17 Walo moiha, mwalona Onesipolo imahalavama teinai
Loma ainai, na vehabagu ibeha wahiyala ana higa ilobaigau.
18 Na yana paihowa tupwa Epeso ainai bada uhanapuiya'o
ainaena nuwanuwagu na yada Bada yana hauga lauvetala
ainai atemuyamuya ilobai.

2

Yada aleha Yeisu Besinana vehabana
1 Natugu Timoti, Yeisu Besinana yana ve'i'ilaena
uwahiyala,
2 na wasana u'ita avivini. Wasanane aliguwena ubebe-
naleine tomowa maudoidi mehediyai, ainaena hiya ma'adi
yemidi aidiyai umohedi, ta hinage vali tomowa hive'itadi.
3 Yeisu Besinana vehabana na utalamweuyoigo ta haugana
vitai uve'alodi u'alama'i'ita ta dova yana tau'aleha wahi-
wahiyalana.
4 Unuwatuwu avivini ebeha tau'aleha nuwanuwana
ana tauloina yana nuwatuwuwone ipaipaihowaidi,
ainaena havena yana dalava ana paihowa vehabana
inuwanuwatuwu.
5 Tausagena dova, ebe sagena ana loina nigele iya-
mulimulitaei, nigele howahowana ana maiha ilobai.

6 Dova hinage taulau venuvenu, ebe ipaihowa wahi-
wahiyala oya ainai mata yana paihowa ainona neta mahuli
ilobai.
7 Yagu walowone teina unuwatuwu avivinidi, na adi
nuwamasele maudoina yada Bada iya imohego.
8 Yeisu Besinana unuwatuwu avivini iya Deivida yana
huhu, na mwalowoiyena itowolouyo'o bada yawalo ma-
halavaena'o yagu guguya ainai.
9 Yagu guguya vehabana yau bada miya ivitai yalobaiya'o
na vada abapai ainai hipaigau dova tauyababa ehebo. Na
Yaubada yana walo havena ehebo yaiya i'abiye laumwau.
10 Teina vehabana yagu miya vitai aidiyena ya'alama'i'ita,
na Yaubada ivesinuwaidi'o ebeha yahaguidi ta Yeisu
Besinana ilivahidi eeta wasawasa vateyai hilobai.
11 Walo teina walo moiha:
Ebe Besinana baidada tamwalowoi
howola abo baidada yawahida namwanamwana
talobai.
12 Ebe Besinana baidada yada miya vitai aidiyai
ta'alama'i'ita,
howola baidada taloinatoyawa
Ebe Besinana tauvalae
howola abo iyuvalaegita.
13 Ebe nigele Besinana tayanuwapwanopwanowei,
mata nigele iyanuwapwanopwanowegita.
Besinana yana nuwatuwu idumwalu ta imulita
ili'ilimani.

Yaubada yana taupaihowa namwanamwadi

14 Ainaena Yaubada mehenai yam tomowa uguguyeidi
na uvenuwamwauwedi yo u'abiye nuwanuwatuwudi ta
tapwalolo ana walo sebasebai vehabana havena hi'awa
pa'ipa'i'i. Wuwuna awapa'ipa'i'i awa'awawa mata nigele
taumugaiwone iyahaguidi, na hesi mata i'abiye be'udi.
15 Eeta ebeha owa u'aipate wahiwahiyala Yaubada ainai
na uvetaupaihowa, mata nigele uyahinimaya na hesi i'awa
namwanamwaego. Neta vehabana na yana walo dumwad-
umwaluna uve'itaei ili'ilimani.
16 Na tauwalo awa'awawa yadi boda havena aidiyai
uluwuluwu, wuwuna walo awa'awawa ainaena yababa
mwala'ina himahamahalava.
17 Moiha, walo awa'awawa dova bonu na mata tomowa
atediyai imwala'i ta yababa mwala'ina ivetuwuni. Tauwalo
awa'awawaone yehadi teina, neta Haimeniyo yo Pilito,
18 na hitau bwauwone bada ve'ita moiha hilaugabaina'o
na hiwalo, ‘Taumwalowoi yadi towolouyo ana hauga bada

i'ovi'o', ta tupwadi ada geluwo yadi oyama hibenalei ainaena yadi yemidi itapiya.
19 Na hesi Yaubada yana walo ana wahuwahu yaiyaina ainai mwalona hilelelelene iwalo, 'Yada Bada yana tomowa ihanahanapuidi', na hinage, 'Hiya hibom yada Bada ainai hitalamwedi, ilowoinanedi na yadi mumuga yababana hita'wata'wataedi'.
20 Walo moiha, vada wasawasa holadiyai tupwana gaeba goula yo siliba, na tupwana gaeba aiwa yo walata bale'u ainaena hipaipaihowaidine. Na gaebane namwanamwadi taumana vehabadi himwauwidi, na gaeba yababadi himwauwahiyedi mohomoho vehabana.
21 Na ebe yaiya yana mumuga yababana ainaena i'abiye masele na iyemala gaeba namwanamwana, mata Bada i'awa namwanamwaei vehabana.
22 Ainaena hevahevali yadi nuwatuwu dawani uta'wata'wataedi na mumuga namwanamwana yo mumuga dumwaluna yo yemidi yo velau yo miya daumwali umulitaedi, na hinage hiya Yeisu hi'awa Badaei ma'atemasemaseledi uve'au'aunaedi.
23 Na tau'awa pa'ipa'i'i ulaugabaidi, wuwuna awapa'ipa'i'i aleha yana abamahalava.
24 Na awapa'ipa'i'i Bada yana taupaihowao nigele iyalowoinanegita na hesi atemuyamuya yo ve'ita namwanamwana yo alama'i'ita.
25 Na hinage ada alehao aidiyai yada mumuga hegoyana ainaena ta'abiye dumwaludi, ta Yaubada ihaguigita na hinuwabui ta ve'itao moiha himulitaedi.
26 Na hinage Tomodulele yana hipwahipwa ainaena hidena, wuwuna hiya Tomodulele mwalona ihipwaidi'o, na ainai hivetaupaihowa yana nuwatuwu vehabana.

3

Hauga yana aba'ovi vehabana

1 Nuwanuwagu na nuwam imasele hauga yana aba'ovi ilalaoma vehabana, neta hauganane ainai vitai maudoidi himahalava.
2 Hauganane ainai tomowa hinuwatuwuyoidi na hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, na wasawasa nuwaleledi i'oiye mwaudi, na hinuwahaehae yo hino'ono'oweuyoidi na tomowa hi'abituluha yaiyaiyedi. Na hinadiyao yo tamadiyao yadi walo hiwalo tau'wataedi, na vali tomowa yadi abi'ili'ilimani vehabana mata nigele hiya'awa yauwedo aidiyai.
3 Guguyou mumugana ainai himiyamiya. Ainaena mata nigele tomowa hiya'ate'atemuyamuyaedi, yo

hiyanuwatuwu avivinidi, hesi mata hivetalapiliyedi. Na tomowa mata hi'abituluha yaiyaiyedi na himodi'ini ta mumuga namwanamwana hita'wata'wataei.

4 Mata adi geluwo hinuwapwanopwanowedi na higagasa awa'awawa na hiwalo haehae moiha na Yaubada mata nigele hiyavelauwei na hibom yadi yaliyaya ainai mata hinuwanuwatuwu.

5 Tomowaone hitapwalolo, na Yaubada yana wahiyala nigele hiyayemidiyei, ainaena yadi tapwalolone ginauli awa'awawa. Eeta tomowaone adi boda havena ainai uluwuluwu.

6 Wuwuna tupwana aidiyena vadai hiluwuluwu na waiwaihiuwone yadi nuwatuwu tapitapiyadi, hi'oya'oyamaedi, na waiwaihiuwone hihanapui neta hiya tauyababa, na vali lautowoi na vali lautowoi holadiyai himulimulitaedi,

7 ve'ita vagana na vagana ana taubenaliwo, ta nigele howahowana na ve'ita moiha hihanapui.

8 Walo moiha, tomowaone ve'ita moiha hive'alehaei, dova mwalona hiya Yanesi yo Yamebelisi Mosese hive'alehaeine. Na hiya adi ita dova tauyemidi, na hesi holadiyai oyama yo nuwatuwu yababa himiyamiya.

9 Eeta howola abo teina ginaulidine himahalava, na vali tomowa hi'itadi. Dova mwalona Yunesi yo Yamebelisi yadi oyama iyemahalavaei na tomowa hi'i'itane.

Timoti ana venawamwau

10 Na owa Timoti bada uhanapuiga'o yagu ve'ita, yo yagu mumuga yo yagu amwaha, na yagu yemidi, yo yagu alama'i'ita, yo yagu velau, yo yagu towolo wahiyala.

11 Na dalavaone Anitiyoki yo Aikoniyom na Lisitila aidiyai yagu miya vitaidi yo yagu muyamuya tomowa aidiyena yalobalobaidi bada uhanapuidi'o. Tupwadi aidiyai yamiya vitai alili, na vitaine maudoidi aidiyena yada Bada ihahaloigaune.

12 Walo moiha, ebe ita Yeisu Besinana tayemidiyei, na tatalamwegita yana amwaha namwanamwana ainai, mata vitai talaobai tomowa aidiyena.

13 Na hiya tauyababa yo tomowa adi tau'oyamao mata yadi yababa himwala'i moiha, wuwuna Tomodulele bada i'oyamaedi'o.

14 Owa hesi ve'ita bada uvaiya'o na uyemidiyedi'o na uhanapuidi'o, ta aidiyena ulaulau, na ai amtauve'itao uhanapui ebeha yama ve'itaone hinage ammulimulitaedi.

15 Owa yam hauga heda ainai ta ana higa wau Yaubada yana Buki Ve'ahihi uhanapuiya'o eeta utowolo wahiyala wuwuna Bukine ainaena Yeisu Besinana uyemidiyei ta iya ilauyeyawahaigone.

16 Wuwuna Yaubada yana Buki walodi maudoidi Yaubada
yawahina ainaena hilalaomane, na walodine aidiyena
ive'ive'itagita ta yada yababao himiyamiya mahalava yo ada
venuwamwau namwanamwana talobalobai ta yada miya
hidumwalu.
17 Ainaena ita taumulitao paihowa namwanamwadi mau-
doidi tapaihowaidi.

4

1 Timoti, amvenuwamwau yamohego Yaubada na Yeisu
Besinana mehediyai iya mwalomwalowoidi yo mayawahidi
mata ilauvetalaedi, iya howola abo imahalavauyoma na
iloinaegita.
2 Amvenuwamwau teina yamohego: Hauga maudoina
upaihowa wahiyala na wasane uwalo mahalavaei, hauga
vitavitaidi yo hauga yaliyaya aidiyai, na tomowa aidiyai
uguguya ta hiyemidi na hinage u'abidumwaludi na u'abiye
wahiyaladi, ta ginaulidine teina aidiyena uve'ita moiha
mayam alama'i'ita.
3 Wuwuna hauga hilalaoma aidiyai tomowa ve'ita
dumwaluna mata hita'wata'wataedi, na vali ve'ita adi benali
namwanamwana aidiyai himulita.
4 Na ve'ita vagadi adi mulita aidiyena ve'ita moiha hilau-
gabei.
5 Owa havena dova hiya. Hauga maudoina utowolo
wahiyala na miya vitaina aidiyai u'alama'i'ita, na wasana
namwanamwana uwalo mahalavaei. Teina ainaena owa
mata taupaihowa wahiwahiyalana Yaubada yana paihowa
ainai.
6 Yau yatalamwegau ta dova yapwaoliyoigau Yaubada
ainai ta muhamuhana yagu paihowa yave'ovi na bale'u teina
yalaugabai.
7 Yaubada vehabana bada ya'aleha'o, na yagu sagena bada
yave'oviya'o, eeta hauga maudoina yagu yemidi Besinana
ainai.
8 Ainaena mata howola abo yada Bada agu maiha imo-
hegau mayana loina dumwaluna ta ebe yana ahubena
imahalavama, ita ana taumulitao ada maiya imohegita.

Walo yana aba'ovi

9 Timoti, nuwanuwagu ulau mwayamwayauma.
10 Dimasa bada ilaugabaigau'o, wuwuna bale'u mumu-
gana nuwana ivai ta bada ilao'o Tesalonaika. Kelesenisi
hinage bada ilao'o Galetiya, na Taito bada ilao'o Dalimetiya.
Hiya agu haguwone maudoidi hilaugabaigau'o.
11 Na Luke ibom itupwa.

Ta yam laoma ainai Maki ulauvaiyama, wuwuna iya agu tauhagu namwanamwana.
12 Tikiko bada yavetamalena'o Epeso ainai.
13 Ebe ulalaoma tupwana yagu ginauli uvaidi, agu luwuluwu mwalona Tilowasi ainai yalaugabaidi'o Kaposi yana vadai, yo yagu pepa abalaulele yo yagu bukiwo, hiya nuwanuwagu uvaidima.
14 Pwawati ana taupaihowa, yehana Alekisana vitai mwala'ina imohegau. Ainaena ana maiha Yaubada howola abo imohei.
15 Alekisana yada ve'ita ive'aleha aliliyei. Ainaena owa u'ita avivinigo.
16 Yagu lauvetala mugai ainai nigele teya iyahaguigau, na yadi meheuhi ainaena hidena gabaegau na yabom, ta Yaubada yadi yababa teina nigele iyamaiha.
17 Na yagu lauvetala ainai Yaubada ihaguigau, ta wahiyala imohegau, na wasana maudoina yawalo mahalavaei hiya nigele Yudeya aidiyai. Hinage Yaubada yana hagu aliguwai ta laiyoni awanaena ihaloigau ta namwanamwana ainai imwamwauwigaune.
18 Na vitai aidiyena yada Bada mata ihaguigau ta yana abaloina galewai ainai yaluwu. Yaubada tano'owei wuwuna yana wasawasa miyamiya vateyaina. Moiha.
19 Yagu velau Pilisila yo Akwila, na Onesipolo mayana huhuwo aidiyai.
20 Elasitosi imiyamiya Kolinita ainai, na Tilopimo i'asiyebwa Melito ainai ta yalaugabaeine.
21 Na ulau mwayamwayauma wuwuna muhamuhana gwaugwau ana hauga imahalavama. Yubulosi yo Pudinisi yo Linosi yo Kalodiya yo hinage tahidao yadi velau alimwai.
22 Yada Bada baidam yo alu'aluwam i'abiye wahiyala, na owa yo yam bodao ive'i'ilaegomiu.

TAITO

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yaubada yana taupaihowa na Yeisu Besinana
ana tauyewasa, yagu paihowa teina imohegau ebeha
Yaubada ivesinuwaidi'o ya'abiye wahiyaladi, na hiyemidi
moiha, na walomoihana yave'itaei na ainaena yalauvaidima
ta hihanapu.
2 Hanapu na yemidi ainodi neta ebeha yawahi vateyai
Yaubada imohedi, dova hauga mugai ainai iwawalo
yemidiyeiwa ta nigele iya'oyama.
3 Ainaena Yaubada ibom yana walowena hauga vesivesin-
uwana ainai Yeisu ilaoma na yawahida vateyai i'abiye
mahalava, na Yaubada, iya ada Taulivahi iloinaegau na
yaguguyaei.
4 Taito owa ya'awa natuna moiha alimwai yada yemidi
ehebo ainaena, tamada Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu
Besinana yadi ve'i'ila na yadi nuwadaumwali himiya va-
haligo.

Taito yana paihowa Kiliti ainai

5 Yalaugabaigo Kiliti ainai eeta ebe hava tapwalolo ho-
ladiyai nigele namwanamwana u'abiye dumwalu, yo tau-
mugaiwo uvesinuwaidi dalava ehebo ehebo aidiyai dova
yawawalo auligowa.
6 Na yagu loina taumugai aidiyai vesinuwa vehabana,
ebe towaho mumugana namwanamwana, na mwanena
ehebo, ta natudiyao Yaubada ainai hiyemidi eeta ainaena
hiya nigele tau'alomagigili, yo nigele tauyababa, yo nigele
tau'abitau'wata.
7 Wuwuna taumugaiwo Yaubada vehabana hipaipaihowa,
ainaena ilowoinanedi na mumugadi namwanamwana, na
havena ve'ewa aidiyai yo havena hi'awa pa'ipa'i'i yo himod-
imodi'ini, yo havena we'aha wahiwahiyalana ainaena hinu-
manuma yauyaule, bo tomowa hitalatalaidi, yo tobwatobwa
hinuwanuwaleleyedi.
8 Na hesi ilowoinanedi na taumanao hi'ita avivinidi,
ta mumugadi dova taumumuga namwanamwana, yadi
nuwatuwuwo hunadi. Hinage mumugadi dumwaluna yo
masemaseledi na alama'i'ita wuwudi.
9 Na hinage ve'ita moiha bada hibenalena'o ta hiyemidi'o,
eeta hi'abi avivinidi, ta ebe vali tomowa aidiyai hive'ita, na
yaiyadiwo tau'awa oya'oyama hi'abiye dumwaludi.

10 Wuwuna tau'abitau'wata bagibagilidi himiyamiya, na
Yudeya yadi loina ana taumulitao hibagibagili alili hi-
walowalo awawa yo tomowa hi'oya'oyamaedi.
11 Ainaena yadi aubabada oya'oyama vehabana ta'auhidi,
wuwuna tomowa natudiyao baidadiyao hibenabenaledi na
hilaulau yabayababa, na yadi ve'ita oya'oyama ainaena
nuwanuwadi mane hilobai.
12 Teina ainaena tauwalo mahalava ehebo iya Kilitiyena
iwalo, “Kiliti hiya tau'oyamao yo tau'abitau'watao, na
mumugadi dova lagulagu, neta ai i'iwahi vehabana hin-
uwanuwatuwu mwala'ina”.
13 Na yana walone teina walo moiha. Eeta uhinahinabo-
daidi ta hinuwabui yo hiyemidi moiha.
14 Hinage u'auhidi havena Yudeya yadi vedevedede hiben-
abenaledi, yo hinage tau'abitau'watao havena himulimuli-
taedi.
15 Tomowa masemaseledi aidiyai ginauli maudoidi
masemaseledi, na hiya wasa namwanamwana ana
tau'abitau'wata, yadi mumuga yababana, hiya aidiyai
nigele teya ginauli masemaselena, wuwuna yadi nuwatuwu
maudoina yababana.
16 Na hiya hiwalo ebeha Yaubada hihanapiya'o, na
yadi paihowa aidiyena Yaubada hiuvalaei, wuwuna
hiya tauyababa na loina ana tauhinali, na paihowa
namwanamwadi nigele iyalowoinanedi.

2

Ve'ita dumwadumwaluna Vehabana

1 Na owa ve'ita dumwadumwaluna uve'itaei.
2 Ta babadao uwalo aidiyai havena hinumanuma
yauyaule bwahi wahiwahiyalana ainaena na hiyaliyaliyaya
awawauhi, na hesi Yaubada hiyemidiyei moiha, na velau yo
alama'i'ita i'oiye mwaudi.
3 Ai'aihale hinage uwalo aidiyai ta hive'ahihi na havena
tomowa hi'awa'awa yababaedi, yo havena waini hinu-
manuma alili, na hesi mumuga namwanamwana hive'ita.
4 Eeta waiwaihiu vauvaudi hi'ita lobai ta mwanediyao yo
natudiyao hivelauwedi.
5 Na mayadi ve'ahihi yo mumuga maselena aidiyena yadi
vada hi'ita avivinidi. Na hinage mwanediyao hivelauwedi
na alinadi himulitaedi, yo ebe ainaena Yaubada yana walo
tomowa hive'ahihiyei, na havena hi'awa'awa yababaei.
6 Yam hevahevaliwo uguguyeidi ta mumugadi hi'ita
avivinidi.
7 Na owa mumugam namwanamwana maudoina
ainaena tomowa uve'itadi ta hinage hibom himumuga

namwanamwa. Na mumuga dumwaluna ainaena uve'ita, ta yam mumuga yo yam ve'ita adi ita ehebo.

8 Eeta yam ve'itao havena tomowa hi'awa'awa oya'oyamaei, na hesi yam walo namwanamwadi aidiyena am'alehao uvehinimayadi yadi alomagigili awawa vehabana.

9 Taupaihowa awawao hinage uwalo aidiyai na yadi tautaubadao yadi loina hive'ahihiyedi ta havena hi'abi'abitau'wata.

10 Havena aivavali na hesi mayadi ve'ahihi moiha Yaubada Taulivahigita wasana hi'abiye mahalava, yadi paihowa namwanamwana ainaena.

11 Yaubada yana ve'i'ila bada imahalavama'o tomowa adi livahi vehabana,

12 Na ive'itagita ebeha mumuga awa'awawa na nuwatuwu yababadi tata'wata'watadaedi, na hesi tamiya mumuga namwanamwadi yo dumwaludi aidiyena.

13 Teina hauga mayada yaliyaya ada Taulivahi Yeisu Besinana tayemidiyei, ibom yada Yaubada wahiwahiyalana na mayana wasawasa, yo yana mahalava vehabana taha'waha'wa.

14 Ibom italamwei vehabada na imwalowoi habi yemaihagita yada yababa maudoidi aidiyena, yo i'abiye maselegita na ana boda ainai imwauwigita yo yana paihowa namwanamwadi aidiyena tamulitaedi.

15 Ve'ita teina uve'itaei tomowa aidiyai, ta loina dumwadumwaluna aidiyena uguguyeidi na ebe himumuga namwanamwa. Nigele mata yaiya teya iyawalo hinaligo.

3

Mumuga namwanamwana

1 Nuwadiyai hinage umwauwi neta dalava adi tauloinao yadi loina aidiyai hitalam, yo hi'awa abi, yadi paihowa namwanamwa ainaena.

2 Na havena hiwalo yabayababa yo himanimanini tomowa aidiyai na hesi himumuga hegoya mayadi ve'ahihi.

3 Moiha ta'i, ita mwalona yauyauleda yo abitau'wata wuwuna, yo nuwadawani yo yaliyaya awa'awawa adi nuwatuwu aidiyena amwaha namwanamwana talaugabaena'o. Na hinage ita mwalona ve'aleha yo alomagigili wuwuna, na vali tomowa aidiyai tamumuga yababa, na alidai hinuwayababa na hinage ita aidiyai tanuwayababa.

4 Na mulitai Yaubada iya ada Taulivahi yana velau yo yana atemuyamuya i'abiye mahalavaei alidai,

5 na ilivahigita, nigele ebeha taudumwalu vehabadi, na
hesi ibom yana atemuyamuyaena yana Alu'aluwa Ve'ahihi
ainaena yada yababao inuwahamuidi, na i'abiye maselegita,
ta yawahida vauvauna imomohegitane.
6 Na ada Taulivahi Yeisu Besinana ainaena Yaubada
Alu'aluwa Ve'ahihi ihiwai atedai.
7 Ibom yana ve'i'ilaena i'awa namwanamwaegita na
yawahi vateyai ana nuwatuwu avivini imomohegitane.
8 Walo moiha maudoina ainaena uvaivai adi guguya veha-
bana, yo ainaena hiya Yaubada ana tauyemidiwo walowone
himulitaedi na paihowa namwanamwadi hipaihowaidi.
Teina ginauli namwanamwana tomowa adi abahagu.
9 Ta'ai'aipate awawa loina aidiyai, yo hinage yaso muga-
mugaidi yehadi vehabadi, teina nigele hihaguhaguigita,
ainaena ulaugabaidi.
10 Eeta ebe yaiya manini nuwanuwana mai ehebo nuwana
mai bwau na ilaumwauwi, na ebe nigele iyalaumwau,
ulaugabaei,
11 wuwuna yana nuwatuwu nigele dumwaludi, neta ibom
ihanapuiya'o ta ginaulidine ipaipaihowaidine yababadi.

Walo yana aba'ovi

12 Howola abo Atemasi na Tikiko yavetamalediwa al-
imwai, na ebe hilaowa, ulau mwayamwayauma wuwuna
gwaugwau ana hauga ta nuwanuwagu dalava Nikopolisi
ainai yamiyamiya.
13 Loina ana tauhanapu hiya Senasi yo hinage Apolosa
uhaguidi, ta manima'abidi uvetamaledi yadi adau ainai eeta
mayadi yaliyaya.
14 Ainaena yadi bodao maudoidi uve'itadi na hi'awa
abi, ta howahowana taumiya vitai hihaguidi, na havena
himiyamiya awawauhi.
15 Teinai mayagu bodao yama awayauwedo alimiyai, na
ada geluwo, yada Bada ana taumulitao baidamwao am-
miyamiya, hiya hinage yama awayauwedo aidiyai.
Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu alimiyai.

PILIMONI

Awayauwedo

1 Yau Paulo, Yeisu Besinana yehana vehabana hipaigau. Tahida Timoti baidagu amiyamiya.

Owa tahimai Pilimoni yam leta yaleleyawa ta owa na ai tapaihowa toyawa.

2 Na nuhudane Apiya na tahidane Akiposi taupaihowa haguigita ta Besinana yana boda na Pilimoni yam vada alonai hauga maudoina himiyamiya ahai avelauwedi.

3 Yada Bada Yeisu Besinana yo hinage Tamada Yaubada yadi ve'i'ilaena na yadi nuwadaumwali himiya vahaligo.

Pilimoni yana mumuga namwanamwana.

4-5 Wasam bada yabenalena'o neta yada Bada Yeisu uyemidiyena'o na ana tauyemidiwo maudoidi uvelauwedi moiha, ainaena hauga maudoina yagu awanoi ainai ya'awa yauwedo Yaubada ainai vehabam.

6 Na yagu awanoi yada awaheliheliyam Besinana ainaena i'abiye wahiyalago, na hinage ginauli bagibagilidi namwanamwadi Besinana ainaena himahamahalavama ebeha uhanapuidi.

7 Tahigu, yam velau ainaena taumaselewo uhaguhaguidi na adi lautowoi u'abiye namwanamwadi'o, na wasam yo mumugam namwanamwana vehabam yabenalena'o, eeta yayaliyaya mwala'ina.

Paulo nuwanuwana na Pilimoni italamwei Onesimo ainai.

8 Howahowana na Besinana yehanaena yaloinaego.

9 Nigele neta dova na ya'awanoi hiyahiyau alimwai velau vehabana. Yau Paulo Bada yayemala tautaubada'o, na teina haugane yau paipaigau Yeisu Besinana vehabana.

10 Ta ya'awanoi alimwai natugu Onesimo vehabana, iya yama miya vada abapaiyai ainaena ya'awa natuguwei yana yemidi Besinana ainai vehabana.

11 Mwalona Onesimo yana paihowa alimwai nigele iyanamwanamwa, na teina hauga bada inuwabui'o, na yana paihowane inamwanamwa aliguwai, na hinage yahana-puiya'o yana mumuga alimwai mata inamwanamwa.

12 Ainaena Onesimo yavevetamaleuyoiyawa mayagu nuwayababa.

13 Eeta vada abapaiyai yamiyamiya wasa namwanamwana vehabana ainaena nuwanuwagu Onesimo yanuwavi aivelahem na ebe ihaguigau.

14 Na hesi nigele mata yayanuwavi, wuwuna owa ana
tauloina. Na hinage nuwanuwagu yam talam aliguwai
velauwena upaihowai, na havena yagu ve'i'ima ainaena.
15 Nuwana teina wuwuna eeta Onesimo ilaugabaigo hauga
ubwa'ubwana ta'i na ebe ilau gwaipilewa baidam ammiya
vateyai.
16 Mwalona iya yam taupaihowa mohili, na teina hau-
gane nigele ebeha ivetaupaihowa mohili na hesi ebe ta'awa
tahiguwei Yeisu Besinana ainaena. Yau bada ya'awa
tahiguwena'o, na owa howahowana u'awa tahi moiha ainai,
wuwuna owa yam taupaihowa, na hinage tahim yada Bada
ainaena.
17 Pilimoni, owa na yau bada ta'awa tahina'o, ainaena agu
velau yo agu lauvai dova Onesimo ulauvaiyoi atemwai yam
hevali.
18 Hava mwalona yana yababa yo ana vagavaga alimwai
umwauwi abo yau yayemaihadi.
19 Yau Paulo nimaguwena teina yalelewa mata maudoina
yayemaiha ve'ovi. Na havena am vagavaga aliguwai veha-
bana yawalowalo, wuwuna mwalona yau yagu paihowaena
ta alu'aluwam ivauvauyo'o.
20 Ae taihigu, nuwanuwagu Bada vehabana Onesimo
uvelauwei, neta hagu mwala'ina aliguwai, na Besinana
yehanaena u'abiye yaliyayagau.
21 Yagu nuwatuwu teina bada yaleleyawa'o, mayagu
yemidi ebe yagu walone ubenaledi na umulitaedi, na hinage
u'abiye mwala'i.
22 Ehebo ginauli hinage nuwanuwagu, neta yagu aba'eno
yam vadai u'atububuni, wuwuna yanuwanuwatuwu yami
awanoi Yaubada ainai mata ainaena hauga muhamuhana
vada paipaiyena hilivahigau na yalaowa alimwai.
23 Epapilasi baidagu Yeisu Besinana yana paihowa veha-
bana vada paipaiyai himwauwigai, na Epapilasi yana velau
alimwai.
24 Dova hiya hinage baidaguwao apaipaihowa: Maki,
Alisitako, Dimasa yo Luke, yadi velau alimwai.
25 Yada Bada Yeisu Besinana yana ve'i'ila alu'aluwam
imiya vahali.

HIBULU

Yaubada Natuna vehabana

1 Mugai vali hauga yo vali amwaha aidiyai ta nuwatuwu
bagibagilidi aidiyena Yaubada yana walo tauwalo ma-
halavao imohedi, na hiya hiwalo mahalavaedi tubudao
aidiyai.
2 Na yana aba'ovi ita yada haugai yana walowone iwalo
mahalavaedi'o alidai Natuna ainaena. Yaubada Natuna
ivesinuwai ta ebeha ginauli maudoina aidiyai iloina, na
mugai Natuna ainaena ginauli maudoina iyeyemaseledine.
3 Yaubada Natuna tamanane yana masele i'abiye
maseleyei na iya Yaubada ana oleya dova, na yana walo
wahiwahiyalana ainaena ginauli maudoina galewai na
bale'uwai i'abi avivinidi. Na yada pwanoliwo aidiyena
iuwagita na mulitai Yaubada Ewa aliliyai nima tautuwanai
imimiyane.
4 Iya ihae alili abo tausagenawasaone, na yehanane
Yaubada imohei tausagenawasaone yehadiyao imwala'i
gabaedi.
5 Wuwuna nigele teya hauga Yaubada tausagenawasao
aidiyai iyawalo,
'Moiha na wau yau Tamam na mata owa Natugu'.
Na nigele teya tausagenawasa vehabana iyawalo,
'Yau aliguwai u'awa tamagu na yau alimwai ya'awa natugu'.
6 Na haugana Natuna tautuwana ivetamalenama
bale'uwai, iwalo,
'Yaubada yana tausagenawasao galewai mata iya ainai hip-
wagogo'.
7 Na hesi tausagenawasaone vehabadi yana walovagana,
iwalo,
'Yaubada yana tausagenawasaone i'abiye mahalavaedi,
ainaena yadi lau dova yaumai, na yana taupai-
howaone dova aiwa lohalohawawalina'.
8 Na hesi Natunane vehabana iwalo,
'Owa Yaubada uloina vateyai ta'i.
Na mayam loina dumwadumwaluna uloina'.
9 Mumuga dumwadumwaluna amhenuhenuwa na mu-
muga yababana amta'wata'wata. Ainaena Yaubada, yam
Yaubada bada ibesinanaigo'o yaliyaya moiha
ainaena na yam yaliyayane am geluwo yadi yaliyaya
imwala'i gabaedi.'
10 Na ehebo yana walo Natunane ainai iwalo,

‘Bada ee, hauga mugai ainai bale'u uyemasele na ni-
mamwena galewa upapaihowaine.
11 Ginauliwone howola abo hisawali na owa umiya vateyai,
na ginauli maudoidi mata himiyamiya ta dova ale'o,
12 na uyoudi dova abobo na adi ita hibuidi,
na owa mata nigele uyabuigo na hesi umiya vateyai.’
13 Na Yaubada nigele teya hinage tausagenawasa ainai
iyawalo,
‘Nima tautuwaguwena umiya ana higa am alehao yamwau
aituluwedi aem elauhanai’.
14 Na tausagenawasaone hiya alu'aluwa taupaihowa
Yaubada imwauwidi ta ebe hihaguigita livahi vehabana.

2

Livahi Yaubada ainaena

1 Ainaena howahowana walowowa tabebenalediwa ta
nuwatuwu avivinidi na havena tavelibai awawaidi.
2 Mwalona tausagenawasaone Yaubada yana walo hi-
walo mahalavaei tomowa alidai, na walonane walo moiha,
ainaena ebe tomowa nigele hiyamulitaedi, neta yadi
pwanoli ana maiha hilobai.
3 Ita hinage ebe livahine mwala'inane tata'wata'wataei,
Yaubada yana lauvetala talobai na nigele mata tayadena
gabaei. Walone livahi vehabana yada Bada Yeisu iwalo ma-
halava mugaiyei, ainaena yana walowone ana taubenaliwo
hiya himohegita'o.
4 Na Yaubada hinage walonane i'abiye moihaedi, neta
ve'ive'ilala yo vedevededewo abanuwapwanopwano
aidiyena. Ta Alu'aluwa Ve'ahihi yana aiyauya i'a'aiyauyanei
hiya aidiyai Yaubada yana nuwatuwuwena.

Ada Taulivahi ana muya vehabana

5 A'au'aubada alimiyai dalava vauvauna howola abo
talobai, na Yaubada tausagenawasao mata nigele yadi loina
iyamohedi teina dalavane ainai,
6 na hesi tomowa ehebo imohena'o, wuwuna Buki Ve'ahihi
ainai iwalo mahalavaena'o iwalo:
‘Yaubada ee, hava vehabana tomowane unuwanuwatuwui-
dine?
Na tomowane moihana yaiya ta u'ita'ita avivinine?
7 Hauga ahu'ahubali a'avana umwau aituluwei tausage-
nawasao elauhadiyai, na mulitai vewasawasa walo
vetuvehaena ainaena u'abi vahui.
8 Na ginauli maudoidi logulogunai umwauwidi ta iloinaedi.”
Na yana abaloinanane ginauli maudoina aidiyai iloina. Eeta
yana abaloina ainai mata nigele teya hava iyamiyamiya. Na

nigele teina ta'i, na hesi howola abo iloina ginauli maudoina aidiyai.
9 Na hesi Yeisu bada ta'itaya'o, neta hauga ahu'ahubalina ainai imiya aitulu tausagenawasao elauhadiyai na mulitai ana ve'ahihi yo ana walo vetuvehae mwala'ina ilolobaidine ana muyao yo yana mwalowoi aidiyena. Neta Yaubada yana ve'i'ila alidai. Wuwuna Yeisu mwalowoi ana muya ive'alo maudoida vehabada.
10 Yaubada ginauli maudoina ipaihowaidi iya vehabana, ainaena nuwanuwana natunao maumaudoida ilauvaigita iya yana tupwa wasawasa ainai, na howahowana Yaubada ada Taulivahiwa i'abiye masele, teina wuwuna muya mwala'ina ive'alo, ta ainaena mumugana maudoina dumwadumwaluna.
11 Yeisu iya ve'ave'ahihina ta yana ve'ahihiyena iya i'abiye ve'ahihigitane, ainaena iya na ita huhu ehebo. Eeta mata nigele Yeisu iyahinimaya vehabada, na hesi i'awa'awa tahinaegita,
12 wuwuna yana walo tamana ainai iwalo,
‘Yeham mata yawalo mahalavaei tahiguwao aidiyai na miya ahai holadiyai yano'owego’.
13 Na hinage iwalo:
‘Yaubada ainai mata yagu yemidi yamwauwi’.
Na hinage iwalo,
‘Hedahedaowa Yaubada imomohegauwa baidaguwao teinai amiyamiya’.
14 Moiha ta'i, Yeisu yana hedahedao ita tomowa mabunumada na ma'wahinada, ainaena Yeisu hinage ivetowaho na towaho tauda ivai ta imwalowoi, eeta yana mwalowoiyena Tomodulele igohapeiyei, na Tomodulele yana loina mwalowoi vehabana hinage i'oiye uhagwali.
15 Na mwalowoi ana meheuhi yo yana pai wahiwahiyalana yada hauga maudoina aidiyena ilauyeyawahaigita.
16 Yana vehaguhagu nigele tausagenawasa vehabadi na hesi ita Abelaham tubunao vehabada.
17 Ainaena Yeisu iyemala tomowa mohili mumugada maudoidi aidiyena ita tahinao vehabada ta ebeha ivetaupwaoli mwala'ina mayana atemuyamuya moiha Yaubada yana paihowa ainai eeta ipwaoli yada mumuga yababadi vehabadi ta ebeha Yaubada inuwahamuidi.
18 Na hinage Yeisu bale'uwai miyavitai yo abatowoi bagibagilidi ilobaidi, ta ebe Tomodulele itowoigita Yeisu bada abatowoinane ihanapuidi'o ta howahowana aidiyena ihaguigita.

3

Yeisu ihae alili abo Mosese

1 Tahiguwao ve'ave'ahihimiu, omiu na yau Yaubada iyo-
gaegita'o yana tupwa vehabana, ilowoinanegita na Yeisu
tanuwatuwu avivini, wuwuna iya yada yemidi ana tauye-
wasa yo hinage yada taupwaoli mwala'i alilina.
2 Na i'aipate yana paihowawa Yaubada imomoheiwa ve-
habana, neta dova Mosese mwalona i'aipate Yaubada yana
vadai.
3 Ainaena Yeisu walo vetuvehae mwala'ina ilobai, na
Mosese ana no'o tupwana ta'i, dova vada namwanamwana
nigele iya ana no'o mwala'ina iyalobalobai, na ana tau'abine
hesi. Na Mosese dova vada, na Yeisu tau'abi.
4 Moiha, vada ehebo ehebo adi tau'abi himiyamiya, na hesi
ginauli maudoidi adi tau'abi Yaubada.
5 Mosese Yaubada yana vada i'aipatei dova taupaihowa.
Na Yaubada yana walowo ginauliwone howola abo hima-
halava vehabadi, iwalo mahalavaedi.
6 Na Besinana Yaubada yana vada i'aipatei nigele taupai-
howa dova, na hesi iya natu mohimohihilina. Ita tabom
Yaubada yana vadane ta'i, ta ebeha tayemidi vateyai mayada
atepatu yo mayada nuwatuwuhae.

Yaubada yana bodao ita howola abo ta'aiyawasi

7 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi iwalo auligita, iwalo:
‘Mata ebe alinana ambenalei,
8 havena am'ulu'ulu yaiyai dova tubumiyaone muga-
mugaina nu'ula awawai hitowoigau ta yagu loina
hita'wata'wataei.
9-10 Wuwuna bolimai 40 holadiyai yagu paihowa
wahiwahiyaladi bagibagilidi hi'itadi'o, na
tubumiyaone yadi ulumiyaiyena hitowoigau, ta
vehabadi ya'ala'i'iwahi'o, na yawalo, “Hauga
maudoina hiya yadi nuwatuwuwena hilaulauhapuli,
wuwuna yagu amwaha nigele hiyahanapui”.
11 Ainaena yamodi iniyedi na yawalo venayaidi, yawalo,
“Havena hinage yagu aba'aiyawasi ainai himluwu-
luwu”.’
12 Tahiguwao, yami nuwanuwatuwu am'ita avivinidi mata
dova ta yababana ivaigomiu na yemidi amwahana amlau-
gabaei ta amlaupwano na Yaubada Mayawahina ammiya
vehulu.
13 Na teina hauga ambom amvehaguhagu yoigomiu
ahubena ehebo ehebo aidiyai ta ainaena havena mu-
muga yababana i'oya'oyamaegomiu na Yaubada alinana
am'abi'abitau'wataei.

14 Ita mwalona yada yemidi Besinana ainai tamwauwiya'o,
ta ebe yada yemidine ta'abi avivini ili'ilimani ana higa hauga
yana aba'ovi ainai, Besinana baidadai tayaliyaya toyawa.
15 Dova Buki Ve'ahihi yana walo, iwalo, ‘Ebe Yaubada
alinana ambenalei, havena am'ulu'ulu yaiyai dova tubu-
miuyaone mugai yagu loinao hita'wata'wataei.
16 Yaiyadiwo yede Yaubada yana walo hibenalei na
hita'wata'wataeine? Hiya Mosese Itipitaena imugaiyedi na
himamahalavamane, awa?
17 Hiya bolimai 40 holanai yadi mumuga yababadi
vehabadi Yaubada i'ala'i'iwahi ta tauyababaowa nu'ulai
himwalowoi ovine.
18 Wuwuna hiya yana walo nigele hiyamulitaei, eeta iwalo
venayaidi iwalo, ‘Havena yagu aba'aiyawasi ainai hiluwu-
luwu’.
19 Ainaena ta'ita lobaiya'o hiya nigele hiyaluwu, wuwuna
nigele hiyayemidi.

4

1 Yaubada yana waloyemidiwa howola imiyamiya ebeha
yana aba'aiyawasi iya ainaena talobai, eeta ilowoinanegita
na tameheuhei mata dova ta tupwada tabe'u na nigele
tayalobai.
2 Moiha wasa namwanamwana imohegita'o, dova hiya
mugai imohedi'o, ta wasanane nigele iyahaguidi, wuwuna
hibenalena'o na nigele hiyayemidiyei.
3 Na ita ana tauyemidiwo aiyawasi bada talobaiya'o, na
hiya mugai nigele hiyalobai wuwuna Yaubada iwalo ve-
nayaidi iwalo:
‘Yamodi'iniyedi ainaena yawalo venayaidi ta havena
aiyawasi aliguwena hilobalobai’.
Yaubada yana aiyawasi imiyamiya, wuwuna bale'u mau-
doina iyemasele i'ovi, na i'a'aiyawasine.
4 Na ahubenane i'a'aiyawasine vehabana bada Buki Ve'ahihi
ainai i'aubabadaena'o, iwalo, ‘Yaubada ahubena sebenina
ainai yana paihowa maudoina aidiyena i'aiyawasi’.
5 Eeta tanuwanuwatuwu yana walo teina vehabana,
‘Havena aba'aiyawasi aliguwena hilobalobai’.
6 Teina haugane aba'aiyawasinane imiyamiya na hesi
mugai nigele bagibagilidi hiyalobai. Mosese yana hauga
ainai hiya wasa hibenale mugaiyei na wasane hi'awa sewaei.
Eeta nigele hiyalobai.
7 Ainaena Yaubada hauga vauvauna imwauwi na ainai to-
mowa aba'aiyawasi hilobai, na hanapu Deivida ainai imohei
ta Deividanane iwalo:
‘Ebe Yaubada alinana ambenalei havena am'ulu'ulu yaiyai’.

8 Ta aba'aiyawasine Yaubada iwawaloweine nigele Yosuwa yo yana bodao yadi aba'aiyawasi, na hesi vali aba'aiyawasi, neta hauga ehebo vauvauna imwauwiya'o ta ebe tomowa aiyawasinane hilobai.
9 Na Yaubada yana tomowa ita yada aba'aiyawasi imiyamiya, na aba'aiyawasinane Tapwalolo ana aiyawasi dova.
10 Eeta ebe talobai, ita yada paihowa ainaena ta'aiyawasi, dova mugai Yaubada yana paihowa ainaena i'a'aiyawasine.

11 Na ilowoinanegita ebe tatowolo wahiyala ta aiyawasinane talobai, na havena teya yaiya i'awa'awa sewa mata dova ta ibe'u, dova hiya mugai hibebe'une.

12 Moiha, Yaubada yana walo mayawahina na wahiwahiyalana dova elepa ale'aleha yana mehemehegai matupwa bwaubwauna, na howahowana itomgita ta hola ali'alilidai nuwatuwu yo mumuga dawadawanidi himiyamiya ive'itaedi.

13 Wuwuna Yaubada mehenai nigele teya ginauli iyamiya aidawani, maudoina maseleyai, na iya ainai howola abo yada paihowa maudoina tawalo mahalavaedi.

Yada taupwaoli mwala'ina iya Yeisu

14 Yada taupwaoli mwala'ina imiyamiya, iya Yeisu Yaubada Natuna, vehabada ihae'o galewai, ainaena yada yemidi ainai ta'abi avivini.

15 Tupwadi taupwaoliwo nigele hiya'atemuyamuyaegita yada tapiyao vehabadi, na Yeisu hesi yada miya vitai ihanapuidi'o ta i'atemuyamuyaegita, wuwuna mwalona bale'uwai Tomodulele yana woya maudoina ilobaidi'o dova ita ta'i talobalobaidi, ta Yeisu nigele teya hinage yana pwanoli.

16 Ainaena mayada atepatu talau yo ta'awa'awanoi ada Tauloinane ainai ta ainaena yada miya vitai aidiyai ive'i'ilaegita na hinage ihaguigita.

5

1 Taupwaoliwo mwala'idi Yaubada ivesinuwaedi'o tomowa aidiyena ta imwauwidi'o na iya mehenai hipwaopwaoli ita tomowa yada mumuga yababa vehabadi.

2 Ilowoinanei na yada taupwaoliwone hinuwanamwanamwa taunuwapwanopwanowo yo taulaupwanowo aidiyai, wuwuna taupwaoliwone hiya tomowa ta'i mayadi tapiya.

3 Eeta hiya yadi pwanoli vehabana na hinage tomowa bagibagilidi yadi pwanoliwo vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai.

4 Nigele howahowana na teya yaiya yana nuwatuwuwena
ivetaupwaoli, na hesi Yaubada yana yogaena, dova mugai
Yaubada Eloni iyogaei ta ivetaupwaoline.
5 Hinage Besinana nigele ibom iya'abi hiniuyoi ta ivetaup-
waoli, na Yaubada ivesinuwaei ta iwalo auli, iwalo:
“Owa natugu, wau ta'i ya'awa natuguwego'o.”
6 Na hinage yana walo bwauna iwalo, ‘Owa yamvetaupwaoli
imiya vateyai dova Melikisedeki’.
7 Haugana Yeisu bale'uwai ivetomowa mohili ta
imiyamiya mayana dou yo mamehelinona i'awa'awanoi
Tamana ainai, ta nuwanuwana mwalowoiyena ihaloi. Na
tamana yana awanoi ibenalei yana ve'ahihi vehabana.
8 Yeisu iya Yaubada Natuna, na hesi muya ilobai ta yana
alama'i'itaena i'awa abi moiha.
9 Ainaena yana mumuga maudoina dumwadumwaluna.
Eeta ebe ta'awa abi, livahi miyamiya vateyaina Yeisu
ainaena mata talobai.
10 Wuwuna Yaubada Yeisu ivesinuwaei ta ivetaupwaoli
mwala'ina dova Melikisedeki.

Havena Yaubada tata'wata'wataei

11 Ginauliwone teina vehabadi neta walodi hibagibagili
alili himiyamiya. Nuwanuwagu yo yawalo mahalavaedi
alimiyai, na nigele howahowana wuwuna amteibaba'o.
12 Hauga teina ilowoinanegomiu na vali tomowa
aidiyai amve'itadi na nigele howahowamiu, wuwuna
Yaubada wasana ana walomoiha nigele amyahanapui
ainaena howola ave'ive'itagomiu. Omiu huhu a'ava
ilowoinanegomiu wuwuna ai'ai yaiyaina nigele
howahowamiu.
13 Eeta omiu dova hedaheda amwaha dumwadumwaluna
nigele nuwamiu hiyamasele moiha, ainaena ami lowoinana
ebe ve'ita hegohegoyadi aidiyena ave'ai mugaiyegomiu.
14 Na ebe yaiyadiwo yadi nuwatuwuwo hihuna, hiya dova
ai'ai yaiyaina adi tau'aiwo, wuwuna nuwadi bada imasele'o
ainaena howahowadi hivesinuwa hava namwanamwana na
hava yababana.

6

1 Ve'ita mugamugaina Besinana vehabana bada
ambenalena'o, na amhanapuidi'o, ainaena nuwanuwagu
hanapu vauvauna Besinana vehabana yave'itagomiu ta
yami nuwatuwu aidiyai amvetowaho. Ve'itadine bada
tabenaledi'o na tahanapuidi'o ta havena tabwaubwauyoidi.
Ve'itadine teina: yada mumuga mwalona yababadi
ta'wata'wataei na yada Yaubada ainai tayemidi,

2 bapitaiso na abivahu ve'itadi, na taumwalowoi yadi towolouyo, na yababana ana maiha na muya nigele ana higa. Ve'itadine bada amhanapuidi'o.
3 Ebe Yaubada italam, hanapu mugamugaidi am'abi avivinidi na ana yemutulai hinage yave'itagomiu.
4 Hiya hita'wata'wataei nigele howahowana hinuwabui wuwuna yaiyadiwo mwalona Yaubada vehabana nuwadi himasele'o, ta velaunane galewaena hilautowoiya'o, na Alu'aluwa Ve'ahihi hivai,
5 na hinage Yaubada yana walo hilautowoiya'o ebeha namwanamwana, na yana wahiyala hauga ilalaoma vehabana hinage hilausawahiya'o,
6 na ebe mulitai hita'wata'wataei, nigele howahowana na hinuwabuiuyo, wuwuna hiya yadi mumugaena Yaubada Natuna bada hive'abahiuyoiya'o na yehanane hi'awa ginauli awa'awawaena'o.
7 Na oya vehabana tanuwatuwu, ebe i'wesu ala'alabili, mata toputopu igwagwama na venuvenu i'ini ili'ilimani mayana wahiyala, neta oya taniwagana yana abanamwanamwa wuwuna Yaubada toputopune i'awa namwanamwaena'o.
8 Na hesi ebe toputopune ainai awahi yo haihaili womawomalidi hi'ini, toputopunane Yaubada ivenayaiya'o, ta laumohe a'ava ilowoinanei.
9 Eeta augeluwo, yagu walo teina venuwamwau ta'i, na yanuwatuwu avivini ebeha havena amta'wata'wataei na hesi omiu Besinana yana livahi ana tauvaiwo amwahiyala moiha.
10 Yaubada yana loina alimiyai dumwadumwaluna, ainaena yami paihowa namwanamwadi mata nigele iyanuwapwanopwanowedi, neta hauga maudoina yami velau Yaubada yehanaena yami hagu yana tomowao aidiyai.
11 Eena nuwanuwagu ebeha omiu ehebo ehebo ampaihowa wahiyala ta ebe yami yemidine ainona maudoina hauga mulitai amlobai.
12 Havena am'abi'abitau'wata, na hesi tomowaone amve'ao'aonaedi, wuwuna hiya mayadi alama'i'ita hiyemiyemidi ta ebe ginauliwone Yaubada iwalowalo yemidiyedine hivaidi.

Yaubada yana waloyemidi

13 Mwalona Yaubada yana waloyemidi Abelaham imohei, ta Yaubada ibom yehanaena iwalo yemidi, wuwuna nigele teya yeha miyamiya haena na ainaena i'awa tamada.
14 Na yana waloyemidine teina:
‘Moiha, mata ya'awa namwanamwaego na ana higa tubumwao hidabalala’.

15 Na Abelaham i'alama'i'ita hauga daodaona abo waloyemidiwa ainona ilolobaine.

16 Ita tomowa ebe tave'awa pa'ipa'i'i mata ehebo yeha mwala'ina ainaena ta'awa tamada ta ebeha nuwanuwada tomowa hi'awa moihaegita.

17 Yaubada dova nuwanuwana yana walomoihana ita ive'itagita ebeha hava iwalo yemidiyeiwa alidai mata howola abo talobai, ainaena ibom yehanaena i'awa tamadane.

18 Eeta ginauli wahiwahiyaladi bwau miyamiya vateyaidi, neta Yaubada yana waloyemidi na yana awatamada. Ainaena tahanapuiya'o Yaubada nigele howahowana na i'oyama. Ainaena ita bada Yaubada ainai tadena lau'o ta ihaguigita'o, eeta ta'atepatu na tanuwatuwu hae ebeha yana waloyemidi alidai mata nigele iyalaugabaigita.

19 Yada nuwatuwuhae dova yada lowom wahiwahiyalana alu'aluwada vehabana, ta ebe ainaena ale'o biliwutuhi taluwulapai na taluwu Yaubada yana abamiya ainai.

20 Tenem ainai Yeisu bada vehabada iluwu mugai'o, na ivetaupwaoli mwala'ina yo miyamiya vateyaina vehabada, dova Melikisedeki mugai.

7

Taupwaoli Melikisedeki

1 Melikisedeki Salema yadi tauwasawasa, na Yaubada Ewa aliliyai iya yana taupwaoli. Na mugai Melikisedeki Abelaham ilobai, haugana aleha ainaena ilaulau gwaipile. Na Abelahamnane tauloinao bagibagilidi ma'adi bodao bada imutudi'o, eeta Melikisedeki Abelaham i'awa namwanamwaei.

2 Ainaena Abelaham yana tobwatobwa iwaheidi veguveguyai 10 adi bagibagili, ta ehebo Melikisedeki imomoheine, na Abelaham iya 9 ivavaidine.

Na Melikisedeki yehana ana bui neta, ‘Tauwasawasa Dumwadumwaluna’ na yana dalava yehana Salema, ana bui “Daumwali”. Eeta iya hinage Daumwali ana Tauwasawasana.

3 Na Melikisedeki nigele tamana yo nigele hinana, yo hinage nigele ana au'aubabada yo nigele abalabahina yo yana mwalowoi nigele ana hanapu na ana ita dova Yaubada Natuna ivetaupwaoli vateyai.

4 Moiha, Melikisedeki towaho haehaena eeta ada mumuga Abelaham yana tobwatobwa ainaena tupwana imohei Melikisedeki.

5 Na taupwaoliwo hiya Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai ita Abelaham tubunao alidaena, wuwuna

hiya yo ita huhu ehebo ta'i, na hinage ma'adi loina tobwatobwa ana vai tomowa aidiyena vehabana.

6 Na Melikisedeki nigele au'aubabadana, na yana miya hae a'ava ainaena tobwatobwa tupwana ivavaine Abelaham ainaena, na hinage Melikisedeki yana awanamwanamwa Abelaham imohei. Abelaham towaho mwala'ina, wuwuna mwalona Yaubada yana walovelau imohei.

7 Na Melikisedeki Abelaham imwala'i gabaei, wuwuna hiya yehadi habuludi awanamwanamwa hivaivai hiya yehadi mwala'idi aidiyena.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki

8 Teina ta'i Livai yana bodao yadi tobwatobwa tupwana hivaivai, na howola mata himwalowoi. Na hesi Melikisedeki aubabadana ebeha iya miyamiya vateyaina.

9 Na Livai hinage iya tomowa yadi velau tauvaina, Melikisedeki yana velau imomoheine.

10 Wuwuna Livai Abelaham tubuna na haugana Abelaham velaune Melikisedeki imohei iya Abelaham diyanai imiyamiya.

Yeisu taupwaoli dova Melikisedeki

11 Livai tubunao hiya yadi paihowa neta Yaubada yana loinao Isileliwo ita hive'ive'itagita na loinadine nigele howahowana hi'abiye dumwalugita moiha, eeta nuwanuwada ehebo taupwaoli vauvauna ta i'abiye dumwalugita. Taupwaoline dova Melikisedeki, na nigele dova Eloni matubunao.

12 Eeta ebe taupwaoli vagana tamwauwi, loina hinage vagana tamwauwi.

13-14 Tahanapuiya'o ebeha Besinana iya yada taupwaoli vauvauna, nigele Livai yana huhu ainaena, na hesi Yuda yana huhu ainaena ilaoma, hiya nigele vesinuwa hiyalobai Mosese ainaena na hivetaupwaoli.

15-16 Eeta yada taupwaoli vauvauna Melikisedeki dova. Nigele Mosese yana loinaena ivetaupwaoli, na hesi yawahina miyamiya vateyaina na wahiyala ainaena.

17 Iya Yeisu, na vehabana Buki Ve'ahihi iwalo:

‘Owa uvetaupwaoli vateyai, dova Melikisedeki’.

18-19 Moiha, Mosese yana loinao nigele howahowadi na i'abiye dumwalu ili'ilimani, eeta loina mugamugaina talauvehulu, wuwuna itapiya, na yemidi vauvauna yo ausalana mata imahalava, eena yemidinane ainaena Yaubada tatauvahali.

20 Na Yaubada mugai Besinana yana vetaupwaoli vehabana i'awa tamada.

21 Na taupwaoli tupwadi Yaubada yana awatamada nigele
hiyalobai. Na Besinana ibom vehabana Yaubada yana Buki
ainai iwalo:
'Bada i'awa tamada'o mata nigele yana nuwatuwu
iyabuiuyoi:
Mata uvetaupwaoli vateyai'.
22 Ainaena Yeisu yana waloyemidi vauvauna tahana-
pui moiha ebeha waloyemidi miyamiyana inamwanamwa
gabaei.
23 Mugai taupwaoli mugamugaidi bagibagilidi hipaipai-
howa ana higa tupwadi himwalowoi na mulitai vauvaudi
hiyemiyalaedi.
24 Na hesi Yeisu iya yada taupwaoli vateyai ainaena nigele
ana miyalae.
25 Na Yeisu hauga maudoina howahowana ilivahigita
ebe yana amwahaena ta lau Yaubada mehenai, wuwuna
Yeisu miyamiya vateyaina, ta hauga maudoina vehabada
i'awa'awanoi Yaubada ainai.
26 Moiha, Yeisu ilowoinanei ta ivetaupwaoli vehabada,
wuwuna iya ve'ave'ahihina yo masemaselena yo yana mu-
muga namwanamwana, na nigele dova ita tauyababao,
ainaena Yaubada Yeisu i'abihini ta galewa ana taumiyao
ihae gabaedi.
27 Na taupwaoli mugamugaidi ahubena ehebo ehebo
Yaubada ainai hipwaopwaoli hiya yadi yababao yo tomowa
yadi yababao vehabadi. Na Yeisu mai'ehebo ta'i tauna
italamwei ta ipwapwaoliuyoweine Yaubada ainai vehabada.
28 Yaso mugamugaidi aidiyai Mosese yana loinaena
tomowa tapitapiyadi hivesinuvaedi ta hivetaupwaoli
mwala'ina, na mulitai Yaubada yana awatamada ainaena
Natuna iya mumugana dumwadumwaluna ivetaupwaoli
vateyai.

8

Waloyemidi vauvauna bada imahalava'o

1 Yagu walo ainona teina, yada taupwaoli mwala'ina
imiyamiya, na teina Yaubada yana wasawasa haehae alilina
galewai nimatautuwanai imimiyane.
2 Na iya ivetaupaihowa Yaubada yana vada ve'ahihi moiha
ainai. Vadanane tomowa nigele hiya'abi, na hesi Bada iya
i'a'abine.
3 Bale'u ana taupwaoli maudoidi yadi paihowa neta velau
na pwaoli himohemohe Yaubada ainai, ainaena yada taup-
waoli vauvaunane iya hinage ilowoinanei yo ehebo velau
Yaubada imohei.

4 Na iya ebe bale'uwai imiyamiya nigele howahowana ive-
taupwaoli wuwuna taupwaoli bagibagilidi himiyamiya, na
hauga maudoina hipwaopwaoli, dova Mosese yana loinao.
5 Na yadi paihowa vada ve'ahihi holanai. Na vada
ve'ahihine bale'uwai aba'ita dova ma'ama'ayau ta'i, na
hesi vada ve'ahihi moiha galewai imiyamiya. Wuwuna
Mosese vada ve'ahihi mugamugaina i'abi, na Yaubada
ivenuwamwauwei, iwalo, ‘Mosese unuwatuwu avivini
vadawa ana ita maudoina oyai bada yave'itago'o, maudoina
uve'ao'aonaei ta yagu vada ve'ahihine u'abi’.
6 Eeta teina ta'i Besinana yana paihowa, paihowa
miyamiyana inamwanamwa gabaei, dova hinage yana
loinane, loina mugamugaina inamwanamwa gabaei,
wuwuna yana loinane waloyemidi vauvauna ainaena
imamahalavane. Na waloyemidinane waloyemidi
mugamugainawa inamwanamwa gabaei.
7 Ebe waloyemidi miyamiyana tomowa maudoidi ih-
aguidi, mata nigele tayanuwanuwatuwu waloyemidi vau-
vauna vehabana. Na hesi nigele iyahaguigita, ainaena
vauvauna nuwanuwada.
8 Mugai Yaubada ihanapuiya'o ebeha Isileliwo yadi mu-
muga nigele namwanamwana, eeta vehabadi iwalo:
‘Ahubena hilalauma aidiyai mata waloyemidi vauvauna
yamwauwi Isileliwone yo Yudaone vehabadi.
9 Nigele dova waloyemidiwa yamwamwauwine tubudiyao
vehabadi, haugana nimaguwena yamugaiyedi ta
Itipita ainaena himahalava ta hilalaune yadi tupwai.
Wuwuna waloyemidiwa yamwamwauwiwa hidi'wai
ta nimagu aidiyena yavavaine!
10 “Howola abo yagu waloyemidi vauvaudi Isileliwo yamo-
hedi na atediyai yagu loina yaleledi, ta hihanapuigau
yau yadi Yaubada na hiya yagu tomowao.
11 Ainaena nigele howahowadi adi geluwo yo tahidiyao
hive'itadi yo hiwalo, ‘Omiu Bada amhanapui’,
wuwuna maudoidi mata hihanapuigau, hiya yehadi
mwala'idi yo hiya tauwewelohe.
12 Na mata ya'atemuyamuyaedi yo yadi mumuga yababadi
yanuwahamuidi na yanuwapwanopwanowedi.” ’
13 Yaubada waloyemidi vauvauna imwauwi wuwuna
waloyemidi miyamiyana bada itapiya'o, ta muhamuhana
isawali.

9

Vada ve'ahihi vauvauna

1 Waloyemidi mugamugaina holanai loina bagibagilidi himiyamiya miyagogoi vehabana, na hinage vada ve'ahihi bale'uwai vehabana.
2 Na vadanane lagulagu wapidiyena hipapaihowaine, na ale'o ainaena hibiliutuhi bwauwi, na biliutuhi mwala'ina hiyogaei tupwa ve'ahihi na biliutuhi habuluna holanai moiha hiyogaei tupwa ve'ahihi moiha. Biliutuhi mwala'ina holanai lampa adi abamwau na ehebo gwalatau ainai pwalawa himwaumwauwi Yaubada mehenai.
3-4 Na tupwa ve'ahihi moiha holanai abagabu imiyamiya dova gado'a vehabana neta goula ainaena hipapaihowaine, na hinage loina ana dedewaga imiyamiya, neta goula hinage ainaena hipapaihowaine, dedewaganane holanai gaeba goula imiyamiya, na gaebanane holanai tubudao adiwa yehana mana, tupwana imiyamiya. Ta hinage dedewagane holanai Eloni yana digona imiyamiya neta mwalona i'i'inine, yo waloyemidi gaimadiyaowa Yaubada yana loina ilelelediwa himiyamiya.
5 Na dedewagane ewanai tausagenawasa pigapigabudi bwau hipaihowadi ta dedewaganane hitowolo logulogui, neta Yaubada yana abamiya tomowa yadi yababao adi nuwahamu vehabana, na hesi nigele howahowada na hauga teina tanuwanuwatuwu tobwatobwadiyaone vehabadi.

6 Ebeha tobwatobwa maudoidi hi'atububunidi, abo taupwaoli hiluwu tupwa ve'ahihi holanai ta yadi paihowa hipaipaihowaidi hauga maudoina.
7 Na hesi tupwa ve'ave'ahihina moiha ainai taupwaoli mwala'ina ibom iluwu, na bolimai ehebo holanai mai'ehebo ta'i. Ta hauganane iluwuluwu 'wahina ivai na 'wahinane i'oihiuhiuli, ta ebe ipwaoli Yaubada ainai yana mumuga yababadi vehabadi na hinage tomowa maudoidi yadi yababao vehabadi.

8 Teina aba'ita ainaena Alu'aluwa Ve'ahihi ive'itagita nigele teya yaiya howahowana tupwa ve'ave'ahihina moiha iluwui haugana vada ve'ahihi mugamugaina hiyepayepaihowa.
9 Neta ve'ive'ilala teina haugane vehabana, ta ainaena ta ita lobai ebeha velauwo yo pwaoliwo aidiyena mata nigele abiyemasele tayalobai ateda ainai,.
10 Wuwuna loinaone tomowa himulimulitaedi ai'ai yo numanuma yo vehuguvi vehabadi. Neta mwalona loinadine miyamiyadi Yaubada imwauwidi ta himiyamiya taudao vehabadi ana higa Yeisu Besinana imahalavama ta loina ibubuine.

Besinana yana pwaoli

11 Besinana iya taupwaoli mwala'ina eeta miya
namwanamwana moiha imohegita, ta vali vada ve'ahihi
ainai iluwu, na vadanane namwanamwana na mwala'ina,
neta tomowa nigele bale'uwai hiya'abi.
12 Ainaena Yeisu tupwa ve'ahihi moiha ainai iluwu
mai'ehebo, ta 'wahina ainaena ipwaoli, na 'wahinane nigele
lagulagu 'wahinadi, goti nuwana bulumakau habuludi
'wahinadi, na hesi iya 'wahinana ainaena yawahi vateyai
talolobaine.
13 Ebe ginauli bi'ibi'idi ta'abi towoidi mata aidiyena
tauda ta'abiye bi'idi na goti 'wahinana nuwana bulumakau
'wahinana ainaena ta'oihiuhiuligita, nuwana bulumakau
yauyaubona tagabu na ainaena tapwaoli Yaubada ainai,
neta tauda ana abiyevauvau vehabana.
14 Na Besinana 'wahinana aba'abiye masele moiha,
wuwuna ateda i'abiye maseledi na ebe paihowaone
mwalowoi vehabana tata'wata'wataedi wuwuna Alu'aluwa
Ve'ahihi miyamiya vateyaina Besinana i'abiye wahiyala ta
ainaena iya mumugana maudoina dumwadumwaluna na
nigele teya hinage yababana ainai. Eeta iya ipwaoliuyowei
Yaubada ainai, neta imwalowoi ita ada abiyemasele
vehabana ta ebe Yaubada Mayawahina vehabana
tavetaupaihowa.
15 Eeta Besinana waloyemidi vauvauna ivaiyama ta
ainaena talaoma Yaubada baidada tave'au'augelu na ebe
ivesinuwaigita mata yawahi miyamiya vateyaina iwalo
yemidiyena'o imohegita. Wuwuna ita waloyemidi mugamu-
gaina taho'eya'o ainaena ilowoinanei ta tamwalowoi, na hesi
Besinana bada vehabada imwalowoi'o habi haloigita.
16 Amhanapuiya'o mwalona ebeha yaiya mulitai na
imwalowoi mugai loina imwauwi nuwana ilele yana tob-
watobwa maudoina ana veguyai vehabadi na ebe haugana
imwalowoi, mata loinanane yana huhu himulitaei.
17 Na ebe howola mayawahina mata nigele loinanane
hiyamulitaei. Neta bada ebe imwalowoi, loinane iwahiyala
na himulitaei.
18 Hinage dova loina mugamugaina Mosese ainaena, mu-
gai tupwadi lagulagu hi'oiye mwalowoidi, na 'wahinadine
ainaena waloyemidi hi'abiye dumwalu.
19 Wuwuna loina maudoina iwalo mahalavaedi tomowa
aidiyai, eeta bulumakau habuludi yo gouti 'wahinadi bwahi
baidana iyebwelidi na ivai ta sipi wiyawiyana hawa-
hawawalina na aiwa yehana isopa mehenai iwomalei ta
'wahina yo bwahi ainaena iyebuta, na ainaena buki yo
tomowa ihiulidi,

20 na Mosese iwalo, ‘Waloyemidi Yaubada imwau vehabamiu, ana ve'ive'ilala 'wahina teina eeta am'awa abiyei’.
21 Hinage dova vada ve'ahihi yo gaeba vada ve'ahihinane ainai 'wahinaena ihiulidi.
22 Wuwuna Mosese yana loina aidiyai ebeha 'wahina ainaena ginauli maudoidi mata himasele. Na mumuga yababana ana nuwahamu hinage 'wahina ainaena. Na ebe nigele 'wahina iyasagena, nigele howahowana nuwahamu talobai.
23 Vada ve'ahihi ana tobwatobwao galewai himiyamiya, na adi ma'ama'ayau bale'uwai Mosese ipaihowaidi, ainaena ilowoinanei na 'wahina ana paihowaena ipwaoli Yaubada ainai ta i'abiye maseledi, na hesi ginauliwone galewai adi pwaoli namwanamwa alilina ainaena, neta Besinana 'wahinanaena.
24 Na Besinana nigele iyaluwu vada ve'ahihi abi'abina ainai, neta vada moiha ana ma'ama'ayau ta'i, na hesi galewai iluwu Yaubada mehenai imiyamiya na ihaguhagu vehabada.
25 Besinana mata nigele hauga bagibagilina iyapwaoliuyowei Yaubada ainai dova bolimai ehebo ehebo tupwa ve'ahihi moiha holanai taupwaoli mwala'ina iluwuluwu na 'wahina ainaena ipwaopwaoli, neta 'wahinane iya nigele 'wahinana.
26 Moiha ebe Besinana yana paihowane dova taupwaoliwone mwala'idi, mata imwalomwalowoiuyo bale'u ivetuwuni ta wau, na hesi mai'ehebo ta'i, hauga yana aba'ovi teina ainai, tauna ibom ipwaoliyei, mumuga yababadi adi nuwahamu vehabadi.
27 Tomowa ita ada loina imiyamiya ebeha mai'ehebo tamwalowoi na mulitai abo Yaubada yana lauvetala talobai.
28 Dova hinage Besinana yana mwalowoiyena iya ipwaoliuyowei mai'ehebo ta'i, na bagibagilida mumugada yababadi iboho vehuludine. Na howola abo ilau gwaipilema, nigele ebeha mumuga yababadi iboho vehuluyoidi na hesi habi livahigita ebe mayada nuwalele taha'waha'wa.

10

1 Howola abo abanamwanamwa moiha imahalava, na hesi Mosese yana loina neta ma'ama'ayau a'avana, na nigele abanamwanamwa moiha. Mosese yana loinane ebeha bolimai ta bolimai lagulagu hiwunuwunuidi na Yaubada ainai hipwaopwaoliyedi, na paihowanane nigele howahowana yo i'abiye dumwaludi.
2 Wuwuna ebe paihowanane howahowana na i'abiye maseledi, mai'ehebo ta'i hipaihowai na adi lautowoi inamwanamwa vateyai, eeta ebe havena bolimai ehebo ehebo hipaipaihowaiyoi, awa?

3 Nigele! Na hesi bolimai ehebo ehebo hipaipai-
howai abanuwatuwu avivini yadi mumuga yababadi ve-
habadi, ainaena adi lautowoine nigele howahowana in-
amwanamwa.
4 Wuwuna bulumakau na gouti 'wahinadi nigele howa-
howana na pwanoliwo hivaivehuludi.

5 Na haugana Besinana bale'uwai ilaoma, Besinanane
Yaubada ainai iwalo:
‘Pwaoli yo velau nigele nuwanuwam, ainaena taugu umohe-
gau yam paihowa vehabana.

6 Hinage nigele nuwam lagulagu gabugabudi ebe tomowa
hipwaoliyedi yadi mumuga yababadi vehabadi.

7 Eeta yawalowalo alimwai, yawalo, Yatalamwegau, owa
Yaubada alimwai ta bada yalaoma'o, yam nuwatuwu ya-
paihowai, dova mwalona Buki youyouna ainai vehabagu
hilelelelewa.’
8 Yana walowa amnuwatuwu avivini, iwalo, ‘Nigele
nuwanuwam velau pwaoli, bo nuwana lagulagu
higabugabudi, bo nuwana hava hipwaoliyei yadi mumuga
yababana vehabadi, mata nigele uyayaliyaya paihowaowa
Mosese yana loinaena vehabadi’.
9 Na hinage iwalo, ‘Bada yatalamwegau'o alimwai na ebe
yam nuwatuwu yapaihowai’. Neta ebeha loina mugamu-
gaina ivaivehulu na loina vauvauna imwauwi.
10 Na Yaubada yana nuwatuwuwena Yeisu Besinana tauna
ipwaoliyei ta i'abiye maselegita yana mwalowoi mai'ehebo
ainaena.
11 Na taupwaoliwo maudoidi vada tapwalolo ainai hi-
towotowolo na ahubena ehebo ehebo yadi pwaoliwone
himohemohei Yaubada ainai, na hesi pwaoliwone nigele
howahowana yo mumuga yababadi hivaivehuludi.

12 Na Besinana hesi mai'ehebo a'ava ipwaoli mumuga
yababana vehabana, na yana pwaoline hauga maudoina
howahowana mata ive'alo ta yana pwaoline tuluhanai
Yaubada nimatautuwanai imimiyane.

13 Na iha'waha'wa aiteya hauga ana alehao Yaubada
imwau aituluwedi aena elauhanai.
14 Wuwuna yana pwaoli mai'ehebo ta'i, ainaena howa-
howana ta hauga maudoina aidiyai i'abiye maselegita yo
i'abiye namwanamwagita.

15 Abiye masele teina vehabana Alu'aluwa Ve'ahihi hinage
Buki Ve'ahihi ainai ive'itagita Bada yana walo neta mwalona
haugana vehabada iwalo mahalavaei, iwalo:

16 ‘Howola abo waloyemidi vauvauna yamohedi yo yagu
loinao nuwadiyai yamwauwi na atediyai yaleledi’.

17 Na hinage iwalo,

‘Yadi yababao yo yadi pwanoliwo mata yanuwapwanopwanowedi’.
18 Teina vehabana havena hinage tapwaopwaoli yada
mumuga yababadi vehabadi, wuwuna Yaubada bada inuwa-
hamuigita'o.

Ita tavehaguhaguyoigita

19 Tahiguwao, Yeisu 'wahinana vehabada bada isagena'o,
ainaena mayada atepatu taluwu Yaubada yana tupwa
ve'ahihi ali'alilina ainai.
20 Neta amwaha vauvauna yawahida vehabana, mwalona
Yaubada yana tupwa ve'ahihi ale'o ainaena hibiliutuhine
na Yeisu ihoho'ene ibom tauna yana mwalowoi ainaena ta
howahowana na taluwu Yaubada ainai.
21 Na hinage yada taupwaoline ihae alili ta Yaubada yana
vada vehabana ipaipaihowa.
22 Ainaena Yaubada tatauvahali mayada atetalam
yo mayada yemidi moiha na ainaena tauda ta'abiye
maseledi bwahi namwanamwana ainaena, na hinage
yada nuwatuwu himasele, wuwuna Yeisu yana lauhiuhiuli
ainaena yada nuwatuwu yababadi i'abiye maseledi'o.
23 Eeta Yeisu ta'abi avivini, yo tawalo mahalava tomowa
aidiyai, ta tatowolo wahiyala yada yemidi ainai, wuwuna iya
iwalo yemidiyegita ta mata iyemala moiha.
24 Ilowoinanegita hinage na ita tavelauyoigita yo taveh-
aguhagu yo paihowa namwanamwadi tapaihowaidi.
25 Tupwadi ada geluwo tapwalolo ana miya'ahai hinuwap-
wanopwanowedi'o, na havena omiu dova, na hesi hauga
maudoina am'abiye wahiyalagomiu ta ebe aiteya hauga
amhanapui ebeha Yeisu yana laugwaipilema ilalau tebite-
bini amvehaguhagu mwala'ina, yami miyagogoi aidiyai.
26 Na ebe tanuwamasele Yaubada wasana moihana ainai,
na mulitai tatalamwegita mumuga yababana ainai, mata
nigele teya hinage pwaoli iyamiyamiya ta ebe i'abiye mase-
legita,
27 na hesi mayada meheuhi neta mata lauvetala talobai,
neta aiwa ala'alahina ainaena igabu ve'ovigita. Teina
Yaubada i'abi nonovaiya'o ana alehao vehabadi.
28 Mwalona ebe yaiya teya Mosese yana loinao idi'waidi
na tauwalo mahalava bwau nuwana tonuga yana mumuga
hiwalo mahalavaei, mata nigele hiya'atemuyamuyaei na
hesi mata hi'oiye mwalowoi.
29 Ainaena ebe yaiya Yaubada Natunane isosomanei,
na waloyemidi 'wahinanaowa i'abi'abiye maselewa i'awa
yababaei, na hinage Alu'aluwa Ve'ahihi yana ve'i'ila i'awa
yababaei muya mata mwala'i alilina ilobai Yaubada ainaena.

30 Wuwuna bada tahanapuiya'o ada Tauloina mwala'ina iwalo auligita'o, iwalo:
‘Yau yagu loina ainaena tauyababao yayemaihadi muya ainaena’.
Na hinage iwalo,
‘Yau yami Bada, na omiu yagu tomowao mata yaloinaegomiu’.
31 Ainaena Yaubada Mayawahina tameheuhei mata dova ta iloinaegita.
32 Mwalona masele yana mugaima alimiyai, amnuwatuwu avivini haugana yami miya vitai aidiyena amtowoi wahiyala,
33 neta tupwadi hauga tomowa hi'abiye hinimayagomiu na hita'wata'wataegomiu yo tupwadi hauga ami geluwo baidamiyao ammuyamuya toyatoyawa.
34 Na hinage tupwadi vada paipaiyai himwauwidi vehabadi am'atemuyamuya, na hinage haugana tomowa yami paulao alimiyena hi'aluhewaidi amyaliyaya moiha, wuwuna amhanapuiya'o ebeha galewai yami paulao namwanamwa alilidi na miyamiya vateyaidi himiyamiya.
35 Ainaena yami yemidine am'abi avivini na havena amta'wata'wata wuwuna howola abo yami yemidine ana maiha namwanamwa alilina amlobai.
36 Eeta am'alama'i'ita na Yaubada yana nuwatuwu ampaihowai, na yana waloyemidi ainona amvai.
37 Wuwuna hauga muhamuhana na taulaomawa imahalavama, nigele mata iyabweda.
38 Ainaena yaiyadiwo hiya taudumwalu yadi yemidiyena yawahidi namwanamwana hilobai na ebe hi'atehawawali na hitaugwaipile Yaubada mata nigele iyayaliyaya vehabadi.
39 Na ita nigele taya'ita'ita gwaipile, wuwuna neta abasilahe. Bada ta'i mayada yemidi na alu'aluwada himiya namwanamwa.

11

Yemidi vehabana
1 Yada yemidi ainaena ta nuwatuwu avivini ebeha yada nuwanuwatuwuhae ginauli nigele taya'itadi mata ta'itadi.
2 Tubudao mwalona tanuwatuwu avivinidi hiya yadi yemidiyena Yaubada i'awa namwanamwaedi.
3 Ita hinage yada yemidi ainaena tahanahanapui ebeha Yaubada yana walo ainaena bale'u maudoina i'a'abiye maseledine, neta ginauliwowa nigele taya'itadiwa aidiyena ginauli maudoina ta'ita'itadi i'a'abiye maseledine.
4 Na Abeli hinage mayana yemidi ipwaoli Yaubada ainai, Abeli yana pwaoli Keni yana pwaoli inamwanamwa gabaei,

na Yaubada iyaliyaya Abeli yana pwaoli vehabana, ta i'awa dumwaluwei. Abeli bada imwalowoi'o na hesi yana yemidi ainaena ive'ive'ita alidai.

5 Inoke hinage yana yemidiyena nigele iyamwalowoi na hesi mayawahina Yaubada ivai galewai na tomowa nigele hiyalobai, ta Yaubada iwalo mahalava mugai ebeha, Inoke iya vehabana iyaliyaya.

6 Moiha, ebe nigele tayayemidi Yaubada ainai, nigele mata vehabada iyayaliyaya. Wuwuna ebe nuwanuwada na Yaubada ainai tahululau, tayemidi mugai ebeha Yaubada imiyamiya ta yada yemidiyena ana taumulitao ita iyemai-hagita.

7 Nowa hinage Yaubada ive'ita hava mata imahalava aidiyai, eeta Nowa imeheuhi, na yana yemidiyena waga mwala'ina i'abi ta ainaena iya mayana huhuwo ihahaloi-dine. Na yana lau'abi ainaena ive'itaei neta iya towaho dumwadumwaluna Yaubada mehenai na tomowa maudoidi hiya tauyababao.

8 Abelaham hinage yana yemidiyena Yaubada yana yoga imulitae ta yana dalava ilaugabaei na yana dalava vauvauna vali tupwa ibehaei, eeta itowolo ilau na nigele iyahanapui aiteya tupwa ainai ilaulaune.

9 Na hinage yana yemidiyena dalava walowalo yemid-inawa ainai manatunao Aisake yo Yakobo himimiyane, dova taumana na yadi vada lagulagu 'wapina ainaena hi'a'abidine, dalavane Yaubada iwalowalo yemidiyeiwa ebeha Abelaham ainai ivedalava, na mulitai tubunao hinage yadi dalava.

10 Na Abelaham inuwatuwuiya'o ebeha dalava mata yaiyaina ainai iluwu, neta Yaubada yana nuwatuwuwena iyemasele na dalavane mata nigele iyasawali.

11 Abelaham mwanena yehana Sela hinage ivemala ai'aihale'o na yana yemidiyena tauna iwahiyala ta ihihi-umane, wuwuna Yaubada yana waloyemidiwa iyemidiyei moiha.

12 Moiha, Abelaham bada ivetautaubada'o ta muhamuhana imwalowoi, na hesi boda mwala'ina iyadayada ainaena adi bagibagili dova utuiwone galewai, na hinage dova namonamo le'awai adi bagibagili.

13 Teina tauyemidiwone mayadi yemidi na hesi himwalowoi'o ainaena waloyemidiwone ainodi nigele hiyalobaidi na hesi amwaha daodaowena hi'itayama'o na hi'awa yauwedo vehabana, na hinage hibom hi'awa taumanaedi dova taumanao tupwa teina bale'u ainai.

14 Moiha, ebe ta'awa taumanaegita, neta bada tawalo mahalava'o ebeha yada dalava moiha tabehabeha.

15 Na babada mugamugaidi yadi dalavao hilaugabaidi, na
ebe nuwanuwadi na hilau gwaipile, mata amwa'amwaha
hibeha na hilau gwaipile,
16 na hesi nigele hiyalau gwaipile, wuwuna nuwanuwadi
dalavane namwanamwa gaugauna neta galewai. Ainaena
Yaubada nigele iyahinimaya na hesi iya yadi Yaubada
moiha, ta yadi dalava bada i'atububuniya'o.
17 Abelaham hinage mayana yemidi hauganane aba-
towoi ilobai Yaubada ainaena ebeha natu mohimohilina
Aisake ipwaoliyei Yaubada ainai. Mwalona Yaubada yana
waloyemidiwo imohei Abelaham ainai,
18 ta iwalo, 'Howola Aisake ainaena yam boda imahalava'.
Na Abelaham natunane italamwei ta ebeha i'oiye mwalowoi,
19 wuwuna Abelaham ihanapuiya'o Yaubada
howahowana taumwalowoiwo i'abiye towolodi, ainaena
aba'ita bada ta natunane mwalowoiyena iyemaiha.
20 Aisake hinage yana yemidiyena natunaone Yakobo
yo Iso iwalo yemidiyedi yadi abanamwanamwa hauga
ilalaoma vehabana.
21 Yakobo hinage haugana habi mwalowoi yana digona
ihagui ta itowolo ta Yaubada ainai ipwagogo, na yana
yemidiyena Yosepa natunao bwau yadi abanamwanamwa
mulitai vehabana iwalo mahalavaeine.
22 Yosepa hinage ana bolimai yana aba'ovi ainai yana
yemidiyena iwalo mahalava Isileliwo yadi mahalava Itipita
ainaena na iwalo aulimugaiyedi ana mwau magaiyai veha-
bana.
23 Mosese haugana hilabahi, tamana yo hinana yadi
yemidiyena himwaudawani wai'ena tonuga holanai,
wuwuna gamane ana ita namwanamwa gaugauna, na
hinage tauwasawasa Pelo yana loina yaiyaina nigele
hiyameheuhei.
24 Mosese hinage haugana ivetowaho, yana yemidiyena
nigele nuwanuwana na tomowa hiwalo, "Mosese iya Pelo
tubuna", wuwuna Pelo natuna waihiuna Mosese ivai i'ita
avivini ta i'awa natunaei.
25 Eena Mosese nigele nuwanuwana, ta hauga
ahu'ahubalina ainai iyaliyaliyaya mumuga yababana
vehabana, na hesi nuwanuwana ebeha Yaubada yana
tomowao baidanao himiyavitai.
26 Na nigele nuwana wasawasa bale'u Itipita holanai na
hesi muya Besinana vehabana ivesinuwaena'o, wuwuna
ihanapuiya'o howola abo maiha namwanamwana ilobai.
27 Ainaena yana yemidiyena Itipita itauvehulu na nigele
tauwasawasa Pelo yana modi'ini iyameheuhei na hesi
i'atepatu wuwuna i'itaya'o Yaubada mehenai imiyamiya, ta

i'alama'i'ita ta Yaubada nigele mehenaena iya'ita na hesi yana yemidiyena i'i'itane.

28 Na hinage yana yemidiyena Buidi'wa guyauna hipapaihowaine na 'wahina ainaena yadi vadao hi'oihiulidine, ebeha havena tautuwao adi tau'oiye mwalowoi aidiyai iluwuluwu na i'oi'oiye mwalowoidi.

29 Bodadine yadi yemidiyena ni'u hawahawawalina higeyo'awai dova toputopu leleyaina ainaena hilalaune, na Itipitaone himulitaedi ebeha hinage higeyo awa ta nigele howahowadi, na maudoidi hihahanenene.

30 Na hinage haugana Isileliwo dalava Yeliko hita'i'iliyei mabodadi ahubena 7 aidiyai, yadi yemidi ainaena dalavanane ana abwalu mwala'ina iguli ta hiluluwune.

31 Eeta dalava taniwagadiyaowa hiwunui ve'ovidi yadi awasewa vehabana. Na hesi waihiu yehana Lehabi iya mehemehe'ayona nigele hiya'oiye mwalowoi, wuwuna waihiunane mayana yemidi, hauganane mwalona Yosuwa yana tau'alehao bwau ivetamaledi dalavanane ainai hiluwu na Lehabinane ihahaguidine.

32 Na hava mata yawalo auligomiune tauyemidi bagibagilidi vehabadi? Neta Gidiyoni, Belaki, Samisoni, Yepita, Deivida, Samwela na hinage tauwalo mahalavao, nigele howahowada yehadi tavahilive'ovidi.

33 Hiya yadi yemidiyena hiwahiyala adi alehao aidiyena, na hinage yadi tomowao hiloina dumwadumwaluwedi na hinage Yaubada yana waloyemidi ainona hilobaidi, na hinage laiyoni manimaninidi awadi hi'abiye taludi, yo hinage

34 aiwa alahawahawawalidi mwala'idi hibohoidi yo aleha elepadi mehedi hidena gabaedi ta yadi hauga tapiya ainai hiwahiyala, yo aleha ainai hiwahiyala alili, ta adi alehao hibagibagili alili hiheuheusili budeyanaedi.

35 Na tomowa tupwadi waiwaihiu hinage yadi mwadimwadiwo mwalowoiyena hitowolouyo. Tupwadi hinage tauyemidiwone adi alehaone aidiyena muya hilobaidi, ainaena hitowoidi ebeha hi'abiye gwaipiledima na yadi yemidi hilaumwau, ta hitowoi ahayaidi, wuwuna hiyemidi wahiyala ebeha howola abo mwalowoiyena hitowolouyo na yawahi namwanamwana hivai.

36 Tupwadi hinage adi alehao hi'abi'abitalawahiyedi na balavaiyena hitalatalaidi na hinage vada paipaiyai himwauluwuwedi na hipaipaidi.

37 Tupwadi hinage gaima mwala'idi aidiyena hive'alagaimaidi, na tupwadi hitomtom bwauwedi, na tupwadi elepa ale'aleha aidiyena hi'oi'oiye mwalowoidi, na tupwadi sipi yo gouti 'wapidi hilaulauli'wa ta mayadi wewelohe himiyamiya lala'auhi.

38 Na hesi tauyemidiwone taumiya bale'u hi-
namwanamwa gabaedi ainaena nu'ula awawai yo oya
aidiyai hilowolowouhi, na hinage toputopu gudadi yo gaima
gudadi aidiyai hi'eno'eno lala'auhi.
39 Ta tauyemidiwowa au'aubabadadi namwanamwadi
bada tabenaledi'o na hesi Yaubada yana waloyemidi ainona
moiha nigele hiyalobai, hiya yadi hauga ainai,
40 na hesi abanamwanamwa ita vehabada Yaubada
i'aubabadaena'o, ebeha hiya howola abo baidadao tamiya
namwanamwa.

12

Towolo wahiyala vehabana

1 Tauyemidiwo bagibagilidi himiya ta'i'ileyegita na hivin-
uvinunuigita na howahowada ginauli vitavitaidi alidaena
ta'abi vehuludi na ainaena tasagena wahiyala abasage-
nane ana amwaha ainai, na mumuga yababadi hi'abi'abi
avivinigita ta'abi gabaedi.
2 Na Yeisu ainai tavinuvinunu mehedai. Wuwuna
Yeisunane yada yemidi yana abavetuwuni na yana aba'ovi.
Haugana Yeisu bale'uwai imiyamiya ihanapuiya'o howola
mata abayaliyaya mwala'ina ilobai, eeta aiwa lagalagana
ana muya i'alama'i'itanei, ta hinimaya nigele iyadena gabaei
ana higa ihahaene galewai ta Yaubada nimatautuwanai
imimiyane.
3 Yeisu amnuwatuwui ebeha i'alama'i'ita mwala'ina
tauyababao yadi aleha ainaena, eeta omiu hinage dova
ebeha havena amhabuhabulolo nuwana amtapitapiya.
4 Na haugana mumuga yababana am'alehaei
yami miya vitai habuluna ta'i na tomowa nigele
hiya'oiyemwalowoigomiu dova Yeisu.
5 Nuwana guguyane amnuwapwanopwanowena'o,
guguyanane ainai i'awa natunaegomiu, iwalo,

‘Natugu, ebe haugana yada Bada mehem isabui neta habi
abiyedumwalugo
teina vehabana unuwatuwu na havena utapitapiya
6 Wuwuna ebe yaiya Yaubada i'awa natunaei na ivelauwei
ilowoinanei na sapi ilobai yana pwanoli vehabadi na
ainaena inamwanamwauyo.’

7 Ta ebe sapi amlobai Yaubada ainaena besiwa
am'alama'i'ita ta dova tama maudoidi natudiyao hisapidi
habi abiyedumwaludi.
8 Ainaena Yaubada hinage maudoida isapisapigita, na ebe
yaiya owa Yaubada nigele iyasapigo neta owa nigele natuna
moiha, na hesi owa teya tamabudabuda.

9 Amnuwatuwui hinage ebe tamadao bale'uwai hisapigita tave'ahihiyedi, ainaena ilowoinanegita mwala'ina na alu'aluwada Tamadi galewai tave'ahihiyei yo ebe yawahida namwanamwana imohegita.

10 Wuwuna tamadao bale'uwai hiya yadi nuwatuwu aidiyena hisapisapigita na hi'abiye dumwalugita hauga ahu'ahubalina ta'i vehabana, na Yaubada hesi isapisapigita ada hagu vehabana ta ebe i'abiye maselegita na tamumuga namwanamwa iya yana mumuga dova.

11 Haugana ada mehesabu ta ve'alo mata nigele ta yayaliyaya wuwuna muya taveve'alone, na hesi hauga ilalaoma ainai mata aino namwanamwana talobai, neta mumuga dumwaluna yo nuwadaumwali.

12 Ainaena yami tapiya amtauvehulu na amwahiyala.

13 Na yami amwaha am'abiye dumwaludi, ta ebe peupeudi hilalau havena ainai hibe'ube'u na hesi aedi hinamwanamwa na hiya hinage hiwahiyala.

14 Amtowoi wahiyala na ammiya daumwali tomowa maudoidi baidamiyao, na hinage amtowoi na yami mumuga himasele maudoina, wuwuna ebe yaiya yana mumuga nigele iyamasele mata nigele Yaubada iya'ita.

15 Am'ita avivinigomiu ta havena teya yaiya alimiyena Yaubada yana ve'i'ila ivehuvehulu awawai. Ainaena am'ita aviviniuyoigomiu mata dova ta gamwagamwanimiyai tomowa tupwadi dova aino abe'abelena, wuwuna tomowa bagibagilidi i'abi'abiye be'udi.

16 Havena ampwanopwanoli yo hinage havena Yaubada yana atemuyamuya amta'wata'wataei, dova Iso mwalona Yaubada yana waloyemidi iya vehabana na i'uneyei tahinane ainai, ana maiha ai'ai ehebo mohimohili vehabana.

17 Tanuwatuwu avivini ebeha mulitai Iso waloyemidiwa inuwatuwui, ta vehabana idodoune, na nigele howahowana na ivaiyoi wuwuna bada tahina ivaiya'o.

18 Teina ta'i talaoma'o Yaubada ainai nigele dova mwalona Mosese yo Isileliwone baidanao hilau na lautowoi oya Sainai ainai hivaivai. Wuwuna aiwa ala'alaha wawalina yo guguyou badobadona yo hogahoga yo wowoli mwala'ina

19 yo yoguli alinana, na hinage tomowa alinana oyanane ainai, eeta Isileliwone himeheuhi mwala'ina, na hi'awa'awanoi ta ebeha havena alinane hibenabenaleuyoi.

20 Wuwuna loina hibebenaleine i'abiye meheuhidi ebeha, ‘Havena teya, hava oya teina ainai hi'abi'abitowoi, na ebe ehebo lagulagu ilaoma oyanane ainai, gaimaena hi'oiye mwalowoi ta'i’.

21 Moiha, oyanane abameheuhi mwala'ina, ainaena
Mosese iya hinage imeheuhi ta i'aubabada iwalo, ‘Yagu
meheuhi ainaena yabatutuli’.
22 Na ita hesi bada talaoma'o Saiyoni oyana ainai, neta
Yaubada iya mayawahina yana dalava, Yelusalem gale-
wai, tausagenawasao bagibagili alilidi ainai himiyamiya na
hiyaliyayaliyaya dova guyau ainai.
23 Eeta bada ta luwu'o Yaubada Natuna tautuwana yana
boda alonai ta yehada galewai ileledi'o. Ainaena bada ta-
laoma'o Yaubada taulauvetalaegita ainai, yo hinage ginauli
maudoidi taulauvetalaedi. Na hiya alu'aluwadi Yaubada
i'abi'abiye dumwaludi himiyamiya,
24 na hinage ta laoma'o Yeisu ainai, iya waloyemidi vau-
vauna ana taumohe na 'wahinana ana lauhiuhiuli ainaena
ilivahigita'o, ta nigele dova Abeli 'wahinana wuwuna neta
abasilahe.
25 Eeta am'ita avivinigomiu ta iya galewaena iwalowalone
alidai havena alinana amta'wata'wataei. Wuwuna
mwalona tupwadi tomowa bale'uwai Mosese yana guguya
hita'wata'wataei, ta vitai hilolobaine. Na teina ta'i Yaubada
galewaena igugugugugya alidai, ainaena ebe alinana
ta'wata'wataei vitai mwala'i alilina talobai.
26 Wuwuna alinana mwalona bale'u inu'uvi na teina bada
iwalo yemidi'o ebeha, ‘Howola abo galewa yo bale'u hinage
yanu'uvidi mai'ehebo ta'i’.
27 Teina dova iwawalone wuwuna ginauli iyeye-
maselediwa ebeha inu'uvitowoidi ta ebe ginauli nigele
hiyayaiyaine hibe'u na ginauli yaiyai a'avadi hitowolo
vateyai.
28 Teina ada loina vauvauna ainai taluwuluwune, wahi-
wahiyalana na miyamiya vateyaina, ainaena ilowoinanegita
na Yaubada ainai ta'awa yauwedo na tatapwalolo hava dova
yana nuwatuwu ana lowoinana, yo hinage tave'ahihiyei
mayada meheuhi,
29 wuwuna yada Yaubadane dova aiwa ala'alahina.

13

Mumuga namwanamwana

1 Hauga bagibagilina amvelavelauyoigomiu ta dova
tahimiyao amvelavelauwedine.
2 Na hinage taumanao amyogaedi alimiyai, dova mwalona
tupwana tomowa taumanao hi'ita avivinidi na hesi tau-
manaone hiya tausagenawasao, na dalava taniwagadi nigele
hiyahanapuidi.
3 Na hinage ami geluwo amnuwatuwu avivinidi hiya
vada paipaiyai himiyamiya, na amhaguidi dova omiu vada

paipaiyai baidamiyao ammiyamiyane. Dova hinage ami geluwo hiya taumiyavitai amnuwatuwu avivinidi yo amhaguidi, wuwuna omiu tomowa ta'i dova hiya!

4 Maudoimiu tawahola amve'ahihiyei na tautawahola maudoimiu havena ampwanopwanoli wuwuna taupwanoliwo yo tau'aihiganiwo howola abo Yaubada ilauvetalaedi.

5 Havena tobwatobwa bale'uwai nuwamiu ivaivaidi na hesi amyaliyaya hava bada amlobalobai vehabana, na havena vali ginauli yo vali ginauli vehabadi am'ai'aipate, wuwuna Yaubada iwalo:

‘Mata nigele yayanuwanuwapwanopwanowego nuwana
yalaulaugabaigo.’

6 Ainaena mayada atepatu moiha tawalo,

‘Bada iya agu tauhagu
eeta havena hava yamehemeheuhei,
nuwana ebe tomowa hipaipaihowa yababana aliguwai’.

7 Ami taumugaiwo amnuwatuwu avivinidi wuwuna mugai Yaubada wasana himohegomiu'o na hinage amnuwatuwui ebeha yadi yemidi ainona namwanamwana bada hilobaiya'o, ainaena yadi yemidi amve'ao'aonaedi.

8 Yeisu Besinana mumugana mwalona ta wau ta hauga hilalaoma aidiyai mata nigele iya'abibuibui.

9 Ainaena havena ve'ita vagadi yo vagadi ambenabenaledi, wuwuna ateda bada hiwahiyala'o Yaubada yana ve'i'ila ainaena na nigele hudi aidiyena. Hudi ai'ai vehabana tomowa himulimulitaedi nigele howahowana hi'abi haguigita.

10 Na ita mayada abapwaoli, eeta vada ve'ahihi bale'uwai ana taupwaoliwo nigele howahowana yo hi'ai abapwaoli ainai.

11 Moiha, yadi taupwaoliwo mwala'idi lagulagu 'wahinadi hivaivaidima tupwa ve'ave'ahihi moiha holanai, na mumuga yababadi vehabadi hipwaopwaoli Yaubada ainai, na mulitai lagulaguwowa taudi higabu vehuludi dalava tuluhanai.

12 Ainaena Yeisu hinage dalava tuluhanai muya ilobai ta ebe 'wahinanaena i'abiye maselegita.

13 Ita hinage howahowana talau dalava tuluhanai neta Yeisu ainai, na abahinimaya talobai dova iya.

14 Wuwuna teina bale'uwai nigele teya yada dalava miyamiya vateyaina, ainaena ilowoinanegita na dalava miyamiyavateyaina tabehaei hauga ilalaoma vehabana.

15 Eeta Yeisu yana hagu ainaena hauga maudoina aidiyai Yaubada tawalowalo vetuvehaeyei. Teina yada pwaoli nonovana, ebe iya yehana ta'awa mwala'iyei.

16 Ehebo pwaoli hinage Yaubada nuwanuwana mwala'ina, neta tavelau tomowa aidiyai yo yada tobwatobwaena tahaguidi.
17 Yami taumugaiwo aidiyai am'awa abi na amtalamwegomiu yadi loinao aidiyai, wuwuna alu'aluwamiune hi'ita'ita avivinidi, eeta ebe hauga ilalaoma yami mumuga vehabana hiwalo mahalava Yaubada ainai. Ilowoinanegomiu na am'aipate ili'ilimani ta yami paihowa vehabadi hiyaliyayaigomiu na nigele ebeha hi'abiye hinimayagomiu, eeta mata hagu amlobai.
18 Nuwanuwamai hinage ai vehabamai am'awa'awanoi Yaubada ainai. Teina ta'i anuwatuwuiya'o ebeha yama mumuga ausaladi, ta nuwanuwamai mumuga namwanamwanane ainai atowolo vateyai.
19 Ainaena ateguwena ya'awa'awanoi alimiyai ta ebe yami awanoiyena yagu amwaha idumwalu na yalau gwaipile mwayamwayauwa alimiyai.

Awayauwedo

20 Yaubada miyadaumwali ana taumohe, na iya hinage yada Bada Yeisu mwalowoiyena i'abiye towolouyoine, na Yeisu yana tauyemidiwo ita ada tau'ita avivini moiha, na iya 'wahinana ainaena ada waloyemidi namwanamwana na miyamiya vateyaina imohegita.
21 Yaubada howahowana ginauli maudoina namwanamwadi imohegomiu na aidiyena yana nuwatuwu maudoina ammulita ili'ilimanidi ta Yeisu Besinana yana paihowaena Yaubada i'abiye namwanamwagomiu hava dova yana nuwatuwu na vehabamiu iyaliyaya. Ainaena Yeisu Besinana tawalo vetuvehaeyei, nigele yana aba'ovi. Moiha.
22 Tahiguwao, yami leta teina bada ahu'ahubalina na ya'awanoi alimiyai mayami alama'i'ita yagu guguya teina ambenalei.
23 Nuwanuwagu hinage ada gelu Timoti wasana ambenalei, wuwuna bada vada paipaiyene hilivahiya'o, ainaena ebe imwayamwayau aliguwai, mata baidagu alaowa alimiyai.
24 Yama awayauwedo yavetamalenawa ami taumugaiwo yo tauyemidiwo maudoimiu alimiyai. Na Italiwone hinage yadi awayauwedo hivetamalenawa maudoimiu alimiyai.
25 Yaubada yana ve'i'ila maudoimiu imiya vahaligomiu. Moiha.

YEMESA

Awayauwedo

1 A'awa yauwedo omiu Yaubada yana tomowao huhu
12 aidiyena amlolouhagwaline na amlau ammiya taumana
tupwa maudoina aidiyai. Teina yami leta yaleleyawa. Yau
Yemesa, Yaubada yo yada Bada Yeisu Besinana yadi taupai-
howa.

Yemidi yo hanapu

2 Tahiguwao, vitaidi amlobaidi vehabadi amyaliyaya,
3 wuwuna tahanapui ebeha teina abatowoine yemidiyena
tatowolo wahiyala.
4 Hauga maudoina amtowolo wahiyala na ana higa
amhuna ili'ilimani ta Yaubada yana paihowa maudoina
howahowamiu.
5 Na ebe yaiyadiwo omiu Yaubada ana hanapu moiha
nigele alimiyai, Yaubada ainai am'awanoi ta alimiyai
i'aiyauya. Wuwuna iya Tautalam na Tau'aiyauya moiha.
6 Na am'awanoi mayami yemidi moiha na havena yami
nuwatuwu bwau, wuwuna hiya mayadi nuwatuwubwau
hiya dova bagodu hilasalasa ni'u awawai, na yaumai ihive-
hiveyedi.
7 Taunuwatuwu bwaubwau mata nigele mumuga teya
hiyalobai yada Bada ainaena.
8 Wuwuna yadi mumuga maudoina ive'itaei ebeha hiya
taulauyabayababa.

Tauwasawasao na tauwewelohewo

9 Ebe ada gelu ehebo iwewelohe iyaliyaya wuwuna
Yaubada bada i'abihiniya'o.
10 Na hinage tauwasawasa ilowoinanedi yo hiyaliyaya
ebe Yaubada imwau'aituluwedi, ta tomowa ive'itaei yana
wasawasao dova awahi tayadi mata hisawali.
11 Wuwuna ebe mahana ihinali aidiyai mata yana
wahiyalaena tayadine hi'welai na hibe'u na hinage adi ita
namwanamwadiwa isawali. Dova ta'i tauwasawasaone
howola mata yadi wasawasaone vehabadi hipaipaihowa na
yadi mwalowoi nigele iyabweda.

Abatowoiwo

12 Ebe yaiya owa abatowoiwo aidiyai utowolo
tamomohi, uyaliyaya vehabana, wuwuna mata ammaiha
namwanamwana Yaubada ainaena ulobai. Neta yawahi
miyamiyavateyaina. Teina Yaubada yana waloyemidi
maudoida alidai, ebe tavelauwei.

13 Na yaiya ebe owa abatowoiwone ulobaidi, havena
unuwanuwatuwu pwano, na uwalo ebeha 'Yaubada
itowotowoigau'. Nigele howahowana na Yaubada tomowa
itowoi wuwuna paihowa yababadi Yaubada nigele iya'awa
namwanamwaei,
14 na hesi tabom yada nuwatuwu dawani aidiyena
nuwatuwu yababadi iniuniuligita.
15 Na yada nuwatuwu dawaniwone aidiyena paihowa
yababadi himahamahalava, na mulitai mwalowoi ima-
halava.
16 Yauwedowo tahiguwao, havena yami nuwatuwu
ammwaumwau pwanolidi.
17 Eeta amnuwatuwu avivini ebeha velau namwanamwa-
gaugauna yo hinage velau namwanamwadi moiha gale-
waena hi'ai'aituluma Yaubada ainaena, ibom ta'i masele adi
Tau'abiye mahalava na hinage nigele howahowana imwaug-
waipiledi, dova aba'ailogulogu hibuibuidi.
18 Na yana nuwatuwu ibom ainaena, na hinage yana
walomoiha ainaena, iyemasele mugaiyegita ta ita yana
yemaselewo maudoidi aidiyena tahae alili.

Walo ana benali na ana paihowa

19 Tahiguwao, howahowana na walo ambenalei ili'ilimani,
na havena waloveuyo yo modi'ini aidiyai amwahiwahiyala.
20 Wuwuna tomowa yadi modi'ini Yaubada yana amwaha
dumwadumwaluna nigele iyalowoinanei.
21 Eeta yami mumuga yo yami paihowa yababadi am-
tauvehuludi, na amtalamwegomiu Yaubada ainai, na hi-
nage Yaubada walowa atemiyai i'u'umaiwa amyemidiyei, na
am'awa abiyei ta ebe ainaena livahi amlobai.
22 Na havena ambenabenali mohili, neta
am'o'oyamaegomiu, na hesi ampaihowai hinage.
23 Wuwuna ebe benali a'avana na nigele ana paihowa neta
dova towaho ehebo gelasi ainai manina i'ita'ita,
24 na mulitai ilau, na hauga ahu'ahubalina ainai mani-
nawa ana itawa bada inuwapwanopwanowena'o.
25 Na Yaubada yana loina dumwadumwaluna ainaena
yada yababao aidiyena ilivahigita. Eeta ebe yaiya loinanane
vehabana inuwanuwatuwui na ipaipaihowai, na nigele
iyanuwanuwapwanopwanowei, iya towahonane yana pai-
howa maudoina yaliyaya a'ava.
26 Na ebe teya towaho inuwahaehae ebeha iya tautap-
walolo moiha, na nigele yana walo iya'ita avivini, yana
tapwalolone ginauli awa'awawa.
27 Na hesi tapwalolo masemaselena yo dumwadumwaluna
Yaubada Tamada mehenai teina ebeha hiya sinasinagehedi

yo hiwahiwapewo yadi miya vitai ainai tahaguidi, na hinage havena mumuga bale'u ainaena ta'abi'abiye bi'idi.

2

Havena tomowa adi ita vehabana tawahewahei

1 Tahiguwao, omiu yada Bada Yeisu Besinana namwanamwana ana tauyemidiwo havena yami vesinuwa ammwaumwauwi tauwasawasao aidiyai.

2 Eeta ebe tomowa bwau hiluwu yami vada tapwalolo holanai, ehebo iya tauwasawasa ana ale'o namwanamwana na hinage ana pasa namwanamwadi, na bwaunane wewelohena ana ale'o bi'ibi'idi.

3 Ta ebe bwauwone ami'itadi mata tauwasawasane amve'ahihiyei na ainai amwalo, ‘Abamiya teina namwanamwanane ainai umiya’, na wewelohewa mata ainai amwalo, ‘Netai utowolo’ o ‘Umiya hevalai’.

4 Na ebe yami vesinuwa teina dova, ana ita nigele namwanamwana, wuwuna nuwatuwunane nigele iyadumwalu.

5 Tahiguwao, yagu walo teina ambenaledi, neta ebeha Yaubada tauwewelohe bale'uwai ivesinuwaedi ta ebe yemidi ainaena hivewasawasa wuwuna Yaubada yana Abaloinane iwalo yemidiyena'o ta ainai himahalava, ebe ibom hiyemidiyei.

6 Na hesi tauwewelohewone nigele amyave'ahihiyedi. Na amnuwatuwui tauwasawasa yadi laulau, hiya hauga maudoina loina vitavitaina adiyena hiyemoyemodegomiu na lauvetala haugadi aidiyai hive'ewaigomiu.

7 Amnuwatuwui hinage ebeha yada Bada yehana imohegita na hiya hesi yehanane hi'awa'awa yababaei.

8 Na yada Bada yana loina mwala'ina Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Am geluwo uvelauwedi dova ubom amvelaune’. Teina mumuga namwanamwana.

9 Na ebe tupwadi tomowa amve'ahihiyedi na tupwadi tomowa nigele, neta bada loinanane amlo'eya'o na ambom yami mumuga am'abiye yababaya'o.

10 Ta ebe yaiya loina ehebo ilo'e neta bada loina maudoina hinage ilo'edi'o.

11 Wuwuna loina maudoina adi taumohe ehebo mohimohili ta'i na iwalo, ‘Havena meheganawali’, na hinage iwalo, ‘Havena lauwunu’. Na ebe nigele amyameheganawali, na hesi amlauwunu neta bada yana loina amlo'eya'o.

12 Ainaena yami walo yo yami paihowa am'ita avivinidi, wuwuna Yaubada howola abo ivesinuwa yana loinaena, na yana loinane neta tomowa yawahida ada livahi vehabana.

13 Ebe yaiya ana gelu nigele iya'atemuyamuyaei, Yaubada
hinage towahonane mata nigele iya'atemuyamuyaei. Eena
ebe yaiya tau'atemuyamuya Yaubada yana lauvetala mata
nigele iyameheuhei.

Yemidi paihowa baidana

14 Tahiguwao, hava ana namwanamwa ebe yaiya iwalo,
‘Yau yayemidi'o’, na nigele iyavehaguhagu, yana yemidine
mata iveginauli awa'awawa na mata nigele hagu iyalobai.

15 Na ebe tanuwatuwui tahidao yo nuhudao vehabadi,
hiya nigele adi ale'o yo hinage nigele adi,

16 na aidiyai tawalo velau tawalo, ‘Yauwedo ammiya
namwanamwa na am'ai ili'ilimani’, na ebe nigele hagu
tayamohemohedi, hava yada walone ana namwanamwa?

17 Teina dova yemidine ebe yemidi a'avana, na nigele
paihowa baidana, yemidinane yemidi mwalomwalowoina.

18 Na ebe tupwadi tomowa hiwalo, ‘Owa mayam yemidi
na yau mayagu paihowa’. Yau yagu maiha yawalo, ‘Yam
yemidine nigele paihowa baidana? Na yau teina yagu
paihowaena yagu yemidi yave'itaei na owa mata vedova
yam yemidine ana oleya uve'itaeine.’.

19 Owa uyemidi ebeha Yaubada ehebo, awa? Ehe neta
ausala, eena unuwatuwu avivini ebeha Tomodulele ma'ana
geluwo hiya hinage yadi yemidi dova, na hinage mayadi
meheuhi.

20 Owa yauyaulem, Teina aba'ita yamohego ebeha yemidi
a'avana, na nigele paihowa, neta ginauli awa'awawa.

21 Aba'ita ehebo teina, tubudawa Abelaham yana paihowa
ainaena Yaubada i'awa namwanamwaei. Yana paihowane
neta natuna Aisake italamwei ta ebeha ipwaoliyei Yaubada
ainai.

22 Teina ainaena tahanapui ebeha Abelaham yana yemidi
yo yana paihowa hipaipaihowa toyatoyawa, ainaena yana
paihowaena yana yemidi moiha i'abiye mahalavaei.

23 Eeta Buki Ve'ahihi yana walowa imahalava ili'ilimani
iwalo, ‘Abelaham Yaubada iyemidiyei, eeta yana yemidiwa
vehabana Yaubada i'awa dumwadumwaluwei’, yo i'awa
augeluweine.

24 Ainaena tahanapui ebeha Yaubada i'awa dumwaluwe-
gita yada paihowaena na nigele ebeha yada yemidi a'ava
ainaena.

25 Aba'ita bwauna teina! Lehabi ibom mehemehe-
ganawalina na yana paihowa namwanamwana ainaena
Yaubada i'awa dumwaluwei, wuwuna Yosuwa yana tauye-
wasao hitau bwau ihaguidi, eeta vali amwahaena hilalaune.

26 Dova ta'i ebe tauda nigele Alu'aluwana neta bada
mwalomwalowoina, na ebe yemidi nigele paihowa baidana,
yemidinane mwalomwalowoina.

3

Yada walowo ta'ita avivinidi

1 Tahiguwao, havena amtowotowoi ta ebeha amve-
tauve'ita bagibagilimiu, na hesi amnuwatuwui ebe tave'ita
na nigele tayapaihowai, howola abo Yaubada yana lauvetala
mwala'ina talobai.

2 Moiha ta'i, maudoida lauhapuli tapaipaihowai. Eena
ebe yaiya iya nigele walo yababadi awanaena hiyama-
hamahalava, iya towaho namwanamwana na dumwad-
umwaluna, eeta howahowana na ibom tauna iloinaei.

3 Dova lagulagu hosi ana aba'eyaisi awanai tamwauwi
ta ebe ainaena ta'abiye dumwalu, na ebe nuwanuwada
havaidova ilawegita, gulawane ainaena ta eyaisiyei.

4 Aba'ita teina hinage ehebo, ebe tanuwatuwui waga
vehabana, wagane mwala'ina na yaumai mwala'ina ainai is-
agena, na ana eyaisine habuluna ta'i, tauyiune howahowana
na wagane iloinaei ta ebe havaidova nuwanuwana ilau bada
ta'i ilau.

5 Dova memenadane yana paihowane, ginauli habuluna
na howahowana yo ginauli mwala'idi iloinaedi. Teina
hinage ehebo aba'ita ebe aiwa ala'alahina habuluna ainaena
pwatula uloumohei, howahowana aiwanane pwatulane
i'alahive'ovi.

6 Na memenada dova aiwa yana paihowa, wuwuna ginauli
yababadi maudoina yadi abavetuwuni. Ainaena tauda
maudoina ta'abi'abiye yababadi memenadane habulunane
ainaena. Moiha, yababa maudoina ilaolaoma Tomodulele
ibom ainaena, na ginauli maudoidi awadaena i'abi'abiye
yababadi.

7 Moiha ta'i, tomowa ita howahowada na lagulagu ta'abiye
manahamdi hiya dova maheyanu'ula yo lowolowo yo lagu-
lagu daladaladi na hinage yamao,

8 na hesi nigele howahowada memenada ta'abiye
manaham wuwuna memenada ginauli yababa alilidi na
newanewalidi himiyamiya ainaena ana abiye manahamne
ivitai moiha.

9 Moiha ta'i, hopadaena Tamada Yaubada tawalowalo
vetuvehaeyei na hinage hopadaena ada geluwo ta'awa'awa
yababaedi, hiya Yaubada ana ita dova.

10 Ainaena tahiguwao ebeha ginauliwone teina hopa
ehebo ainaena neta ginauli namwanamwadi na ginauli

yababadi himahamahalavamane, ta ana ita nigele namwanamwana.
11 Na tanuwatuwui bwahi bidalaena ana lautowoi nigele teya hauga iyabuibui, ta tupwana hauga namwanamwana na tupwana hauga abelena.
12 Wuwuna yagahu ainaena nigele howahowana na bwahi namwanamwana talobai. Tahiguwao, dova hinage damaya aiwana nigele howahowana na mwagolu ainona imwauwi.

Hanapu Yaubada ainaena
13 Ebe yaiya owa mayam hanapu, upaihowa namwanamwa mayam nuwa dobi ta ebe tomowa hihanapui ebeha yam mumuga dumwadumwaluna.
14 Ebe atemwai alomagili yo 'waunihaniha himiyamiya, ebeha neta yababana. Ainaena havena am'oya'oyamauyowegomiu ta amwalo, ‘Walomoiha tamulitaei’.
15 Nuwatuwuwone teina dova nigele galewaena na hesi bale'uwene hilaoma yo Tomodulele aidiyena.
16 Wuwuna ebe tomowa hi'alomagigili yo hibom vehabadi hinuwanuwatuwu, mata miya tulutuluha na mumuga yababadi maudoina himahamahalava.
17 Na ebe yaiya yana hanapu galewaena ilaoma, iya yana mumuga masemaselena na hinage nuwanuwadaumwalina wuwuna iya taumumuga hegoya, yo ve'au'augelu, yo atemuyamuya, na hinage ainona namwanamwana aidiyena himahamahalava, na nigele ana geluwo iyasosomanaedi nuwana iya oya'oyamaedi.
18 Na hinage hiya tau'abiye nuwadaumwali yadi paihowaena mumuga namwanamwana hi'abi'abiye mahalava.

4

Bale'u ana nuwalele
1 Hava vehabana aleha yo awapa'ipai'i himahamahalavane alimiyai? Nuwana ana wuwu teina, ehebo ehebo amnuwanuwalele dawani.
2 Tupwana hauga nuwanuwamiu na ami geluwo yadi tobwatobwa amvaidi, na nigele howahowamiu, eeta am'oiyemwalowoidi na ginaulidine amhaloidi. Tomowa nigele howahowana yadi tobwatobwa amvaidi ainaena manini amvetuwuni. Na ginaulidine nigele amyalobalobaidi wuwuna nigele Yaubada ainai amya'awa'awanoi vehabadi.
3 Na ebe am'awa'awanoi vehabadi na nigele adi maiha amyalobaidi yami awanoine nigele namwanamwana, wuwuna ginaulidine vehabadi am'awa'awanoine neta ambom yami yaliyaya vehabana.

4 Omiu tauyemidi oya'oyamao amhanapui ebe bale'u mumugana amvelauwei, Yaubada bada am'abiye 'waunihanihaya'o, wuwuna ebe yaiya inuwalele bale'u mumugana ainai iya neta Yaubada ana aleha.

5 Ainaena havena Buki Ve'ahihi yana walomahalava amwalowalo dobidobiyei hauganane iwalo:

‘Alu'aluwa Yaubada imwamwauwiwa alidai nuwanuwana
mwala'ina ita.’

6 Ainaena Yaubada yana hagu alidai imwala'i i'alili, wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava iwalo:

‘Yaubada taugagasa aidiyai i'auhi na hesi taunuwayababa
aidiyai italam na ihaguidi.’

7 Eeta Yaubada ainai amtalamwegomi na Tomodulele amsosomanaei, eena idena gabaegomiu.

8 Na amlaoma Yaubada vahalinai ta ebe iya ilaowa vahalimiyai na omiu tauyababao nimamiu am'uwadi yo omiu taunuwatuwu bwaubwau atemiu am'abiye maseledi.

9 Na yami mumuga yababadi vehabadi amdou ta'eta'e mayami nuwayababa na yami maluwone amyemiya buidi ta amdou, yo hinage yami yaliyaya amyemiya buidi ta amnuwayababa.

10 Na amnuwadobi yada Bada mehenai eeta ibom i'abihinigomiu.

Vetalapili vehabana

11 Tahiguwao, havena ami geluwo amvetavetalapiliyedi, wuwuna ebe yaiya, iya tahina ivetalapiliyei, nuwana iloinaei, iya nigele Yaubada yana loina iyamulitaei. Hinage ebe yaiya loinaone iwalo dobidobiyei neta towahone iya tau'awa pa'ipa'i'i na nigele tau'awa abi.

12 Na amhanapui ebeha Yaubada ibom loina ana taumohe, na hinage tauloina, ibom howahowana ilivahigo yo iyemwalowoigo. Ainaena omiu havena ami geluwo am'awa'awa yababaedi.

Havena amwalowalo haehae

13 Ambenali ili'ilimani, ebe yaiyadiwo omiu amwalowalo gagasa na amwalo, ‘Mata bo i'ahubena alau vali tupwa dalava mwala'idi aidiyai na nemai bolimai ehebo amiyamiya, na abom yama paihowa apaihowaidi, na ebe ayemala wasawasa’.

14 Na hesi nigele amyahanapui yawahimiu yana lau i'ahubena vehabana, wuwuna ita tomowa dova malagau, imahalava hauga habuluna, na hinage isawaliuyo.

15 Na hesi ilowoinanegita ebe teina dova amwalo, ‘Ebe yada Bada italam, neta amiyamiya na ginaulidine nuwanuwamai apaihowaidi’.

16 Na teina mayami gagasa amwalowalo haehae, na amnuwatuwui ebeha walo haehae ginauli yababana.
17 Ainaena ebe yaiya ginauli namwanamwadi ihanapuidi na nigele iyapaihowaidi neta yana pwanoli.

5

Tauwasawasao adi venuwamwau

1 Omiu tauwasawasao, amdou ili'ilimani, wuwuna hauga vitaina mata vehabana amdou ta'eta'e.
2 Yami wasawasao bada hipwapwaha, na hinage ami ale'owone bada wesoweso hi'aidi'o.
3 Yami manewowa bi'ibi'idi mata hiwalo mahalavaegomiu, wuwuna nigele tomowa amyamohemohedi ainaena Yaubada yana hauga lauvetala ainai yami tobwatobwaone mata hi'abigwaipile ta dova aiwa ala'alahina taumiu alonai.
4 Na yami oya adi taupaihowao nigele amyayemaiha ili'ilimanidi. Eeta taupaihowaone yadi ulumiyai na yadi dou bada Yaubada Tauwahiwahiyala ibenalena'o.
5 Na yami miya bale'uwai inamwanamwa alili wuwuna hauga maudoina mayami yaliyaya, na ami sinibu mwala'idi oiyemwalowoi ilowoinanegomiu, dova ta'i guyau maheyadi.
6 Wuwuna hiya dumwadumwaludi amhinahinabodaidi'o yo amyemwalowoidi'o, ta nigele howahowana na alimiyai hiyemaiha.

Alama'i'ita vehabana

7 Tahiguwao, am'alama'i'ita ana higa yada Bada iwuyoma dova tanovi ana taupaihowa mayana alama'i'ita na iha'waha'wa 'wesu yo yaigalugalu na bolimai adi hauga ainai ta ana higa laulau'eli ana hauga ainai.
8 Ainaena omiu hinage am'alama'i'ita mayami atepatu wuwuna mata yada Badane ilau gwaipileuyoma.
9 Na tahiguwao, havena ambom am'ulu'ulumiyanegomiu, wuwuna mata yada Badane ilauvetalaegomiu, ta muhamuhana na imahalava.
10 Ainaena tahiguwao, amnuwatuwu avivini tauwalo mahalavao, hiya yada Bada vehabana hiwalowalo mahalava. Teina aba'ita namwanamwana alimiyai, wuwuna tauwalo mahalavao yadi miya vitai aidiyena hi'alama'i'ita, na hitowotowolo wahiyala.
11 Na ebe yaiyadiwo dova hiya, tayogaedi tauyaliyaya wuwuna vitaiwone aidiyena hitowolo wahiyala'o. Na teina hinage ehebo aba'ita Yobi yana alama'i'ita vehabana. Bada amhanapuiya'o ebeha Yobi yana miya vitai yana aba'ovi ainai ana hagu ilobai yada Bada ainaena, wuwuna iya yada Bada tauvelau na tau'atemuyamuya.

12 Na tahiguwao, ehebo ginauli mwala'ina havena am'awa'awa tamada Tamada yehanaena, yo bale'u ginaulidi aidiyena, yo bada aiteya ginauli aidiyena ebe yami waloyemidi aidiyai. Na hesi ebe amwalo, ‘Ehe’, ebe yami nuwatuwu dova, na ebe nigele, amwalo, ‘Nigele’. Wuwuna ebe ginauli mwala'idi am'ataidi mata howola abo Yaubada ilauvetalaegomiu.

13 Ebe yaiya yana miya ivitai, howahowana i'awanoi ta'i Yaubada ainai. Ebe yaiya mayana yaliyaya, waliyena Yaubada ino'owei.

14 Na hinage ebe teya alimiyai mayana lovala, tauyemidiwo yadi taumugaiwo iyogaedima na hi'awanoi vehabana, na hinage woloi ainai hihiwai yada Bada yehanaena.

15 Na ebe mayadi yemidi hi'awa'awanoi, Yaubada mata ihagui taulovalane, na i'abiye namwanamwa, na hinage ebe mayana pwanoli Yaubada mata inuwahamui.

16 Eeta ehebo ehebo yami pwanoliwo alimiyai vehabadi amwalo mahalavaei ta vehabadi am'awa'awanoi ta ebe yami namwanamwa amlobai. Moiha ta'i taudumwaluwo yadi awanoi wahiwahiyalana.

17 Teina ehebo aba'ita alidai, neta Elaitiya, ibom tomowa ta'i dova ita na i'awa'awanoi nuwana maudoina ainaena ta ebe havena 'wesu italutalu bolimai tonuga matupwana aidiyai, eeta dova imamahalavane.

18 Na hinage dova i'awa'awanoiuyo ta galewaena 'wesu italuma na ai'ai maudoina hi'ini ili'ilimaniuyone.

19 Na tahiguwao, ebe ehebo alimiyena teya amwaha namwanamwana ilauvehulu, ami gelune amlauvaiyoiyama amwaha namwanamwana ainai.

20 Teina amnuwatuwu avivini ebe teya towaho amwaha ipwanoli ta alu'aluwana imwalowoi na towaho teya ilauvai ta ihagui, neta mwalowoi ainaena uhaloiya'o ta yana yababao Yaubada iba'ili vehuludi'o.

1 PITA

Awayauwedo

1 Yau Pita Yeisu Besinana ana tauyewasa, teina yagu leta
alimiyai, omiu Yaubada yana bodao ivesinuwaigomiu ta am-
miya taumana vali dalava aidiyai, dova Ponita yo Galetiya
yo Kapadosiya yo Esiya, yo hinage Bitiniya dalavadiyaone
aidiyai.
2 Omiu mugai Yaubada inuwatuwuiya'o ta ebeha ivesin-
uwaigomiu yana bodao, ainaena Alu'aluwa Ve'ahihiyena
bada i'abiye maselegomiu'o neta Natuna 'wahinanaena, ta
ebeha Yeisu Besinana am'awa abiyei.

Yaubada yana ve'i'ila yo yana nuwadaumwali himwala'i
alimiyai.

Yemidi Yeisu Besinana ainai

3 Yaubada tawalo vetuvehaeyei, iya yada Bada Yeisu
Besinana Tamana, wuwuna i'atemuyamuyaegita mwala'ina,
ta yada tubuiuyo vauvauna imohegita Yeisu Besinana yana
towolouyo mwalowoiyena ainaena. Teina vehabana hauga
maudoina tanuwatuwu avivini
4 ebeha ada velau galewai howola abo talobai. Tenem
ainai yada dalava imwau ili'ilimanidi'o vehabamiu, ta ebeha
havena hipwahapwaha yo havena hiyabayababa yo havena
hisawasawali.
5 Ebe Yaubada amyemidiyei mata yana wahiyalaena
i'ita avivinigomiu, ta hauga yana aba'ovi ainai hava
i'a'atububuniwa vehabamiu abo imohegomiu.
6 Ainaena amyaliyaya mwala'ina na hesi hauga iu'iuna
teina ainai mata towoi vitaidi amlobalobaidi.
7 Teina aidiyena yami yemidi Yeisu ainai Yaubada
itowotowoidi. Dova goula ainai ala'alahawawalinaena hi-
towotowoidi. Na hesi yami yemidi goula imwala'i gabaei,
wuwuna goula ginauli ovi'ovina. Ta ebe yami yemidi
wahiwahiyalana hauga ilalaoma Yeisu Besinana yana ma-
halavama ainai, walo vetuvehae yo vewasawasa yo ve'ahihi
amlobaidi.
8 Besinana iya nigele amya'ita, na hesi amve'ilahi
namwanamwa ainai, dova teina ta'i nigele amya'ita'ita, na
hesi ainai amyemidi'o, ta yami yaliyaya ainai mata nigele
tayavahilive'ovi.
9 Wuwuna yami yemidi ainona bada ainai ammahalava'o,
neta alu'aluwamiu adi livahi.

10 Teina ve'i'ilane mugai tauwalo mahalavao hiwalo mahalavaei yo hibehaei ta livahine alidai hiwalo yemidiyena'o ebeha Yaubada mata imohegita.
11 Na Besinana Alu'aluwana atediyai ive'itaedi ana muyao yo yana vewasawasa hauga mulitai vehabadi, na tauwalo mahalavao hanapu hibehabehaei aiteya hauga ainai abo livahine tenem imahalava.
12 Na Yaubada tauwalo mahalavao ive'itadi ebeha waloyemidi teina hiwalo mahalava mugaiyedi ebeha hiya vehabadi, na omiu hesi vehabamiu, ta ginauliwowa mugai vehabadi hiwawalowa bada teina, ambenaledi'o, wasa namwanamwana ana tauwalo mahalavao aidiyena, neta Alu'aluwa Ve'ahihi galewaena yana wahiyalaena. Na ginauli teina namwanamwadi vehabadi mwalona hiwalowedi'o alimiyai. Tausagenawasa galewai nuwanuwadi ebeha teina ginauliwone hinage hinapuidi.

Miya masemaselena

13 Ainaena ginauli teina vehabadi yami nuwatuwu maudoina am'abiye wahiyaladi, yo yami yemidi ammwau ili'ilimanidi ta ebe haugana Yeisu Besinana imahalavama mata awanamwanamwa amlobai Yaubada ainaena.
14 Eeta Yaubada ainai am'awa abi na havena yami nuwatuwu dawaniwo hiloiloinaegomiu, dova mugai yami hauga nuwapwanopwano aidiyai.
15 Na hesi yami miya maudoidi masemaselena, dova ibom iyogaegomiu yana mumuga maselenaena.
16 Wuwuna Buki Ve'ahihi ainai iwalo, ‘Am'abiye maselegomiu, wuwuna yau masemaselegu.’
17 Howola abo Yaubada yana lauvetala dumwadumwaluna imahalava alidai ta iloinaegita yada paihowa namwanamwadi yo yababadi aidiyena. Yaubada ainai am'awanoi amwalo, ‘Tamamai’, eeta mayami ve'ahihi ammeheuhei yami miyamiya haugadi aidiyai, wuwuna omiu amiya taumana.
18 Mwalona tubumiyao yadi mumuga dova lagulagu amveve'ao'aonaedi na hesi Yaubada iyemaihagomiu'o. Na ami maiha neta bada amhanahanapui ebeha nigele ginauli ovi'ovidi, dova siliba yo goula.
19 Na hesi maihane Yaubada yana Lami 'wahinana ainaena iuwagomiu, neta iya Besinana namwanamwa alilina yo masemaselena.
20 Yaubada Besinana ivesinuwa mugaiyei yana paihowa teina vehabana, na mulitai bale'u iyeyemaselene, eeta teina hauga tuluhanai Besinananane imahalavama'o ita vehabada.

21 Besinana ainaena Yaubada amyemidiyei neta ibom
mwalowoiyena i'abiye towolouyoiya'o na abamiya
wasawasa ainai imwauwiya'o, eeta yami yemidi yo yami
nuwatuwu hae ammwau ili'ilimanidi Yaubada ainai.

Tubuiuyo

22 Eeta amwaha dumwadumwaluna bada ammulitaei
ili'ilimani, ta ainaena yami masele amlobaiya'o, yo hinage
ami geluwo amve'ilahi namwanamwaedi atemiu maudoina
ainaena, eeta ilowoinanegomiu na amvelavelauyoigomiu
tomowa ehebo ehebo aidiyai.
23 Na omiu bada hilabahiuyoigomiu'o, nigele tamamiyao
mwalomwalowoidi aidiyena, na hesi Tamamiu yana walo na
yawahina na miyamiya vateyaina ainaena.
24 Dova Buki Ve'ahihi yana walomahalava iwalo:
‘Tomowa maudoidi dova awahi,
na yadi wasawasa dova awahi tayadi.
Wuwuna awahi mata himwalowoi,
na tayadine hinage mata hiwelai yo hibe'u.
25 Na hesi Bada yana walo miyamiya vateyaina.’
Walone teina hauga alidai imiyamiya, neta wasa
namwanamwana bada ambenalena'o.

2

1 Omiu bada amtubuiuyo'o ta ebeha yami yababao
bagibagilidi dova yami mumuga oya'oyamao, yami ve-
hinihinini, yami alomagigili, yami ulumiyai maudoidi
amta'wata'wataedi.
2 Yami tubuiyo ebeha alu'aluwamiune ana huhu
namwanamwana ambehaei. Dova hedaheda iu'iudi huhu
nuwanuwadi, na huhu teina alu'aluwamiu adi livahi
vehabana.
3 Walo moiha, yada Bada yana atemuyamuya bada amlau-
towoiya'o.

Logidi mayawahina

4 Amlaoma Bada ibom ainai, iya logidi mayawahina tau-
miya bale'u hisosomanaei, na hesi Yaubada nuwanuwana ta
ivevesinuwaneine.
5 Omiu hinage dova vada ana ginaginauli mayawahina,
alu'aluwamiu amtalamwedi na alimiyai Yaubada yana vada
i'abi, yo tenem ainaena amvetau pwaoli masemaselemiu, na
Yeisu Besinana ihaguigomiu ta aluwaluwamiyena ampwaoli
ili'ilimani Yaubada ainai.
6 Dova hinage Buki Ve'ahihi ainai iwalo:
‘Am'ita logidi teina namwanamwana na vesivesinuwana
yamwau mugaiyei vada ana abi dalava Saiyoni ainai,

na ebe yaiyadiwo hiya hiyemidiyei, mata nigele hiyahinimaya'.
7 Eeta omiu yaiyadiwo logidi teina amyemidiyei neta iya howomiu, na yaiyadiwo hiya nigele ainai hiyayemidi, vehabadi Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava'o iwalo:
'Logidi teina mugai tauvada abi hita'wata'wataei, na teina hauga bada hivetowoloya'o ta ivelogidi mugai, ainaena logidi maudoidi iloinaedi.'
8 Na hinage iwalo:

'Logidi teina tomowa yadi abatautupa,
howola mata ainai hitautautupa na hibe'ube'u.'

Eeta hitautautupa ainai wuwuna walo nigele hiyayemidiyei. Dova Yaubada iloina mugai vehabadi.

9 Omiu hesi Yaubada yana boda vesivesinuwamiu, ainaena omiu Tauwasawasa yana taupwaoliwo na yana bodao masemaselemiu, wuwuna dalava guguyou ainaena iyogaegomiu, yo yana masele namwanamwana moiha ainai imwauwigomiu'o, ta ebeha yana paihowa ausaladi amwalo mahalavaei.
10 Walo moiha, hauga mugai aidiyai omiu nigele amyaveboda ehebo na teina ta'i bada Yaubada ainai amyeboda ehebo'o, na mugai hinage Yaubada yana ate muyanuya nigele alimiyai iyamiyamiya, na teina ta'i amlobaiya'o.

Yaubada yana taupaihowao

11 Augeluwo ita bale'u teina ana taumanao, eeta nuwanuwagu mwala'ina ebeha yami nuwatuwu dawaniwo atemiyai himiyamiya amta'wata'wataedi, wuwuna alu'aluwamiu hive'ave'alehaedi.
12 Na hesi ammumuga namwanamwa hiya taumiya ganamuli aidiyai. Wuwuna teina ta'i howola hi'awa'awa yababaegomiu, ta hauga mulitai yami paihowa namwanamwana hi'ita, yo ebe haugana Yaubada imahalavama iya hiwalo vetuvehaeyei.

13 Na omiu Bada yana boda, ainaena ilowoinanegomiu ta loina bagibagilidi bale'uwai amve'ahihiyedi, dova tauwasawasa yana loina ainai amtalamwegomiu, wuwuna iya tauloina mwala'ina,
14 yo hinage gabemaniwo amve'ahihiyedi, wuwuna Bada neta ivesinuwaedi ta gabemani hiya tauyababao hiloinaedi, yo taunamwanamwa hi'awa namwanamwaedi.
15 Na Yaubada yana nuwatuwu teina ebeha taunuwapwanopwanowo hauganane hiwalo awa'awawa vehabamiu, mata yami paihowa namwanamwana howola abo hi'ita lobai, yo havena hinage hava vehabamiu hiwalowalowei.

16 Na omiu hesi bada Yaubada ilivahigomiu yo ebeha ambom amloinaegomiu, ta havena paihowa yababadi aidiyai amlaulau, na hesi ampaihowa dova Yaubada yana taupaihowao.
17 Ainaena tomowa maudoidi amve'ahihiyedi, na ami geluwo hiya Yeisu ana tauyemidiwo amve'ilahi namwanamwaedi. Yaubada ainai amve'ahihi mwala'ina, yo hinage gabemaniwo amve'ahihiyedi.

Yeisu vehabada muya ilobaidi.
18 Ainaena omiu taupaihowa mohiliwo, yami tauloinao amve'ahihiyedi na aidiyai am'awa abi, na nigele ebeha tauloina namwanamwa a'avadi aidiyai na hiya hinage yadi loina olo'ololodi aidiyai.
19 Wuwuna ebe nigele teya yami paihowa yababana, na hi'abiye muya awawaigomiu yo Yaubada vehabana amnuwanuwatuwu mwala'ina na am'alama i'ita, neta mumuga namwanamwana Yaubada mehenai.
20 Ebe yami mumuga yababadi vehabadi na hipwedipwediligomiu na am'alama'i'ita, neta nigele iyanamwanamwa. Na hesi ebe miyamiya namwanamwa vehabadi na hipwedipwedigomiu na am'alama'i'ita, neta Yaubada mehenai inamwanamwa alili.
21 Na muya amwahana teina vehabada Yaubada iyogaegita'o, wuwuna Besinana iya vehabada imuyamuya, ta yada aba'ita imwauwi alidai na ebe aeleleyanaena tamulita.
22 Wuwuna iya nigele yana pwanoliwo yo hinage nigele yana oyama ainaena iyamahalava.
23 Na haugana hi'awa yababaei nigele hinage aidiyai iyaveuveuyo, yo hinage hi'abimuya, nigele ana modi iya'iniyedi, na hesi Yaubada iyemidiyei moiha, wuwuna iya tauloina dumwadumwaluna.
24 Walo moiha, Besinana iya tauna ainaena yada pwanoliwo i'avalaidi aiwa lagalagana ainai, ta tenem ainaena ebeha yada mumuga yababadi hi'ovi, na mumuga dumwadumwaluna ainaena talau, ibom ana muya ainaena yami namwanamwa amlobai.
25 Walo moiha, omiu dova sipi sawasawalina, na ana tau'ita'ita avivini ivaiyoigomiu'o ainai, iya alu'aluwamiu ana tau'ita avivini.

3

Tautawahola adi loina
1-2 Omiu hinage tautawahola waiwaihiu, mwanemiyao amve'ahihiyedi. Ebe hiya nigele Yaubada yana walo hiyayemidiyei, omiu yami paihowa namwanamwana ana ve'ahihiyena amve'itadi, ta ainaena hiyemidi.

3 Na havena am'au'aupasa ginauli mahamahalavadi
aidiyena, dova vahumiu ampaihowa ili'ilimanidi, nuwana
ginauli goula aidiyena am'aupasa, nuwana ami ale'owo
namwanamwadi amli'wadi.
4 Na hesi atemiu amyepasadi, pasa miyamiya vateyaidi
aidiyena, hiya dova mumuga hegohegoyana yo nuwadobi
aidiyena amnuwatuwu avivini ebeha teina ginauline ginauli
mwala'ina Yaubada mehenai.
5 Dova mugai hiya waiwaihiu tautapwalolo Yaubada
hiyemidiyei ta atedi hiyepasadi mumuga hegohegoyana yo
nuwadobi aidiyena na mwanediyao hive'ahihiyedi.
6 Dova hinage Sela mwanena Abelaham alinana i'awa
abiyei na i'awa badaei eeta ebe omiu ammumuga
namwanamwa, yo havena teya ginauli ammehemeheuhei,
omiu Sela natunao.
7 Na omiu hinage tautapwalolo towatowaho,
mwanemiyao baidamiyao ammiyamiya, amnuwatuwui
ebeha hiya tapitapiyadi, ainaena am'ita avivinidi
na amve'ahihiyedi, wuwuna omiu yo mwanemiyao
baidamiyao Yaubada yawahina imohegomiu'o. Teina dova
ammumuga yo ainaena havena yababa yami awanoiwone
itautau auhidi.

Muya tave'alodi

8 Teina yagu walo yana aba'ovi alimiyai ebeha
yami nuwatuwena yo ami lautowoiyena amve'ehebo
yo amve'ilahi namwanamwaegomiu, yo mayami
nuwadobiyena am'atemuyamuyaegomiu.
9 Na ebe tupwadi alimiyai hipaihowa yababana,
havena aidiyai amyemayemaiha, na ebe hiwalowegomiu
havena amwalowalowedi. Na hesi amveuyodi walo
namwanamwana ainaena. Wuwuna ita Yaubada bada
ivesinuwaigita'o ebeha nuwahegoyaena ta'au'aubabada ta
ebe Yaubada i'awa namwanamwaegita.
10 Dova Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalava, iwalo:
‘Ebe yaiya iya nuwanuwana na iyaliyaya hauga maudoina
aidiyai,
ilowoinanei yo walo awa'awawa yo oyama ilaumwauwi.
11 Yo hinage paihowa yababadi ita'wata'wataedi na ipaihowa
namwanamwana vali tomowa aidiyai,
yo hinage i'aipate wahiyala nuwadaumwali vehabana.
12 Wuwuna yada Bada hauga maudoina taunamwanamwa
i'ita'ita avivinidi,
yo hinage yadi awanoiwo ibenali ili'ilimanidi,
na hiya tauyababao ita'wata'wataedi’.
13 Walo moiha, ebe ginauli namwanamwana nuwamiu
ivai, nigele howahowana yaiya teya i'abiye muyagomiu.

14 Ebe mumuga namwanamwana ammiyamiyanei na to-
mowa hi'abiye muyagomiu havena amnuwanuwatuwu yo
hinage havena ammehemeheuhi, wuwuna Yaubada mata
i'awa namwanamwaegomiu.
15 Eeta atemiyena Besinana ainai amwalo, ‘Yama Bada
Masemaselena’. Ebe yaiya tomowa ipanivilaegomiu, ‘Yami
wuwu hava ta Besinana amyemiyemidiyeine?’ Eeta
ya'atububunigomiu tomowane yana panivilane amyemaiha
16 mayami ve'ahihi yo mayami nuwahegoya. Ita Besinana
ana taumulitao ainaena mumuga namwanamwadi
tamulitaedi. Na ebe hiwalo sebasebaiyegomiu mata
yadi walowone i'abiye hinimayadi yami mumuga
nwamwanamwadi vehabadi.
17 Mumuga yababana vehabadi muya amlobalobaidi neta
nigele iyanamwanamwa. Na mumuga dumwadumwaluna
vehabadi na muya amlobalobaidi neta Yaubada yana
nuwatuwu.
18 Walo moiha, Besinana imwalowoi mai ehebo yada
pwanoliwo vehabadi, na ibom ta'i namwanamwana, na ita
tauyababa vehabada imwalowoi, ta ebe ilau vaigita Yaubada
ainai. Na Besinana tauna hi'oiyemwalowoi, ta Yaubada
Alu'aluwana ainaena iyawa haiuyo.
19 Na hinage Alu'aluwana yana wahiyalaena i'aitulu bweb-
weso ana taumiyao aidiyai.
20 Na tomowaone aidiyai iguguyane neta hiya mwalona
Nowa yana haugai waga i'a'abiwa ainai Yaubada yadi
awasewa vehabana i'alama'i'ita. Na hesi abaita ainai mau-
doidi hihanene na hitau 8 hibom hiyayawahaine wagane
alonai.
21 Bwahine teina bapitaiso ve'ive'ilalana ebe ainaena
tahugu mata tayawahai. Bapitaiso bwahina nigele tau ana
yemasele vehabana, na ate yana masele Yaubada mehenai
vehabana Yeisu Besinana yana towolouyo ainaena.
22 Iya bada ihae'o galewai ta teina hauga Yaubada nima
tautuwanai imiyamiya, na tausagenawasao yo galewa ana
tauloinao yo tauwahiyalao maudoidi iloiloinaedi.

4

Yada mumugao tabuidi

1 Besinana iya iyemala tomowa mohili yo muya ilobai,
eeta omiu hinage muya alonai amtowolo wahiyala ta dova
Yeisu. Wuwuna muya ebe amve'alo yami yababao bada
amta'wata'wataedi'o.
2 Ainaena yada hauga maudoina bale'uwai ta miyamiya,
tatalamwegita Yaubada ainai na iya iloinaegita, na yada
nuwatuwu dawaniwo havena hiloiloinaegita.

3 Mugai yami mumuga yababana, dova hiya guguyou
ana taumiyao, na teina haugane amta'wata'wataedi'o, dova
pwanoli yo, nuwatuwu dawani yo, bwahi wahiwahiyaladi
adi numa yauyaule, yo ve'au'augelu paihowa yababadi ve-
habadi yo hinage yemidi oya'oyama vali ginauliwo aidiyai.
4 Na taumiya ganamuli yami yemidi nigele hiya'ita lobai
wuwuna paihowa yababadi nigele amyapaipaihowaidi,
ainaena hi'awa yababaegomiu.
5 Na hesi howola Yaubada tomowa mayawahidi yo
mwalomwalowoidi iloinaedi, ta ainaena hiya taumiya gana-
muli hilauvetala mehenai,
6 Teina vehabana ta Yeisu i'aitulu taumwalomwalowoi
aidiyai na wasa namwanamwana iguguyaei wuwuna tau
ana lauvetala bada ive'aloya'o na alu'aluwadi howola abo
yawahai hilobai Yaubada ainaena.
7 Eeta hauga iu'iuna na ginauli maudoidi hi'ovi. Ainaena
am'ita avivinigomiu yo havena amvevetauhabulolo, na hesi
hauga maudoina am'awa'awanoi Yaubada ainai.
8 Ainaena amve'ilahi namwanamwa ili'ilimani ehebo
ehebo alimiyai, wuwuna velau ginauli maudoina imwala'i
gabaedi. Na hinage velau howahowana yo yababa bahudi
i'auhidi.
9 Eeta ami geluwo amyogaedi yami vadai
nuwanamwanamwaena, na havena vehabadi
am'ulu'ulumiyai.
10 Na ehebo ehebo Yaubada veguveguyai vagavagadi imo-
hegomiu'o, ainaena veguveguyaiwone aidiyena ampaihowa
ta ami geluwo amhaguidi, ta ainaena omiu Yaubada yana
taupaihowa namwanamwamiu.
11 Ai tauguguya Yaubada yana walomoihana aguguguyaei.
Na omiu tau'abihagu yami wahiyala Yaubada imomohe-
gomiune ainaena amvehaguhagu. Eeta yami paihowa mau-
doina tomowa hihanapui na Yaubada hiwalo vetuvehaeyei
Yeisu Besinana yehanaena. Wuwuna iya Wasawasa yo
Wahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Yeisu yana bodao himuyamuya.

12 Augeluwo havena am'alu'aluwagavai muyao mwala'idi
amve'ave'alodi vehabadi. Neta muyaone nigele ginauli
vauvaudi.
13 Na hesi amyaliyaya wuwuna Yeisu Besinana muya
ilobai, ta omiu hinage dova amlobalobaidi, na mulitai hau-
gana yana wasawasa imahalava amyaliyaya moiha.
14 Na ebe tomowa hi'awa yababaegomiu yami yemidi
Yeisu Besinana ainai vehabana, amyaliyaya ta'i, wuwuna
Yaubada Alu'aluwana masemaselena bada alimiyai
imiyamiya.

15 Omiu nigele iyalowonanegomiu ebeha mumuga
yababadi vehabana muya amve'alodi eeta oiyemwalowoi,
aivavali, nuwatuwu yababa yo mumuga yababadi, tupwadi
amta'wata'wataedi.
16 Na hesi ginauli ehebo a'ava ilowoinanegomiune neta
omiu Besinana yana bodao eeta yehana vehabana na mata
muya amve'alodi, ainaena havena amhinihinimaya na hesi
Yaubada amwalo vetuvehaeyei.
17 Hauga bada imahalava'o na Yaubada yana loina ive-
tuwuni yana bodao alidai. Na tuluhanai Yaubada yana
wasa namwanamwana ana tau'awa sewao mata lauvetala
mwala'i i'alilina hive'alo Yaubada ainaena.
18 Na Buki Ve'ahihi ainai iwalo mahalavao, iwalo:
‘Taunamwanamwao muhamuhana na mata lauvetala
hive'alo,
na hesi tauyababao mata lauvetala mwali'i alilina
hive'alo’.
19 Ebe omiu Yaubada yana nuwatuwu ainaena muya am-
lobaidi, yawahimiu amtalawedi ainai, dova iwalo yemidiye-
gomiuwa mata i'ita avivinigomiu wuwuna iya tauyemasele.

5

Taumugaiwo adi venuwamwau

1 Omiu babadao teina yawalo auligomiu yami paihowa
vehabana, wuwuna yau taumugai teya. Besinana muyao
ive'alodi yau tau'awa moihaeina teya ta mata yana wa-
sawasa i'abiye mahalava agu guyau abo imohegau.
2 Babadao yami bodao am'ita avivini ili'ilimanidi wuwuna
hiya Yaubada yana bodao imohegomiu ebeha amloina
ili'ilimanidi. Am'ita avivini Yaubada yana velau vehabana
na havena ami maiha vehabana na hesi am'aipate yo to-
mowa amhaguidi.
3 Na havena amtowotowoi yo amvetau loina aidiyai,
na hesi mumuga namwanamwana amve'itaei aidiyai, ta
himulitaegomiu.
4 Eeta hauga mehedai Tau'ita avivini mwala'ina
imahalava, iya ainaena ami maiha namwanamwana na
miyamiya vateyaina mata amlobai.
5 Eeta omiu hinage hevali vauvaumiu babadao
amve'ahihiyedi, na maudoimiu amnuwadobi yo ehebo
ehebo alimiyai amvehaguhagu. Dova Buki Ve'ahihi iwalo
mahalava, iwalo:
‘Yaubada taunuwahaehae i'auhidi,
na hesi taunuwadobi ive'i'ilaedi’.

6 Eeta amnuwadobi yo amtalamwegomiu Yaubada
Tauwahiyala iya nimanai, na ainaena mulitai iya yana
hauga namwanamwana ainai i'abihinigomiu.
7 Na ami vitaiwo maudoidi Yaubada ainai ammohei ta ami
vitaiwone ivai vehuludi.
8 Am'ita avivini ili'ilimaniuyoigomiu ami aleha Tomod-
ulele ainaena. Wuwuna iya dova laiyoni, hauga maudoina
ita'ita'i'ili na ibehabeha ta ebe ana tau'ilobai yo i'ai.
9 Na havena ammehemeheuhi, na hesi yami yemidi ainai
amtowolo wahiyala, wuwuna amhanapui ebeha ada geluwo
hiya Yeisu ana tauyemidiwo vitaiwone hilobalobaidi tupwa
vehopali aidiyai.
10 Yaubada iya tauve'i'ila na bada iyogaegita'o ta ebeha
yana wasawasa miyamiya vateyaina ainai tamiyamiya
Besinana baidada. Ami muyao hauga ubwa'ubwana na
hi'ovi, eena mulitai Yaubada i'abiye maselegomiu na i'abiye
wahiyalagomiu ta yaiyaimiu ebe ammiya namwanamwa.
11 Wuwuna iya tauwahiyala miyamiya vateyaina. Moiha.

Walo awayauwedo

12 Yami leta ubwa'ubwana teina Sailasa ihaguigau ta
yalelelene vehabamiu. Iya Sailasa tahanapui ebeha ehebo
tahida mayana yemidi. Eeta yami leta teina ainai
nuwanuwagu na Yaubada yana ve'i'ila moihanaena yawalo
mahalavaei, alimiyai, ta ainai amtowolo wahiyala.
13 Na hinage tautapwalolo tupwa teina Babiloni ainai yadi
awayauwedo alimiyai. Hiya Yaubada ivesinuwaidi dova
omiu ivesinuwaigomiune yadi awayauwedo alimiyai. Yo
hinage natugu Maki i'awa yauwedo alimiyai.
14 Am'awa yauwedouyoigomiu ehebo ehebo ainai, yo
am'atuhapwaliuyoigomiu velau moihanaena.
Omiu Besinana yana bodao ammiya daumwali.

2 PITA

Awayauwedo

1 Yau Saimoni Pita Yeisu Besinana yana taupaihowa, na
ana tauyewasa, leta teina yaleleyawa alimiyai omiu na
yau yada Yaubada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana yadi
dumwalu ainaena mayada yemidi talobalobai.
2 Yaubada na yada Bada Yeisu amhanapuidi'o, eeta mata
yadi ve'i'ila na yadi nuwadaumwali imwala'i alili alimiyai.

Miya namwanamwa mumugana

3 Yaubada iya yana wahiyalaena ihaguhaguigita, ainaena
yana nuwatuwu maudoidi ta mulita ili'ilimanidi Yaubada
yana nuwatuwu hanapu ainaena. Eeta iyogaegita ebeha
yana wasawasa yo yana mumuga namwanamwadi
ive'itagita.
4 Iya yana waloyemidi hinamwanamwa alili eeta yana
ala'alawowoli aidiyena mumuga bale'u ana nuwatuwu
dawaniwo yababadi tadena gabaedi'o, ta Yaubada ana lau-
towoi namwanamwana ta lobaiya'o.
5 Neta vehabana na amtowoi wahiyala ta yami yemidi
amyemutulaidi mumuga namwanamwana ainaena, mu-
muga namwanamwana ewanai hanapu.
6 Hanapu ewanai ve'ao ili'ilimani, ve'ao ili'ilimani ewanai
towolo wahiyala, towolo wahiyala ewanai Yaubada yana
miyamiya,
7 na ewanai ve'au'augelu, na yana aba'ovi neta tahida
tavelauwei.
8 Ainaena ebe mumugaone teina aidiyai amwahiyala mata
yada Bada Yeisu Besinana ana hanapu alimiyai imiya alili, ta
yami paihowa yo yamo lau'aino mata nigele hiyatautowolo.
9 Na ebe mumuga teina nigele alimiyai hiyamiyamiya
ana ita dova mehe gibugibumiu, wuwuna yami pwano-
liwo miyamiyadi Taunuwahamuina bada amnuwapwanop-
wanowena'o.
10 Ainaena tahiguwao, amtowoi wahiyala ta Yaubada
yana boda vesivesinuwada ainai ammiyamiya na havena
aidiyena ammiyamiya mahalava. Na ebe yagu walo teina
am'awa abiyedi mata nigele amyabe'u.
11 Hauga mehedai moiha mata i'abiye yaliyayagomiu ta
amluwu yada Bada ada Taulivahi Yeisu Besinana yana
abaloina miyamiyavateyaina ainai.

12 Eeta nuwanuwagu yo yaguguyaigomiu ebeha ginauli teina amnuwatuwu avivinidi, wuwuna bada amhanapuidi'o yo walomoiha am'awa abiyedi'o.
13 Na hauga teina bale'uwai mayawahigu yamiyamiya, na ya'abiye nuwatuwu avivinigomiu ta am'aipate mumuga namwanamwa vehabana.
14 Wuwuna yada Bada Yeisu Besinana bada ive'itagau'o ta muhamuhana na yawahigu yalaugabaei teina bale'uwai.
15 Ainaena yatowotowoi wahiyala ta ebe yagu mwalowoi tuluhanai ve'itaone havena amnuwanuwa pwanopwanowedi.

Besinana yana wasawasa a'itaya'o.

16 Mwalona yada Bada Yeisu Besinana yana wahiyala yo yana laoma awalo mahalavaedi'o alimiyai, na yama walomahalavao nigele tomowa yadi aubabadao aidiyena, na hesi mehemaiyena yana wasawasa a'itaya'o.
17-18 Na haugana mwalona baidamai oya ve'ave'ahihina ewanai amiyamiya na Yaubada alinana galewaena abenalei iwalo, ‘Teina Natugu yavelauwei na iya vehabana yay-aliyaya mwala'ina’. Na alinane teina neta Tamana yana wasawasa maselenaena ilalaomane, ta oyanane ewanai Yaubada walo vetuvehaenana ta yana wasawasa Natuna imohegeyo'awaheine.
19 Ainaena tahanapuiya'o ebeha tauwalo mahalavao mu-gai yadi walo aidiyena Besinana hiwalo mahalava mugaiyei neta moiha. Eeta tauwalo mahalavaone yadi walo am-nuwatuwu ili'ilimanidi, wuwuna walowone dova masele tupwa guguyou ainai ihinahinali ana higa mala itomtom ta saelohana atemiyai ihihinaline.
20 Teina ginauli mwala'ina eeta amhanapui neta nigele howahowana tabom Yaubada yana walomahalava ainona ta'ita lobai.
21 Wuwuna tauwalo mahalava nigele hiyabom yadi nuwatuwuwena hiyawalowalo mahalava na hesi Alu'aluwa Ve'ahihi tauwalo mahalavaone ivenuwamwauwedi ta Yaubada yana walowone hiwalowalowedine.

2

Tauve'ita oya'oyama vehabadi

1 Tupwadi tauwalo mahalava oya'oyama mwalona to-mowa ahi'ahipudiyai himahalava. Dova hinage teina hau-gane tauve'ita oya'oyama ahi'ahipumiyai himahamahalava, ta mata hi'oyamaegomiu yadi yababa yo yadi nuwatuwu dawaniwo aidiyena, ta Bada igimwagimwalaigitawa hiu-valaei, eeta mata maihana yababana hilobai.

2 Hiya paihowa vedeba hinihinimayadi aidiyena mata tomowa bagibagilidi hi'oyamaedi ta himulitaedi na taumiya ganamuli hi'itadi ta hiwalo, walo moiha amwahana iyababa.
3 Hiya tobwatobwa nuwaleledi aidiyai imwala'i alili na yadi walo am'amnaena ebeha nuwamiu hivaidi ta oyamaena yami tobwatobwao hivaidi. Na hesi Yaubada yadi abalauvetala bada i'atububuniya'o ta ihaha'waha'wa.
4 Yaubada tausagenawasao yadi yababa nigele iya'ate'atemuyamuyaedi na hesi guda gugugugugyouna ainai ihiwa aituluwedi, ta himiyamiya na lauvetala ana ahubena hiha'waha'wai.
5 Na hinage mwalona taumiya bale'u maudoidi Yaubada nigele iya'atemuyamuyaedi, eeta tauyababao abaitaena imutu ve'ovidine. Na Nowa mayana bodao hitau 7 iyayayovidine, wuwuna Nowa iya dumwalu ana tauguguya.
6 Na hinage dalavaone yababadi bwau igabudi ta hi'alahi ve'ovidine neta Sodoma na Gomola, ta ainaena ebeha maudoida tahanapui na havena mumuga yababana tapaipaihowai.
7 Na Lota iya dalavaone aidiyena yana mumuga dumwadumwaluna, ainaena Yaubada ihahaloine. Walo moiha, Lota neta tauyababa yadi mumuga bi'ibi'idi vehabana inuwavitai.
8 Lota iya taudumwalu na hesi tauyababaone ahi'ahipudiyai imiyamiya, ta abubena ehebo ehebo yadi mumuga yababao i'ita'itadi na ibenabenaledi ta inuwavitai mwala'ina.
9 Ainaena tahanahanapui ebeha Bada taunamwanamwao adi towoiwo maudoidi aidiyena mata ihaloidi, na tauyababao mata ipaipaidi ana higa hauga lauvetala ana ahubena imahalava.
10 Tomowaone, neta hiya taupwanoliwo Yaubada yana loina namwanamwana hita'wata'wataedi, na yadi nuwatuwu dawaniwo bi'ibi'idi himulimulitaedi, adi maiha yababa alilina mata imohedi. Taupwanoliwone hinage yadi gagasa woiyawa, yo nigele yadi ve'ahihi taumiya galewa namwanamwadi aidiyai, na hiwalo dobidobiyedi.
11 Na tausagenawasao wahiwahiyala alilidi yadi abamiya Yaubada ainai, na hesi tausagenawasao yababadi nigele hiyawalo dobidobiyedi Bada mehenai.
12 Tomowaone hiya tauve'ita oya'oyamao mumuga yababana hipaipaihowai adi oleya dova lagulagu, ta adi lautowoi hibom himulimulitaedi. Yadi nuwapwanopwano vehabana hiwalowalo sebasebai ta mata yadi mwalowoi dova lagulagu hipwahipwa ainai,
13 ainaena yadi yababao maihana mata himuya. Wuwuna tomowa mehediyai adi amna dawadawanidi ainodi

hi'abi'abiye mahalavadi. Na ebe baidamiyao am'ai toyawa mata hi'abiye hinimayagomiu yadi mumuga yababao vehabadi.
14 Na yadi mehe ayouhi vehabana hipwanopwanoli lau na nigele mumuga yababana hiyalaumwauwi. Na tapitapiyadi himugaiyedi'o amwaha yababana ainai na hi'aiduma moiha. Neta vehabana ta Yaubada i'awa yababaedi'o.
15 Amwaha dumwaluna bada hilaugabainao ta hilau pwano'o, ta Biyo natuna yehana Balam yana mumuga himulimulitaei, wuwuna iya nuwanuwana yo yana paihowa yababana ainaena ivetobwatobwa,
16 na doniki ehebo Balam yana mumuga yababana ivelau mwauwi dova tomowa yana aubabada ainaena. Donikinane tauwalo mahalavane yana paihowa yababanane abiye lau mwauwidine.
17 Tomowa teina dova yadi mumuga adi ita dova bwahi gumagumadi, na hinage dova yaloyalovi, yaumai itowatowapeiyei, ainaena Yaubada howola abo ihiwa aituluwedi guda guguyou ainai ta nemai himiya vateyai.
18 Yadi mumuga yababadi mayadi walo gagasa na hi'au'aubabada yauyaule, na hinage yadi pwanoli aidiyena taunuwabui vauvaudi hiniuniulidi ta hiwuyowuyo yadi mumuga mugai aidiyai.
19 Adi taumulitawone aidiyai hiwalo, ‘Amwaha teina ho'eho'ena amwaha namwanamwana, na nigele teya laugagayo iyamiyamiya’. Na hesi hiya yadi mumuga yababana ainaena hibom hipaipaiyoidi. Wuwuna yaiya tomowa mumuga yababana ipaipaihowa ala'alabiliyei ibom ipaipaiuyoi
20 Hiya mugai yada Bada yo ada Taulivahi Yeisu Besinana wasana bada hibenalena'o yo hiyemidiyena'o ta mumuga yababadi hidena gabaedi'o, na ebe hiwuyouyo mumuga miyamiyana aidiyai mata yadi yababa mugamugaina hidi'wai.
21 Ebeha amwaha dumwadumwaluna nigele hiyahanapui, ainaena yababa hiveve'alone. Na hesi hiya bada amwaha dumwadumwaluna hihanapuiya'o na hilaugabaei, mata miya yababa alilina ainai himahalava wuwuna loina ve'ave'ahihina hilaugabaina'o.
22 Ta yadi mumugao ipaihowauyaoidi ta tomowa hiwalo adi ita dova edewa maliwaidi hi'ai'aiyoidi. Na hinage maheya tauna ta abiye maseledi, na mulitai hiwuyo ta hitobatobauyo.

3

Bada yana ahubena mwala'ina vehabana

1 Augeluwo, teina yagu leta bwauna alimiyai, na
letaowone bwaune aidiyai yatowotowoi ta yavenuwatuwu
avivinigomiu na amnuwanuwatuwu ili'ilimani.
2 Yaubada yana tauwalo mahalava ve'ave'ahihidi yadi
walo mugamugaidi amnuwatuwu avivinidi, yo hinage yada
Bada, Taulivahigita, yana tauyewasa hiwawalo auligomi-
uwa amnuwatuwu avivinidi.

3 Na teina ginauli mwala'ina amhanapui mugaiyei ebeha
hauga yana aba'ovi ainai tau'abi talawahi himahalava, na
hiya taudi nuwalelena himulitaedi,
4 na hiwalo, ‘Aiteya hauga ainai yami Bada iwuwuyoma
dova yana waloyemidi. Mwalona bale'u yana abavetuwuni
ainaena ta wau nigele teya hinage ginauli iyamwaugwaipile.
Mugai tubudao mwalomwalowoidi yadi haugaena na ilalao-
mane, ginauli maudoina adi oleyaone ehebodine.’

5 Hiya nigele nuwanuwadi hinuwatuwu avivini ebeha
mugai Yaubada yana walowena galewa imamahalavane, na
ni'u ainaena Yaubada bale'u iyeyemaselene,
6 na mulitai ni'u ainaena bale'u maudoina i'abiye yaba-
bane Nowa yana hauga ainai.
7 Na Yaubada yana walo ehebonane ainaena galewa yo
bale'u imwau ili'ilimanidi ta hiha'waha'wa na hauga lauve-
tala ana ahubena ainai mata igabu vehuludi, yo tauyababao
imutudi.

8 Augeluwo, ehebo ginauli amnuwatuwu avivini, ebeha
Bada ainai ahubena ehebo dova bolimai 1000 alidai, na
bolimai 1000 ainai dova ahubena ehebo.
9 Hesi tupwadi tomowa yadi nuwatuwu pwano hi-
walo, ‘Bada yana waloyemidi inuwapwanopwanowena'o
ta mata nigele iyapaihowaidi’. Nigele iyabwedabweda
na hesi i'alama i'ita na iha'waha'waigita ebeha maudoida
tanuwabui, ta havena teya igabagabaei.
10 Eeta Bada yana lauvetala ana ahubena mata yana laoma
dova tau'aivavali na ive'aluwagavaigita. Ta galewa isawali
mayana alapwahi mwala'ina yo ginauli maudoidi galewai
aiwa ala'alahina ainaena i'ala yesawalidi, yo hinage bale'u
ta ginauli maudoidi holanai himiyamiya i'alaye hisawalidi.
11 Ginauli teina maudoina mata hisawali, ainaena
ilowoinanei yo mayami mumuga maselena yo mayami
ve'ahihi Yaubada ainai ammiyamiya.
12 Na amha'waha'wa mayami nuwatuwu avivini Yaubada
yana ahubena yana lau mwayamwayau vehabana, yo hau-
gana ainai Yaubada galewa yo ginauli maudoidi i'oiye sawa-
lidi aiwa ala'alahina ainaena.

13 Ta ita taha'waha'wa na galewa yo bale'u vauvaudi
ta'itadi, dova Yaubada mugai iwalo yemidi, na dalavanane
ainai mumuga dumwadumwaluna imiyamiya.
14 Augeluwo, yami ha'wa ana hauga ainai amtowoi
wahiyala, ta ebe imahalavama ilobaigomiu mayami mu-
muga dumwalu maudoina na nuwadaumwaliyena am-
miyamiya.
15 Na amnuwatuwu avivini yada Bada yana alama'i'ita
ebeha nuwanuwana yo livahi talobai. Ginauli teina veha-
bana ada gelu moiha Paulo bada alimiyai ilaulelewa'o. Na
yana hanapu Yaubada ainaena ilaoma.
16 Ta ginauli teina maudoidi Paulo iwalowalo yana letao
aidiyai. Na tupwadi ginauli yana letao holadiyai adi hanapu
vitaina, ainaena yauyauledi yo tautapiyao ginauliwone
himwaubuidi, ta Yaubada yana Buki ana lelewo hinage
himwaubuidi ta aidiyena hibom hi'abiye yababauyowedi.
17 Augeluwo, ginauli teina bada amhanapuidi'o, ainaena
am'ita avivinigomiu ta havena tau'awa sewao himugai
pwanoligomiu mata dova ta yami towolo momohi ainaena
ambe'u.
18 Na hesi yada Bada, iya ada Taulivahi Yeisu Besinana,
ana ve'i'ila yo yana hanapu alimiyai imwala'i, na iya tawalo
vetuvehaeyei wau ta nigele yana aba'ovi. Moiha.

1 YONI

Walone yawahida vehabana

1-2 Hauga mayamayauni ainai walo mayawahina imiyamiya, ainaena ai mehemaiyena a'ita na talimaiyena abenalei, na nimamaiyena towahonane a'abi towoine, wuwuna bada imahalava'o ta mehemaiyena a'itaya'o, ta iya vehabana awalowalo mahalava alimiyai, neta iya yawahi vateyai wuwuna, na hesi mugai iya tamana baidana himiyamiya ta bada imahalava'o alidai.

3 Iya a'ita yo abenalei ta alimiyai awalo mahalavaei, ta ebe omiu baidamaiyao tave'au'augelu, yo hinage Tamada na Natuna Yeisu Besinana baidadao tave'au'augeluwegita.

4 Ainaena yami leta teina bada aleleyawa'o, ta ebeha amvahili, na tayaliyaya moiha.

Yaubada masele wuwuna

5 Wasa teina abenalena'o iya ainaena, ta awalo mahalavaei alimiyai neta Yaubada masele wuwuna, na nigele teya guguyou ainai iyamiyamiya.

6 Ainaena ebe tupwa guguyou ainai tamiyamiya, havena ta'oya'oyama na tawalo, “Yaubada baidada tave'au'augelu”. Neta nigele mumuga dumwaluna.

7 Na ebe tupwa masele ainai tamiyamiya, dova Yaubada tupwa masele ainai imiyamiyane, neta tave'au'augelu'o moiha, wuwuna natuna Yeisu 'wahinanaena i'abiye maselegita'o yada yababao maudoidi aidiyena.

8 Maudoida tauyababao ta'i, na ebe tauvauvala na taoya'oyamaegita, yo tawalo, ‘Yau namwanamwagu, na nigele yagu yababao.’ Neta ana nuwamasele ebeha walomoiha nigele alidai.

9 Na hesi ebe tawalo dumwalu na tawalo, ‘Moiha, bada yalauhapuli'o.’ Eeta Yaubada yada pwanoliwo inuwahamuidi na ainaena i'abiye maselegita, wuwuna Yaubada iya taudumwalu ta imwau yedumwalugita'o.

10 Na ebe tawalo, ‘Nigele teya hauga yalaulauhapuli’, neta Yaubada ta'awa'awa oyamaei, ta yana walo nigele alidai.

2

Besinana iya ada tauhagu

1 Ae natuguwao, yami leta teina yaleleyawa ta ainaena havena amlaulau hapuli. Na ebe talaupwano'o, Yeisu Besinana iya ada tauhagu dumwadumwaluna i'awanoi vehabada Tamada ainai,

2 yo yada lauhapuliwo inuwahamuidi, wuwuna Yeisu
iya ipwaoliyowei yada lauhapuliwo vehabadi, yo hinage
taumiya bale'u maudoidi yadi lauhapuliwo vehabadi.
3 Ebe Yaubada yana loina ta'awa'awa abiyei, mata tahana-
pui neta iya ada gelu moiha.
4 Eeta ebe yaiya i'au'aubabada na iwalo, “Yau Yaubada
augelu” na ebe Yaubada yana loina nigele iya'awa abiyei,
neta i'o'oyama, ta walomoiha nigele ainai.
5 Na ebe Yaubada yana walo tamulimulita ili'ilimani,
mata yada velauwo Yaubada vehabana i'oiye mwaugita ta
hanahanapui ebeha Yaubada baidada tamiyamiya.
6 Ta mata tawalo, ‘Yau Yaubada baidagu amiyamiya,’ eeta
ebeha yada miya dova Yeisu yana miya.

Loina vauvauna

7 Tahiguwao, teina loinane yalelelelene nigele loina vau-
vauna, na loina miyamiyana neta mugai wasana ambe-
nalena'o, ta bada amhanapuiya'o.
8 Na loina teina yaleleuyoi ta dova loina vauvauna, velau
namwanamwa walomoiha vehabana, wuwuna walomoiha
neta Besinana ainai, yo omiu alimiyai hinage. Ta ainaena
guguyou isawasawali, na masele moiha bada ihaema'o.
9 Eeta ebe yaiya tahina ive'alehaei na iwalo ebeha iya
masele ainai imiyamiya, neta i'o'oyama, wuwuna iya howola
ta'i guguyou ainai imiyamiya.
10 Na ebe yaiya owa tahim uve'ilahi namwanamwaei, owa
masele ainai umiyamiya, ainaena mata nigele uyabe'u.
11 Na ebe tahim uve'alehaei, owa howola guguyou yana
tupwa ainai umiyamiya, na hinage guguyoi ainai ulaulau,
ta ainaena nigele uyahanapui havaidova ulalau, wuwuna
mehem ihoga.
12 Hedaheda, walo teina yaleleyawa wuwuna yami lauha-
puliwo Yaubada inuwahamuidi'o Besinana yehanaena.
13 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga ve-
tuwuni ta wau imiyamiya bada amhanapuiya'o.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa, wuwuna iya
tauyababa bada amwahiyala gabaena'o.
Hedaheda mwalamwala'imiu, walo teina yaleleyawa
wuwuna Tamada bada amhanapuiya'o.
14 Tama, walo teina yaleleyawa wuwuna iya hauga mugai
ta wau imiyamiya bada amhanahanapui.
Hevahevaliwo, walo teina yaleleyawa wuwuna omiu
tauwahiyala ta Yaubada yana walo imiyamiya alimiyai,
ainaena iya tauyababawa bada amwahiyala gabaena'o.
15 Havena bale'u mumugana amnuwanuwaleleyei na
bale'u ginaulidi havena nuwamiu ivaivaidi. Ebe bale'u

mumugana amnuwaleleyei mata Tamada yana velau amta'wata'wataei
16 neta nuwadawani yo tobwatobwa adi nuwavai yo wa-
sawasa nuwaleledi vehabana, ginauli teina nigele Tamada
ainaena hiyalaoma, na hesi bale'u ainaena.
17 Na bale'u teina mata isawali ta bale'u adi nuwalelewo
maudoina mata hi'ovi, na ita hesi ebe Yaubada yana
nuwatuwuwo tapaipaihowai mata tamiya vateyai.

Besinana ana aleha
18 Natuguwao, hauga yana aba'ovi ilaoma'o, ta mugai
ambenalena'o ebeha Besinana ana alehawa muhamuhana
imahalavama, eeta amnuwatuwu avivini Besinana ana ale-
hao bahudi bale'uwai himiyamiya, ainaena tahanahanapui
hauga yana aba'ovi teina.
19 Na Besinana ana tau'alehao yada boda alonaena
hi'a'aitulune, na hesi nigele yada boda moihana wuwuna ebe
yada boda moihana mata baidadao tamiyamiya. Nigele teya
yaiya, eeta yadi laune imiya mahalava ebeha neta nigele
alidaena.
20 Na omiu Alu'aluwa Ve'ahihi ibesinanaigomiu'o, eeta
hanapu moiha bada amhanapuiya'o.
21 Nigele yami nuwapwanopwano vehabana leta teina
yayavetamalenawa, wuwuna ve'ita dumwaluna bada
amhanapuiya'o, yo hinage amhanapui ebeha nigele teya
oyama iyamahamahalavama mumuga dumwaluna ainaena.
22 Na hiya tau'oyamaone Yeisu hiuvalaei, na hiwalo, 'Yeisu
iya nigele Besinana towahona'. Ebe yaiyadiwo hiwalowalo
dova, hiya Besinana ana alehao, eeta Besinana Tamana
baidana hita'wata'wataedi.
23 Na ebe yaiya owa Yaubada Natuna uta'wata'wataei,
Tamana nigele baidam amyamiyamiya. Na hesi ebe utalam
Natuna ainai, iya yo Tamana baidamwao ammiyamiya.
24 Omiu mugai wasadi ambenalena'o, ainaena ebe wasane
alimiyai imiyamiya mata Besinana na Tamana baidamiyao
ammiyamiya,.
25 Teina waloyemidine iwalo yemidiyeiwa neta yawahi
vateyai.
26 Besinana ana tau'alehao vehabadi yalalaulelewa ta
ainaena havena hi'oya'oyamaegomiu.
27 Na hanapunane bada amhanapuiya'o, wuwuna
Besinana bada ibesinanaigomiu'o, ta alimiyai imiyamiya, yo
ive'ive'itagomiu. Eeta havena amnuwanuwapwanopwano
ebeha tomowa teya ive'itagomiu, na hesi Yaubada
Alu'aluwana ive'itagomiu. Neta besinana moihana, na
nigele oyama. Ainaena yana ve'ita'o ammulitaedi, ta
Besinana baidamiu ammiyamiya.

Yaubada natunao ita

28 Ainaena natuguwao, ilowoinanegomiu ta Besinana
ainai ammiya vateyai, eeta haugana ebe imahalavama,
havena amhinihinimaya, na hesi mayami atepatu yana
laoma vehabana.
29 Na Yaubada hinage amhanapui iya taudumwalu,
ainaena yaiyadiwo hiya hipaihowa dumwalu, hiya Yaubada
natunao.

3

1 Tamada yana velau imwala'i alidai ainaena i'awa natu-
naegita. Ta nigele yana walo a'ava na natumohimohili-
nao ita. Ainaena taumiya bale'u nigele hiya'ita lobaigita
wuwuna Yaubada nigele hiyahanapui.
2 Augeluwo, teina hauga Yaubada i'awa natunaegita, na
mulitai, hava imahalava alidai? Neta tahanahanapui hau-
gana yana mahalava ainai ana oleya mata ta'ita, na imwaug-
waipilegita ta ana oleya dova ita wuwuna iya ta'ita lobaiya'o
moiha.
3 Yada nuwatuwuhae ginauli teina vehabana ainaena
ebeha ta'abiye maseledi dova Besinana.
4 Na hesi ebe teya alidaena yababa ipaihowai neta
Yaubada yana loina hiho'eho'e, wuwuna teina mumuga
yababana.
5 Hinage tahanahanapui ebeha Besinana ilaoma yada
mumuga yababadi ivaivehuludi, wuwuna iya nigele teya
yana lauhapuliwo.
6 Ainaena ebe ita Besinana baidada tamiyamiya havena
yababa tapaipaihowaidi. Na hesi hiya tauyababao nigele
Besinana hiya'ita ta hinage nigele hiyahanapui.
7 Natuguwao, havena teya i'oya'oyamaegomiu, na hesi
nuwamiu himasele ebe yaiyadiwo hiya yadi mumuga
hidumwalu, hiya neta taudumwalu dova Besinana mumu-
gana.
8 Na tauyababao neta hiya Tomodulele yana bodao,
wuwuna hauga mugamugaina ainaena ta wau Tomodulele
iya tauyababa. Eeta Yaubada Natuna ivetamalenama ta
bale'uwai ilaoma Tomodulele yana paihowa habi oipeiyedi.
9 Na hinage ebe Yaubada ilabahigita havena tapaipaihowa
yababa, wuwuna mumuga vauvauna atedai imwauwiya'o,
ainaena ita Yaubada natunao nigele howahowana yo yaba-
bana tapaihowai.
10 Eeta ebeha tomowa ta'ita lobaidi yaiyadiwo Yaubada
natunao, na yaiyadiwo Tomodulele natunao, wuwuna hiya
Tomodulele natunao nigele hiyapaipaihowa dumwalu, na
nigele hiyavelau namwanamwa matahidiyao.

Ada geluwo ta velauwedi

11 Venuwamwau teina mugai ambenalena'o ebeha ada
geluwo baidadao ta tavelauyowegita.
12 Na havena dova Keni, wuwuna iya Tomodulele yana
boda, na tahina iwunui. Na yana oiyemwalowoina wuwuna
neta tahina Abeli yana paihowa namwanamwana na Keni
yana paihowa yababana.
13 Ainaena tahiguwao, havena am'alu'aluwagavai ebe tau-
miya bale'u hive'alehaegomiu.
14 Teina ainaena na mata tahanapui mwalowoi yana
tupwa bada talaugabainao ta talao'o yawahi vateyai ana
tupwa ainai. Wuwuna tahidao tavelau namwanamwaedi.
Na ebe yaiya nigele velau atenai tahinao vehabadi, iya
howola mwalowoi yana tupwa ainai imiyamiya.
15 Walo moiha, ebe yaiya tahina ive'alehaei, iya
taulauwunu ta'i na tahanapuiya'o iya mata nigele yawahi
vateyai iyalobai.
16 Eeta teina ainaena velau tahanapuiya'o, neta ebeha
Besinana yawahina italamwena'o vehabada imwalowoi,
ainaena ilowoinanegita ebeha yawahida tatalamwei tahidao
vehabadi.
17 Amnuwatuwu avivini neta ebe yaiya mayana tobwa-
tobwa imiyamiya na ana gelu teya i'abiye ahubali, ta nigele
teya hagu iyamohemohei, vedova mata Yaubada yana velau
atenai imiyamiyane? Nigele.
18 Natuguwao, havena yada velau walo a'ava ainaena, na
hesi yada paihowaena tavelau moiha.
19 Teina ainaena tahanahanapui neta walomoiha ainai
tamiyamiya, na havena tamehemeheuhi Yaubada mehenai.
20 Na ebe mayada atehawawali ebeha yababa howola
atedai imiyamiya, Yaubada atehawawawaliwone mata
ibohoidi, wuwuna Yaubada iya imwala'i alili, na yada
nuwatuwuwo maudoina ihanahanapuidi,
21 Augeluwo, ebe nigele yada atehawawaliwo, howa-
howana ta'atepatu Yaubada mehenai,
22 na ebe hava ta'awanoi ainai mata imohegita, wuwuna
iya yana loina ta'awa abiyedi, na yada paihowao vehabadi
iyaliyaya.
23 Na loina teina ebeha Natuna Yeisu Besinana yehana
tayemidiyei, na hinage ada geluwo tavelau ili'ilimanidi, dova
Besinana ada loina imomohegitawa.
24 Ainaena ebe yana loina tamulitaedi, ita ainai
tamiyamiya, na iya alidai imiyamiya. Na vedova yana
miyamiya alidai mata tahanapuine? Wuwuna Alu'aluwana
imohegita, ta alidai imiyamiya.

4

Alu'aluwao moihadi na oya'oyamadi

1 Augeluwo, havena alu'aluwa maudoidi amyemiyemidiyedi, na hesi amtowoidi Yaubada Alu'aluwana ainena bo alawai ainaena, wuwuna teina hauga tauwalo mahalava oya'oyamao bagibagilidi alu'aluwadi nigele Yaubada ainaena.

2 Teina ainaena tahanapui Yaubada Alu'aluwana: ebe yaiyadiwo hiwalo mahalava neta Yeisu Besinana ilaoma bale'uwai ta iyemala tomowa, neta Yaubada Alu'aluwana ainaena.

3 Na ebe yaiyadiwo Yeisu hiuvalaei, hiya nigele Yaubada ainaena, na hesi hiya neta Besinana ana alehao. Na tau'alehane yana laoma bada mugai ambenalena'o, ta hauga teina bale'uwai imiyamiya.

4 Natuguwao, omiu Yaubada ilabahigomiu, ainaena vali alu'aluwaone bada amwahiyala gabaedi'o, wuwuna Alu'aluwane alidai imiyamiya iya iwahiyala alili, na hesi alu'aluwa taumiya bale'u aidiyai himiyamiya yadi wahiyala nigele iyamwala'i.

5 Na hiya taumiya bale'u mumuga bale'u ainaena hi'au'aubabada, ainaena taumiya bale'u bahudi alinadi hibenabenaledi.

6 Na ita hesi Yaubada ilabahigita, ainaena mata hiya Yaubada tauhanapuina alinada hibenalei, na hiya nigele Yaubada hiyahanahanapui alinada mata nigele hiyabenalei. Ainaena tahanapui aiteya alu'aluwa moihadi na aiteya alu'aluwa oya'oyamadi.

Yaubada yana velau

7 Augeluwo, maudoida tavevelavelauyowegita, wuwuna Yaubada velau wuwuna, ainaena yaiyadiwo hiya tauvelau bada Yaubada i'awa natuguwedi'o, na hiya Yaubada ana tauhanapuwo.

8 Na hesi hiya nigele tauvelau, hiya nigele Yaubada ana tauhanapuwo, wuwuna Yaubada tauvelau.

9 Na yana velau i'abiye mahalava alidai natuna ainaena, ta natu ehe'ehebona ivetamalenama, na bale'uwai ilaoma, ta ebe yawahi moihana ainaena tavai.

10 Teina velau moiha, nigele ebeha ita Yaubada tavelauwei, na Yaubada hesi ivelauwegita, ta natuna italamwei yo ip-waoliyei ita yada pwanoliwo vehabadi.

11 Augeluwo, ebe teina dova Yaubada yana velau alidai, ainaena ita tavevelavelauyowegita.

12 Nigele teya hauga taumiya bale'u Yaubada hiya'ita,
na ita hesi tavevelavelauyowegita, neta ainaena Yaubada
alidai, na hinage yana velau ainona alidai imwala'i.
13 Teina ainaena tahanapui ebeha ita ainai tamiyamiya na
iya alidai imiyamiya? Wuwuna Alu'aluwana bada imohe-
gita'o.
14 Na ai mehemaiyena Yaubada Natuna a'itaya'o, ta veha-
bana awalowalo mahalava ebeha Tamana bale'uwai iveta-
malenama ta ebeha tomowa maudoida ada Taulivahi.
15 Ainaena ebe yaiya i'awa moiha neta Yeisu iya Yaubada
Natuna, Yaubada ainai imiyamiya na iya Yaubada ainai
imiyamiya.
16 Eeta Yaubada yana velau alidai bada tahanapuiya'o
ta tayemidiyenao. Walo moiha, Yaubada velau wuwuna,
ainaena ebe yaiya velau ainai imiyamiya, iya Yaubada ainai
imiyamiya, na Yaubada iya hinage ainai imiyamiya.
17 Ainaena ebeha velau mumugana alidai imwala'i alili
ta lauvetala ana ahubena ainai havena tamehemeheuhi, na
hesi ta'atepatu. Wuwuna hauga teina bale'uwai tamiyamiya
ita dova Besinana.
18 Na yada velau ainaena havena tamehemeheuhi,
wuwuna velau moiha yada meheuhi ivai vehuluya'o. Walo
moiha, lauvetala ainai tameheuhi, ebe velau moiha nigele
alidai.
19 Na tavelauwei wuwuna iya ivelau mugaiyegita.
20 Ebe yaiya iwalo, ‘Yaubada ivelauwei’, na tahina
ive'alehaei, iya tau'oyama, wuwuna tahina i'itaya'o, na
nigele iyavelauwei, ainaena nigele howahowana ta Yaubada
ivelauwei wuwuna nigele iya'ita.
21 Na ada loina Yaubada ainaena ta ebeha iya tavelauwei,
na hinage tahidao tavelauwedi.

5

Yada yemidi iwahiyala mumuga bale'u ainaena

1 Ebe maudoida Yeisu tayemidiyei na tawalo, ‘Iya Besinana
towahona’ ita Yaubada natunao. Na ebe Tamada tavelauwei,
natunao hinage tavelauwedi.
2 Haugana Yaubada tavelauwei, na yana loina ta'awa
abiyedi, teina ainaena mata tahanapui ebeha Yaubada natu-
nao hinage tavelauwedi.
3 Wuwuna Yaubada yana velau ainona ebeha yana loina
ta'awa abiyei. Ta yana loinao nigele hiyavitai.
4 Eeta ebe Yaubada ilabahigita mata mumuga bale'u
tawahiyala gabaei. Hava ainaena tawahiwahiyalane? Yada
yemidiyena.

5 Wuwuna ebe Yeisu tayemidiyei ebeha Yaubada Natuna,
teina ainaena mumuga bale'u tawahiyala gabaena'o.

Yaubada Natuna ana walomahalava vehabana

6 Na Natuna yana laoma alidai neta we'ahaena na 'wahi-
nanaena neta iya Yeisu Besinana. Nigele we'aha a'avana
ainaena, na hesi we'aha yo 'wahina aidiyena. Teina veha-
bana Yaubada Alu'aluwana iwalo mahalava moiha wuwuna
Alu'aluwana mumugana dumwadumwaluna.
7 Na Besinana ana tauwalo moiha tonuga himiyamiya,
8 neta Alu'aluwa, we'aha, na 'wahina, na yadi ve'ita
ehe'ehebonane.
9 Ebe tomowa yadi walo moihao tayemidiyedi, howa-
howana na Yaubada yana walo moiha tayemidiyei, wuwuna
Yaubada iya tauwahiyala, na Natuna vehabana iwalo moiha
alidai.
10 Ainaena ebe iya tayemidiyei, atedai talautowoi
ebeha iya Yaubada Natuna. Na hesi ebe Yaubada nigele
tayayemidiyei, tenem ainaena mata ta'awa oya'oyamaei,
wuwuna yana walo moiha Natuna vehabana nigele
tayayemidiyei.
11 Na yana walo moihane ebeha Natunane ainaena yawahi
vateyai imohegita.
12 Eeta ebe yaiya Yaubada Natuna ainai imiyamiya, to-
mowanane yawahi bada ilobaiya'o, na ebe yaiya nigele
Yaubada Natuna baidana, iya nigele yawahi ainai.

Yawahi vateyai vehabana

13 Yami leta teina bada yaleleyawa'o ta amhanahanapui
ebe Yaubada Natuna yehana amyemidiyei, yawahi vateyai
bada amlobaiya'o.
14 Na hinage ebe mehenai ta'atepatu mata yada awanoi
ibenaledi, yo imohegita hava ta'awanoiyedine vehabana,
ebe iya yana nuwatuwu tamulitaedi.
15 Walo moiha, yada awanoiwo maudoidi ibenaledi,
ainaena tahanapui ebeha yada awanoiwone ainodi imohe-
mohegita.
16 Tupwadi lauhapuliwo adi maiha mwalowoi na tupwadi
nigele, ainaena ebe yaiya owa tahim u'ita ilauhapuli, na
lauhapuline iu'iuna neta nigele ana maiha mwalowoi, na
hesi taulauhapuline vehabana u'awanoi Yaubada ainai, ta
Yaubada yam awanoi ibenalei, na tahimne ihagui. Na
hesi lauhapuliwone adi maiha mwalowoi, havena vehabadi
am'awa'awanoi Yaubada ainai.
17 Walo moiha, lauhapuli maudoidi yababadi, na tupwadi
adi maiha nigele mwalowoi.

18 Na hesi tahanahanapui neta ebe Yaubada ilabahigita
havena talaulauhapuli, wuwuna Yaubada Natuna i'ita'ita
avivinigita, ta nigele tauyababa iya'abi'abisawahigita.
19 Na hinage ita tahanahanapui neta Yaubada ilabahigita,
bwagana bale'u maudoina tauyababane yana loina
elauhanai.
20 Na hinage tahanahanapui neta Yaubada Natuna bada
ilaoma'o alidai, ta nuwada i'abi maseledi'o ebeha Yaubada
iya moiha, na moiha ainai tamiyamiya, wuwuna ita Yaubada
Natuna Yeisu Besinana baidada. Yeisu iya Yaubada moiha,
na yawahi vateyai wuwuna.
21 Natuguwao, am'ita avivinigomiu vali abayemidi
aidiyena, na amlau vehuludi.

2 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na owa waihiu Yaubada ivesinuwaigo
ta manatumwao alimiyai leta teina yaleleyawa. Ya'awa
yauwedo mwala'ina alimiyai na hinage hiya amwaha moiha
ana taumulitao hi'awa yauwedo alimiyai.
2 Wuwuna walomoiha atedai imiyamiya na alidai imiya
vateyai.
3 Ainaena Tamada Yaubada na Natuna Yeisu Besinana
yadi ve'i'ilaena yo yadi atemuyamuyaena yo yadi
nuwadaumwaliyena ammiyamiya mayami awamoiha yo
hinage mayami velau.

Yeisu Wasana am'abi avivini ilimani

4 Mugai tupwadi natumwao ya'itadi amwaha dumwaluna
himulimulitaedi, dova ada loina Tamada ainaena, eeta yay-
aliyaya mwala'ina.
5 Waihiu ee, ya'awanoiyego ebeha teina nigele loina vau-
vauna yayaleleyawa na hesi loina miyamiyanawa mugai
ambenalena'o ebeha maudoida tavelauyowegita.
6 Velau ainona teina ebeha Yaubada yana loina
tamulimulitaedi, na loinanane mugai ambenalena'o ebeha
velau yana amwahaena talau.
7 Na tau'oyama'o bahudi bada himahalava'o bale'uwai
ta Yeisu Besinana hiuvauvalaei, hiwalo, ‘Nigele iyayemala
tomowa’. Eeta yaiya i'oya'oyama, iya Besinana ana aleha.
8 Ainaena tau'oyamaone aidiyena am'ita avivinigomiu ta
yami paihowa ana moiha havena amvetavetaudawani, na
hesi ami maiha maudoina Yaubada mata imohegomiu.
9 Hiya yaiyadiwo Besinana hilaugabaei na yana ve'ita
nigele hiyamulitaei Yaubada hinage himiya vehuluya'o, na
ebe Besinana yana ve'itao am'abi avivinidi, Tamada yo
hinage Natuna alimiyai himiyamiya.
10 Ainaena ebe yaiya alimiyai ilaoma na yana ve'ita va-
gana, havena amyogayogaei yami vadai bo amwalowalo
velauwei.
11 Havena amyogayogaei mata dova ta yana paihowa
yababanawa ainai amhagui.

Walo yana aba'ovi

12 Ginauli bagibagilidi himiyamiya ta ebeha vehabadi
yalaulelewa, na hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai
yalaulele, wuwuna yanuwatuwu avivini mata mulitai

yalaowa ta omiu baidaguwao ta'au'aubabada, na tayaliyaya ovi.
13 Tahim iya Yaubada ivesinuwaena'o natunao yadi awayauwedo alimwai.

3 YONI

Awayauwedo

1 Yau yami bada, na leta teina yaleleyawa owa augelu Gayosi alimwai. Walo moiha, ateguwena yavelau alimwai.

2 Augelu, mayagu awanoi Yaubada ainai amnam yana miya namwanamwa vehabana, wuwuna yahanahanapui alu'aluwam yana miya namwanamwana.

3 Mugai yayaliyaya mwala'ina haugana tahidiyao tupwadi hilaoma ta yam mumuga dumwaluna vehabana hi'aubabadaei, wuwuna walomoiha ainaena ulaulau.

4 Teina dova wasa neta yagu abayaliyaya mwala'ina, wuwuna natuguwao walomoiha ainaena amlaulau.

5 Augelu yam hagu yo yam paihowa tahidao yo taumanao aidiyai vehabana haugana himahalavawa yam dalavai, neta paihowa namwanamwana.

6 Na tahidaone hilaugwaipileuyoma'o ta yam hagu aidiyai vehabana hiwalowalo mahalava tautapwalolo alimaiyai. Walo moiha, owa Yaubada yana taupaihowa, ainaena ilowoinanei yo ebe hilalaugabaigo adi nima'abi hinage umohedi.

7 Hiya Besinana yehanaena hi'ada'adau ta'i'ili, na nigele hiyatalam hagu vehabana taumiya ganamuli aidiyena.

8 Eeta ilowoinanegita ebe ita tahaguidi, ta ainaena baidadao tavetaupaihowa toyawa walomoiha ainai.

Ada tauhaguwo yo ada tau'alehao vehabadi

9 Ami venuwamwau yaleleyawa'o tautapwalolo alimiyai na towahone yehana Diyotilipi nuwanuwana na ibom iloiloinaegomiu, ta ainaena yagu loina i'au'auhi.

10 Na nigele yabom iyavetavetala piliyegau na hinage tahidaone nigele iyayaliyayaidi na tautapwalolo isosomanaedi wuwuna tahidao hihaguhaguidi vehabana. Eeta ebe hauganane yamahalavawa, yana mumugaone vehabadi ya'aubabada.

11 Augeluwo, havena mumuga yababana ammulimulitaei, na mumuga namwanamwana hesi. Walo moiha, taunamwanamwao hiya Yaubada yana bodao, na tauyababao nigele Yaubada hiyahanapui.

12 Na Dimitilo iya towaho namwanamwana. Tomowa bahudi yadi walomahalava dova, wuwuna hiya ve'ita moiha ana taumulitao hiwalo mahalava ebeha Dimitilo towaho namwanamwana, na yau hinage yagu walomahalava dova,

yo yagu walomahalava amhanahanapui neta ebeha walo moiha.

Walo yana aba'ovi

13 Ginauli bahudi himiyamiya yo nuwanuwagu ve-
habadi yalaulelewa na hesi nigele nuwanuwagu pepa ainai
yalaulelewa,
14 wuwuna yanuwatuwu aviviniya'o mata muhamuhana
abo yalaowa na owa baidagu ta'aubabada.
15 Ada geluwo teina yadi awayauwedo alimiyai. Na ada
geluwo netai maudoidi hinage aidiyai yagu awayauwedo
uwalo mahalavaei. Yaubada yana nuwadaumwali imiya
vahaligomiu.

YUDE

Awayauwedo

1 Yau Yude, Yeisu Besinana yana taupaihowa, na tahigu
neta Yemesa. Teina yami leta yaleleyawa, omiu Tamada
Yaubada ana vesivesinuwao, eeta ivelauwegomiu na Yeisu
Besinana i'ita avivinigomiu.
2 Yaubada yana atemuyamuya yo yana nuwadaumwali yo
yana velau imwala'i alimiyai.

Tauve'ita oya'oyamao

3 Augeluwo, nuwanuwagu ada livahi vehabana
yalaulelewa, na hesi nigele howahowana, wuwuna ehebo
ve'ita vaga bada alimiyai imahalava'o, eeta leta teina
ainaena yaguguyeigomiu ta ebe havena yada abayemidi
dumwaluna amta'wata'wataei, na hesi am'aipate vehabana.
Wuwuna tauve'ahihiwo ita bada Yaubada abayemidiwo
imohegita'o.
4 Vitai teina bada alimiyai imahalava'o neta tupwadi
tauyababao hi'oya'oyamaegomiu ta ami boda ainai hiluwu'o,
eeta Yaubada yana ve'i'ila alidai hiya yadi ve'itaena
himwaugwaipiledi ta pwanoli adi amwa'amwaha aidiyai,
yo hinage yada Taubada yo yada Bada Yeisu Besinana
hita'wata'wataedi. Hiya yadi pwanoli vehabana adi loina
vitaina mugai Yaubada yana buki ainai hileleya'o.
5 Yagu venuwa yawalouyowei, neta mugai amnuwamasele
ainaena amnuwatuwu avivini, neta mwalona Bada yana
boda ihaguidi ta himahalava tupwa Itipita ainaena, na
mulitai aidiyena tupwadi imumutudine, neta hiya nigele
hiyayemidi.
6 Tausagenawasao hinage amnuwatuwu avivinidi,
wuwuna yadi abamiyao hilaugabaidi ta himwauihiniuyoidi,
ainaena Yaubada ipaidi ta dalava guguyou holanai
imwauwidi'o, ta nemai himiyamiya ana higa lauvetala
ana ahubena imahalava.
7 Hiya yadi mumuga dova tupwadi dalava mugai,
neta Sodoma yo Gomola yo tupwadi dalavao vahalidiyai,
wuwuna pwanoli ana nuwavai mwala'ina ainaena hipaipai-
howa awa'awawa na yadi taliya towatowahowo baidadiyao
hipwanopwanoli, eeta Yaubada igabudi aiwa ala'alahi
vateyaina ainai. Ta ve'ita tenem ita maudoida vehabada.
8 Na tomowaone, bada hiluwuwa'o alimiyai, yadi mumuga
ehe'ehebonane, wuwuna hiya yadi enonivinivi wo aidiyena
ve'ita yababadi, hipaipaihowaidi, neta mehe'ayo na Yaubada

yana loinao hiuvalaedi, na taumiya galewa masemaseledi hi'awa'awa yababaedi.

9 Na hesi tausagenawasao adi taumugai Maikeli mugai i'awa pa'ipa'i'i Tomodulele baidana, Mosese tauna vehabana, na Maikeli nigele Tomodulele iyahinahinabodai. Na teina dova iwalo, ‘Bada ihinahinabodaigo’.

10 Na tomowaone, ebe hava nigele hiyahanapuidi bada ta'i hi'awa yababaedi, wuwuna hiya dova lagulagu, ta adi lautowoi iloiloinaedi, ta hiya hi'abi'abiye yababauyoidi.

11 Nuwayabayababadi, wuwuna Keni yana amwaha yababana ainaena hilaulau, na yadi tobwatobwa vehabana himumuga yababa dova hinage Balam mugai yana mumuga. Ainaena mata hisilahe, wuwuna Yaubada yana loina hita'wata'wataena'o, dova Kola mugai loina ita'wata'wataei.

12 Ebe tapwalolo toyawa ainai ai'ai ampaihowai, na tomowaone hiluwuwa, na aine hi'abiye yababa, wuwuna hi'ai ala'alabili na hibom hinuwanuwatuwuyoidi. Nuwanuwadi hiya hiyaliyaya, ta adi oleya dova yalovi gibana yaumai ipeiyei, na nigele 'wesu. Hinage adi oleya dova aiwa yana hauga aino na nigele ainona, eeta lamlamna hidavai vehulu ta imwalowoi ili'ilimani.

13 Na hinage adi oleya dova bagodu mwala'idi na gwalagwalabuhodi yadi paihowao abahinimaya. Hinage adi oleya dova utui hilowolowouhi awawauhi ta mata guguyou yana tupwa ainai himiya vateyai.

14 Mugai Adam yana hauga ainai ta ilaoma Inoke ainai neta yaso maudoina 7. Inoke iwalo mahalava tomowaone vehabadi iwalo, ‘Am'ita Bada ana tauve'ahihiwo tausani viha baidanao hilalaoma,

15 na ebe tomowa maudoidi iloinaedi na ilauvetalaedi yadi mumuga bagibagilidi na yababadi vehabana, na hinage yadi awayababa Yaubada ainai maudoina vehabadi.’

16 Tomowaone tau'ulumiyai na tau'awa yali, na hiya adi lautowoi ainaena hilaulau. Hinage tauwalo haehae, na ebe adi geluwo aidiyai hiwalo am'amna, neta tobwatobwa vehabadi.

Am'ita avivinigomiu

17 Augeluwo, yada Bada Yeisu Besinana yana tauyewasao yadi walomahalava amnuwatuwu avivini haugana mwalona hiwalo,

18 ‘Hauga yana aba'ovi ainai tupwadi tomowa mata mumuga dumwaluna hi'abi talawahiyei, wuwuna hiya adi lautowoi yababana iloiloinaedi’.

19 Tomowaone mumuga bale'u himulimulitaei, ainaena
hiya tauyemidiwo adi tauwaheiwo, ta Alu'aluwa nigele
aidiyai.
20 Augeluwo, ilowoinanegomiu na yami yemidi
ve'ave'ahihinaena amabiuyoigomiu ta amtowolo wahiyala
na Alu'aluwa Ve'ahihi yana nuwatuwuwena am'awa'awanoi
Yaubada ainai.
21 Na hinage velaune Yaubada ainaena am'abi avivini, na
amha'waha'wa maivihana abo yada Bada Yeisu Besinana
yana atemuyamuyaena yawahimiu miyamiya vateyaina
imohegomiu.
22 Na tupwadi ada geluwo hinuwabwaubwau
am'atemuyamuyaedi na amhaguidi.
23 Tupwadi hinage dalava ala'alahina ainai himiyamiya,
amtowoi ta amhaloidi. Tupwadi hinage taulauhapuliwo
am'atemuyamuyaedi mayami meheuhi, ta yadi nuwalele
yababadi dova luwuluwu bi'ibi'idi amta'wata'wataedi.

Walo vetuvehae

24 Yaubada howahowana i'ita avivinigomiu ta havena
ambe'ube'u, ana higa haugana iya mehenai ilauvaigomiu
yana dalava masemaselena ainai, mayami mumuga
namwanamwana, na hinage mayami yaliyaya mwala'ina.
25 Yaubada iya ibom ada Taulivahi, neta yada Bada Yeisu
Besinana yana mumuga ainaena, eeta tawalo vetuvehaeyei
yana wasawasa yo yana namanamalina yo yana wahiyala yo
yana loina mugai ta wau yo hinage hauga hilalaoma aidiyai.
Moiha.

MEHE'ITA'ITA

1 Buki teina ainai Yeisu Besinana yana ve'ita wasana,
Yaubada i'aiyauyaei na ebeha Yeisu ive'itaei yana taupai-
howao aidiyai na hihanapui hava mata muhamuhana ima-
halavane.
Teina ve'itane Yeisu Besinana yana tausagenawasa ive-
tamalei yau yana taupaihowa Yoni aliguwai na yawalo
mahalavaei.
2 Yau ginaulidine bada ya'itadi'o maudoina, ainaena
yamwau mahalavaedine, neta Yaubada yana walo, na hi-
nage Yeisu Besinana yana wasa.
3 Uyaliyaya owa taulauvahili na amyaliyaya omiu taube-
nali, eeta teina walomahalava lelelelena ambenalei na
ammulitaei, wuwuna ginaulidine yawalo mahalavaedine
muhamuhana mata himahalava.

Awayauwedo boda maudoina 7 aidiyai

4-5 Yau Yoni yami leta yaleleyawa omiu boda tauyemidiwo
tupwa 7 Esiya holanai. Atemuyamuya na nuwadaumwali
alimiyai, Yaubada ainaena, na hinage alu'aluwa 7 aidiyena,
hinage Yeisu Besinana ainaena. Iya Yaubada mwalona,
ta hauga teina, yo hauga ilalaoma aidiyai imiyamiya, na
alu'aluwaone 7 hiya Yaubada yana abamiya wasawasa
mehenai himiyamiya. Yeisu Besinana iya tauwalo moiha,
na hinage iya mwalowoiyena itowolo mugai, ta bale'u ana
tauwasawasao yadi Tauwasawasa. Ibom Yeisune ivelauwe-
gita na yada pwanoliwone 'wahinanaena iwuwadine.
6 Eeta imwau ahaigita na ebeha tavetauloina na tapwaoli
Tamana Yaubada ainai. Iya Yeisunane yana wasawasa yo
yana wahiyala miyamiya vateyaidi. Moiha.
7 Na am'ita iya ilalaoma yalovi ainaena, na tomowa
maudoidi yo hinage ana tauwomaliwo maudoidi hi'ita, na
taumiya bale'u tupwa maudoina aidiyena hinuwa'uvali na
vehabana mata hidou mwala'ina. Teina mata imahalava.
Moiha.
8 Yada Bada iwalo, ‘Yau abavetuwuni yo aba'ovi’. Ibom
Yaubadane Tauwahiyala moiha, na mwalona yo wau yo
hauga hilalaoma aidiyai imiyamiya.

Besinana ana ita

9 Yau tahimiu Yoni. Taveboda ehebo'o Yeisu
Besinana baidada, yana abaloina holanai omiu na yau
ta'alama'i'itanegita muyamuya yo vitai aidiyena. Yau
mwalona hipaigau na himwauwigau bwanabwana Patimo

ainai, wuwuna yaguguya Yaubada yana walo yo Yeisu wasana.
10 Tenem ainai yada Badane yana ahubena ainai
Alu'aluwa Ve'ahihi yalautowoi aliguwai, na ainaena ehebo
alinana mwala'ina yabenalei dova yoguli i'au'aubabada
dagelaguwai, iwalo,
11 'Ginaulidine howola abo u'itadi na vehabadi ulaulele
buki ainai, na bukine uvetamalei boda tauyemidiwo 7
aidiyai, neta Epeso, Simena, Pegamosi, Tayataila, Sadisi,
Piladelipiya yo Laodisiya aidiyai'.
12 Eeta yatowolo gwaipile ebeha ya'ita yaiya aliguwai
i'au'aubabadane. Tenem ainai masele adi abamwau 7
ya'i'itadine goula aidiyena hipapaihowaidine.
13 Na ahi'ahipudiyai ehebo ya'ita, dova Towaho Moihana,
ana ale'o dabalonaena ta idobi aenai, na nuwanuwanai ana
tulituli goula,
14 na vahunane hewahewa alilina, dova ahole vauvauna,
na mehena dova aiwa ala'alahawawalina.
15 Na aena namanamalina dova pwawati vauvauna hi-
gabu, na alinana ana benali dova bwahi mwala'idi dagugudi,
16 na hinage utui 7 nima tautuwanaena i'abihinidi, na
hinage awanaena elepa ale'aleha imahamahalava meheme-
hegaina tupwa bwaubwauna ainaena, na maninane dova
mahana ihinahinali, mahana ala'alapwahiyai.
17 Na haugana ya'ita, aenai yabe'u dova yamwalowoi,
na nima tautuwanaena i'abi aliguwai, na iwalo, 'Havena
umehemeheuhi, wuwuna yau abavetuwuni yo aba'ovi.
18 Mayawahigu yamiyamiya, mwalona yamwalowoi na
u'ita yau yamiyamiya na mata nigele yaya'ovi. Eeta
nimaguwai mwalowoi yo Bwebweso adi awa'eda abaho'ena
ya'abi'abi avivinidi.
19 'Inamwanamwa. Ginauli teina u'itadi'o uleledi, na
hinage hava mata mulitai himahalava uleledi.
20 Teina utuine 7 nima tautuwaguwai na hinage masele
adi abamwau 7 u'itadi'o, adi nuwamasele dawadawanidi,
alimwai ya'abiye masele. Utui 7 neta tausagenawasao 7
tauyemidiwo 7 vehabadi, na masele abamwauwina 7 neta
hiya boda tauyemidiwo 7.

2

Epeso yadi leta

1 'Tausagenawasane tautapwalolowone Epeso ainai
i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Epesowone vehabadi,
na uwalo,
'Wasa teina ilaoma towahone ainaena iya utuiwone
7 nima tautuwanaena i'abi avivinidine, na masele

abamwauwina goula 7 ahi'ahipudiyai ilaulau. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

2 ‘Yahanapuiya'o, neta yami paihowa mwala'ina ainaena, yo yami alama'i'ita aidiyena, amwahiyala'o, eena tauyababao nigele nuwamiu, eeta amtowoidi ta ebeha hiya tauyewasao na hesi hiya nigele, ta yadi oyama'o amlobaidi'o.

3 Na hinage alama'i'ita amhanahanapui, ta paihowa vitaidi na mwala'idi aidiyena nigele amyatapiya yehagu vehabana.

4 ‘Na yau ehebo ginauli alimiyai ya'ita nigele iyanamwanamwa, neta mwalona yami velau namwanamwana aliguwai na hesi bada amlau mwauya'o.

5 Mwalona namwanamwamiu, na amnuwatuwu avivini yami miyamiyawa ainaena ambebe'une, eeta amnuwabui na ampaihowa namwanamwa, dova mwalona. Na ebe nigele amyanuwabui mata yalaowa na yami masele abamwauwina yavaivehulu alimiyena.

6 Na yahanapuigomiu'o ebeha ginauli namwanamwana alimiyai, neta Nikoleitani yana bodao yadi mumuga amta'wata'wataei, yau dova.

7 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana ibenalei Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwone aidiyai. Na ebe alimiyena yaiya Tomodulele iwahiyala, gabae iya yawahi ana aiwa ainona yatalamwei i'ai, aiwane itowotowolo Yaubada yana tanovi namwanamwana ainai.

Simena yadi leta

8 ‘Tausagenawasane tautapwalolo Simenawone ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Simena vehabadi na uwalo,

Wasa teina ilaoma iya abavetuwuni yo aba'ovi ainaena, iya imwalowoi'o na itowolouyo ta mayawahina imiyamiya. Iya teina ibom yana walomahalava alimiyai iwalo:

9 ‘Bada yahanapuiya'o amve'atemuyamuya, neta omiu wewelohe, na hesi moiha omiu wasawasa. Na hinage yahanapuiya'o ebeha tupwadi hi'awa'awa yababaegomiu na hinage hiwalo, “Ai Yudeya”, na nigele. Na hesi hiya Tomodulele yana bodao.

10 Na havena ammehemeheuhi ebe ginauli teya ainai muya amlobai. Amnuwatuwu avivini mata howola Tomodulele abo itowoigomiu na tupwamiu hipaigomiu na vada paipaiyai himwauwigomiu, na hesi ami vitaine ahubena 10 a'ava vehabana. Na amtowolo wahiyala ana higa mwalowoi, ta ebe yawahimiu vateyai yamohegomiu.

11 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei, na hinage

yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala gabaei, mata nigele mwalowoi bwauna iya'abiye yababagomiu.

Pegamosi yadi leta

12 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Pegamosi ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Pegamosiwone vehabadi, na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma iya mayana elepa ale'aleha, mehemehegaina tupwa bwaubwauna ainaena. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

13 Bada yahanapuiya'o tupwanane ainai ammiyamiyane neta Tomodulele yana abamiya wasawasana. Na hesi amyemidiyegau, wuwuna nigele amyauvalaegau. Na Tomodulele yana tupwane ainai mwalona ehebo agu tauwalo moiha hi'oiye mwalowoiya'o, yehana Anitipasa, na hesi am'abi avivinigau mwala'ina.

14 ‘Mumugamiu tupwana vehabana nigele yayayaliyaya, wuwuna tupwamiu Balam yana ve'itao ammulimulitaedi. Na yana ve'itaone mwalona Belaki imulitaedi, na Isileli mumuga yababana ive'itadi, neta aiwa tagitagi ai'ai himomoheiwa, ta hi'ai'ai, yo hinage himehemeheganawali.

15 Na hesi ehebo ginauli nigele namwanamwana, neta tupwamiu Nikoleitani yana bodao yadi ve'ita ammulimulitaedi.

16 Ainaena teina ta'i mumuga yababana aidiyena amnuwabui. Na ebe nigele, hauga habuluna ainai yalaowa na ya'alehaigomiu, elepa ale'alehaena awaguwena imahamahalava ainaena.

17 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei. Na ebe yaiyadiwo Tomodulele amwahiyala gabaei, ai'ai dawadawanina yamohegomiu. Na hinage ehebo ehebo ainai ya'aiyauya gaima hewahewadi, na gaimadine aidiyai yehamiu vauvaudi lelelеledi, neta nigele teya howahowana ihanapuidi, bada hibom tauvainane hihanapuidi.

Tayataila yadi leta

18 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Tayataila ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Tayatailawone vehabadi, na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma Yaubada Natuna ainaena, iya mehena adi ita dova aiwa hawahawawalina, na hinage aena namanamalidi dova pwawati vauvauna higabu.

19 Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

‘Yami paihowao bada yahanapuidi'o, yami velau yo yami yemidi yo yami paihowa yo yami alama'i'ita, na yahanapuigomiu'o teina hauga yami paihowao hinamwanamwa alili, na mwalona tupwana.

20 ‘Na hesi teina ainai ehebo ginauli vehabana nigele yayayaliyaya, wuwuna Yesibeli ainai amtalamwegomiu, ibom waihiune iwawalone ebeha iya ehebo Yaubada ana tauwalo mahalava, na nigele. Hesi waihiune yagu tau-paihowaone ive'ita pwanolidi ta higanaganawali yo hinage aiwa tagitagi aidiyena iniuniulidi, ta ana himohemohei na tupwana hi'ai'aidi.

21 Na bada waihiunane yana hauga yamohena'o na ebeha yana meheganawali aidiyena inuwabui, na hesi nigele nuwana na yana pwanoline ita'wata'wataei.

22 Eeta asiyebwa mata yamohei na ebe yaiyadiwo hiya baidanao hipwanoli muya mwala'ina hilobai, ebe yadi pai-howa yababana aidiyena nigele hiyanuwabui.

23 Na hinage natunao mata ya'oiye mwalowoidi, na ainaena tauyemidiwo maudoidi hihanapuigau ebeha yau tomowa maudoidi yadi nuwanuwatuwu atediyai maudoina yahanahanapuidi, na hinage maudoina alimiyai yayemaiha hava dova yami paihowao, namwanamwadi bo yababadi.

24 Na hesi omiu Tayatailawone maudoimiu, vitai teina yababanane nigele amyamulitaedi, yo Tomodulele yana nuwatuwu honihoni nigele amyahanapui, mata nigele ava'avala vitavitaina yayamohegomiu.

25 Na hesi mayami yemidi amtowolo wahiyala ana higa yawuyoma.

26-27 ‘Hinage ebe yaiyadiwo omiu Tomodulele amwahiyala gabaei, na yagu paihowaone besiwa ampaipaihowaidi ana higa yana aba'ovi ainai, loina yamohegomiu na tupwa mau-doidi amloinaedi, dova Tamagu loina imohegau'o. Na yami loinane wahiwahiyalana ainaena amloina tomowa aidiyai, dova pwawati ainaena walata ta'oiwowoli yeha'aha'a.

28 Na hinage utui sailohana mata yamohegomiu.

29 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

3

Sadisi yadi leta

1 ‘Tausagenawasane tautapwalololowone Sadisi ainai i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Sadisiwone vehabadi, na uwalo,

‘Wasa teina ilaoma towahone ainaena, iya towahone Yaubada Alu'aluwana 7 yo hinage utui 7 ainai himiyamiya. Iya teina yana walomahalava alimiyai, iwalo:

‘Yami paihowa bada yahanapuidi'o, na wasamiu yabenalei ebeha mayawahimiu ammiyamiya, na hesi nigele, wuwuna alu'aluwamiu bada himwalowoi'o.

2 Ainaena eno'enowena amtowolo na hava habuluna al-
imiyai imiyamiya am'abiye mwala'i, na havena maudoina
imwalomwalowoi. Yahanapui yami paihowa yagu Yaubada
mehenai tupwana nigele hiyadumwalu.
3 Na mwalona ve'itanane hive'itagomiu'o yo
ambenalena'o, howahowana amnuwatuwu avivini na
amnuwabui, ta ammulita ili'ilimani. Na ebe nigele
eno'enowena amyatowolo, howola abo alimiyai yalaowa
na aluwamiu yavegavai dova tau'aivavali, na nigele
amyahanapui aiteya ahubena ainai yalaowa.
4 ‘Na tupwamiu Sadisi ainai ami ale'o masemaseledi,
howola abo omiu baidaguwao talau ovi'ovi ma'ada ale'o
hewahewadi, wuwuna omiu ilowoinanegomiu.
5 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala
gabaei omiu hinage ami ale'o hewahewana amli'wadi, na
havena yehamiu yawahi bukina ainaena yaho'eho'e vehulu,
na hesi ebeha yehamiu mata yawalo mahalavaedi Tamagu
mayana tausagenawasao mehediyai, ebeha omiu yagu boda.
6 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa Ve'ahihi
yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Piladelipiya yadi leta

7 ‘Tausagenawasane tautapwalolowone Piladelipiya ainai
i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Piladelipiyaone vehabadi
na uwalo,
‘Wasa teina ilaoma iya masemaselena na moihana
ainaena, na hinage iya Deivida yana abaho'e nimanai
i'abi'abi avivini, na ebe awa'eda iho'e nigele teya howa-
howana na igudui, na hinage ebe igudui nigele teya howa-
howana iho'e.
8 Iya teina yana walomahalava alimiyai iwalo:
‘Yami paihowao bada yahanapuidi'o, na hinage yahana-
hanapui yami wahiyala tupwana imiyamiya, wuwuna yagu
ve'itao ammulimulitaedi, na hinage yehagu nigele amyau-
valaei. Eeta amwaha yaho'eya'o mehemiyai na nigele teya
howahowana na igudui.
9 Na moiha, hiya Tomodulele yana bodao hi'oyama hi-
walo ebeha hiya Yudeya, na hesi nigele. Eeta howola
abo yaloinaedi na hilaoma mehemiyai na hipwagogo na
maudoidi hihanapui ebeha omiu yavelauwegomiu.
10 Na howola abo hauga vitai imahalava bale'uwai, na
tomowa maudoidi itowoidi na omiu hesi mata vitaine ainai
ya'ita avivinigomiu wuwuna yagu walo ammulimulitaedi na
vehabagu am'alama'i'itaegomiu.
11 ‘Muhamuhana abo yalaowa na hava dova alimiyai
imiyamiya am'abi avivinidi na mata nigele yaiya maihane
alimiyena iyavaivehulu.

12 Na ebe alimiyena teya Tomodulele iwahiyala gabaei,
yaloina na ivelogidi Yaubada yana vada ve'ahihi vehabana,
na mata nigele hinage iyalaugabaei, na alimiyai Yaubada
yehana yalele, na hinage Yaubada yana dalava yehana
yalele, neta Yelusalem vauvauna, howola abo galewaena
i'aituluma yagu Yaubada ainaena. Na hinage alimiyai yeh-
agu vauvauna yalele.
13 'Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana, Alu'aluwa
Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.

Laodisiya yadi leta

14 'Tausagenawasane tautapwalolowone Laodisiya ainai
i'ita'ita avivinidine yana leta ulele Laodisiyaone vehabadi,
na uwalo,
'Wasa teina ilaoma Moiha ainaena iya tauwalo moiha,
na hinage iya Yaubada yana paihowao wuwuna, iwalo
mahalava alimiyai iwalo:
15 Yami paihowao bada yahanapuidi'o ebeha nigele ala'ala
wowoli yo gwagwama. Nuwanuwagu ehebo tupwa ainai
ammiyamiya.
16 Na hesi omiu bada ahi'ahipuwai, nigele ala'ala wowoli
yo gwagwama yadi tupwai amyamiyamiya. Ainaena
awaguwena mata yahowa vehulugomiu.
17 Na omiu amwalo, "Yau wasawasa, na ginauli maudoina
howahowagu", na nigele amyahanapui ebeha omiu bada
wewelohe, na atemuyamuyamiu, na hinage mehegibugibu-
miu na bugebugewamiu.
18 Ta ainaena yavenuwamwauwegomiu na aliguwena
goula moiha amgimwala na ainaena amwasawasa, na
hinage ale'o hewahewadi amgimwala na amli'wadi na
havena mabugebugewamiu amlaulau, na hinage mulamula
amgimwala na mehemiyai amhiwaidi na mehemiu himase-
leuyo.
19 'Na amnuwatuwu avivini ebeha yaiyadiwo omiu
yavelauwegomiu, ta yahinahinabodaigomiu neta ya'abiye
dumwalugomiu ta amwahiyala na amnuwabui.
20 Na am'ita, yau yami awa'edai yatowotowolo na
ya'aigohagoha. Na ebe yaiya owa alinagu ubenalei awa'eda
uho'e, mata yaluwuwa na owa na yau tave'au'augelu, na owa
baidagu ta'ai yaugogo.
21 Na ebe yaiyadiwo alimiyena Tomodulele amwahiyala
gabaei, yatalam alimiyai na baidaguwao tamiya yagu
abamiya wasawasa ainai, dova yau Tomodulele yawahiyala
gabaeine, ta Tamagu yana abamiya wasawasa ainai baidagu
amiyamiyane.

22 ‘Eeta ebe alimiyena yaiya matalinana Alu'aluwa
Ve'ahihi yana walo tauyemidiwo aidiyai ibenalei.’

4

Taumiya galewa Yaubada ainai hitapwalolo

1 Ginauli teina bada hi'ovi'o na yavinuvinunu, ta ehebo
awa'eda ya'i'itane galewaena ilotaho'e. Na hinage ehebo
alinana yabenalei dova yoguli, iya mwalona yabebenaleiwa,
aliguwai iwalowalo iwalo, ‘Uhaema na yave'itago hava mata
mulitai imahalavane’.
2 Mai'ehebo na Alu'aluwa Ve'ahihi yana wahiyala yalau-
towoi, na galewai ehebo towaho ya'i'itane yana abamiya
wasawasa ainai imiyamiya.
3 Na maninane ya'ita inamanamali dova gaima wasawasa.
Na yana abamiya wasawasane hulele ala'alawana itowolo
gwaigwaipileyei.
4 Na abamiyao wasawasadi adi bagibagili 24 himiya gwaig-
waipileyei na abamiya wasawasa aidiyai babadao hitau
24 himiyamiya ma'adi ale'o hewahewadi na hinage ma'adi
pwaopwaomi wasawasa goula vahudiyai.
5 Na abamiya wasawasane ahi'ahipudiyena tupwana gin-
auli himahamahalava, namali na dagugu na tutu. Na hinage
abamiya wasawasa mehenai lampa 7 hi'ala'alahi, hiya neta
Yaubada Alu'aluwanao 7.
6 Na abamiya wasawasane mehenai ehebo ginauli ina-
manamali dova daumwali namwanamwana ni'u ewanai,
ana ita dova vihilo. Na hinage abamiya wasawasane va-
halinai meimeituwa vehopali hitowolo ta'i'iliyei, na mehedi
dageladi yo nuwanuwadi i'oiye mwau.
7 Ehebo meimeituwa ana ita dova laiyoni, na bwaunane
dova bulumakau, na tonuganane maninane ana ita dova
tomowa, na hinage vehopalinane ana ita dova manihubu
iyevayeva.
8 Na ehebo ehebo pepediyao adi bagibagili 6, na pe-
pediyaone maudoidi aidiyai mehe hi'oiye mwaudi pepedi
ewadiyai yo elauhadiyai. Na hauga maudoina, ahubena yo
masigili aidiyai, hiwaliwali, na hiwalowalo:

‘Ve'ahihim, ve'ahihim, ve'ahihim, Bada Yaubada
Tauwahiyala alili.
Owa hauga mugai, na hauga teina na hauga ilalaoma aidiyai
umiyamiya.’

9 Taumiya vateyaine yana abamiya wasawasa ainai
imiya, na hauga bagibagilidi meimeituwaone teina hiwali-
wali vetuvehae na hive'ave'ahihiyei, na hinage hi'awa'awa
yauwedo ainai.

10 Na hauga bagibagilidi ebe meimeituwaone hiwaliwali
babadaone hitau 24 hipwagogo iya miyamiya vateyaina
yana abamiya wasawasane mehenai na hiwalowalo vetu-
vehae ainai. Na adi pwaopwaomi wasawasao abamiya
wasawasa mehenai himwauwi aituluwedi na hiwalowalo,
11 'Owa yama Bada na yama Yaubada, na walo
vetuvehae yo ve'ahihi yo wahiyala ilowoinanego,
wuwuna owa ginauli maudoidi uyemaseledi ubom
yamnuwatuwuwena ta wau himiyamiya.'

5

Peipa youyouna

1 Eeta iya abamiya wasawasana ainai imiya na ya'i'itane,
na nima tautuwanaena peipa youyouna i'abi avivini, na
lelelelena holanai yo tuluhanai, na hinage peipane ana
hipwaone adi bagibagili 7.

2 Na hinage ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana ya'ita,
na alinana mwala'ina iyogayoga, iwalo, 'Yaiya ilowoinanei
lauhipwane ilivahidi na peipane i'ala?'

3 Na moiha, nigele yaiya teya iyalobai galewai yo bale'uwai
yo bale'u elauhanai ebeha howahowana na lauhipwaone
ilivahidi na peipa holana i'ita.

4 Ainaena yanuwayababa moiha na yadou, wuwuna
nigele yaiya teya howahowana na peipa i'ala na holana i'ita.

5 Eeta babadao aidiyena ehebo aliguwai iwalo, 'Havena
udoudou, wuwuna laiyonine Yuda ainaena, iya Deivida
yana huhuwena bada Tomodulele iwahiyala gabaena'o, ta
iya howahowana na lauhipwane 7 ilivahidi na peipane
youyouna i'ala'.

6 Na hinage abamiya wasawasa vahalinai ehebo Lami
ya'ita, meimeituwa vehopali ahi'ahipudiyai itowotowolo, na
babadao hinage ahi'ahipudiyai, na ana ita dova tomowa
Lamine hi'oiye mwalowoiya'o. Na wa'iyanao maudoina 7
na hinage mehenao maudoina 7, hiya mehenaone Yaubada
Alu'aluwanao hitau 7 ivetamaledi bale'u maudoina aidiyai.

7 Na Lamine ilau ta peipane youyounawa ivai iya abamiya
wasawasa ainai imiyamiya nima tautuwanaena.

8 Na peipanane youyounane ivai na meimeituwao hitau
vehopali, na hinage babadaone hitau 24 Lamiwa mehenai
hibe'utalu mayadi abayepaipaihi, na hinage mayadi gaeba
goula namwanamwadi, na gado'a panena namwanamwana
gaeba holadiyai hi'oiye mwaudi na ana nuwamasele neta
Yaubada yana tomowao yadi awanoi.

9 Na wali vauvauna hiwaliyei, hiwalo,

‘Moiha, owa ilowoinanego na peipa youyouna neta uvai, na hinage ilowoinanego ta ana lauhipwao ulivahidi, wuwuna bada hi'oiye mwalowoigo'o, na 'wahinamwena tomowa uyemaihadi'o Yaubada vehabana, hiya bodaone yo alinaone yo huhuwone yo abaloinaone maudoidi aidiyena.
10 Wuwuna owa u'abiye lowoinanedi ta ebeha yam abaloina holanai hivetaupwaoli yada Yaubada vehabana, yo hinage bale'uwai mata hivetauloina.’
11 Na hinage ya'ita na yabenalei tausagenawasao tausani ta tausani, nigele howahowana tavahili ve'ovidi. Tausagenawasaone abamiya wasawasane na meimeituwaone na hinage babadaone hitowolo ta'i'iliyedi,
12 na alinadi mwala'ina yabenalei hiwaliwali, hiwalo,
‘Iya Laminane hi'oiye mwalowoiwa howahowana loina yo wasawasa yo hanapu yo wahiyala yo ve'ahihi yo walo vetuvehae yo hinage no'o ilobaidi’.
13 Na hinage Yaubada yana yemaselewo ehebo ehebo galewai yo bale'uwai yo bale'u holanai yo ni'uwai, na hinage yana yemaselewo tupwa maudoina aidiyena, yabenaledi hiwaliwali, hiwalo:
‘Iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya na hinage Lamine baidana walo vetuvehae yo ve'ahihi yo no'o, yo wahiyala aidiyai imiya vateyai’.
14 Na meimeituwaone hitau vehopali hiwalo, ‘Moiha’, na hinage babadaone hibe'utalu, na hipwagopwagogo na hiwalowalo vetuvehaeyei.

6

Lauhipwaone maudoidi 6 hilivahi gabaedi

1 Na Lamine ya'ita lauhipwa ehebo ililivahine lauhipwaowa aidiyena, na meimeituwaone vehopali aidiyena ehebo alinana dova tutu yabenalei, iwalo, ‘Ulaoma!’.
2 Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi hewahewana ilaoma, na ana taugelune nimanai gita, na Yaubada pwaopwaomi wasawasana imomoheine. Na ilau i'aleha ta ebe iwahiyala.
3 Na Lamine lauhipwa bwauna ilivahi, na hinage meimeituwa bwauna alinana yabenalei iwalo, ‘Ulaoma’.
4 Eeta hinage teya hosi hawahawawalina ilaoma, na ana taugelune Yaubada wahiyala himohei ta aleha ivaiyama bale'uwai, na ebe tomowa maudoidi hibom hi'alehauyoidi ta hiwunuwunuyoidi. Ta elepa ale'aleha mwala'ina imohei.
5 Na Lamine hinage lauhipwa tonugana ilivahi na hinage meimeituwa tonugana alinana yabenalei iwalo, ‘Ulaoma’.

Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi gibagibana ilaoma, ana taugelune nimanai yana sikele ai'ai vehabana.

6 Na ehebo alina meimeituwaone vehopali ahi'ahipudiyena yabenalei, iwalo, ‘Aee, kapole vahali mwala'ina: pegapega ana vitai ehebo neta ahubena ehebo ana maiha na pwalawa ana vitai tonuga neta ahubena ehebo ana maiha. Na hesi olibe aiwadi yo guleipi oyadi havena amveyaveyababadi.’

7 Na Lamine hinage lauhipwa vehopalina ilivahi, na hinage meimeituwa vehopalina alinana yabenalei, iwalo, ‘Ulaoma’.

8 Eeta yavinuvinunu na ehebo hosi ana ita tupwana hewahewana ilaoma. Na ana taugelune yehana Mwalowoi na hinage Bwebweso vahalinai imulimulitaei, na hitau bwauwone loina hivai Yaubada ainaena ebeha tomowa maudoidi himutudi alehaena yo vahaliyena yo asiyebwaena yo hinage lagulagu manimaninidi aidiyena, na nigele ebeha tomowa maudoidi himutudi, na hesi bale'u maudoina ainaena boda tawahei adi bagibagili vehopali, na aidiyena mata ehebo boda maudoidi himutudi, na boda tonuga hitupwa.

9 Na hinage Laminane lauhipwa 5 ilivahi, na Yaubada yana abapwaoli elauhanai yana tamowao alu'aluwadi ya'itadi, hiya mwalona bale'uwai Yaubada yana walo ana tauwalo moiha namwanamwadi, na teina vehabana tomowa hive'alehaedi na hi'oiye mwalowoidine.

10 Na alu'aluwaone alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, ‘Bada Tauwahiyala moiha na ve'ave'ahihim, aiteya hauga ainai mata ama tau'oiye mwalowoiwone bale'uwai ulauvetalaedi na uyemahaidine’.

11 Eeta adi ale'o hewahewadi imohedi, na iwalo ta hauga ubwa'ubwana hi'aiyawasi, ana higa tupwadi hinage yadi taliya taupaihowao yo tahidiyao taumiya bale'u hi'oiye mwalowoidi, ta dova mwalona hiya himwamwalowoiwa Yaubada yana paihowa vehabana ta adi vahivahili howahowadi na abo Yaubada taumiya bale'u iyemaihadi.

12 Na Lamine hinage ya'ita lauhipwa 6 ilivahi na mwani'ini'i mwala'ina isagena, na mahana iguguyou, ana ita dova walata dubina, na hinage wai'ena ana ita maudoina hawahawawalina 'wahina dova.

13 Na utuiwone galewaena hibe'uma, dova ebe aiwa ainona yaumai wahiwahiyalana itowa ta ainonaone hiholuholu.

14 Na galewa ya'ita dova peipa iyou ta isawali, na oya ehebo ehebo yo bwanabwanao himiya geyo'awa vali tupwa aidiyai.

15 Na bale'u adi tauwasawasao yo tauloinao yo aleha adi babadao yo wasawasao yo tauwahiyalao, yo hinage tomowa

mohili yo taupaihowao, maudoidi hidena oyai, na duluva yo gaima aidiyai hi'aidawani.
16 Eena hiyoga gaima yo oya aidiyai, hiwalo, ‘Ambe'uma ewamaiyai, ta ebe havena iya abamiya wasawasa ainai imiyamiyane i'ita'itagai, na hinage Lamine yana modi'ini ainaena.
17 ‘Wuwuna Yaubada na Lamine yadi modi'ini ana ahubena mwala'ina bada imahalavama'o, na nigele teya yaiya howahowana na iwahiyala gabaedi.’

7

Isileli manidiyai Yaubada ana ve'ive'ilala hi'oiye patu

1 Ginauli teina tuluhanai tausagenawasa vehopali ya'i'itadine hitowotowolo bale'u tupwanao vehopali aidiyai. Tausagenawasawone yaumai mehena adi bagibagili vehopali hi'abi'abi avivinidi ta ebeha havena bale'u yo ni'u yo aiwa aidiyai hitowatowa.
2 Yaubada italam na ebeha tausagenawasaone bale'u yo ni'u hi'abiye yababadi. Na ehebo hinage tausagenawasa ya'ita mahana yana abapoetaohaniyena ilaolaoma na nimanai Yaubada miyamiya vateyaina ana ve'ive'ilala. Tausaganawasanane iyoga tausagenawasaone vehopaline aidiyai,
3 iwalo, ‘Havena bale'u yo ni'u yo aiwao am'abi'abiye yababadi ana higa yada Yaubada yana taupaihowao adi ve'ive'ilala tamwauwi manidiyai’.

4 Eeta ve'ive'ilalane himwauwi tupwana Isileli manidiyai, na mulitai Isileliwone adi bagibagili yabenaledi, neta 144,000 maudoina, neta Isileli huhu aidiyena.

5 Huhu Yuda aidiyena tomowa adi bagibagili neta 12,000 manidiyai himwauwidi, na Lubeni 12,000, na Gada 12,000,
6 hinage Ase 12,000, na Napitalai 12,000, na Manasa 12,000,
7 hinage Simiyoni 12,000, na Livai 12,000, na Aisake 12,000,
8 hinage Sebuloni 12,000, na Yosepa 12,000, na hinage Beniyamina 12,000.

Boda mwala'i ali'alilina

9 Mulitai, yavinuvinunu na boda imwala'i alilina ya'i'itadine, nigele aivahili. Tomowaone abaloina ehebo ehebo aidiyena, na huhu ehebo ehebo aidiyena, na boda ehebo ehebo aidiyena, na alinao ehebo ehebo aidiyena, maudoidi abamiya wasawasa mehenai na hinage Lami mehenai hitowotowolo na adi ale'o hewahewadi, na labulabu luguna hi'abi avivinidi,

10 na alinadi mwala'inaena hiyogayoga, hiwalo, ‘Ada livahi yada Yaubada ainai, iya abamiya wasawasa ainai imiyamiya, na hinage Laminane ainai’.
11 Na tausagenawasaone abamiya wasawasanane yo hinage babadaone yo meimeituwaone vehopali hitowolo gwaigwaipileyedi, na maudoidi hibe'utalu na Yaubada ainai hipwagopwagogo ta mehenai hiwalowalo vetuvehae,
12 hiwalo, ‘Moiha, yada Yaubada ainai tano'o, yo ta'awa wasawasaei yo hanapu yo awayauwedo yo ve'ahihi yo wahiyala himiya vateyai ainai. Moiha!’
13 Na babadaone aidiyena ehebo ipanivila aliguwai, iwalo, ‘Yaiyadiwo teina ma'adi ale'o hewahewadi? Na havaena hilalaomane?’
14 Na ainai yawalo, ‘Taubada owa uhanahanapuidi, yau nigele’. Na iwalo aliguwai, iwalo, ‘Teina tomowaone bale'u muyana mwala'ina hive'alo, na adi ale'owone Lamine 'wahinanaena hiuwadi ta hihehewane.
15 Neta wuwuna Yaubada yana abamiya wasawasa mehenai himiyamiya, na ahubena yo boniyai aidiyai yana paihowao hipaipaihowaidi yana vada ve'ahihi holanai. Na hinage Yaubada yana abamiya wasawasa ainai imimiya, iya i'ita'ita avivinidi.
16 Nigele mata hiyavahaliuyo yo gadodi hiyamaguniuyo, na nigele mata mahana yo hava ala'alawowolina ainaena hiyamuyauyo.
17 Wuwuna Lamine, iya abamiya wasawasa holanai imiyamiya, iya adi tau'ita aviviniyede, eeta iya imugaiyedi bidala aidiyai, yawahidi vehabana, na Yaubada mata mehelinodi iba'ilivehuludi.’

8

Lauhipwa sebenina vehabana

1 Na Lamine lauhipwa sebenina ililivahine mahana ana hawahawaga tupwana holanai, nigele teya hinage ta'eta'e yo dagugu yayabenalei galewai.
2 Na mulitai tausagenawasaone 7 Yaubada mehenai hitowotowolo ya'itadi na Yaubada yadi yoguli ehebo ehebo imohedi.
3 Na hinage ehebo tausagenawasa mayana gaeba goula ilaoma, na abapwaoli mehenai itowolo. Na abapwaoline goulane Yaubada yana abamiya wasawasa vahalinai. Na Yaubada gaeba goulane i'oiye mwau gado'a ainaena, na tausagenawasane imohei. Eeta tausagenawasane abapwaoline ainai imwauwi na igabu ta panenane Yaubada yana tomowao ve'ave'ahihidi yadi awanoi baidana ivilai ta ihahaene Yaubada mehenai.

4 Na gado'a gaebana i'abi avivini na Yaubada mehenai itowotowolo ta awanoi yo gado'a asuna baidana hihaehae.
5 Na tausagenawasane gaeba a'avana ivai, na abapwaoline ainaena aiwa ala'alahina ivai, ta gaebane i'oiye mwau, na igabaei aituluwei bale'uwai, na tenem ainai namali yo tutu yo tupwadi dagugu mwala'idi na hinage mwani'ini'i himahalava.

Yoguli hiyuvidi

6 Eeta tausagenawasaone 7 yadi yoguli hi'abi avivinidi habi yuvidi.

7 Na ehebo yana yoguli iyuvi na 'wesu ana ita vagana i'aitulu dova aisi poupouwana, na hinage aiwa ala'alahina 'wahina baidana hiholuholuma bale'uwai. Ebe bale'u maudoina tawahei tonuga, ehebo tupwa i'alahi na tupwa bwau nigele. Na tupwanane i'ala'alahine ainai aiwa yo awahi maudoina i'ala ve'ovidi.
8 Eena tausagenawasa bwauna, yana yoguli iyuvi, na ehebo ginauli ana ita dova oya mwala'ina i'ala hawawali na ni'uwai higabaei.
9 Na ebe ni'u maudoina tawahei tonuga, ehebo aidiyena iyemala 'wahina, na bwau namwanamwadi. Na ni'une iyemala 'wahina ta yama na ginauli maudoidi himwalowoi na waga maudoidi ainai hilotalotalo'ene.

10 Na tausagenawasa tonugana yana yoguli iyuvi, na utui mwala'ina i'ala'alahi ana ita dova wodam galewaena ibe'uma, ta bale'une wahei tonugaei na ehebo waheine ainai utuine ibebe'une ta bwahinao yo bidalanao maudoina hi'abele gogoidine.
11 Utuinane yehana ‘Abele’, na ebe tomowa bagibagilidi bwahine abe'abelena ainaena hinuma mata himwalowoi.
12 Hinage tausagenawasa vehopalina yana yoguli iyuvi na mahana tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage wai'ena tupwa ehebo iguguyou na tupwa bwau namwanamwadi, na hinage utuiwone ebe tawaheidi tupwa tonuga aidiyai, tupwa ehebo ana utuiwo higuguyou, na tupwa bwau aidiyai himasemasele. Na ahubena maudoina ana wahei tonuga, ehebo hauga guguyou na bwau namwanamwadi. Dova hinage boniyai ehebo hauga guguyou, na bwau namwanamwadi.

13 Eena yavinuvinunu ta manihubu mwala'ina iyevayeva galewai ya'i'itane, na alinana mwala'ina yabenalei iwalo, ‘Vitai, vitai, vitai, omiu bale'u ana taumiyao, wuwuna ebe tausagenawasao tonuga hinage yoguli tonuga hiyuvidi, mata vitai mwala'ina imahalava alimiyai’.

9

1 Hinage tausagenawasa paibina yana yoguli iyuvi, na ehebo utui ya'i'itane galewaena ibe'uma bale'uwai, na utuine guda mwala'ina ana abaho'e ivai,
2 na gudanane ihoho'ene, na holanaena asu imahamahalavama, dova guguyou mwala'ina, ta mahana iguguyou, na hinage bale'u maudoina iguguyou asunane ainaena.
3 Na asune holanaena mwaimwai'e'e hi'ai'aituluma bale'uwai, na yadi wahiyala hilobai dova ilamgigina yadi wahiyala,
4 na hinage Yaubada i'auhidi ta havena awahi hi'abi'abiye yababadi, yo aiwa, yo hinage ai'ai ini'inidi, na hesi tomowaone hibom nigele Yaubada ana ve'ive'ilala manidiyai iyamiyamiya hiya hesi hi'abiye yababadi.
5 Na mwaimwai'e'ewone nigele adi talam na tomowa hiyemwalowoidi, na hesi muya himohedi wai'ena 5 aidiyai. Na muyaone mwala'idi, dova ilamgigina yadi awa alahi.
6 Na wai'enaone aidiyai taumuyaone mwalowoi hilau'amumuwei, na hesi nigele mata hiyamwalowoi, wuwuna mwalowoi ana amwaha hibeha ahayai.
7 Na mwaimwai'e'ewone adi ita dova hosi atu'atububunidi aleha vehabana, na vahudiyai dova pwaopwaomi goula himwauwidi, na manidi dova tomowa manidi,
8 na hinage vahudi daodaodi dova waiwaihiu, na saladi dova laiyoni saladi.
9 Na nuwanuwadi hilau au'auhidi ana ita dova pwawati aidiyena. Na pepediyaone yadi dagugu dova hosi bagibagilidi mayadi waga niuniuli hisagesagena aleha ainai.
10 Na hinage mawulidi, dova ilamgigina wulidi, wuwuna wulidiyena howahowana tomowa hiwomalidi, na wai'ena 5 aidiyai himuyamuya.
11 Na hinage mayadi tauloina, iya tausagenawasa gudane ana tau'ita avivini, na yehana Hibulu alinadiyena hiwalo, ‘Abadoni’, na alina Gilisi hiwalo, ‘Apoliyoni’, na ana nuwamasele neta ‘Tauveyababa’.
12 Na vitai ehebo i'ovi'o, na howola vitai bwau hilalaoma.
13 Na tausagenawasa sikisina yana yoguli iyuvi, na ehebo alina yabenalei ilalaomane abapwaoli tupwa vehopali aidiyena, abapwaoline goulane Yaubada mehenai itowotowolo.
14 Na alinane iwalo tausagenawasa sikisinane mayana yoguli ainai, ‘Tausagenawasa hitau vehopali paipaidi bwahi mwala'ina yehana Yupeletisi ainai ulivahidi, na hilau’.
15 Eeta tausagenawasa vehopaliwone ilivahidi ta hilalaune, wuwuna Yaubada i'atububunidi'o yadi ahubena, yo wai'ena, yo bolimai ta ebe tomowa bagibagilidi hi'oiye

mwalowoidi. Na ebe tomowa maudoina bale'uwai tawahei boda tonuga, mata boda ehebo hi'oiye mwalowoidi.

16 Na tau'alehaone yadi bodao adi vahivahili yabenalei ebeha 200 miliyoni, maudoidi hosi ainaena hisagesagena.

17 Na teina eno'ita'ita ainai hosiwone ya'i'itadine, na adi taugeluwone ma'adi lau'au'auhi nuwanuwadiyai himwauwidi, tupwadi hawahawawalidi na tupwadi ala'alawadi na tupwadi yogeyogedi. Na hosiwone ulu'uludi dova laiyoni ulu'uludi, na aiwa ala'alahawawalidi yo asu yo gaima ala'alawowolidi awadiyena himahamahalava.

18 Eeta boda tonuga bale'uwai hive'ahadi, ta boda ehebo hi'oiye mwalowoidine, teina ginauli tonugaone aidiyena. Neta aiwa ala'alahawawalina yo asu yo gaima ala'alawowolidi, awadiyena himahamahalava.

19 Wuwuna hosiwone yadi wahiyala awadiyai yo wulidiyai himiyamiya, na wulidine dova weso ma'awadi, na aidiyena tomowa hi'abi'abiye muyadi.

20 Na tomowaone maudoidi nigele hiyamwalowoi ginauliwone teina yababadine aidiyena. Wuwuna hava ibom hipapaihowaidiwa nigele hiyata'wata'wataedi. Na hesi hi'abi avivini mwala'ina na hipwagopwagogo aidiyai. Ginauliwone dova alu'aluwa yababadi yo aiwa tagitagi goula yo siliba yo kopa yo gaima yo aiwa. Teina aiwa tagitagiwone nigele howahowadi na hivinunu yo hibenali yo hilowouhi.

21 Na hinage tomowaone nigele hiyanuwanuwabui oiyemwalowoi yo oba yo mehe'ayo yo aivavali aidiyena.

10

Tausagenawasa ehebo mayana peipa habuluna youyouna

1 Ehebo hinage tausagenawasa wahiwahiyalana galewaena i'ai'aituluma ya'ita yaloviyena ihumauyoi, na ulu'ulunai hulele itowolo ta'i'iliyei, na manina dova mahana, na aena dova aiwa ala'alahina.

2 Tausagenawasanane nimanai peipa youyouna habuluna i'abi avivini na ala'alavateyaina, na i'aituluma ae tautuwana ni'uwai iwutuwei, na ae eha'ehana bale'uwai.

3 Na alinana mwala'ina iyoga ana benali dova laiyoni iyogayoga. Eeta yana yoga i'ovi na tutu adi bagibagili 7 yana yoga hiyeyemaihane.

4 Tutuwone alinadi yabenaledi ta ebeha yaleledi, na galewaena alina yabenalei iwalo, ‘Tutu alinadi hitau 7 bada ubenaledi'o udawanidi, na havena ulelelelediˊ.

5 Eeta tausagenawasane ibom ya'i'itawa ni'u yo bale'u aidiyai itowotowolowa, nima tautuwana i'abihini galewai,

6 na i'awa Tamada Yaubada yehanaena iya miyamiya
vateyaina, na hinage iya galewa maudoina, yo bale'u mau-
doina yo hinage ni'u yo ginauli maudoidi holadiyai, adi
tauyemasele. Na tausagenawasanane iwalo, ‘Bada hauga
i'ahubali'o.
7 Ta mata tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi
na Yaubada yana nuwatuwu dawadawanidi maudoidi
ive'ovidi, hava yana taupaihowao hiya neta tauwalo ma-
halavao mwalona aidiyai iwalo mahalavaedi'o’.
8 Na alinawa galewaena yabenale mugaiyeiwa hinage
aliguwai iwalo, “Ulau peipa youyouna ala'alana tausage-
nawasane itowotowolo ni'uwai yo bale'uwai nimanaena
uvai.”
9 Eeta yalau tausagenawasane ainai peipa youyouna hab-
uluna ya'awa noiyeine. Ta peipa youyouna habuluna imo-
hegau na aliguwai iwalo, ‘Inamwanamwa, uvai, u'ai. Na
haugana utonoli, howola ana abele diyamwai ulautowoi, na
hesi awamwai ana amna gawawalina, dova mwagagau’.
10 Eeta peipa youyouna habuluna yavai ya'ai, na
awaguwai ana amna igawawali, dova mwagagau, na hesi
yatonoli na diyaguwai yalautowoi i'abele alili.
11 Na hinage aliguwai iwalo, ‘Owa mata Yaubada yana
walowone bodao yo abaloinao yo alinao yo tauwasawasao
vehabadi uwalo mahalavauyowedi’.

11

Yaubada ana tauwalo moiha bwau

1 Mulitai ai'aiwa ehebo imohegau dova abalive, na
aliguwai iwalo, ‘Utowolo na Yaubada yana vada ve'ahihi yo
abapwaoli uliveidi, na tautapwalolowone holanai uvahilidi.
2 Na hesi vada ve'ahihi mwala'ina tuluhanai havena
ulivelivei, wuwuna tuluhanane neta taumiya ganamuli ve-
habadi, hiya neta nigele Yudeya, mata aediyena Yaubada
yana dalava ve'ave'ahihina hiwutuye bi'ibi'idi wai'ena 42
holadiyai.
3 Na tauwalo moiha bwau mata yavetamaledi na
ala'alawowoli yamohedi ta hiwalo mahalava, adi ale'o dova
hiwahiwape adi ale'o, na Yaubada yana walo hiwalowei
ahubena 1260 holadiyai.’
4 Tauwalo moihaone neta aiwa olibe bwau na masele
abamwauwina bwau hitowotowolone bale'u ana Badane
mehenai.
5 Na ebe yaiya itowoi na ive'aleha tauwalo moihaone
aidiyai, aiwa ala'alahawawalina awadiyena imahalava na
adi alehaone hiveyababadi, na hi'oi'oiye mwalowoidi.

6 Hitau bwau teina mayadi wahiyala ta hauganane ainai
Yaubada yana walo hiwalowalowei, howahowana 'wesu
galewaena higudui. Hinage mayadi wahiyala bwahi yo
bidala aidiyai, ta hiyemala 'wahina. Hinage mayadi
wahiyala vitai vaganavagana yo muyamuya vehabadi, ta
ebe aiteya hauga nuwanuwadi vitaiwone himahalava mata
himahalava.
7 Eeta tauwalo moiha bwauwone yadi walo tomowa
aidiyai i'ovi, na mata lagulagu manimaninina ehebo guda
mwala'ina ainaena imahalava, ta i'aleha tauwalo moihaone
baidanao, na iwahiyala ta i'oiye mwalowoidi.
8 Na mwalomwalowoidi hi'eno'eno maseleyai dalava
mwala'ina ainai. Dalavanane mwalona yada Bada ainai
hive'abahi, na walo dawaniyena yehana himwauwi hiwalo,
Sodoma, bo Itipita.
9 Tomowa bagibagilidi hitau'ahaiyama, boda, huhuwo
yo alinao yo abaloinao aidiyena, eeta taumwalowoiwone
hivinuvinuidi ahubena tonuga na tupwana aidiyai. Na
taumwalowoiwowa adi mwau magaiyai hilaugagayowedi.
10 Na taumiya bale'u hiyaliyaya tauwalo moiha bwauwone
yadi mwalowoi vehabana, ta hiyemahuli, na velau himohe
ehebo ehebo aidiyai, wuwuna tauwalo mahalava bwau-
wone muya mwala'ina taumiya bale'u aidiyai hivaiyama.
11 Eeta ahubena tonuga na tupwana hi'ovi, na Yaubada
yawahi imohedi, ta hitowolouyo, na tomowa bagibagilidi
hi'itadi, ta himeheuhi mwala'ina.
12 Na tauwalo mahalava bwauwone alina galewaena
hibenalei, aidiyai iwalo, ‘Amhaema teinai’. Eeta yaloy-
aloviyena hihahaene, na adi alehaowa hivinuvinunuidi.
13 Hauganane tenem ainai mwani'ini'i mwala'ina is-
agena, na dalava mwala'ina ana biliutuhi teni aidiyena
ehebo tupwa ilolo'ene, ta tomowa adi bagibagili 7 tau-
sani himwalowoi mwani'ini'ine ainaena. Na tomowaowa
himiyamiyane himeheuhi mwala'ina, na Yaubada galewai
hino'owei.
14 Na muya bwauna bada i'ovi'o, na tonugana
muhamuhana imahalava.

Yoguli sebenina

15 Eeta tausagenawasa sebenina yana yoguli iyuvi, na
galewaena alina mwala'ina hiwalo, ‘Bada mayana Besinana
teina hauga yadi ala'alawowoli ta hiloina bale'u yana
abaloina maudoina aidiyai, na yana loinane mata nigele
yana aba'ovi.’
16 Na babadao hitau 24 Yaubada mehenai himiyamiyawa
yadi abamiya wasawasa aidiyena, hibe'u aitulu na ainai
hipwagopwagogo na hino'owei,

17 hiwalo,
‘Yama Bada Yaubada tauwahiyala moiha, owa umiyamiya,
wau yo mwalona aidiyai, awayauwedo alimwai,
wuwuna yam wahiyala mwala'ina u'abiye mahalava,
eeta uvetuwuni uloina.
18 Hiya taumiya ganamuli himodi'ini moiha, na hesi yam hauga lauvetala ana hauga imahalava'o ta taumwalowoi hitowolo na uloinaedi yo yam tauwalo mahalavao adi maiha umohedi yo yam tomowa maudoidi adi maiha umohedi, hiya mwala'idi yo hiya habuhabuludi aidiyai, wuwuna hiya am tauve'ahihiwo. Na hesi bale'u ana tau'abiye yababao owa uveyababadi.’
19 Ainaena Yaubada yana vada ve'ahihi galewai iho'e, ta Dedewaga Ve'ahihi vada ve'ahihi holanai, ya'ita. Na namali yo dagugu yo tutu igoha, yo mwani'ini'i isagena, yo 'wesu patupatuna dova aisi italu.

12

Waihiu na lagulagu ulu'ulunao 7

1 Na galewai abanuwapwanopwano mwala'ina imahalava, neta waihiu ehebo ana ale'o dova mahana, na wai'ena aena elauhanai, na vahuna ana pwaopwaomi wasawasa neta utui 12 hi'ala'alahi.
2 Na waihiunane hiuhiumana na muya mwala'ina isidasida habi labalaba.
3 Hinage ehebo abanuwapwanopwano galewai imahalava, neta weso mwala'ina hawahawawalina, na ulu'uluna adi bagibagili 7 yo wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'ulunao 7 aidiyai pwaopwaomi wasawasa himiyamiya.
4 Na wulinaena utui bagibagilidi iniulidi na igabaedi bale'uwai. Ebe utui maudoina tawahei boda tonuga aidiyena, ehebo boda bada igabaedi'o, na bwau hitupwa. Na weso hawahawawalina waihiu mehenai itowotowolo, ta ebe ilabalaba, gamanane i'ai.
5 Eeta waihiuwa ilabalaba, ta towahona, iya ebeha tupwa maudoina adi tauloina wahiwahiyalana dova pwawati yana wahiyala, na gamanane Yaubada i'abivai ibom yana abamiya wasawasa ainai.
6 Na waihiuwa balabala awawai idena. Tenem ainai waihiune yana abamiya Yaubada i'atububuni, na ainai i'ita avivini ahubena adi bagibagili 1,260 aidiyai.
7 Ainaena galewai aleha imahalava. Alehanane ainai Maikeli mayana tausagenawasao na wesowa hawahawawalina mayana tausagenawasao hi'aleha.
8 Eeta wesowa mayana tausagenawasao nigele howahowana na hiwahiyala Maikeli mayana bodao aidiyai,

eeta wesonane mayana tausagenawasao galewaena hi'abi avivinidi ta higabae aituluwedi.

9 Wesonane hawahawalina na mwala'ina, iya weso miyamiyana yehana Tomodulele, bo Seitani, iya bale'u ana tau'oyama. Iya mayana tausagenawasao maudoidi bale'uwai higabae aituluwedi.

10 Na mulitai galewaena alina mwala'ina yabenalei, iwalo, ‘Teina hauga Yaubada yana wahiyalaena iloinaegita, yo ilivahigita. Na hinage ada Besinana ivetauloina alidai, wuwuna tahidao adi tauve'ewa, iya mwalona ahubena yo boniyai Yaubada mehenai itowotowolo na ive'eve'ewaidi, bada galewaena higabae aituluwena'o.

11 Na tahidaone moiha yawahidi hitalamwedi ta Besinana vehabana himwalowoi, wuwuna Tomodulele baidadi hi'ale'aleha ta hiwahiyala. Na yadi wahiyalane Lami 'wahinanaena, hinage yadi walomahalavane Lami vehabana.

12 ‘Eeta omiu taumiya galewa maudoimiu amyaliyaya, na hesi omiu bale'u yo ni'u ana taumiyao vitai mwala'ina al-imiyai, wuwuna Tomodulele bada i'aitulu'o alimiyai mayana manini, ta ihanapuiya'o ebeha yana hauga iu'iuna ta'i imiyamiya.’

13 Tenem ainai weso hawahawawalinawa inuwamasele ebeha bada bale'uwai higabae aituluwena'o, eeta iheusili waihiuwa, iya gamawa ana taulabahiwa.

14 Waihiunane manihubu mwala'ina peipanao Yaubada imohei, ta ainaena iyeva yana tupwai balabala awawai, na nemai Yaubada i'ita avivini bolimai tonuga na tupwana aidiyai, ta ebe havena wesone i'abi'abitovoi.

15 Hinage wesone awanaena we'aha isagena dova abaita waihiune dagelanaena, ebeha waihiune ilibai.

16 Na bale'u waihiuwa ihagui, wuwuna bale'unane ilotaho'e na bwahi maudoina wesowa awanaenawa itotono-line.

17 Eeta wesone imodi'ini moiha waihiune ainai, ta ilau waihiune yana huhu i'alehaidi, hiya neta Yaubada yana walo ana tautuluhahegoyao, yo Yeisu ana tauwalo moihao.

18 Na wesowa hawahawawalinawa le'awai itowotowolo.

13

Lagulagu bwau

1 Yavinuvinunu na ehebo lagulagu ya'ita ihaema ni'uwena, na wa'iyanao adi bagibagili 10, na ulu'uluna adi bagibagili 7 na wa'iyanao maudoina ma'adi pwaopwaomi wasawasa, na ulu'ulunaone aidiyai Yaubada ana walo hinali hileledi.

2 Na lagulagune ya'i'itane ana ita dova simai mwala'ina, na aena adi ita dova hagwai aedi, na awana dova laiyoni awadi. Eena wesowa iya hawahawawalinawa ibom yana wahiyala lagulagune ni'uwenane imohei, na hinage yana abamiya wasawasa yo yana loina mwala'ina imohei.

3 Na lagulagune ni'uwenane ulu'uluna ehebo ana ita dova silasilahena, na bada mwalowoiyena inamwanamwauyo'o. Na tenem ainai taumiya bale'u maudoidi nuwadi hipwanopwano mwala'ina, na lagulagune ni'uwenane himulimulitaei.

4 Na hinage tomowa maudoina weso hawahawalina ainai hipwagopwagogo, wuwuna bada loina imohena'o lagulaguwa ni'uwenane ainai. Na hinage lagulagu ni'uwenane ainai hipwagopwagogo, hiwalo, ‘Nigele teya yaiya yana wahiyala lagulagune teina dova ta ebe hi'alehai’.

5 Na lagulagunane bada talam ivaiya'o Yaubada ainaena ta iwalo haehae na i'abi'abitalawahiyei, na hinage mayana loina wai'ena 42 holanai.

6 Na lagulagunane ivetuwuni ta Yaubada i'awa yababaei, yehana yo yana dalava yo galewa ana taumiyao i'awa yabayababaedi.

7 Na hinage talam ivai ebeha Yaubada yana tomowao i'alehaidi na iwahiyala, na hinage mayana loina bodao bagibagilididi aidiyai, na huhuwao yo alina bagibagilidi aidiyai, yo abaloina bagibagilidi aidiyai.

8 Na taumiya bale'u maudoina howola abo ainai hipwagogo, hiya neta nigele yehadi hiyamiyamiya yawahi bukina holanai, bukinane Lamine hiyeyemwalowoine bukina, wuwuna bukine holanai mwalona nigele yehadi hiyalele mugaiyedi abo mulitai bale'u iyeyemaselene.

9 Ainaena ebe yaiya matalinana walo teina ibenalei, wuwuna,

10 ‘Ebe yaiya hi'abi avivini, mata hi'abi avivini ta'i, na hinage
yaiya ebe elepa ale'alehaena hi'oiye mwalowoi mata
hi'oiye mwalowoi ta'i’.

Walo teina ainaena howahowana Yaubada yana tomowao hiyemidiyei na hi'aipate wahiwahiyala.

11 Hinage lagulagu bwauna ya'ita bale'uwena imahalava na wa'iyanao bwau dova lami wa'iyanao, na i'au'aubabada dova wesowa hawahawawalinawa alinanane.

12 Na lagulaguwa ni'uwenane yana wahiyala maudoina lagulagune bwaunane imohei ta ebeha ibom iloina, ta lagulagune ni'uwenane i'ita'ita mohilei. Eeta lagulagune bwaunane taumiya bale'u maudoina iloinaedi, na lagulaguwa ni'uwenane ainai hipwagopwagogo, iya mwalona ulu'ulunawa isilahe na inanamwanamwauyone.

13 Na hinage ve'ive'ilala mwala'idi ipaihowaidi, dova
aiwa ala'ala hawahawawalina ipaihowai ta galewaena ibe'u
bale'uwai tomowa mehediyai.
14 Na bada talam ivaiya'o ta Yaubada ainaena ebe lag-
ulaguwa ni'uwenane mehenai ve'ive'ilala ipaihowaidi, ta
ainaena taumiya bale'u maudoidi i'oyamaedi. Eeta yana
oyamaena aidiyai iwalo, 'Aiwa tagitagi ehebo amtagi, ta ana
ita dova lagulagune iya elepa ale'alehaena isisilahewa, na
inanamwanamwauyone'.
15 Eeta hitagi na lagulagune bwaunane teina mayana
wahiyala ainaena aiwa tagitagiwa ana ita dova lagu-
laguwa mugamugainawa yawahina imohei ta howahowana
i'aubabada, na iloina ta ebe yaiyadiwo tomowa nigele ainai
hiyapwagogo mwalowoi hilobai.
16 Na hinage maudoidi iloinaedi, habuhabuludi yo
mwalamwala'idi na wasawasao yo wewelohewo, na hinage
tautaubadao, yo tomowa mohili yo taupaihowao, ta nima
tautuwadiyai na ulu'uludiyai ana ve'ive'ilala himwauwi,
17 na aidiyai loina yaiyaina imwauwi neta hiya
ebe ve'ive'ilalanane nigele aidiyai, havena hinage
hivegivegimwala, bo higimwagimwala, Na lagulagunane
ana ve'ive'ilalane teina yehana yo ana numela.
18 Na ana nuwamasele imiyamiya ebe yaiya mayana
nuwamasele lagulagunane ana numela ivahililobai, neta
ehebo towaho yehana 666.

14

Taulivahi yana tomowao yadi wali

1 Hinage yavinuvinunu, na Lami ya'ita oya Saiyoni ewanai
itowotowolo, na tomowa hitau 144 tausani baidanao, hiya
neta Lamine yehana yo hinage Tamana yehana manidiyai
hileledi'o.
2 Eena galewaena alina ehebo yabenalei dova bwahi
daguguna, na hinage dova tutu daguguna. Na alinane
yabenalei dova tomowa mayadi ai'opi'opi higohagoha adi
benali namwanamwadi.
3 Na tomowaone abamiya wasawasa mehenai hitowolo,
neta meimeituwa vehopali na babadaone mehediyai, na
wali vauvauna hiwaliwaliyei. Na walinane nigele teya yaiya
howahowana ihanapui, bada ta'i hiya bodadine hitau 144
tausani howahowadi, na hesi hibom taumiya bale'u Yaubada
bada igimwalaidi'o.
4 Na towatowahowone hiya nigele lauhapuli waiwaihiu
baidadiyao hiyapaihowai, wuwuna hiya nuwanuwapuyodi,
na hesi Lami himulitaei ili'ilimani, ebe havaidova ilalau.

Hiya bada Yaubada igimwala mugaiyedi'o tomowa aidiyena, hiya neta Yaubada na Lami yadi lau'eli mugamugaina.
5 Hiya nigele teya oyama awadiyena, yo nigele teya lauhapuli aidiyai.

Tausagenawasa tonuga yadi wasa

6 Hinage ehebo tausagenawasa ya'ita ewaena iyevayeva, ilaoma wasa namwanamwana miyamiya vateyaina habi walomahalavaeina taumiya bale'u aidiyai, neta abaloinao yo huhu yo alina ehebo ehebo yo boda ehebo ehebo aidiyai.
7 Na tauwagenawasanane alinana mwala'ina iwalo,
'Yaubada ammeheuhei na amwalo vetuvehaeyei, wuwuna yana hauga lauvetala bada imahalava'o, iya galewa yo bale'u yo ni'u, yo hinage bwahi bidala adi tauyemasele ainaena mehenai aemiu amyoudi na ampwagogo'.
8 Na tausagenawasa bwauna imulitaenama na iyoga, iwalo,
'Babiloni bada ibe'u'o, bada ibe'u'o, dalavanane yana mumugaena boda maudoidi ivenumadi, mumuganane neta tauda ana nuwalele mumuga yababana vehabana'.
9 Tausagenawasa bwauwone tuluhadiyena ehebo hinage imulitaedima, na tausagenawasanane iya hinage iyoga alinana mwala'ina, iwalo,
'Ebe yaiyadiwo lagulagune yo yana aiwa tagitagi aidiyai hipwagogo, na adi ve'ive'ilala manidiyai bo nimadiyai,
10 hiya Yaubada yana waini wahiwahiyalana mata hinuma, na waininane neta Yaubada yana manini moiha bada ihiwaiya'o modi'ini vedina ainai. Na hinage aiwa ala'alahawawalina yo gaima ala'alawolidi tomowaone taudiyai mata hilautowoi, Yaubada yana tausagenawasao yo Lami mehediyai.
11 Na adi muya neta aiwane asuna ihaehae vateyai, na nigele yana aba'ovi. Na nigele teya yadi aiyawasi ahubena yo boniyai aidiyai wuwuna tomowaone hiya lagulagune mayana aiwa tagitagi ana tautapwalolowo, na ana ve'ive'ilala adi tauvaiwo.'
12 Walo teina ainaena Yaubada yana tomowao hi'alama'i'ita, hiya yana loina ana taumulitao na Yeisu ana tauyemidiwo.

13 Hinage galewaena alinana yabenalei iwalo, 'Teina uleledi, ebe yaiyadiwo yada Bada ana tauyemidiwo teina haugane talaulaune, hiya himwalowoi mata hiyaliyaya'.

Na Alu'aluwa Ve'ahihi hinage iwalo, 'Moiha mata hiyaliyaya, wuwuna mata hi'aiyawasi yadi paihowa wahiyala ainaena, na yadi paihowa maihana mata hilobai'.

Bale'u ana laulau'eli

14 Yavinuvinunu na yaloyalovi hewahewana ya'ita, na
yaloyalovinane ainai dova Towaho Moihana ya'i'itane, imiya
na vahunai ana pwaopwaomi wasawasa goula, na nimanai
yana elepa mehemehegaina.
15 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihi ainaena ima-
halava, na alinana mwala'ina ainaena iyogahae towahone
yaloyalovine ewanai imimiyane ainai, iwalo, ‘Yam elepaena
ulautom, wuwuna bale'uwai hauga lau'eli bada imahalava'o,
ta bada ai'ai hihuna'o’.
16 Ainaena towahowa yaloyalovine ewanai yana elepa
ilau'wadiyei ta bale'u lau'elina ihiwa ahaidine.
17 Na ehebo tausagenawasa vada ve'ahihiyena galewa
ainaena imahalava, iya hinage elepa mehemehegaina ni-
manai.
18 Na ehebo hinage tausagenawasa abapwaoli ainaena
ilaoma, iya aiwa ala'alahi ana tauloina, na alinana
mwala'ina iyoga tausagenawasane mayana elepane
ainai, iwalo, ‘Yam elepane uyepaihowa na guleipi ainona
bale'uwai utano'ahai, wuwuna bada hibuina'o’.
19 Eeta tausagenawasane yana elepaena guleipi ainona
bale'uwai itomdi, na abapihagi mwala'ina holanai ihiwaidi.
Na abapihagine neta Yaubada yana modi'ini.
20 Na guleipine maudoina ipihagidi, abapihagi ainai, neta
dalava mwala'ina tulutuluhanai, na 'wahina isagesagena
abapihagi holanaena, dova abaita, ana daodao 300 kilomita,
na ana hae dova bale'uwena na hosi itowotowolo gadona
ainai.

15

Ve'ive'ilala yababadi

1 Ehebo hinage abanuwapwanopwano mwala'ina ya'ita
galewai, neta tausagenawasa 7, mayadi muyamuya
yababadi 7. Na muyamuyaone yababadine neta Yaubada
yana modi'ini yana aba'ovi.
2 Na hinage ya'ita dova ni'u yana daumwali na aiwa ala'ala
hawahawawalina, na ni'unane dova vihilo papalinai boda
hitowotowolo, hiya lagulaguwo yo aiwa tagitagi yo hinage
yehana ana numela ainaena bada hiwahiyala gabaedi'o. Na
bodane nimadiyai aba'ai'opi'opi Yaubada ainaena,
3 na maudoina Mosese yana wali hiwaliwaliyei, iya
Yaubada yana taupaihowa, na hinage Lami walina hiwali-
waliyei, hiwalo,
‘Taubada Yaubada Tauwahiyala moiha, yam paihowao
mwala'idi na abanuwapwanopwano, na yam mu-
muga maudoina namwanamwana na dumwaludi, na
hinage abaloina maudoidi uloinaedi.

4 ‘Taubada ee, tomowa maudoina hive'ahihiyego, na hi'awa
wasawasaego, hinage owa taumasele, ainaena tau-
miya bale'u maudoidi mata hilaoma mehemwai na
hipwagogo, wuwuna tomowa maudoidi yam loinao
dumwadumwaludi bada hi'itadi'o.’
5 Na mulitai hinage ya'ita galewai Yaubada yana vada
ve'ahihi ho'eho'ena, na vadanane holanai yana waloyemidi
lelelelena imiyamiya.
6 Na vada ve'ahihine ainaena tausagenawasa hitau 7 hima-
halavama na muyamuya 7 nimadiyai. Tausagenawasaone
adi ale'o hewahewadi na masemaseledi, na adi tulituli goula
nuwanuwadiyai hihipwaidi.
7 Na meimeituwa vehopali aidiyena ehebo vedi goula
7 ivaidi, ta tausagenawasaone 7 imohedi, na vediwone
holadiyai Yaubada miyamiya vateyaina yana modi'ini i'oiye
mwaudi.
8 Tenem ainai vada ve'ahihi holana imwau Yaubada yana
wasawasa yo yana ala'alawowoli ainaena, ana ita dova asu,
na nigele teya yaiya howahowana vada ve'ahihine ainai
iluwu, ana higa tausagenawasao 7 yadi paihowa muya-
muyaone 7 hive'ovidi.

16

Yaubada yana modi'ini vedinao 7

1 Hinage vada ve'ahihi holanaena ehebo alina mwala'ina
yabenalei, iwalowalo tausagenawasaone 7 aidiyai, iwalo,
‘Ammahalava na Yaubada yana modi'ini vedinao 7
am'atuhiwaidi bale'uwai’.
2 Eeta tausagenawasa mugamugaina ilau na yana vedi
bale'uwai i'atuhiwai, ta bonu yababadi yo muyamuyadi
himahalava hiya lagulagune yana aiwa tagitagi ana tautap-
walolo aidiyai, hiya neta lagulagune ana ve'ive'ilala aidiyai
imiyamiya.
3 Na tausagenawasa bwauna hinage yana vedi ivai na
ni'uwai i'atuhiwai, ta ni'une maudoina iyemala 'wahina, ana
ita dova ehebo taumwalowoi 'wahinana. Na ainaena ginauli
maudoina mayawahidi ni'uwai himwalowoi.
4 Na tausagenawasa tonugana hinage yana vedi ivai
ta we'aha sagesagenadi yo we'aha eli yo bidala aidiyai
i'atuhiwaidi, na hinage hiyemala 'wahina.
5 Na tausagenawasane iya we'aha ana tauloina alinana
yabenalei, iwalo,
‘Ve'ave'ahihim Yaubada ee, owa hauga teina aidiyai
umiyamiya na hinage hauga hi'ovi'o umiyamiya, owa
dumwadumwalum na masemaselem. Yam lauvetala
teina idumwalu alili, wuwuna tomowaone yababadi,

6 na yam tomowao yo hinage yam tauwalo mahalavao
hi'oiye mwalowoidi ta 'wahinadi hivesagenadi. Ainaena adi
maiha bada umohedi'o ebeha 'wahina hinuma, na neta adi
maihane ilowoinanedi moiha.'
7 Na alina ehebo hinage yabenalei abapwaoli ainaena
iwalo, 'Taubada ee, owa Yaubada Tauwahiyala moiha yam
loina teina namwanamwadi na dumwaludi'.
8 Na hinage tausagenawasa vehopalina yana vedi ivai ta
mahana ainai i'atuhiwai, ta mahana yana wahiyala ilauhe-
poiyei ta howahowana tomowa i'alahidi.
9 Eeta ala'alawowoli mwala'ina tomowa i'alahidi, ainaena
Yaubada yehana hi'awa yabayababaei, wuwuna iya yana
loinaena muyamuyaone himahamahalava. Na hesi nigele
hiyanuwabui ta ebe Yaubada hiwalo vetuvehaeyei.
10 Eena tausagenawasa paibina hinage yana vedi
i'atuhiwai lagulaguwa yana abamiya wasawasa ainai, na
yana abaloina maudoina iguguyou. Na tomowa muya
ainaena memenadi hi'alahidi.
11 Na Yaubada galewai hi'awa yabayababaei bonudine
yadi muya vehabadi, na hesi nigele hiyanuwabui yadi pai-
howa yababadi aidiyena.
12 Na tausagenawasa sikisina yana vedi ivai ta bwahi
mwala'ina yehana Yupilitisi ainai i'atuhiwai, na we'ahanane
maudoina iguma ta ainaena tupwadi tauwasawasa aluwabu
ainaena mata higeyo'awama.
13 Na alu'aluwa tonuga yababadi adi ita dova 'we'we,
ya'itadi himahalava wesone hawahawawalinane awanaena,
na lagulagune ni'uwenane awanaena na hinage yana
tauwalo mahalava oya'oyamane awanaena.
14 Alu'aluwa tonugaone neta Tomodulele yana hedahedao,
hiya abanuwapwanopwano hipaihowaidi, na hiya teina
hilau ta tauwasawasaone bale'u maudoina ainai ebeha
yadi bodao hiyemiya ahaidi habi alehaidi, neta Yaubada
Tauwahiyala moiha yana ahubena yana aba'ovi ainai.
15 'Ambenali ili'ilimani, wuwuna mata yagu laoma dova
tau'aivavali yadi laoma, na ebe yaiya owa uhi-
lahilawa na am ale'o u'ita avivini ili'ilimani, owa
mata uyaliyaya, nigele mata uyahinimaya tomowa
ahi'ahipudiyai wuwuna nigele uyabugewa'.
16 Na alu'aluwaone tauwasawasaone mayadi bodao
hiyemiya ahaidima ehebo tupwa ainai, neta alina
Hibuluwena hiwalo 'Amagedoni'.
17 Tausagenawasa sebenina hinage yana vedi ivai na
hawahawaga awawa ewanai i'atuhiwai, na abamiya wa-
sawasa vada ve'ahihi holanaena ehebo alina mwala'ina
iwalo, 'Teina i'ovi'o'.

18 Tenem ainai pigabu yo dagugu yo tutu yo hinage
mwani'ini'i mwala'ina himahalava. Mwalona ta ana higa
wau tomowa yadi hauga ainai nigele teya mwani'ini'i ana
mwala'i dova iyamahalava. Na teina moiha iyababa alili.
19 Eeta dalava mwala'inawa itom iwahei, ta tupwa
tonuga himamahalavane. Na dalavao mwala'idi yadi tup-
wao maudoidi aidiyai mwani'ini'ine i'abiye yababadi. Na
dalava mwala'ina yehana Babiloni yana yababa Yaubada
inuwatuwu avivini, na yana vedi ainaena waini ivenuma,
na waininane neta yana modi'ini mwala'ina wainina.
20 Na hinage bwanabwanao yo oya maudoidi hisawali, na
nigele howahowana na talobauyoidi.
21 Na hinage 'wesu mwala'idi na po'upo'uwadi, dova gaima
mwala'idi galewaena hibe'uma tomowa aidiyai. Na to-
mowaone Yaubada hi'awa yabayababaei 'wesu yababanane
vehabana.

17

Waihiu mehemehe'ayona

1 Tausagenawasao 7 mayadi vedi 7 Yaubada ainaena,
ehebo aidiyena ilaoma na iwalo aliguwai, ‘Ulaoma
yave'itago Yaubada yana lauvetala waihiu ainai yana
mehe'ayo vehabana, na taumehe'ayone ana nuwamasele
neta dalava mwala'ina we'aha bagibagilidi ewadiyai
imiyamiya,
2 na bale'u ana tauwasawasao pwanoli ainai hiwahiyala
taumehe'ayone baidadi, na ainaena taumiya bale'u mau-
doidi lauhapuli mumuganane hinuma na hiyauyaulene.’
3 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ainaena yalautowoi dova tausage-
nawasawa ilauvaigau tupwa balabala awawai, na waihiu
ehebo ya'ita lagulagu hawahawawalina ainai igelu, na lag-
ulagunane tauna maudoina ainai yeha yababadi hileledi, na
ulu'uluna ana bagibagili 7, na wa'iyanao ana bagibagili 10.
4 Na waihiune ana ale'o hawahawawalina dova wa-
sawasao adi ale'o, na ana pasao goula yo gaima wasawasa
yo epo, na nimanai vedi goula i'abi avivini, bada i'oiye
mwauya'o mumuga yababana ainaena, pwanoli vehabana.
5 Na ulu'ulunai yehana hilele, na ana nuwamaselese
dawadawanina iwalo, ‘Babiloni mwala'ina, neta
taumehe'ayo yo taupwanoli yababadi hinadi’.
6 Na waihiunane ya'itaya'o, Yaubada yana tomowao yo
Yeisu ana tauwalo moihao yadi mwalowoiyena 'wahinadi
inumadi'o, na ainaena iyauyaule ta nuwagu ipwanopwano
waihiunane ana ita vehabana.

7 Eeta tausagenawasane iwalo auligau, iwalo, ‘Havena
nuwam ipwanopwano, mata yalivahi alimwai hava wai-
hiune na lagulagune ainai igegelune iya ulu'uluna 7 na
wa'iyanao 10 adi nuwamasele.
8 Lagulagune u'ita'itane mwalona mayawahina na bada
imwalowoi'o, howola abo imahalava guda mwala'ina
ainaena ta ilau, na mata hiveyababa moiha. Na tomowa
taumiya bale'u, yaiyadiwo hiya yehadi Yaubada nigele
iyaleledi yawahi bukina holanai, haugana bale'u ana
yemasele mugai ainai, hiya lagulagunane mata hi'ita na
nuwadi ipwanopwano, wuwuna mwalona mayawahina na
teina hauga imwalowoi'o, na howola abo imahalavauyoma.
9 ‘Ebe nuwamasele alimwai, uhanapu ebeha ulu'ulunane
7, neta oya adi bagibagili 7, na aidiyai waihiunane
imiyamiya, na ana nuwamasele hinage tauwasawasao hitau
7,
10 na 5 aidiyena bada hibe'u'o, na ehebo teina ta'i howola
iloiloina, na ehebo howola nigele iyamahalava, na haugana
imahalava mata hauga ubwa'ubwana imiyamiya.
11 ‘Na tauwasawasaone 7 yadi loina mata i'ovi, na tauwa-
sawasa teya yadi bodane ainaena neta lagulaguwa mwalona
mayawahina ta imwamwalowoiwa mata adi boda iyemutu-
lai na hesi mata ilau ta imwalowoi na abo hilobai.
12 ‘Na wa'iyanao 10 u'itadi'o neta tauwasawasa adi bag-
ibagili 10, hiya nigele hiyavetuwuni na hiloina, na howola
abo hiloina, hauga ubwa'ubwana ta'i ainai lagulagunane
baidadi.
13 ‘Hiya hitau 10 yadi nuwatuwu ehebo, neta nuwanuwadi
yadi wahiyala na yadi loina hitalamwedi lagulagune ainai.
14 Eena mata Lami ainai hi'aleha, ta Laminane iwahiyala
alili, wuwuna iya babadao yadi Taubada, na tauwasawasao
yadi Tauwasawasa, na hinage iya yana vesinuwaena iyo-
gaedima ana taumulita moiha baidanao.’
15 Na tausagenawasa aliguwai hinage iwalo, ‘We'ahaone
bada u'itadi'o, aidiyai waihiune taumehe'ayone
imiyamiyane, adi nuwamaselewo neta bodao yo huhuwo yo
alinao.
16 Na wa'iyanao 10 yo lagulagune hiya u'ita'itadine mata
howola abo taumehe'ayone hive'alehaei, yo hiveyababa
moiha ta mabumabugewana imiyamiya, yo hinage
bunumana hi'ai, na hilihiliyana aiwaena higabu.
17 Wuwuna Yaubada bada atediyai ivenuwamwauwedi'o
ta yana nuwatuwu hipaihowai, neta yadi paihowa
ehe'ehebona yo yadi wahiyala na yadi loina lagulagune
himohei, na iya iloina ana higa Yaubada yana walowone
ipaihowaidi.

18 ‘Na waihiune u'ita'itane, iya dalava mwala'ina, na iloiloina bale'u ana tauwasawasa maudoidi aidiyai.’

18

Dalava Babiloni yana be'u

1 Mulitai ehebo tausagenawasa ya'ita galewaena i'ai'aituluma, iya mayana loina mwala'ina, na hinage maselenaena bale'u maudoina i'abiye masele,

2 na alinana mwala'inaena ilohagali iwalo, ‘Dalava mwala'ina Babiloni bada ibe'u'o, na Tomodulele mayana alu'aluwao yababadi bahudi yo hinage lowolowo yababadi vagadi vagadi hivedalavaena'o.

3 Wuwuna Babiloni yana waini boda bagibagilidi ivenumadi, waininane neta pwanoli yababana. Iya taumehe'ayo ainaena bale'u ana tauwasawasao baidadi hipwanopwanoli, na pwanolinane aidiyena tau'awa une yadi wasawasa mwala'ina hilobalobaidi.’

4 Hinage galewaena ehebo alina yabenalei, iwalo, ‘Yagu tomowao dalava neta ainaena ammahalavama, na mata yana yababane alimiyai igeyo'awa na ana maiha yababana amlobai.

5 Wuwuna yana yababa ana mwala'i dova galewa yana hae, na yana mumuga yababanane teina vehabadi Yaubada inuwanuwatuwu na iyemaiha.’

6 Na hinage tausagenawasanane iwalo, ‘Dalava tenem uyemaiha dova yana paihowane, na uyemaiha mai bwau yana paihowa vehabana. Hinage iya yana waini yababana uyebweli mai bwau ta umohei inuma.

7 Na hinage yana walo haehae yo yana mehe'ayo adi maiha umohei, muya yo dou, wuwuna iya iwalo, “Yau alawata, nigele mata hiwape yana tupwa ainai yayamiyamiya, na hinage nigele dou yayalobai”.

8 Ainaena mai'ehebo muyamuya teina ainai himahalava, neta asiyebwa yo dou yo vahali na aiwa ala'alahawawalina i'alahiye sawali. Na Taubadawa Yaubada abo waihiune ana maiha imoihei, wuwuna ibom Tauwahiyala moiha.’

9 Na bale'u ana tauwasawasao, hiya waihiune baidadi hipwanoli'o na himehemehe'ayo, hibom hinage dalavanane vehabana hidou vahivahili, na mehelinodi hisagena haugana dalavane i'ala'alahi na asuna hi'ita.

10 Na himeheuhi ana muya vehabana, eena amwaha daodaowai hitowolo na hiwalo, ‘Aiyoi, aiyoi! Teina ta'i dalava mwala'ina na wahiwahiyalana Babiloni bada ana mehesabu ilobaiya'o.’

11 Na hinage bale'uwai tau'awa unewo hinuwavitai na
dalavanane vehabana hidou, wuwuna yadi tobwatobwao
nigele teya hinage adi taugimwala.
12 Yadi tobwatobwaone goula yo siliba yo gaima wasawasa
yo giniuba yo ale'o namanamalidi hewahewadi yo ale'o
wasawasa yebweyebwelidi yo aiwa panepanedi bagibagilidi
yo ginauliwo wa'iya ainaena hipapahowaidine yo aiwa
namwanamwadi dova gavi yo kopa yo pwawati yo gaima
hewahewadi
13 yo gado'a yo haiyala yo waini yo woloi olibe yo pwalawa
yo witi yo bulumakau yo sipi yo hosi yo waga niuniuli,
na hinage tomowa mayawahidi higimwalaidi na hinage
taupaihowao.
14 Na tau'awa unewo hiwalo dalavane ainai, hiwalo, 'Gin-
auli namwanamwadi hiya nuwanuwam bada hi'ovi'o, na
hinage yam wasawasa, yo amwalo vetuvehae maudoina
i'ovi'o, na mata nigele uyalobauyoidi'.
15 Na tau'awa unewone hiya wasawasa mwala'ina dala-
vanane ainaena hilobaidi, hitowolo amwaha daodaowai,
wuwuna dalavane ana muyao hi'itaya'o, ta himeheuhi, na
mayadi nuwayababa hidou,
16 hiwalo, 'Aiyoi, aiyoi, dalava tenem mwala'ina mwalona
ipasa ale'o wasawasa yo hewahewadi na hawahawawa-
lidi na ihumauyoi goula yo gaima wasawasa yo giniuba
aidiyena,
17 na hauga habuluna ta'i ainai yana wasawasaone
hi'ovi'o'.
Na hinage hiya tau'abi'eyaisi, yo yadi taugelugelu mau-
doidi yo ni'u ana tau'adau bagibagilidi ainaena yadi
namwanamwa hilobalobai amwaha daodaowena hitowolo,
18 na dalavane asuna hi'ita, na hiyoga, hiwalo, 'Nigele teya
dalava ana ita dova teina dalavane mwala'inane, na teina
wau vedova?'
19 Ainaena vahudi higawalaidi, yo hidou mwala'ina,
hiwalo, 'Aiyoi, aiyoi, dalava tenem mwala'ina ainaena
tau'adauwo yadi wasawasa hilobalobaidi na hauga
muhamuhana ta'i ainai yana wasawasa maudoina bada
isawali'o.
20 'Amyaliyaya galewai omiu Yaubada yana tomowao, yo
hinage tauyewasao yo ana tauwalo mahalavao amyaliyaya,
wuwuna mwalona ami muyao dalavanane ainaena amlob-
alobai na teina ta'i Yaubada muya ainaena iyemaihadi'o.'
21 Eena ehebo tausagenawasa wahiwahiyalana gaimatau
mwala'i alilina i'avalaihini ta ni'uwai ivehanenene iwalo,
'Dalava mwala'ina Babiloni mata ibe'u teina dova gaimane,
na mata nigele taya'itauyoi'.

22 ‘Ainaena dalavane ana yaliyaya i'o'ovi, na nigele teya aba'ai'opi'opi alinana, yo yoguli alinana hiyabenabenalei. Na hinage paihowa adi tauhanapuwo nigele mata hiya'itadi, na hinage witi abamutuna daguguna i'ovi ainaena

23 ‘Na masele abamwauwina maseledi ainai mata nigele hiya'itadi. Na hinage tauvetawahola alinadi dalavane ainaena mata nigele hiya benaliuyowei.

‘Moiha, bale'u maudoina ainaena dalavane ana tauwasawasao hihae alili, na yadi balau aidiyena tomowa maudoina bale'u ana taumiya hi'oya'oyamaedi.

24 Na hinage mwalona tomowa bagibagilidi hiya tauwalo mahalavao, yo Yaubada yana tomowao hi'oiye mwalowoidi'o dalavane Babiloni ainai. Moiha ulauhapuli'o wuwuna taumiya bagibagilidi u'oiye mwalowoidi'o ainaena ana mehesabu mata ilobai Yaubada ainaena.

19

1 Mulitai ta'eta'e mwala'ina galewaena yabenalei dova boda mwala'ina alinadi hiwalowalo,

‘Yaubada tano'owei, iya livahi yo wasawasa yo ala'alawowoli wuwuna.

2 Na yana loina maudoina dumwaluna na namwanamwana, wuwuna taumehe'ayowa yana meheganawaliyena bale'u maudoina i'abiye yababane, ta ana maiha ilobaiya'o. Na hinage dalavanane Yaubada yana tomowao hi'oiye mwalowoidine, ainaena ilaumehesabuwena'o.’

3 Na hinage hiyoga hiwalo,

‘Yaubada tano'owei wuwuna dalavane mwala'ina i'ala'alahi, na asuna hauga maudoina ihaehae’.

4 Eena babadaone hitau 24 na hinage meimeituwaone hitau vehopali hitalupwagogo Yaubada yana abamiya wasawasa ainai imiyamiya mehenai, na ainai hiwalo, ‘Moiha. Ano'owego!’

Lami yana tawahola guyauna

5 Abamiya wasawasa ainaena ehebo alina ilaoma iwalo,

‘Omiu Yaubada yana taupaihowao yo ana tauve'ahihiwo habulumiu yo mwala'imiu amwalo vetuvehae ainai’.

6 Na hinage yabenalei dova boda mwala'ina alinadi, na hinage dova we'aha sagesagenana daguguna, yo hinage dova tutu daguguna iwalowalo,

‘Yaubada amno'owei wuwuna iya yada Bada, Yaubada Tauwahiyala alili, na bada ivetauloina'o.

7 Tayaliyaya mwala'ina, na hinage tano'owei, Lami yana tawahola vehabana, na waihiu bada i'aupasa'o yadi tawahola vehabana,

8 na wahiune bada ana ale'o hewahewana na masemaselena
Yaubada imohena'o.'
Na ale'one ana nuwamasele neta Yaubada yana tomowao yadi mumuga dumwaluna.

9 Eeta tausagenawasane aliguwai iwalo, 'Walo teina uleledi "Yaiyadiwo omiu Yaubada iyogaegomiu Lamine yana tawahola guyauna ainai, amyaliyaya" '. Na hinage tausagenawasane iwalouyo, na iwalo, 'Teina Yaubada yana walo moiha'.

10 Na aenai yabe'utalu ta ebeha yapwagogo ainai, eena iwalo, 'Havena dova. Yau Yeisu yana taupaihowa, owa dova, na hinage dova tahimwao hiya Yeisu ana tauwalo mahalavao, Yaubada hesi ainai upwagogo.' Wuwuna Yeisu ana tau'awa moihao Yaubada Alu'aluwana ipaihowaidi ta hi'au'aubabada dova tauwalo mahalava.

Hosi hewahewana ana taugelu

11 Ainaena galewa ya'ita ilotaho'e, na ainai hosi hewahewana imahalava, na ana taugelune yehana himwauwi Taudumwalu na Moiha. Na yana loina dumwaluna ainaena ilauvetala, yo hinage i'aleha.

12 Na mehena adi ita dova aiwa ala'alahawawalina, na vahunai ana pwaopwaomi wasawasao bagibagilidi himiyamiya. Na hinage yehana hilele nigele howahowana yaiya ihanapui. Ibom ihanahanapui.

13 Na ana ale'one ili'wa, 'wahina ainaena hiyebuta, na yehana himwauwi, hiwalo, 'Yaubada yana Walo'.

14 Na galewa yana tau'alehao yadi hosi hewahewadi higeluidi, na himulitaei, adi ale'o hewahewadi na gaugaudi.

15 Na yadi taumugaine awanaena elepa ale'aleha mehemehegaina imahamahalava, iya mata elepane ainaena tupwa maudoina iwahiyala gabaedi na aidiyai iloina dova pwawati, na hinage waini abapihagi ainai ipihagidi, neta Yaubada Tauwahiyala alili yana modi'ini mwala'ina.

16 Na ana ale'o yo esi'esina aidiyai yehana hilele, hiwalo, 'Towaho teina tauwasawasao yadi Tauwasawasa, na hinage babadao yadi Taubada'.

17 Eena ehebo tausagenawasa ya'ita mahana ainai itowotowolo, na alinana mwala'ina ainaena iyogayoga lowolowo maudoidi ahipuwai hiyevayeva aidiyai, iwalo, 'Amhulu gogoiyama Yaubada yana guyau mwala'ina ainai,

18 na am'ai tauwasawasao bunumadi, yo aleha adi taumugaiwo bunumadi, yo tau'alehao bunumadi, na hinage hosiwone, yo adi taugeluwo bunumadi, na hinage tomowa maudoidi bunumadi, hiya tomowa mohili na hinage taupaihowao, tomowa mwala'idi yo habuludi.'

19 Na lagulagune ni'uwena ilaoma, na bale'u ana tauwa-
sawasao mayadi tau'alehao ya'itadi hilau ahaidi habi aleha
hosine ana taugelune mayana tau'alehao aidiyai.
20 Tenem ainai lagulagune mayana tauwalo mahalava
oya'oyamao hi'abi avivinidi na mayawahidi higabaedi
dalava ala'ala wowoli mwala'ina holanai. Tauwalo ma-
halava oya'oyamane iya mwalona yana paihowa wahi-
wahiyaladi ipaihowaidi lagulagune mehenai na aidiyena
tomowa i'oya'oyamaedi, hiya lagulagune ana ve'ive'ilala
aidiyai imiyamiya, na yana aiwa tagitagine ana taupwag-
ogowo.
21 Na elepa ale'alehane hosi ana taugelune awanaena
imahamahalava na ainaena lagulagune yo yana tauwalo
mahalava oya'oyama yadi tau'alehao bagibagilidi i'oiye
mwalowoidi. Eeta lowolowo bagibagilidi hilaoma ta
taumwalowoi bunumadiwa hi'aidi, na diyadi imwau.

20

Bolimai tausani
1 Ehebo hinage tausagenawasa ya'ita galewaena
i'ai'aituluma, na gudane mwala'ina ana abaho'e, na balavai
mwala'ina ivaidi, ta ilaoma,
2 na weso hawahawawalinane i'abi avivini, iya weso
mugamugaina, neta Tomodulele, bo Seitani, na ipai ana higa
tausani bolimai hi'ovi.
3 Eeta tausagenawasane wesone i'abihini, na igabaei guda
mwala'ina holanai, na nemai igudu'auhi, na i'abiye yaiyai, ta
havena boda i'oya'oyamaedi ana higa bolimai tausani hi'ovi,
na mulitai ilivahi hauga habuhabuluna vehabana.
4 Na hinage tupwana abamiya wasawasa ya'itadi aidiyai
hiya Yaubada loina imohedi'o himiyamiya, na hinage to-
mowaone gadodi mwalona hitomdi'o, wuwuna hiya Yeisu
ana tauwalo mahalavao na Yaubada yana walo ana tauye-
wasaeina, alu'aluwadi ya'itadi, hiya nigele lagulagune yo
yana aiwa tagitagine aidiyai hiyapwagogo, na nigele ana
ve'ive'ilala vahudiyai yo nimadiyai hiyamwauwidi. Hiya
teina mwalowoiyena bada hitowolo'o, na Besinana baidadi
hiloiloina bolimai tausani aidiyai.
5 Na taumwalowoi maudoidi mata nigele hiyayawahaiuyo
ana higa bolimai tausani hi'ovi. Teina taumwalowoiwone
yadi towolo mugamugaina.
6 Ta hiya tautowolo mugamugaidi masemaseledi, ainaena
mayadi yaliyaya, na mwalowoi bwauna nigele mata
hiyalobai, na hesi Yaubada na Besinana yadi taupwaoliwo,
na Besinana baidadi mata hivetauloina bolimai tausani
aidiyai.

Tomodulele yana tapiya

7 Bolimai tausani hi'ovi, abo Tomodulele abapaiyena hilivahi, na imahalavama,
8 na ilau bale'u maudoina aidiyai habi oyamaedi, tupwadine dova Gogi na Meigogi aidiyai. Ainaena Tomodulele tau'aleha maudoidi i'atu'ahaidi habi aleha, adi bagibagili tavahili ahayai, dova namonamo le'awai.
9 Ainaena bale'u maudoina hitau'ahai ta Yaubada yana tomowao yadi abamiya na dalavane Yaubada ivevelauweiwa himiya gwaigwaipileyei na aiwa ala'alahawawalina galewaena i'aituluma ta i'alave'ovidi.
10 Eena tau'oyamawa Tomodulele, tomowa i'oya'oyamaediwa bada higabaena'o dalava ala'alahi holanai. Ala'alawowoline holanai mwalona lagulagunane na tauwalo mahalava oya'oyamawa higabaedi'o, na tupwanane ainai hitau tonugaone himuyamuya ahubena yo boniyai aidiyai, na havena i'ovi'ovi.

Lauvetala yana aba'ovi

11 Na ya'ita ehebo abamiya wasawasa hewahewana na mwala'ina, na abamiyane ana taumiyane mehenaena galewa yo bale'u hisawali, ta nigele howahowana ta'itauyoidi.
12 Na taumwalowoiwo maudoidi ya'itadi, mwala'idi yo habuludi, abamiya wasawasane mehenai hitowotowolo, na buki hi'aladi, na ehebo hinage buki hi'ala, iya yawahi ana buki, na taumwalowoi iloinaedi, hava dova mumugadi lelelelena bukiwone aidiyai imiyamiya.
13 Hiya ni'u adi tau'enowo hilaoma, na Bwebweso ana taumiyao, yo bale'u ana taumwalowoiwo maudoidi hilaoma, na ehebo ehebo iloinaedi, hava yadi mumuga dova.
14 Ainaena mwalowoi yo Bwebweso igabae aituluwedi dalava ala'alahi holanai, na teina dalava ala'alahinane neta mwalowoi bwauna.
15 Na ebe yaiyadiwo nigele yehadi iyalobaidi yawahi bukina ainai igabaedi dalava ala'alahina ainai.

21

Galewa vauvauna yo bale'u vauvauna

1 Ainaena galewa yo bale'u miyamiyadi ya'ita'itadi na hitau'aidawani ta hisasawaline, na galewa vauvauna na bale'u vauvauna hitaumahalava, na hesi nigele ni'u.
2 Na dalava mwala'ina ve'ave'ahihi ya'i'itane, iya Yelusalem vauvauna, galewaena i'ai'aituluma Yaubada ainaena, bada iyepasaya'o dova tautawahola waihiuna ipasa, na mwanena baidana hivelau lobaloba.

3 Na abamiya wasawasa ainaena alinana mwala'ina
yabenalei, iwalo, 'U'ita teina hauga, Yaubada mayana to-
mowao himiyamiya, wuwuna iya mata baidanao, na hiya
mata yana tomowao. Moiha Yaubada ibom iya baidadi.
4 Yaubadane mehelinodi iba'ilidi, ta mata nigele
mwalowoi, nuwana nuwayababa yo muyamuya yo dou
aidiyai iyamahamahalava, wuwuna mumuga miyamiyana
bada i'ovi'o.'
5 Eena abamiya wasawasa ana taumiyane iwalo, 'Ginauli
maudoidi ya'abiye vauvaudi', na hinage iwalo, 'Walo
teina uleledi, wuwuna walo moiha na howahowana
tayemidiyedi'.
6 Na hinage iwalo auligau, iwalo, 'Bada i'ovi'o. Yau
abavetuwuni na aba'ovi na Taumugai yo Taumulita. Na ebe
yaiyadiwo hiya gadodi himaguni we'aha bidalaena yamohe
mohiledi, yawahidi vehabana.
7 Na ebe yaiyadiwo Tomodulele hiwahiyala gabaei, mata
ginauli namwanamwana aliguwena yamohedi ta yau yadi
Yaubada na hiya natuguwao.
8 Na hesi hiya nigele tau'atepatu na nigele hiyayemidi,
na tauveyababa yo tau'oiye mwalowoi yo taupwanoliwo yo
taubalau, yo aiwa tagitagi tautapwalolowo, yo tau'oyamao
maudoidi, hiya teina yadi tupwa dalava ala'alahina, neta
mwalowoi bwauna.'

Yelusalem vauvauna

9 Eeta tausagenawasaone 7 mwalona muyamuya vedidi
7 adi tau'avalao, ehebo aidiyena ilaoma, na iwalo auligau,
iwalo, 'Ulaoma na waihiu yave'itago, neta iya Lami mwa-
nena'.
10 Na Alu'aluwa Ve'ahihi ilauvaigau oya haehae alilina
ewanai, na dalava masemaselena ive'itagau, yehana
Yelusalem, galewaena i'ai'aituluma Yaubada ainaena.
11 Na Yaubada yana wasawasa maselena dalavanane ainai
ihinahinali, na dalavanane maselena dova gaima wasawasa
ala'alawana yo hawahawawalina, na inamanamali dova
vihilo masemaselena.
12 Na dalavanane ana abwalu mwala'ina na ewa'aliliyai,
na ana awa'eda adi bagibagili 12, na awa'edaone adi tau'ita
avivini tausagenawasao 12, hinage awa'edanane aidiyai
huhu 12 Isileli aidiyena yehadiyaone hileledi'o.
13 Abwalu ana waheiwone vehopali. Ehebo tupwa
aluwabu ainaena, na ana awa'edao tonuga, tupwa bo-
matu ainaena awa'edao tonuga, yalasiyena hinage awa'edao
tonuga, na tupwa bwauli awa'edao tonuga.

14 Dalavane mwala'ina ana abwalu wahuwahuna, neta gaima namwanamwadi 12 yaiyaidi ewadiyai, na gaimadine aidiyai Lami ana tauyewasao 12 yehadiyaone hileledi'o.

15 Na tausagenawasane aliguwai i'a'aubabadawa, nimanai abalive goula, na ebeha ainaena dalavane yo ana awa'edao yo ana abwalune iliveidi.

16 Dalava mwala'ina ana daodao yo ana tabataba tupwa vehopali ehe'ehebodi. Eena tausagenawasane yana abalive ainaena dalavanane ilivei, na ana daodao yo ana tabataba yo ana hae maudoina ehe'ehebodi, neta 2400 kilomita.

17 Na abwalune ana bado nimanaena ilivei ta ilobai 36 ana bado neta 144 kiubita. Tausagenawasanane nimana dova towaho nimana ana daodao.

18 Dalava mwala'ina ana abwalune gaima wasawasa na namanamalidi aidiyena hi'a'abine, na dalava holana goula ainaena hi'a'abine, na hinamanamali dova vihilo.

19 Dalavanane ana wahuwahu gaimanaone, gaima wasawasa na namanamalidi aidiyena hiyepasane, wahuwahu mugai ana pasa ehebo gaima wasawasa hewahewana, gaima bwauna ana ita dova giniuba, tonugana yebweyebwelina, na vehopalinane dova mwadaya tayana,

20 paibina dova siyae, sikisina hawahawawalina, na sebenina yogeyogena, na eitina dova tavali ala'alawana, na naenina magomagolona, na tenina hulehulelena, na lebenina dova ni'u gibagibana, na tuwelona gibagibana dova nabu'a.

21 Na dalavane ana awa'edao tuwelowone giniuba mwala'idi tuwelo aidiyena hipapaihowaidine, na awa'eda ehebo giniuba ehebo ainaena hipaihowai. Na dalavanane ana amwaha maudoina goula a'ava, inamanamali dova vihilo.

22 Dalavanane ainai nigele vada ve'ahihi yaya'ita, wuwuna Taubada iya Yaubada Tauwahiyala alili yo Lami, hiya vada ve'ahihinaede.

23 Mahana yo wai'ena nigele adi lowoinana ta hihinali dalavanane ainai, wuwuna Yaubada yana wasawasaena ihinahinali maudoina, na hinage Lami iyemala masele dalavanane ainai.

24 Na maselenane ainaena taumiya bale'u hilowolowouhi, na bale'u ana tauwasawasao yadi wasawasa hivaiyama dalavanane ainai.

25 Na dalavanane ana awa'edao nigele howahowana ahubenaena higuduidi, na tenem ainai nigele teya boniyai.

26 Na abaloinao maudoidi yadi ve'ahihi yo yadi walo vetuvehae hivaidima dalavanane holanai.

27 Na nigele howahowana ginauli bi'ibi'idi dalavanane ainai hiluwu, dova mumuga vedeba hinihinimayadi yo

tau'oyamao. Na hesi hiya yehadi hileledi'o Lamine yana yawahi bukina ainai mata hiluwu.

22

1 Eeta tausagenawasane yawahi bwahina ive'itagau, bwahinane mehena masemaselena moiha dova vihilo, Yaubada yo Lami yadi abamiya wasawasa ainaena isagesagenama.

2 Ta dalavane ana amwaha ahi'ahipunaena isagesagena dobi. Na bwahine papalina ainai yawahida aiwanao hitowotowolo. Aiwadine ainodi wai'ena ehebo ehebo vagadi na vagadi, eeta bolimai ehebo holanai maituwelo hi'ai'aino, na lugunao boda maudoidi bale'uwai yadi mulamula.

3 Na hesi Yaubada ginauliwowa i'awa yababaediwa mata nigele dalavanane ainai hiyalobaidi Yaubada yo Lamine yadi abamiya wasawasa ainai himiyamiya, na Lamine yana taupaihowao ainai hipaihowa.

4 Yo hinage manina hi'ita, na hiya yehanane manidiyai.

5 Nigele masigili, na nigele mahana yo lampa, wuwuna Bada yada Yaubada iya ta'i yadi maselene na mata hiloina vateyai.

Yeisu yana laoma

6 Ainaena tausagenawasane iwalo aliguwai, iwalo, ‘Walo teina moiha na howahowana tayemidiyedi, wuwuna Bada Yaubada ibom Alu'aluwana ana taumohe tauwalo mahalavao aidiyai, na yana tausagenawasa ivetamalei na yana taupaihowao aidiyai ive'ita hava mata muhamuhana imahalavama’.

7 Na Yeisu iwalo, ‘Am'ita! Teina hauga na yalaowa, na hiya waloyemidi buki teina ainai adi tau'awa abiwo hiyaliyaya’.

8 Yau Yoni ginauli teina maudoina yabenaledi'o, na ya'itadi'o. Teina ginauliwone yabenaledi na ya'itadi ta tausagenawasanane aenai yatalupwagogo na yatapwalolo iya ginaulidine iveve'itagaune vehabana.

9 Eeta iwalo aliguwai, iwalo, ‘Havena dova, wuwuna yau taupaihowa bada dova owa na tahidao hiya tauwalo mahalavao, yo hinage hiya buki teina ana tau'awa abiwo. Na Yaubada hesi ainai upwagogo.’

10 Na hinage iwalo auligau, iwalo, ‘Havena waloyemidine buki teina holanai udawadawanidi, wuwuna hauga bada ilauvahavahaliya'o,

11 na ebe hiya tauyababa besiwa mata yababana aidiyai imiyamiya, na ebe hiya yadi mumuga bi'ibi'idi besiwa bi'i ainai himiyamiya, na ebe hiya yadi mumuga namwanamwana besiwa yadi mumuga namwanamwana

ainai himiyamiya, na hinage hiya ve'ave'ahihidi besiwa ve'ahihi ainai himiyamiya'.
12 Ainaena Yeisu iwalo, 'Mata muhamuhana na yalaowa ta ami maiha yavaidiwa ta ya'aiyauya alimiyai, dova yami paihowa ana mwala'i,
13 wuwuna yau Taumugai yo Taumulita, na abavetuwuni yo aba'ovi'.
14 Na amyaliyaya ebe yaiyadiwo omiu ami ale'o am'abiye maseledi, wuwuna omiu mata aiwa ainona yawahida vehabana am'aidi, yo hinage dalavanane ana awa'edao aidiyena amluluwu.
15 Na dalavanane maseleyai ana taumiyao adi ita dova edewa, neta tomowa yadi mumuga bi'ibi'idi, yo balabalaudi, yo taumehe'ayowo, yo tau'oiye mwalowoiwo, yo alawai adi tauyemidiwo, yo hinage oyamao adi taunuwalelewo.
16 'Yau Yeisu, na yagu tausagenawasa bada yavetamalenawa'o alimiyai, ta ginauli teina iwalowedi tauyemidiwo alimiyai. Yau Deivida wuwuna yo yana huhu ainaena yalaoma, na yau hinage sailohana maselena.'
17 Eeta Alu'aluwa Ve'ahihi na Lami mwanena hiwalo, 'Yeisu ulaoma'. Yo yaiyadiwo omiu walo teina ambenalena'o, omiu hinage amwalo, 'Yeisu ulaoma'. Na hiya gadodi himaguni hilaoma, yo yaiyadiwo hiya nuwanuwadi yawahi bwahina hivai awawai na hinuma. Nigele ana maiha.

Aba'ovi
18 Omiu walomahalavao buki teina ana taubenaliwo teina ami venuwamwau, ebeha havena yami walowena amyemuyemutulai, mata dova muyamuya buki teina holanai iwalo mahalavaedi'o Yaubada iyemutulaidi alimiyai.
19 Na hinage havena ehebo walomahalavao buki teina ainaena amvaivai vehulu, mata dova ta Yaubada hinage ami ai'aiyauya yawahi aiwana ainaena ivai vehulu, na hinage yami abamiya dalavane masemaselena holanai, yo ginauli bagibagilidi namwanamwadi buki teina ainai iwalowedi'o, alimiyena ivai vehuludi.
20 Walo teina ana tau'abiye mahalava iwalo, 'Moiha. Teina na yalaowa.'
'Dova Bada, ulaoma, owa Yeisu'.
21 Yada Bada Yeisu yana ve'i'ila yo yana velau maudoimiu ana tauyemidiwo alimiyai. Moiha.